TRACTATUS DE SACROSANCTO INCARNATIONIS MYSTERIO. PER...

Raimundo Lumbier

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
M 8
36 H
28

Google

TRACTATVS DE SACROSANCTO INCARNATIONIS MYSTERIO.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

*PER REVERENDISSIMVM P. M. Fr. RAY-
mundum Lumbier, Nauarrum, Sangoſanum, in Vni-
verſitate Cæſara-uguſtana Philophiæ Magiſtrum, Sa
cræ Theologiæ Doctorem, eiuſdem Primarium Pro-
feſſorē, Archiepiſcopatus ipſius Synodalem Exami-
natorem, Aragoniæ, & Supremæ Inquiſitionis Qua-
lificatorem, Concionatorem Regium, & Carmelitanæ
Familiæ ſemèl, & iterùm Aragoniæ Prouin-
ciæ Priorem Prouincialem.*

CVM DVPLICI INDICE, ALTERVM
Quæſtionum, alterum rerum, &
ſimilitudinum.

CVM LICENTIA:

Cæſarauguſtæ, Typis Auguſtini Verges.
Anno 1672.

Digitized by Google

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMO DOMINO D.Melchiori de Navarra, & Rocafull. Alcantarenſis Ordinis Equiti, Principi de Maſſa, Duci de la Palata, Domino de la Torrecilla, apud Salmanticenſes Maioris Ovetenſis Collegij ſtemmatè inſig nito, in Regia Aragonum Audientia, Generalis Gubernationis Aſſeſſori, Regiam Cancellariam Regni Neapolitani Regenti, Collaterali Conſiliario, in Supremo Italiæ Senatu Fiſci poſtea Patrono, ac tandem Sacri, & Supremi Aragonũ Conſilij, ſummo Vice-Cancellario, & Præſidi, & Reginæ Regentis pro Vniverſo Regimine ab intimis Conſilijs.

PRODIT in Vulgus, & ſanè fœlicibus auſpicijs,, ampliſsimo, atque illuſtriſſimo tuo nixus Patrocinio lucem dum videt, princeps hic noſtrarum lucubrationum fœtus, Excellentiſsimè, & litteratiſsimè Princeps. Et quidem ſi licet à ſummis, præclaram facere coniecturam, quantam ſibi à Nobiliſsimo, Sapientiſsimo, Munificentiſsimoque Patrono non auguretur comparandam fœlicitatem? Deriuatur, in oblati muneris ſplendorem, glorioſa Mæ-

Digitized by Google

cepatis à Maioribus parta claritudo. At Te quis in Hiſpaniæ Cœlò clarioribus irradiat ſplendoribus? Hinc Sereniſsimis Navarræ Regibus, præcipuum tuum NAVARRA. Cognomen, per magnum illius Regni Mariſcallum, Marchionemque de Cabrega (quibus hæreditario iure ſucceſiſti) acceptum, auguſtiſsima ſanguinis communione devincit. Exinde præclariſsima ROCAFVLL nomenclatura, immortalibus maximorum Heroum, Legatorum, Principum, Imperatorumque geſtis ſcribit Hæredem. Iam verò qua MONCADA audis, ab excellentiſsima Familia, ſummis Hiſpaniæ Magnatibus, Regia cognatione, aliiſque auguſtiſsimis laudibus inclyta, quantam, ac qualem ebibis lucem, in aliorum ſplendorem largiter & fœliciter effundendam? Sed neque minùs Sapientiæ, quam Naturæ débes. Elegit illa Te ab incunabulis dulciſsimum in Alumnum, excoluit Adoleſcentem ingenuis optimiſque omnis generis Diſciplinis, illico vero Scientiſsimum iam Magiſtrum præfecit Te Cathedris, præfecit Conſiliis, concepta vt Sapientiæ fluenta in omnium animos, cõmuni bono derivares. Loquantur Cæſar-Auguſtanæ, & Salmantinæ Exedræ, loquatur Aragonia, loquatur Italia, loquatur tandem vniuerſa Hiſpania, vbique enim talem Te exhibuiſti, & num etiam exhibes, lateat vt neminem niſi ignariſsimum divinæ tuæ literaturæ ſplendor, & Magnitudo. Tandem Munificentiam tuam (cætera argumenta prætereo) vnus ipſe expertus ſanè ſum beneficentiſsimam.

Di-

Diuertiſti ad me Horpes olim humaniſſimus. Carmelitanam, Familiam vbique terrarum beneficijs foues, & illuſtras; hoc D. Ioſephi Collegium, tuum, vt eſſet, impetrata vt erigi poſſet, ab illuſtriſſimo Archiepiſcopo facultate; erogata bona eleemoſynarum ſumma: donatis præterea quibus maximè decoratur elegantiſſimis Romanis tabulis, milleque nominibus effeciſti. Tandem nobiliſſimam Cæſar augustanam Academiam, in qua ipſe Primarij Teologiæ Profeſſoris partes ſuſtineo, novo Magiſtris, à Catholica Hiſpaniarum Regina, Minerualis impetrato auctuario, Matrem olim tuam ſuaviſſimam illuſtri liberalitatis, & gratitudinis edito teſtimonio, arctius, ſuaviuſq; Tibi devinxiſti. Quare hoc qualecumque officioſſum munus deuotiſſima voluntate conſecratum, vt Authorem hactenus, grata ſic (ſpero fidentiſſimè) benevolentia complecteris. Aeternum viue Tibi, Nobis, Hiſpaniæ atque adeo Orbi.

Excellentiſſimæ tuæ Dominationis.

Humillimus in Chriſto ſervus.

Fr. Raymundus Lumbier.

LICENTIA ORDINIS.

HArum ſerie literarum Licentiam impartimur R. A. P. M. Fr. Raymundo Lumbïer, noſtræ Provintiæ Aragoniæ Profeſſo Sacerdoti, & eiuſdem Exprovintiali, Examinatori Synodali, Qualificatori Sancti Officij, & Primario Profeſſori Theologiæ in Vniverſitate Cæſar-Auguſtana, vt poſsit typis dare librum inſcriptum: *Tractatus Theologici de Deo Vno, Trino, & Incarnato*, prævijs tamen approbationibus Reverendorum Magiſtrorum Dionyſij Blaſco, & Alberti Sos, quorum examini committimus, & ſervatis aliàs ſervandis. Horum fide, &c. Dat. Romæ 15. Novembris 1662.

Fr. Hieronym⁹ Ari, Generalis Carmelitarum.

Fr. Sebaſtianus Fantonus Caſtrucius, Provincialis Hiberniæ, & Secretarius Ordinis.

AP-

APPROBATIO ORDINIS.

TRactatum hunc à nobis, iuſſu Reverendiſsimi Patris N. Generalis reviſſum Nos infraſcripti Doctores digniſsimum, qui typis mandetur, iudicamus in Carmelo Cæſar-Auguſtano, die 26. Maij anno Domini. 1672.

Fr. Dionyſius Blaſco, Sacræ Theologiæ Doctor, Primarius Hoſcenſis Vniverſitatis Cathedrarius, S. Offic. à Qualificationib⁹.

M. Fr. Albertus Sos, Sacræ Theologiæ Doctor Cæſar-Auguſtanus.

Digitized by Google

R. P. IOSEPHI ANDRES è Societate Ieſu, Sacræ Theologiæ in Cæſar-Auguſtano Collegio Profeſſoris Primarij, & rerum fidei Cenſoris, de hoc Opere Iudicium.

EX Præſcripto D. D. Lazari Romeo in Cæſar Auguſtana Diœceſi Vicarij Generalis, modò relegi, quem ex ſtudioſi animi imperijs ante-legeram, *Tractatum de Magno Incarnationis Myſterio*, à magno etiam Auctore elaboratum; vt, nec Myſterij ſublimitatem, nec Interpretis Magnitudinem deſiderares; vt (ſi luberet) Myſterium novum crederes, & circumduceres *Magni Myſterij*, & *Magni Auctoris* conſortium. Hîc eſt Reverendiſsimus P. M. Raymundus Lumbier, Carmeli decus, & ornamentum maximum, quem Aragonum Provincia ſemel Antiſtitem ſuum, omnium ſuffragijs renuntiarat; vt omnium Parentem revereretur eum, qui ſeſe tùm litteris, cùm Religione digniſsimum Eliæ filium diù probaverat: vtque religioſiſsima, & conſultiſsima Provincia primi non crederetur facti pœnituiſſe, iterum Votis potius, quam ſuffragijs imperium tantis impoſuit humeris, qui nec Primariæ Cathedræ in Cæſar-auguſtano Lycæo, nec graviſsimorum Sacratioris Conſilij negotiorum mole, geminatis operibus cedere crederentur.

Superſtitioſa, ſuiſque in commentis non delira, ſed ingenioſa Antiquitas *ſub Pueri ſpecie finxit Amorem*, cuius obvelavit lumina, & armavit dexteram, vt Sagittarius eſſet Animus, non oculus: nec vulneris à cæca ſagitta infligendi certitudo, mentis exiſtimaretur vis, ſed pondus voluntatis. Hìc Amor meus (ne mihi impoſturam faciat, vt de Niſſeno olim loquebatur Photius) ex oculis ſuis male obductum abijcit velamen, vt ſagittas tanti Auctoris patientiam vulneraturas, Mens intorqueat, non eiaculetur Voluntas. Hæc internis ſatis ſibi

in-

Digitized by Google

interim faciat ardoribus, exultetque impatiens inter viſcera, dum ſemèl Mens hìc quaſi intruſa, & alienæ Iuriſdictionis ambitioſa conceptus loquitur, non affectus. Vix ergo ingenioſum hoc opus, vt iterum in publico Cęſar auguſtano Lycæo avidi Alumni ê ſuggeſtu exciperent, accuratè expolierat, & eruditè auxerat, exarſit animus tantæ rei ſollicitare ſplendorem, ne (vt de illius verebar humilitate) noſtram Poſteri execrarentur ſocordiam. Hìc ſtrictæ in Illum obſervantiæ antiqua iura examinans, amicitiæ Leges, & venerationis debita haud prætergreſſum iri duxeram, ſi de illius male mererer humilitate, dùm ſuperbus ego ad publicam tanti operis commendationem ſtimularem. Audijt me ſępius inter domeſticos ſuos parietes cohortantem: Vidi illum mea, aliorumque ſtudioſorum conſilia ægrè ferentem, & amicitiæ neſcio quod crimen obiurgantem; ita vt dicere auſim, ſemèl, tantum Virum iracundia eff rvuiſſe, cum humilitati modus, & lex præfigeretur. Verùm vt huic cederet, ſuis obedivit exiſtimans fore, vt obedientia humilitatis diſpendia repararet, & meritorum ſtipendium ſuſciperet, nec in hac rerum ſeriè mei, ſuorumque tanto viro famulantium miremini imperia, qui vt reluctantem cogeremus, gaviſi ſumus, non ſervijſſe, ſed imperaſſe. *In manibus* (loquebatur olim Iob. 36.) *abſcondit Lucem & præcipit ei, vt rurſus adveniat.* Amœniſsima Lucis Facies nativæ conditionis licentia in publicum ambit prodire: cuiuſvis carceris, aut ergaſtuli impatiens crepabit, vt erumpat. Sub ipſa Nativitatis auſpicia vix ê divinæ Omnipotentiæ emicuerat manibus, toto eſt diffuſa terrarum Orbe, nec vna, aut altera contenta Vniverſi plaga probavit ſe Solis filiam, quæ vel infans in paternam præproperè venerat hæreditatem. *Abſcondit*, inquit Iobus, aliquando Deus *in manibus Lucem*, aliquando ſolvit, vtque iterum revocetur ad carcerem, præceptū imponit: adeò grave & acerbum cadit Luci cohibendi ſplendoris imperium; adeò ingrata venit nativę temperandæ licentiæ obedientia; vt vna præcepti vis, & coercêre poſsit Lucem, & illius ardorem moderari. Huius ingenioſi operis

fe-

Digitized by Google

feſtiviſsima oculis noſtris lux diſsimillimæ originis, & non vulgaris conditionis eſt: præceptis enim, & quod rarius eſt, ſuorum indiget imperijs, vt luceat, quæ ſibi, vtpotè religioſæ ſolitudinem imperat, & receſſus humilis ſtudioſiſsima eo ſibi lucidior, & ſpecioſior creditur, quo occultior.

Hìnc crederem gravem noſtram à poſteris vindicatam iniuriam, quam ſæcula præſentia ſubirent, ſi tanti viri opus omnibus numeris abſolutum tenebris obſcurari criminosè pateremur. Vel ipſa emortua pretioſa Metalla, ingenita neſcio, qua ambitione è tenebricoſis terræ viſceribus amant exhumari. Gemmæ ipſę, quæ in penitiſsimis, ſive Marium, ſive Montium ſeceſsibus ſordeſcebant, in Regum diademato capite de ſibi debita ſorte gratulantur; ipſe etiam ſyderum ſupremus Rex ingratè & inique è noſtris oculis feſtinaret in occaſum, ni occaſum crederet eſſe, ad alterum vicinum orbem, Ortum: ergo omnium erat ingenioſum hoc Opus, quod ex ingenita conditione deliteſcebat, ad lucem, vel invitum vocare, & ex religioſis, quibus quieſcebat, tenebris ad publicum vindicare ſplendorem. Illud in primis principem venerationi locum ſibi vendicare viſum eſt, quod tot, tantiſque Auctor noſter & regiminis, & Cathedræ, Sacrarumque concionum è ſanctioribus noſtræ Hiſpaniæ ſuggeſtibus non ſemèl, aut iterum occupationibus diſtentus, quaſi huic vni invigilans operi, gravem hanc & ingenioſam, ac Sanctorum Patrum eruditione ſpectabilem molem conſtruxerit: Aſtrorum enim Princeps ita de quotidianà lucis ſuę in Orbem diffuſione ſollicitus creditur, vt in omnium rerum propagine, & totius naturæ multiplicatione, muneris negligens, aut tantæ Monarchiæ oblivioſus eſſe videatur. Eviſceres etiam interìm, & quaſi emedulles neceſſe eſt Opus hoc; ampla tibi, ſed non pœnitenda admirationis ſeges obveniet. In brevi volumine numeroſam perfectionum multitudinem inſpicies; brevitati par claritas: Profunditas non exhaurienda: Eruditio, ac rerum infinitis propè Mæandris circumvolutarum extricatio ſingularis: quæſtionum varietas, quarum

no-

nodos obiter ingenioſè diſſolvit, adeò compendioſè diffuſa; vt nihil in ſacris immenſæ Theologiæ arcanis reconditum veneremur, quod hic mira illuſtratione reſeratum non ſit,

Ægra quæque & difficilima, mentibus noſtris hodieque inviar, gratis, & non aſpernandis ſimilitudinibus, oculis noſtris redduntur pervia. Verum vt vnico ſenſum meum aperiam Verbo: *THEOLOGICA ENCYCLOPOEDIA EST*. Cur ergo tantarum rerum & perfectionum multitudo, omnium ſibi meritura admirationem, aut iacet in pulvere, aut male quieſcit in tenebris? Ergo videat lucem Theologicum hoc Opus; vt Orbis Vniverſitas Cęſar-auguſtano non invideat Lycæo, ac omnium iure optimo revereatur Magiſtrum, à quo ſententiarum (quarum non niſi conſultiſsimè cauſam agit, & ſumit patrocinium) ſpecioſitas, Robur accipit; alienæ etiam de ſingulari ſibi mutuato ſplendore, & maieſtate glorientur, ita vt & exteræ, Approbationis debitum; domeſticè verò maioris excellentiæ, & lucis merita profiteantur. Denique nihil eſt in opere hoc ingenioſo, quod Religionem, aut pios poſsit mores lædere: quare digniſſimum cenſeo publica luce ad publicam omnium vtilitatem, & tanti Auctoris gloriam. Salvo, &c. Cæſar Auguſtæ in noſtro Societatis Ieſu Collegio, die 13. Aprilis anni 1678.

Ioſephus Andres.

IMPRIMATVR.

D.D. Lazarus Romeo Offic. & Reg. Vic. Gñl.

R.P.

R. P. Fr. FRANCISCI GOMEZ, EX *Ordine Seraphico Diui Franciſci, Sacræ Theologiæ in Collegio Cæſar-Augu-ſtano D. Didaci profeſſoris Primarij.*

APPROBATIO.

PErilluſtris D.D.Gregorius Xulve, Regiã Aragoniæ, Regens Cancellariam, meo cõmendat examini Tractatũ de Magno Incarnationis Myſterio, apprimè *Elucidatum* à Sapiẽtiſsimo, ac Reuerend. P.M.Fr.Raymundo Lumbier in Cæſar-Auguſtana Academia Sacræ Theologiæ Profeſſore Primario, fidei rerum æquiſsimo Cenſore, iure Concionatore Regio, Carmelitanæ Obſeruantię ſecundò Prouinciali digniſsimo. Authoris nomen expreſsi? Iam Radium, iam Solem, iam Vniuerſæ doctrinæ effigiaui Prodigium. Quis ergo poterit eſſe Cenſor, cuius nec dignus, & ſi exambiens, Laudator? Et quis operi ſupra ſtuporem ſubtili, pro iudicio, non dabit encomia? Meliora mihi diſcendi Cupido, illud iam olim parauerat, & nouus ſemper Lector, noua, & fere extatica voluptate deuolvo. Omnia mentem rapiunt, quia omnia pleniſsimè Mira. Sed quis tam Magni Magiſtri crederet iſtud opus, ſi quid in eo non ſublime videret? Si quid non inſpiceret mirum? Fauſta ſorte fuit ad maxima natus; ideò in omnibus ſummus, ideò in ipſo non rivuli, ſed ſapientiæ pelagus, nec vtcumque pelagus, ſed vndequaque Solaris. Id ſanè in hoc opere magnum, quod eius pœnè immenſa profunditas, Solis in vertice exardet, Lucis plenitudine cingitur: vbique ſubtilitas, ſed vbique reſplendens; quo magis eleuata, fulgentior: ergo Sol noſter Author. Et cur ei minor gloria irroganda, dùm ſolus omnibus reſerat, hactenùs occluſa Doctoribus? Hic eius ingenij proprius, & notiſsimus triumphus, hæc victoria Doctori decantata Ma-

ria:

Digitized by Google

-riano,(*Ioann. Pitſeus de reb. Anglicis pag.* 391.) (Nihil tàm occultum, nihil tàm abſtruſum, quod perſpicax eius ingenium non penetrauerit, & è tenebris eruerit, nihil denique tàm nodoſum, quod ille, quaſi quidam Oedipus non diſoluerit.) Neque his finiuntur eximia. Calamum ita laxat & frenat, vt nec multis det pauca dùm moroſus, nec paucis non multa, dùm breuior: parum hoc. Sacrum ad Incarnationis flumen, integrum vocat Theologiæ mare, & quin exeat à flumine, totum porrigit pelagus. Quid vltra, ſi iam in flumine mare? Nondum quieſcit Calami ingenioſa dexteritas. Ita graditur, vt tot videatur Orthodoxa firmare, quot exarat ſubtilia, tot dogmata expendere, quot aſſerta præfigit. Ita denique currit, vt nullum expreſſo nomine lędat, nec arte figurata perſtringat. Fœlix præ plurimis Calamus, qui cum totus ſis igneus, totus ſiſtis in luce. Scribis Sacrata Magnus, ideò ſtylo Gregorij. (*D. Gregor. Nazianz. Oration. coram* 150. *Epiſc.*) (Non enim Aduerſarios contumelijs, & conuicijs inceſsimus, quemadmodum plerique faciunt, rationum & argumentorum infirmitatem, maledictis interdum contegentes.) Hęc de ſe Thologus ſummus, nec in noſtro minora. Nulla non verè maxima, hoc in volumine copulauit: Opus eſt, quo nec vidi præſtantius, neque ſpero futurum. Opus eſt Carmelitici *Raymundi*. Maius ne expectes elogium, vbi exuberant laudanda. Prodeat igitur occyſsimè, & vt irradiet Luminibus, & vt fœlicitet Orbem. Subſcripſi Cęſar-Auguſtæ in Collegio S. Didaci, Die 18. menſis Aprilis anni 1672.

Fr. Franciſcus Gomez.

IMPRIMATVR.

V. Gregorius Xulve Reg. Cancellariæ.

IL-

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO DOCTORI
Raymundo Lumbier.

VNIVERSITATIS PRIMARIO INTERPRETI, S. Quæſtionis Qualificatori, Aragoniæ Prouinciali, &c.

IOANNES BARBIANVS SOCIETATI IESV, Primarius Academiæ Salmanticenſis Cathedrarius Neſtoris annos.

PEruenit tandem ad manus P.G. de Henao pretioſum oppido munus liber, ſeu *Tractatus tui de Magno Incarnationis Myſterio*: quem ego; vt operis argumentum, quo vt nullum ſublimius, nec mihi charius vllum: vt te Authorem, quem omnium ornamentorum encyclopedia ornatiſsimum, & (quod interim caput eſt.) non modò Primarium Academiæ Profeſſorem, verùm etiam primæ, ac ſummæ notæ Theologum, & à multis retro annis inaudieram, & cum illac pertranſiui, omnium conſenſione perdidici: qua etiã permotus te inſalutatum præterire non ſuſtinui, vt tanti viri ſpeciem proprijs ipſe oculis haurirem, altiuſque menti defigerem: Vt inquam, libri argumentũ, & Authorem cõperi, non vno *actutũ* deſiderio exarſi, cũ videlicet explorandi, an opus famæ conſentiret tantũq; nomen impleret. Tũ etiam perſcrutãdi, ſi qua fortè rebus noſtris conſentanea in nouam lucem protuliſſes. Ergo vi potiùs, quàm prece obtentum, primò quidem raptimque, carptimque delibare, dein accuratius intueri, donec legendi dulcedine ineſcatus, non priùs ab incœpto temperare potui, quàm funditus totum à carcere ad metam, nec verò leui curſu, peragraui: atque id noua ſenſim auiditate ſuccreſcente tertiandi operam accuratiori ſtudio, & omnia impenſius perluſtrandi.

Scilicet proprio vſu comparaui non te modò famam implere, ſed ex longo interuallo ſuperare; vt iam, quod dixi eius Præconibus iuſtè poſsim occinere, *non propter veſtram loquelam credimus, ſed ipſe vidi, quia hic eſt verè* Theologus profũdiſsimus, Scholaſticus ſubtiliſsimus, abſo-

ſo-

Digitized by Google

ſolutiſsimus Interpres, aut vno verbo, Doctor Illuſtriſsimus : *Ipſe probaui verum eſſe ſermonem, quem audieram, & quod media pars mihi nuntiata non fuerat, maiorque ſit Sapientia eius, quam rumor quem audiui.* Tanta molis fuit tuã illã condere *tractationẽ*, paruæ quidem molis, ſed immenſæ operoſitatis & conſumati opus Magiſterij, Opus inquam, collecta tenens, quæ rarò vel diſperſa inueniuntur: conſociari autem, propè miraculum eſt. Stylum aio, Scholæ in paucis accommodatum, neque tamen incomptum, aut neglectum: vocum atque terminorum vſurpationem natiuam & ingenitam, rerumque notionibus exprimendis maximè propriam & formalem: verè ſummam, & vix mortalibus conceſſam claritatem ſimùl, atque breuitatem obſturiora quæque profundiùs intueri, nouiſque ſimilitudinibus, ac exemplis per æque acutis & ad rem ipſam natis, magis atque magis colluſtrare: miram in metaphyſicis ſubtilitatem, exquiſitam in dogmaticis eruditionem, communiora tractare ſingularius, nouas proferre rerum atque ſententiarum vbertates abſque vllius nouitatis labe, abſque vllius periculi ſuſpitione: neminem durius exercere, vi potiùs argumentorum, & conſtanti moderatione, Adverſarios confutare: non crumbem recoctam obtrudere, non extra theſim vagari, nihil abiectum inane, redundans ingerere: ordinatiſsimam docendi methodum inſiſtere, omnia ſuis modò librata ponderibus, ſuiſque modò numeris abſoluta in tempore, ac loco producere: Ex hiſce omnibus efflorefcentem exactiſsimi Magiſterij formam exhaurire, atque breuis & claræ, ſubtilis, ac eruditæ, veteris, ac nouæ, grauis & neruoſæ, Scholaſticæ, dogmaticæ, ſanę, vtilis, ſolidæ, temperatę, numeroſæ tandem, æquabiliſque doctrinæ inæſtimabilem quandam precioſitatem, & mirificam veluti harmoniam, atque concentum informare.

Hæc ſunt Lumbieri Decora, quæ cum omnia complecti, propè, vt aiebam, miraculum ſit; omnia tamen (vt alia non pauca, neque enim panegyrim texo, eiſdem gemina præteream) vſque ad miraculum, complexus eſt *Tractatus* ille tuus verè aureus totus, & verè totus æternitati con-

conditus,æviſque omnibus ferendis natus. Eum igitur non tibi modò tuiſque, ſed omnibus impenſe gratulor Sapientibus; omnes enim illius diuitijs augeri poſſunt; & porrò etiam non modicè augendos haud vana fide præſentio. Tu vide ſis, ne alias lucubrationes tuas *ſub modio conditas* velis, ac non magis *ſuper candelabrum poſsitas, vt luceant omnibus qui in Orbe ſunt*. Vide inquam ne illa *conditio* repugnet Euangelio. Interim verò plura iam editæ exemplaria ad grauiſsimum hoc tuum Collegium nulla mora tranſmitte, queis Academia noſtra ſtatim valeat fortunari.

Venio ad quam dixi ſecundam noſtri illius *deſiderij*, cauſam vt nimirum cernerem, ſi quę forté noſtrarum propoſitionum tuo etiam ſufragio leuaretur. Nam licèt omnes, trecentorum & amplius Theologorum ſubſcriptionibus muniantur: alijſque validiſsimis circunvalentur, tū acthoritatis, tū rationis ſulcimentis, ſunt tamen, qui neque his omnibus contenti, cenſuras adhuc, flamaſque fulminaque intentare audeant; quibus equidem in officio continendis nihil potentius eſſet, quam ſi tè modò eius famæ Doctorem. (Quem nec ipſi Agonothetam recuſare poſſent, niſi ea ipſa, tanti Nominis recuſatione videri vellent pleniſsimè conuicti) partibus noſtris accedere, ſuis verò cernerent aduerſari. Ergo hìc etiam voti me compotem ex parte video, qua nimirum tueor Animam Chriſti re ipſa Deum videre increata cognitione. Hanc enim propoſitionem *nullam mereri Theologicam cenſuram*, ea Patrum & Conciliorum, quoſque damnant errorum, atque Sectarum comprehenſione, ea rationum, atque reſponſionum ſubtilitate conuincis, vt aliàs quidem alios, hìc verò te te ipſum ſuperaſſe vedearis. Multis ergo nominibus huius Epiſtolæ officium tibi perſoluere debui; cuius itidem, ne prolixitate deferatur, intuitu, iam dœmum illam abſoluo. Tam tu equi bonique conſulas; nec latine ſcriptam mirari iubeat; minùs enim latine, quam Hiſpane Barbarus ſum; placuit verò minùs inconditè, atque impolitè, vel in familiari Epiſtola delibare tantæ maieſtatis argumentum. Salmanticæ, ſexto Kal. Mart. Anni 1672.

LEC-

REVERENDISSIMO P. M. Fr. Raymundo Lumbier.

THOMAS MVNIESA SOCIETAtis Ieſu, Sacræ Theologiæ Lector in Collegio Barchinonenſi, & Sanctæ Inquiſitionis Qualificator.

ASSEqui verbis haud potero, quantã animi voluptatẽ attulerint tranſmiſſæ nuper ad me, dignatione, qua ſoles maxima, recentes, eque doctiſsimæ de Incarnato Verbo Diſſertationes: quas luci tandẽ aliquando publicæ cõſecras, vt quam in ſe lucem ab ingenij, & nominis tui ſplendore ſortitæ ſunt; legentium oculis, mentibuſque iam poſsint emolumento longè maximo Theologicæ facultatis, affundere. Et quidem poſt habitam tibi pro munere iucundiſsimo quam humilimè gratiam; iure emerſerunt, & ex habito mihi honore tranſmiſsi è prælo ipſo voluminis, congratulatio, & ex optatiſsima eiuſdem operis editione voluptas. Dolebam enim acriter, adeò miſeram tuis lucubrationibus ſortem obtigiſſe, vt ſub anguſti vnius, quantumvis Auguſti, Gymnaſij vmbra contentas, prodire numquam eas in viuerſaliorem Solis claritudinem, nubes illa tuæ modeſtiæ pateretur. Hunc animi ſenſum, non tam ille, quo me rapi ſentio in ingenij tui admirationem ebibitus cum diſciplinis Theologicis amor, quàm ſolidè iacta Doctrinæ ſublimitas, tantoque ex ſemine naſcitura ſeges, indidere. Theologiam ſubij, Te Magiſtro, Diſcipulus, totoque quadrienio, eo nomine fœlix, excolui: Doctrinæ iuxta, atque benevolentiæ tuæ, qua diſpulum perhumaniter honorabas, eouſque adhærens, vt à Seculo in Sacram Iesv Societatem deſuper evocatus, ne boni quid-

quam Magiſtro optimo non deberem, non niſi tuo pri-
mum inito maturiſsimo conſilio à Te diuelli potuerim.
Sed redeo ad præſens tuum, quod ſtudioſè evolvi de In-
carnatione volumen: et ne me prætereat data opportu-
nitas hanc meam obteſtationem, primo huic quem luci
das mentis tuę Partui agnatam, ſimul vt æternum perſtet,
evulgandi; fatebor ingenue, in quale quale grati pecto-
ris ſpecimen, quidquid mea tenuitas in Scholaſtico Pul-
vere nacta eſt, primis in hunc, & alios Theologiæ Tra-
ctatus tui calami lineamentis acceptum, referri debere:
Iam vero ſecundis, poſtremiſque doctiſsimæ tuæ dexte-
ræ curis, adeo numeris omnibus abſolutum eſt opus, vt
accuratiùs aliquanto perpenſis vltro citroque Scholarum
Sententijs, tuto poſsint ingenia è penna tua, vel in diuer-
ſa volatum erigere. Vno cunctationis ita diuturnæ no-
mine nonnullam Orbi literario feciſſe mihi videris in-
iuriam: cæterum & huius, ſi liceat dicere, noxæ, ipſa tui
animi ad omnia facti magnitudo, & ingenij ad quæque
prompti fœlicitas rea eſt. Attamen parem omnibus,
maiorem ſingulis, tantarum turbæ rerum immiſcent tuæ
Te dotes, vt animos mihi certè nunc fecerint, vnum ali-
quid, quâ maxima, & amoris, & animi contentione po-
tuerim, obſecrandi: Quin potiùs, dū recens editio obſecra
tioni meæ viam ſatis aperuit; grati Diſcipuli nec partes,
nec ipſum nomen implevero, ni Te ſemèl, atq; iterū ſoli-
to nunc obnixiùs orarem, Reverendiſsime Pater; nolles,
quandò fœliciter incepiſti, reliquas in reliquam Theolo-
giam Commentationes, è quibus tantum in omnes com-
modi, tantum in Academiam ſplendoris, tantum in Tui
vel inuiti celebritatem exiſtimationis efluxit; nolles,
inquam, eas diuturnioribus ſcriniorum vmbris obvolue-
re. Si Hildebertum, vt opinor, ipſe legeris: *Scientia di-
ſtributa ſuſcipit incrementum, & avarum dedignatur poſſeſ-
ſorem: niſi publicetur, elabitur*; eò ne Te ducat modeſtiæ
ratio, vt Tecum de ipſa vt intempeſtinè reluctanti, Sa-
pientia conqueratur. Longum annorum ſpatium, quod de-
ſiderabat olim in Doctiſsimo quoque Theophraſtus,
mortalitati noſtræ, conditionis ipſius noſtræ thenor in-

hi-

Digitized by Google

libuit. Quapropter ego, cùm præ maxima amoris, & obſeruantiæ vi, longiſsimam Tibi exoptem annorum ſeriem, idque ab vna tuorum Operum laude apud Sapientē poſteritatē perennatura, Sperari vtcũq; poſſe cũ videam finē prædicandi non faciã, Magiſter optimè, quin exorē, reliquas Theologiæ Partes vlteriori nõ deſinas Illuſtrare voluminum editionē: vt è calamo tuo in nobis ſaltèm, qui reliquum huius Partis nobiliſsimæ corpus auide expetimus, incrementa ſuſcipiat Theologia tua: & Carmelus tuus, cuius in Vertice fœliciter emines, ad Eſſenos ſuos, ſiue Elianos, legis olim periti ſsimos, atque obſeruãtiſsimos, ad Nazianzenos, Chriſoſtomos, Cyrilos, Damaſcenos, ad Baconios, Vbaldenſes, Guidones, Beuxamios, aliaque Sapientiæ eximia Capita, quibus poſt Eliã & Eliſeum clariſsimos Inſtitutores, floruiſſe antiquitus gloriabatur; iugi, perennique Protectricis Deiparæ beneficio, Lumberios, ſiue Raymundos iure nuuc merito adnumerare, non ſine magna noſtri Sæculi commendatione, poſsit. Vt dicere nobis hac mente licet: non exiccatus eſt Vertex Carmeli: quin potiùs, vel ab aſcendentis olim Nubeculæ imbre irriguus, vel à Signato iam iam adumbratæ Virginis Fonte, ſingulari, Nomenclaturæ, Originis, atque Tutelæ prærrogatiua, in Partenicum euireſcens Paradiſum, amœniſsimam præfefert vbertatem: Verè Mons pinguis poſtquam beniguiſsimo Mariani Cœli ſtillicidio pingueſcunt ſpecioſa Deſerti, & conuallium ad inſtar, exultatione colles accinguntur: Mons, in quo beneplacitum eſt Deo habitare, non ſecùs, atque in excultiſsimo Viridiario: quò planè potuit mutuatis ab ſponſo blandiſsimis Canticorum Verbis, Sponſa Mater & Virgo, Carmeli Cultrix, & Cuſtos ſolertiſsima, Dilectum inuitaſſe ſuum viciſsim allocuta: veni in Hortum meum. Eius emiſsiones Paradiſus: quando inter eximios illos, quos emittebat primitus Eccleſiæ Precurſores in Ioanne Eſſenorum Choriphæo: mox Propagatores in Apoſtolis, cor:..mque Coævis, ac Socijs Carmelitanis: ſtrenuos poſtmodũ Propugnatores in Elpidio, Anaſtaſio Perſa, Gerardo, Angelo, & huius roboris Heroum Chriſtique Pugilũ my-

myriadibus : vſque adeò & Paſtores Summos in Theleſphoro, Dioniſio, Sylverio, & Sanctiſsimis alijs Petri ſucceſſoribus : vt ſacrarum Seminaria Virginum in Euphraſia, Febronia, Leocadiâ, Tereſia, Magdalena Pazzenſi, cum propè innumeris Angelicæ Caſtimoniç Lilijs, prætermittam; nouos in Senecta vberi progerminat Filios, primeui ſui Decoris hæredes & hæreditario veluti iure Patriæ æmulos laudis & Gloriæ : qui Eccleſiam , Maiorum ſuorum ſtudio regimine, ſudore, ſanguine, omnique deſeminandæ Fidei, ac Religionis miniſterio adultam & propagatam ; noſtris quoque temporibus vbique Gentium è Suggeſtibus etiam Regijs, è Cathedris, etiam Primarijs, opere & ſermone, voce & ſcripto, linguæ, calamique floribus, & fructibus exornant & locupletant. Quod in hoc vniuerſim argumentum, è prædiuitè bonorum Annalium penu depromi facilè poſſet, iuſti potiùs Voluminis, quam Epiſtolæ negatium eſt. Quod de Te ſpeciatim, ad hæc Ordini tuo Prophetico, Apoſtolico, & Mariano communia decoramenta ſubnecti par erat; aut certè Tibi , Pater Reuerendiſsime; ſed alijs modeſtiæ cauſa; nec à me quidem toto tuo, ſed calamo liberiori, vel prorſus alieno ſcribi, integrum magis fuerit & optabilius. Vale iam , Teque bono noſtro fortunet Deus, diuque ſeruet incolumem ad votum meum. Barchinonæ, Kal. Ianuari anno 1672.

Reverendiſsimæ Paternitatis tuæ.

Addictiſsimus Diſcipulus, & in Chriſto ſervus.

Thomas Munieſſa Societatis IESV.

LEC-

Digitized by Google

LECTORI.

PAucis te volo, benigne Lector, dicturus tibi breui Scriptionis meæ cauſam, & totius operis rationem. Fauentem autem accommoda, neque illico, me non audito, damnes nouam noſtram, in tam feraci doctiſsimarum Lucubrationum ſæculo, ſcriptionem. Reddidit Orbi Superiori memoria, atque etiam noſtra illuſtrium fœcundiſsima Parens Virorum, Aragonia Carmelitana Prouincia, atque adeò Cæſar-Auguſtanus Conuentus, præſtantiſsimos Heroas, Religionis & Sapientiæ lumina, Theologiæ Proceres, diuini Verbi ſanctiſsimos Præcones, Reuerendiſsimos Patres (cæteros vt nõ meminerim) M. Fr. Michaelem Ripol bis digniſsimum Prouincialẽ, Fidei Cẽſorem, Synodalem Examinatorem, & in Cæſar-Auguſtana Academia Primarium Theologiæ Emeritum Profeſſorem; M. Fr. Martinum Ximenez de Embun, Concionatorem Egregium, Sacrarum Literarum Interpretem, Veſpertinæ deindè Cathedræ, Primariæ tandem electum Moderatorem; M Fr. Dionyſium Iubero, Caroli Cæſaris à Concionibus, Fidei Cenſorem, Theologiæ Profeſſorem, & Cathedratium, ad Sacras demum Eccleſiæ Bazenſis infulas euectum; M. Fr. Franciſcum Lucea, qui Philoſophiam bis primum, in hac Vniuerſitate, Metaphyſicam deindè docuit; in Oſcenſi vero antiquiſsima Academia M. Fr. Stephanum Tous, M. Fr. Angelum Palacio, quem item M. Palacin. Primum poſitiuæ Theologiæ, Scholaſticæ alterum pro Veſpertina Cathedra, tertium eiuſdem Theologiæ gnariſsimum Profeſſorem; denique, ne Catalogum videar pertexere, M. Spiridionem Marin, Prouenza, Sancta Pau, plerosque alios, vtriuſque Academiæ Duces, ſui Sæculi lucem. Tàm præclara vero ornamenta, nobiles Religioſorum Heroum Animas, perennaturas æternum lachrymabundus Carmelus, iniquiſsimo ſupra quam dici poteſt, abreptas ſibi, dolet, fato. Siquidem cum neque vnus eorum ad opera eximia prælo committenda viuens ſe contulerit: quæ res vna, vindicatos

Digitized by Google

à mortalitate mortales reddit immortales) vix audiuntur magna illa Nomina (non ſine lugenda Aragoniæ Prouinciæ iactura), quæ continuis excepta plauſibus, exteras etiam gentes pervagata, æterno, debitoque præconio celebrârentur; vt conueniat in illos triſtiſsimum illud: *Periijt memoria eorum cum Sonitu.* Id circo ex Domeſticis per multi grauiſsimo dolore perculſi, Materneque amplificandę gloriæ ſtudioſiſsimi, Me (omnium ſanè minimum, neque vlla ratione ingenio, doctrina, cum Superioribus comparandum), cum per 29. annos in florentiſsima Cæſar-Auguſtana Academia (vbi Veſpertinæ Cathedræ primum in capite Subſtitutus per tres; deindè Scoti Cathedrę Proprietarius per quatuor; mox per duos Sacrarum literarum pręfui: tandem Primariæ totos viginti, num etiã annos præſum) meliorem vitæ partem Thelogiam docendo potuiſſe, non ſine fructu (vt interpretantur ipſi) viderent, factæ reficiendæ iacturæ nactos occaſionem rati; mirum quam moleſtiſsimis onerarint querelis, expoſtulationibus etiam, ne quos docendi munere tandiu fueram imitatus, in poſterum verecunda, & neſcio an reprehendenda non ſcribendi pertinacia pergerem imitari. Sed Domeſticis (mei, reique difficultatis probe conſcius) ſæpius impetitus, ſępiſsimè haud facile reſtiti. At vbi doctiſsimorum Externorum hominum (quos omninò reijcere nefas eſſet) grauiſsimæ etiam, diuturnæque preces interceſſerunt, parendum, animo licet reluctante, decreui. Et cum vt bonæ, afflictæque Matri (quod avebam ipſe, nec audebam) lachrymas ſi omninò non abſtergerem, aliqua tamen ratione dolorem temperarem, tum vt Externis, Domeſticiſque morem gererem, calamum, vel inuitus arripui, & ſcribendi Prouinciam, neſcio an meis impar occupationibus onus, ſuſcepi. Atque hæc Scriptionis noſtræ cauſa. An iuſta? tuum erit, benevole Lector, æquiſsima iudicij lance trutinare.

Venio ad operis rationem, vndè multò me breuius expediam. Quæſtiones de Diuini Verbi Incarnatione, ne vnus plus æquo turgeſceret, duplici tomo comprehendo. Hic primus dabit eas, quę vſque ad Chriſti Scientiam, in

in Scholis communiter agitari ſolent; reliquas verò, quæ ſingularem aliquam, & exquiſitam doctrinam præſeferent, tum omnium Quæſtionum Epilogis, alter tomus, qui ſequetur haud ſerus continebit. In primam Partem Quæſtiones non paucas ſub prælo habeo; ſi per occupationes licuerit, quæ Publicum Magiſtrum, Concionatorem, Fidei Cenſorē, Synodalē Examinatorem, Prouincialem etiam, aliæ ex alijs, atque moleſtiſsime impediunt, non modò, quæ in illam, ſed quę in duas alteras Theologiæ partes deſiderantur, typis excudendas, benè iuvante Deo, dabo. Quo circa ſi in hoc opere, alijſque conſequuturis, quidquam occurrerit limatum minùs, aut minùs perpolitum, habes quare Scholaſticum Doctorem (me vero potiſsimum) cui magis in hoc genere indulgendum, benignus, & facilis excuſes. Vale, & hoc noſtro qualicumque labore, in tuam vtilitatem quamdiutiſsimè fruere.

INDEX QVÆSTIONVM.

EX TRACTATV PRIMO.

DE MYSTERIO INCARNATIONIS.

DISTINCTIO PRIMA.

DE INCARNATIONIS POSSIBILITATE.

QVæſtio 1. de Poſsibilitate Incarnat. Art. 1. Catholica Sententia & argument. 1. à mutabilitate, à nu. 3. Art. 2. Vera ſolutio nu. 12. Art. 3.

ar-

Digitized by Google

argum.2.ab imperfectibilitate, num.19. Art.4. Illationes, num.28. Art.5. argum. ab informatione, nu.35. Art.6. quædam illatio, vbi diſparitas ſubſiſtentiæ, & ſcientiæ, num. 43. Art. 7. alia argumenta, num. 50. Art.8. replica de comprehenſione, num. 56.

Quæſt.2. de Exiſtentia Incarnat. Art. 1. errores contra Diuinitatem Chriſti, num. 64. Art. 2. errores contra Humanitatem, num. 71. Art. 3. contra Vnionem, num. 79. Art. 4. argumenta pro Neſtorio, num. 86. Art. 5. veritas Catholica, num. 91. Art. 6. Error contra Exiſtentiam Incarnat. num. 98. Art. 7. aliæ probationes, num. 110.

Quæſt. 3. De Incarnat. cognoſcibilitate. Art. 1. non eſt demonſtrabilis naturaliter, num.117. Art. 2. argumentum à connexione carentiæ, & potentiæ obedentialis, num.124. Art.3. argumenta alia, vbi de cognitione probabili, num. 131. Art. 4. de cognoſcibilitate probabili, num. 138. Artic. 5. de cognitione poſt factam, & reuelatam 147. Art. 6. argumentum à connexione, num. 158. Art. 7. an poſt miracula, num.162. Art.8. replicæ, num. 172. Art.9. an ex alijs Capitibus, num.176. Art.10. altera ſolutio, num.188.

Quæſt. 4. De conuenientia Incarnat. Art. 1. an conueniat Deo, num. 195. Art.2. an humanitati, num.204. Art. 4. an alijs, num.210.

Quæſt. 5. De neceſſitate Art. 1. de abſoluta, nu. 220.

220. Art. 2. fortior probatio, num. 232. Art. 3, reſponſio ad inſtantias, num. 242. Art. 4. diſparitas, num. 249. Art. 5. argumenta pro Granado, num. 157. Art. 6. argumenta à ratione, num. 266. Art. 7. alia argumenta, num. 279.

Quæſt. 6. De neceſsitate ex ſuppoſitione, Art. 1. aliquæ ſuppoſitiones, &c. num. 291. Art. 2. de liberatione à ſeruitute Dœmonis, num. 302. Art. 3. aliud argumentum, num. 311.

DISTINCTIO SECVNDA.

DE SATISFACtione.

Quæſt. 7. De ſatisfactione, num. 314. Art. 1. de naturali, num. 315. Artic. 2. argumenta, num. 320.

Quæſt. 8. De ſatisfactione condigna. Art. 1. ratio P. Vazquez, num. 332. Art. 2. de ſatisfactione pro peccato proprio, num. 341. Art. 3. reſoluitur difficultas, num. 349. Art. 4. argum. à ſimultate contritionis, & peccati, num. 353. Art. 5. idem proſequitur, num. 362. Art. 6. de ſatisfactione condigna à pura creatura, num. 368. Art. 7. ſententia Recentiorum, num. 339. Art. 8. noua reſponſio, num. 389.

DIS-

Digitized by Google

DISTINCTIO TERTIA.

DE OFFENSA.

Quæſt. 9. De neceſsitate ex infinitudine offenſæ. Art. 1. præmittuntur aliqua, num. 398. Art. 2. ſententia negans, num. 405. Art. 3. alia de infinitudine offenſæ, num. 411. Art. 4. reſpondetur argumentis, num. 418. Art. 5. reſponſio ad alia argumenta, num. 427. Art. 6. de relatione offenſæ ad Deum, num. 434. Artic. 7. probatur infinitudo offenſæ, num. 441. Art. 8. alia probatio, num. 451. Art. 9. de infinitate phyſica, num. 461. Artic. 10. argumenta, num. 465. Art. 11. alia argumenta, num. 477.

Quæſt. 10. De ſatisfactione condigna, Art. 1. argumenta pro pura creatura, num. 489. Art. 2. fundamentum Scotiſtarum, num. 500. Art. 3. an ſatisfactio Virginis ſufficiat, num. 505. Art. 4. de ſatisfactione pro veniali, num. 518.

Quæſt. 11. De ſatisfactione Chriſti, Art. 1. an ſit infinita, num. 526. Art. 2. argumenta pro Scotiſtis, num. 533. Art. 3. infinitudo meriti, num. 542. Art. 4. an ſatisfactio Chriſti ſit condigna ex ſe, num. 549. Art. 5. de pacto fideiuſſionis, num. 558. Art. 6. de principio *quod* ſatisfactionis, num. 564.

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt.12. De ſatisfactione ex iuſtitia. Art.1. ſententia negans, num. 572. Art. 2. noſtra ſententia, num.587. Art.3. argumenta, num. 599.

DISTINCTIO QVARTA.

DE CAVSIS INCARnationis.

Quæſt. 13. De motiuo Incarnationis. Art.1. Incarnat. fuit primo propter Redemptionem, num. 611. Art. 2. an Chriſtus fuerit primò decretus, nu. 671. Art.3. idem proſequimur, num. 635. Art. 4. noſtra ſententia, num.648. Art. 5. validior probatio, num. 650. Art. 6. impugnatur fundamentum aduerſariorum, num. 656. Art. 7. idem amplius explicatur, num.661. Art.8. argumenta, num.671. Art. 9. alia argumenta, num. 682. Art.10. argumentum à prædefinitione 694.

Quæſt. 14. De extenſione huius decreti. Art.1. an fuerit de Chriſto ſolo, num. 700. Art. 2. de aduentu Chriſti non peccante Adamo, nu. 708.

Quæſt. 15. De meritis Patrum. Art. 1. aliqua notantur, num. 713. Art. 2. vera ſententia nu. 721.

Quæſt. 16. De vnione hypoſtatica, & cauſis. Art. 1. an ſit diſtincta ab extremis, num. 726. Art. 2.

de

Digitized by Google

de perfectionibus vnionis, num. 738. Art. 3. an vnio ſit productio humanitatis, num. 742. Artic. 4. de cauſa efficiente vnionis, & Maternitate Virginis, num. 754. Art. 5 identitas vtriuſque vnionis num. 763. Art. 6. an vnio humana ſit hypoſtatica, num. 767. Art. 7. alia de cauſis, & terminis Incarnat. num. 773. Art. 8. an vnio ſit ad naturam, vel perſonam, num. 782. Art. 9. de termino immediato vnionis 796. Art. 10. vera ſententia, num. 804. Art. 11. aliqua de concretis, num. 816. Art. 12. de Hidiomatum communicatione, num. 824.

Quæſt. 17 De extremo aſſumpto, Art. 1. de natura aſſumpta, num. 837. Art. 2. de ſanguine, nu. 846. Art. 3. de ordine aſſumptionis, num. 853.

Quæſt. 18. de aſſumptione in alio ordine, Art. 1. an ſubſiſtentia abſoluta Dei poſsit terminare humanitatem, num. 864. Art. 2. de perſona aſſumente, num. 877. Art. 3 de triplici perſona aſſumente, num. 900. Art. 4. de natura in alio ordine, num. 911. Art. 5. de perſonalitate creata, nu. 920. Art. 6. argumenta de naturis incompletis, nu. 930.

EX TRACTATV SECVNDO.

DE PERFECTIONIBVS CHRISTI.

DISTINCTIO QVINTA

DE GRATIA CHRISTI.

Quæſt. 19. De Gratia vnionis. Art. 1. de ſanctitate

te

te ſubſtantiali Chriſti, num. 939. Art. 2. an huma-nitas ſanctificetur ab vnione, num. 947. Art. 3. an à Verbo, num. 953. Art. 4. an à perſonalitate, vel Deitate, nu. 958. Art. 5. an infinitè, nu. 968. Art. 6. vera ſententia, nu. 980. Art. 7. argumenta, nu. 989.

Quæſt. 20. De Gratia habituali. Art. 1. an detur in Chriſto, num. 1000. Art. 2. quanta ſit in Chriſto, num. 1012. Art. 3. vera ſententia, num. 1024. Art. 4. argumenta, num. 1036. Art. 5. aliud argumentum, nu. 1048. Artic. 6. duæ replicæ num. 1056.

Quæſt. 21. De plenitudine gratiæ Chriſti. Art. 1. an ſit omnimode plenus, num. 1068. Art. 2. argumenta, num. 1077. Art. 3. explicatur plenitudo, num. 1088. Art. 4. de perfectionibus gratiæ Chriſti, num. 1109.

Quæſt. 22. De virtutibus Theologicis. Art. 1. an detur fides in Chriſto, num. 1116. Art. 2. ſolutiones, num. 1126. Art. 3. ſolvuntur dubia, num. 1137. Art. 4. repugnantia fidei cum euidentia, nu. 1147. Art. 5. notabilia pro ſolutione, num. 1154.

Quæſt. 23. De Spe, & Charitate. Art. 1. aliqua de Spe, & timore, num. 1166. Art. 6. an fuerit Spes in Chriſto, num. 1180. Art. 3. alia de Spe, num. 1184. Art. 4. reſpondetur argumentis, num. 1188. Art. 5. de Charitate, num. 1195.

Quæſt. 24. De virtutibus Moralibus. Art. 1. an fuerint in Chriſto, nu. 1102. D. (hæc litera D. indi-

cat

cat num. 1010. qui eſt iterùm à typographo repetitus) Art. 2. de per ſe adquiſitis, nu. 1110. D. Art. 3. de pia affectione, num. 1121. D. Art. 4. de Pœnitentia, num. 1138. D.

Quæſt. 25. De Donis, & Gratijs gratis datis. Art. 1. fuerunt in Chriſto dona, num. 1145. D. Art. 2. de timore, num. 1152. D. Art. 3. de exercitio timoris, num. 1163. D. Art. 4. conuenientia vtriuſque timoris, num. 1171. D. Art. 5. de Gratijs gratis datis, num. 1181. D. Art. 6. de Prophecia, nu. 1186. D.

Quæſt. 26. De Gratia Capitis. Art. 1. quomodò ſit Caput hominum, num. 1195. D. Art. 2. eſt caput peccatorum fidelium, num. 1205. Art. 3. eſt caput Angelorum, num. 1225. Art. 4. quæ gratia conſtituat Chriſtum Caput, num. 1237. Art. 5. argumenta, num. 1248.

DISTINCTIO SEXTA.

DE MVLTIPLICI SCIENTIA CHRISTI.

Quæſt. 27. De Scientia Chriſti Beata. Art 1. an detur, nu. 1255. Art. 2. an Chriſtus vt homo comprehendat Deum, num. 1265. Art. 3. quænam paſsibilia videat Chriſtus ex vi Viſionis in Deo, nu. 1278. Art. 4. quos Actus liberos Dei videat, num. 1289. Art. 5. Chriſt⁹ ex vi Viſionis an videat omnia futura, num. 1301. Art. 6. an humanitas ſit beata per Viſionem increatam, nu. 1317. Art. 7. pars negans non eſt de fide, nu. 1328. Art. 8. argumenta, num. 1339.

1339. Art. 9. reliqua ſoluuntur, num. 1349. Art. 10. aliqua notabilia, num. 1357.

Quæſt. 28. De Scientia per ſe infuſſa. Art. 1. de eius obiecto, num. 1363. Art. 2. an Deus trinus ſit obiectum, nu. 1370. Art. 3. an cognoſcat cogitationes cordium, & futura contingentia, nu. 1378. Art. 4. an Scientia infuſſa cognoſcat naturalia, nu. 1386. De ratione *quæ*, & *ſub qua*, nu. 1395. Art. 5. de habitu ſcientiæ infuſſæ, num. 1405. In Chriſto tota ſcientia infuſſa eſt vnicus habitus, num. 1422. Art. 6. de ſpecie impreſſa, nu. 1426. Art. 7. de hac ſcientia prout in Chriſto, num. 1440. Art. 8. quædam de comprehenſione, nu. 1457. Art. 9. de vſu ſcientiæ infuſſæ per phantaſmata, num. 1474 Art. 10. de vſu per diſcurſum, num. 1481. Art. 11. reſoluitur difficultas de diſcurſu, nu. 1487. Art. 12. aliqua de conuerſione ad phantaſmata, nu. 1497 Art. 13. an Chriſtus cognouerit extra Verbum omnia poſsibilia, nu. 1503. Art. 14. de identitate ſpeciei impreſſæ cum obiecto, num. 1514. Art. 15. ſolutiones impugnantur 1523. Art. 16. ſoluuntur argumenta, num. 1537.

Quæſt. 29. De Scientia per ſe adquiſita, & experimentali. Art. 1. an fuerit in Chriſto Sciētia per ſe adquiſita, & à 1. inſtāti, nu. 1554. Art. 2. an hæc ſcientia creverit decurſu tēporis, nu. 1566. Art. 3. an Chriſtus aliquid didicerit à creatura rationali, nu. 1576. Art. 4. an potuerit in Chriſto eſſe error iudicij, nu 1589. Art. 5. an fuerit in Chriſto ignorantia, nu. 1598.

Digitized by Google

TRACTATVS DE MAGNO INCARNATIONIS MYSTERIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ad 3. Partem Divi Thomæ.

A REV^{mo} *P. M. Fr. RAYMVNDO LVMbier, anno* 1646. *in Vniuerſitate dictatus, & iterum anno* 1668. *parum immutatus.*

1 SANCTVS Thomas 3. part. à quæſt. 2. vſque ad 26. de Incarnatione diſſerit. Incarnatio autem duplicitèr ſumitur. Primò, efficientèr. Secundò, formalitèr. Incarnatio efficientèr eſt effectio, ſiue actio, qua effectiuè Verbum Diuinum in carne humana ſpoſitum, & vnitum eſt. Incarnatio formalitèr eſt vnio ipſa Verbi

cum humanitate,per quam Verbum formalitêr,& in facto eſſe, incarnatum, humanatum, ſiue in humanitate carnea,poſitum eſt,& cum ipſa vnitum.

2 Finis huius Incarnationis in facto eſſe eſt Chriſtus Dominus compoſitus ex humanitate,& Verbo; Deus,ſimùl, & homo: qui eſt ſcopus huius Tractatus. Sicut autem Myſterium Magnum, & Abſconditum eſt, ita eius tractatio nobiliſsima,& difficillima eſt Myſterij difficultates numero, & obſcuritate prolixas,Deo fauente, hoc anno præſtingemus,& declarabimus.

DISTINCTIO I.

DE INCARNATIONIS POSſibilitate.

QVÆSTIO I.

VTRVM INCARNATIO SIT POSSIBILIS.

ARTICVLVS I.

CATHOLICA SENTENTIA, ET ARGVMENTVM 1. à mutabilitate.

3 AFFIRMO cum omnibus Catholicis,contrà aliquos Hæreticos, apud Medinam lib. 1. de recta in Deum fide. Primò, quia exiſtentia rei includit poſsibilitatem Logicam ipſius; ſed datur exiſtentia Incarnationis, vt infra probabo: ergo, & poſsibilitas logica ipſius. Secundò, quia nec repugnat ex parte Verbi, nec ex parte humanitatis, vt conſtabit ſolutione argumentorum.

Digitized by Google

4 Obijcies 1. Si Verbum poſſet incarnari, poſſet mutari. Prob. mutari eſt intrinſicè aliter ſe habere; ſed per vnionem poſitiuè, & intrinſecè aliter ſe haberet; quia ab æterno non eſſet intrinſecè formaliter vnitum, & in tempore eſſet, & hoc non per ſolam aſſiſtentiam, aut penetrationem; ſed per intrinſecam actuationem: ergo mutaretur. Confirm. Motus eſt: actus entis in potentia, prout in potentia; atqui vnio eſſet actus Verbi, qui actuaret, & denominaret Verbum phyſicè, & intrinſecè vnitum, & eſſet actus Verbi, prout in potentia ad illam; quia ſupponebatur ſine illa: ergo mutaretur. Suarez hic diſp. 8. ait, difficultatem huius argumenti, vix poſſe ab humano ingenio diſolui. Pro illa videatur Coninck diſp. 2. num. 63. Medina citatus, & Lugo hic diſp. 1. ſect. 6. & 7.

5 Reſpondent primò Recentiores, non mutari: quia ad hoc, vt aliquid mutetur per aliud, debet de nouo habere illud per receptionem, & ſuſtentationem, ſiuè tamquam ſubiectum inhæſionis ipſius. Verbum autem, non habet vnionem intrinſecè ſic; ſed ſolum tamquam ſubiectum adhæſionis. Sed contrà primò, quia materia prima mutatur, non per ſolam vnionem, quàm recipit; ſed per animam rationalem, & per quamcumque formã, quàm haberet, per creationem, mutaretur; atqui non recipit eas, vt ſubiectũ inhæſionis: ergo, &c. Maior patet, quia talis anima, vel forma, eſt reſpectu materiæ verè: actus corporis phyſici organici potentia, vitam habentis: ergo, & actus entis in potentia, prout in potentia.

6 Contrà ſecundo, quia Ariſtoteles, in definitione motus non poſtulat ſubiectum ſuſtentationis, & inhæſionis; ſed potentiam, prout in potentia: quæ verê reperitur in embrione: v.g. reſpectu animę rationalis: imò ſi vnio animæ Chriſti, cum Verbo, ſit creata; vel ipſa creatio, vt contendit Bernal: & idem de vnione materiæ cum Verbo, humanitas verè mutaretur, per vnionem ad Verbum: nec tamen reſpectu eius, ſe habet

Digitized by Google

tanquam ſubiectum inhæſionis, ſed ſolum adhæſionis, vel informationis.

7 Ideò alij reſpondent ſecundò: alitèr intrinſecè ſe habere, tunc facere mutationem, quando eſt per adquiſitionem, vel deperditionem nouæ perfectionis, vel imperfectionis; Verbo autem Diuino vnio admiſſa, nec eſt perfectio, nec imperfectio. Contrà, quia mutatio ſolùm ſtat in actu entis in potentia, prout in potentia. Hoc autem omninò eſt independens à perfici, vel non perfici; ſicut ratio generica, pro natura eſt metaphyſicè independens à differentijs ſpecialibus, & præcipuè ſi daretur alia ſpecies media. Vndè, ſi per impoſsibile; Deus per inhæſionem reciperet vnionem, quamvis iſta, nec eſſet perfectio, nec imperfectio illius, adhuc mutaretur Deus. Adde, ideò non perfici, quia non actuatur per vnionem, vt potentia receptiua ipſius: ergo potius defectus potentiæ receptiuæ, eſt ratio, cur non perficiatur, quàm non perfici, ſit ratio, cur non mutetur.

8 Tertiò alij reſpondent, ideò non mutari; quia non ſe habet, vt ſubiectum vnionis, & vt potentia receptiua eius, ſed vt purus terminus. Habet enim vnionem intrinſecè, & per modum terminantis, non per modum recipientis. Vndê, ſicut ſcibile, non mutatur per ſcientiam, quàm terminat; ſed ſciens eſt, qui mutatur; ita humanitas eſt, quæ mutatur per vnionem, non Verbum illam terminans. Sed contrà, nam in primis, ſcibile, ſe habet extrinſecè ad ſcientiam; Verbum verò, intrinſecê vnionem habet: & ſic exemplum deſeruiet pro explicatione, non pro paritate.

9 Contrá ſecundo: habens de nouo intrinſecé vnionem, vt purus terminus, etiam mutatur intrinſecè. Patet in anima rationali, quæ in reſurrectione mutabitur intrinſecè; & accidentia Eucharistiæ, ſi deſinat eſſe ibi Chriſtus, & reſtituantur ad inhærentiam, mutantur intrinſecè, & ſunt purus terminus vnionis; quia nec ſunt ſubiectum inhæſionis eius, cum de eorum potentia, vnio non educatur: nec ſe habent, vt forma vnionis, ſed ſoliùs

ſub-

ſubiecti : ergo ſunt purus terminus. Ratio à priori eſt, quia intrinſecè actuantur. Patet, quia perficiuntur per vnionem illam, cum ſubiecto ; ergo abſque potentia receptiua, verè mutantur.

Pro ſolutione, nota 1. multiplex dari ſubiectum phyſicum intrinſecum, nempè inhæſionis, ideſt ſuſtentationis. Informationis intrinſecæ: & hæc ſunt ſtrictè ſubiecta phyſica, & ſe habent à priori, & cauſalitèr. Item adhæſionis, & denominationis intrinſecæ, & hæc poſſunt ſe habere terminatiué, & à poſteriori ; ſcilicet phyſicè, & intrinſecê terminando vnionem: & ſunt latè ſubiectum phyſicum.

10 Nota 2. Non omnem potentiam paſsiuam motus, debere eſſe ſubiectum receptiuum, & inhæſionis, & à priori, reſpectu actus. Etenim datur potentia paſsiua, quæ eſt paſsiua potentialitas, nata ad componendum cum alio, quòd paſsiuè accipiat ; licet non ſuſtentet. Hanc potentiam paſsiuam, ſiué potentialitatem, habent formæ ſubſtantiales, reſpectu vnionis ſubſtantialis ; & accidentia, reſpectu inhærentiæ ; & omne ens, quòd ex ſe inclinatur ad compoſitionem.

11 Vndè, licet reſpectu earum, ſit purus terminus; ſed non ſimplicitèr, & abſoluté, ſed cum addito: nempê reſpectu vnionis. Ex ſe enim, natę ſunt, ſiuê ordinatæ ad componendum, vt forma, cum aliquo, ex propria capacitate, vacuitate, & indigentia, & incompletione: quòd totum repugnat actui ſimplicitèr puro: quia iſte, per ſe, ſolum eſt completiuus, & non eſt natus, ex ſe, ad componendum: & ſi componat, eſt ad replendam vacuitatem alteriùs, & indigentiam; non ſuam, cum ex ſe nullam habeat: & ſic, vt terminus ſimplicitêr purus.

ARTICVLVS II.

VERA SOLVTIO.

12 RESPONDEO ergo ad argumentum: Verbum actuari per vnionem in ratione vniti, ſed

Digitized by Google

ſed non mutari, quia non actuatur in potentia, provt in potentia (quia hoc ſonat vacuitatem, vt benè Lugo.) Sed vt terminus puriſsimus, & completiſsimus. Licet enim in ipſo, detur terminabilitas; ſed non potentialitas vlla, adhuc quaſi obediētialis: ſicut reperitur in termi nis creatis. Potētialitas enim obedientialis ſupponit ad potentialitatem, & vacuitatem naturalem, & entitatiuam vnum; & addit non repugnantiam ad aliud: & hoc non reperitur in Verbo; ſed pura terminabilitas cōpletiſſima.

13 Sicut enim eſt, actus puriſsimus in eſſendo, ita, & in terminando. Dicitur autem actus puriſsimus, quia omnem ſuam perfectionem excogitabilem habet actualiſsimè, ita, vt in ipſo nulla detur potentialitas, nec vacuitas, & capacitas ad vllam compoſitionem, nec intrinſecè, nec cum aliquo alio: compoſitionem inquam, per quam impleatur ipſe; benè verò, per quam impleat humanitatem. Nulla autem res creata, vel creabilis, caret potentialitate hac, ad compoſitionem; vt patet in anima rationali, reſpectu materiæ: & in Angelo reſpectu ſuę cognitionis: & in ſubſiſtentia creata, reſpectu naturæ. Vide num. 33.

14 Vndè, ſi ſubſiſtentia Angeli vniretur cum humanitate; adhuc illa vnio, reſpectu talis ſubſiſtentiæ eſſet mutatio: quia in illa ſubſiſtentia, datur potentialitas naturalis, & nata eſt eſſe pars, & componere cum natura Angelica: & eſt potentialitas naturalis ad Angelum; obedientialis verò ad humanitatem. Solus ergo Deus, dum terminat vnionem: terminat abſque vlla potentialitate: ac per conſequens, abſque mutatione. Vndè ratio, quare non mutatur Verbum per vnionem, non eſt vt cumque, quia purè terminat, ſed quia terminat ſimpliciter, & abſolutè vt actus puriſsimus.

15 Replicabis: adhuc nec ſic potuit vniri: ergo, &c. Probatur antecedens; quia ſic tranſibit de non vnito ad vnitum, quòd eſt vmbra viſciſsitudinis, & mutationis; ſed hæc repugnat Deo, ex cap. 1. Iacobi hijs verbis: *apud quem, non eſt transmutatio, nec viciſsitudinis obumbratio:* ergo

Digitized by Google

ergo & vnio repugnat. Data maiori, nego minorem; quia Iacobus, nõ loquitur de immutabilitate phyſica, quia hæc vmbram poteſt permittere; ſed de morali exageratiuè, in non tentando ad peccatum, vt explicat à Lapide, ibi.

16 Probas iterum, Verbum mutari. Paries per albedinem creatam, & vnitam, mutatur; ſicut anima rationalis per vnionem; atqui ad albedinem ſic vnitam ſolum habet potentiam obedientialem per modum non repugnantiæ: ergo etiam Verbum mutabitur, licet potentia eius ad vnionem, ſit per modum non repugnantiæ. Reſp. Conceſſa maiori, diſtinguo minorem: per modum non repugnantiæ præſupponentis potentialitatem, concedo minorem; non præſupponentis, nego minorem, & conſeq. Etenim in pariete datur potentialitas, ad accidentia educta, quæ, cum non repleatur per iſta, manet vacua: & ſic, nihil mirum, quòd repleta per albedinem creatam, mutetur per illam.

17 Dices: illa potentialitas non erat ad albedinem creatam, ſed eductam: ergo ad creatam, tantum eſt non repugnantia. Diſtinguo antecedens: non eſt ad albedinem creatam; determinatè, concedo; indeterminatè, & obedientialitèr, nego; quæ, cum non repleatur educta, manet vacua; & replebitur accidentalitèr creata. In Verbo autem, ad nihil eſt potentialitas, ſed pura non repugnantia, non ſupponens aliquam potentialitatem.

Replicas iterum: datur potentia, & virtus vt vniatur, ſicut in omnipotentia virtus, vt producat: ergo dum aduenit vnio, illa virtus exercetur: ergo dabatur virtus, & potentia. Reſp. nego antecedens: quia non dabatur potentia, & virtus, vt vniatur. ſed nuda entitas Verbi actualiſsima, & pleniſsima; cui tamen, non repugnat vniri humanitati, ad immutandam, & perficiendam illam. Differt autem valdè in hoc ab omnipotentia. Nam iſta eſt virtus, & eſt reſpectiua; talitèr, quòd nequit eſſe, aut intelligi, abſque conceptu reſpectiuo ad poſsibilitatem creaturarũ, quibus eſt potens dare eſſe. At conceptus Verbi,

Digitized by Google

omninò intelligitur abſque vllo reſpectu ad vnionem,& inde reſultat in illo, pura non repugnantia.

18 Infero contra Martinon, hîc diſp. 1. ſect. 4. nu. 35. Verbum non poſſe dici innouatum, quia hoc ſupponit potuiſſe veteraſcere; contra Paulum ad Hebræos, dicentem de cœlis: *Vt veſtimentum veteraſcere, Deum autem ſemper eſſe ipſum, & eundem.* Nec obſunt primò, plura loca, in quibus nouitas, & myſterium aſſeritur nouum. Reſp. dici nouum, vel quia inauditum, vel quia innouat omnem creaturam, vel quia myſterium vnionis, nouitèr factum eſt. Nec ſecundò, quod Eccleſia dicat: *hodie innouantur naturæ.* Reſpondeo, loqui de omnibus naturis creatis, quæ innouantur, honorantur, & quaſi reſtaurantur, per Incarnationem, vt dicemus diſputantes de eius conuenientia: non autem loquitur de natura Diuina.

ARTICVLVS III.

ARGVMENTVM II. AB IMPERFECTIBILITATE.

19 NOTA: non eſſe idem poſſe mutari, & poſſe perfici, ac per conſequens difficultas huius argumenti diuerſa eſt à præcedenti. Etenim aqua, quæ per frigus perficitur, quia eſt iuxta eius naturam; per calorem imperficitur, quia eſt contra; & per aliud accidens, quòd nec eſt contra, nec iuxtà, ſed præter ſuam naturam, nec perficeretur, nec imperficeretur: & tamen per quodlibet ex his mutatur extrinſecè.

20 Item, datur perfici abſque mutari: nam anima rationalis per vnionem ad materiam, & per gratiam in primo inſtanti; & etiam accidentia per inhærentiam in primo inſtanti, verê perficiuntur; & non mutantur, quia non ſe habent ad illam perfectionem, vt potentia prout in potentia; quia non præceſsit carentia, in aliquo inſtanti, ac per conſequens, datur perfici, & non mutari: ſicque diuerſa eſt difficultas, à præcedenti.

21 Obijcies ergo ſecundo: ex vnione ſequitur, Verbum

Digitized by Google

bum perfici, ſicut paries perficitur per albedinem. Nec dicas, non perfici, quia ſe habet, non vt ſubiectum inhæſionis, ſed vt purus terminus eius. Contrà, quia anima rationalis perficitur per vnionem; accidentia per inhærentiam; & humanitas per vnionem hypoſtaticam (etiam ſi non ſit educta) & per Verbum; nec tamen ſunt ſubiectum inhæſionis; cum ergo vnio hypoſtatica ſit maxima perfectio, & quælibet res perficiatur per perfectionem ſibi intrinſecè, phyſicè communicatam; idem erit de Verbo: & hoc erit verum; etiam, ſi non detur vnio media, vt vult Thomiſta: nam materia, & forma, ſine vnione media, perficiuntur. Et ipſa humanitas apud illos.

22 Omiſsis varijs ſolutionibus, reſpondetur primo: Verbum non perfici per vnionem, licet illa ſit perfectio; quia eſt incapax, vt ei de nouo addatur perfectio aliqua, eo quod in ſe contineat per eminentiam adæquatam, omnes omninò perfectiones, per omnimodam plenitudinem. Sed dices contrà hoc: Verbum, non continet formalitèr perfectiones creatas, ſed eminentèr. Modò ſic. Tàm eminentèr habet vnionem, vt vnio eſt; quàm vt perfectio creata eſt; atqui non obſtante hoc, de nouo additur; quòd ſit formalitèr vnitum: ergo etiam, quòd ſit formalitèr perfectum, & non tantum eminentialitèr. Conſequentia probatur: Sicut enim vnio, vt vnio formalitèr, eſt aliquid, quòd in Verbo non continetur formalitèr; ita quatenùs eſt perfectio creata, in Verbo, non continetur formalitèr: ergo vt ſic, poterit addere aliquid perfectionis; quia illo pacto non continebatur in Verbo.

23 Confirmatur: vnio formalitèr reduplicatiuè; vt talis, imbibit rationem perfectionis creatæ; atqui Verbum à parte rei, non obſtanti continentia eminentiali omnium perfectionum, eſt capax ad vnionem, vt vnio eſt: ergo etiam ad illam, vt perfectio eſt: aliàs eſſet realitèr, & formalitèr capax, & incapax, ad eandem omninò formalitatem vnionis.

24 Sed

24 Sed reſpondetur ad hanc replicam ex materia de Attributis, nullam perfectionem creatam additam Deo poſſe illum reddere abſolutè perfectiorem; adhuc extenſiuè: aliàs ſequeretur, quòd aggregatum ex Deo, & creatura, & quod Chriſtus, eſſet melior, perfectior, & honorabilior Patre Æterno, quòd abſurdiſsimum eſt. De quo Faſolus 1. part. quæſt. 6. art. 2. dub. 1. Et ratio à priori eſt; quia quidquid verè perfectionis, abſque imperfectione, reperitur in omnibus creaturis, totum erat formaliſsimè modò eminentiori, in plenitudine eſſendi Dei; & quidquid ſic non erat in Deo, non eſt perfectionis abſolutè, & ſimplicitér, ſed potiùs imperfectionis.

25 Ad argumentum reſpondetur, Verbo poſſe addi de nouo, quòd fiat formalitèr vnitum; quia ad hoc non datur in ipſo incapacitas, nec aliquod prædicatum repugnans; & quidem in ipſo, hoc, quòd eſt vniri, poteſt eſſe nouum, quin deperdatur antiquum: & hoc, quod eſt eſſe perfectum, non poteſt in ipſo eſſe nouum; quia huic nouitati, datur prædicatum antiquum repugnans; nempè eſſentialis, & omnimoda plenitudo perfectionis: quæ eo ipſo, quòd poſſet nouam admittere, deperderet ly *omnimodā*. Vndè perfectio Verbi, omnimoda relinquit locum nouæ denominationi vniti; quia hæc non erat formalitèr in Verbo: ſecùs nouæ, perfecti; quia hæc tota erat formalitèr in Verbo. Etenim, quòd vnio addit perfectionis, eſt intimitas cum Deo, quæ iam erat in Verbo, modò formali altiori, nempè per identitatem. Quòd ſuprà illam addit, eſt quòd illa intimitas, ſit modalis, & creata. Et hoc, potiùs eſt imperfectio.

26 Vndè. Reſpondeo ſecundo: Verbum non poſſe perfici per vnionem vt talem; quia vt talis, non eſt ſimplicitér, & abſolutè perfectio. Imbibit enim eſſentialitér mille imperfectiones, dependentiæ, entis ab alio, defectibilitatis, & alias. Vndè, nec eſt perfectio reſpectiua reſpectu Verbi; ſed reſpectu humanitatis. Sicut enim calor, qui eſt perfectio reſpectiua ignis, non eſt perfectio aquæ; quia non eſt iuxtà eius inclinationem; ita

ita vnio, quæ eſt perfectio humanitatis, non eſt perfectio Verbi, quia non eſt iuxtà eius potentialitatem, & vacuitatem replebilem, & perfectibilem; talis enim potentialitas in Verbo non datur.

27 Ad confirmationem reſpondeo: Verbum eſſe capax habendi vnionem, vt vnio eſt, & habendi illam, vt impreſcindibilitèr perfectio creata eſt; ſed non eſt capax, vt ſicut denominatur vnitum per illam, denominetur perfectum. Diſparitas eſt, quia eſt vnio reſpectiuè ad Verbum, non ſupponendo vnitum; at non eſt perfectio reſpectiuè ad Verbum, cum iam ſupponat illud omninò perfectum, ac per conſequens includens repugnantiam additamenti in perfectione. Inſuper, quia ſicut calor in aqua, non eſt perfectio ejus, quia non eſt iuxtà ipſam; ita vnio in Verbo, non eſt iuxtà potentialitatem; ad hoc enim, non ſufficit terminabilitas, & capacitas habendi per terminationem, ſicut ſufficit, vt vniatur; ſed requiritur vlteriùs vacuitas, quæ per nouam perfectionem impleri poſſet.

ARTICVLVS IV.

ILLATIONES, ET ALIÆ INSTANTIÆ.

28 Sequitur primò ex his: non ideò Verbum non perfici; quia non eſt ſubiectum inhæſionis: nam hoc, non requiritur. Nec ſecundò, non perfici; quia non completur per vnionem, nec ordinatur ad illam, ſicut anima ordinatur ad vnionem. Etenim, nec anima Beati ex ſe ordinatur ad gratiam, vel viſionem: nec iſtæ ſunt complementum eius, ſed accidens valdè contingens, & tamen perficitur per illas, eo quod datur in ipſa vacuitas replebilis ad illas; atque per illas benè ſe habeat, quòd non reperitur in Verbo. Iſtud ergo non perficitur ob rationes aſſignatas.

29 Sed inſtas contra dicta 1. Verbum per Incarnationem, nec perficitur, nec de nouo bonificatur, nec accipit

Digitized by Google

cipit ſtatum meliorem, aut æſtimabiliorem? ergo inutilitèr eſt facta Incarnatio, nec erat amabilis, aut deſiderabilis à Deo. Nego conſequentiam. Tùm quia ſi non eſt vtilis, vt Verbum melioretur, eſt vtilis, vel melioraret humanitatem, & nos. Tùm quia, licèt non attulerit Deo augmentum bonitatis phyſicæ, attulit tamen magnam gloriam, in manifeſtatione ſuorum attributorum.

Replicas: humanitas per Verbum melioratur, & perficitur? ergo, & Verbum. Prob. conſeq. omnis appetitus perficitur, quando ſatiatur; ideſt, quando conſequitur ſummum, quòd extrà ſe appetere poteſt; Verbum autem, eſt ſummè diffuſsiuum, & communicatiuum ſui. Quòd ſolum valet obtinere per vnionem. Reſpondetur duplicitêr. 1. In Verbo, ſolum dari appetitum, per modum virtutis, & virium, ad communicationem; non verò per modum exigentiæ: & ſic non perficitur, nec ſatiatur; quia non præcedit in ipſo ſitis, aut exigentia, nec potentialitas.

Reſp. 2. Quando appetitus eſt in re, vt ipſa meliùs ſe habeat, fateor perfici: ſecùs quando eſt, vt alia res meliùs ſe habeat. Sol enim non perficitur producendo in mineralibus; quia appetitus producendi non eſt, vt ipſe, ſed vt mineralia meliùs ſe habeant. Similitêr eſt in Verbo.

30 Nec contra dicta obeſt: quòd vnio, vt dictum eſt, imbibit multas imperfectiones, entis ab alio, &c. ergo communicata Verbo, reddit illud imperfectum. Conceſſo enim antecedenti: nego conſequentiam. Cum enim ſit incapax imperfectionis, communicatur illi, vt vnio eſt, & non vt imperfectio eſt: ideòque, licet ipſa ſit defectibilis, limitata, & dependens, non reddit Verbum defectibile, &c. licet reddat vnitum.

31 Nec item obeſt 3. per vnionem Verbum fit homo, paſsibilis, & mortalis; atqui paſsibilitas eſt imperfectio: ergo, & reddit imperfectum. Conceſſa enim maiori. Diſtinguo minorem: paſsibilitas eſt imperfectio naturæ humanæ, quæ patitur in ſe ipſa, concedo: Diuinæ,

Digitized by Google

næ,quæ non patitur in ſe ipſa, ſed in humana, per communicationem Idiomatum,nego.

32 Instabis: peccatum factum ab humanitate,& receptum in illa, erit imperfectio eius, & Verbi: ergo etiam paſsio humanitatis eſſet imperfectio Verbi. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt,quia paſsio humanitatis, verè ſolùm eſt ipſius phyſicè; at peccatum eſſet etiam Verbi in ipſo Verbo. Humanitas enim peccando,deficiebat à lege;Verbum autem permittendo peccare, deficiebat à cura,quàm debebat habere circa actiones ſui ſuppoſiti.

33 Infero 1. Duplicem dari terminum purum. Vnum ſimplicitêr,& vndequáque,nempè Deus. Alium tantum ſecundùm quid. Primus nequit mutari,aut perfici; benè verò ſecundus,quia habet innatam potentialitatem. Infero 2. Quòd ſicut potentia obedientialis videndi Deum, v.g. non eſt quodlibet ens, vt lapis; ſed ens viſiuum aliorum obiectorum eleuabile, ita potentialitas obedientialis ſupponit eſſentialitèr naturalem, compoſitiuam cum alio.

34 Infero tandem,ad perfici per aliquam entitatem, ſolùm requiri in entitate perficienda potentialitatem, quæ benè ſe habeat per illam, dum intrinſecè communicatur. Et ſic,ſi ſubſiſtentia hominis eleuaretur ad complendam naturam Angelicam,non ſolum mutaretur,ſicut ſubſiſtentia Angeli communicata homini,ſed etiam perficeretur. Vndè,ſi ſubiectum inhæſionis gratiæ, v.g. anima rationalis perficitur recipiendo illam, & perficitur etiam per vnionem ad materiam, quin recipiat illam, ſed purè ſe exercendo, in eo ad quod natura ſua ordinatur;ideò eſt,quia vtroque modò intrinſecè benè ſe habet.

ARTICVLVS V.

ARGVMENTVM ALIVD AB INFORMATIONE.

35 OBijcies 3. Verbum nequit ſupplere vices ſubſiſtentiæ reſpectu humanitatis,ergo nec po-

Digitized by Google

poteſt incarnari ; ſiquidem incarnari eſt ad ſupplendum illam. Antecedens probatur, quia ſi suppleret, eſſet per modum formæ informantis humanitatem, illamque intrinſecè denominantis ſubſiſtentem; ſicut ſubſiſtentia creata eſſentialiter eſt forma, actuans, complens, & determinans humanitatem; & fortè hæc præſtat tanquam modus ſuperadditus; atqui repugnat Verbo ſe habere, vt formam, vel modum: nam iſti eſſentialiter imbibunt imperfectionem incõpletionis, potentialitatis, & dependentiæ ab alia comparte: ergo & quòd incarnetur. Confirmatur, quia ob hanc rationem incompletionis nequiret ſupplere vices in anima rationali intellectus creati, nec ſcientia Verbi, vices ſcientiæ creatæ.

36 Reſpondetur, negando antecedens; & ad probationem, nego maiorem de forma phyſica. Conceptus enim formaliſsimus ſubſiſtentiæ, non dicit rationem formæ phyſicę, ſed logicæ, vel denominantis: ideſt, ſolùm rationem vltimi termini, & complementi; ſicut punctum eſt vltimus terminus, lineam complens, quin ſit forma phyſica lineæ. Quòd ſi ſubſiſtentia creata ſit forma phyſica, vel modus ſuperadditus, non habet hoc, quia ſubſiſtentia eſt, ſed quia creata: dicens potentialitatem, & incompletionem, & eget compleri. Vndè, Verbum eſt forma logica, componens phyſicè, & per phyſicam vnionem: non verò forma phyſica, nam hæc dicit incompletionem in actu 1.

37 Sed replicabis: Verbum non eſt purus terminus humanitatis: ergo eſt forma. Antecedens probas multis. Et primò, quia intrinſecè determinat, & denominat humanitatem ſubſiſtentem in concreto: ergo vltrà rationem termini addit rationem formę phyſicæ. Conceſſo enim antecedenti, nego conſequentiam, quia forma phyſica præter intrinſecè denominare, addit incompletionem in ſeipſa. & per ſuam potentialitatem, nata eſt ad componendum: quòd non habet forma denominans, ſiue purus terminus, vt talis.

38 Probas ſecundò antecedens: humanitas per Ver-

bum

Digitized by Google

bum mutatur formalitèr,& perficitur, nam fit formalitèr ſubſiſtens diuinum; ergo eſt actus talis entis in potentia ipſum Verbum: ergo etiam eſt forma eius, non minùs, quam anima rationalis, dum mutat, & perficit materiam. Nego vltimam conſequentiam, conceſſo entimemate: quia vt humanitas mutetur,& perficiatur, ſufficit, quòd eius potentialitas de nouo alitèr ſe habeat, & benè; at vt Verbum ſit forma, non ſufficit, quòd ſine mutatione ſui, actuet,& perficiat humanitatem, ſed requiritur incompletio.

39 Probas tertiò antecedens: Chriſtus eſt compoſitum phyſicum ex per ſe,& humanitate, & Verbo: ergo tanquam ex parte materiali, & formali. Confirmatur: humanitas in Chriſto ſe habet, ſaltim reſpectu vnionis eductę, vt cauſa materialis: ergo correſpondet illi, cauſa formalis, quæ erit ipſum Verbum: nam ſunt correlatiua. Pater Bernal hìc diſput. 1. iudicat indiſſolubilem hanc confirmationem, ſi vnio hypoſtatica ſit educta. Reſpondeo tamen, diſtinguendo anteced. Chriſtus eſt compoſitum phyſicum per modum naturæ, nego antecedens; per modum ſuppoſiti, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia illud, & non iſtud petit formam phyſicam. Ad confirmationem reſpondetur, correſpondere cauſam formalem; hæc tamen non eſt Verbum, ſed ipſa vnio, vt contingit in alijs modis inhærentibus.

40 Tandem probas: concretum ſubſiſtens dependet intrinſecè, & eſſentialitèr à ſuis conſtitutiuis, & componentibus: ergo & Chriſtus ab humanitate, & ſubſiſtentiæ, vt conſtitutiuis; atqui ab humanitate pendet tanquam à parte indifferenti,& determinabili: ergò vt à parte materiali: ergo & à Perſonalitate Verbi tanquam à determinante, ſpecificante, & eſſentialitèr complente, in ratione ſuppoſiti: ergo & tanquam à parte formali. Reſpondetur, concedo totum de parte formali intrinſecè denominante,& non de forma phyſica.

41 Pro quo nota: diuerſum eſſe, ſe habere, vt formam phyſicam, & vt rationem formalem, ſiue partem

etiam

etiam phyſicè; nam primum imbibit eſſentialitèr prædicata formæ phyſicæ, quæ ſunt incompletio, & ordinatio ad informandum. Secundum verò, petit imitationem formæ phyſicæ, ſed non in his imperfectionibus, ſed ſolum in actualizando, determinando, & ſpecificando. Hæc autem munera competunt termino puriſſimo, qui proptèr illa poteſt dici forma non phyſica, ſed vel logica, vel metaphyſica, vel vt loquitur Arauxò, forma intrinſecè denominans.

42 Ratio eſt, quia forma phyſica, ſiue pars formalis phyſica, non ſolum reſpectu totius, ſed abſolutè in ſeipſa, eſt ens incompletum, & ordinatum ad componendum; ſecùs terminus purus ex ſe, ſiue forma logica, aut metaphyſica, intrinſecê denominans. Dato ergo antecedenti, & quoad duplici conſequentia, diſtinguo tertium conſequens: pendet à ſubſiſtentia Diuina, vt parte formali phyſica, nego; phyſicè denominante, concedo. Verbum enim, quin extrahatur à ratione puri termini, formalitèr denominat, complet, & conſtituit concretum ſubſiſtens; ſitque forma denominans, ſicut punctum reſpectu lineæ.

ARTICVLVS VI.

QVÆDAM ILLATIO, VBI DISPARITAS SVBſiſtentiæ, à ſcientia increata.

43 Ex hijs ſequitur: Verbum, non poſſe formalitèr ſupplere vices, nec exercere munus aliquod imperfecti entis, in eo in quo imperfectum eſt; vel in quo imbibitur potentialitas, vel alia imperfectio: ideò nequit fieri per vnionem, intellectus humanitatis, ad producendas vitalitèr humanitatis cognitiones: nec fieri poteſt ſapientia, ſiuè cognitio, qua humanitas noſcat; ſi ratio cognitionis diſtinctæ à noſcente, imbibit conceptum formæ phyſicæ, vt communitèr docent Theologi.

Digitized by Google

44 Sed inſtas 1. Subſiſtentia Diuina ſupplet pro creata, vt eſt humana: ergo ſupplet etiam imperfectiones eius. Antecedens prob. quia ſuplet, vt faciat hominem. Reſpondetur negando antecedens; ſed pro illa, vt de humanitate faciat hominem. Ad hoc autem, non requiritur, vt ſuppleat pro humana, vt humana; ſed pro ipſa, vt ſubſiſtentia. Eò enim ipſo, de humanitate facit hominem, quin ſuppleat pro humana, vt tali, ſed pro illa vt ſubſiſtentia.

45 Sed adhuc inſtas 2. Contrà dicta: ſubſiſtentia Verbi, nec vt forma denominans poteſt complere humanitatem: ergo quamvis non informet, non complet. Antecedens probatur; quia in ſolo Verbo habet exercitium ſimpliciter infinitum, & adæquatam terminationem ſuam: ergo nequit habere aliud exercitium. Patet, quia aliàs exercitium illud, eſſet inadæquatum, & Verbum ordinaretur ad aliud. Confirm. quia Diuina Paternitas, eo quod habeat in Verbo adæquatum exercitium, nequit ipſa intrinſecè denominare Patrem, alteriùs Filij, quàm Verbi: ergo ſimilitèr, nec aliud ſubſiſtens poterit denominare præter diuinum.

46 Reſpondetur negando antecedens. Ad probationem: diſtinguo antecedens: habet in Verbo exercitium adæquatum, loquendo de connaturali, & debito, concedo; de extranaturali ad perficiendum aliud, nego. Licet enim non poſsit habere aliud ex indigentia, poteſt ex ſuperabundantia; ſicut capacitas naturalis, anima rationalis, adæquatè completur per perfectiones naturales, & tamen extranaturalitèr, obedientialitèr, & ſecundariò recipit, & perficitur per ſupernas.

47 Ad confirmationem reſpondetur, Paternitatem hypoſtaticè vnitam humanitati, poſſe hominem denominare Patrem Verbi; ſicut Filiatio Chriſtum Filium Patris. Verum tamen eſt, Paternitatem ſumptam, vt relationem ſpecialem, ſolum poſſe denominare Patrem Verbi, & non alteriùs Filij diſtincti à Verbo. Ratio autem eſt, quia ſolum eſt correlatiua Filij Diuini, eo quod

ſolum adducat ſecùm generationem actiuam Verbi, & non alteriùs Filij, quæ generatio eſt conditio fundandi relationem ad Verbum. At ſubſiſtentia, vt talis ſolum eſt correlatiua naturæ potentis ſubſiſtere, qualis iam eſt natura humana, abſque alia conditione fundandi.

48 Contrà diſparitatem ſubſiſtentiæ à ſcientia, inſtas 3. Verbum poteſt eſſe ſubſiſtentia humanitatis: ergo ſcientia eius poteſt eſſe ſcientia animæ Chriſti. Prob. conſeq. quia ſubſiſtentia, vel eſt per identitatem, vt in Deo, vel per informationem, vt in nobis; atqui his, non obſtantibus, ſubſiſtentia in genere ſumpta non petit informationem: ergo nec cognitio in genere ſumpta. Reſpondetur negando conſequentiam. Ad prob. concesſa maiori, & minori, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia de conceptu generali ſubſiſtentiæ ſolum eſt, quòd ſit ſuſtentaculum; ad ſuſtentandum autem non requiritur in ſuſtentante exigentia ſuſtentati, ſed potius in iſto, ad illud.

At conceptus genericus cognitionis eſt repræſentatio alicuius alicui per modum actus vitalis, & immanentis, & ab intrinſeco, & ſic ex ſuo conceptu generico ordinatur ad intelligens, ordinatione exigentiæ; ſuſtentaculum autem ſolum per modum non repugnantiæ. Quòd ſi iſtud etiam petit naturam ſuſtentatam, id contingit, non ex conceptu ſuſtentaculi; ſed ex alio capite; nempè, quia etiam ipſum, vtpotè modus, vel forma ſuſtentandus eſt. Sicut baculus, & arbor ſuſtentantes ſenem, qui illis innititur, differunt, quòd baculus ſuſtentat ſenem, & ſimùl indiget, vt à ſene ſuſtentetur in manu, quia aliàs baculus cadet. At arbor ſuſtentat ſenem, & non eget à ſene ſuſtentari. Sic Verbum adhæret humanitati, & ſubijcit illam ſibi, ipſam ſuſtentaturum; non verò ſubijcitur illi, ab illa vllo pacto ſuſtentandum.

49 Adhuc dices iterum: Sicut ſubſiſtentia, vt ſic, præciſa à diuina, & humana, non trahit ſecùm perfectionem, ſed contracta; ita nec cognitio vt ſic: ergo ſicut illa non repugnat Verbo, reſpectu humanitatis, nec

iſta

iſta vt ſic. Diſtinguo antecedens : ita nec cognitio imperfectionem, ſecùm, & per ſe, concedo ; ſecùm per conſequentias, nego; quia trahit immanentiam, & vitalitatem , quæ cum non poſsit eſſe per identitatem , debet eſſe per productionem, & inhæſionem ad ſubiectum.

ARTICVLVS VII.

ALIA ARGVMENTA.

50 QVARTVM etiam ab inconuenienti ; ſequeretur enim, quòd ſicut humanitas redditur completa per Verbi Perſonalitatem, per illam reddatur filia naturalis Dei ; atqui hoc eſt falſum , cum non ſit ſimilis in natura Deo : ergo & illud. Maior prob. Tùm quia Perſonalitas Verbi ex ſe, ſicut eſt complementum, ita ex ſe filiatio naturalis : ergo poteſt filiare , ſicut , & complere. Tùm, quia humanitas completa per Verbum eſſet Chriſtus;atqui Chriſtus eſt Filius naturalis Dei : ergo & humanitas completa. Maior prob. quia compoſitum, non diſtinguitur à partibus, ſimùl ſumptis : ergo nec Chriſtus ab humanitate completa.

51 Reſpondetur negando eſſe filiam , quia eſt incapax eſſendi filiam naturalem;eſt autem capax ſubſiſtendi[illegible]ed contrà dices :ſicut humanitas ex ſuo genere eſt ca[illegible] complementi in genere, ita & filiationis in genere :ergo ſicut illa capacitas poteſt eleuari ad complementum diuinum , ita poterit eleuari ad filiationem diuinam. Sed conceſſo antecedenti , nego conſequentiam. Diſparitas eſt,quia ad filium eſt eſſentialis ſimilitudo in natura cum Patre Diuino. Item requiritur eſſentialitèr, vt conditio fundandi , quòd ſit verè genita à patre. Ad hoc autem, vt compleatur, ſufficit ſuſtentari in ſuppoſito,& ex abſtracto fieri concretum ſubſtantiale. Hinc patet ad primam probationem argumenti. Subſiſtentia enim eſt complementum cuiuſvis naturæ complebilis, non autem eſt filiatio,niſi naturæ ſimilis, & acceptæ per generationem à Patre.

Digitized by Google

52 Ad ſecundam probationem, nego maiorem, quia ex modò concipiendi humanitas completa per Verbum dicit naturam in recto, & complementum ſpecificatiuè, & in obliquo. Chriſtus autem, & naturam, & ſubſiſtentiam dicit, entitatiuê,& in obliquo æquè conſtitutiuê in recto. Etenim aggregatum ex vtroque,& vt tale, eſt Filius Dei naturalis. Sic non eſt verum, materiam primam vnitam animæ rationali eſſe hominem, ſed aggregatum ex materia, & anima vnitis eſt homo.

53 Addo filiationem diuinam,nec naturam diuinam reddere filiam naturalem Dei,ſed ſuppoſitum Verbi reddit filium. Multò ergo minus naturam humanam.Ratio autem reſpectu naturæ eſt incapacitas. Solent enim formæ dare ſubiecto aliquas denominationes,alias verò ob incapacitatem non dare, ſed reſeruant illas ſibi. Sicut anima rationalis eſt vita corporis,& etiam eſt ſpiritus, & eſt immortalis. Reddit ergo corpus viuum,non tamen ſpirituale, nec immortale, quia eſt incapax. Sic etiam Deitas ob indiſtinctionem à Patre,eſt incapax, vt ſit filia naturalis Patris.

54 Obijcies 5. Si humanitas vniretur hypoſtaticè Verbo, ſequeretur, quòd quoties Chriſtus moueretur localitêr, deſtrueretur talis vnio, & noua alia produceretur; ſed hoc eſt falſum,nempè compoſitum illud; ſcilicet Chriſtum toties deſtrui, & ſubire tot ſubſtan[illegible]es mutationes: ergo & illud. Sequela maioris probatur, quia Verbum per immenſitatem habet infinitas replicationes ſui eſſe in diuerſis partibus loci; ſicut anima rationalis in diuerſis punctis materiæ, quæ replicationes ſunt inter ſe virtualitèr diuerſæ: imò ſi pars loci deſtrueretur, deficeret vna replicatio, manente alia: ergo mutato quolibet loco à Chriſto, mutatur terminus eſſentialis ſpecificatiuus vnionis, nempè replicatio: ergo deſtruitur vnio, & compoſitum.

55 Sed pro nunc reſpondetur negando, vnionem mutari,nec terminum vnionis. Iſta enim eſt Verbum ipſum ſecundum ſe, & ſecundum ſuam ſubſiſtentiam entita-

ta-

Digitized by Google

tatiuam, quæ eadem eſt vbique, non enim ſecundum aliquid ſuperadditum illi. Etenim, vel in Verbo non dantur diuerſe replicationes; ſed ſolum ſua entitas, per ſeipſam infinitè diffuſam, dependentèr à locis, vt docui in materia de Attributis; vel ſi dentur replicationes, diuerſis locis correſpondentes, vnio ſolum ſpecificatur ab illis, ſecundum quod dicunt de entitatiuo, non verò de correſpondentia ad locum. Entitatiuum autem idem omninò indiuiſibilitèr eſt vbique.

ARTICVLVS VIII.

QVÆDAM REPLICA DE COMPREHENSIONE.

56 OBijcies 6. Humanitas, & Verbum diſtant phyſicè infinitè. ergo nulla erit in illis proportio, vt vniantur, nam finiti ad infinitum, nulla eſt proportio. Conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, & diſtinguo probationem: finiti ad infinitum non eſt proportio entitatiua, concedo; proportio accomodationis, & vt vniantur, nego. Sicut enim corpus, & ſpiritus, licet non detur proportio entitatiua, datur proportio, vt vniantur in homine.

57 Sed inſtas: vt vnio accomodetur Verbo, ipſaque humanitas, requiritur proportio entitatiua: ergo ſi hæc non datur, nec datur proportio accomodationis. Antecedens probatur à paritate: cognitio, quæ ſit comprehenſio Dei, requirit entitatiuam proportionem cum Deo, & propterea nulla creatura poteſt Deum comprehendere; quia nulla eſt æqualis Deo in entitatiua perfectione: ergo multò magis requirit illam vnio. Probatur conſequentia. Tùm quia coaptio vnionis cum Deo eſt phyſica, & multò maior, quam intentionalis: ergo requirit maiorem proportionem. Tùm quia vnio eſt comprehenſio phyſica Verbi. Per eam enim Verbum ſecundum totam perfectionem ſuam entitatiuam clauditur

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

intrà humanitatẽ; vnde eſt cóprehenſio magis rigoroſa.

58 Reſpondetur negando antecedens. Ad probationem nego paritatem de comprehenſione. Diſparitas eſt, quia comprehenſio Dei non ex ratione generica cóprehenſionis, ſed ex alio capite ſpeciali, requirit proportionem, & æqualitatem entitatiuam cum Deo, nempè, quia eſt conſtitutiuum metaphyſicum naturæ diuinæ, vel attributi diuini, vt talis. Conſtitutiuum autem rei, requirit entitatiuam, & omnimodam æqualitatem cum re conſtituta. Vnio verò phyſica habens Deum pro termino non eſt conſtitutiua Dei, & ideò, nec ex hoc capite, requirit talem æqualitatem, nec ex natura vnionis phyſicæ, vt patet in vnione corporea ad animam rationalem, quæ etiam clauditur intrà corpus.

59 Vnde ad probationem, dato, quod vnio phyſica ſit ex ſuo genere maior coaptatio Dei cum humanitate, quam cognitio ex ſuo genere cum obiecto, nihilominus, cognitio comprehenſiua Dei requirit ſtrictiorem æqualitatem ob rationem conſtitutiui, iam datam. Adde, per comprehenſionem Deum communicari comprehendenti modò phyſico infinito, quia quantum Deus habet de cognoſcibili, tantum communicatur immediatè ipſi cognoſcenti, & ſic immediatè communicatur Deitas, Omnipotentia, aliáque attributa, quantum cognóſcibilia ſunt, ita vt in linea intentionali, nec Deo communicentur ampliùs, quàm communicarentur intellectui creato comprehendenti, & iſte eſſet tam ſapiens, quam Deus, tamque habens de cognoſcitiuo, quàm Deus de cognoſcibili, & ex hoc capite repugnat.

60 At Perſonalitas Verbi per vnionem, communicatur humanitati modò phyſico, ſed fortè non infinitò modò, phyſicè loquendo, ſed ſolum infinitate morali; non enim eſt phyſicè ſumma communicatio. Tùm, quia non eſt per identitatem, ac per conſequens, nec tota altitudine poſsibili. Tùm, quia vinculum vnionis eſt multò laxius, quàm vinculum identitatis, quia illud eſt per phyſicam communicationem. Vnde licet humanitas vnita ha-

habeat intra ſe phyſicè, non ſolum ſubſiſtentiam, ſed Deitatem, & omnia attributa: habet tamen iſta quaſi concomitantèr, & mediatè, ideóque non ſumma communicatione poſsibili, cum propterea, nec poſsit reddi Dea, nec Omnipotens. Non ergo eſt paritas de comprehenſione ad vnionem.

Replicabis: maior accomodatio, & ſtrictior nexus eſt in vnione phyſica ad Verbũ, quàm in cõprehenſione, vtpotè intentionali; atqui iſta repugnat creaturæ: ergo & illa. Diſtinguo maiorem: maior ex genere, concedo; contracta ad comprehenſionem Dei, & vnionem Dei, nego maiorem. Sicut maior perfectio eſt in linea intentionali, quam in volitiua, ſumptis in genere, non tamen contracta ad intentionalem diuinam, & volitiuam diuinam. Et propterea Verbum non excedit Spiritum Sanctum in nobilitate originis contractæ. Concedo ergo minorem, & nego conſequentiam.

Ratio eſt, quia comprehenſio contracta ad Deum, dicit identitatem cum ipſo. Tùm, quia eſt differentia propriiſsima eſſentialis Dei, & propterea debet eſſe Deus. Tùm, quia comprehenſio Dei eſt quoddam perfectiſsimum capere Dei, quantum poteſt ex parte ſua capi à Deo, quæ captio neceſſariò petit æqualitatem cum Deo, ac per conſequens identitatem. At vnio phyſica contracta ad Deum, nec petit identitatem cum Deo, nec æqualitatem, ſed ex quocumque quaſi latere, Deum phyſicè apprehendat, abſque adæquatione perfectionis, ipſius, vt talis, manebit phyſicè vnitus.

EPILOGVS TOTIVS DISPVTATIONIS.

61 MANEAT ergo, quòd Incarnatio eſt poſsibilis. Tùm ex fide. Tùm ex non repugnantia, tàm ex parte Verbi, quàm humanitatis. Nec enim ſequitur primò, vnionem mutare Verbum. Nam ſe habet ad ipſum, vt ad puriſsimum terminum, & non vt ad potentiam, ideſt potentialitatem, vel vacuitatem. Nec ſequi-

Digitized by Google

tur ſecundò, Verbum perfici. Tùm, quia vnio reſpectu ipſius, non eſt perfectio, cum non ſit iuxtà ipſum, vel iuxtà potentialitatem aliquam eius. Tùm, quia eſt incapax perfectionis, proptér prædicatum repugnans, cum additamento perfectionis, quòd prædicatum eſt omnimoda plenitudo, quàm de ſe habet. Nec tertiò ſequitur, fore formam phyſicam humanitatis, vt ſubſiſtentis. Nego enim, quia forma phyſica imbibit incompletionem in ſe. Solum ergo eſt forma logica intrinſecè denominans ſubſiſtentem.

62 Nec quartò ſequitur, humanitatem fore filiam naturalem Patris. Tùm, quia repugnat illi eſſe filiam ſic, cum non ſit ſimilis in natura. Tùm, quia caret conditione fundandi filiationem, quæ conditio, eſt eſſe genitam à Patre. Nec quintò, Verbum, & humanitatem, proptèr infinitam diſtantiam dicere improportionem: ergo non vniuntur. Reſpondetur enim, dicere improportionem in eſſe entis, ſecùs in eſſe accomodationis ad vnionem. Nec tamen ſequitur, in quolibet motu locali Chriſti mutari vnionem, quia mutatur terminus, nempè replicatio. Nego enim mutari, quia terminus eſt entitas Verbi, ſecundum ſe, non verò replicatio, vt reſpectiua loci.

QVÆSTIO II.

DE EXISTENTIA INCARNATIONIS.

63 Hic erat tractanda cognoſcibilitas poſsibilitatis. Sed de ea quæſt. 3. vbi de cognoſcibilitate etiam existentiæ. Plures fuerunt errores contra Myſterium Incarnationis excitati ab Hæreticis, à Iudæis, & à Paganis. Cum enim Incarnatio conſiſtat in vera phyſica, & actuali vnione humanitatis ad Perſonam Diuinam, poſſunt errores contra ipſam ad quatuor reduci claſſes. Prima contra Diuinitatem. Secunda, contra humanitatem. Tertia, contra vnionem. Quarta, contra myſterij exiſtentiam.

AR-

ARTICVLVS I.

ERRORES CONTRA DIVINITATEM CHRISTI.

64 PRIMVS error negat in Chriſto veram naturam Diuinam, ſolumque admittit Diuinitatem participatam, ſicut in nobis. Ita Ebion, Fotinus, Cherintus, aliique celebres Hęretici. De quo Suarez hîc diſp. 2. ſect. 2. vbi plures adducit Authores, qui contra ipſos ſcripſerunt. Inſuper P. Gonet, hîc, & plures alij. Contrà hunc errorem Diuus Ioannes Euangeliſta ſuum ſcripſit Euangelium. Teſte D. Hieronymo, vbi Ioannis dicit: *quòd in principio, ideſt ab æterno, erat Verbum, & erat apud Deum, & quod Deus erat Verbum, & quod per ipſum, omnia facta ſunt, & quod tale Verbum, caro factum eſt*, ſiuè Incarnatum eſt. Ex quibus verbis patet contra Hæreticos vtriuſque naturæ veritas.

65 Contrà Iudæos autem, qui Euangelium negant ex veteri Teſtamento, quòd admittunt, probanda eſt Diuinitas. Et primò ex Pſalm. 2. vbi Pater Æternus dicit Meſsiæ: *Filius meus eſt tu, ego hodie genuite. Tu* ad differentiam aliorum, *eſt genitus à me*, vtique generatione naturali, & æterna, & non adoptiua, ſicut alij. Inſuper ab Iſaìa vocatur, *ſimùl Paruulus datur nobis, qui vocatur admirabilis, Deus, fortis*, &c. alibi dicit: *verè tu eſt Deus abſconditus, & non eſt alius Deus preter te*. Hos, & alios textus invenies apud Suarez ſect. 3. pro hac concluſione, & fidei articulo neruoſè ponderatos.

66 Sed obijcies: Moyſes Deuteronomi 14. loquendo de Meſsia dicit Iudæis. *Prophetam de gente tua, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus*: ergo ſi ſicut Moyſes erit, purus homo erit. Nego conſequentiam; ſed erit homo verus, ſicut Moyſes, & de eadem plebe; ſed non purus homo, aliàs, ſi omninò ſicut Moyſes eſſet, nec eſſet Redemptor à peccato, nec natus de Virgine, nec eius imperium eſſet æternum.

67 Replicabis: Moyſes ibi promiſsit Prophetam,

ſicut

ſicut populus petebat à Domino; ſed petebat, quòd non eſſet Deus: ergo promiſsit hominem, non Deum. Minor patet, quia populus tunc petebat dicens Moyſi: *Loquere tu nobis, & audiemus, non loquatur nobis Dominus*: ergo petebat, *non Dominum*. Reſpondetur, aliud eſſe, quòd Propheta promiſſus non eſſet Deus, & aliud, quòd non eſſet modò illo, quo tunc erat Deus, dum loquebatur, nempè *Deus terribilis*, & inter denſas nubes, atque fulgura formidabilis. Promiſſus ergo Propheta à Moyſe, erat homo, ſed etiam Deus, tamen accomodatus populi intentioni, nempè Deus in alio habitu, benignus, & humanus, ſicut Moyſes.

68 Similem errorem, nempè, quòd Chriſtus non ſit verus Deus, coguntur admittere Apollinarij, & alij Hæretici, dicentes, in Chriſto, naturam Diuinam, fuiſſe conuerſam in naturam humanam, ſiquidem Verbum factum eſt caro; ſicut in Canaà Galileæ, aqua vinum facta eſt, per conuerſionem. Sed contrà. Tum ex ſymbolo Athanaſij, vbi dicitur, quòd Chriſtus eſt homo, *non conuerſione diuinitatis in carnem, ſed aſſumptione humanitatis in Deum*. Tùm, quia Verbum eſt æternum, & indefectibile. Quòd autem conuertitur in aliud, deſinit eſſe, quòd erat, & ſic non eſſet verus Deus.

69 Nec obeſt, quòd ſicut in Canaà Galileæ, aqua, vinum facta conuerſa eſt in vinum, ac per conſequens, non manſit aqua, ſic dicitur, quòd Verbum factum ſit caro. Eadem enim omninò locutio eſt: ergo Verbum conuerſum eſt in carnem. Sed reſpondetur negando aſſumptum, & paritatem; licet enim locutio, quoad corticem videatur eadem, ſed non eſt. In Canaà enim poſt miraculum, tota locutio eſt de vino, tamquam puro; at tota Sacra Scriptura, poſt Verbum caro factum, loquitur de eo, tamquam verò Deo: ergo non eſt facta conuerſio.

70 Sed quomodo probabitur contrà Paganos, negantes vtrumque Teſtamentum? Reſpondetur, probandum eſſe. Tum ex præſenti credibilitate omnium myſteriorum

rum, de qua in materia de fide. Tum ex Oraculis Sybillarum antiquiſsimis, quæ omnes fuerunt Gentiles, & tamen prophetauerunt de Meſsia, vt vero Deo, & vero homine. Similitèr, de Chriſto clariſsimè, plura prædixerunt. Tum ex adimpletione prophetiarum de Chriſto, quæ in Teſtamento veteri ſunt, & in nouo inueniuntur completæ, quòd vrgentiſsimè probat veritatem. Nec enim Chriſtiani potuimus illas prophetias poſtea confingere, cum conſtet, nos eas accepiſſe à Iudæis, qui etiam ſi ſint hoſtes Chriſti, fatentur hoc.

ARTICVLVS II.

ERRORES CONTRA CHRISTI HVMAnitatem.

71 DE erroribus contrà veram Chriſti humanitatem, agit Belarminus tom. 1. lib. 3. de Incarnatione à cap. 1. negantes veram humanitatem, multiplici incedunt via. Quidam enim negant totam. Quidam partem. Alij enim negant veram animam. Alij, veras operationes animæ, & alij, veram carnem hominis.

72 Primò enim Manichæi, totam humanitatem negarunt, aſſerentes, omnia, quæ de ipſo dicuntur, vt homine, vt mortuo, & vt reſurgente, ſolum apparentèr, & phantaſticè contigiſſe. Cum enim ipſi teneant, omnes creaturas productas eſſe à diabolo, docebant, dedecere Verbum, aſſumpſiſſe opus diaboli.

73 Sed hi conuincuntur, ex Verbis Chriſti ad Apoſtolos, pòſt reſurrectionem de ſua carne loquentis: *Palpate, & videte, quia Spiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.* Ex quibus Verbis conſtat etiam, tunc Chriſtum conſervare veram carnem, cōtrà Anabaptiſtas negantes fuiſſe in ipſo veram carnem. Et contrà Eutychianos, & alios Hæreticos, humanitatem, non fuiſſe conuerſam in diuinitatem; ſed in vero humanitatis eſſe permanſiſſe ſempèr.

74 Se-

Digitized by Google

74 Secundò alij docuerunt in Chriſto, non fuiſſe veram animam rationalem; ſed loco animæ, Verbum ipſum vnitum eſſe carni, vt anima vices gereret. Hic error tribuitur Arrio, & alijs. Impugnatur tamen. Tùm, quia abſque vera anima humana, Chriſtus non poſſet eſſe verus homo. Tum ſpecialitèr, quia Chriſtus dixit in Euangelio, *animam ipſius eſſe turbatam*, & alibi *eſſe triſtem, vſque ad mortem*. Triſtitia autem, & turbatio, non cadunt in Verbum Diuinum: ergo habebat animam humanam.

75 Tertiò, alij concedentes, verum corpus, & veram animam, virtualitèr iſtam negabant, cum negarent in Chriſto mentem, ſiuê intellectum humanum, vt Apollinarij, vel negabant voluntatem humanam, atque operationes humanas, vt Monotolitæ dicentes, intellectum, & voluntatem Verbi, ſuppleviſſe pro creatis, vnicamque fuiſſe in Chriſto operationem intellectualem, nempè Verbi ſcientiam, & vnicam etiam operationem voluntatis, nempê increatam. Sed Concilia valdè ex profesſò, & luculentèr, & præcipué in 7. Synodo, agunt contrà iſtos, probando in Chriſto duas operationes propriiſſimas, vtriuſque naturæ; atque diuerſas, & inpermixtas, nempé creatam, & increatam, fuiſſe creatam in intellectu Chriſti. Patet, quia Chriſtus orabat, & admirabatur; in voluntate etiam patet, quia triſtabatur, dicebatque, *non mea, ſed tua voluntas fiat*: ergo in Chriſto erat duplex operatio vtriuſque naturæ. Ratione autem probatur, quia Chriſtus merebatur pro nobis, quòd non fit, niſi per intellectum, & voluntatem.

76 Alij quartò negant veram carnem, vt dictum eſt, concedentes apparentem, & licet aliqui, vt Valentinus, & alij conceſſerint verum corpus, ille concedebant cœleſte; alij formatum de ſubſtantia Diuina Patris; & alij formatum ex elementis, ſed non carneum, nec formatum ex Virgine. Virgo enim ſolum fuit, quaſi carnalis, vt tranſiret per illam de cœlo ad nos. Sed hic error maniſeſtè conuincitur, ex multis Scripturæ locis, & præci-

puè

Digitized by Google

puè ad Romanos 1. in quibus promiſſus fuit Chriſtus, *ex ſemine Dauid ſecundum carnem.* Vndè non de cœlo allatam, ſed ex Dauide deſumptam. Item ad Galatas 4. *Deus miſsit Filium ſuum factum ex muliere.* Sæpè autem alibi vocatur filius hominis: ergo humanum eſſe ipſius, quòd verè habuit, non ſolum venit ad nos, per mulierem, vt Canalem, ſed factum ex ipſa, & genitum ex ipſa.

77 Nec obeſt 1. Illud Pauli 1. ad Corinthios 5. *Primus homo de terra terrenus. Secundus homo de cœlo cœleſtis*: ergo; quia habebat corpus cœleſte, ſicut Adam terrenum. Nego conſequentiam, quia ex D. Thom. dicitur cœleſtis à ſuppoſito Diuino; Suarez autem, hic diſp. 15. ſect. 3. reſpondet, dici cœleſtem, quia vita eius, & conuerſatio, cœleſtis erat, ſicut Adami, terrena, vel quia impeccabilis erat, ſicut Adam peccabilis. Vel quia conceptio eius, cœleſtis erat, & de Spiritu Sancto, Adami verò productio, fuit naturalis primo homini.

78 Nec obeſt 2. Illud Pauli 2. ad Corinthios 5. *& ſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus.* Ideſt vt inquit hæreticus: antea in Chriſto exiſtimabamus fuiſſe carnem, ſed mutata ſententia alitèr induamus. Vndè alibi dixit, quòd factus fuit in ſimilitudinem hominum; ideſt apparentèr homo. Sed reſpondetur, alium eſſe ſenſum Pauli, ſolum enim vult dicere, ſe ante ſuam conuerſionem, iudicaſſe de Chriſto indigne; ſicut deambulante, ſecundum carnem. Sed poſtea mutaſſe ſententiam. Vel vult nouiſſe, Chriſtum ante reſurrectionem vixiſſe, ſecundum conditiones pœnales carnis. Poſt reſurrectionem autem, iam illum alitèr nouimus, ſcilicet impaſsibilem.

ARTICVLVS III.

ERRORES CONTRA VNIONEM.

79 IVXTA Catholicam veritatem, humanitas, & Verbum phyſicè verè, & realitèr vniuntur,

itavt

ut humanitas careat propria ſubſiſtentia, ſubſiſtatque & compleatur per ſubſiſtentiam Diuinam, ſibi ſubſtantialitèr vnitam; itavt ex vtróque reſultet vna tantum perſona, ſubſiſtens in duplici natura humana, & Diuina, vtráque tamen permanente in ſuo ipſiſsimo eſſe, quòd propriori habebant. Similitérque, quavis ſuas ſpeciales operationes patiente, nempè humana, humanas, & Diuina, Diuinas.

80 Contra hanc veritatem, errauit primo Eutiches, apud Belarminum cap. 2. aſſerens in Chriſto vnam tantum naturam poſt Incarnationem, quia per illam vnionem, talis eſt facta commixtio, quòd Diuinitas conuerſa phyſicè fuit in humanitatem, & ſic verificabat, quòd diuinitas eſt paſſa, & mortua, quia mortua eſt humanitas. Impugnabitur tamen artic. ſequenti, probando in Chriſto vtrámque naturam in ſuo eſſe permanſiſſe; nec Verbum fuiſſe carnem per conuerſionem, ſicut aqua vinum, ſed per coniunctionem, vel aſſumptionem carnis. Sicut Aaron dicitur factus Pontifex, & Dauid factus Rex. Contra iſtam veritatem vnionis, ſimilitêr errauerunt, qui dicebant, naturam humanam fuiſſe conſumptam, & conuerſam in Diuinam.

81 Secundò, errauit Neſtorius, cui ex diametro voluit opponi Eutiches. Neſtorius enim concedebat, iuxtà Scripturam in Chriſto, verum Deum, & verum hominem, ſed non vnam perſonam, ſed potiùs duas, nempè Filium Dei, Filium Virginis.

82 Sed quomodò Scriptura, Chriſtum vocat verum Deum, verúmque hominem? Reſpondebat, quia talis homo erat Deus, non per vnionem ſubſtantialem, ſed accidentalem, & moralem; v.g. per ſummam conformitatem voluntatum, quia *amicus alter ego*. Et ſicut vir, & vxor licet ſint duæ perſonæ, dicuntur vna caro per coniũctionem carnalé, ita iſte homo, & Deus per intimitatem ſpiritualem affectionis, & per ſummam communicationem, in authoritate Diuina, & Regia. Sic ille, qui apparuit in rubo phyſicè erat Angelus, ſed quia apparebat

bat

bat nomine Dei, veſti us authoritate, & repræſentatione Dei, dicebat: *Ego ſum Deus Abraham, &c.* Sic etiam Deus dedit Chriſto nomen Dei, honores, & poteſtatem Diuinam, tanquam ſuo intimiſsimo amico, ſimulq; inſtrumento ſuo, per quod diuina operabatur ipſe Deus.

83 Sed iſte error, contra fidem Catholicam, damnatus ſæpè in Concilijs, & præcipuè in Epheſino, Præſide P.N. Cirilo Alexandrino, vbi differentia eſt identitas perſonæ filij Virginis, & filij Dei. Beatáque Virgo fuit declarata vera Mater Dei, ideſt, *Theotocòs*, vt patet talis identitas ex Matthæi 16. vbi de filio hominis dixit Petrus ex reuelatione: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui.* Item Lucæ 1. *Quod naſcetur ex te Sanctum*, ideſt Filius Virginis, *vocabitur Filius Dei.* Ioannes 10. dixit Chriſtus: *Ego, & Pater vnum ſumus*, nempè eadem natura Diuina. Item Ioannis 9. Ieſus, qui curauit cæcum, dixit illi: *Tu credis in Filium Dei?* Reſpondit illi: *Quis eſt, Domine, vt credam in eum?* Dixit ei Ieſus: *Et vidiſti eum & qui loquitur tecum, ipſe eſt.* At ille ait: *Credo, Domine.* Et procedens adorauit eum. Quid clarius pro identitate perſonę hominis illius Filij Virginis cum Filio Dei.

84 Nec dicas: eſſe vnum cum Filio Dei, non quidem vnitate perſonę, ſed vnitate habitationis, affectionis, operationis, ſiue authoritatis, & repræſentationis, quomodò Angelus in Verbo dicebatur Deus. Sed contrà. Tùm, quia Cherintus apud Belarminum cap. 4. hæc omnia de Chriſto confitebatur, ſcilicet hanc vnitatem, & tamen Ioannes Apoſtolus Epiſt. 1. contra ipſum, & contra omnes diuidentes, inter Ieſum, & Chriſtum, ſiue inter Ieſum, & Filiũ Dei, ait cap. 4. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum* (ideſt diuidit) *ex Deo non eſt. Omnis ergo, qui confeſſus fuerit, quoniam Ieſus eſt Filius Dei, Deus in eo manet.* Hæc Ioannis.

Tùm, quia eſſe Deum modò dicto, & Neſtoriano, etiam conuenit alijs Sanctis, & non eſt proprium Chriſti. Illi enim 1. ad Corinth. 3. dicuntur, eſſe *Templum Dei*, & 1. ad Corinth. 6. eſſe *vnum ſpiritum cum Deo*, adhærendo illi,

Digitized by Google

illi, & ad Romanos 15. *Operari vt inſtrumentum Dei*, & ad Galat. 4. *Quod ſunt Filij Dei*, & de Moyſe in Exodo; quod *Deus Pharaonis*, per authoritatem quidem. Tota autem Scriptura in modò eſſendi Deum, loquitur de Filio Virginis, tanquam de vno, & vnico Creatore omnium, & per quem omnia facta ſunt, Ioannis 1. Ergo valdè aliter, nempè phyſicè ipſe eſt Filius Dei per vnitatem perſonæ.

85 Si dicas: etiam Angelus in rubò dicitur ſæpè Deus, & quod ipſe eſt, qui eſt; atqui intelligitur repræſentatiuè ſolùm: ergo idem erit de Chriſto. In primis, plures docent, eſſe ipſum Deum in rubo, & non Angelum. Conceſſa tamen maiori, & minori, falſa eſt conſequentia. Tùm, quia alia loca Scripturæ indicant fuiſſe Angelum, & alia loca indicant, differre à ſeſſe, in eo, quod non fuerit phyſicè vnitus Deo. Dicitur enim de Verbo, quòd *nuſquam Angelos apprehendit* (vtique per phyſicam vnionem) *ſed ſemen Abrahæ apprehendit*. Tùm etiam, quia Eccleſia habens Scripturæ clauem, & intelligentiam, loca de Chriſto definit, intelligi de identitate perſonæ, ſecùs de Angelo in rubo.

ARTICVLVS IV.

ARGVMENTA PRO NESTORIO.

86 Nec obeſt 1. Quòd humanitas vocatur in Euangelio Templum Dei: *ſoluite templum* hoc, &c. Et etiam indumentum Dei, teſte Auguſtino lib. 83. quæſt. 73. & Cyrilo lib. 11. in Ioannem in illo textu: *In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus, vt homo*. Templum autem, & indumentum, non dicunt vnionem phyſicam, cum induto. Reſpondetur enim, has phraſes probare in Chriſto naturas diſtinctas; quia vna eſt habitatio coopertorium, & notio alterius: non tamen poſitiuè excludere vnionem phyſicam. Patet, quia corpus noſtrum vocatur habitatio animæ. 2. Ad Corinth.

5. &

5. & 2. Petri 1. corpus vocantis *Tabernaculum.* Etiam vocatur indumentum, & ſtola animæ in Apocalypſi, quin excludatur vnio. Hinc manet intellectus Baſilius, qui Pſalm. 59. Chriſtum vocat Deiferum: hoc non excludit vnionem, ſicut nec, quòd corpus ſit ferculum portans animam. Aliter ſoluit Belarminus tom. 1. lib. 3. cap. 7.

87 Vndè, Verbum dicitur factum in ſimilitudinem hominum. Hoc autem non tollit, quominus veriſsimè ſit homo. De Adamo enim dicitur, genuiſſe filium ad ſimilitudinem ſuam, & tamē erat homo eiuſdem ſpeciei cum Adamo. Dicitur autem, eſſe in ſimilitudinem hominum: ſumpto homine, vel pro puro homine, vel pro homine peccatore, & genito ex Adamo, in culpa, & miſerijs, quibus Chriſtus in apparientia ſimilimus habebatur: vel in ſimilitudinem hominum; quia cum habeat eandem omninò ſpecie naturam cum alijs, ſimiſis eſt illis, in ſpecifica hominis natura. Hæc ergo non impediunt phyſicam vnionem.

88 Nec obeſt 2. Contrà vnitatem perſonæ, & Maternitatem Dei, quòd ad Hebræos 7. *Melchiſedec dicitur ſine Patre, & ſine Matre, & ſine genealogia, aſſimilatuſque Filio Dei:* ergo Filius Dei, non habet Matrem, diſtinguiturque à Filio Matris. In primis reſpondetur, etiam dici ſine Patre, & tamen no eſt ſine Patre Æterno. Reſpondetur inſuper, Melchiſedec dici ſine Patre, &c. Non quia illos non habuerit; ſed quia Scriptura introducit illum repente, ad modum non habentis illos. Aſsimilatur enim Filio Dei in multis, apud Cornelium à Lapide ad iſtum locum, vbi explicat, quomodo ſit Typus Chriſti, præcipuè quoad generationem vtramque: nam Chriſtus in Diuina, eſt ſine Matre: in humana, ſine Patre, & abſque genealogia ſtricta Patris, quòd non tollit eſſe eandem perſonam.

89 Nec obeſt 3. Quod Filius Virginis eguit conſolatore in horto, in Cruce conquæritur derelictus, & vbique orat Patrem vt inferior; atqui iſta non conueniunt Filio Dei. Item Filius Dei eſt æternus, & ante Mariam

Filius autem Mariæ, eſt poſterior ipſa. Tandem Filius Dei. non eſt cum Maria Homovſsion, ideſt eiuſdem ſubſtantię, & eſſentiæ ſpecificæ; atqui Filius Mariæ eſt eiuſdem eſſentiæ, cum ipſa: ergo alius eſt Filius Dei, & alius eſt Filius Mariæ.

90 Reſpondetur, illa omnia convenire eidem perſonæ; ſed non reſpectu eiuſdem naturæ, vt argumenta probant, ſed diuerſæ. Sic eidem homini conveniunt oppoſita, ſecundum diuerſa; v.g. purè ſpeculari, & non purè ſpeculari, ſed ad opus progredi, ſecundum diuerſas ſcientias, ſpeculatiuam, nempè, & practicam. Vndè Maria rigorosè eſt *Theotocòs*, veraque Mater Dei, licet non genuerit Deitatem, ſicut Mater Ariſtotelis, verè fuit Mater Philoſophi gignendo filium, & perſonam: licet ipſa non genuerit Philoſophiam.

ARTICVLVS V.

EXPLICATVR VERITAS CATHOLICA.

91 HÆC, docet, quòd Chriſtus per veram vnionem phyſicam, & hypoſtaticam, eſſendo vna tantum perſona, ſimùl ſit Deus, & homo: vtramque naturam impermixtam, inconfuſam, intranſmutatam retinens: & quamlibet in ſuo eſſe reali, & phyſico, ſine vlla naturę diminutione conſeruans: & qualibet ex illis naturis, ſuas conſeruante proprietates ſibi; dempta ſubſiſtentia humana, quę ideò ablata eſt, vt poſſet conſurgere vna ſola perſona. De ijs ſæpiſsimè in Concilijs. In tota natura, non eſt facilê, imò nec poſsibile inuenire exemplum declaratiuum, æquale; inæquale autem, & quod non teneat in omnibus, reperiri valet multiplex.

92 Primum eſt, quòd ſicut anima rationalis, & caro, qualibet in ſuo eſſe manente, eſt vnus homo, per phyſicam vnionem, ſimilitèr Deus, & homo, per phyſicam hypoſtaticam, ſunt vnus Chriſtus. Differentia ſolùm ſtat,

quòd

quòd in homine, vnica eſt perſona, & vnica natura; in Chriſto verò, vnica perſona, & duplex natura.

93 Secundum eſt: rubus incombuſtus, & ardens, ſicut enim rubus, & ignis coniungebantur, quin rubus fuerit conſumptus ab igne, ſed potiùs conſeruatus, & illuſtratus, & è contrà: rubus non extinxit ignem; ſic humanitas conſeruabatur à Verbo inconſumpta, nec Verbum deſtruebatur. Tertium, dum ramus Pyri inſeritur arbori Malo, phyſicè vniuntur, & phyſicè fit vna arbor: itavt arbor, & ramus, ſuas conſeruent naturas, producentéſque fructus ſuos valdè diuerſos: ſic humanitas, phyſicè inſerta fuit Verbo, & conſurgit vna perſona, conſeruando ambas naturas, & diuerſas operationes in illis: & ſicut arbor illa, eſt Malus, & Pyrus, per diuerſos ramos, ſic Chriſtus, Deus, & homo.

94 Hinc ſequitur, quòd quidquid conuenit Verbo, in concreto, verè dicitur de homine in concreto, filióque Virginis; & hoc non ſolum per verbalem communicationem Idiomatum, vt dicunt hæretici, ſed per veram, & realem; ſic verè dicimus, quòd Deus, & Filius Dei, natus eſt ex Virgine, & quòd Filius Virginis, eſt Filius Dei, per quem omnia facta ſunt. Hæ autem prædicationes, non poſſunt conuenire ipſis naturis in abſtracto. Tùm, quia quælibet natura, iuxtà Concilia, debet conſeruare ſuas proprietates, vt ſuas; quin communicetur alteri: & ſic ſola Deitas, eſt Omnipotens, non verò humanitas. Nec hæc, eſt immenſa, nec vbique eſt, nec immortalis, ſed ſola Diuinitas. Item humanitas ſola, eſt mortua, non verò Deitas. Tùm, quia aliàs, neutra natura maneret in ſuo proprio eſſe; ſed vna eſſet tranſmutata in alteram. Hinc benè dicimus (& eſt exemplum D. Auguſtini) quòd Philoſophus eſt mortuus, non tamen mortua eſt philoſophia. Verè, quæ dicuntur de perſona in concreto, non dicuntur de formis, ſiuè naturis in abſtracto.

95 Hanc vtriuſque naturæ permanentiam, abſque vlla tranſmutatione, vel diminutione, præter Scripturæ loca adducta, Articulis præteritis, alia innumera

clamant, contrà Eutichem. Præcipuè illud ad Philip. 2. *qui cum in forma Dei eſſet, formam ſervi accepit*. Ecce vtrãque ſimul formã, & naturã. Vndè Symbolum Athanaſij expreſsè dicit eſſe de fide, quòd Deus Ieſus Chriſtus, *Deus, & homo eſt, perfectus Deus, perfectus homo, non converſione Diuinitatis in carnem, ſed aſſumptione humanitatis in Deum.*

96 Nec ex hoc ſequitur, quód ſi ſunt in Chriſto duę naturæ, ierunt in ipſo duo Chriſti. Nego enim quia multiplicar naturas, non eſt multiplicari perſonas. Nec 2. ſequitur: ſi Diuinitas non eſt mortua; ergo ſolus homo, & non Deus eſt mortuus. Nego conſequentiam, conceſſo antecedenti. Deus enim eſt concretum, eſt ſuppoſitum, & Perſona Diuina: & talis Perſona Diuina, mortua eſt, non quidem in propria natura, ſed in natura aliena. Nec enim mors, hoc pacto, dedecet Perſonam Diuinam.

97 Nec tandem tertiò, ex illa phraſi SS. PP. apud Belarminum, vocantium carnem Deificatam, ſequitur tranſmutatio carnis in Deitatem, imò potius, oppoſitum; ſicut enim a rubus ardebat inconſumpta; ita caro per vnionem d Verbum ardebat igne Deitatis, eratq; Deitate quaſi delibuta. Quòd ſi in Concilio Calcedonenſi, actione 1. Euſtachius Epiſcopus, retulit ex Cyrillo, in Incarnatione intelligi, non duas naturas, ſed vnam naturam Dei Verbi, Incarnatam. Reſpondetur, vel hæc verbr non eſſe Cyrilli, ſed ab Hæreticis addita; vel eſſe intelligenda de natura Diuina, non immediatè, ſed mediante hypoſtaſi habuiſſe vnitatem; ſicut & caro mediante hypoſtaſi, manſit per vnionem Deificata.

ARTICVLVS VI.

ERROR CONTRA EXISTENTIAM INcarnationis.

98 NEgare Meſsiam veniſſe, eſt error Iudæorum pertinacíſsimus. Eius adventus, ex toto

no-

nouo Teſtamento conſtat; ſed quia ipſi non admittunt. Probatur ex veteri, triplici probatione, quàm diſp. 1. procemiali, art. 3. perſtrinxit Gonet, cum latè, & erudite, propoſuiſſet illas Suarez hic. Prima probatio eſt, ex Gen. 49. vbi Iacob benedicens filios ſuos, dixit ad Iudam filium ſuum quartum: *non auferetur ſcaptrum de Iudà, nec Dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentium*; atqui iam eſt ablatum: ergo iam venit Meſsias.

99 Vt amplius illuſtretur hæc probatio, in primis, patet loqui de Meſsia. Tùm, quia Paraphraſis Caldaica, quæ apud Hebræos eſt magnæ authoritatis explicat de Meſsia. Tùm, quia cuilibet alij applicetur prophetia, non accomodatur illi. Vel enim non fuit de fœmore Iudà, vt v.g. Saùl vel non fuit expectatio gentilitatis, v.g. Dauid, vel Salomon, ſicut fuit Chriſtus Dominus, quem gentilitas expectabat, & recens natum, adorauit in Magis.

100 In hijs ergo verbis, Iacob, duo prophetat: nempè Tribum Iudà, habituram Regnum ſiuè Ducatum, poteſtatemque ſupremam iudicandi, quàm quidem habuit in Dauide, & Salomone, alijſque Regibus, vſque ad captiuitatem Babylonicam, & poſt illam abſque titulo Regio in Ducibus, ſcilicet Zorobabele, eiuſque ſucceſſoribus, vſque ad adventum Chriſti. Secundò prophetat, non ceſſaturam in Tribu Iudà, ſicut ceſſauit in alijs decem Tribubus: nec auferendam, donec veniat qui mittendus, ideſt Meſsias.

102 Quòd ſi dicas; hæc poteſtas fuit per multos annos, nempè 165. in Machabæis; atqui iſti, non erant de Tribu Iudà, ſed de Levì. Erant enim Sacerdotes, nec tamen propterea advenerat tunc Meſsias: ergo iſta prophetia, non loquitur de Meſsia. Conceſſa maiori, diſtinguo primam partem minoris: non erant de Tribu Iudà, per lineam paternam, concedo; nam erant Levitæ; per maternam, nego. Per iſtam ergo, erant de fœmore Iudà. Quòd ſi iterum inſtes: apud Hebræos fœminæ,

Digitized by Google

non poterant nubere, niſi cum viris ſuæ Tribus: ergo ſi per lineam paternam erant de Levì, non poterant per maternam eſſe de Iudà. Reſpond. primò, antecedens eſſe verum, quando fœminæ erant hæredes, & hoc fiebat, ne bona vnius Tribus tranſirent ad aliam Tribum. Vel ſecundo reſpondetur, Tribum Iudà, & Levì, quoad hoc, fuiſſe diſpenſatas proptèr ſuam dignitatem.

103 Ex quibus ſequitur argumenti efficacia ſumma. Ablatio, & ceſſatio Regni, & Ducatus, & ſupremæ poteſtatis iudiciariæ, erat iuxta hanc prophetiam, certiſsimum ſignum probans, adveniſſe Meſsiam: ſiquidem auferenda, non erat ab ipſo, donec veniret Meſsias; atqui multis ab hinc ſæculis, ablatam ab illis eſſe, omnibus eſt patens. Ipſi enim ſunt per varios populos diſperſi, ſubiecti Principibus extraneis, quin habeant ex propria gente Regem, vel Ducem.

104 Hæc mirè conformantur cum Euangelio. Scribit enim Matthæ. cap. 2. *Chriſtum natum fuiſſe tempore Herodis Regis*; iſte enim habebat in illo populo tunc, poteſtatem ſupremam; certiſsimum autem eſt, Herodem, iam non fuiſſe de fœmore Iudà; imò nec de vlla alia Tribu eiuſdem populi; ſed potius alienigena, filius cuiuſdam Idumæi, conuerſi ad fidem. Tunc ergo ablatum eſt à Iudæis Regnum, & datum extraneis, fuitque tunc adventus Meſsiæ prophetati.

105 Sed obijcies 1. Non potuit tunc, iuxtà hanc prophetiam, eſſe adventus Meſsiæ: ergo contrà probationem. Antecedens probatur, quia adhuc regnabat Tribus Iudà, in fœmina; vxor enim illius Herodis, in cuius diebus, natus eſt Chriſtus: erat Mariamnen de Tribu Iudà, filiaque Hircani Pontificis, ad quam pertinebat Regnum: ergo non eſt ablatum Regnum tunc. Reſpondetur negando antecedens. Ad probationem reſpondeo, iam tunc ablatum Regnum; quia Herodes, non regnabat proptèr vxorem; ſed proptèr ſeipſum, cui Senatus Romanus, & Cæſar Auguſtus, conſentiente populo, Regnum conceſſerant, teſte Ioſepho lib. 17. cap. 3.

In-

Digitized by Google

Inſuper, quia prophetia loquebatur de Duce, ſiuè viro deſcendente de Iudà, etiam per lineam maternam, non verò de fœmina.

106 Replicabis: nec tunc ceſſauit in viro regnum: ergo, &c. Antec.prob.quia adhuc poſt mortem, & Aſcenſum Chriſti, regnabat in populo Iudaico, Herodes Agrippa, filius Ariſtoboli, filij dictæ Mariamnen: ergo aduentus Chriſti non ſupponebat regnum ablatum. Reſpondetur negando antecedens. Ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; quia tempore primi Herodis, verè erat ablatum regnum, vt probatum eſt, licet tempore Herodis Agrippæ, fuerit quaſi reſtitutum. Prophetia autem non loquebatur de non reſtituendo, ſed de non auferendo Regnum, vel Ducatum, donec Meſſias veniſſet.

107 Vel dic, Agrippam iam non regnaſſe titulo, & iure deſcendentis ex fœmore Iacob, quia jus iſtud iam erat quaſi extinctum, vt dicemus ſtatim: ſed regnaſſe, vel vt deſcendentem, ex Herode primo: vel ex conceſsione Romanorum: vel ex alio titulo, & ſic iam erat Regnum à Tribu Iuda totalitèr ablatum, modò dicto.

108 Obijcies ſecundò, & vrgentiùs: ante Chriſti Domini Conceptionem, & aduentum, iam Herodes primus regnabat: ergo cum iſte non ſit de fœmore Iuda, Regnum iam erat ablatum, ante aduentum Chriſti: ergo ablatio Regni, non erat certiſsimè probans, quòd iam aduenerat Meſsias; vel Chriſtus Dominus noſter non eſt Meſsias, in illa prophetatus. Reſponderi poteſt primò, quòd prophetia non dicit, quòd aduentus Meſsiæ præcedat ablationem Regni. Non enim dicit, non auferendum donec priùs venerit Meſsias; ſed donec veniat: id eſt, donec de valdè proximò, inſtet eius aduentus: ſiue donec ſit ante fores. Qui aduentus proculdubio, fuit ſtatim, ac Herodes cœpit regnare.

109 Sed alitèr, & meliùs reſpondetur ex Sylveira tom.1.lib.2. in Euangelia, cap.4.quæſt.1. & ex Abulenſi tom.1. in Matth.cap.2.quæſt.3. Herodem primum, in princi-

cipio regni, non habuiſſe Regnum in proprietate, ſed in adminiſtratione, pro fratre paruulo vxoris ſuæ, & ſucceſſore Regni. Et tunc conceptus eſt Chriſtus, quando nondum erat ablatum ius Regni, à Tribu Iuda. Poſtea Herodes, paruulum illum, fecit natantem ſuffocari, & tunc obtinuit Regiam poteſtatem in proprietate à Romanis; fuitque totalitèr ablata à Iudæis, & data alienigenis, ſed nato iam Chriſto. Hæc Abulenſis deſumpſit à Ioſepho.

ARTICVLVS VII.

ALIÆ PROBATIONES.

110 SEcunda probatio ſumitur ex 9. Danielis, vbi Gabriël Archangelus, Danieli oranti in Babylone, pro libertate populi à captiuitate, reuelauit: *Abreuiatum eſſe tempus aduentus Meſsiæ, & redemptionis mundi, & ſic ad hebdomadas* 70. fore, vt conſummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, atq; adducatur iuſtitia ſempiterna, & impleatur prophetia, & vngatur Sanctus Sanctorum. Atqui multis ab hinc ſæculis, completæ fuerũt ſeptuaginta hebdomades: ergo & aduenit Meſsias. Minorem probat Suarez, quia Danieli Hebræo, & doctiſsimo, Angelus loqui debebat de hebdomadibus more Hæbraïco, vel Scripturæ, ſumptis. Quo pacto hebdomada, vel eſt ſeptem dierum, vt Leuitici 23. vel ſeptem annorum, vt 25. in quo vltimo ſenſu, faciunt annos 490. & iſtud eſt tempus, quòd fluxit à revelatione, vſque ad adventum Chriſti.

111 Quòd autem loquatur de Meſsia; probatur contrà Hebræos; quia Sanctus Sanctorum vnctus, per cuius adventum, peccatum aufertur, & iuſtitia ſempiterna introducitur, non eſt alius, niſi verus Meſsias. Nec dicas, fuiſſe contrà intentum Danielis, loqui tunc de Meſsia, cum ſolum oraret liberationem à Babylone. Etenim Daniel,

niel, vtpotè vir Sanctus, & valdè illuminatus à Deo, vtramque libertatem deſiderabat; & propterea vocauit illum Angelus, virum deſideriorum, quia multa deſiderabat. Inſuper; quia valdè frequens eſt in Diuina liberalitate, petentibus temporalia, ſpiritualia ſimùl concedere.

112 Confirmatur, quia plura ex dictis ab Angelo, mirificè aptantur Chriſto, & non alteri. Inquit enim, quòd poſt illas hebdomadas, occidetur Chriſtus, & deſinet eſſe populus eius, ille, qui eum negaturus eſt; & quod populus, cum Duce venturo (ideſt Gentilis cum Tito, & Veſpaſsiano) in pœnam huius ſceleris, Ciuitatem, & Sanctuarium diſsipabit, vaſtabit, atque deſolabit; quòd iam factum fuit, poſt Chriſti mortem. Inſuper inquit, quòd hebdomada vna (ſcilicet vltima) confirmabit pactum multis, quòd intelligitur, de pacto noui Teſtamenti.

113 Addidit tandem, quòd tunc in Templo, in dimidio hebdomadæ, deficiet Hoſtia, & Sacrificium, eritque in illo abominatio deſolationis perſeuerans, vſque ad conſummationem, & finem; quòd indicat Sacrificium illius Templi, ex tunc eſſe innane, diſplicenſque Deo. Quòd autem deficientia Sacrificij ſit in medio hebdomadis vltimæ indicat, in tribus illis annis, & dimidio, (medietatem hebdomadæ facientibus, in quibus Chriſtus prædicauit, mortuus eſt, & reſurrexit, ſiuè in quibus Lex Euangelica confirmata eſt) Hebraïca Sacrificia ceſſare. Quid aptius, & conformius prophetiæ Gabrielis, quàm quod Euangelium narrat, de Chriſti Dñi euentibus? ergo tunc advenit Meſsias. Pro hoc argumento videndus eſt Suarez hîc diſp. 1. ſect. 2.

114 Tertia probatio, ex cap. 2. Aggæi: *veniet deſideratus cunctis gentibus, & implebo domum iſtam gloria*, ideſt Templum Hieroſolymitanum, nouitèr à Zorobabele reædificatum, implebo gloria; vtique per præſentiam, doctrinam, & miracula Meſsiæ; atqui ſi Meſsias non ve-

niſſet

niſſet tunc, & Templum intraſſet, iam non poteſt impleri prophetia; quia Templum fuit tunc deſtructum. Nec dicas poſſe impleri in alio, quòd ibi ædificari poteſt. Contrà, tùm quia iam non erit domus iſta, ſed alia; ſicut iſta eſt alia, à Templo Salomonis deſtructo, & reædificato, & eſt alia in phraſi Prophetæ. Tùm, quia tale Templum ædificari, non permittet Deus, cum ſæpè Iudæi cōnati fuerint, & nunquam permiſsi ſint perficere. Alias probationes de adventu Meſsiæ, vide apud Suarez.

QVÆSTIO III.

DE INCARNATIONIS COGNOSCIBILITATE.

115 PRocedit difficultas, tàm de poſsibilitate quàm de eius exiſtentia. Eſtque multiplex ſententia. Omiſſo ergo errore dicentium, non eſſe demonſtrabilem, quia eſt impoſsibilis. Prima ſententia inter Catholicos dicit, poſſe naturalitèr demoſtrari poſsibilem, ſaltim imperfectê, ideſt, non repugnantem. Ita Valentia diſp. 1. punct. 2. Docet ſecunda ſententia exiſtentiam eius poſſe naturalitèr demonſtrari, poſtquam facta iam eſt: quia ſic iam datur medium in natura ad illam demoſtrandam. Tribuitur Scoto. Hoc autem licet Arriaga, non admittat de Incarnatione, tamen de alijs entibus ſupernis, ſaltim aliquibus, docet poſſe naturalitèr demonſtrari, poſtquam iam exiſtunt. Ita tomo 1. in primam part. diſp. 3. & tom. 2. diſp. 10. ſect. 3.

116 Tertia, & communior ſententia omnem negat naturalem euidentiam, tàm de poſsibilitate Incarnationis, quàm de eius exiſtentia. Quidquid ſit de exiſtentia demonſtrabili aliorum ſupernorum. Quarta, & vltima, ſuperaddit tertiæ, non repugnare probabilem notitiam Incarnationis. Ita docent iam plures moderni in Manuſcriptis.

ARTI-

ARTICVLVS I.

Poſſibilitas incarnationis non eſt demonſtrabilis naturalitèr.

117 ITA communis ſententia. Conſtat primò, ex multiplici Scripturæ text. & pluribus Patribus adductis à Granado, & Bernal; hoc myſterium eſſe incognitum, valdéque abſconditum principibus huius ſæculi: ideſt ingenijs creatis, etiam valdè ſublimibus. Vndè Patres paſsim affirmant, prætervolare etiam Angelorum acumen. Diu. Paulus vocat illud, Sacramentum abſconditum, etiam à ſæculis; imò aliquando ait eſſe tale, quòd nec in cor hominis aſcendit, ideſt, quòd nec homini in mentem venit.

118 Ratione autem probatur ſecundò; poſsibilitas Incarnationis, nō ſolū eſt ſupernaturaliſsima in genere entis, ſed etiā in genere ſcibilis: ergo ſuperat omnē naturalē ſciendi capacitatem intellectus creati, quæ non extenditur, niſi ad naturale ſcibile. Antec. prob. quia in tota natura, nullum eſt medium connexum, inferenſque poſsibilitatem Incarnationis; non enim datur aliqua cauſa, vel effectus, vel proprietas, quæ ſpecialitèr incarnationem indicet. Intellectus autem creatus, abſque medio naturali, nequit facere naturalem demonſtrationem.

119 Dixi, *eſſe ſupernam, etiam in genere ſcibilis*: atque vſus ſum hoc modo probationis, vt præſcinderē ab illa quæſtione celebri; an aliquid ſupernum demonſtrabile ſit naturalitèr (vel antequam fiat, vel poſtquam factum eſt) in qua recentiores valdè diuiſi ſunt. Rinalda enim tom. 1. acritèr defendit partem negantem; quia talis demonſtratio cuiuſlibet entis ſuperni, eſſentialitèr connectitur cum illo: ergo eſt ſuperna, & non naturalis: aliàs ens ſupernum illud, eſſet ſupernum, vt ſupponimus, & non eſſet: quia nō ſuperaret omnē exigentiam, &

con-

connexionem naturæ (non ſuperando accidentis,ſiue demonſtrationis naturalis,eſſentialem connexionem,& entitatiuam.) Arriaga initio huius quæſtionis citatus, & multi alij tenent, benè poſſe cognoſci aliquid ſupernum demonſtratione naturali,quia ſuppoſito, quòd detur tale ens,conſurgit in natura medium,per quod noſcatur. De hac enim quæſtione alibi nos.

120 Obijcies primò contra concluſionem: Angelus poteſt demonſtrare, non repugnare Incarnationem, & aliàs ſcit, Deum poſſe facere quidquid non repugnat: ergo demoſtrare poteſt eſſe poſsibilem. Antecedens quo ad primam partem probatur,quia poteſt ſoluere naturalitèr repugnantias omnes, quæ occurrere poſſunt, contra talem poſsibilitatem, ſicut communitèr docent Theologi ad D. Thomam 1. par. quæſt. 1. art. 1. euidentèr ſolui poſſe omnia argumenta, quæ contra fidem Diuinam fiant.

121 Sed reſpondetur: nego poſſe demonſtrare, quòd non repugnet. Vel enim ſermo eſt de Incarnatione, vt modò facta eſt ad perſonalitatem Verbi, & non ad Deitatem. Et hoc non demoſtrabit, cum inueniat reſiſtentiam in principio illo metaphyſico: *Impoſsibile eſt, rem ſimul eſſe, & non eſſe.* De quo in materia de Trinitate, diſputatione de cognoſcibilitate. Vel ſermo eſt de Incarnatione Dei in genere, & ſic etiam inueniet reſiſtentiam ad aſſenſum, ſaltim demonſtratiuum, in infinita diſtantia Dei à creatura, vel in alij repugnantijs, quæ occurrere poſſunt. Licet autem tales repugnantias fortè ſoluere poſsit probabilitèr, ſed non demonſtratiuè; demoſtratione poſitiua, de qua loquimur: qua euidentèr aſſentiatur tali poſsibilitati. Demonſtratio autem, quàm Theologi, loco citato, vocant negatiuam, non eſt ad noſtrum intentum, quia ſolum conſiſtit, in eo, quòd argumenta aduerſariorum, & repugnantias ſoluat probabilitèr; talitèr, quòd detur euidentia de probabilitate ſolutionis, & de eo, quòd argumenta contraria non conuincant.

122 Ali-

Digitized by Google

122 Alitèr ſecundò reſpondetur: Angelum poſſe cognoſcere hanc poſsibilitatem, ſoluereque repugnantias, probabilitèr concedo, euidentèr nego. Si inſtes omnis repugnantia adducibilis eſt verê,& in re falſa; atqui falſitas vbique eſt quid naturale. ergo poteſt demonſtrari ab Angelo naturalitèr. Conſequentia probatur, quia omnia naturalia Angelus demonſtrat. Conceſſa ergo maiori,& minori, nego conſeq. eiuſque probationem. Licet enim Angelus demoſtrare poſsit, eſſe phyſicum rerum omnium naturalium exiſtentium,& eis affinium; non tamẽ poteſt omnia naturalia abſolutè, etiam exiſtentia. Non enim poteſt omnes extrinſecas conuinationes rerũ naturaliũ, nec omnes relationes ad quaſcunq; alias res, euidẽtèr demonſtrare: aliàs Angelus ſibi relictus in quolibet lapide, demonſtrare poſſet Trinitatem, noſcendo naturalitèr diſsimilitudinem, quæ in lapide reſultat cum Trinitate. Idem dico de falſitate illá.

123 Reſpondeo tertiò,& principalitèr, permittendo, Angelum poſſe ſoluere omnes, contra iſtam poſsibilitatem, repugnantias, quæ ipſi occurrant, vel ab alio illi proponantur; non tamen propterea inferet euidentêr: *ergo non repugnat*, ſed ſolùm inferet: *ergo vſque modò non cernitur repugnare.* Ratio autem eſt, quia licet ſolueret omnes repugnantias, quæ occurrerint; neſcit tamen, an occurrerint omnes, quæ in myſterio tam abſtruſſo, à parte rei, eſſe poſſunt. Vndè licet Angelus ex vna parte, noſcat in Deo euidẽtêr, infinitam realem terminabilitatem, ad complendam naturam humanam; & ex alia videat in natura humana diſtinctionem realem, & ſeparabilitatem à ſua ſubſiſtentia, poſſeque diuinitùs eſſe ſine illa; adhuc non inferet euidentèr poſſe compleri per diuinam. Tùm, quia non ſcit euidentèr, humanitatem ex ſe, non eſſe determinatam ad ſubſiſtentiam modalem, vel informatiuam: vel etiam ſi hoc ſciret, adhuc neſciret; an detur alia repugnantia occulta, vel ex parte Dei, vel ex parte humanitatis.

ARTICVLVS II.

ARGVMENTVM A CONNEXIONE CARENTIÆ, & potentia obedientialis.

124 OBijcies ſecundò: carentia vnionis ad Verbum eſt connaturalis humanitati Petri, & in ſe naturaliſsima: ergo noſcitur euidentèr ab Angelo, ſi comprehendit humanitatem Petri, vel granum arenæ, in quo etiam eſt talis carentia; imò etiam ſi ſolum clarè videat, quamvis non comprehendat illas; atqui in tali carentia noſcit poſsibilitatem vnionis, quia eſt connexa cum iſta: ergo. Minor de connexione probatur primò, quia talis carentia eſt relatio tranſcendentalis ad vnionem, totáque eſſentia illius definitur per connotationem ad vnionem. Secundò probatur, quia carentia vnionis differt eſſentialitèr à carentijs albedinis, & Hircoceruit & hoc non niſi per ordinem eſſentialem ad vnionem.

125 Reſpondebis, non cognoſci vnionem, cognita adhuc carentia; nam non omnis connexio cum alio, eſt ratio attingendi illud; ſic oculus videt colorem, qui eſt connexus cum Deo, vt prima cauſa, & amor amat contritionem, quæ eſt connexa cum peccato, nec tamen per viſionem, & amorem, videtur Deus, nec amatur peccatum. Sed contrà, quia Deus non eſt de ſphæra oculi, nec connexio coloris dat Deo viſibilitatem: nec contritio, peccato bonitatem; at connexio cum alio, eo ipſo inducit in illo veritatem, & cognoſcibilitatem: ergo eſt longa diſparitas.

126 Ideò reſpondeo primò ad argumentum: Angelum non cognoſcere in ſpecie, carentiam vnionis hypoſtaticæ in Petro, nec in arena, quia talis carentia non noſcitur per ſpeciem propriam, ſed per ſpeciem formæ negatæ, de qua Angelus non habet ſpeciem; ſolùm ergo noſcit in Petro, ſtatum ipſius naturalem, cum generali carentia omnium, quæ non ſunt Petrus, & omnium, quæ

ipſi

ipſi non ſunt connaturalia. Carentiam autem in ſpecie vnionis, vel alterius formæ, noſcit Angelus, ſi priùs noſcat formam ipſam, & comparando iſtam cum Petro, inueniat nõ reperiri in illo. Non ergo noſcit ex carentia vnionem, ſed potiùs ex vnione carentiam.

127 Nec comprehenſio poſtulat, quòd noſcat in arena, v.g. terminos omnes, & formas, quibus ipſa caret; aliàs in grano arenæ expreſsè noſci deberent, omnia, & ſingula, tàm Dei, quàm poſsibilium, imò & impoſsibilium omnium; quia omnibus his caret, vel per carentiam identitatis, vel etiam per carentiam vnionis. Vndè comprehenſio non petit in re minima, noſci omnia naturalia, omneſque ipſius conuinationes contingentes, atque omnes prædicamentales relationes, vt dictum eſt, niſi ſolùm, quæ debita ſunt ipſi rei comprehenſæ.

128 Reſpondeo ſecundò ad argumentum: do Angelum noſcere abſolutè carentiam vnionis in ſpecie. Nego tamen noſcere vnionem, vt poſsibilem. Tùm quia vt talis vnio non ſit in Petro, ſufficit, quòd Petrus ſit abſque illa, ſiue illa ſit poſsibilis, ſiue impoſsibilis. Sic ego certiſsimè ſcio, lapidem non eſſe ſubſtantiam ſupernam: nec tamen ſcio, iſtam eſſe poſsibilem, aut impoſsibilem. Tùm etiam, quia carentia vnionis, ſolum eſt connexa cum vnione in genere ſcibilis, quatenùs talis carentia nõ poteſt clarè cognoſci, niſi per connotationem ad vnionem, vt benè probat argumentum; non tamen eſt connexa cum vnione phyſicè, & in genere entis; quia nulla datur alligatio phyſica inter carentiam, & poſsibilitatem vnionis: cum carentia vnionis per ſuam eſſentiam metaphyſicam & intelligibilem, ſolùm ſit vnionis remotio, & nihil plus.

129 Vndè relatio carentiæ ad vnionem, vel non eſt relatio tranſcendentalis, ſed ſolum ſecundum dici; vel ſi ſit tranſcendentalis, non propterea eſt medium ſufficiens, ad probandam phyſicè vnionem poſsibilem. Et ratio eſt, quia erit relatio tranſcendentalis, quin in ſuo conceptu dicat connexionem cum vnione poſsibili. Sunt etiam

valdè

Digitized by Google

valdè diuerſa, apud plures;ſe habere per ſe ad aliud,& connecti per ſe cum alio;nam primum,ſolum dicit reſpectum, & connotationem, quę poteſt eſſe ad impoſsibile. Secundum verò dicit entitatiuam alligationem. Patet: aqua enim per ſeipſam eſt exigentia habendi frigus, ac per conſequens tranſcendentalis relatio, petens receptionem actualem frigoris; nec tamen eſt connexio cum actualitate, licet ſit relatio, & exigentia actualitatis. Maneat ergo, talem carentiam, non eſſe medium ad demoſtrandam vnionem poſsibilem.

130 Obijcies tertiò: in humanitate datur potentia obedientialis ad vnionem, illamque vtpotè entitatiuè naturaliſsimam comprehendet Angelus: ergo & in illa noſcit euidentèr vnionem. Conſequentia prob. Tùm,quia illa tota potentia ad vnionem, eſt reſpectiua ad vnionem. Tùm, quia vt potentia ad vnionem, differt à potentia obedientiali ad viſionem. Reſp. in humanitate ſolum dari potentiam obedientialem, ex parte ſuæ entitatis,& ad quidquid non repugnat,in genere: quin ex parte ſua dicat, vel leuiſsimum reſpectum, aut inſinuationem determinatè ad vnionem in ſpecie. Poſita autem vnionis poſsibilitate, reſultat in humanitate,potentia obedientialis abſoluta ad vnionem, per modum relationis prædicamentalis: quæ non cognoſcitur in entitate fundamenti, ſed cognito priùs termino, cognoſcitur hæc relatio. Cum autem non proueniat ex reſpectu aliquo, aut virtute humanitatis, non noſcet Angelus vnionem in ipſa humanitate.Ex quo patet ad probationes.Ex parte enim humanitatis, illa potentia, nec eſt determinata ad vnionem, nec diuerſa à potentia ad viſionem; ſed diuerſitas ſumitur à terminis ipſis, iam ſuppoſitis.

ARTICVLVS III.

ALIA ARGVMENTA, VBI DE COGNITIONE probabili.

131 OBijcies quartò: ſaltèm in aſſenſu probabili de poſsibilitate Incarnationis, quem dari ſta-

ſtatim conſtabit, Angelus noſcet iſtam euidentèr: ergo cum talis aſſenſus ſit naturalis, iam datur medium in natura. Probatur antecedens: tùm quia illa repræſentatio eſſentialitèr eſt connexa cum ſuo obiecto, & per ordinem ad illud, differt ab alijs aſſenſibus, qui ordo eſt tranſcendentalis, vtpotè eſſentialis tali repræſentationi. Tùm quia à parte rei, vera eſt talis cognitio Incarnationis poſsibilis, vtpotè de obiecto ſe habente, ſicut illa repræſentat: ergo Angelus noſcit illam veritatem, vtpotè proprietatem naturalis aſſenſus: ergo & in illa noſcit Incarnationem poſsibilem. Reſpondetur negando antecedens, quia non eſt medium connexum cum obiecto in genere entis. Ad primam probationem reſpondetur, connexionem, & relationem illam eſſe ad obiectum in genere ſcibilis tantum, præcindendo ab eſſe phyſico obiecti, an ita ſit, vel non ſit.

132 Ad ſecundam probationem nego, Angelum euidentèr noſcere veritatem illius cognitionis. Tùm quia talis veritas, vel non eſt naturalis, ſed potiùs eſt ſuperna, ab obiecto ſuperno, vt comparte, & vt ſe habente, ſicut cognitio repræſentat. Vel dato, quòd eſſet naturalis, eſt relatio prædicamentalis contingens actui, & conſurgens ex actu, & obiecto. Vndè non eſt proprietas ipſius, ſed accidens, cum cognitio probabilis non habeat exigentiam eſſendi vera, nec neceſſe eſt, vt Angelus res naturales comprehendens, noſcat omnes combinationes contingentes, vt dictum eſt.

133 Obijcies quintò: quidquid Deus noſcit euidentèr præcisè, vt eſt Author naturæ, poteſt Angelo communicari, quantum ad euidentem notitiam; atqui vt Author naturæ, noſcit Deus omnia prædicata eſſentialia humanitatis, ex parte cuius non datur ad vnionē repugnantia: Item noſcit Deus; imò comprehendit ſuam ſubſiſtentiam diuinam, non ſolùm vt Trinam, ſed vt Vnam, quia Deus, vt vnus, ſub hac ratione eſt Author naturæ. Comprehendendo autem illam, cognoſcit infinitā terminabilitatē, & quòd ex parte ipſius non ſit repugnantia ad vnionem;

D ergo

ergo hæc notitia poteſt naturalitèr Angelo communicari.

134 Maior patet, quia ſicut lumen Dei, ſiue notitia Dei de rebus ſupernis, eſt ſupernaturalitèr communicabilis Angelo, ita & lumē, ſiue notitia Dei de rebus naturalibus, & naturalitèr communicabilibus, erit naturalitèr communicabilis illi. Minor etiam patet, quia ſi per impoſsibile Deus non eſſet Author ſupernus, ſed ſolùm Author naturæ, noſcendo ſe vt Authorem naturæ, noſceret ſeipſum, vt ſubſtantiam completam, ſubſiſtentem, intelligentem, volentem, & potentem facere omnia naturalia.

Hinc diſplicent negantes pro reſponſione argumenti, Deum vt Authorem naturę cognoſcere ſuam ſubſiſtentiam, exiſtimantes, quòd vt Author naturæ, ſolum noſcit naturales effectus ſuos. Contrà enim, quia ſi cognoſcit ſe vt Authorem naturæ, debet talis naturæ caput, fontem, & primam cauſam etiam cognoſcere. Vrgetur ex hoc, amplius argumentum, quia Deus nequit, vt Author naturæ non cognoſcere conuinationem prædicamentalem coaptationis inter ſuam ſubſiſtentiam, & humanitatem, ac per conſequens poſsibilitatem vnionis noſcit in illa convinatione.

135 Pro reſponſione nota, duplex dari ens ſupernum. Vnum eſt cauſalitatis, & aliud excellentiæ, quòd multò ſublimius eſt. Iſtud eſt ſolus Deus, in quo omnia excedunt excellentiſsimè, & ſummè omnem naturam creatam. Illud autem quælibet creatura cauſabilis, quæ in cauſare ſuperet omne debitum, & proportionem naturæ, petatque vires ſupernas. Subſiſtentia ergo abſoluta Dei, non cauſalitate, ſed excellentia, ſupernaturaliſsima eſt. Vndè Deus comprehendens per ſuam viſionem, intuitiuam ſubſiſtentiam ſuam, & etiam Omnipotentiam, non minùs in illa comprehenſione, excedit totam naturam, & eſt ſupernaturaliſsimus, quàm in comprehenſione Trinitatis; quia quoad videri, & comprehendi æqualiſsima ſunt, & ſupernaturaliſsima, quoad excellentiam. Di-

xit

Digitized by Google

xi *in videri*, & non dixi *in cognoſci*; quia cum ſint cognoſcibiles per effectus naturales creatos, quod non habet Trinitas, non ſunt in eo ſupernaturaliſsima.

136 Ad argumentum ergo reſpondetur, quòd Deus noſcendo ſe, vt Authorem naturæ, noſcere ſe, vt ſubſiſtentem, & in tali ſubſiſtentia viſa, & conuinata cum humanitate, tamquam in medio cognito, noſcere euidentèr terminabilitatem vnionis, & Incarnationis poſsibilitatem. Nego tamen, tale lumen, ſiuè talem cognitionis modum, eſſe naturalitèr participabilem ab Angelo, cum ſit viſio Dei, imò & comprehenſio; ac per conſequens, nec vt eſt cognitio euidens Incarnationis; quia hoc habet, quatenùs eſt intentio Dei, quæ quidem, prout in Deo, eſt ſuperna ſupernaturalitate excellentiæ: vt autem eſt participabilis, etiam eſt ſuperna ſupernaturalitate cauſalitatis, cum ſit viſio beata. Non ergo Angelo naturalitèr communicare poteſt.

137 Cognitio ergo humanitatis, & ſubſiſtentiæ Dei, quæ poteſt ab Angelo participari, ſolum eſt cognitio ſubſiſtentiæ abſtractiua, & in alio, & provt valet deduci ex effectibus naturalibus. Hæc autem quatenùs talis, non penetrat terminabilitem infinitam Dei, vt ab omni repugnantia liberam; ſicut penetrat viſio intuitiua Dei. Si dicas: ergo ſaltim per notitiam euidentem ordinis naturalis, vt dicentis cauſas, & effectus, nempè Deum, vt naturæ Authorem, noſcibilis eſt poſsibilitas Incarnationis. Reſpondetur, eſſe poſsibilem per notitiam, quæ quidem in ſe non ſit ordinis naturalis, licet ſit tamquam de obiecto, & occaſione de ipſo ordine naturali, nempè de Deo, vt capite naturę; talis tamen notitia ſupernaturalis eſt in ſe ſupernaturalitate excellentiæ. Et medium ipſum, in quo noſcitur Incarnationis poſsibilitas, etiam eſt medium ſupernum ſupernalitate excellentiæ, nempè ſubſiſtentia ipſa Dei clarè viſa.

ARTICVLVS IV.

DE COGNITIONE PROBABILI *poſsibilitatis.*

138 NOTO, poſsibilitatem Incarnationis apprehenſiuè, poſſe in mentem creatam venire; cum enim Angelus habeat ſpeciem propriam humanitatis, & ſubſtantiæ corporeæ valdè infimæ, cognoſcatque diſtinctionem naturæ creatæ à ſubſiſtentia; & ex alio capite euidentèr naturalitèr cognoſcat ſubſiſtentiam eſſe in Deo; non eſt cur faciendo varias combinationes, inquirere non poſsit; an ablata propria ſubſiſtentia, poſsit humanitas vniri cum Diuina? Hæc enim apprehenſio non repugnat, ſicut & alia impoſsibilia, & chimericè venire poſſunt in mentem apprehenſiuè ſaltim.

139 Difficultas eſt, an poſsit talis apprehenſio eſſe ſuaſiua, & ex ea intellectus creatus formare aſſenſum probabilem, & cum formidine de poſsibilitate? Negant Suarez, Bernal, & plures alij. Quanto enim intellectus eſt perfectior, maiorem inueniet repugnantiam in myſterio, vt modò factum eſt, nempè in vnione ad perſonalitatem, quæ non ſit ad naturam, & etiam in myſterio ad ſubſiſtentiam Dei in genere. Aſſenſum enim primi, impedit principium illud; *Impoſsibile eſt rem ſimul eſſe, & non eſſe.* Aſſenſum verò ſecundi, impedit infinita diſtantia, aliæque repugnantiæ.

140 Contrarium cenſeo cum Durando, in 3. diſtinct. 1. Peſantio diſp. 3. alijſque recentioribus, loquendo de Incarnatione ſaltim ſecundò modò, & loquendo de aliquali probabilitate. Probatur, quia Angelus noſcit euidentèr ſubſiſtentiam ſuam, non eſſe humanitati eſſentialem, nec priuari illa eſſe contra eſſentiam, licet ſit contra exigentiam: ergo etiam poteſt iudicare, Deum loco illius poſſe aliam ponere: ergo & poteſt inquirere, an poſsit diuinam? Tunc autem occurrunt ei variæ repug-

pugnantiæ, ſed poteſt omnes illas probabilitèr ſoluere, meliùs quàm nos, inuenietq; in natura exempla aliqualitèr facentia talem non repugnantiam: ergo potuit, licet cum formidine aſſentiri probabilitèr.

141 Conſequentia patet, tùm quia plures opiniones in Scholis fundatæ, ſunt in ſolutione argumentorum ſola. Tum quia Angelus noſcit, humanitatem ſolum egere termino complente, & in Deo eſſe ſuſiſtentiam, quæ ſit terminus complens; cum error aliàs ſolvat repugnantias, poterit aſſentiri, nec deterrebit illum, Idiomatum communicatio in vno ſuppoſito habente diuerſas naturas; ſicut in vno homine reperitur, quòd diues ſit Philoſophus, & è contrà per diuerſas formas, & quod diminuatur in diuitijs, creſcatque in Philoſophia.

142 Imò etiam fortè primo modo, Myſterium eſt probabilitèr noſcibile, quatenùs modò executum eſt, licet probabilitate multò minori, & tenuiſsima. Diximus enim in materia de Trinitate, quòd Angelus poteſt apprehendere, quòd ſicut homo eſt accidentalitèr fœcundus intrà ſe per intellectionem, & amorem, cur non, & Deus? Sed perfectio Dei potuit has operationes in ipſo eſſe ſubſtantialis quodque licet ſint diſtinctæ, proptèr productionem, identificantur in Deitate, proptèr vnitatem Dei, ſi iſtud Angelus apprehendat ſic, etiam ſi chimeram iudicet, poteſt velle hominem fallere, ipſique ſuadere, non repugnare tale myſterium, nec quod vna perſona ex his incarnetur, ſoluendo (ſaltim) apparentèr repugnantias omnes occurrentes: ergo poterit homo, ex principijs his aſſenſum formare ſibi, imò, & alijs hominibus, probabilem.

143 Sed hæc intellige de probabilitate valdè remiſſa. Argumenta enim facta diſp. 1. pro errore negante tantam habent difficultatem, vt nihil reperiatur ſimile in natura, quo ſolui poſſunt ſuaſibilitèr, nempè aliquid componens ens per ſe, quod tamen non perficiatur, nec ſit incompletum, nec potentialitatem dicat, ſolum in iſto reperitur myſterio. Intellectus igitur expertus fortè aſſen-

tietur, ſed magna cum formidine, præcipuè ſi myſterium ſecundò modò conuincetur cum illo principio: *impoſſibile eſt, rem ſimul eſſe, & non eſſe.*

144. Nec obeſt primò contra iſtam probabilitatem; Incarnationem, Trinitatem dici in Scriptura, & Patribus myſteria inſcrutabilia. Reſpondetur, voluiſſe excludere omninò cognitionem euidentem, imò, & probabilem quietantem intellectum perſpicacē; ſicut dantur aliquæ multæ opiniones tales in Theologia. iſta autem ita eſſet difficili, vt quantò intellectus magis ſcrutaretur, fortè magis deterreretur ab aſſenſu, ne in re tam graui pro ſuo cerebro, ſe ad aſſenſum determinaret. Non autem voluerunt probabilitatem tenuiſſimam excludere, quia iſta eſt quaſi metaphyſica quæſtio, de qua non curarunt.

145 Nec obeſt ſecundò: Incarnatio primò modò, ſiue vt modò facta eſt, videtur euidens, quòd opponatur illi principio: *Impoſſibile eſt rem ſimul eſſe, & non eſſe,* ideſt perſonalitatē immediatè vniri, ſecùs Deitatem: ergo intellectus nequit aſſentiri illi. Diſtinguo antecedens: apparet apparientia aliqualitèr ſolubili, concedo: inſolubili, nego. Poteſt enim Angelus viam diſcurrere, per quam appareat non opponi, ſi nempè intelligatur de eadem re formalitêr, & virtualitèr eadem, ſecùs virtualitèr diuerſa. Si enim Scotica ſubtilitas inuenit viam, in creaturis per diſtinctionem formalem; & alij in eodem corpore vilorato, per reproductionem, quomodò formæ, & carentia à parte rei non ſint contradictoriæ, quid mirum, ſi Angelus inueniat viam, in Dei infinitate.

Non quidē, vt aſſentiatur ipſe, pede fixo, iudicādo poſſibile: benè verò, vt homini animo ſeducēdi perſuadeat. Dicitur autem *inſcrutabile* (non obſtante, quod à nemine inſcrutabile dicitur, quòd probabiliter opinabile eſt) reſpectu Angeli, quia nunquam in eius veritate pedem figet: reſpectu hominis, quia probabilitas non fundatur in veritatis ſcrutatione, & inuentione ſolida, ſed potius in ſeductione, ab illa originem trahendo.

146 Nec

Digitized by Google

146 Nec obeſt tertiò: euidens eſt, quòd entia completa nequeunt vnum per ſe componere: ergo neque homo, & Deus, qui completi ſunt. Diſtinguo antecedens: entia completa vt completa, concedo; ſi vni ex illis auferatur complementum propriæ ſubſiſtentiæ, nego. Auferri autem poſſe ab humanitate, Angelus iam poſuit. Neque vltimò: euidens eſt, quòd humanitas à Deitate, non poteſt reddi Dea: ergo nec ſubſiſtens à ſubſiſtentia Deitatis. Probatur conſequentia, quia ſunt eadem formalitas obiectiua. Conceſſo antecedenti, negabit Angelus conſequentiam, nam etiam eſt euidens, quòd cognitio ſit formalitèr qualitas, & quod poſita in lapide dat vnam denominationem, nempè qualis, & non dat aliam cognoſcentis: ergo ad ſimilitudinem huius, negabitur illa conſequentia.

ARTICVLVS V.

DE COGNITIONE INCARNATIONIS IAM facta. An poſita reuelatione?

147 QVæritur, an poſita reuelatione de exiſtentia Incarnationis, poſſit intellectus per media naturalia illa demonſtrare? Ratio dubitandi eſt, quia revelatio infert certiſsimè veritatem Incarnationis: ergo &c. Reſpondetur tamen, inferre certiſsimè, ſed non euidentèr, quando reuelatio eſt obſcura. Inſuper reſpondetur, aliud eſſe demonſtrari per reuelationem, vt per medium, & præmiſſam; & aliud demonſtrari, non per ipſam, ſed poſita ipſa, vt conditione, excitatur homo, vt quærat, an inueniat in natura media, per quæ probet talis Myſterij exiſtentiam, vt per illa ei, qui reuelationem negant, conuincantur de illo. Hæc enim ſi dentur, cum per reuelationem, iam ſimus præuenti, facilius inueniemus. Hoc ſecundò modò procedit quæſitio, & non primò, quia in primo demonſtratio eſſet superna, & per medium supernum.

148

148 Sed inſtas (& eſt ſecunda ratio dubitandi) poſita reuelatione, natura ipſa ſit expertior, & expeditior ad inveniendum medium; & hoc habet per præuentionem, quā accipit ab ipſa reuelatione; ſicut potentia imaginatiua hominis eſt capacior cognoſcendi, quàm imaginatiua bruti, & hoc proptèr coniunctionem cum potentijs rationalibus in homine. Reſpondetur fieri expeditiorem ad inveniendum medium, ſi daretur ſed non datur: ad ſummum ergo inveniet medium explicandi, ſed non media probandi.

149 Aſſero cum communi ſententia: Incarnatio, poſtquam facta eſt, & poſtquam reuelata eſt; adhuc non eſt demonſtrabilis naturalitèr, ita D. Thomas hîc, & Franciſcus Boneſpei diſp. 1. dub. 3. num. 21. & communitèr Theologi. Probatur, quia illis etiam poſitis, natura non adminiſtrat media per ſe phyſicè connexa cum exiſtentia Incarnationis, vt ſtatim patebit, ex ſolutione argumentorum, quæ plura ſunt, & difficilia.

150 Obijcies primò: Angelus in humanitate iam exiſtenti cognoſcebat euidentèr carentiam omnis ſubſiſtentiæ creatæ: ergò euidentèr inferre potuit diuinam. Bernal diſp. 1. ſect. 2. §. 3. negat antecedens, quia cenſet illam carentiam eſſe in ſubſtantia ſupernaturalem. Vndè ſpecies impreſſa humanitatis repræſentabat eam cum ſubſiſtentia, quæ non erat, ſicut ſpecies funis tormentarij accenſi, & rotati repræſentat lucem in circulo, licet non ſit.

151 Sed contrà, quia ſolum ſupernaturalis in modò, & apud ipſum ſupernaturalia in modo naturalitèr demonſtrantur. Patet aſſumptum, quia humanitas eſt carens omni ſubſiſtentia per collectionem omnium carentiarum; v.g. Subſiſtentiæ *A*, & ſubſiſtentiæ *B*, quæ ſingulæ carentiæ naturaliſsimæ ſunt. Supernaturalitas autem ſolum ſtat in ſimultate, quæ ſingulis eſt accidentalis: ergo ſolum datur ſupernaturalitas quoad modum.

152 Reſpondetur ergo primò, negando antecedens,

quia

Digitized by Google

quia Angelus licet non videret ſubſiſtentiam, non ideò videbat carentiam, ad ſummum ergo poterat dicere, non video ſubſiſtentiam, non tamen eſt certum, non dari; fortè enim Deus mihi illam occultat. Ex vi huius medij diſcurreret Angelus modò dicto. Neque eſt neceſsè, vt Angelus noſcat euidentèr omnes illas carentias, etiam ſi ſint entitatiuè naturales, quia vt dictum eſt, art. 2. non omnes conuinationes naturales evidentèr Angelus noſcit, quas autem noſcit eſt per ſpeciem formę contrariæ.

153 Sed replicabis: ergo nobis non erit euidens dari tenebras in aëre media nocte. Dubitare enim poterimus, an lux nobis occultetur. Nego conſeq. cum Ripalda tom. 1. diſp. 13. num. 27. quia ſolum licet dubitare de occultatione obiecti, quando circunſtantiæ ad dubitandum impellunt, v.g. quando obiectum eſt debitum naturæ, & ratio vrgens non datur ad perſuadendum eius abſentiam, & prudentèr poteſt perſuaderi ipſius occultatio; eo quod abſentia ſit mirabilis, & cauſa vrgens non appareat, ſicut contingeret in præſenti. Abſentia autem lucis media nocte, non eſt mirabilis, ſed potius debita naturę, ex abſentia Solis. Vt quid ergo dubitabitur?

154 Sed demus antecedens, adhuc nego conſequentiam, quia poteſt dubitare Angelus, an illa humanitas ſit abſque omni ſubſiſtentia, maneatque incompleta in ratione ſuppoſiti. Sed dices: Angelus in qualibet humanitate videt carentiam vnionis ad diuinam ſubſiſtentiam, quàm tamen non videbat in humanitate Chriſti, neque ibi videbat carentiam complementi: ergo euidentèr inferre poterat, illam humanitatem eſſe completam; atqui non per complementum creatum: ergo per vnionem ad increatum.

155 Reſpondetur tamen aduertendo priùs, & generalitèr pro omnibus carentijs ad tollendam æquiuocationem, carentiam non eſſe ens reale medium interpoſitiuum, & fictum, quòd verè exiſtat à parte rei, niſi ad

ſum-

ſummum ſecundum dici; quatenùs nempê, non facilè poſſumus intelligere, & explicare, quomodo vna res non habeat aliam, niſi vtendo vocibus, quaſi affirmantibus carentiam eſſe aliquid exiſtens verè in re, cum tamen non ſit; potiuſque explicanda eſſet ſic, vt benè Lugo alibi: diſſentior vnioni inter Petrum, & Deum, quàm ſic: aſſentior carentiæ vnionis inter Petrum, & Deum. Carentia igitur quatenùs ſonat ens à poſitiuo diſtinctum, potius eſt affirmabilis ſecundum dici, ſiuè modò inultimato, quàm ſecundum eſſe.

156 Ad replicam ergo in primis, nego antecedens, Angelum nempè videre illas carentias; non enim ſunt viſibiles, & dum noſcuntur, eſt per formam oppoſitam; ſolum ergo convinando lapidem cum Deo, diſſentitur vnioni inter ipſos; quia non invenit fundamentum ad illam admittendam. Similitèr etiam, ſibi relictus diſſentitur vnioni inter humanitatem Chriſti, & Deum; vel ſi aſſentiatur ſolum erit probabilitèr; quia nullum eſt medium euidens, ſed ſolum probabile, vt dictum eſt.

157 Reſpondeo autem conſequentêr ad locutionem, carentias admittentem, & dico, Angelum in alijs humanitatibus videre carentiam vnionis, & fortè etiam arbitrari ſibi relictum carentiam vnionis ad Deum, in humanitate Chriſti, licet falleretur, vtpotè in re ſuperna: quòd ſi non arbitrabatur poſitiuo actu carentiam vnionis; quia non videbat, iudicabat ſibi occultari.

ARTICVLVS VI.

ARGVMENTVM A CONNEXIONE.

158 OBijcies ſecundò: in re naturali poteſt dari connexio ſufficiens ad iudicandam Incarnationem exiſtentem; & probo in hoc ſyllogiſmo Theologico: facto ab homine, & cognito ab Angelo: *omnis homo, vel completur abſiſtentia creata, vel increata; atqui Chriſtus non eſt completus per ſubſiſtentiam creatam: ergo eſt*

co-

completus per inuentam. Hæc illatio eſt concluſio Theologica, quæ eo ipſo eſt certior omnibus alijs ſcientijs naturalibus, vt docet D. Thom. 1. part. quæſt. 1. ergo in hac concluſione, clarè cognita, certiſsimè infertur ab Angelo, veritas exiſtentiæ Incarnationis; atqui hæc concluſio eſt medium entitatiuè naturale: ergo datur medium naturale, in quo euidentèr noſcatur exiſtentia Incarnationis.

159 Minor patet. Tùm, quia communior ſententia docet, habitum Theologiæ eſſe entitatiuè naturalem. Tum ratione; quia licet inferat concluſionem ex præmiſſa de fide, non tamen quatenùs eſt de fide; ſed quatenùs ſubordinata vi diſcurſiuæ naturali intellectus creati. Reſpondebis inferre euidentèr, ex connexione naturali talis illationis cum obiecto; ſed hoc iam eſſe, non quidem poſita reuelatione, vt conditione; ſed vt medio, & præmiſſa. Minor enim eſt de fide nitens, reuelatione. Sed contrà, quia illa minor aſſumpta, vt medium, non eſt proptèr reuelationem de Incarnatione; ſed ſolum proptèr reuelationem de carentia omnis complementi creati, in humanitate; quæ carentia, vt nuper dicebamus, non probat Incarnationem, cum adhuc poſſit humanitas manere incompleta, & ſine ſubſiſtentia diuina: ergo valdè diuerſa eſt reuelatio de carentia complementi creati, & de exiſtentia Incarnationis: ergo iſta hìc, non aſſumitur vt medium, & præmiſſa; & tamen demoſtratur per medium naturale Incarnàtio.

160 Reſpondetur tamen, duplicitèr: in primis, talem illationem Theologicam eſſe entitatiuè ſupernaturalem, vt poſsit eſſe certa certitudine formali. Si verò non eſt ſupernaturalis, negabo eſſe medium connexum cum ſuo obiecto. Ex ſe enim non erit certa, nec determinata ex ſe ad verum, nec ab Angelo noſcetur vt talis; ſed ſolum erit certa, certitudine ſubiectiua, & obiectiua, ſumpta à contingentibus illi, nec noſcetur ipſius veritas in ipſa; ſed prædicamentalitèr ab obiecto priùs cognito, de quo n. 126. ad 130. Nec verùeſt non ſpecificari

ab

ab obiecto ſuperno, vt ſuperno; ſed vt ſubordinata vi naturali diſcurſiuæ; etenim hæc concluſio, non infert Incarnationem certo, niſi ex præmiſsis, vt certis, & per conſequens, quatenùs minor eſt de obiecto ſuperno, & vt reuelato.

161 Reſpondetur ſecundò, illationem probare Incarnationem per reuelationem, vt præmiſſam, non vt conditionem, & ſic argumentum, non eſſe contrà nos. Patet, quia illa minor, non ſolum nititur reuelatione de carentia complementi creati; ſed etiam de complemento diuino, ſaltim virtualitèr. Non enim illa minor eſt de humanitate; ſed de homine in concreto, & completo; qui eo ipſo quod caret omni complemento creato, eſt completus per diuinum.

In fine nota, quòd ſi Angelo Deus priùs reuelaret, ſe non occultaturum illi aliquid naturale, tunc Angelus non videns ſubſiſtentiam propriam in humanitate, euidentèr inferat carentiam, non tamen inferet vnionem ad Verbum; quia adhuc dubitaret, an humanitas omne careret complemento.

ARTICVLVS VII.

AN POSITIS MIRACVLIS.

162 MIRACVLA Chriſti duplicitèr ſumi poſſunt. Primò, vt ſunt in ſua entitate, vel modo opera ſuperna mira. Secundò, vt inſtituta à Deo pro ſuo beneplacito in locutiones Dei, quibus Deus veritatem aliquam nomine proprio loquitur, ſigillat, & confirmat. Vndè ſunt ſigna ad placitum, licet ex ſe valdè apta; ſicut etiam ſonus oris noſtri eſt ſignum ad placitum hominum. Vndè licet in hoc ordine rerum miracula, poſita inſtitutione nequeant fieri ad confirmandam doctrinam falſam, quia Deus teſtaretur illam, probabile eſt poſſe fieri in alio, in quo non eſſent inſtituta in Dei locutio-

cutiones, quia tunc Deus non eſſet teſtis falſus, quia nihil teſtificaretur per illa.

163 Obijcies ergo, intellectus creatus videbat fieri à Chriſto miracula, vt confirmaret, ſe eſſe hominem Deum: ergo ex illis ſic factis, inferre poterat euidentér eſſe verè hominem Deum, quia hoc teſtabatur Deus per miracula, qui nequit teſtificari falſum. Confirmatur: miracula ſunt locutiones Dei ad confirmandam doctrinam, vt conſtat ex Marci vltimo: *Illi autem prædicauerunt vbique Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis.* Et Chriſtus ſæpè dicebat, quòd opera, ſeu miracula, quæ ipſe faciebat, præbebant teſtimonium de illo: ergò ex miraculis teſtificantibus Incarnationem, evideutêr infertur Incarnationis veritas. Videatur Ripalda to. 1. diſp. 11. à ſect. 1.

164 Sententia tamen negans, miracula eſſe medium ſufficiens ad Incarnationem naturalitèr demonſtrandam, communior, & probabilior eſt, atque tenenda. Ratio autem à priori eſt, quia ſolum ſunt medium, quatenus inſtituta à Deo in locutiones ſuas, & quatenus facta ex intentione, quàm Deus habet teſtificandi per illam veritatem; atqui non datur evidentia naturalis de tali inſtitutione, & intentione Dei, vt ſtatim conſtabit: ergo non ſunt medium evidentèr naturalitêr inferens Incarnationem. Vndè dæmon evidentèr videbat miracula. Nec tamen habuit evidentiam Incarnationis, de quo Ripalda citatus, & Bernal diſp. 1. à n. 49.

167 Confirmatur: miracula per ſuas entitates evidentèr notas, naturalitèr non connectuntur cum Incarnatione. Reſurrectio enim Lazari indifferens erat ex ſe, vt eſſet teſtificatio, vel non eſſet, Incarnationis. Poterat enim eſſe teſtificatio Trinitatis, vel nullius: ergo ſolum ſunt medium connexum, quatenùs ſunt inſtituta, & intenta à Deo, proptêr confirmandam Incarnationem: quæ inſtitutio, & intentio non erant evidentèr notæ naturalitér, licet certò credi deberent per fidem.

168 Reſpondebis: licet miracula non probent ex

ſe

Digitized by Google

ſe euidentèr, probant tamen quatenus facta à Chriſto in confirmationem Incarnationis. Dæmon autem, imò & homines euidenter videbant fieri à Chriſto, propter iſtam confirmationem, cum & ipſe Chriſtus clarè id diceret. Sed contrà, nec miracula ex ſe, nec vt facta à Chriſto ex intentione confirmandi Incarnationem, ſunt medium connexum cum iſtâ: ergo iſta non infertur euidentèr ex illis. Antecedens probatur, quia etiam ſi fierent à Chriſto ad confirmandam veritatem Incarnationis, adhuc ex hoc non conſtat, quòd ſint locutio ipſius Dei, nec quòd fiant à Deo ex eadem, qua à Chriſto intentione, quàm Deus habeat confirmandi Incarnationem per illa: ergo adhuc miracula ſumpta, prout dicitur in reſponſione, non ſunt medium connexum ad naturalitèr demonſtrandam Incarnationem.

169 Antecedens patet, quia poſsibile eſt phyſicè, quòd ſicut Deus dedit homini poteſtatem conſecrandi propter cultum Dei; & ipſe, hoc non obſtante, abutens illa, aliquandò conſecrat, vt cum Hoſtia faciat ſuperſtitionem; nec tamen Deus eſt Author, ſed permiſſor ſuperſtitionis, & ordinationis ad talem finem; ita phyſicè potuit Deus huic homini dare facultatem generalem ad facienda miracula in fines honeſtos, abſque inſtitutione miraculorum in locutionem Dei; & ipſe homo, poterat abuti, & ea facere ad confirmandam doctrinam falſam. Nec propterea Deus eſſet falſitatis teſtificator, ſed permiſſor: Ergo vt Deus habeatur teſtis, per miracula Incarnationis, non ſufficit, quòd hic homo miracula faciat intendens ipſe, confirmare Incarnationem; niſi conſtet, quòd etiam Deus intendit idipſum.

170 Hæc tamen inſtitutio Dei, & intentio euidentèr naturalitèr, non poterat à dæmone noſci, nec ab alia creatura: ergo nec per miracula deduci Incarnatio. Probatur antecedens, quia ſunt actus ſuperni; atque interni ipſius Dei. Nec poſſunt naturalitèr euidentêr noſci in ſe ipſis, nec alibi, niſi Deus manifeſtet. Non autem ſufficit

ficit externa ea manifeſtatio, quæ à Deo eſt facta nunc: eſt enim facta per Scripturam Sacram, de qua non conſtat nobis euidentèr, quòd ſit locutio Dei, ſed ſolum obſcurê: ergo non eſt medium euidens, nec ſufficiens ad demoſtrationem. Nec tandem conſtat ex miraculis entitatiuè ſumptis, proptèr eorum indifferentiam ad varios fines. Non ergo eſt dabilis naturalis euidentia inſtitutionis, & intentionis Dei: ergo nec demonſtrabilitas Incarnationis per miracula, quorum connexio cum Incarnatione, non eſt naturalitèr euidens.

171 Pro ſolutione argumenti initio articuli facti, nota ly *in confirmationem Incarnationis* referri poſſe, vel ad intentionem Dei, vel hominis Chriſti; licet autem conſtaret euidentèr de hac, non verò de illa. Reſpondeo ergo, diſtinguendo antecedens: intellectu creatus videbat fieri miracula in confirmationem Incarnationis prætenſam ab illo homine, concedo; ab Deo, nego. De Dei enim intentione, non conſtabat euidentèr, ſed per fidem: ex quo patet ad confirmationem.

ARTICVLVS VIII.

REPLICÆ QVÆDAM.

172 NEC dicas primò: ergo Principes Iudæorum reſiſtentes Chriſto, ſuam diuinitatem per miracula probanti, excuſari poſſunt, quia non conſtabat illis de intentione Dei, ſed hominis potentis facultate ſua abuti. Nego conſequentiam. Licet enim poſſint phyſicè dubitare, non licitê, nec prudentèr; & proptèrea peccabant. Non licitê, quia ipſis conſtabat ex teſtimonio Dei, dicto in rubo ad Moyſen, miracula eſſe ſigna, & teſtimonia Dei, & ſic per fidem diuinam credere tenebantur. Nec item licitê, & prudentèr, quia miracula; licet non phyſicam, moralem tamen faciebant euidentiam Incarnationis per illa probatæ. Vlteriùs etiam faciebant metaphyſicam euidentiam, non quidem veri-

ra-

Digitized by Google

tatis; ſed prudentis credibilitatis. Prudens enim, non poſſet dubitare, quod niſi doctrina Chriſti eſſet vera, Deus tot miracula, non permitteret in eius fieri confirmationem.

173 Nec dicas ſecundò: Dæmon iuxta aliquos Patres apud Bernal diſp 1.nu.49. diuinitùs fuit impeditus, ne Incarnationem cognoſceret, illique fuit occultata: ergo quia poterat evidentèr cognoſcere ſaltim per miracula. Reſpondetur, evidentiam moralem fuiſſe illi impeditam, & aliquando aſſenſum probabilem, & opinatiuum, ſuſpicione ſola illi permiſſa. Patet aſſumptum, quia vt benè Sylveira to.2.in Euangelia lib.4.cap. 22. quæſt. 14. poſt miracula in Natiuitate Chriſti, & Baptiſtæ, poſt ſtellam Magorum, vocem Patris in Iordane adhuc dubitabat, ideóque tentauit in deſerto, an eſſet Filius Dei. Vndè Scriptura, & Patres, cognouiſſe inſinuantes apud Suarez tom.2.in 3.part.diſp. 31. ſect. 3. intelligendi ſunt de ſola ſuſpicione ſecundum Diu. Thomam, Chriſoſtomum, & alios apud Ripaldam diſp.11.n.31.

172 Replicabis: notitia dæmonis creuit vſque ad evidentiam, & ſcientiam, de curſu prædicationis, & miraculorum Chriſti: ergo per iſta. Probatur antecedens, quia Lucę 4. clamabant dęmones: *Scimus te, qui ſis, Sanctus Dei*, ideſt, ille Sanctus Dei, nempè Filius. Reſpondetur primò, quòd mentiebantur, & ideò Chriſtus, vt inquit Euangeliſta, increpans, non ſinebat ea loqui, *quia ſciebant ipſum eſſe Chriſtum*, ideſt non permittebat illis dicere, quòd ſciebant ipſum eſſe Chriſtum. Suſpicabantur enim, non tamen ſciebant, & ſic erat mendacium. Reſpondetur ſecundò, permittendo illis, ſaltim appropinquante morte Chriſti, ſcientiam; & euidentiam; moralem tamen, reſultantem ex multitudine ſignorum, & moralitèr conuenientem.

173 Hoc euidentiæ moralis genus, multum creuit in ipſo, mortuo iam Chriſto, ex Lymbi expoliatione, atque ex confuſione in Inferno facta, dum Principes tenebrarum

rum alligauit, & quaſi contriuit. Vndè iam non potuerunt ampſius moralitèr de Incarnatione Chriſti dubitare. Hinc etiam fit, quòd Iudæi etiam ſapientiores, & in Scripturis verſati, non habuerunt euidentiam phyſicam de Chriſto, vt Deo homine, adhuc poſt miracula; imò nec perfectam moralem; imò aliquam habuerunt ignorantiam. Paulus enim 1. ad Corinth. 2. dixit de eis, quaſi aliqualitèr excuſando; *quòd ſi cognouiſſent, numquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*: ergo non habuerunt moralem euidentiam.

174 Nec obeſt, quòd Chriſtus eis ſæpè obiecerit, quòd ipſum ſcirent: *& me ſcitis*, inquit, *& Patrem meum ſcitis*: ergo habebant ſcientiam. Diſtinguo conſequens: phyſicam, aut moralem ſcientiam, nego; notitiam ſuſpicatiuam, quæ creſcere poſſet in ſcientiam, & euidentiam moralem, concedo. Miracula enim ſufficientèr poterant inducere euidentiam moralem, ſi ipſi nolent ex paſsione propria obcæcari; atque ex odio lucem miraculorum offuſcare. Vndè ignorantia illa erat craſſa, & vincibilis; atque in multis eorum affectata, ac per conſequens, quoad culpam grauem à Chriſto illis imputatam æquiualebat pro ſcientia, non tamen erat ſcientia, adhuc moralis, vt dictum eſt.

175 Infero, nec ex voce illa Patris in Iordane, & in Tabor: *hic eſt Filius meus dilectus, &c.* Dæmonem potuiſſe euidentiam Incarnationis habere, pro tunc, nec moralem; quia tentauit poſtea in deſerto. Et licet obijcias, conſtare illi à Patre eſſe prolatam, & non ab agente alio naturali; quia hic debebat eſſe dæmoni notus. In primis, nego conſtare illi eſſe dictam à Patre. Tùm, quia poterat eſſe ab alio agente occultato illi à Deo. Tùm, quia ab agente creato habente facultatem ad voces miraculoſas, & abutente illa, vt mendacium perſuaderet. Tùm, quia etiam ſi eſſet à Patre, dubitare poterat, an eſſet Chriſtus Filius adoptiuus, licet eximius: in eo ergo tunc, adhuc non habuit dæmon euidentiam moralem, licet poſtea habuerit in fine vitæ Chriſti.

ARTICVLVS IX.

AN EX ALIIS CAPITIBVS SIT DEmonſtrabilis.

176 COngeram hic alia media, quæ conducere videntur ad demonſtrandam exiſtentiam Incarnationis: quædam pòſt reſurrectionem, vel miracula: & quædam independentèr ab illis. Probari poteſt ergo primò ſic: Incarnatio poſitis miraculis eſt euidentèr credibilis; ergo & euidentêr poſsibilis. Conceſſo antece denti, negamus conſequentiam; quia credibilitas, non probat poſsibilitatem veram. Sumuntur enim ex capitibus valdè diuerſis. Veritas enim ſumitur à re, prout eſt in ſe. Credibilitas verò ſumitur à ſignis, & apparientijs, ſiuè res in ſe ſit vera, ſiuè falſa. Sæpè enim res, aliàs falſa habet plura adminicula externa, quibus fiat credibilior, & probabilior. Vndê veritas, nec creſcit, nec minuitur, ſed ſtat in indiuiſibili. Probabilitas autem de curſu temporis poteſt creſcere, vel minui, vt videmus in opinionibus de Conceptione Immaculata.

177 Probas nihilominus conſequentiam ſic: quòd eſt euidentér impoſsibile, eſt euidentêr incredibile: ergo quòd eſt euidentêr credibile, eſt euidentêr poſsibile. Antecedens per ſe patet. Conſequentia autem probatur, quia ex oppoſito conſequentis, ſequitur oppoſitum antecedentis ſic: Petrus eſt homo: ergo eſt animal rationale. Petrus non eſt animal rationale: ergo non eſt homo. Reſpondetur, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam ob rationem datam. Ad prob. reſp. tunc ex oppoſito conſequentis ſequi oppoſitum antecedentis, quando oppoſitio eſt vera; explicataque per interventionem particulæ *nòn*. Secùs quando alitèr, vt contingit in præſenti, vbi cum poſsit vtriumque de eadem re negari (illa enim quæ ſunt ſub opinione, nec ſunt euidentêr poſsibilia, nec euidentèr impoſsibilia) non habet locum oppoſitio illa, per particulam *nòn* (quæ ex ſe eſt

contradictoria, & vna debet eſſe vera, & altera falſa; nec poteſt vtraque negari, ſicut hîc.

178 Secundò poteſt probari demonſtrabilitas naturalis: ſi non poſſet dari, maximè, quia ſuperna non ſunt cognoſcibilia euidentèr naturalitêr; atqui hæc ratio eſt nulla: ergo datur. Maiorem latè probat Ripalda diſp. 11. & plures cum eò. Superna enim debent ſuperare totam naturam, eiuſque ordinem, & connexionem, exigentiam, & debitum. Si autem in natura detur demonſtratio entis ſuperni, ſequuntur in ipſo contradictoria, ſcilicet, quòd ſuperet connexionem naturæ, & non ſuperet: ſuperat, vt ſupponimus; non ſuperat, quia in demonſtratione illa naturali imbibitur connexio entitatiua, cum obiecto illo ſuperno. Cum enim demonſtratio debeat eſſe per ſe vera, per ſe petit, quòd obiectum ſe habeat in re, vt ipſa repræſentat, ergo imbibit connexionem cum ente illo ſuperno.

179 Minor autem primi ſyllogiſmi, nempè; quòd obiecti ſupernaturalitas non obeſt ad demonſtrationem naturalem, probatur ex Arriaga diſp. 1. de Incarnatione, & alibi. Plura enim ſuperna, licet antequam fiant, nequeant demonſtrari naturalitêr, ſecùs poſtquam facta ſunt. Probatur 1. in reſurrectione ſuperna Lazari, de qua circunſtantes habuerunt euidentiam naturalem; viderunt enim ipſum primò mortuum, & fœtidum; & poſtea repente viuum ad vocem Chriſti. Præcipuè dæmon, vidit animam eius ſeparatam à corpore (vel ſaltim debebatur ei, vt videret illam) & in materia, formam cadauericam; & ſtatim pòſt Chriſti vocem vidit Lazarum viuentem. Inſuper in quolibet miraculo, qui aderant, intuitionem exercebant circa illud.

180 Inſuper ſecundò: Dæmon hodie habet certiſſimam, & euidentem memoriam de ſtatu illo gratiæ, in quo fuit creatus, & quomodò potuerit ſaluari, ſicut Angeli boni. De hoc autem etiam habet intenſiſsimum dolorem, quòd perdiderit; ſicut etiam dolet de pœnitentia ſuperna peccatoris, ſaluationeque ipſius. Confirmatur,

quia plures dantur actus ſuperni, qui ita ſunt maximè ſenſibiles; vt homo, vel Angelus ſuis viribus relicti, non poſsint illos non ſentire, & experiri in ſeipſis, vt v.g. dum homo habet intenſiſsimum amorem Dei ſuper omnia, & propoſitum efficaciſsimum moriendi potius, quàm peccatum veniale committat, per quod diſpliceat Deo. Eſt enim omninò incredibile, quòd dæmon ſibi relictus (præcipuè cum ipſe careat omnibus auxilijs ſupernis) & homo ocularis teſtis reſurrectionis Lazari, hæc cognoſcere nequeant.

181 Reſpondetur tamen primò ex doctrina plurium Doctorum, negando maiorem. Ratio enim non eſt ſupernaturalitas præciſê, ſed defectus medij probatiui. Cum enim tale myſterium ſit altiſsimum, & reconditiſsimum, ſpecies impreſſa propria ipſius, & per quam noſcatur clarè in ſeipſo, nulli creaturæ poteſt eſſe naturalis. Medium autem obiectiuum, ideſt cauſa naturalis, vel effectus ſpecialiſsimus naturalitêr noſcibilis, qui determinatè cum illa vt tali eſſentialitèr connectatur, nullus eſt in tota natura: vel aſsigna illum. Quemcumque enim aſsignaueris, facilè poterit alteri attribui cauſæ, quæ non ſit Incarnatio. Proptèr hoc ergo, non eſt naturalitèr demonſtrabilis.

182 Ad probationem maioris reſponderi poteſt, entis ſuperni, vt talis, poſtquam iam factum eſt, non repugnare medium, & demonſtrabilitatem naturalem per illud. Non enim excludit in natura omnem connexionem, ſed ſolum antecedentem, inductiuamque ipſius, quæ afferat exigentiam, & debitum, ſiuè ius in natura, vt exiſtat tale ens ſupernum; quòd eo ipſo debet eſſe gratioſum, nequitque eſſe debitum. Non tamen excludit connexionem cum illo, quaſi conſequentem, & præſupponentem illud, qualis eſt demonſtratio eius, vt iam exiſtentis. Iſta enim non ponit in natura ius, ſed potius explicat illud ens, vt à Deo liberalitèr iam datum.

183 Pro qua doctrina magis explicanda nota cum aliquibus Doctoribus, ens ſupernum, non eſſe penſandum

dum ex cauſis remotis, ſed ex proximis talis entis. Plura enim ſunt purè, & entitatiuè naturalia, & tamen neceſſariò ſupponunt præſuppoſitiuum, vt requiſite, ens aliquod ſupernum, ſine quo exiſtere non poſſunt. Ideò autem ſunt naturalia cauſalitate, quia cauſæ immediatè, & proximè illam cauſantes, ſunt naturales, & per naturæ vires in illa influentes.

184 Sic docent plures Theologi, concluſionem Theologicam eſſe entitatiuè naturalem, quamvis neceſſariò præſupponat vnam ſaltìm præmiſſam ſupernam de fide. Ratio autem eſt, quia præmiſsis poſitis, intellectus naturali vi diſcurſiua concluſionem elicit, vt cauſa immediata, & proxima. Sic etiam poſito corpore in duobus locis, cum potentia loco motiua replicata, mouetur naturali vi, ab illis duobus locis, ad alia duo; vt enim localitèr moueatur, ſufficit potentia loco motiua expedita, vt veré erat in vtroque loco. Similitèr poſita Lazari reſurrectione, oculi præſentium illam per naturales vires intuentur. Iſtæ ergo cognitiones, & operationes, ſunt entitatiuè, & ſimplicitèr naturales, licet ſecundam quia, nempè connotatiuè, & præſuppoſitiuè, dici valeant ſupernaturales.

185 Sed replicas contrà ſolutionem: demonſtratio de ente superno, poteſt eſſe naturalis: ergo in intellectu creato, vt potentia naturali, datur exigentia, & debitum huius demonſtrationis, ſicut, & aliarum naturalium: ergo mediante illa demonſtratione, intellectus connectitur, & exigit exiſtentiam talis entis superni, vt ſpecificatiuam talis demonſtrationis, ſicut & exigit ſpecificatiua aliarum cognitionum, quæ ſibi debentur. Reſp. conceſſo ant. diſtinguendo conſeq. Exigentia abſoluta, talis demonſtrationis, nego; conditionata, concedo primam conſequentiam, & nego ſecundam.

186 Eſt enim (& hoc nota valdè, ex materia de viſione) in intellectu creato, duplex virtus naturalis ad cognitiones naturales, abſoluta nempè, & conditionata. Prima datur, quando cognitiones, & requiſita ad illas

ſunt iuxtà intellectus naturam. Alia eſt virtus conditionata, ex ſuppoſitione nempè, quòd talia requiſita ad cognitiones ponantur in rerum natura ſuprà debitum, & exigentiam ipſius naturæ. Virtus ergo ad iſtas cognitiones, nō petit eas abſolutè, nec connectitur cū illis, & multò minùs cum obiectis ſupernis earum; ſiuè cum requiſitis ſupernis: quæ doctrina fortè poteſt fauere, negantibus, lumen eſſe totam rationem agendi; ſed dari in natura aliquam incohatam, & conditionatam, ſi nempè adveniat lumen eleuans. Sed de hoc in materia de Viſione.

187 Vndè virtus iſta conditionata; non erit medium naturale ſufficiens, vt in illa demonſtrentur ſuperna, imò nec poſsibilitas harum demonſtrationum: ſicut in intellectu hæretici aſſentiente toti Myſterio Trinitatis per aſſenſum naturalem opinatiuum tantum, vt dictum eſt, datur virtus naturalis ad talem aſſenſum, ſed conditionata, & ex ſuppoſitione aliqua remota ſuperna revelationis myſterij; Angelus autem tales virtutes conditionatas non cognoſcit euidentèr determinatè, & ſpecificè, quia pendent, licet remotè à reuelatione ſuperna, ſed cognoſcit illas, quaſi in genere, ſicut de potentia obedientiali ſuprà dicebamus.

ARTICVLVS X.

ALTERA SOLVTIO.

188 SEcunda reſponſio eſt, conceſſa maiori, negatur minor ex Ripalda, nempè plura ſuperna, poſſe vt talia demonſtrari naturalitèr. Nam eo ipſo, non eſſent ſuperna, ſiquidem daretur in natura connexio eſſentialis, & entitatiua cum illis: & licet ipſe admittat naturalem euidentiam eorum, quæ ſunt ſuperna tantum quoad modum, & non quoad ſubſtantiam, tamen meo videri, eadem eſt difficultas in illis, quia eo

ipſo,

Digitized by Google

ipſo, quòd ſint ſuperna, debent ſuperare omnem connexionem naturæ.

189 Confirmari poteſt impoſsibilitas demonſtrationis naturalis de ente ſuperno. Sequitur enim ex hoc, dari etiam poſſe cognitionem euidentem naturalem, vel demonſtratiuam ipſius Incarnationis, quòd tamen adverſarij non admittunt. Etenim viſio beata, vel reuelatio euidens in atteſtante, eſt ex illis rebus ſupernis, quæ maximè ſunt ſenſibiles ipſi habenti, vt loquitur Arriaga. Intellectus autem creatus habens viſionem beatam, vel euidentiam in atteſtante ſupernã, ſibi relictus, non poſſet non cognoſcere euidentêr illas ob ſuam ſenſibilitatem, illiſque tranſactis conſeruare euidentem memoriam de illis, & obiectis viſis, nempê Trinitate, Incarnatione, & alijs; ſicut dæmon conſeruat eam de ſua gratia apud vos: ergo iam de illis poterit dari cognitio naturalis euidens, quæ etiam poſsit eſſe medium, in quo ipſe, vel altèr Angelus reflexè noſcat naturalitèr euidentèr talia myſteria.

190 Propterea igitur videtur neganda minor argumenti, & dicendum, omnem entitatiuam connexionem cum ſuperno, ſiuê antecedentem, ſiuè conſequentem, eo ipſo eſſe ſupernam, etiam quando eſt connexio cum ſuperno quoad modum. Ad primam probationem reſpondetur, euidentiam reſurrectionis Lazari, & homini, & dæmoni fuiſſe ſupernam; & à ſpecie, & principio ſuperno; ſed illis, facta ſuppoſitione miraculi coram eis, eo ipſo eſt debitum lege connaturalitatis. Sicut de concluſione Theologica ait Ripalda, & alij, eſſe ſupernam; quia eo ipſo, quòd ponantur præmiſſæ supernæ, debetur intellectui principium ſupernum ad eliciendam concluſionem ſupernam proportionatam illis.

191 Similitèr poſita viſione beata in intellectu, debetur illi comprincipium ſupernum ad eliciendam cognitionem reflexam euidentem; neque enim tunc attenta lege connaturalitatis, poteſt intellectus manere ſibi ſuiſque viribus relictus. Hæc enim relictio eſſet illi

Digitized by Google

ſuperna, miraculoſa, & quaſi violenta, proptèr ius, quòd, facta illa ſuppoſitione, intellectus adquirit ad talia obiecta præſentia cognoſcenda. Sicut poſita viſione beata Dei ſummè boni, non poteſt non ſequi amor ſummus ſupernaturaliſsimus, & beatificus, & ſicut poſita reſurrectione Lazari, non poterat non ſequi euidentia. Sed tamen ille amor beatificus, non eſt à voluntate ſibi relicta, ſed eleuata per habitum ſupernum charitatis, ſibi debitum ex ſuppoſitione. Idem dic de actibus dæmonis reflexis ſuprà ſuperna, ſi ſint euidentes, & connexi, & de omni opere, entitatiuè, & per ſe ſupponente neceſſariò aliquid ſupernum, impotente fieri, niſi ſuppoſito requiſito ſuperno vt tali.

193 Vel reſpondetur alitèr, dari poſſe abſque comprincipio ſuperno cognitiones reflexas claras, & diſtinctiuas talium ſupernorum; ſed quæ non ſint demonſtratio, nec connexio, nec eſſentialitèr veræ, & certæ certitudine formali, ſed ſolum ſubiectiua, & obiectiua, ſumpta ab immobilitate obiecti. Tales enim reflexiones, licet ſint ſine formidine, tamen quantum eſt ex parte ipſarum, & ſecundum ſuas entitates, tantum ſunt opinatiuæ entitatiuè; ſicut & aſſenſus hæretici de Trinitate, abſque vlla formidine factus. Conſeruarentur enim tales entitates, etiam ſi obiecta ipſarum, non eſſent in re vera, ſed ſolum exiſtimata; nam ſpecificantur ab illis, non vt ſunt, ſed vt concipiuntur; licèt aliàs ſint certæ ab obiectis, vt dictum eſt.

194 Quòd ſi replices: tales reflexiones ſæpè affirmant, obiectum eſſe ſupernum: ergo ſunt de ſuperno, vt ſuperno. Conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens; vt ſuperno in actu ſignato, ſiue exiſtimatiuè, concedo; in actu exercito, nego. Non enim petunt, quantum eſt ex ſe, & phyſicè, vt in re ſint ſuperna; quia cum illæ reflexiones ſecundum ſuas entitates non connectantur eſſentialitèr cum illis, vt in re ſunt, ſed ſolum intentionalitèr, & repræſentatiuè; hinc eſt, quòd non ſunt de illis, quatenùs ſupernis. Sed hæc alibi examinanda ſunt, & de-

Digitized by Google

determinanda, quænam ſit vera ſolutio. Pro nunc ſufficiat vtramque inſinuaſſe.

QVÆSTIO IV.

DE CONVENIENTIA INCARNATIONIS.

ARTICVLVS I.

AN FVERIT CONVENIENS DEO.

195 ASSERO primò, fuiſſe convenientem Deo, & phyſicè, & moralitèr. Prima pars probatur cum Arauxo; quia ſummum bonum, eſt ſummè diffuſsiuum, & communicatiuum ſui, vt quantum poteſt ben. faciat, & hoc habet à prædicatis ſuis phyſicis, & intrinſecis: communicatio autem ſumma Dei ad extrà eſt per Incarnationem. Fit enim dando ſeipſum in vnitatem ſuppoſiti & Perſonæ; cum anteà communicatio in naturalibus, & ſupernis., ſolum fuerit dando creatas participationes ſui, ſiuè ſimilitudines aliquales ſui. Fuit autem hæc communicatio, convenientia phyſica, (non quidem intrinſeca, ſed extrinſeca) ſicut igni eſt valdè phyſicè conveniens actionè calefacere, & Soli illuminare; quia tota eorum natura, eſt virtus propenſa, ad hæc exercitia. Et fuit communicatio ſumma, ſaltim intenſiuè; quia fuit de linea immediata Dei, licet extenſiuè eſſet maior, Incarnatio trium Perſonarum, vel ipſius Deitatis.

196 De morali convenientia probatur, quia maximè decebat Deum, cum cederet in magnam gloriam ſuam: nam per ipſam manifeſtauit attributa ſua, in altiſsimo gradu. Manifeſtauit Sapientiam, excogitando tale opus ad vincendum dæmonem, per eadem arma, per quæ ipſe vicerat hominem. Amorem, ſiquidem voluit fieri phyſicè, idem cum re amata. Liberalitatem,

dan.

Digitized by Google

dando ſeipſum. Iuſtitiam, ſumendo ſatisfactionem æqualem cum detrimento vitæ Dei. Miſericordiam, dando filium pro libertate ſerui. Et præcipuè Omnipotentiam, coniungendo in vnum, quæ infinitè diſtabant, & multa alia mirà faciendo. Confirmatur, quia Incarnatio fuit bonum, honeſtum in ſe, vtile ad fines Dei, & delectabile ad complacentiam Diuinam: ergo fuit Deum decens, & moralitèr conveniens.

197 Contrà primam partem concluſionis objicies primò: Angelus eſt perfect.or homine; atqui non eſt communicatiuus ſuæ naturæ: ergo ratio communicatiui ſuæ naturæ, non eſt phyſica perfectio. Reſpondetur, conceſſa maiori, & minori, diſtinguo conſequens: quando poteſt, nego conſequentiam: quando non poteſt, concedo. Non enim diximus, bonitatem eſſe ab intrinſeco communicatiuam ſuæ naturæ, vt cumque; ſed quando communicabilis eſt. Angelus ergo, non habet naturam communicabilem. Si autem haberet, & non haberet inclinationem ad illam communicandam, hic inclinationis defectus, cæteris paribus, eſſet imperfectio.

198 Vndè hæc Dei inclinatio actiua, licet ſuum ſortiatur effectum, in ſolo filio; quia ſolus eſt incarnatus paſiuè: ipſa tamen tribus perſonis communis eſt, quia quod hæc perſona vniatur humanitati, ex actiua propenſione trium Perſonarum prouenit. Nec ex hoc ſequitur cõtrà dict.q. 1. Diuinam bonitatem perfici tali communicatione; ſicut perficitur quælibet potentia phyſica per exercitiũ connaturale ſuum. Nego etenim. Tùm quia, vt ibi diximus, reſpectu Dei, nulla creata perfectio eſt perfectio. Tùm, quia Deus, eſt incapax vt perficiatur. Perfici enim ſupponit potentialitatem in perfectibili. Nec verum eſt, quamlibet potentiam phyſicam perfici per exercitium ſuum. Solum enim perficitur, quando exercitium eſt illi intrinſecum per vnionem, ſupponitque potentialitatem in illa.

199 Obijcies ſecundò: ergo ſi Deus Incarnationem non produxiſſet, manſiſſet phyſicè violentus ſecundum

Om-

Digitized by Google

Omnipotentiam, & bonitatem ſuam. Conſequentia probatur, quia illa non productio fuiſſet contrà eius inclinationem; ſicut, & in Sole non illuminatio. Nego conſequentiam. Tùm, quia inclinatio Dei, non eſt ex indigentia ſua, ſed ex virtute, & fœcunditate. Tùm, quia illa nō productio nō eſſet inducta ab extrinſeco agente cōtra inclinationem Dei, quòd requiritur ad violentiam; ſed eſſet inducta à propria Dei voluntate. Sic pedibus hominis non eſt violentum ceſſare à deambulatione, ad quam inclinata eſt potentia loco motiua; quia iſta, & ſimiles inclinationes ſunt conditionatæ, ſi nempè voluntas voluerit, cui ſubordinantur. Poteſt ergo Deus communicationem detinere, quoties opponatur alij fini ab ipſo, pro libito intento.

200 Contrà ſecundam partem, obijcies tertiò: quòd Deus pateretur, & exinaniret ſe vt mancipium, etiam in aliena natura, eſt quædam Maieſtatis depreſsio: ergo non eſt decens Deum. Diſtinguo antecedens, ſecundum quid, concedo; abſolutê, nego antecedens, quia Deus nihil amiſsit de ſuo. Nego etiam conſequentiam, quia quando ex denominationibus deprimentibus, maior eſt conuenientia, quæ reſultat, quàm depreſsio in aliena natura, abſolutè decet depreſsionem illam amplecti. Sicut decens eſt Martyrem vitam perdere pro maiori gloria, quàm lucratur. Quòd autem Deo reſultet maior gloria, iam eſt probatum.

201 Replicabis: multò diſconuenientior eſt exinanitio Deo, & offenſa mortis Chriſti, quàm ſit conueniens gloria attributorum: ergo illa dedecet Deum. Antecedens probatur. Tùm, quia talis gloria eſt notitia illa, quàm de perfectionibus Dei habent Beati, quæ tamen eſt finita, cum exhinanitio, & offenſa ſint infinitæ. Tùm, quia abſque Incarnatione poterant per viſionem beatam magis manifeſtari. Tum etiam, quia ſaluatio, & beatitudo hominum, eſt formalitèr, & moralitèr finita: ergo eſt minùs bona, quàm ſit mala exinanitio

Dei,

Digitized by Google

Dei : & offenſa mortis contrà Chriſtum : ergo abſolutè iſtæ fuerunt dedecentes Deum.

202 Confirmatur : ordinare maius bonum ad minus, eſt inordinatio quædam, ac per conſequens indecens, & inhoneſta : ergo & facere Incarnationem, ordinando illam, & vitã Chriſti infinitam, pro offenſa, & hominũ ſaluatione finita, erit grauis inordinatio. Hæc enim bona ſunt maiora in genere boni, quã offenſa, mala ſit in genere mali. Difficilis eſt replica. Reſp. tamen, adhuc reſultare alia bona infinita, proptèr quæ facta eſt Incarnatio, nempè meritum, & ſatisfactio Chriſti infinita, ſed præcipuè complacentia ſumma Dei in ipſa Incarnatione, & meriti Chriſti : quæ complacentia intrinſeca eſt ipſi Deo, & inſuper reſultat Deo honor quidam ſimplicitèr infinitus dominij. Habet enim nunc perſonam verè Diuinam, ſibi ſubditam, & inferiorem, & debitorem, ſatisfacientem prò hominibus. Vndè fines in argumento poſiti ſunt inultimati, & iſti maiores, & infiniti, fuerunt vltimati. Ex quo patet ad confirmationem. Videatur Coninc. diſp. 2.

203 Replicabis : ergo ſi Deus non eſſet Incarnandus, non potuiſſet peccatum permittere; quia deficerent iſti fines, permiſsionem honeſtantes : ergo fuit neceſſaria Incarnatio, ſuppoſito pecato, contra dicenda, quæſtione ſequenti. Confirmatur, quia diuina complacentia, eſt moralitèr finita, ſicut volitio præmiandi Diuum Petrum : ergo non ſufficiet honeſtare permiſsionem offenſæ infinitæ : ergo neceſſaria erit ſempèr ipſa Incarnatio. Nego conſequent. quia Deus cum omnia operetur proptèr ſemetipſum, tanquam proptèr finem generalem *cui*, potuit pro ſuo libito, & dominio permittere, ſine reſpectu ad alias convenientias, quæ ex permiſsione reſultare poſſunt; & ſolum ſtante exercitio dominij ſupremi, proptèr ſemetipſum, ſic vel ſic exercendi. Ex quo patet ad confirmationem, eſſe ſimpliciter infinitam, non quidem terminatiuè, benè verò ſubiectiuè, & quatenùs ita placuit Deo, proptèr ſeipſum, proptèr ſemetipſum, vt finem ſimplicitér infinitum. Al-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

FVIT CONVENIENS HVMANITATI.

204 AFfirmat communis ſententia. Sed Sanctus Thomas hîc art. 1. ad 2. videtur negare, *quia*, inquit, *quòd non fuit conveniens carni humanæ, ſecundùm conditionem ſuæ naturæ, quia hoc erat ſuprà dignitatem ipſius.* Sed reſpondetur, conveniens ſumi pro connaturali, & proportionato. Secundò, pro eo quo res benè ſe habet, licet ſit ſuprà proportionem. Primò modò, non fuit Incarnatio conveniens humanitati; quia erat ſuprà proportionem, & licet appeti poſsit appetitu elicito (quo pacto Chriſtus in Scriptura dicitur deſideratus ab omnibus) ſecùs innato, quia Incarnatio eſt ſuprà debitum, & proportionem totius naturæ.

205 Aſſero ergo: abſolutè fuit conveniens ſecundò modò humanitati. Ita omnes. Probatur de humanitate, quia per vnionem optimè ſe habuit, nam fuit facta ſummè fœlix, & eleuata ad vnitatem Perſonæ cum Filio Dei, conſtitutaque ſuper omnes Angelos, & homines, ditataque gratia, gloria, & meritis infinitis: ergo per vnionem optimè ſe habet. Licet autem hæc ſint ſuper eius conditionem, ex hoc ipſo vrgetur probatio maioris conuenientiæ: ſiquidem de conditione miſera, eleuata eſt ad ſummam fœlicitatem poſsibilem.

206 Obijcies: per ablationem propriæ ſubſiſtentiæ paſſa eſt violentiam: ergo non benè ſe habet. Ant. prob. quia appetitus innatus humanitatis, ſolum eſt ad ſuam ſubſiſtentiam formalitèr creatam. Licet autem diuina, eminentèr contineat munera creatæ, ille appetitus non extenditur ad Diuinam. Alitèr enim, habere diuinam, eſſet iuxta appetitum humanitatis: ergo dum ab agente extrinſeco ſpoliata eſt contra ſuam inclinationem ſubſiſtentia propria, in hac priuatione patitur violentiam. Dixi in priuatione, nam in habere diuinam non eſt

Digitized by Google

eſt violentia immediatè, quia iſta non eſt contra, ſicut priuatio ſed ſupra inclinationem.

207 Quidam reſpondent, non eſſe contra, quia appetitus ad propriam ſubſiſtentiam, eſt quaſi conditionatus, vel diſiunctiuus, nempè petit illam, niſi adſit alia altior. Contra. Tùm, quia appetitus innatus, nunquam eſt ad ſuperna adhuc conditionatè; nam ad ea, purè datur in natura non repugnantia per modum obedientiæ, ad quidquid non repugnat: abſque eo quod determinet adhuc conditionatè hoc, vel illud supernum; vt probaui in materia de Viſione. Tùm quia ſi adhuc conditionatè vel diſiunctiuè peteret ſubſiſtentiam diuinam, hæc non eſſet ſuperna humanitati, quia non eſſet ſupra exigentiam naturæ, ſed iuxta illam.

208 Reſpondetur ergo 1. permittendo violentiam; non abſolutè, ſed reduplicando ſupra ly, *attenta conditione naturæ.* Sicut enim S. Thomas ſic admittit diſconuenientiam etiam perpetuam, cur nòn, & violentiam ſic? Nec propterea humanitas eſſet coacta, quia coactio eſt cõtra appetitum elicitũ, qui valdè iucundus, & gaudens eſt in humanitate. Violentia autem, contra innatum: quæ violentia, non fit à ſubſiſtentia diuina (quia hæc, non eſt contra, ſed ſupra) ſed à priuatione propriæ.

209 Melius tamen reſpondetur, & decentius, negando violentiam, licet priuatio ſit contra inclinationem. Ad violentiam enim non ſufficit, quod priuatio propriæ ſubſiſtentiæ ſit contra inclinationem, ſi alias priuatio, ſit eminentiori modo recompenſata. Ratio eſt, quia ad violentiam requiritur reſiſtentia paſsi. Reſiſtit autem humanitas ad priuationem propriæ ſubſiſtentiæ non recompenſatam. Ad recompenſatam autem (licet abſolutè ſumpta, & ſola, ſit contra inclinationem) non reſiſtit; quia ita habet inclinationem ad illam, vt ſimul dicat non repugnantiam obedientialem ad aliam perfectiorem, ſi poſsibilis ſit: quæ tamen non repugnantia, non eſt appetitus adhuc conditionatus, ſed pura, & generalis obedientia.

Reſp.

Reſp.3. ſolutionem numeri 207. magis explicando. Humanitatem de per ſe metaphyſicè,& formaliter,atque primariò petere ſubſiſtere ; & minus formaliter petere modificationem ſubſiſtendi proportionatam, & connaturalem: & ſic fortè,cum ſubſiſtere petat per ſe abſolutê, modū connaturalitatis petit per ſe diſpenſabiliter:nempè ſi alia via altiori (quam tamen non petit , licet non reſiſtat) ei de ſubſiſtentia provideatur. Vndé, diuinam, nec petit adhuc conditionatê,nec humanæ ablationem fert ita ægrè, vt violentiam patiatur , dum ei per altiorem compenſatio fit.

ARTICVLVS III.

FVIT CONVENIENS ALIIS.

210 PRobatur. Tùm , quia teſte Paulo ad Epheſios 1. *omnia in Chriſto inſtaurata ſunt*. Tum ratione , quia homo eſt mundus parvus , & in eo reperiuntur omnes gradus omnium creaturarum ; eſt enim rationalis cum Angelo, ſentiens cum bruto , vegetabilis cum arbore, ſubſtantia cum lapide , & ens cum accidentibus : ergo cum omnes iſti gradus in humanitate intimè vniantur Verbo, omnes eleuantur, honorantur,& fiunt quaſi cognati Dei. Vndè conuenientiòr fuit Incarnatio vniuerſo,quàm Angelizatio: nam per iſtam, gradus proprius brutorum,& arborum,non eſſet vnitus, nec factus Dei cognatus. Tum denique,quia tota natura rationalis,quæ eſt præcipuum vniuerſi,reparata eſt: in homine per redemptionem à Chriſto , & in Angelo , per ruinarum reparationem.

211 Obijcies contrà hanc ſecundam partem primò; non fuit conveniens ſubſiſtentiæ propriæ humanitatis, nec peccatis hominum, quia attulit deſtructionem eis: ergo nec toti vniuerſo. Reſp. 1. cum dicimus toti vniuerſo, loquimur de eo ſumpto per modum vnius. Non enim eſt neceſsè , quòd ſit conveniens phyſicè ſingulis

par-

partibus eius ſumptis directè, & ſigillatim, ſed ſufficit indirectè, & provt in toto. Reſp. 2. Nomine vniuerſi intelligi collectionem omnium naturarum ſubſtantialium, provt differt ab his, quæ natura non ſunt: & ſic antecedens, non eſt contrà concluſionem.

213 Reſp. 3. Non fuiſſe convenientem ſubſiſtentiæ propriæ, & peccatis phyſicè ſumptis, quia fuit eorum deſtructio ſecundum gradum ſpecificum ipſorum; moralitèr tamen fuit honorifica eis: illi, quia abſentia ſubſtituitur per Verbi exiſtis, quia fuit honor tali, & tanto eguiſſe Antagoniſta, & Redemptor, & propterea Eccleſia clamat: *O fœlix culpa, quæ tali ac tanto, &c.* Vndè Mater Neronis honorificum ſibi iudicauit, quòd filius eius fieret Imperator, etiam ſi illam eſſet interfecturus. Idem poſſunt dicere ſubſiſtentia propria, & peccata dè Chriſto, cognato ſuo ſecundum gradum entis.

214 Obijcies ſecundò: fuit diſconveniens dæmonibus, ſiquidem priuati ſunt ſuo principatu; & inferno, cathenis durioribus alligati. Reſp. ſicut de ſubſiſtentia, & peccatis, fuiſſe convenientem illis indirectè, & vt partibus vniuerſi; & phyſicè, proptêr honorem ſui gradus, licet aliàs ſecundum quid, fuerit illis directê diſconveniens; atque contrà appetitum elicitum, & iniquum, quem habebant faciendi mala contrà homines, atq; fuit contrà poſſeſsionem tyrannicam, quàm in homines habebant. Fuit ergo abſolutè, & ſimplicitèr conveniens vniuerſo.

215 Quæres 1. An fuerit convenientior, quã Incarnatio Patris, vel Spiritus Sancti. Affirmat Diu. Thomas hîc, & Guillelmus Pariſienſis in fine libri, *cur Deus homo*, latè diſputat, & ita docent omnes. Probatur, quia cum hominis perditio ortum habuerit ex appetitu inordinato ſcientiæ, remedium acciperet per Sapientiam Dei fœlicitèr inventum. Tùm, quia per Verbum facta ſunt omnia, & ſic ad illud attinebat eorum reſtauratio. Nec obeſt, quòd Incarnatio, & Redemptio, ſint ſpecialitèr opus charitatis Dei, & Omnipotentiæ Dei, quæ tribuuntur pri-

mæ,

Digitized by Google

mæ,& tertiæ perſonæ:ergo per ipſas erat facienda.Reſp. enim, eſſe ab illis cauſaliter,executiuè verò potius ſpectare ad Verbum ob rationes datas.

216 Quæres 2. An fuerit facta tempore convenienti? Nimia enim videtur eius dilatio. Affirmo cum Diu. Thoma, & communi, dilationem fuiſſe convenientem. Tum dignitati Myſterij. Tum humani generis profectui. Sic enim cum Myſterium magis differebatur, plures pro eo fiebant à Patribus orationes,augebantur prophetiæ, præparationes; atque figuræ eius in veteris Legis Sacrificijs. Per hæc autem dignitas Regis venturi æſtimabilior reddebatur, ſiquidem tantis digna erat præparationibus; homo autem, qui ex ſuperbia peccauerat, magis humiliari poterat coram Deo, de ſua imbecillitate;cum ſe videret tot ſæculis, non potuiſſe iugum excludere peccati; niſi per tam inſolitum remedium, tam difficile, totque ſæculis expectatum de cœlo, & hinc ſummam peccati grauitatem magis cognoſcere poterat.

217 Nec obeſt primò, quód charitas ægro non differt medicinam: ergo non debuit eſſe tanta dilatio. Nego antecedens, dato, quòd ipſi infirmo; atque infirmario dilatio ſit convenientior vt hîc.Fateor;ſi non eſſet. Nec ſecundò Incarnatio facta eſt propter homines. Quid ergo dilatio profuit tot hominum millionibus, qui ante Incarnationem mortui ſunt. Reſp. factam fuiſſe propter homines in particulari, quoad ſufficientiam remedij, imò quoad plures, etiam quoad efficaciam. Quoad tempus autem præcipuè fuiſſe conſultum dignitati Myſterij, & convenientiæ humani generis in communi.

218 Nec tertiò: ergo propter eaſdem rationes differri debuit, vſque ad mundi finem. Nego conſequentiam. Tùm, quia hoc eſſet valdè illius fructum limitare, & gratiam noui Teſtamenti ad paucos coarctare, multò ergo convenientius fuit, quòd in medio anno um fieret, vt inquit Abbacuc 3. ideſt, nec in principio mundi, nec

in fine, ſed in medio, ſumpto medio, non mathematicè, ſed prout contrapoſito extremis.

QVÆSTIO V.

DE NECESSITATE INCARNATIONIS.

229 SAnctus Thomas duo dicit in 2. art. Primum ad reparationem humani generis, poſito peccato, non fuiſſe ſimpliciter requiſitam, licet fuerit convenientior modus redimendi hominem. Secundum, fuiſſe requiſitam, vt homo repararetur per ſatisfactionem perfectè condignam. Dupliciter quæri poteſt, an Incarnatio fuerit neceſſaria: Primò abſoluté neceſsitate phyſica, vel morali ex parte Dei Secundò ex aliqua ſuppoſitione, nempè ſuppoſita creatione mundi, vel ſuppoſito peccato, vel ſuppoſita intentione reparandi hominem, vel ſuppoſita intentione reparandi illum, præbente homine ſatisfactionem condignam.

ARTICVLVS I.

AN FVERIT ABSOLVTE NECESSARIA?

220 DEVM non fuiſſe phyſicé neceſsitatum ad producendam Incarnationem, conſtat fide, nam Deus ad extrà nihil neceſſariò produxit. Et ratione, quia libertas eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, & non eſt minuenda in Deo circa aliquid creabile. Difficultas eſt de neceſsitate morali Dei.

221 Granado in 1. part. tract.2.diſp.3. docet, Deum neceſsitate morali teneri ad faciendum ſemper, quòd optimum eſt in illis rebus, in quibus poteſt optimum deſignari. Res enim ſunt in duplici differentia. Quędam in quibus poteſt inveniri optimum, abſque progreſſu in infinitum, v.g. ſi fiat comparatio inter creationem mundi, & eius carentiam, prædeſtinationem, & carentiam

tiam eius. Illæ ſunt optimum. Aliæ res ſunt, in quibus, ſi quæratur optimum, ſequitur proceſſus in infinitum, ideòque nequit optimum deſignari in illis; v. g. inter indiuidua eiuſdem ſpeciei non eſt deſignabile optimum, quia nullum tàm bonum, vt Deus non poſsit aliud meliùs producere. Et idem de ſpeciebus vnius generis. In illis ergo primis docet, Deum ita eſſe neceſsitatum ad optimum, vt ſi non faceret optimum, deſineret eſſe Deus.

222 Contraria ſententia eſt communis Theologorum. Videatur Lugo, Vrtado, Bernal, & Bonaſpei citatus ſuprà. Probatur, tum ex S. Thoma hîc aſſerente: adhuc ſuppoſito peccato, Deum non teneri ad Incarnationem, licet iſte modus reparandi hominem ſit convenientior. Tùm, quia ex communi omnium fidelium ſenſu, Deus eſſet æquè bonus, beatus, & ſibi ſufficiens, ſi nullas creaturas produxiſſet: ergo non ideò deſineret eſſe Deus. Tùm, quia maxima eſſet Dei dependentia, & egeſtas, ſi eius eſſe penderet ex creatione creaturarum, & perfectior intelligitur Deus, ſi intelligatur omninò independens ab illis. Tùm, quia multum derogatur Diuinæ libertati, ſi Deus antecedentér ad productionem rerum ſit moralitér neceſsitatus, & determinatus ad vnum, itavt non poſſet honeſtè illas, non producere: quòd autem Deus honeſtè non poteſt, abſolutè non poteſt.

223 Tùm, quia Sancti Patres adducti ab Vrtado, Bernal, & Bonaſpei num. 95. aſſerunt Deum produxiſſe creaturas abſque vlla neceſsitate, ſed moralis neceſsitas ad illas, eſt aliqua neceſsitas, imò tanta, vt à Concilijs, & PP. pleno ore vocetur impotentia, dum ſæpiſsimè dicunt, hominem ſine gratia non poſſe vincere cumulum venialium; quæ impotentia non eſt neceſsitas phyſica, ſed moralis, & apud plures Authores multò minor, quã ea quæ ponitur à Granado, vtpotè, quòd iſta eſt antecedens; illa verò conſequens; imò etiam, ſi vtraque eſſet antecedens, maior eſt impotentia poſita à Granado, ſiquidem

dem Deus deſineret eſſe Deus, ſi non creaſſet mundum. Homo autem non deſineret eſſe homo, ſi omitteret omnia venialia;

224 Denique, quia dum Patres loquuntur de potentia Dei ad reparandum hominem, ſępiiſsimè dicunt, Deum æquè facilitèr potuiſſe hominem reparare alijs modis abſque Incarnatione: ergo nulla erat neceſsitas moralis ad illam; nam non eſſet facilitas omittendi, ſi ex omiſsione, deſineret eſſe Deus. Antecedens patet ex Auguſtino 13. de Trinitate, cap. 10. dicente: *Parum eſt, iſtum modum, quo nos per Chriſtum Ieſum liberare dignatus eſt, aſſeramus congruum diuinæ dignitati, verum etiam vt oſtendamus alium modum poſsibilem, Deo fuiſſe cum eius poteſtati cuncta æqualitèr ſubiaceant.* Ponderandum eſt ly *æqualitèr*.

225 Probatur ſecundò ratione, quia in ijs, in quibus non eſt proceſſus infinitus, multa Deus omiſsit, quæ optima erant. Probatur, quia quod Pater aſſumeret naturam Angelicam, melius eſt, quàm carentia aſſumptionis, quòd plures homines eleuarentur ad maximam ſanctitatem, & quòd multò plures eſſent prædeſtinati, quā ſunt, quodque perfectior alius mundus iſto, ornatus melioribus ſubſtantijs, quā iſte crearetur, melius eſſet, quàm carentia harum rerum; ſed hæc omnia Deus omiſsit: ergo multa omiſsit, quæ in ſe optima erant.

226 Nec reſpondeas, hæc licet in ſe meliora, ſecùs tamen reſpectu finis intenti à Deo. Contrà: ergo ſaltim non adſtringitur moralitèr ad melius in ſe, ſed ad melius reſpectu finis, vt v.g. permiſsit peccata, vt oſtenderet ſuam iuſtitiam, cum tamen melius fuiſſet impedire, donando auxilia efficacia. Hinc autem probo, nec comparatione finis id eſſe melius, nam Deus prædeſtinandò homines, potuit habere finem æquê bonum, vt v.g. quòd homines per viſionem beatam viderent iuſtitiam ſuam, quæ multò melius noſcitur à beatis, quā à damnatis, vel ex damnatione, & multò melior eſt in ſe ſaluatio cuiuſli-

Digitized by Google

bet hominis per merita de iuſtitia, quàm eius damnatio: ergo non tenetur ad optimum.

Confirmatur, quia Deus, vel eſt neceſsitatus ad intendendum hunc finem, de facto intentum, vel non eſt neceſsitatus. Si nòn: ergo non tenetur ad optimum. Si eſt: ergo & ad talia media, ac per conſequens totam huius mundi ſeriem ita neceſſariò produxit, vt nec iſtum finem, nec iſtas creaturas omittere potuerit.

227 Tertiò deindè ſequitur, neminem de bonis ſuis, etiam de ſaluatione, debere eſſe anxium, ſiquidem Deus moralitèr eſt neceſsitatus ad ſaluandum Petrum, & ad danda illi auxilia efficacia, ſi talis donatio eſt melior, quàm carentia. Si autem non eſt melior, neceſsitatus eſt ad neganda. Inſuper, quia ſi donare eſt melius, magis intereſt propria Dei, quàm è contrà, ſiquidem eo ipſo, quòd non donaret, deſineret eſſe Deus. Quòd ſequenti conſequentia ſequitur; Patres ineptè oraſſe pro aduentu Chriſti, & Chriſtum pro aduentu Spiritus Sancti, & pro conuerſione credentium, nam Chriſtus benè ſciebat, Deum eſſe moralitèr neceſsitatum ex ſe ad hæc omnia, cum eo ipſo, quòd non daret, deſineret eſſe Deus.

228 Nec reſpondeas. Melius eſſe donare per orationes, quàm abſque illis. Orabant ergo, vt donatio fieret melior, quia ſic Deus donare volebat. Cótrà primò, quia ſaltim miſsio Spiritus Sancti in ſeipſa per orationes nó meliorabatur: ergo vt illa poneretur, ſuperfluãt iſtæ. Contrà ſecundò, quia etiam ſublatis orationibus, melior erat miſsio, quàm eius carentia: ergo Chriſtus ſciens melioritatem eius, non erat ad quid oraret pro illa obtinenda, ſed ad ſummum pro melioranda, vt vos dicitis. Inuſitatum autem eſt, quòd orãtes non orent pro re obtinenda, ſed pro melioranda, præcipuè cum orationes ipſæ ſint cauſa moralis obtentionis, non autem meliorationis, cum melioratio ſint ipſæ orationes; imò forte cum ſæpiſsimè donatio ſit gratuita, & tantò melior in genere donationis, quantò liberalior, non poteſt dici

 quod

diſtingui valdè ab alijs. Neceſsitas enim metaphyſica tanta eſt, vt oppoſitum eius ſit impoſsibile, afferens contradictoria. Phyſica verò eſt tanta, vt oppoſitum eius ſit impoſsibile attentis naturæ viribus, licet ſit diuinitùs poſsibile, vt v.g. quòd rubus ardeat, & non comburatur. Moralis non eſt tanta, quòd afferat impoſsibilitatem oppoſito ipſius, ſed tantam difficultatem, vt à prudentibus iudicetur, quaſi eſſet impoſsibile. Vndè moralis potius eſt infallibilitas, quàm ſtricta neceſsitas.

233 Formo ergo argumentum ſic: ex ſententia Granado ſequitur impoſsibilitas metaphyſica in Deo ad omittendam Incarnationem. Equidem tanta eſt neceſsitas in Deo ad Incarnationem, vt ſi illam omitteret, non eſſet Deus: ergo habet Deus potentiam phyſicam, vt non ſit Deus, cum tamen habeat neceſsitatem phyſicam, & metaphyſicam eſſendi Deus, ac per conſequens ſequuntur contradictoria, nempè neceſsitas eſſendi Deus, & non neceſsitas eſſendi, ſiquidem datur poteſtas non eſſendi Deus.

234 Hæc autem poteſtas probatur ſic: ſi Deus non eligeret optimum per te, non eſſet Deus; atqui per te habet potentiam phyſicam non eligendi optimum, nempè Incarnationem. In hac enim poteſtate phyſica, ſaluas libertatem Dei à fide intentam, & à Patribus declaratam: ergo & habet potentiam phyſicam, vt non ſit Deus.

235 Vrgeo: Deus qui non eſſet Deus, ſiuè qui poteſt deſinere eſſe Deus, eſt Deus impoſsibilis, & chimericus; atqui Deus non volens Incarnationem, eſt Deus, qui eo ipſo non eſſet Deus: ergo Deus non volens Incarnationem eſt impoſsibilis, & chimericus: ergo ex parte Dei datur repugnantia, & impoſsibilitas metaphyſica, ad non velle Incarnationem, ſiquidem datur repugnantia ad impoſsibilitandum Deum. Confirmatur non electio Incarnationis eſt deſtructio Dei per te. Vel ergo eſt Deo talis non electio, phyſicè, & metaphyſicè poſsibilis, vel nòn? Si nòn: ergo deſtruitur libertas phy-

ſica Dei. Si eſt poſsibilis: ergo in Deo non datur neceſ-ſitas exiſtendi, cum detur poteſtas ſe deſtruendi.

236 Hoc argumentum ſanè efficax, & difficile inſtat Granado contrà communem ſententiam ſic: ſi homo ſine ſpeciali auxilio gratiæ vinceret omnia venialia, eo ipſo non eſſet homo, ſed aliquid pluſquam homo; atqui phyſicè poteſt vitare omnia venialia, ſine ſpeciali gratia, etiam ſi non poſsit moralitèr: ergo & phyſicè poteſt non eſſe homo; homo autem qui non ſit homo, etiam eſt homo chimericus, & impoſsibilis. Ecce in hoc argumento malam conſequentiam, de actu ad poſſe, licet præmiſſæ ſint veræ, & in Concilijs maximè fundatæ.

237 Sed contrà, nam ex regula dialecticorum, ex verò non niſi verum. Maior ergo huius ſyllogiſmi, non erit vera, ſed falſa, cum ex illa id, quòd ſequitur ſit apertè falſum. Homo igitur non deſineret eſſe homo, dato, quòd venialia omnia vitaret ſine gratia, cum vitatio eorum non opponatur prædicatis metaphyſicis; aut phyſicis hominis, ſed ſolùm opponatur hominis debilitati, atque morali impotentiæ, quàm habet ad vitanda omnia illa. Hæc autem impotentia non eſt ipſum eſſe hominis, ſed eſt denominatio à difficultatibus occurrentibus, & fortè ab ipſa hominis pigritia, quatenùs omnis prudens, viſa tanta difficultate, iudicat quaſi impoſsibile omnia vitare; niſi Deus ſpeciales adhibeat vires contra tantam debilitatem. Vndè potiùs ſequitur, quòd iuditium prudentum reddatur fallibile, utpotè non fundatum in aliqua infallibilitate, ex natura proveniente; quàm quod homo non eſſet homo.

238 Meliùs poteſt pro Granado inſtari argumentum noſtrum, admiſsis prædefinitionibus, v.g. de converſione Petri ſic: ſi Petrus, poſita prædefinitione converſionis abſolutè non converteretur, eo ipſo fruſtraret decretum; atqui apud omnes eſt phyſicè potens non converti: ergo & phyſicè potens fruſtrare. Conſequentia eſt falſiſsima, licet præmiſſæ ſint veræ. Vndè non valet illatio ab actu ad potentiam phyſicam. Idem fit argumen-

tum,

tum, negatis prædefinitionibus in ſcientia conditionata: quæ ſcientia, ſi Petrus non conuertitur abſolutè cum auxilio dato in tali occaſione, redderetur falſa; ſed poteſt apud omnes phyſicè non conuerti abſolutè: ergo & ſcientia illa à Petro phyſicè ſumpto poterit reddi falſa. Quis autem erit tam inſipiens, vt concedat Petro poteſtatem phyſicam abſolutam reddendi invtile decretum efficax abſolutum Dei, & falſam ſcientiam Dei? Imò indè ſequitur, etiam poſſe deſtruere Deum: ergo in Granado, & in nobis idem ſequitur inconveniens.

239 Hæc inſtantia in ſententia Thomiſtarum, magis apertam habet difficultatem, quia Deus abſolutè decreuit dare Petro prædeterminationem, v.g. ad amorem, & auxilium ſufficiens ad odium. In primo ſigno datum decretum efficax de amore. In ſecundo prædeterminatio illius, & poteſtas ad odium. In tertio amor, & omiſsio odij. Arguo ſic: ſi homo in tertiò ſigno omitteret amorem, fruſtarentur decretum, & prædeterminatio amoris; atqui in Petro eſt phyſica poteſtas omittendi in tertiò ſigno amorem: ergo & phyſica poteſtas fruſtrandi decretum.

240 Nec ſatisfacies, ſi reſpondeas ad minorem, non dari poteſtatem phyſicam omittendi in tertiò ſigno, in ſenſu compoſito, ideſt componendo omiſsionem amoris, cum decreto, & prædeterminatione amoris; benè verò in ſenſu diuiſo; ideſt, ſi illa non eſſent poſita; & propterea non datur poteſtas phyſica fruſtrandi. Contrà: replicari enim poteſt, quòd indè ſequitur, Petrum numquam liberè amare, nam vt liberè amet requiritur, quòd poſsit amare, vel omittere amorem, dum habet omnia requiſita ad eligendum vtrumlibet; atqui non eſt potens omittere amorem in primò, ſecundò, nec tertiò ſigno, in quibus habet requiſita ad amorem, & ſic non eſt potens ad vtrumlibet; in primò enim ſigno obſtat decretum. In ſecundò prædeterminatio. In tertiò exiſtentia vtriuſque, & amoris, ac per conſequens, numquam

Digitized by Google

quam datur poteſtas phyſica omittendi, ex quo decretum eſt poſitum.

241 Item nec antè decretum poteſt liberè omittere amorem, quia tunc non habet requiſita ad amorem qualia apud Thomiſtas eſt decretum: & prædeterminatio amoris: ergo numquam Petrus erit liber: ergo vt aliquando ſit liber, verificari debet, quòd poſitis decretis, & prædeterminatione amoris, detur in Petro poteſtas phyſica omittendi. Hoc autem omittere in eo tunc eſt fruſtratio: ergo dabitur phyſica poteſtas fruſtrandi. Negat Thomiſta conſequentiam. Idem facit Granado. Videtur ergo ſimillima difficultas ſoluenda à multis.

ARTICVLVS III.

RESPONDETVR AD HAS INSTANTIAS, ET VRgetur argumentum contra Granado.

242 DVO ſunt pręſtanda. 1. ſoluere inſtantias. 2. dare diſparitatem inter illas, & noſtrum argumentum. Ad 1. eſt notandum, hominem numquam poſſe fruſtrare decretum Dei, nec ad hoc datur poteſtas phyſica, licet poſsit facere, quòd in Deo non fuerit tale decretum, nec talis ſcientia. Si enim homo, non eſſet pro ſuo libito vſurus auxilio Dei, nec Deus habuiſſet ſcientiam conditionatam de tali vſu, & operatione; nec prædefiniſſet illam. Vndè licet homo habeat ſempèr potentiam phyſicam omittendi amorem, non tamen fruſtrandi decretum, quia fruſtratio decreti eſt metaphyſicè impoſsibilis, & ideò ad illam non datur potentia phyſica. Etenim omiſsio ex ſe non eſt fruſtratio; & valdè diuerſa ſunt omittere, & fruſtrare.

243 Sic apud Theologos in gratia ſanctificante, ſunt valdè diuerſa ſanctificare hominem, & mundare hominem. 1. enim non ſupponit exiſtentiam peccati. 2. verò ſupponit. Vndè iuſtus, qui iuxtà ſententiam probabilem.

Digitized by Google

lem in alio ordine rerum poterat de condigno mereri alteri homini gratiam ſanctificantem, poſſet quidem reſpectu hominis in pura natura, ſiuè non habentis peccatum. Secùs reſpectu hominis habentis peccatum, quia reſpectu primi, gratia ſolum eſſet ſanctificatio, reſpectu autem ſecundi eſſet ſimul ſanctificatio, & mundatio. quòd eſt multò plus. Sic in ſcindente corpus humanum, valdè diuerſum eſt ſcindere illud, & interficere illud, nam interficere, eſt auferre vitam, ſupponendo illam in illo corpore, quàm ſcindere non ſupponit. Similitèr ergo ſunt valdè diuerſa omittere amorem; & per omiſsionem fruſtrare decretum, quia iſta ſecunda denominatio ſupponit exiſtentiam decreti, & facit ſenſum compoſitum, ſiuê ſimultatem omiſsionis amoris cum præſuppoſitione decreti amoris.

244 Reſpondeo ergo ad argumentum diſtinguendo maiorem: ſi Petrus abſolutè non amaret Deum, fruſtraret decretum per ſolam omiſsionem entitatiuè, & ſecundum ſe ſumptam, nego maiorem; quia ſicut ſcindere præcisè, non eſt interficere; ita omittere amorem præcisè non eſt fruſtrare. Erit autem fruſtrare, ſi ſuppoſito iam decreto omittat, facta tali ſuppoſitione, quæ contingens eſt ipſi omiſsioni. Et in hoc ſenſu, concedo maiorem; diſtinguo etiam minorem: Petrus habet potentiam phyſicam ad omiſsionem, quantum ad eſſe ipſius omiſsionis ſecundum ſe, concedo minorem; quantum ad ipſam, vt ſubeſt decreto, ſiuè provt in ſuppoſitione decreti, nego minorem; quia ſumpta ſub hac ſuppoſitione, & in hoc complexo, eſſet formaliſsimè fruſtratio, ad quam nulla datur phyſica poteſtas.

245 Non ergo datur potentia ſimultatis phyſica, id eſt, vt coniungantur ſimùl exiſtentia decreti amoris, & omiſsio; quia in hac coniunctione conſiſtit fruſtratio. Datur tamen ſimultas potentiæ phyſicæ, quia per poſitionem decreti Petrus non perdidit poteſtatem phyſicam omittendi; ſicut dum Petrus amat, amor non deſtruit in illo poteſtatem phyſicam ad odium. Benè verum

rum eſt, quòd poſito decreto amoris, poteſtas ad omiſſionem in exercitio ponendam; extrinſecè, & conſequentèr; atque ex ſuppoſitione decreti, quaſi impeditur; ſicut & poteſtas exercendi odium, quaſi impeditur per poſitionem amoris. Sed iſtud impedimentum, cum ſit conſequens, nihil præiudicat libertati. Conſequentia ergo illius argumenti eſt falſa, quia fit tranſitus de omiſſione amoris, ſumpta ex ſuppoſitione, ſiuè in ſenſu compoſito decreti, ad omiſſionem ſumptam ſecundum ſe.

246 Sed dices: ergo ex ſuppoſitione decreti non datur potencia phyſica in Petro ad omiſſionem conuerſionis. Diſtinguo conſequens: ad omiſſionem vt eſt fruſtratio, ſiuè ad componendam ſimùl entitatem omiſſionis cum circunſtantia fruſtrationis, concedo: Ad omiſſionem ſecundum ſe, & diuidendo illam à fruſtratione; id eſt faciendo, quod non eſſet fruſtratio, nego. Poteſtas enim in actu 1. manet in Petro, non quidem ad omittendam conuerſionem decretam; ſed poteſtas in actu primò ad omittendum, impediendo, ſi voluiſſet, ne decretum tale fuiſſet in Deo. Vndè ſi omiſſio conuerſionis poneretur in rerum natura, prædefinitione conuerſionis iam poſita, talis omiſſio eſſet fruſtratio, vt contendit argumentum. Si verò poneretur omiſſio, prædefinitione non poſita, ſed potiùs à Petro impedita (impediretur autem ſi pro libitò fuiſſet omiſſurus) non eſſet fruſtratio. Et ad hoc manet poteſtas in Petro. Deus autem non habet poteſtatem faciendi (iuxtà dicta à Patre Granado) quòd poneretur omiſſio Incarnationis, quin talis omiſſio, eſſet deſtructio Dei.

247 Dices ſecundò: poſita prædefinitione, eo ipſo omiſſio veſtitur circumſtantia fruſtrationis: ergo non eſt poteſtas phyſica in Petro ad omiſſionem. Diſtinguo antecedens: eſſet fruſtratio ab intrinſeco ſui, de quo intrinſeco erat in Petro poteſtas, nego; quia nec id habet à ſe omiſſio, nec à ſuis principijs; ex aliqua ſuppoſitione extrinſeca, & contingenti, concedo antecedens, &

nego

nego conſequentiam; quia poteſtas ad omiſsionem quantum eſt ex parte libertatis, manet in actu 1. eadem, & immutata. Sicut nec per ſcientiã viſionis de conuerſione mutatur libertas Petri ad non ponendam conuerſionem, etiam ſi Deus illam viderit.

248 Declaro reſponſionem. Ad omiſsionem ſecundum intrinſecum eius, ſempèr manet poteſtas phyſica, imò & moralis antecedens, licet ex ſuppoſitione decreti reſultet impotentia conſequens, quæ tamen non impedit libertatem, cum ſit conſequens, & cum impedimentum illud ſit extrinſecum, non immutat modum intrinſecum operandi ipſius libertatis. Vt enim dicitur in materia de Prouidentia, nec decretum, nec ſcientia cõditionata conuerſionis ſunt principia ipſius, nec requiſita, ſed potiùs aliquid conſequens conuerſionem ipſam, quatenùs ſi Petrus omiſſurus fuiſſet conuerſionem pro libitò, nec Deus conuerſionem ſciuiſſet, nec prædefiniſſet, & ſic ſunt quid conſequens. Differunt autem à prædeterminatione Thomiſtæ. Tùm, quia hæc eſt antecedens conuerſionem. Tùm, quia licet non eſſet antecedens, cum intrinſecè recipiatur in voluntate, illamque rapiat, immutat intrinſecè modum operandi libertatis, & non manet poteſtas phyſica omittendi, tàm expedita, ac antea erat.

ARTICVLVS IV.

DATVR DISPARITAS.

249 Hinc conſtat ſecundum, quod propoſuimus, nempè diſparitas inter noſtrum argumentum, & inſtantias propoſitas. Argumentum enim de prædefinitione, & eius maior propoſitio, fundatur in ſuppoſitione decreti. In minori verò ſermo eſt de omiſſione abſolutè, & non ſub tali ſuppoſitione, & ſic non valet conſequentia, quia fit tranſitus. At argumentum noſtrum totalitèr procedit abſolutè, & ſine tranſitu. Omiſ-

ſio enim Incarnationis ſecundum ſe, eſt deſtructio Dei apud Granado; atqui Deus abſolutè habet poteſtatem phyſicam, & libertatem phyſicam ad omiſsionem ſecundum ſe: ergo & ad deſtructionem Dei.

250 Ex quo ſequitur Deum, nec phyſicè fore liberum, ſi modò dicto à Granado, moraliter eſſet neceſsitatus, nam non habet abſolutè potentiam phyſicam ad omiſſionem optimi, niſi habeat illam ad deſtructionem Dei. Iam ergo patet diſparitas. Neceſsitas enim peccandi venialitèr ſine gratia ſpeciali, & neceſsitas ponendi conuerſionem prædefinitam, vel præuiſam à Deo, eſt neceſſitas conſequens pendens à libertate ipſa Petri, qui cũ pro libitò eſſet conuerſionem electurus, *aperuit ianuam, vt Deus poſt conditionatè præuiſam poſſet prædefinire.* At neceſsitas Incarnationis, & impotentia illam omittendi à Granado poſita, eſt quid antecedens, quòd ſtatim probo. Thomiſta autem etiam reſpondet, impotentiam reſultantem ex prædeterminatione eſſe conſequentem; ſed ipſe viderit.

251 Probatur ergo primò contra Granado, quia neceſsitas volendi ſibi optimum in Deo, procedit ex neceſsitate ſe ſummè amandi, qui amor quantò eſt maior, tantò magis vrget, & neceſſitat; atqui neceſsitas amoris ſummi erga ſe, eſt in Deo metaphyſicè neceſſaria, & omninò antecedens omne libertatis Dei exercitium: ergo neceſsitas optimi prouenit ex aliqua ſuppoſitione neceſſaria, & indefectibili, & ineuitabili ab ipſo Deo: ergo eſt neceſsitas omninò antecedens.

252 Secundò: neceſsitas eligendi Incarnationem exercendo illam eſt tanta, quãta neceſsitas eſſendi Deus, itavt ſi omitteret Incarnationem, deficeret exiſtentia Dei; ſed neceſsitas eſſendi Deus eſt tanta, vt nec antecedentèr, nec conſequentèr, nec per vllam potentiam excogitabilem, ſequi poſſet, vt non exiſtat Deus: ergo & neceſsitas ponendi Incarnationem eſt tanta, vt per nullam potentiam antecedentem, vel conſequentem ſequi poſsit, vt Incarnatio non ponatur.

253 Con-

253 Confirmatur: potentia phyſica omittendi Incarnationem, provt præcedens decretum Incarnationis vel poteſt phyſicè impedire decretum, vel nòn? Si nòn: ergo talis potentia phyſica non eſt vera poteſtas, ſiquidem repugnat illi exercitium ad quod eſt poteſtas, ſed erit figmentum, nec per illam Deus eſſet phyſicè liber. Si poteſt phyſicè impedire: ergo vel impeditio Incarnationis non eſt deſtructio Dei, vel ſi eſt deſtructio Dei, non dabitur phyſica poteſtas in Deo ad omiſsionem, quia ad id, quo poſito neceſſariò ſequitur deſtructio Dei, nulla eſt in Deo phyſica poteſtas.

254 Ex ijs conſtat, quomodo hæc impotentia poſita à Granado, eſt impotentia antecedens, tollenſque libertatem. Impotentiæ verò, de quibus eſt ſermo in inſtantijs adductis, ſunt impotentiæ conſequentes, non lędentes libertatem. Impotentia enim conſequens tunc datur, quando impotentia ad vnum prouenit, vel præſupponit in voluntate aliquid exercitij in actu ſecundo, vel de linea ipſius incompatibile cum oppoſito, ex quo reſultat impotentia; ſicut expoſitione amoris reſultat impotentia ad odium ſimul ponendum. Impotentia autem omittendi Incarnationem, non prouenit apud Granado ex aliquo libero exercitio Dei incompatibili cum omiſſione Incarnationis, ſed potius prouenit ex amore omninò neceſſariò, & præcedenti omne liberum, quo amore Deus ſe neceſſariò amat.

255 At impotentia ad vitanda omnia venialia ſine gratia ſpeciali prouenit in homine ex aliquo libero, nempè ex nimio amore proprio. Hoc enim amore nimis diligit ſuam carnem, & indulget illi per bona delectabilia, per quietem, & pigritiam. Et ex hoc naſcitur, tanquam quid conſequens ſumma, & inſuperabilis difficultas negandi ſuæ carni ſemper omne bonum delectabile illicitum, & verſandi in perpetua pugna contra tale bonum ab appetitu ſenſitiuo ardentèr deſideratum.

256 Impotentia autem omittendi conuerſionem, quando eſt à Deo præuiſa, & prædefinita, etiam prouenit

nit mediatè ab aliqua præſuppoſitione libera in actu ſecundo, ſcilicet ab ipſa conuerſione liberè elicita à Petro in ſtatu conditionato, relinquente omiſsionem ipſius. Etenim Deus non alitèr prædefiniuit conuerſionem, niſi ex tali ſuppoſitione conuerſionis. Imò, & Thomiſtæ, vt defendant impotentiam omittendi conuerſionem phyſicè prædeterminatam eſſe liberam, ponunt eſſe impotentiam conſequentem. Quod ſi hæc impotentia omitendi verè prouenit à prædeterminatione conuerſionis; prædeterminatio tamen non ſe tenet ex parte actus primi, ſed ex parte actus ſecundi, non per modum principij ad conuerſionem, ſed per modum applicantis principia. Applicatio autem, dicunt ipſi, eſt de linea exercitij, & actus ſecundi. Vndè impotentia prouenicns ab illa, erit impotentia conſequens. Iſta ſufficiant pro diſparitate.

ARTICVLVS V.

ARGVMENTA PRO GRANADO AB AVthoritate.

257 PRO eorum ſolutione nota 1. Aliud eſſe, quòd Deus ſempèr faciat meliora, aliud, quòd faciat illa ex neceſsitate aliqua. Nota 2. Valdè diuerſum eſſe, quòd Deus ſit neceſsitatus ad opera externâ optimâ; aliud, quòd ſit neceſsitatus ad decretâ optimâ, ſiue electiones internas liberas optimas. Hoc 2. eſt valdè conforme Sanctis Patribus, & rationi. Secùs 1. vt probatum eſt. Quilibet enim actus internus Dei, licet non debeat neceſſariò eſſe de tali obiecto meliori externo præ alio, tamen de quocumque ſit, debet eſſe tam perfectus, & phyſicè, & moralitèr, quòd nec ex parte motiui, nec ex parte ſcientię, & prudẽtię, per quã dirigitur, nequeat melior excogitari.

258 Nota 3. Dum ad aliqua facienda admittitur à Theologis neceſsitas in Deo, adhuc eſſe valdè diuerſa, neceſsitatum eſſe abſolutè, vel neceſsitatum ex ſuppoſi-

Digitized by Google

poſitione aliqua Deo ipſi valdè libera, & facilè euitabili. Patet, quia Deus cum creaturis non egeat, & abſque illis ſit æquè ſanctus, & beatus, & fœlix, ſibique ſufficiens, vt verè erat ante creationem mundi, nullam habuit abſolutam neceſsitatem, adhuc moralem producendi eas, ac per conſequens, nec talem, quòd deſineret eſſe Deus. Ex ſuppoſitione tamen benè potuit neceſsitari, ac per conſequens conſequentèr. Si enim decreuit dare Petro gloriam vt coronam liberè per decretum præcedens merita, neceſsitatus manebat ad aliud decretum dandi illi auxilia, per quæ faceret merita ad talem coronam. His poſitis:

259 Obijcitur primò: Concilium Francofordienſe, & multi Patres apud Ruiz in materia de Voluntate docentes, credendum eſſe à nobis, quòd Deus voluit, & fecit omnia, quæ meliora ſunt. Præcipuè Auguſtin. lib. 3. de Libero Arbitrio, cap. 5. dicens: *quidquid tibi vera ratione meliùs occurrerit, hoc credas feciſſe Deum*, quòd autem hoc ſit ex neceſsitate, multi Patres docent apud Ruiz. Pro omnibus ſit Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum dicens: *Deus cum ſit bonus, ſi ceſſaret vnquam benè facere, Deus quoque eſſe ceſſabit.*

260 Reſpondetur tamen, Patres intelligendos de effectione meliorum, ſed abſque neceſſitate abſoluta. Patet ex Auguſtino, lib. de Agone Chriſtiano cap. 11. dicente: *Stultos eſſe qui putant, non potuiſſe Deum hominem liberare alitèr, niſi aſſumendo carnem.* Vndè, ſi Patres alij oppoſitum (quòd non credo) intenderent, nobis Auguſtinus ſufficit. Ad Clementem, & alios reſpondeo primò cum Patre Martinon, diſp. 13. in 1. p. nu. 45. locutos per exagerationem, vt quando negantes contra hæreticos, Deum comprehendi à beatis, inſinuant per exagerationem, à beatis nec videri, vt patet in Chryſoſtomo.

261 Quod autem exageratio ſit, patet. Si enim Deus ceſſando à benefacere, deſineret eſſe Deus: ergo

per totam æternitatem à parte ante, dum mundum non creauit, non erat Deus. Vel dic, Patres dicere non fore Deum; loquendo tamen quoad nos, & non quoad ſe; quia nos non haberemus vnde cognoſceremus Deum, eiuſq; Prouidentiam. Vel ſaltim non haberemus vnde ita certò, ſiquidem nos cum actus internos Dei non videamus, eius ſummam bonitatem, per operâ externâ optimâ noſcere debemus. Vnde quidam exiſtimantes mundum abſque prouidentia gubernari, & eius opera eſſe valdè mala, negarunt in Deo prouidentiam, & alij negarunt propterea exiſtentiam Dei. Si ergo Deus mundum non gubernat optimê, ſed abſque prouidentia, in noſtris oculis quoad nos, non eſſet Deus.

262 Reſpondetur ſecundò : Patres loqui de neceſsitate ex ſuppoſitione alicuius decreti diuini. Tunc autem, ſi non operaretur iuxta illud, deſineret eſſe Deus. Si enim decreuit facere, & conſeruare mundum, neceſſariò debuit creaturis benefacere, & de ſimplicitèr requiſitis ad conſeruationem prouidere. Dum ergo neceſsitatem exagerant Patres faciendi, quòd melius eſt, intelliguntur de medijs optimis, & proportionatis ad finem à ſeipſo liberè intentum. Sic ſuppoſita intentione efficaci non liberandi hominem gratis, ſed per condignam ſatisfactionem, neceſsitatus fuit conſequentêr ad ponendam Incarnationem; itavt ſi non poneret, non eſſet Deus, quia fruſtraret decretum præcedens. Inſuper, dum loquuntur de medijs melioribus, non ſunt intelligendi de melioribus cum toto rigore metaphyſico, ſed de melioribus moralitèr, ideſt, quę ſint de claſsi meliorum.

263 Replicabis : Theologi communitèr probant, Deum feciſſe hoc vel illud, quia hoc eſt meliùs, & decentius, & quia natura ſempèr facit, quòd meliùs eſt. Si autem hoc non eſt neceſſarium, ſed liberum, nullum eſt argumentum. Confirmatur, quia ex hoc argumento diſcurrunt Incarnationis circunſtantias, quarè nempè non fuit incarnatus in initio mundi, vel fine. Quarè etiàm de Virgine, & deſponſata natus eſt, quare Virginem ab

ori-

originali præſeruauit. Et multa alia apud Ruiz, quæ ſolum ex melibritate vim habent. Reſpondetur hæc, & ſimilia valere ex ſuppoſitione, & non abſolutè. Ex eo enim, quòd liberè voluit facere Incarnationis opus, tàm ſummè eximium, rationabilius eſt, quòd eligat optimum in concernentibus ad illud. Non verò obligabatur abſolutè, nec ex vno opere neceſsitatur ad aliud, quando iſtud non concernit ſpecialitèr ad illud.

264 Reſpondetur ſecundò: argumenti vim loqui de melioribus, provt meliora ſunt ad finem intentum, ideſt vtiliora, quamvis ſecundum ſe non ſint optimum. Quòd ſi iterum inſtes: quodlibet opus poſſe dici in hoc ſenſu optimum, etiam vile tugurium, quòd eſt contrà magnificentiam operum Dei in Scriptura tàm celebratam. Confirmatur: ſi Deus produxiſſet mundum imperfectiſsimum plenum hominibus fatuis, cæcis, & claudis, & multas aliàs imperfectiones habentibus, nemo diceret feciſſe meliora, quamvis forent vtiliora reſpectu finis.

265 Reſpondetur negando non fuiſſe meliora reſpectiuè (licet nõ abſolutè, & in ſe) & provt oportet ad Providentiam. De facto autem melius fuit tugurium Betlehemiticum, quàm palatium Regium ad manifeſtandum amorem paupertatis in Deo nato. Inſuper mundus ille, licet non eſſet optimus mundus, eſſet optimum medium ad manifeſtandum dominium Dei, & quomodò Deus poſſet homini negare id, ad quòd ipſe præſumebat ius habere.

ARTICVLVS VI.

ARGVMENTA A RATIONE.

266 Obijcies ſecundò: neceſsitas moralis datur multiplex, quin lædat libertatem: ergo nec in Deo lædet. Antecedens patet; quia datur neceſsitas peccandi venialitèr ſine ſpeciali gratia, & tamen libere;

berè. Item ſi quis Regi cordato diceret · *dona mihi Regnum tuum, & omnia bona tua, & te exiſtimem in peccato mortali, & abſque confeſſione, ſtatim interficiam*, moralitèr eſt impoſsibile, quòd Rex prudens conſentiat tam fatuę propoſitioni,& tamē liberè non conſentit, quia liberum erat ei conſentire, vt placeret petenti.

267 Confirmatur,quia hòc ipſum poteſt dari in Deo, in quò,vt multis probat Ruiz, datur infallibilitas omnimoda actionum,vt v.g. quòd creatis hominibus, infallibile, & moralitèr neceſſarium eſt, quòd iuſtos non damnabit, nec iniuſtos beatificabit: ergo iam datur in Deo moralis neceſsitas circa aliqua, & poteſt circa omnia, cum non ſit maior ratio. Sed reſp. admittendas eſſe neceſsitates morales ſine læſione libertatis,quando ſunt neceſsitates conſequētes,vt in argumento.Supponunt enim amorem proprium, de quo ſuprà: ſecùs quando ſunt neceſsitates antecedentes,vt eſt illa quàm Granado ponit, vt explicuimus art.4.

268 Ad confirmat. reſp. 1. Non eſſe idem infallibilitatem, & neceſsitatem. Tùm, quia D. Petrus, poſito auxilio efficaci, infallibilitèr conuertitur,& Iudas non conuertitur, poſito auxilio, & hoc abſque vlla neceſsitate morali. Tùm, quia ad infallibilitatem ſufficit certitudo effectus ex quocumque capite; at ad neceſsitatem ad vnum requiritur impotentia ad oppoſitum, orta ex nimia,& inſuperabili difficultate, proveniente ſaltim ex determinatione voluntatis ad alterum. Reſpondetur 2. dato,quòd infallibilitates ſint neceſsitates, in Deo eſſe conſequentes,& ex ſuppoſitione alicuius decreti. Etenim loquendo abſolutè poſſet Deus pro dominio ſuo exercere iuſtos per æterna tormenta in alio ordine rerum, & peccatores ſaluare.

269 Obijcies 3. Deus volens minùs bonum,eſſet volitor minùs prudens, regulatus,decens, & honeſtus; atqui hoc ipſo deſineret eſſe Deus, non habendo omnem honeſtatem excogitabilem: ergo omitendo Incarnationem deſineret eſſe Deus. Maior conſtat, nam volitor hone-

ne-

Digitized by Google

neſtus eſt denominatio formalis ab actu honeſto, & ſi volitio eſt minùs honeſta ab obiecto minùs honeſto, erit volitor ipſe minùs honeſtè volens, ac per conſequens moralitèr minùs bonus. Confirmatur: Deus ita debet à nobis concipi, vt nihil meliùs excogitabile ſit. Illud enim meliùs eſſet verus Deus, & non iſte minùs bonus; atqui in illo caſu, volens diuinum de obiecto minùs honeſto non eſſet tàm honeſtus volitor, vt non poſsit dari alius volitor magis honeſtus, nempè volitor melioris obiecti, v.g. Incarnationis.

270 Hoc argumentum probare videtur, impoſsibilem eſſe Deo phyſicè volitionem minoris boni, ſicut eſt impoſsibile, quòd detur melior Deus. Pater Martinon in 1. part. diſp. 15. ſoluit argumentum aſſerendo, Deum neceſſariò amare, & velle, quòd amor ipſius neceſſarius ſit ſummè honeſtus, ſecùs amor liber, quia ſaltèm in rebus, in quibus datur proceſſus in infinitum, dato amore vnius indiuidui, dabilis eſt melior amor alteriùs indiuidui melioris, vt admittit Granado. Nec ſequitur indè, Deum volentem meliùs fore meliorem ſeipſo volente minùs, quia cum in amore neceſſario imbibitò in amore libero, contineat eminentèr omnem honeſtatem omnis liberi amoris, Deus non eſt capax, vt melioretur in ratione volitoris, adhuc liberi.

271 Reſpondetur ergo, in Deo volitorem minoris boni eſſe æquè perfectum, ac volitorem maioris. Ratio eſt, quia perfectio in Deo ſumenda eſt à principio, & ab obiecto. Ex parte principij ſumitur à Deitate ſecum identificata, & ex hoc capite perfectio eſt ſumma excogitabilis; quid enim ampliùs poteſt res eſſe, ſi Deus eſt? Ex parte obiecti ſumitur à motiuo, vt ſpecificatiuo primario, nempè ſumma Dei bonitate, communi quidem motiuo omni amori libero Dei, quia vniuerſa proptèr ſemetipſum operatus eſt Dominus. Inſuper, quia in quouis amore libero includitur amor neceſſarius (licet determinatione addat aliquid plus) qui omnes amores liberos eminentèr continet.

272 Dices: ergo etiam ſi volitio eſſet ex motiuo creato, poteſt compenſari ab identitate cum Deo. Reſp. 1. conced. conſeq. iuxta Doctores admittentes in Deo volitiones ex motiuo creato. Reſp. 2. negando conſeq. quia imperfectum ex motiuo non compenſatur, quia imbibit poſitiuam imperfectionem, qualem non imbibit, quòd ex ſe nullam dicit imperfectionem, ſed præciſsionem ab imperfectione ſo ùm.

273 Ex his ergo capitibus, tàm bonus, & perfectus volitor eſſet Deus Incarnationem nolens, quàm volens, quia illa nolitio ex principio, ex motiuo, & ex continentia talē haberet ſummitatē, vt non poſſet illam minuere minoritas obiecti. Nec obeſt 1. quod obiectum materiale ſit melius in vno actu, quàm in alio: ergo & volitio, & volitor erit melior. Diſtinguo antecedens: eſt materialitèr, & ſecundum ſe, concedo; provt ſpecificatiuum diuini amoris, nego: quia non ſpecificat, niſi provt ſubeſt motiuo, & alijs iam dictis: quæ, modò quo ſpecificant amorem diuinum, tantam faciunt ſummitatem in illo, vt non ſit excogitabilis alius amor melior: in quo differt ab amoribus noſtris, qui poſſunt eſſe inæquales, etiam ſi habeant idem motiuum, quia non ſpecificantur ab illo, modo ſummo.

274 Nec obeſt 2. Incarnationem, & eius omiſsionem; eo ipſo facere in actibus aliquam diuerſitatem: ergo vt magis, & minus ſpecificant. Reſp. Licet faciant aliquam diuerſitatem ſecundum quid, quaſi phyſicam, ſed non inæqualitatem, quia quilibet amor ſit tam ſummus ex illis capitibus, vt nullus melior ſit excogitabilis cum fundamento. Manet ergo in Deo libertas ad hęc obiecta, & quidem ſumma. Neceſsitas enim ad optimum potius eſſet imperfectio Dei, quia deſtrueret ſummam ipſius libertatem in actu 1. ſummumque dominium.

275 Obijcies 4. Deus ſummè, & perfectiſsimè ſe neceſſariò diligit; atqui quo magis intensè aliquis diligit alium, tantò magis obligatur, & neceſsitatur ad amandum

Digitized by Google

dum illi meliora : ergo Deus à ſuo amore neceſsitatus ad amandum ſibi meliora. Minor probatur, quia amare eſt velle bonum alicui: ergo quo maior, & ardentior eſt amor magis adſtringit ad procuranda meliora. Confirmatur, quia homo, quo magis ſeipſum amat, maiori anxietate vult ſibi bona, & meliora bona.

276 Hoc argumentum proponit ſibi Diu. Thomas, & ſoluit, docens, amantem obligari ad procuranda maiorâ bonâ amato, quando talis eſt amatus, vt eis ad fœlicitatem indigeat. Videatur D. Thomas 1. contra Gentes cap. 82. Deus autem nullo extrà ſe indiget, ex illo Pſal. *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Ad prob. minoris reſp. amare fortè non ſtare in volendo bonum alicui, ſed in ardentèr affici ad illum. Dato antec. diſtinguo conſequens: quando amatus indiget illis rebus ad fœlicitatem, concedo: quando non indiget, nego. Ex quo patet ad confirmationem. Homo enim ex ſe eſt miſer, multiſq; indiget ad ſuam fœlicitatem, & ideò amor adſtringit ad illa ſibi procuranda.

277 Replicabis: homo iuſtus, quo ardentius Deum amat, maiori anxietate procurat obſequia magis placentia, v. g. maiorem cultum Dei, conuerſionem animarum, &c. Atqui non obligatur ad hoc; nec ab indigentia, quã Deus habeat eorum ad fœlicilatem; ſed à ſuo amore, ergo iſte quo maior, eo magis neceſsitat. Reſpondetur concedendo maiorem, ſed non de illis obſequijs, quæ in ſe meliora ſunt, ſed de illis, quæ ſunt diuinæ voluntati conformiora. Patet, quia melius eſt in ſe exercitium religionis, quam iuſtitiæ punitiuæ, & tamen homo iudex debet illud omittere propter iſtud; quia iſtud conformius eſt diuinæ voluntati, ita volenti de Iudice.

278 Ratio autem eſt, quia perfectio moralis iuſti, habet pro regula conformitatem per obedientiam, & ſubiectionem ad voluntatem Dei, de ipſo. Et nihil mirum, ſi ex deſiderio ardenti perfectionis, & placendi Deo moueatur ad talia obſequia magis placentia; at ſummitas perfectionis moralis ipſius Dei, non ſumitur à con-

formitate ſecum tanquam à menſura, ſed vltimatè à motiuo, obiecto primario, & identitate ipſa cum Deitate, vt diximus in ſolutione ad tertium. Neque quia illa obſecuta iuſti magis placentia ſunt Deo in illo, ideò erunt meliora in ſe ex parte rei volitæ: vt dictum eſt; melior enim eſt Miſſa in Sacerdote, quã laborare in Artifice, & tamen hoc eſt, quòd in Artifice magis Deo placet. Nec propterea, licet iuſtus habeat illam anxietatem magis placendi Deo, datur in ipſo moralis neceſsitas faciendi ſempèr, quòd magis Deo placet. Vndè, nec à paritate, nec à ratione probant in Deo neceſsitatem optimi.

ARTICVLVS VII.

ALIA ARGVMENTA.

279 Obijcies 5. Voluntas Dei tenetur intellectui conformari. Patet, quia honeſtas ſtat in conformando opera cum ratione; inhoneſtas autem in difformando; atqui intellectus Dei neceſſariò approbat vt melius, quòd in ſe eſt melius, & vt minus, quòd eſt minus: ergo voluntas tenebitur conformari cum meliori, & erit minus bona volitio, ſi conformatur cum minori: Deuſque volitor minus bonus. Confirmatur, quia maior liberalitas eſt dare melius, quã minus, & vt maior proponitur ab intellectu: ergo volunta Dei, quæ eſt ſummè propenſa ad liberalitatem, non poterit non conformari intellectui, & dare melius.

280 Diſtinguo maiorem: debet conformari voluntas cum intellectu dictante, rem eſſe bonam concedo: eſſe meliorem, ſubdiſtinguo meliorem ſpeculatiuè & ex parte rei volitæ, nego: quia ſufficit eſſe bonam; practicè & ex parte motiui, & aliorum, concedo maior. min. & diſtinguo conſequens: voluntas tenebitur eligere melius ex parte rei volitæ, nego: ex parte motiui, concedo. Etenim in Deo tam bonum eſt eligere carentiam Incarnationis, quàm Incarnationẽ, quia perfectio electionis, vt dictum

eſt,

eſt, non ſtat in eligere bonum, vel melius, ſed in eo quod eligat ſummè bene; hoc autem præſtat per quamcumque electionem, vt dictum eſt.

281 Ad confirmationem reſpondetur, fortè dare melius eſſe maiorem liberalitatem, ſed non meliorem ex parte Dei; liberalitas enim maior ſumitur penes rem datam, quia eſt volitio dandi proptèr dare, & ſi hoc creſcit, creſcit illa. Proptereaque ab intellectu iudicabitur vt maior, ſed non vt melior. In ſummis enim ſummiſsimis, non datur melior, nec in Deo intellectus eſt melior voluntate, quia licet linea illius in ſuo genere ſit melior, quam linea iſtius, tamen ab identitate voluntatis cum Deitate, ita eleuatur, & ponitur in ſummo, vt auferatur minoritas generica, & ponatur in ſummitate ſummiſsimi. Hinc licet Deus ſit ſummè propenſus ad dandum, ſed nullatenus neceſsitatus, quia omnis inclinatio Dei ad extrà eſt ſuauiſsimè, & ſine vlla violentia ſubordinata voluntati, eiuſque dominio & liberalitati, quæ cum ad ſuam fœlicitatem nullo indigeat eliget pro libitò.

282 Obijcies 6. Voluntas Dei maiori complacentia amat, quòd melius eſt, nempè Incarnationem; atqui in omni voluntate datur maior inclinatio faciendi, quòd magis placet: ergo & in voluntate Dei ad Incarnationem faciendam; atqui nequit Deus reſiſtere huic inclinationi. Tùm, quia valdè rationabilis. Tùm, quia non datur motiuum reſiſtendi. Tùm, quia reſiſtentia eſſet coactio. Sed reſp. aliam eſſe inclinationem per modum complacentiæ; hæc enim eſt ſolum ſpeculatiua, & approbatiua boni poſsibilis; & aliam inclinationem faciendi; & hæc eſt duplex, innata, & elicita. Illa ſubditur omninò voluntati. Iſta etiam. Sed ſolum ſequitur neceſſariò ex complacentia, quando res eſt requiſita ad propriam fœlicitatem.

283 Conceſſa maiori de complacentia, diſtinguo minorem de inclinatione faciendi: quando res requiritur ad fœlicitatem, concedo ſequi neceſſariò, vel quaſi; quando

do non requiritur, nego. Non eligere igitur talem rem, non eſt reſiſtere in rigore inclinationi, neque eſt coactio, quia non eſt contra inclinationem innatam, quia hæc ſubditur ſuauiſsimè, & omninò arbitrio voluntatis; nec contrà elicitam, quæ non datur. Omiſsio ergo eligendi Incarnationem, eſt pura nolitio pro libitò, & quia non eſt neceſſaria Deo, nec rapit eius voluntatem, vt faciat. Ad nolendum autem ſic, hoc eſt ſufficiens motiuum.

284 7. Si Deus non operaretur ſemper meliora, non eſſet perfectiſsimus artifex. Iſte enim tenetur operari, quantum melius poſsit. Reſp. negando 1. & diſtinguendo 2. quantum melius poſsit ex parte rei factæ, nego: ex parte modi faciendi, concedo. 1. patet. Tùm, quia alitèr Deus, ferè nunquam eſſet Artifex ſapientiſsimus, ſiquidem ex parte rei factæ, loquendo regularitèr, ſempèr poſſet melius, & melius. Tùm, quia vt Pictor ſit ſapientiſsimus, non debet ſemper pingere Imagines Chriſti, ſed in imagine alicuius animalis poteſt ſe perfectiſsimum oſtendere.

285 2. Etiam patet, quia Deus ex parte artis, directionis, & prudentiæ ſuæ, ac etiam ex parte obiecti ſpecificatiui, ſiuè motiui, ſemper operatur ſummè benè, ita vt faciendo cœlos, & faciendo arenas, licet operetur inæqualia bona, ſed non inæqualitèr benè, ſed quodlibet ſummè benè, quia ſumma arte, & quia ſumma honeſtate. Addo ex Diu. Thoma, Artificem, potius in arte, quàm in opere facto ſibi complacere. Deus ergo ex parte artis in quolibet opere ſummè ſibi placet ipſe.

286 Obijcies tandem: Deus etiam ſi ſit ſummè fœlix, cum ſe neceſſariò infinitè diligat, debet ſibi ipſi velle maiorem gloriam, & manifeſtationem attributorum, atque ſummam laudabilitatem à nobis; atqui hæc omnia reſultant ex melioribus operibus, etiam ad fœlicitatem non requiſitis: ergo eſt neceſsitatus ad meliora. Confirmatur 1. quia licet gloria ab operibus ſit Deo extrinſeca, tamen facit Deum extenſiuè meliorem. Patet, quia

In-

Incarnatio fuit Deo conuenientiſsima, ac per conſequens bona illi, & bona inclinationi ſe communicandi, & diffundendi: ergo facit Deum meliorem. Confirmatur 2. quia facit Deum laudabiliorem: ergo & meliorem.

287 Reſp. negando maiorem. Potuit enim Deus ſibi velle talem gloriam, ſed falſum eſt, quòd debuit, ſiquidem ſine illa erat ab æterno ſe diligens æqualitèr, & æqualitèr fœlix. Si autem aliquo modo debuit, id ſolum eſt ex ſuppoſitione decreti alicuius. Ad 1. confirmationem, nego antecedens. Deus enim per nihil ad extra poteſt meliorari adhuc extenſiuè, aliàs Chriſtus eſſet melior Patre. Non enim Deus fecit bona creata, vt melioraret ſe, ſed vt melioraret nos. Ad prob. reſp. Incarnationem fuiſſe Deo bonam, reſpectiuè extrinſecè, & Deum habendo illam habere nouum bonum, & nouum ſibi conueniens, ſuæque inclinationi; non tamen bonum augens bonitatem eius, quia eſt incapax augmenti, nec bonum meliorans ipſum Deum, ſed tota eius bonitas, & conuenientia ſtabat in meliorando nos, & non ipſum.

288 Inclinatio ergo illa Dei, de qua diximus diſputantes de conuenientia Incarnationis, non erat inclinatio ad Incarnationem bonam, vt per illam Deus melioraret ſe, ſed vt per illam melioraret nos, ſicut Sol producendo methala, non meliorat ſe, ſed iſpa. Ad 2. confirmationem reſpódetur, opera facere Deum laudabiliorem à nobis; non tamen meliorem. Hæc enim laus reſultans, non eſt magnificatiua, quaſi fundetur in eo, quòd Deus fuerit melioratus in ſe, ſed eſt laus gratificatiua, & gratias agens, fundata in eo, quòd Deus factus fuerit maior Bene actor noſtri, ac per conſequens in eo, quòd nos magis ad laudes ſuas, ſuis beneficijs adſtrinxerit.

QVÆSTIO VI.

DE NECESSITATE EX SVPPOSITIONE.

289 Qvadruplex ex ſententia. Prima fuiſſe neceſſariam ex ſuppoſitione mundi creati. Ita

Lu-

Lulius hic. Secunda ex ſuppoſitione peccati originalis. Inclinat Abulenſis ſuper Prologum Matthæi, quæſt. 27. ſoletque tribui aliquibus Patribus, nempè Anſelmo, & Ricardo de S. Victore, apud Vazquez hîc diſp. 1. cap. 2. Tertia eam negat, adhuc ex ſuppoſitione decreti reparandi hominem lapſum, ſed ex ſatisfactionis condignæ. Ita cum D. Thoma communis ſententia.

290 Quarta denique, non ſolum tollit neceſsitatem, poſito hoc decreto reparandi hominem, ſed affirmat, impertinentèr ſe habere Incarnationem ad tale intentum, Chriſtumque non veniſſe, vt homines liberaret, ſed vt perduceret in ſalutem æternam per doctrinam ſuam. Ita Petrus Abaillardus, qui ex hæreticis hunc errorē ſumpſit, & docuit. Videatur Arauxo quæſt. 1. art. 2. dub. 1.

ARTICVLVS I.

EXCLVDVNTVR ALIQVÆ SVPPOSITIONES.

291 ASSERO primò: non fuit Incarnatio neceſſaria ex ſuppoſitione mundi creati. Ita communis ſententia. Probatur. Tùm, quia mundus non habet exigentiam, vel debitum illius, cum ſit ſupernaturaliſsima. Tùm, quia nec petit illam ad ſui conſtitutionem, nam abſque illa conſtitutus manſit per multos annos; nec ad ſui perfectionem; licet enim Deus decreuiſſet creare mundum, & creare perfectum, ſufficiebat ad hoc perfectio connaturalis: & licet daretur decretum de perfectione ſuperna, potuit eſſe de perfectione per gratiam, & gloriam ſine Incarnatione infinitè excedente illam.

292 Obijcies: propenſio Dei ad ſuam communicationem eſt innata, & infinita: atqui quantò maior eſt propenſio, tantò eſt minor libertas: ergo non dabatur, niſi diminuta libertas, ad non ſe communicandum infinitè mundo, ac per conſequens per Incarnationem. Reſp. propenſionem tunc tollere libertatem, quando vel per-

tur-

turbat rationem, vel determinat voluntatem. Neutrum eſt in Deo, quia eius propenſio, licet entitatiuè ſit infinita; eſt tamen omninò ſubdita arbitrio Dei, quoad exercitium ſe communicandi, & quoad modum finitum, vel infinitum. Communicauit autem ſe pro libitò mundo per creatam participationem: potens ſi vellet non ſe communicare per phyſicam vnionem; non ergo eſt propenſio abſoluta, nec tantâ, quæ rapiat voluntatem Dei.

293 Dico 2. Non fuit neceſſaria ex ſuppoſitione peccati. Prob. 1. ex Scriptura tribuente Redemptionem ſummæ charitati, & liberalitati Dei. 2. Quia in manu Dei erat non redimere hominem. Patet ex cap. 10. Sapientiæ: *quis tibi imputabit, ſi perierint nationes, quas tu feciſti?* Ideſt, ſi maneant ſine redemptione à peccato, vt colligitur ex verbis præcedentibus iſta: *Nec timens aliquem, veniam dabat peccatis eorum.* Inſuper, quia reliquit Angelos in peccato ſuo: ergo potuiſſet relinquere & homines.

294 Nec enim fuiſſet contrà aliquod attributum Dei non redimere; non contrà Miſericordiam. Tum, quia iſti ſatisfactum erat, dando homini tot dona, per quæ ſe à peccato præſeruaret, ſi vellet. Tùm, quia ſicut miſericordia non tenetur omnes eripere à peccato, ita nec aliquem, præcipuè cùm homines per peccatum mortale meruerint omnem pœnam poſsibilem, ac per conſequens pœnam carendi Redemptore.

295 Obijcies Anſelmum, Athanaſium, & Cyrillum noſtrum Alexandrinum. Primus enim libro *cur Deus homo*, cap. 12. iudicat indecens, hominem relinqui à Deo in peccato. Et lib. 2. cap. 4. ait: *neceſsè eſt ergo, vt Deus de humana natura perficiat, quòd incæpit.* Hoc autem fieri non potuit, niſi per integram ſatisfactionem. Et cap. 6. ait: *neceſsè eſt, vt hanc ſatisfactionem faciat Deus homo.* Idem indicat Cyrillus 8. Theſauri cap. 7. Item Athanaſius 6. de Incarnatione dicit: *indecorum, abſurdum, &*

indig-

Digitized by Google

indignum, & indecentiſſimum bonitati Dei non reparare hominem lapſum, ſed ſinere eum perire.

296 Vazquez non excuſſat Anſelmum. Illum autem excuſſarunt Bonaventura, & Alenſis; teſte Arauxo hîc, docentes, Anſelmum fuiſſe locutum non ex ſuppoſitione peccati, ſed ex ſuppoſitione condignæ ſatisfactionis decretæ. Satis autem ſe Anſelmus declarauit lib. 2. cap. 2. docens; talem neceſsitatem ex ſuppoſitione eſſe dicendam gratiam Dei, quia Deus, nullo cogente, imò gratis ſuſcepit illam. Hoc autem non eſſet verum, ſi data ſuppoſitione lapſus, maneret neceſsitatus ſimpliciter. Tunc enim non eſſet gratia neceſsitas iſta redimendi, cùm haberet originem ab ipſo lapſu inducente illam neceſſariò.

297 Athanaſius Sermone 3. contrà Arianos ante finem ait: *Deum potuiſſe hominem redimere, abſque adventu Chriſti.* Vndè in loco ſuprà citato, licet intendat reparationem hominis, non tamen determinatè per Incarnationem. Ibi autem in tali loco, etiàm loquitur de neceſſitate reparationis, vel ex ſuppoſitione decreti ſaluandi homines, vel ex ſuppoſitione *ſpecialiſſimi, & ſtrictiſſimi amoris, quo Deus hominem diligebat*, ſaltèm oratoriè loquendo indecens videbatur tàm ſtrictiſsimè amare, & in tanta miſeria hominem relinquere. Alij interpretabuntur ly *indecens* minùs decens, ſiuè indecens quoad nos, qui de rebus pro primo aſpectu iudicamus. Et ly *neceſſè*, ſiuè neceſſarium interpretabuntur, non ſcholaſticè, ſed vulgaritèr pro convenienti. Alij dicent, quòd locuntur, vel exaggeratoriè, vel ex ſuppoſitionibus datis.

298 Argues tandem: Deus non poteſt amplecti obiectum inhoneſtum: ergo nec minùs honeſtum. Nego conſequentiam, præcipuè ſi accedat motiuum ſummum, de quo quæſt. præterita. Diſparitas eſt, quia illud eſt extrà obiectum adæquatum diuinæ voluntatis, contrariaturque bonitati Dei, & Sapientiæ dictanti eſſe fugiendum inhoneſtum; at benè poteſt velle minùs honeſtum,

quia

quia etiam eſt honeſtum, ac per conſequens carentiam Incarnationis, ſuppoſito lapſu.

299 Dico 3. Nec fuit neceſſaria poſt decretum reparandi hominem. Prob. quia Auguſtinus ſtultos vocat *dicentes, Deum non potuiſſe alitèr liberare hominem, quàm per Incarnationem.* Tùm, quia potuit gratis cedere iuri ſuo, & condonare offenſam. Tùm, quia potuit eſſe contentus ſatisfactione imperfecta, v.g. obſequio Angeli pro homine, conſtituendo hominum caput. Sic poteſt creditor pro libitò eſſe contentus, ſi pro toto debitò ſoluatur vna pars. Tum denique, quia condonato liberalitér peccato Adamo ipſi, potuit ab eo, vt aliorum capite ſatisfactionem imperfectam acceptare.

300 Obijcies 1. Eo ipſo, quòd homo peccauit, fuit debitor pœnæ æternæ: ergo alicui debebat contrà cuius ius erat remiſsiò ſine ſatisfactione condigna facta. Reſp. fuiſſe debitum ipſi Deo, Iuſtitiæque eius, quia tamen vt Supremus Dominus potuit remittere cedendo iuri ſuo. Nec eſt contrà Iuſtitiam propriam, quia nemo ſibi ipſi facit iniuſtitiam, ſi poſsit cederet, & cedat iuri ſuo. Nec dicas, fieri iniuſtitiam dæmoni, ſub cuius poteſtate eſt homo poſt peccatum. Etenim dæmon non habet ius in puniendo, ſed miniſterium purum, vt miniſter diuinæ Iuſtitiæ; imò licèt haberet, potuit Deus, vt Supremus Dominus expoliare illum tali iure.

301 Obijcies 2. Non eſt decoroſum perſonæ publicæ remittere propriam offenſam, abſque ſatisfactione condigna. Tùm, quia ad ipſam attinet attendere ad bonum commune, & caſtigare delicta. Tùm quia Iudex, qui crimina diſsimulat ſine punitione, videtur, quòd placeant ipſi delicta: ergo nec Deus poteſt. Nego conſeq. Diſparitas eſt, quia Iudex tenetur legibus, ſecùs Deus, qui eſt Supremus Dominus attributa ſua reſpicientia creaturas liberè exercens, ſiuè Iuſtitiam, ſiuè Miſericordiam, quia nulli debet exercitium vnius præ alia, ſicut debet Iudex, Reipublicæ ex contractu.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

IMPVGNATVR A SENTENTIA, VBI DE LIBERAtione à ſeruitute dæmonis.

302 DIco 4. Contrà vltimam ſententiam: licet Incarnatio non fuerit ſimpliciter neceſſaria ad hominem reparandum, eſt tamen ordinata à Deo ad iſtud, & ad liberationem à peccato, vtpotè valdê conducens. Eſt de fide apud Arauxo citatum. Prob. homo per peccatum erat ſub poteſtate, & ſeruitute dæmonis; atqui Chriſtus venit ſoluere ſeruitutem: ergo & liberare à peccato. Maior eſt definita ab Inocentio II. Contrà Abaillardum, apud D. Bernardum Epiſt. 194. & in Tridentino ſeſsione 5. decreto de peccato originali, & Scripturæ ſæpè id expreſsè clamant.

303 Minor etiam conſtat ex Euangelio Ioannis: in hoc apparuit Filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli. Item: Princeps huius mundi eijcietur foras. Idem conſtat ex alijs locis. Confirmatur: Redimere eſt eripere aliquem à ſeruitute alicuius, exhibendo pretium; ſed Chriſtus exhibendo pretium ſanguinis eripuit nos à ſeruitute diaboli: ergo verè nos redemit. Vndè Concilia, & Petres, & ſenſus totius Eccleſiæ, confitentur Chriſtum Dominum Redemptorem, & liberatorem à peccato, veniſſeque, vt ſaluum faceret per redemptionem, quòd per peccatum perierat.

304 Obijcies 1. Captiuitas tunc eſt verè captiuitas, quando quis eſt ſub poteſtate tyrannica alicuius, ſed hæc poteſtas non fuit ex parte dæmonis; ergo nec captiuitas ex parte hominis: ergo Chriſtus non venit redimere à captiuitate. Minor probatur, quia dæmon ſolum fuit in inferno cuſtos malorum, atque punitor eorum, vt miniſter diuinæ Iuſtitiæ hîc, & ibi; & ſic Anſelmus lib. cur Deus homo, & Bernardus citatus hoc modo explicant ſeruitutem hominis ſub dæmone: ergo iſte ſolum habet

mi-

Digitized by Google

miniſterium Iuſtitiæ erga malos homines, non verò poteſtatem tyrannicam.

305 2. A poſteriori id ipſum probatur: in redemptione illi tribuitur pretium, qui habet captiuos ſub poteſtate ſua tyrannica; ſed pretium redemptionis, nempè ſanguinis Chriſti, non fuit tributum dæmoni: ergo quia dæmon non habebat captiuos ſub tyrannica poteſtate. Nec poteſt dici, hominis captiuerium fuiſſe ſub poteſtate Iuſtitiæ Dei infligentis pœnam per miniſterium dæmonis; ideòque hominem fuiſſe ſtrictè redemptum, etiam à dæmone, dum pretium fuit exhibitum Deo, licet non dæmoni. Sed contrà, quia Deus non habet poteſtatem tyrannicam reſpectu hominis, ſed dominium iuſtiſsimũ, & ſupremam; atqui in redemptione offertur pretium habenti captiuos ſub poteſtate tyrannica, nec alitêr datur ſtricta redemptio; ſi ergo nec Deo, nec dæmoni competit poteſtas tyrannica, cui detur pretium, non dabitur ſtricta redemptio.

306 Ideò reſpondet Arauxò, ſeruitutem hominis erga dæmonem fuiſſe ſeruitutem proptèr poteſtatem, quã habebat poſt peccatum tentandi homines acritèr, ſuggerando eis materiam, vt peccent, & poſtea puniendo eos, ſicut tyrannus ducit captiuum pro ſuo libitò, quo vult, & ad quod vult, eumque punit. Et licet dæmon non tolleret libertatem, valdè tamen vrgebat ad quod vult. Vndè reſpondet ad primam probationem, Anſelmum, & Bernardum non negare hoc ius, ſed explicare illud à poſteriori, & ab effectu per miniſterium puniendi illa peccata, quæ homo facit ex dæmonis ſuggeſtione, ſequens voluntatem ejus, vt ſeruus. Ad ſecundam reſpondet, poteſtatem dæmonis fuiſſe cõmiſſarij delegatam à Deo, & ſic pretium redemptionis debuit tribui Deo vt verò Domino, non verò cõmiſſario.

307 Hoc vltimum difficilè eſt, nam poteſtas tyrannica dæmonis non eſt delegata, ſaltìm adæquatè, quia præcipuè dicit facultatem continuò tentandi ad peccatum. Licet ergo ius puniendi in inferno ſit delegatum,

ſecùs poteſtas tentandi. Delegata enim ordinariam in delegante ſupponit. Deus autem non habet poteſtatem ordinariam tyrannicam, nec tentandi. Inſuper ius puniendi præcisè non eſt tyrannicum in dæmone, nam accepit à Deo: ergo in illo in quo eſt delegatum, non eſt propriè tyrannus. Item dæmon in tentando non accepit ius à Deo, ſed nudam permiſsionem: ergo non eſt delegatus in iure tentandi: ergo nec in tyrannica poteſtate. Adhuc ergo manet difficultas propoſita, de eo quod Chriſtus perfectê non redimerit hominem, ſiquidem debebat ſoluere pretium habenti poteſtatem tyrannicam circa illud. Nec tamen factum eſt ſic.

308 Bernal ergo diſp. 10. ſect. 2. alitèr reſpondet, quòd dum dicitur Chriſtum redemiſſe nos à peccatis, locutio eſt partìm propria, & partìm impropria. Propria quidem, quatenùs ſignificat, Chriſtum exhibito pretio, nos à peccatis eripuiſſe, ſaltìm quoad ſufficientiam merendo nobis auxilia, quibus poſsimus exire à peccato, & tentationibus dæmonis reſiſtere, quibus dæmon homines vincebat, ſuoſque tyrannicè faciebat, obligando ſeruire illi in peccatis. Impropria autem, quatenùs non ſeruatur conſuetudo dandi pretium tyranno ipſi.

309 Sed meliùs pro conſeruanda Sacræ Scripturæ, & Theologorum communis locutionis proprietate, dicendum eſt, ſtrictam fuiſſe Chriſti redemptionem, hæc enim præcisè, & in rigore ſolum dicit ereptionem à ſeruitute tyranni, emendo liberationem ipſam, ideſt media illa, per quæ captiuus eripiendus eſt à ſeruitute, ſiuè pretium detur ipſi tyranno, ſiuê detur exhibenti media illa, per quæ captiuus liberandus eſt. Vndè dare pretium ipſi tyranno non eſt de ratione redemptionis, licet ita contingat regularitèr.

310 Colligo ex his. Tyrannidem dæmonis formalitèr, & principalitêr ſtare in eo, quòd contrà ius, & rationem per ſuas ſugeſtiones, ita continuò, & acritèr hominem tentaret, vt ferè pro ſuo arbitratu, ad peccatum duceret; quàm tentationem homo ferè non poſſet vincere,

te, ob raritatem, & defectum auxiliorum; & mediorum, quibus vinceret. Vndè talitèr fiebat irremiſsibile illud peccatum iam factum, vt nemo poſſet exire ab eo, & ſe à dæmonis eximere commiſ- ione, & tyrannide, in qua iterum, & iterum tentatus caderet, poſtea manſ rus in inferno per æternitatē ſubiectus illi. Nec mirum, ſiquidē homo contraxit peccando debitum carendi auxilijs, quibus poſſet exire à peccato, reſiſtere tentationi. Hoc autem debitum ſoluit Chriſtus pro nobis, obtinendo auxilia ſufficientia pro omnibus, & aliqua efficacia pro antiquis, abundantiſsima autem pro nobis, de quo latius art. ſeq.

ARTICVLVS III.

SOLVITVR ALIVD ARGVMENTVM.

311 OBijcies ſecundò contrà vltimam concluſionem: ergo Chriſtus etiam ſi exhibuerit pretium, non eripuit homines à ſubiectione dæmonis. Conſequentia probatur, quia redemptio generalis, qua iuxtà Scripturam redemit omnes homines, non invenitur in quo conſiſtat. Etenim non ſtat in eo, quòd eripuerit homines iam exiſtentes in inferno, quia ibi nulla eſt redemptio. Similitèr nec Patres à carcere Lymbi, quia iſti cum eſſent in gratia, & extra tentationis ſtatum, licet eſſent ſub cuſtodia dæmonis, vt volunt aliqui, non erant in eius ſeruitute. Nec item ſtat in liberando à peccato, ſiquidem adhuc homines ſæpiſsimè peccant, imò & plures, quin à peccato exeant, moriuntur in illo: ergo moriuntur ſine redemptione. Nec tandem ſtat in liberatione à tentatione, quia dæmon adhuc quotidie tentat, & quotidie vincit ad peccatum: ergo non invenitur in quo conſiſtat hęc redemptio generalis hominum à ſeruitute diaboli.

312 De hac difficultate plus infrà, dum de ſatisfactione Chriſti ſit ſermo. Reſpondeo ergo concedendo generalem redemptionem non fuiſſe exercitam per eductio-

nem damnatorum ab inferno, nec PP. à Lymbo, quia hæc fuit ſpecialis redemptio, licet fuerit effectus redemptionis generalis. Stat ergo hæc in liberatione quoad ſufficientiam à peccatis, & ab acrimonia tentationum. Ad probationem reſpondeo, omnes homines ab Adam vſque ad finem mundi fuiſſe à Chriſto redemptos, & quoad ſufficientiam à peccato liberatos; licet non quoad efficaciam; omnibus enim prouiſum eſt per Chriſti merita de auxilijs, vel remedio, quibus exire poſſent à peccato, & non cadere in aliud, & tentationes vincere per auxilia, quibus in primi peccati pœnam, priuati erant. Licet autem non impedierit Chriſtus tentationes, dedit tamen auxilia ſufficientia ad reſiſtendum reipſa illis, ſi homo vellet.

313 Hinc eſt, quòd licet dæmon de facto tentet, & deducat in infernum, ſed non ita ineuitabilitèr ac antea: cum antea ita acritèr tentaret, vt redemptione ſublata, homo ſempèr caderet, cum auxilium efficax non deberetur ei vmquam: redemptione autem decreta, antequam in exercitio poneretur, etiam homo difficultèr vincebat, ob auxiliorum inopiam. Modo autem homo cadit, quia vult omninò; & ſæpiſsimè non cadit ob auxiliorum abundantiam, quæ poſt redemptionem exercitam datur. Licet ergo ex meritis Chriſti omnia auxilia ad reſurgendum data ſint, & ante, & poſt adventum Chriſti; ſed ante erant paucißima, & ſic dæmon maximè ſuam tyrannidem exercebat. Nunc verò abundantiſsima, ita vt dixerit Auguſtinus, quòd ante adventum Chriſti homines cum dæmone contendebant, tamquam cum cane ſoluto; poſt adventum verò, tamquam cum ligato, qui latrat, ſed nó mordet, niſi appropinquantes illi.

DISTINCTIO II.

DE SATISFACTIONE.

QVÆSTIO VII.

DE NECESSITATE INCARNATIONIS, ad ſatisfactionem.

314 NEgant illá, aliqui hæretici exiſtimãtes, opera naturalia ſufficere ad ſatisfactionem cõdignam pro offenſa exhibendam. Sed noto primò, ad condignam ſatisfactionem non fuiſſe ſimplicitèr neceſſariam Incarnationem provt ſignificat vnionem Dei ad hominem, ſiuê ad carnem. Sufficiebat enim Angelizatio. Licet enim Deus Angelus non poſſet nos redimere per mortem, poſſet per alios actus bonos Angeli Dei, qui eſſent valoris ſimplicitèr infiniti. Incarnatio ergò ſub hoc nomine ſolum eſt ſimplicitèr neceſſaria ad redimendum, cum circunſtantia illa, nempè vt diabolus per hominem quem vicerat, vinceretur.

ARTICVLVS I.

QVID SIT SATISFACTIO, ET AN SVFficiat naturalis?

315 NOTO ſecundò: ſatisfactionem eſſe voluntariam compenſationem debiti reddentem æquiualens, v.g. pro iniuria, pro damno illato, vel pro pœna debita. Vndè docet Ripalda tom. 1. diſp. 15. à nu. 9. & tom. 2. diſp. 97. ſect. 1. & diſp. 98. ſatisfactionem à

merito differre inter alia, quia ſatisfaciens dum ſoluit ſe habet tamquam debitor obligatus creditori; merens autem vt talis non ſoluit vt obligatus, ſed potius per obſequia ſua, obligat eum cui ſeruit, vt retribuat præmium. Satisfactor ergo induit perſonam debitoris; ille verò cui ſatisfit perſonam creditoris. E contrà eſt in merito, merens enim tendit vt induat perſonam creditoris, & ille apud quem meretur induat perſonam debitoris.

316 Inſuper ſatisfactio vt talis conſulit bono illius cui fit reſarciendo ei damnum; meritum verò bono ipſius merentis. Ita Ripalda tom. 2. diſp. 96. num. 60. ex Ragusa. Dixi ſatisfactionem eſſe voluntariam, compenſationem alitèr non eſt propriè ſatisfactio. Animæ etenim Purgatorij compenſant debitum, ſed per ſatisfactionem tantum. De quo Lugo de pœnitentia. Damnati non ſatisfaciunt per pœnam, quia inuoluntariè patiuntur. Nec item ſatis patiuntur, quia licet patiantur in æternum, ſed nunquam ſatis.

317 Duplex eſt ſatisfactio, & meritum. Condigna, & congrua. Illa ſoluet æquale ſaltim moralitêr debito; ſicut meritum condignum eſt æquale moralitèr præmio, licet non mathematicè. Diuidi ſolet in ſatisfactionem de iuſtitia, & in condignam purè, vtráque offert æquale, ſed illa addendo aliquas conditiones, de quibus infrà, Deo dante. Congrua eſt quæ aliqualitêr, & cum aliqua proportione ſoluit, ſed non æqualitèr. Ideò creditor debitum remittens intuitu iſtius, adhuc liberalitatem exercet potius, quàm obligationem; datur tamen congruentia, & decentia aliqua, ſed non neceſſitans, vt illius intuitu ſatisfactionis, debitum remittat.

318 Hinc aliam differentiam Ripalda infert intèr ſatisfactionem condignam, & meritum condigum, quòd illa præcipuè reſpicit debitum cum æqualitate ad illud; meritum verò ſua æqualitate reſpicit præmium. Vera eſt differentia iſta. Addit tamen Ripalda, quòd meritum remiſsionis peccati (intellige ex præciſa ratione meri-

ti)

ti) non debet eſſe æquale peccato, ſed æquale illius remiſsioni, quia meritum vt tale iſtam reſpicit, & non illud. Satisfactio verò debet eſſe æqualis peccato. Sed de hoc infrà. Etenim remiſsio peccati æſtimatur moralitèr quantum peccatum ipſum. Idem actus bonus moralis poteſt eſſe ſimùl ſatisfactio, & meritum. Primò modo reſpicit immediatè culpam, quàm extinguat. Secundò modo præmium, quòd aſſequatur.

319 Aſſero ergo contra Pelagium, puram creaturam per opera viribus naturæ elicita non poſſe diuinitùs ſatisfacere condignè. Et contrà alios; nec congruè. Probatur: offenſa, & quilibet gradus ſpecificus eius, tantam ſumit grauitatem à diuina Maieſtate, vt supremè diſtet, & ordine, & valore, à quolibet obſequio naturali: ergo iſtud nequit ſatisfacere pro illa adhùc imperfectè. Conſequentia probatur, quia ſatisfactio de condigno æqualitatem valoris requirit, & de congruo aliquam proportionem cum debito, non minùs, quàm meritum de congruo, cuius cum præmio proportionem probaui in materia de Prædeſtinatione.

ARTICVLVS II.

ARGVMENTA CONTRA CONCLVSIONEM

320 NEC dicas primò contra ſecundam partem: Per opus naturale poſſe ſolui partem debiti. Nego de parte ſpeciali. Ideò enim debens mille ſoluit partem debiti per vnum, quia vnum habet proportionem cum debito diuiſibili, & congruentiam, vt remittatur non potenti plus; quàm proportionem non habet opus naturale cum offenſa infinitè diſtanti, nec cum ſpeciali eius gradu.

321 Nec dicas ſecundò: ſi Rex promitteret homini pœnam mortis dimittere proptèr leuationem feſtucæ, remiſsio non eſſet liberalis, cum eſſet ex aliquo; atqui nulla eſt proportio: ergo non requiritur propor-

tio. Maior probatur, quia non ſit liberalitèr, quòd fit intuitu obſequij. Reſponderi ſolet, remiſsionem tunc non eſſe ex leuatione, tanquam ex obſequio, ſed tanquam ex conditione. Vnde tunc vel eſſet liberalitas, vel fidelitas, vel vtrumque; non verò iuſtitia, aut gratitudo, aut aliquid ſapiens obligationem, cum ex parte conditionis nulla ſit proportio.

322 Replicabis: poſſet tunc Rex remittere ſine motiuo donandi, & ſine motiuo promiſsionis, atque immediatè, & ſolum proptèr leuationem feſtucæ: ergo licet tunc materialitèr eſſet liberalitas & fidelitas, remiſsio illa; secùs formalitèr, & ex motiuo: Ergo eſſet tunc ex ſatisfactione; poteſtque ſimilitèr Deus remittere ex opere naturali, vt ſatisfactione. Nego vltimam conſequentiam, quia licet eſſet ex aliquali obſequio, licet minutiſsimo, non verò ex aliquali ſatisfactione, quia hæc plus requirit, nempè facere ſatis, vel quaſi ſatis, pro debito mortis extinguendo.

323 Dices iterum: ergo nulla dabitur ſatisfactio de congruo, ſi requiritur ly ſatis. Nego conſequentiam; quia ſufficit *quaſi ſatis*, & quæ ſit ſatis ad fundandam congruentiam moralitèr, licet non ad obligationem ex parte rei oblatæ. Tunc ergo iuxtà vltimam ſolutionem gratificatio illa obſequij per remiſsionem proueniet ex quadam gratitudine, non quidem ſtricta, & proportionata, ſed ex gratitudine omninò ſuperexcedente tale obſequiũ, & quæ plurimum habeat liberalitatis; cũ nihil habeat ſatisfactionis apud prudentes, nec leuitas illa obſequij nomen ſatisfactionis patiatur.

324 Nec dicas tertiò: dari poteſt condonatio peccati oppoſiti legi naturali, quæ naturalis ſit; eſt enim Deus Supremus Dominus condonationis, & natura miſera eſt capax illius, licet non habeat ius; cum autem condonatio fieret ſine infuſione gratiæ, poſſet eſſe naturalis: ergo iam macula offenſæ expelli poteſt per actum purè naturalem, licet ſit Dei. Nota pro ſolutione, diuerſam eſſe proportionẽ ordinis, & proportionem ſatisfactio-

ctio-

Digitized by Google

ctionis. Hæc enim præter eſſe eiuſdem ordinis, petit æqualitatem moralem. Vndè debet valdè notari, aliud eſſe tolli offenſam per aliquid habens cum illa incompatibilitatem quaſi phyſicam; ſicut lux poſitiua tollitur per carentiam eius; aliud autem eſt tolli offenſam per ſatisfactionem, aut meritum, cum æqualitate compenſandi moraliter illud. Reſp. ergo, per condonationem tolli offenſam, ratione incompatibilitatis quaſi phyſicæ cum illa, quàm tamen incompatibilitatem non habet obſequium noſtrum naturale, & multò minùs rationem ſatiſfactionis æqualis, licet habeat proportionem ordinis.

325 Nec dicas quartò: Auerſio à Deo, quæ per offenſam fit, eſt naturalis: ergo conuerſio naturalis poterit illi eſſe proportionata: ergo & poteſt eſſe ſatisfactio pro illa. Si reſpondeas, non dari talem conuerſionem naturalem. Contrà, quia qui naturalitèr cómiſsit peccatum iniuſtitiæ contrà Deum, poteſt naturalitèr fœditatem, & ingratiſsimam contrà Deũ offenſionem cognoſcere, illaſq; deteſtari. Inſuper ſatis probabile eſt, quòd ſit poſsibilis amor naturalis Dei ſuper omnia: ergo & deteſtatio offenſarum ipſius. Hæc autem eſt conuerſio ad Deum, eſtque naturalis, & eiuſdem ordinis cum offenſa. Reſpondetur ergo ad argumentum, conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: conuerſio naturalis poteſt eſſe proportionata averſioni proportione ordinis naturalis, concedo; proportione ſatisfactionis, & moralis extinctionis, nego. Hæc enim requirit ſufficientiam deſtruendi ipſam offenſam per æqualitatem compenſationis, quàm tamen non habet talis conuerſio reſpectu peccati habitualis, aut maculæ relictæ ex actuali.

326 Dixi reſpectu peccati habitualis. Etenim conuerſio naturalis, etiam ſi eſſet mala, tollere poteſt actualem amorem peccati, ideſt peccatum actuale: quòd odium, expellit amorem, ſed non expellit ſatisfaciendo, ſed per phyſicam incompatibilitatem. Habituale autem non expellit, quia cum hoc non habet incompatibilitatem adhuc phyſicam. Habituale enim eſt macula, & auer-

ſio relicta ex peccato actuali, moralitèr perſeuerans, quatenus non eſt remiſſa à Deo. Vndè non ſtat in ſolo affectu voluntatis, qui fuit; ſed in illo, vt non remiſſo à Deo; quo pacto iam non eſt ſub iure creaturę, ſed tranſit in ius Dei, non remittentis tale debitum. Vnde niſi Deus ipſe cedat, conuerſio illa non extinguet maculam, quia nec phyſicè eſt deſtructiua iuris Dei, nec moralitèr ſatiſfactiua pro debito.

327 Nec obeſt quintò, ſi dicas: hominem viribus naturæ non poſſe offerre ſatisfactionem ſupernam: ergo cum non teneatur ad impoſsibile, debet Deus naturalem acceptare. Confirmatur: homo naturalitèr faciens quidquid poteſt, & deſiderans offerre ſatisfactionem ſupernam ſi poſſet, eo ipſo ſatisfacit. Probatur, quia voluntas apud Deum reputatur pro facto: ergo volitio illa naturalis reputatur pro ſatisfactione ſuperna condigna. Reſpondetur negando conſequentiam, quia Deus non tenetur remittere peccatum, ac per conſequens, nec admittere conuerſionem naturalem. Vndè Deus nec peteret, nec poſſet ab homine tunc ſatisfactionem ſupernam, quia impoſsibilem illi, ſed relinqueret illum in ſuo peccato.

328 Nec inſtes, Deum tunc punire hominem non ſatisfacientem: ergo in homine dabatur poſſe ſatisfacere, ſaltim ſatisfactione naturali. Nego antecedens. Puniret enim hominem, quia peccauit, & quia ſe reddidit impotentem ad reſurgendum, vel quia ponebat obicem gratiæ Dei, non autem, quia non ſoluebat debitum, cum non poſſet. Ad confirmationem nego antecedens, quia licet homo faciat quidquid poteſt, nihil facit, ſiquidem eſt impotens ad ſatisfaciendum. Ad probationem reſpondetur, apud Deum non reputari pro facto voluntatem illam naturalem; & ex ſe inefficacem, atque de re ſibi impoſsibili.

329 Patet hoc, quia ſequeretur, quòd naturale deſiderium faciendi omnia opera ſuperna omnium Sanctorum haberet meritum æquale omnibus illis, quòd falſum eſt; & voluntas Diu. Auguſtini expoliandi ſe Dei-

ta-

tate, ſi illam haberet, vt donaret illam Deo, eſſe tàm æſtimabilis apud Deum, ac ſi reipſa Deitatem donaſſet. Vt ergo pro facto reputetur voluntas, debet eſſe ſuperna, & de ſe efficax; factum autem, debet eſſe actio purè externa, contingentèr ab extrinſeco impedita; quando autem factum eſt operatio moralis interna volitio eius, non reputatur pro facto, cum iſtud addat nouam honeſtatem, & moralitatem. Sic, ſi ego vellem efficacitèr ieiunare, & impediret Prælatus, vel ægritudo, voluntas illa reputatur pro ieiunio externo; non tamen reputatur pro interno exercitio patientiæ exercendæ in ipſo ieiunio. Sic cum ſatisfactio ſuperna condigna ſit opus diſtinctum internum morale, volitio illius non habetur pro facto.

330 Conſtat ex dictis, diuerſam eſſe ablationem offenſæ per ſatisfactionem, & per incompatibilitatem, abſque ſatisfactione. Hoc pacto deſtruitur offenſa, ſi Deus liberè condonet illam, vel liberè infundat gratiam ſanctificantem incompatibilem cum offenſa, vel deſtruat ſubiectum offenſæ, vbi nulla datur ſatisfactio. Sic etiam tollitur peccatum actuale per deteſtationem ſeriam, & efficacem, ex quocumque motiuo etiam malo.

QVÆSTIO VIII.

DE SATISFACTIONE CONDIGNA A PVRA creatura.

331 SI homo purus, vel Angelus, non poſſet offerre condignā ſatisfactionem pro offenſa, neceſſaria erit Incarnatio pro exhibenda illa. Ideò an, & cur non poſsit pura creatura, examinandum eſt. Sermo autem eſt de condigna ſuperna, communis ſententia Patrum, & Theologorum clamat, quòd ſi Chriſtus non eſſet Deus, ſed purus homo, non afferret remedium, vtique condignum, de quo Bernal. Rationes autem neceſſita-

ſitatis, vt ſatisfaciens ſit Deus, prius examinandæ ſunt, nam eſt in hoc magna difficultas.

ARTICVLVS I.

EXAMINATVR RATIO PATRIS VAZQVEZ.

332 DOCET hic Author hîc diſp. 2. cap. 2. & 6. contritionem ſupernam, ſiuê actum charitatis puri hominis poſſe eſſe tam bonum, quàm offenſa ſit mala. Cur ergo non erit ſatisfactio condigna? Ratio, quia ratione æqualitatis cum debito, debet tollere totum debitum, & non tollit, quia ſupponit ante ſe partem debiti remiſſam. Etenim peccator non ſolum fit debitor inimicitiæ Dei, & damnationis, ſed debitor carendi omni auxilio ad reſurgendum. Hanc enim pœnam, & omnem aliam poteſt iuſtè dare Deus ob tam grauem offenſam. Cum autem ante contritionem dederit Deus auxilium ad illam, iàm gratis remiſsit partem hanc debiti, & ſic contritio non extinguit totum.

333 Sed impugnatur primò: ſequitur enim, quòd nec ſatisfactio Chriſti eſſet condigna: pars enim debiti etiam erat carentia Redemptoris, & hæc ſupponebatur Chriſto iam remiſſa gratis à Patre, & ſine Chriſti merito. Non enim potuit Chriſtus mereri, quòd ipſe fieret Redemptor, aliàs meruiſſet de condigno Incarnationem, vt poſſet eſſe integer Redemptor, & ſatisfactor pro toto debito.

334 Si dicas: non fuiſſe remiſſam Chriſto ſatisfacienti, ſiquidem non contraxit tale debitum, ſed remiſſam fuiſſe nobis; ſatisfecit autem Chriſtus pro toto debito, ad quod ſe vt fideiuſſor obligauit. Sed cõtrà. Tùm, quia Chriſtus ſaltim inuenit remiſſam partem debiti noſtri: ergo non ſoluit pro toto debito noſtro, ſed pro parte permanente. Idem autem dici poſſet de actu contritionis, quòd hoc non obſtante eſſet ſatisfactio. Tùm etiam, quia ſequitur ex hoc, quòd dæmon ad maius debitum obli-

gauerit nos, quàm eſt illud pro quo Chriſtus ſatisfecit.

335 Neque erit ſolidum, ſi dicas primò, peccatorem meruiſſe carentiam auxilij pro ſe in ſeipſo, non verò pro ſe in Chriſto, & ſic carentia Redemptoris, & auxilij in Chriſto, non erat merita à peccatore. Contrà enim, quia peccator per peccatum redditur indignus beneficio auxilij proprij, ac per conſequens multò magis beneficio tātò maiori, habendi Redemptorē, quia multò altior eſt donatio Redemptoris, & minùs connaturalis homini, quàm donatio auxiliorum.

336 Nec ſecundò, erit ſolidum dicere, Chriſtum abſtuliſſe pœnam carendi Redemptore, ac per conſequens extinxiſſe totum debitum, quòd non facit peccator. Ratio eſt, quia Chriſtus primò venit propter excellentiam myſterij, & poſtea ſua oratione meruit à Patre, quòd conſtitueretur Redemptor. Contrà. Tùm ad hominem contrà Vazquez, apud quem Chriſtus primò venit redimere, & venit ſine ſuo merito. Tùm, quia auxilium illud datum Chriſto, vt peteret fieri Redemptor, cedebat in bonum noſtrum, quo eramus indigni per peccatum, & neceſsè erat, hanc pœnam carendi tali auxilio remitti priùs.

337 Secundò principalitèr impugnatur Vazquez, quia ratio ipſius non videtur conformis ſenſui Sanctorum Patrum. Iſti enim impoſsibilitatem ſatisfactionis condignæ in pura creatura reducunt ad offenſæ magnitudinem, cuius non curat hæc ratio, ſed potiùs ex hac parte poſsibilem ait fuiſſe ſatisfactionem. Vnde ſequitur, peccatorem poſſe condignê compenſare offenſam per contritionem, & ſatisfacere pro toto debito offenſæ, licet non pro debito pœnæ, cum pars eius ſupponatur remiſſa. Etenim diuerſa ſunt debitum offenſæ, & debitum pœnæ, & ſatisfactio pro vna, ac pro alia, vt probat Ripalda tom. 2. diſp. 96. n. 59. & diſp. 98. n. 3.

338 Declaratur. Tùm, quia in iuſtificatione remittitur tota culpa, non verò debitum totius pœnę. Tùm, quia

quia homo alteri homini ſæpè remittit ex toto corde offenſam,nó verò pœnã à lege taxatã. Cõtrà ergo carentia auxilij non eſt culpa,ſed pœna,ſicut carentia redemptionis :ergo licet ratio Patris Vazquez probet, peccatorem non ſatisfacere pro tota pœna,non probat non ſatisfacere pro tota culpa , ſi contritio aſſeritur ęqualis culpę. Vnde,quoad debitum culpæ non fuiſſet neceſſaria Incarnatio , ſiquidem ſufficeret contritio : ergo non ſufficit contritio.

339 Dicendum ergo eſt , quod ſatisfactio Chriſti nullam partem debiti ſupponebat remiſſam , & ideò fuit condigna pro toto debito, & idem potuiſſet dicere Vazquez de Contritione. Ratio eſt , quia illę carentię non erant pars debiti, licet eſſent debitæ,ſed pars pœnę reſultantis ex debito,nam offenſa includit debitum omnium pœnarum,& dum illa durat,iſtud durat,& iuſtè poterat Deus omnes pœnas infligere. Quòd autem Deus carentias illas abſtulerit, non fuit remittere partem debiti,ſed ſuſpendere exercitium debiti,manente toto debito. Sicut peccator per peccatum fit dignus priuatione liberi arbitrij, imò & annihilatione. Deus autem hæc exercitia ſuſpendit miſericorditèr ex ſeipſo,& ſine merito Chriſti poterat , & ſaltim carentiam Redemptoris ita abſtulit, vt benè Arriaga diſp.4.num. 21. Imò de facto, quia Deus decreuit liberalitèr homines conſeruare, & emendare,ideò decreuit aduentum Chriſti apud Vazquez. Remiſſa ergo erat pars pœnæ , ſed non pars debiti pœnæ. Et idem potuit dici de carentia auxilij pro contritione : ergo hæc ratio non valet.

ARTICVLVS II.

AN HOMO POSSIT SATISFACERE PRO peccato proprio?

341 COmmunis ſententia negat poſſe de condigno. Plures admittunt de congruo. Primam par-

partem probant, quia contritio ſuperna cum non ſit opus amici, nec obſequium filij, nequit habere condignitatem, vt extinguat debitum tam ſummum. Sed Authores, qui docent in materia de Merito ſatis ingenioſè, contritionem, licet non in primò ſigno, ſaltìm in tertiò, in quo iam eſt infuſſa gratia, eſſe opus amici, informatum gratia ſanctificante, & mereri de condigno primam gloriam, fortè rationem iſtam eneruabunt, & ideò alia eſt quærenda ſolidior.

342 Cenſeo ergo non poſſe eſſe condignam pro peccato proprio. Probatur, quia culpa, vel eſt ſimplicitèr infinita, vel ſaltìm in ſupremo ordine offenſæ. Contritio autem eſt ſimplicitèr finita, etiam dum eſt opus amici, & obſequium ordinis valdè inferioris: ergo & ens inſufficiens ad extinguendum debitum ex condignitate. Hæc ratio ex infra dicendis multò magis roborabitur.

343 Nec obeſt: quòd homo reſtituit Deo per contritionem quantum abſtulit ab ipſo per peccatum, nempè obedientiam, honorem, amorem, & rationem vltimi finis: ergo eſt æqualis, & condigna, cum ſit ſuperna. Reſpondetur enim diſtinguendo antecedens: quantum attinet ad modum auferendi, nego reſtituere quòd abſtulit. Abſtulit enim illa modo morali ſummè ignominioſo, quia tanto maior eſt iniuria, quanto maior eſt offenſus. Reſtituit autem illa modo morali, valdè infimo, & tenui, nempè per obſequium, quòd tanto eſt minùs, quanto minor eſt creatura, & maior illo cui offertur. Vndè non reſtituit æquale. Sicut qui dedit alapam Regi, poſtea colendo, & petendo veniam, per hoc præcisè non reſtituit æquale.

344 Quantum ad ſatisfactionem de congruo. S. Thomas in 2. diſtinct. 27. art. 4. ad 4. & Suarez diſp. 4. ſect. 8. contrà Valentiam, & alios, admittunt in contritione ad remiſsionem mortalis proprij meritum de congruo. Et probatur, quia homo per illam offert in ordine ſuperno quantum poteſt, & licet non reſtituat æquale, reſtituit tamen ex ablatis bonam partem, nempè obedientiam,

tiam, honorem, amorem, & rationem vltimi finis, talitèr, quòd de facto Deus intuitu contritionis, vt diſpoſitionis vltimæ ad gratiam, remittit peccatori offenſam, quòd tamen non præſtat intuitu fidei, nec aliarum virtutum: ergo quia ex parte contritionis ſupernæ, invenit congruitatem aliquam: quia nempê iſta reſtituit bonam partem ablati, quàm aliæ virtutes non reſtituunt, nam non habent Deum pro vltimo fine expreſſo, ſicut habet contritio.

345 Nec obeſt, ſi objiciatur primò ex Scriptura, & ex Tridentino ſeſſ.6. can. 1. nos vocari iuſtificatos *gratis*. Reſpondetur dici *gratis*. Tùm, quia non offerimus æquale. Tùm, quia contritio ipſa eſt gratis data nobis in cauſa, nempê in auxilio. Nec ſecundò: congruitas ex parte liberalitatis diuinæ non ſufficit, vt ſatisfactio noſtra ſit de congruo; atqui in contritione non datur alia congruitas: ergo. Minor probat. Tùm, quia contritio eſt obſequiū, diſtans infinitè ab offenſa. Tùm quia in fieri, non eſt obſequium amici, & ſic nullam poteſt ex ſe habere congruitatem, vt Deus remittat tantam offenſam proptèr ipſam. Reſpondent negando minorem. Ad 1. prob. reſp. diſtantiam infinitam non impedire meritum de congruo, quia congruitas fundata in iſto merito, non fundatur in æqualitate, ſed in tali operis dignitate, quæ ſufficiat diſponere ad amicitiam, & mouere Deum ad extinctionem debiti. Ad 2. reſp. ad meritum de congruo non requiri ſtatum gratiæ, ſed quod homo ex auxilio gratiæ reſtituat quantum poteſt.

346 Nec obeſt tertiò ex Tridentino ſeſſ.6. can. 14. ſatisfactio pro ieiunia, & alia exercitia pia non eſt ſatisfactio per pœna æterna, ſed temporali: ergo nec pro culpa. Conſequentia prob. quia culpa imbibit debitum æternæ pœnæ. Reſp. diſtinguendo antecedens: ſatisfactio Sacramentalis, concedo. De ea enim loquitur: cum enim ſupponat iam remiſſum peccatum, & pœnam æternam per Sacramentum, ſolum ſatisfaciet pro temporali; ſatisfactio per contritionis exercitium pium, nego ante-

cce-

cedens, quia iſta cum antecedat remiſsionem offenſæ, poteſt eſſe diſpoſitio vltima moralis ad remiſsionem culpæ, & mereri illam de congruo. Hæc non reperiuntur in contritione naturali, quæ tamen prodeſſe poteſt ad remiſsionem culpæ, non vt meritum vel diſpoſitio moralis, ſed vt pura conditio remouens, prohibens.

347 Nec vltimò: ſatisfactio etiam imperfecta debet tollere ſaltèm partem debiti ſoluendo; atqui contritio non ſoluit partem. Tùm, quia offenſa eſt indiuiſsibilis. Tùm, quia etiam ſi offerat aliquam partem finitam reſtituendo aliam, adhuc offenſa manet infinita, quia ſi ab infinito auferatur finitum, adhùc manet infinitum: ergo contritio non erit ſatisfactio imperfecta. Maior argumenti conſtat exemplo illius qui debet mille, & ſoluit centum. Iſte ſatisfacit imperfectè.

348 Reſpondetur, ad ſatisfactionem imperfectam requiri, quòd tollat partem damni illati, & quod reſtituat aliquid ex his, quæ ablata erant, & contritio iam reſtituit Deo obedientiam, honorem, &c. Non autem requiritur, quòd tollat partem offenſæ per æqualem ſolutionem, cum offenſa ſit indiuiſsibilis, in quo differt à debito diuiſsibili de mille. Licet autem offenſa ſit infinita, & contritio finita, eſt tamen ordinis ſuperni, habenſque cognationem cum gratia remiſsiua peccati, & reſpectu offenſæ ſumptæ indiuiſsibilitèr, & per modum vnius, habet aliquam proportionem, non quidem in ratione infinitatis & æqualitatis, ſed in ratione accomodationis, & diſpoſitionis, vt offenſa remittatur; ſicut de facto remittitur proptèr illam, & in hoc fundatur ex parte contritionis congruitas.

ARTICVLVS III.

RESOLVITVR DIFFICVLTAS.

349 SED nihilominus probabilius mihi eſt, contritionem hanc non eſſe ex ſe ſatisfactio-

Digitized by Google

nem congruam pro mortali; benè verò habere rationem aliqualis meriti, & diſpoſitionis moralis de congruo. Prima pars probatur, quia ſatisfactio de congruo præſtare debet, vt creditor non ſolum parcat, ſed parcat, quia debitor iam ſoluit, ſi non ad æqualitatem, tamen cum proportione ad debitum; atqui contritio cum ſit valdè finita, non habet proportionem cum debito formalitèr ſumpto, tàm ſupremo, ſiuè ſimplicitèr infinito. Id autem quod reſtituit, nempè honor, & obedientia,&c. proportionantur cum re ablata, vt dictum eſt; non autem cum modo auferendi, à quo ſumitur ſumma grauitas offenſæ.

350 Argumentnm autem pro contraria ſententia probat ſecundam partem concluſionis, nempè in contritione meritum congruum per modum moralis diſpoſitionis, ſeu per modum ſatisfactionis de congruo impropriè, & ſic intelligo D. Thomam; ſecùs de congruo propriè. Etenim in ſatisfactione ly *ſatis* auget ſuprà meritum congruum proportionem; & acceſſum ad æqualitatem; in linea enim congruitatis moralis tres diſtinguo claſſes. In prima ponuntur actus fidei, ſpei, eleemoſynæ, & ſimiles, vt diſpoſitiones remotæ, & mediatæ ad remiſsionem. In ſecunda contritio, quæ eſt meritum congruum & ex aliquali iure: ſed potius ex liberali Dei promiſsione, eſt diſpoſitio vltima. In 3. ponitur ſatisfactio de congruo ſi detur, requirens ſtrictiorem proportionem, & acceſſum ad æqualitatem (cum obliget ad acceptandum ſecùs meritum) quem in contritione ſecundum ſe non inuenio reſpectu offenſæ infinitæ, vel ſupremæ.

351 Etenim, vt detur diſpoſitio moralis, ſufficit promiſsio Dei fundata in aliquali congruitate operis facti ex auxilio, habentiſque affinitatem ordinis cum ſanctitate. Accedit, quòd contritio reſtituit honorem quantum poteſt, & ob hoc eſt vltima diſpoſitio, vt homo ex inimico fiat amicus, & Deus illum admittat, tanquam fidelis ſuæ promiſsioni, & gratus obſequio, ſed nòn vt obligatus, & iuſtus, quaſi ſolutionem debiti, ſiuè ſatiſ-

fa-

factionem cum aliquali proportione acceperit. Hæc intellige de contritione ex ſe.

352 Diximus in concluſione, contritionem ſecundum quod habet ex ſe, non eſſe ſatisfactionem congruam, licet ex ſe ſit diſpoſitio vltima moralis (ex ſe inquam, non tamen excluſſa promiſsione libera Dei.) In prima parte; intentum non fuit negare contritioni rationem ſatisfactionis congruæ, ſi conſideretur vt procedens ab homine; quatenùs membro Chriſti, & facta per auxilium ſupernum datum ex meritis Chriſti; ex iſto enim capite, per merita ipſa Chriſti, & coniunctionem hominis ad Chriſtum, multum eleuatur talis contritio, quia multum creuit hominis dignitas, licet non ita eleuetur, vt ſufficiat eſſe condigna, quia non creſcit in operatione hominis Dei, quòd ad condignitatem requiritur, iuxtà communem ſententiam.

ARTICVLVS IV.

SOLVITVR ARGVMENTVM A SIMVLTATE CONtritionis, & peccati. Contrà 2. partem vltimæ aſſertionis.

353 OBijcies: in inſtanti in quo eſt contritio, datur realitèr gratia, & remiſsio peccati. ergo ipſa non tollit peccatum, adhuc vt vltima diſpoſitio moralis, ſiuè vt meritum de congruo. Conſequentia probatur, quia in inſtanti in quo fit contritio, vel exiſtit in anima peccatum, vel non? Si exiſtit: ergo cum in illo inſtanti eodem ſit ibi gratia, ſimùl realitêr dabuntur à parte rei gratia, & peccatum. Si non exiſtit: ergo contritio adhuc diſpoſitiuè non tollit peccatum, nec extinguit, quia quod non eſt, extingui vel tolli non poteſt.

354 Hoc argumentum eſt difficilê, & quia eſt applicabile diuerſis materijs, curabimus ex profeſſo illud ſoluere. Reſpondetur ergo conceſſo antecedenti, nega

Digitized by Google

conſequentiam. Ad probationem reſpondetur in inſtanti in quo ſit contritio, peccatum non exiſtere. Nego tamen propterea, non tolli per ipſam contritionem. Ad hoc enim ſufficit, quòd fuerit in inſtanti immediatè antecedenti. Sic mors in inſtanti in quo eſt tollit vitam, ſed non vitam quæ eſt, ſed quæ fuit in inſtanti antecedenti. Hoc certiſsimum eſt, & debet eſſe apud omnes, licet ex defectu conſiderationis profundæ intellectus noſter non facilè capiat.

355 Etenim actiones auferentes rem non attingunt per ſuum eſſe immediatè rem ipſam, quàm auferunt, nec habent illam pro termino immediato, & directo, ſed potius carentiam rei quæ erat, quàm carentiam immediatè inducunt per ſuſpenſionem concurſus conſeruatiui rei. Sicut autem contritio, inducit carentiam culpæ, quæ antea erat (inducit, inquam, diſpoſitiuè) ſic gratia ſanctificans inducit formalitèr tamquam effectum ſecundarium ſuum.

356 Si verò dicas primò: debitum, ſiuè culpam, iam ſupponi ablatum in illo inſtanti. Reſpondetur nego ſupponi ablatum, ſed potius in inſtanti antecedenti erat exiſtens. In illo autem inſtanti contritionis aufertur per contritionem diſpoſitiuè, & per carentiam peccati ab ipſa inductam, aufertur formalitèr immediatè. Si 2. dicas: gratiam nihil tollere, quia non tollit peccatum, cum iam non ſit, ſed eſt ablatum pro priori. Reſpondetur, non exiſtere peccatum, quòd tollat: inquam, non exiſtere de præſenti; tollit autem de præſenti, quòd in inſtanti antecedente exiſtebat, ſicut mors tollit vitam, quæ exiſtebat: & ſicut per mortem denominatur mortuum, & vita priuatum corpus, quod ante viuebat, ſic per ablationem diſpoſitiuam, vel formalem, & per carentiam denominatur ablatum de præſenti debitum, quòd antea exiſtebat.

357 Dices tertiò: pro illo priori, pro quo exiſtit contritio, peccatum iam non eſt: ergo ablatum eſt. Et ſic non auferetur per carentiam poſteriorem. Diſtinguo ante-

tecedens: pro priori non eſt *præciſiuè*, concedo; *negatiuè*, nego. Datur enim pro priori, præciſio à peccato, & carentia; & ſolum intelligitur diſpoſitio vltima ad gratiam, quæ eſt inductiua carentiæ; non tamen datur pro priori poſitiua carentia peccati (& ſic pro priori nec eſt poſitiuè expulſum, nec ablatum: nec propterea eſt poſitiuè exiſtens, ſed præſcindit ab vtroque extremo.) Erit autem poſitiuè ablatum peccatum pro poſteriori: non quidem peccatum, quòd eſſet in anima in illo inſtanti adhuc pro priori, ſed quòd eſſet in inſtanti antecedenti.

358 Ex his aduerte valdè primò. Aliud eſſe loqui de inſtanti reali abſolutê, & aliud de inſtanti reali, vt partito in varia ſigna rationis cum fundamento, nempè pro priori, & pro poſteriori. Loquendo realitèr certum eſt, non exiſtere peccatum, ſed eius carentiam in toto illo inſtanti reali, in quo exiſtit contritio. Tùm, quia contritio ſe habet, vt moralis cauſa, & ea carentia peccati vt effectus cauſatus ab illa: contritio exiſtit in primo ſigno, ſiue pro priori, & carentia in ſecundo, & pro poſteriori: & ex hoc fundamento cauſantis, & cauſati, intellectus diſtinguit illa duo ſigna; concipitque exiſtere contritionem, & carentiam peccati pro diuerſis ſignis. Vndè peccatum, nec eſt ibi pro poſteriori, quia in eo ſigno eſt carentia. Nec pro priori, quia ſolum eſt pro priori, quòd eſt cauſa carentiæ peccati, nempè contritio. Ratio autem eſt, quia vt aliquid ſit, & concipiatur eſſe pro priori, duo requiruntur. Primùm, quòd verè exiſtat in illo inſtanti reali. Secundùm, quòd ſit cauſans effectum exiſtentem pro poſteriori, ſcilicet carentiam peccati. Neutrum autem ex his verificatur de peccato ipſo, & ſic non exiſtit, nec concipitur pro priori, nec pro poſteriori.

359 Sed dices: ſi carentia peccati ſolum eſt pro poſteriori, & non pro priori: ergo pro priori non eſt ablatum peccatum, ſiquidem ſolum aufertur formalitèr per ſuam carentiam: ergo pro priori ibi exiſtit realitêr (& ſi ſemèl datur quod exiſtat, ibi erit in eodem inſtanti rea-

li exiſtens ſimùl cum gratia.) Diſtinguo antecedens: carentia peccati non exiſtit pro priori ſecundum primam partem, quàm dicit exiſtere pro priori, nempè exiſtere in toto inſtanti reali, nego; non exiſtit pro priori iuxtà ſecundam partem, nempè habendo cauſalitatem aliquam, concedo. Etenim in toto inſtanti reali exiſtit carentia, ſed quia non exiſtit vt cauſans, ſed vt cauſata, ideò non exiſtit pro priori, quia exiſtere pro priori, non eſt præcisè exiſtere, ſed exiſtere cauſando.

360 Hinc diſtinguo conſequens: pro priori non eſt ablatum peccatum, ſumpto ly *nòn* præciſiuê, concedo; quia cum non intelligitur carentia peccati pro priori, non poteſt intelligi ablatum, ſed præſcindit ab ablato; negatiuè, nego. Non enim datur pro priori exiſtentia ablationis, ſed neque datur carentià ablationis, ſed pura præciſio, & pro poſteriori dabitur poſitiua ablatio, quia iam erit pro poſteriori carentia peccati. Licet enim ſit pro toto inſtanti reali carentia peccati, quia tamen exiſtit vt cauſata, ideò exiſtit pro poſteriori. Nego tandem vltimam conſequentiam, nempè *peccatum eſſe pro priori, ſiquidem pro priori non eſt ablatum.* Reſpondeo enim pro priori præſcindere ab ablato, & non ablato, & ab exiſtere, & non exiſtere: pro poſteriori autem, iam eſt poſitiuè ablatum.

360 Aduerto ſecundò (& eſt doctrina notanda pro ſoluendis alijs argumentis) actionem deſtructiuam rei, eſſe ex illis actionibus, quæ præter agens, & terminum, reſpiciunt aliud tertium, quòd denominent: v.g. calefactio, quæ reſpicit agens, & calorem productum, & ſimùl ſubiectum caloris, quòd reddat calidum. Idem habet dealbatio. Sic etiam ablatio peccati reſpicit agens, & terminum, vel quaſi terminum, quem inducit, nempè carentiam peccati, quàm poſitiuè, & directè cauſat, & reſpicit aliud tertium, nempè peccatum exiſtens inſtanti antecedenti, quòd mediante carentia deſtruat, ſicut ignis mediante calore, lignum calefacit; ſed illud tertium cum non ſit terminus immediatus, ſed mediatus, non eſt neceſsè

teſsè vt exiſtat in eodem inſtanti, quando exiſtit actio deſtructiua; imò potiùs impoſsibile eſt, quòd exiſtat, ſiquidem tunc exiſtit eius carentia.

ARTICVLVS V.

IDEM PROSEQVIMVR.

362 SEquitur primò ex dictis, actiones auferentes aliquid non habere terminum adæquatum totalitèr inſtantaneum, ſed partialitèr ſucceſsiuum, nempè anteà peccatum quod deſtruit, & modò carentiam eius, quàm inducit: ſi ergo obijceres, ex noſtra ſententia ſequi dari actionem ſine termino, nempè deſtructionem peccati ſine peccato in eodem inſtanti. Concedo totum de actione habente terminum ſucceſsiuum.

363 Sequitur ſecundò: valdè diuerſum eſſe *exiſtere pro toto inſtanti reali, & exiſtere pro vtroque ſigno naturæ*. Primâ enim exiſtentiâ pertinet ad res, vt ſunt à parte rei. Secundâ, ad res vt concipiuntur cum fundamento ſumpto ex cauſare, vel cauſari. Sempèr ergo eſt verùm, quòd carentia peccati exiſtit in toto inſtanti reali, cum contritione: ſed quia non eſt cauſans, ſed cauſata, non exiſtit pro vtroque ſigno, ſed pro poſteriori. Sequitur tertiò: non eſſe contradictorias, ſed contrarias, *exiſtentiam peccati pro priori, & carentiam peccati pro priori*, & ideò non argues benè (eſſet autem argumentum non facilè) quòd vna ex illis debeat eſſe vera, & altera falſa, iuxtà legem contradictoriarum. Reſpondeo enim, quòd vtraque eſt falſa, quia ſunt contrariæ, & datur medium, nempè præciſio à peccato, & carentia.

364 Multò ergo minùs ſunt cõtradictoriæ iſtæ propoſitiones: *vel peccatum pro priori permanet, vel pro priori eſt excluſum*: Vtrumque enim eſt falſum, quia præſcindit. Hæc autem propoſitiones: *peccatum pro priori, vel permanet, vel non permanet*, erũnt contradictoriæ, ſi particula *non* ſumatur logicè: ad quod ſufficit præciſio à permanẽ-

tia, & ſic non permanet, ſed præſcindit; ſecùs ſi ſumatur phyſicè, pro carentia quaſi poſitiua peccati: & ſic vtráque eſt falſa, quia nec pro priori datur peccati permanentia, nec pro priori carentia peccati.

365 Aduerte tandem, quòd poteſt non recuſari propoſitio illa: *peccatum eſt excluſum pro priori*, ſi ſumatur materialitèr, concomitantèr, & realitèr; non verò ſi ſumatur formalitèr, & pro primò formalitèr ſigno; nam cum inſtans omninò ſit indiuiſibile; ſi in aliquo ſigno formali excluſum eſt, in toto inſtanti reali, ac per conſequens, & in priori ſigno materialitèr ſumpto excluſum eſt. Hæc dixi pro componenda contradictione. Sępè enim reſpondens, terminorum varietate implicatus, concedet, & ſtatim negabit hanc propoſitionem: peccatum eſt excluſum pro priori ſigno. Cócedet igitur benè, ſi intelligatur materialitèr, & realitèr; negabit autem benè, ſi formalitèr.

366 Ex his infero: benè poſſe contritionem reſpectu remiſsionis debiti eſſe vltimam diſpoſitionem, & meritum de congruo, quia non invenit debitum ſublatum, vt contendebat argumentum, ſed potius ipſa tollit diſpoſitiuè. Vndè licet ſit obſequium hominis iuſti in inſtanti illo reali, ſed non quatenùs iuſti, ſed iuſti concomitantèr, vel potius cauſalitèr, & à poſteriori, & per modum præmij, non autem per modum principij.

367 Infero inſuper, quòd contritio ſicut reſpectu gratiæ ſanctificantis, non eſt meritum de condigno, ſed ſolùm de congruo, ita & reſpectu remiſsionis culpæ. Licet enim remiſsio ſit effectus ſecundarius gratiæ, & poſterior illa, ſiuè procedens à gratia, vt iam exiſtenti; quia tamen ſequitur ad gratiam, & ad contritionem, vt informata gratia ſeque a naturali (non verò vt promerita per ipſam gratiam; ſiuè per contritionem, vt informatam gratiâ) ideò non eſt promerita de condigno, etiam ſi aliàs haberet æqualitatem.

AR-

ARTICVLVS VI.

AN PVRA CREATVRA SANCTA POSSIT SATIS-facere de condigno pro peccato alieno?

368 SI poteſt, non erit neceſſaria Incarnatio. Poſſe mereri de congruo (imò ſatisfacere de congruo, vt membrum Chriſti) diximus art. præterito; imò plures Sancti Patres conuerſionem Diui Pauli tribuunt meritis, & orationi S. Stephani. Difficultas eſt, quare non poſsit de condigno.

369 Prima ratio eſt Durandi ſic : quia nemo pro omnibus beneficijs poteſt reddere Deo gratias condignas : ergo nec pro offenſa æquale, quia malum valdè magnum eſt. Negas antecedens, quia forté poteſt quis per vnum actum, qui reflectat ſuprà ſeipſum, tamquam ſuprà beneficium Dei. Sed reſp. alitèr, negando antecedẽs ex alio capite, quia nulla poteſt eſſe gratiarum actio æqualis pro beneficio ipſo Incarnationis. Si antecedens ſit de beneficijs finitis, dato antecedenti quidam negant conſequentiam, quia ipſę gratiæ ſunt nouum beneficiũ, cuius homo conſtituitur debitor, & ipſæ nequeunt ſoluere pro ſe, quia non ſupponunt ſe, ſicut gratiarum actio debet ſupponere beneficium.

370 Secunda ratio Scoti eſt, quia nullus actus, vel habitus, expellere poteſt peccatum ſinè libera acceptatione Dei acceptantis ad talem finem. Si ergo ſempêr debet intervenire fauor Dei, ſolutio noſtra non erit condigna. Nego cõſequentiam, quia fauor non tollit condignitatem in actu primò, ſed ſolùm obligationem acceptandi ſolutionem ipſam condignam; ac per conſequens creatura offert æquale, ſi aliud non obeſt. Inſuper, quia ſi fauor tolleret condignitatem, forté nec nos, nec Chriſtus mereremur aliquid de condigno, quia probabile eſt ſempèr requiri fauorem acceptandi.

371 Tertia eſt Almaini ſic : licet poſsit homo elice-

re operationem æqualem offenſæ, ſed non ſoluit aliquid pro pœna æterna. ergo nec ſatisfacit pro toto debito. Nego antecedens, nam offenſa Dei multò peior eſt, quàm pœna æterna. Vndè ſi quis meretur alteri de condigno gratiam iuſtificantem, & ablationem offenſæ, etiam & ablationem pœnæ æternæ; imò poſſet opus eſſe tale, quòd auferret etiam temporalem. Adde in offenſa imbibi debitum æternæ pœnæ: Si autem de condigno tollitur offenſa, etiam debitum. Alias rationes affert Bernal, quas omitto ob alias maioris ponderis.

372 Quarta eſt Patris Vazquez diſp. 2. cap. 4. ſic: vt pura creatura ſatisfaciat pro peccato alieno, debet mereri condignè illi auxilia, quibus diſponatur ad iuſtificationem, vt de facto meruit Chriſtus; atqui hoc nec diuinitùs poteſt: ergo. Probatur minor, quia gratia ſanctificans ſolum eſt principium merendi bona ſuo ſubiecto; eſt autem inintelligibile, quomodo poſsit Deus addere gratiæ valorem, vt mereatur alteri, cum id non habeat de facto, nec ex natura ſua.

373 In primis nego maiorem, quia poſſet extingui offenſa per extrinſecam Dei condonationem, & tunc non eſſent neceſſaria auxilia, nec retractatio ſuperna peccatoris. Item 2. nego minorem, quia in manu Dei eſt ordinare meritum iuſti, ſicut & ordinauit meritum Chriſti ad merendam alteri gratiam. Gradus enim gratiæ ſecundum ſeipſum præcisè datus iſti vel illi, non excedit actum charitatis iuſti, neque eſt maioris valoris: ac quando iuſtus meretur pro ſeipſo. Sicut autem ex Dei ordinatione meretur alteri de congruo iuſtus gratiam, poterit, & de condigno. Si autem de facto non eſt ita, prouenit ex ordinatione Dei.

374 Sic Miles per ſuas victorias de facto meretur ſibi præmium apud Regem; ſi verò ipſe volente Rege ordinaret obſequia ſua pro altero, & Rex promiſiſſet dare præmium militi in ſubiecto illo, quòd Miles eligeret, potuit benè ita contingere, & eſſe meritum de condigno. Confirmatur, quia iuſtus poteſt de facto offerre ſatiſ-

fa-

factionem meritorum ſuorum pro altero, nempè pro animabus Purgatorij, Deo ſic ordinante, & acceptante: ergo idem potuit Deus ordinare de merito gratiæ ſanctificantis: ergo ex hoc capite, nulla eſt repugnantia ſatiſfactionis condignæ in iuſto pro peccatore.

375 Quinta ratio eſt Patris Lugo aſſerentis, quòd licet offenſa ſit finita, eſt tamen incompenſabilis à pura creatura, quantumvis ſancta; habet autem hanc incompenſabilitatem, vt homines terreantur, & abſtineant à peccatis. Impugno primò cum Bernal. Tùm quia ideò offenſa eſt incompenſabilis, quia tanta eſt eius magnitudo, vt reſultet incompenſabilitas; quæſtio ergo eſt, in quo ſtet talis magnitudo, quòd Lugo non explicat. Tùm, quia hæc incompenſabilitas, vel eſt finita, vel infinita. Si primum, cur non poterit tolli per multa obſequia finita, vel ſaltèm per obſequia in multitudine, & intenſione infinita. Si ſecundum ergo offenſa: non erit finita contrà ipſum, ſiquidem habet proprietatem infinitam, nempè infinitam incompenſabilitatem.

376 2. Quia debet Lugo reddere rationem, cur opera bona non habeant tantam condignitatem ad placandum Deum, quantam peccatum ad offendendum; ſicut enim iſta opportet ad deterrendum à peccato, ita illa ad alliciendum ad obſequia. Vel enim habẽt tantam, vel nòn. Si habent: ergo quantum eſt ex parte bonorum operum, ſufficient ad ſatisfaciendum æqualitèr. Si non habent; dicat quid illis deficit, vel quid habet ſpeciale offenſa, proptèr quod nequeat compenſari, & æquari.

377 Tandem ad hoc vt homines deterrerentur à peccatis, nó eſt neceſſaria incompenſabilitas à creatura ſancta: ergo ex alio capite oritur. Antecedens probatur, nam poſſet Deus deterrere alitèr. Primo relinquendo peccatores, abſq; vllo medio ſuperno, cum ſolis naturalibus, omninò inſufficientibus. Secundo decernendo, non acceptare ſatisfactionem vnius pro alio. Tertio, quia non licet iudici punire aliquem vltrà condignum ex fine deterrendi alios, ſed ſatis eſt pœnam condignam non

re-

remittere. Quartò, quia hucuſque Lugo non aſſignauit ex parte offenſæ impotentiam intrinſecam compenſationis à creatura ſancta, nam motiuum deterrendi eſt valdè extrinſecum.

378 Confirmatur, quia vel offenſa ex natura rei eſt ſic incompenſabilis, vel ſolum ex Dei decreto ad deterrendum. Si primùm: ergo eſt incompenſabilis independentèr à terrore, & quærimus, quare ſit. Si ſecundùm: ergo ex ſe eſt compenſabilis, & poteſt homo ſanctus offerre æquale, & ex parte Dei ſumetur incompenſatio, quia nempe prohibitò non vult admittere; quòd eſt parum conforme Sanctis Patribus. Maneret autem peccatum incompenſatum, non quia homo non ſatisfaceret ad æqualitatem, ſed quia Deus non admitteret. Cum autem poſſet admittere, ſi vellet, non eſſet Incarnatio neceſſaria. Sicut autem gloria cadit ſub meritum noſtrum condignum, licet requiratur, quòd Deus acceptet, ita etiam caderet in ſatisfactionem iuſti pro offenſa condignè, offenſæ redemptio, & extinctio.

ARTICVLVS VII.

CELEBRIOR SENTENTIA RECENTIORVM.

379 SExta ratio eſt Patris Suarez, & aliorum aſſentientium, offenſam eſſe ſimpliciter finitam incompenſabilem tamen, quia ipſa eſt in ſupremo ordine offenſæ, & ſatisfactio creaturæ ſanctæ eſt in infimo ſatiſfactionis, & ideò iſta non æquat illam; ſicut res ordinis inferioris non æquat rem ordinis ſuperioris. Prima pars patet, quia cum offenſa creſcat ex dignitate offenſi, & vilitate offendentis, offenſa erga Deum erit offenſarum ſuprema. Secunda etiam patet. Tùm, quia valor obſequij, & ſatisfactionis, creſcit ex dignitate ſatisfacientis, & homo purus eſt ſatisfactor valdè infimus reſpectu Dei. Obſequium etiam decreſcit ex dignitate eius cui fit; erit ergo obſequium, & ſatisfactio hominis erga Deum

in

Digitized by Google

in infimo gradu propter dignitatem Dei, & vilitatem hominis.

380 Hæc ſententia, & doctrina ſolum eſt intelligenda, quando offenſa, ſiue damnum eſt in materia honoris, & per modum contemptus. Etenim damnum pecuniæ centum dragmarum, & ſolutio ſimilis, ſiue fiat plebeio, vel nobili, ſiuè à plebeio, vel nobili, eandem habet moralem æſtimationem. Ratio autem eſt, quia tale damnum non affert læſionem in honore, ſed in bonis fortunæ, & ideò ſatisfactio ſolum attenditur pœnes bona. Omnis autē offenſa Dei pręter res ablatas amoris obedientiæ, &c. affert læſionem diuini honoris; etiam fractio grauis præcepti Principis Eccleſiaſtici, vel Sæcularis, eo ipſo quòd ſit mortalis, ac per conſequens in offenſa facta Deo, & in ſatisfactione exhibenda illi, creſcit offenſa á dignitate offenſi, & creſcit ſatiſfactio à vilitate ſatisfacientis.

381 Quòd autem omnis offenſa Dei honorem diuinum lædat, ſitque Dei contemptus, licet non ſpecialis, & directus (non enim ſempèr intendit peccans contemnere Deum, & proptereà non ſempêr manet obligatus ad reſtituendum Deo honorem) ſed generalitèr, & tranſcendentalitèr, conſtat ex materia de peccatis, & circunſtantijs eorum. Omne enim peccatum mortale, ſicut eſt generalitèr inobedientia, ingratitudo, etiam eſt generalitèr contemptus; per quòdlibet enim peccatum mortale, creatura vilis præfertur Creatori, & appreciatur magis, quàm Creator. Amicitia, & filiatio Dei, & hæreditas æternæ gloriæ vilipenduntur. Similitèrque minæ de inimicitia & odio Dei erga peccatorem, & æternitate pœnæ, parui habentur: totum hoc fit in oculis ipſius Dei, quòd eſt magna irreuerentia, & contemptus, multò magis, quàm ſi in oculis Regis frangeretur lex ab ipſo promulgata, cum ſimili conatu, promiſsionibus, & minis.

382 Talis ergo ſententia, quàm communitèr Recentiores ſequntur, impugnatur alitèr 1. quia offenſa licet ſit in ſupremo ordine reſpectu aliarum offenſarum,

non

Digitized by Google

non conſtat, quòd ſit reſpectu obſequiorum omnium ſupernorum puræ creaturæ. 2. Quia licet offenſa ſumatur ab offenſo, & obſequium ab obſequente, ſed nec illa ſumitur ab offenſo ſolo, nec iſtud à ſolo ſatisfaciente, ſed à multis alijs, nempè amor ab obiecto, ab intenſione, & à multis alijs à quibus non apparet, cur non accipiat tantum valorem, quantum offenſa finita ab obiecto grauitatem.

3. Quod offenſa ſit in ſupremo ordine, & ſatisfactio in infimo, ſi offenſa finita ſit, non affert incompenſabilitatem: ergo nulla eſt ratio hæc. Antec. probat. quia licet in phyſicis. v. g. omnes arbores mundi non æquet perfectionem vnius Angeli, nec totum argentum mundi perfectionem phyſicam vnius vnciæ auri exiſtentium in altiori ordine; tamen in moralibus plura obſequia ordinis inferioris, ſi multiplicentur plus, & plus, poſſunt æquare valorem rei ordinis ſuperioris: ſic multum argenti æquat in pretio parum auri, & plures arbores æquant in pretio vnum hominem, dum venditur in mancipium.

383 Hoc vlterius patet in moralibus operibus, nam plures actus virtutum moralium iuſti æquant, & ſæpè excedunt in valore vnum actum charitatis, imò, & viſionis beatæ, quàm ideò de condigno merentur: & tamen viſio, & charitas ſunt altioris ordinis. Ratio autē eſt, quia licet facta comparatione inter inferius, & ſuperius, illud moraliter non æquet iſtud, tamen inferius poteſt ita creſcere ex circunſtantijs ſanctitatis perſonæ, intenſionis, & durationis, & multitudinis, vt æquet moralitèr, imò excedat. Vndè licet ſatisfactio eo ſit minor, quo perſona eſt vilior, id eſt verum ſecundùm ſe: inſpectis enim circunſtantijs ſanctitatis perſonæ, amicitiæ, & filiationis adoptiuæ, per quam creatura, licet ſit ſerua Dei aliàs, non tamen eſt ſerua vilis, & infamis, ſed ſerua honorata, ſicut filij reſpectu parentum. Tunc enim cum perſona non attendatur iam vt vilis, ſed vt filia; ſatisfactio poteſt ita creſcrere ex circunſtantijs dictis, vt moralitèr æquet offenſam.

184 Si

384 Si dicas: exempla iſta non eſſe ad rem, cum ſint eiuſdem ordinis, & eiuſdem lineæ in valore morali; ſatiſfactio verò, & offenſa ſunt ordinis valdè diuerſi propter dicta. Sicut autem multa venialia nequeunt æquare moralitèr vnum mortale, nec omnia opera honeſta naturalia in valore meriti de condigno vnum auxilium ſupernum, propter inferioritatem ordinis; ita neque per infinita opera charitatis æquabunt vnam offenſam moralitêr, quia hæc eſt ſupremi ordinis.

385 Contrà: quia quod offenſa, & ſatisfactio ſint diuerſi ordinis inter ſe, non impedit quod ſint æquales, & quoad valorem, eiuſdem ordinis. Probatur, nam ſi Plebeius offendat Regem, poteſt illi offerre talia obſequia in bonum ipſius Regis, imò, & totius Reipublicæ, vt prudentèr iudicetur ſatisfeciſſe offenſæ, vt v. g. ſi exponendo ſe magnis cruciatibus, & ſummo vitæ periculo, liberaret Regem à morte certiſsimè imminenti, & inſuper liberaret totum Regnum à magna infamia, & captiuitate, atque deuaſtatione iam iam imminentibus. Quis dubitet hanc eſſe ſatisfactionem valdè condignam? Etenim Rex eſt propter Rempublicam, non verò Reſpublica propter Regem. Offenſa ergo facta Regi non poteſt eſſe tam mala, quàm ſit bona liberatio Regis à morte, & totius Reipublicæ à generali deuaſtatione, & interfectione: præcipuê: cum vita Regis, & Reipublicæ ſit bonum altioris ordinis, quàm honor ipſius Regis.

386 Nec obſtat paritas facta de veniali ad mortale, & naturali ad ſupernum. Contra enim 4. quia, vt benê Lugo, paritas ad ſummum probat dari aliquas moralitates ſuperioris ordinis incompenſabiles per moralitates inferioris ordinis, quantumcumque per plura obſequia multiplicatas, & nō potentes eas æquare; eſt tamen probatum à nobis, dari etiam aliàs ſuperioris ordinis, compenſabiles per obſequia inferioris ordinis valdè multiplicata, & ex circunſtantijs dignificata: ergo ſuperioritas ordinis præcisè non eſt ſufficiens ratio, nec argumentum firmum probans incompenſabilitatem per obſequia

quia

quia ordinis inferioris. Sicque ratio Patris Suarez, & Recentiorum erit inſufficiens. Confirmatur, quia præcipuè in materia offenſæ, & compenſationis, ſuperioritas illius, non facit incompenſabilitatem condignam, vt vrgentèr probat argumentum factum de plebeio.

387 Contrà 5. quia ſi offenſa eſt quid naturale, vt per ſe patet, & finitum apud vos, & obſequium Angeli Sanctiſsimi ſit ſupernum, & vel infinitum in intenſione, duratione, & dignificatione à gratia infinitè intenſa, ſi poſsibilis ſit; vel ſaltìm obſequium illud in ſe, & circunſtantijs ſit ſummum, nulla apparet ratio, cur nequeat eſſe compenſatio condigna. Probatur, tùm quia obſequium, vtpotè ſupernum, eſt altius, quàm offenſa, altitudine ordinis. Tùm quia Angelus ille, licet ſit ſeruus natura ſua, & mancipium; moralitate tamen non eſt perſona vilis, ſed nobiliſsima, & ordinis diuini participatiuè per gratiam, vtpotè amicus, & filius Dei, & hæres gloriæ, ſeruuſque honorarius, ſicut vaſſalli magni. Vndê ſi offenſa finita eſt, non videtur cur ſit tam ingrata, quàm obſequium ſit gratum: ergo eſt ſufficiens compenſatio.

388 Nec dicas, quòd offenſa eſt quid ſupremum in genere mali. Concedo enim: ſed arguo, quia ſupremum finitum vnius ordinis poteſt æquari, imò, & vinci in moralitate, & valore per rem mediam (imò aliquando per infimam) alteriùs ordinis. Sic ſupremum obſequium naturale vincitur à medio, imò infimo præmio ſuperno. Item offenſa ſuprema Regis, vt præcisè eſt Regis, vincitur ab offenſa veniali infima Dei. Item inter bona naturalia, tenet primum locum vita. Secundum, honor, & infimum bona fortunæ. Qui autem abſtulit vitam Patri, ſatisfacit de condigno filijs, ſi ipſis donet plures honores, dignitateſque honorificas, imò ſi ipſos accomodet in multis fortunæ iuribus. Vndè à medio vnius ordinis multiplicato æquari poteſt, & excedi ſupremum alteriùs ordinis: ergo & offenſa grauis Dei per obſequia maxima multiplicata Angeli Sanctiſsimi, licet hæc obſe-

ſequia poſita ſint in medio obſequiorum, & offenſa in ſupremo offenſæ.

ARTICVLVS VIII.

NOVA RESPONSIO RECENTIORVM.

389 RESpondent Recentiores aliqui ad hæc argumenta, offenſam licet finitam, eo ipſo, quòd ſit contrà Deum, eſſe incompenſabilem. Ratio autem eſt, quia data æqualitate omnimoda inter offenſam, & hanc obſequiorum multitudinem, adhuc ſatisfactio non eſt condigna. Licet enim cætera ſint paria, adhuc requirit condignitas ſatisfactionis, quod inter perſonam ſatisfacientem, & perſonam offenſam detur æqualitas, vel in re, vel ſaltìm quod defectus æqualitatis cum perſona offenſa cōpenſetur alijs obſequijs. Cū autē exceſſus Regis ſuprà plebeium compenſari poſsit à plebeio per obſequia, ſiquidem finitus eſt; exceſſus verò Dei offenſi, vtpotè ſimpliciter infinitus, compenſari nequeat à pura creatura, etiam per innumera obſequia, hinc fit; quòd ſatisfactio plebeij poſsit pertingere ad condignam; ſecùs autem ſatisfactio puræ creaturæ, reſpectu offenſæ Dei.

390 Impugno tamen ſolutionem. 1. quia ſatisfactio condigna non reſpicit perſonam offenſam, æquandam per ſatisfactionem (aliàs nec pro veniali poſſet dari condigna ſatisfactio, ſi ad perſonam attenderetur) ergo ſolum reſpicit offenſam ipſam, cui æquentur obſequia. 2. data æqualitate inter offenſam, & obſequia, ſi ſolum detur inæqualitas in exceſſu perſonæ offenſæ; inquiro: vel iſte exceſſus infinitus Dei communicatur, & refunditur in offenſam, quantus ipſe eſt, ideſt infinitè; vel refunditur ſolum finitè, & non quantus ipſe eſt, ſed ſolum quantum offenſa capax eſt? Si 1. ergo ab illo exceſſu infinitatur offenſa ſimpliciter, & ſic ſi proptèr exceſſum offenſi ſic communicatum, & refuſum, offenſa ſit incompen-

penſabilis; vtique erit incompenſabilis, quia eſt ſimpliciter infinita, vt intendo. & non quia ſuprema finita.

391 Si 2. communicatur modo finito ille exceſſus: ergo licet ſecundum ſe, & vt infinitus in ſe, non ſit æquabilis per obſequia finita multiplicata, quatenùs tamen refunditur in offenſam poterit per illa cōpenſari. Conſequentia probatur, tum argumentis omnibus, quibus probatum eſt, poſſe offenſam finitā, & alia finita altioris ordinis cōpenſari per obſequia finita multiplicata inferioris ordinis. Tùm etiā, quia dignitas offenſi eo modo agrauat iniuriam, quo attinet moraliter ad illam, attenditurque à prudentibus conſiderantibus moralitatem iniuriæ. Sic furtum factum Regi non creſcit à Regia dignitate, quia hęc nihil cenſetur conducere ad furtum moraliter. Auget autem offenſam in oculis Regis factam, quia moraliter valdè conducit; aliqualiter autem auget leuem inurbanitatem, v.g. non tollendi galerum, ſed parum, quia aliqualiter conducit, licet parum: ergo ſi ſolum attinet, & refunditur exceſſus offenſi in offenſam finito modo, poterit per obſequia finita compenſari.

392 Confirmatur: licet Deus viſus, & obiectiuè beatificans, quantum clarè viſibilis eſt, excedat omne condignum meritum creaturæ, ſecùs Deus viſus, & beatificans finito modò, vt dę facto beatificat beatos, & proptereа iuſtus meretur de condigno Deum vt bonum ſibi, vt poſſeſſum, viſum, & beatificantem. Ratiò autem eſt, quia non debet æſtimari, niſi eo modo quo refunditur eius dignitas in viſionem; licet autem in ſe ſit ſimpliciter infinitus, nō tamen refunditur modo infinito, ſed finito. Vndè quantum habet intellectus eleuatus de viſibo Dei, tantum Deus habet de viſibili reſpectu talis intellectus, non ſolum in re, ſed etiam in morali æſtimatione: ergo ſi exceſſus Dei, ſolum agrauat offenſam, provt refunditur in illam, & ſolum refunditur modo finito; æſtimabitur moraliter, vt quid finitum, ſicut, & ipſa offenſa: ergo ſicut iſta cæteris paribus eſt compenſabilis per plura obſequia per vos, ſimiliter & ille exceſſus, vt refuſus in offenſam, per alia obſequia.

Im-

393 Impugno ſolutionem 3. offenſa mortalis eſt limitata, & finita per vos. non obſtante infinito exceſſu offenſi; limitatur autem ab aduertentia creata, quę eſt finita, & limitata: ergo etiam incompenſabilitas veſtra non erit tam magna, & ſumma, vt non limitetur ad finitam per ipſam limitatam aduertentiam, non obſtante exceſſu infinito offenſi. Non ergo erit tanta, vt nequeat tolli moralitèr, & meritoriè per compenſationem condignam, minorem infinita; ac per conſequens per ſatisfactionem finitam. Conſequentia probatur: incompenſabilitas enim eſt proprietas offenſæ ſupremæ, & pœna grauitatis ipſius.

394 Si ergo offenſa per aduertentiam creatam deprimitur à ſua grauitate ad finitatem, non obſtante exceſſu offenſi; reſpectu cuius eſt verus contemptus: ergo etiam his non obſtantibus incompenſabilitas deprimetur ad finitatem: non enim eſſentia finita capax eſt infinitæ proprietatis, nec culpæ finitę correſpondere valet de condigno pœna infinita, qualis eſſet incompenſabilitas per finita. Modo ſic: incompenſabilitas offenſæ, ſiuè vt proprietas, ſiuè vt pœna, quid finitum eſt: ergo etiam eſt æquabilis, & auferibilis condignè per ſatisfactionem finitam. Hæc conſequentia probatur, quia quod ad ſui extinctionem per ſatisfactionem æqualem requirit infinitum pretium, & per nullum finitum eſt æquabile, eo ipſo eſt debitum, vel pœna infinita: ergo ſi non obſtanti exceſſu dignitatis offenſi, offenſæ incompenſabilitas, nec eſt proprietas infinita, nec pœna, aut debitum infinitum, ſed potius finitum; ſufficientèr compenſabitur, & meritoriè condignè auferetur per ſatisfactionem finitam; non obſtante exceſſu offenſi: ſicut grauitas offenſæ ſecundum ſe æquari poteſt per obſequia.

395 Ad hæc omnia dices: obſequia iuſti, quæcumque ſint, nunquam poſſe æquare offenſam: habent enim imbibitum multiplex caput, per quod decreſcant, nempè, quia ſunt Deo debita aliàs vel titulo dominij, vel gratitudinis, & quia potius ſunt opus Dei ipſius, quam no-

 ſtrum,

Digitized by Google

ſtrum, proptêr auxilium, & concurſum, & multa alia. Vndê aliqui Doctores hanc etiam addiderunt rationem, propter quam pura creatura nequeat de condigno ſatisfacere pro offenſa. Sed contrà. Tùm, quia ſi hæc valerent, nec Chriſtus ſatisfeciſſet de condigno, quia etiam eius opera erant Deo debita alijs titulis. Tùm quia iuſti non obſtantibus illis debitis, de iuſtitia, vel ſaltim de condigno per opera bona merentur gloriā; ergo etiā poſſent mereri ſatisfactionem de condigno. Ratio autem huius eſt, quia his non obſtantibus hæc opera fiunt à iuſto, vt verò Domino illorum, ſaltim per dominium libertatis, cedente Deo alios titulos.

396 Obijcies: multitudo venialium, non æquat mortale moralitèr, nec naturalia auxilium ſupernum altioris ordinis: ergo nec noſtra ratio eſt firma. Reſpondetur eſſe firmam ad infirmandam rationem veſtram, vt probatum eſt: *dato enim ſemel*, quòd aliquæ res ſuperioris ordinis poſſint æquari rebus ordinis inferioris, & alia nòn, cur offenſa erit ex iſtis, & non ex illis? Noua eſt inquirenda ratio, & non ſufficit ſola ſupremitas.

Inſuper eſt diſparitas: quia venialia ideò non æquant mortale, quia veniali eſſentiale eſt eſſe leue; multitudo autem eorum addit numerum, ſed non mutat eſſentiam, ideòq; nō æquant mortale; æquaret autem in moralitate, ſi attendenda eſſet eorum moralitas, non ſecundum eſſentiam leuitatis, ſed ſecundum magis, & minus; at ſatiſfactio creaturæ, quamvis creſceret ita, vt æquaret offenſam, non ideò mutaret eſſentiam, quia non eſt de eſſentia ipſius eſſe quid leue, & paruæ æſtimationis.

397 Item quodlibet ſupernum eſt Deo affine, ſiue quaſi conſanguineum, ſiue eſſentialitèr moralitèr de ordine diuino, & hoc habet per ſua eſſentialia: naturalia autem omnia ſunt de ordine infimo, provt oppoſito ordini ſuperno, & ideò ſuam æſtimationem habent de per ſe talem, vt nequeant pertingere ad conſanguinitatem ſuperni; ſunt ergo æſtimationes, & moralitates eſſentialitèr diuerſæ, & inæquales. Quotieſcumque ergo moralitates

di-

diuerſarum rerum, valoréſque earum, ſolum differunt ſecundum magis, & minus, poteſt additio eleuare inferiorem, ita vt faciat æquale: ſecùs quando diuerſitas, & inæqualitas moralis ſtat in ſubſtantia, & eſſentia.

DISTINCTIO III.

DE OFFENSA.

QVÆSTIO IX.

RATIO NECESSITATIS EX INFINITVDINE offenſa.

ARTICVLVS I.

PRÆMITTVNTVR ALIQVA.

398 NOTA 1. Peccatum eſſe actum liberum malum diſſonum naturæ rationali. Vt ſit offenſa Dei, addit, quòd aduertatur eſſe contra Deum grauitèr prohibentem, & reſiſtentem per minas inimicitię; & æterne pœnæ. Si autem hoc non aduertatur, non erit offenſa, nec culpa Theologica, ſed moralis Philoſophica contra naturam ſolam. Vt ſic, certum eſt, quòd ſit finita, tùm in ſe: tùm ex parte naturæ, contra quam eſt. Difficultas eſt de culpa vt offenſa Dei.

399 Dixi, *contrà Deum grauitèr prohibentem*, in quo differt à peccato veniali, quòd eſt contra Deum leuitèr prohibentem; non enim minatur inimicitiam, nec hæreditatis æternæ amiſsionem. Vndè licet leuis ſit propria Legis traſgreſsio, non tamen verus perſonæ contemptus

adhuc leuis. Quod autem Deus odio habeat venialia, ſicut amicus in ſuo amico defectus leues, ſed non proptèr illa, odio habet perſonam peccantem, ſicut proptèr mortale.

400 Noto 2. Infinitum eſſe duplex. *Strictum*, *&* *latum*: Illud in ſe, & formalitèr eſt infinitum. Iſtud non in ſe, ſed ſolũ extrinſecè terminatiuè, quia habet terminum infinitum, vt ãmor Dei. Sic Maternitas Virginis aſſeritur quodammodo infinita propter Chriſtum terminum infinitum (licet alij maiorem infinitatẽ concedant, quia tenent Chriſtum eſſe formam Maternitatis.) Infinitum ſtrictum, & in ſe eſt duplex, ſimplicitèr; & ſecundum quid. Iſtud finitum eſt in ſua eſſentia, licet infinitum formalitèr ob aliquod accidens, nempè intenſionem, durationem, vel multitudinem; v. g. amor Dei infinitè intenſus; eſſentia enim ipſius, limitata, & finita eſt, & eiuſdem naturæ, ac ſi eſſet vnus tantum gradus amoris; eſt tamen formalitèr infinitus in intenſione, quæ illi accidentalis eſt.

401 Infinitum ſimplicitèr eſt illud, quòd in ſuo eſſe ſubſtantiali, & eſſentiali, eſt tale pelagus infinitudinis, quòd in ſua perfectione, vel conſtitutiuo eſſentiali, caret termino in illa linea, antecedentèr ad accidentalia. Eſt duplex: vnum in omni perfectionis genere, & hic eſt ſolus Deus, in quo attributum quodlibet eſt pelagus interminabile in ſuæ lineę perfectione; aliud eſt in aliquo genere ſolum, v. g. Omnipotentia in linea virtutis ad extrà. Quidam tenent eſſe de ratione infiniti ſimplicitèr, quòd non poſſit dari vnum maius alio, ſed hoc non eſt abſolutè verum. Etenim actus meritorius Chriſti ſimplicitèr infinitè dignificatur à perſona, ſed non per identitatem, nec per tam ſtrictam communicationem, ſicut amor increatus Dei. Erit igitur maior amoris increati perfectio, & dignificatio, ſicut etiam in infinitis creaturis poſſibilibus maius eſt infinitum partium, quàm infinitum compoſitorum.

402 Noto 3. Offenſam non fieri incompenſabilem,

eo

Digitized by Google

eo quod habeat infinitatem terminatiuam, vel formalē, ſolum ſecundum quid: has enim infinitates, etiam poteſt habere obſequium ſupernum puræ creaturæ;& multa alia incrementa iuxta dicta quæſtione præterita art. vltimo. Difficultas ergo eſt, an in ſuo eſſe ſubſtantiali morali ſit ſimpliciter infinita; ſiue an offenſa intrà viſcera eſſentialia ſua, tantam habeat moralem grauitatem, vt ſit pelagus malitiæ, & grauitatis, ſiue iniuriæ interminabile? Et hoc independentèr ab accidentibus intenſionis, vel alijs.

403 Ex his colligitur, pœnam æternam eſſe tantum ſecundum quid infinitam. Vndê non benè contendit Pater Bernal citandus probare infinitatem ſimpliciter offenſæ, & incompenſabilitatem ex infinitudine pœnæ. Deus enim videns offenſam futuram in tempore potuit creare ab æterno Angelū ſummê ſanctum,& fideiuſſorem pro offenſa, & ab æterno merentem intenſiſsimê, atque ſatisfacientem pro illa. Hæc autem ſatisfactio, cum eſſet æterna à parte ante, poterat æquare ſuo merito pœnæ æternitatem à parte poſt.ac per conſequens, non repugnaret ex hoc capite, quòd ſatisfaceret condignè, ſed vide nu. 429.

404 Tandem nota, quæſtionem poſſe procedere de infinitate ſimpliciter offenſæ, vel in eſſe phyſico, vel in eſſe morali. Primam infinitatem defendit Bernal, quia docet offenſam in ſuo conſtitutiuo quaſi phyſico, includere eſſentialitèr infinitam diſtantiam phyſicam offenſoris ab offenſo, à qua aggrauatur offenſa. Patet, quia cum offenſa vt talis includat aduertentiam oppoſitionis cum Deo, & libertatem; & hæc includat ipſum operantem in actu primo, eo ipſo includit illam infinitam diſtantiam infinitè grauificantem offenſam; ſententia tamen infinitatem moralem tantum ſimpliciter defendens plauſibilior eſt, vt infrà conſtabit.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

EXAMINATVR SENTENTIA NEGANS.

405 EAM tenet Suarez diſp. 4. ſect. 7. Vazquez diſp. 2. cap. 2. Lugo diſp. 5. ſect. 3. Salaſ. 1. 2. tract. 13. diſp. 15. ſect. 6. quos ſequuntur alij recentiores. Probatur, quia nec eſt infinita ſimpliciter ex menſura morali: nec ex parte formæ conſtitutiuæ: nec ex parte effectiuum: ergo ex nullo capite. Anteced ẽs probatur per partes. Non ex 1. capite, nempè, quia tantò maior eſt offenſa, quantò maior eſt Deus in quem delinquitur: nā etiam tantò maior eſt amor, quantò maior eſt amatus, nec propterea amor creaturæ ad Deum eſt ſimpliciter infinitus. Ratio eſt, quia non creſcunt ab obiecto vniuocè, & ad menſuram obiecti cum æqualitate, ſed ſolum geometricè, id eſt cum proportione.

406 Nec ex 2. capite; quia talis forma infinitans non poteſt eſſe alia, quàm ipſe Deus. Non tamen eſt ipſe Deus (quidquid doceant recentiores aliqui apud Arriagam de Anima diſp. 8. num. 93.) Probatur. Tùm 1. quia conſtitutiuum offenſæ vt talis, cum ſit cōtra Deum, ſtat formaliter in aliquo oppoſito Deo, vt prohibenti; atqui hoc oppoſitum non eſt agregatum ex peccato, & Deo; ſed eſt ipſum peccatum, vt aduertenter factum contra Deum vt terminum, ſiue ipſa operatio mala ſit facta. Tùm 2. quia offenſa vt talis eſt iniuria Dei; atqui iniuria ſtat in ſolo actu libero vt facto contra ius Dei; non verò in agregato ex actu iniurioſo, & ipſo iure Dei.

407 Tùm 3. quia offenſa formaliter ſumpta, & realiter ſumpta, iuſtè habetur odio, tàm à Deo, quàm à creatura: ergo & eius conſtitutiuum; atqui nihil diuinum, adhuc partialiter poteſt odio haberi iuſtè: ergo Deus non eſt forma offenſæ, nec pars. Confirm. quia Deus odio habet offenſam ſecundum denominationem offenſæ vt talem.

talem: ergo ſi denominatio ſumitur à forma, & hæc eſt ipſe Deus ſummum bonum, & ſumma Sanctitas ſubſtantialis, hæc habebuntur odio à Deo, & conſequenter à nobis offenſam deteſtantibus.

408 Tum 4. quia non eſt aſsignabile aliquid diuinum pro forma. Prob. quia hæc non eſt lex, nec odium diuinum de peccato, nec iudicium dictans peccatum eſſe malum: nam licet hæc peccato opponantur, ſiue offenſæ, non ſunt malum morale, & alias iſta duo ſupponunt offenſam: ergo non poſſunt eſſe forma, nec ratio conſtituens offenſam, ob quam Deus iſtam odio habeat. Confequenter, quia *propter quod Vnumquodque eſt tale, & illud magis*: ergo ſi ipſe Deus, vel aliquid Dei eſt formalis ratio ſpecificans offenſam, & propterquam Deus illam odio habet, magis odio habebit ipſam legem, & iſta diuina.

409 Nec item ex 3. capite: quia offenſa non cauſat effectus infinitos. Prob. quia primus effectus eſt pœna æterna; hęc non eſt infinita ſimpliciter, vt cóſtat ex art. 1. Itē 2. quia hęc pœna etiam correſpondet peccato graui philoſophico, ſi detur, imò & veniali, ſaltim de per accidens: nec tamen moralitas iſtorum eſt infinita. 3. Si infinitudo ſimpliciter deduceretur ex æternitate pœnæ, omnes offenſę eſſent æquales: nam quævis offenſa eſt ſimpliciter infinita, mereturque omnes pœnas poſsibiles, imò nec omnibus ſufficienter puniretur, quia omnes pœnæ poſsibiles, cum ſint ſolum ſecundum quid infinitæ, non ęquant vnam offenſam, ſi hęc infinita eſt.

410 Inſuper ſequeretur, omnes offenſas eſſe ęqualis demeriti; atqui hoc non poteſt dici, quia hæreſis, & iniuſtitia, valdè inæquales ſunt. Sequeretur tandem, quamlibet offenſam mereri tantam pœnam, quantam omnes ſimul; ſiquidem meretur quælibet, omnes pœnas poſsibiles; omnes autem offenſæ ſimul non merentur amplius, quia non eſt poſsibile plus pœnæ, quam merentur.

ARTI-

ARTICVLVS III.

NEC EX ALIIS EFFECTIBVS PROBATVR infinitudo.

411 SEcundus effectus eſt odium Dei ſimplicitèr infinitum. Item amiſſio amoris, & amicitiæ Dei ſimplicitèr infinitæ, priuatio vnionis hypoſtaticæ, nam ſi Deus donaret iuſto auxilia, vt condignè mereretur gratiam, & gloriam, & congruè vnionem hypoſtaticam, ſi ipſe peccaret mortalitèr, omni illo bono, & iure ad illud priuaretur. Modò ſic: amiſſio boni ſimplicitèr infiniti, eſt malum ſimplicitèr infinitum: nam quantò bonum maius eſt, tantò peius eſt priuari illo, vt patet in cæcitate, quę ideò eſt peior ſurditate, quia priuat maiori bono.

412 Atqui ex his effectibus, non colligitur infinitudo offenſę: ergo ex nullis. Minor probatur, quia offenſa venialis finita eſt, & tamen eſt digna odio Dei, & volitione puniendi illam (licet non reddat perſonam odio dignam.) Secundò: opera bona iuſti condignè merentur gratiam, & gloriam, imò diuinam amicitiam, & diuinum amorem, qui eſt ſimplicitèr infinitus, nec ſunt infinita. Ratio eſt, quia ſicut in Deo volitio dandi gloriam non plus ęſtimatur, quàm gloria ipſa data, quia illa exiſtit propter iſtam, ita nec amicitia merita de condigno, nec odium Dei, æſtimatur plus, quàm effectus ex illis reſultantes, propter quos ſunt.

413 Confirm. opera iuſti non ſolum ſunt condigna glorię, ſed condignè Deum mouent, vt vellit dare gloriam, & alia bona iuſto: atqui opera iuſti non ſunt infinita, licet talis volitio diuina, & motio ſit infinita: ergo licet offenſa condignè moueat ad odium infinitum, non ideo erit infinita. Ratio autem eſt, quæ nuper eſt data.

414 Nec ex eo, quòd iuſtus peccans grauitèr, deme-

rea-

Digitized by Google

reatur vnionem hypoſtaticam, ſequitur in offenſa infinitudo. 1. quia per modum indecentiæ, demereri illam poteſt etiam culpa venialis, iudicante Deo, non decere dari homini venialitèr maculato. 2. quia licet vnio hypoſtatica ſit ſimplicitèr infinita, eius priuatio non eſt; ſicut licet Deus ſit infinitus, eius poſſeſsio nó eſt infinita; nã viſio beata eſt poſſeſsio, ad quam ſufficit meritũ finitum: ergo etiam ad priuationem vnionis ſufficiet demeritum finitum; eo quod priuatio, quæ eſt directè merita, eſt malum finitum.

415 Confirm. quia non eſt vtcumque verum, priuationem boni, eo eſſe peiorem (ſaltem vniuocè) quo bonum priuatum maius eſt. Etenim actus charitatis melior eſt, quàm vita corporis, cùm ſit diſpoſitio ſuperna ad gratiam: & tamen peius eſſet necare Petrum, quàm impedire illi actum charitatis. Vndè ad hoc, vt priuatio maioris boni ſit maius malum, requiritur, quòd tale bonum ſit magis conveniens ſubiecto, & neceſſarium ſtatui illius; vel quod ad illud habeat ius, vel quid ſimile; nulli autem iuſto in ſuo ſtatu eſt neceſſaria vnio hypoſtatica; nec habet ius ad illam, ideòque priuatio eius non eſt malum illi ſimplicitèr infinitum.

416 Addi poſſet 1. reſpectu hominis in ſtatu ſuperno peiorem eſſe priuationem gratiæ priuatione vnionis, licet iſta priuet maiori bono: nam priuatus vnione, ſed non gratia, maneret iuſtus, & poſſet eſſe beatus; priuatus autem gratia maneret in ſumma miſeria, ideòque convenientior eſt gratia, quàm vnio, licet iſta ſit melior: ergo non eſt verum generalitèr, quòd priuatio eo ſit peior, quo maius eſt bonum quo priuat, ſed quo eſt magis conveniens bonum, quo priuat; & ſic licet vnio hypoſtatica ſit infinitum bonum, priuatio eius promerita per offenſam, non eſt infinitum malum.

417 Addi poſſet 2. offenſam, ſicut & etiam peccatum veniale, non mereri de condigno priuationem vnionis hypoſtaticæ, aliàs debitæ ex promiſsione, ſi talis priuatio eſt infinita. Quomodo ergo impediunt vnionem?

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. impedire, vel per modum incompatibilitatis, vel per modum cuiuſdam indecentiæ, non verò per modum demeriti condigni, & pœnæ condignæ; ſicut duplex eſt irregularitas impediens ordines: vna eſt ex delicto, & hæc impedit per modum demeriti, & pœnæ; alia eſt ex defectu, & hæc eſt abſque demerito, per modum cuiuſdam indecentiæ. Addi poſſet 3. quòd priuatio boni eo eſt maius malum, quo bonum eſt maius: id tamen eſt verùm æquiuocè (vt ſtatim declarabitur) ſiuê proportionabilitèr, non tamen vniuocè. itavt priuatio ſit ad æqualitatem tàm mala, quàm bonum priuatum eſt bonum: ergo ex effectibus non colligitur infinitudo offenſæ.

ARTICVLVS IV.

RESPONDETVR ARGVMENTIS.

418 AD primum caput reſp. offenſam eſſe vniuocè tantò maiorem, quanto maior eſt offenſus, vniuocatione ordinis; ſecùs amor, qui non menſuratur vniuocè ex obiecto amato, de quo infrà. Ad 2. caput. Reſp. offenſam in eſſe morali conſtitui Deo formalitèr, vel æquiualentèr intrinſece vt forma. Ad impugnationes reſp. multas eſſe denominationes includentes vnam partem in recto, & aliam in obliquo; prædicationes tamen cadere ſuprà rectum, & non ſuprà obliquum. Sic Petrus vt poſterior Adamo includit prædicamentalitèr Adamum, & tamen poſterioritas non conuenit Adamo, ſed Petro. Item eſſe filium includit in obliquo Patrem, nec tamen de Patre prædicatur, quòd ſit filius. Diſſenſus de Trinitate vt falſus, Trinitatem includit vt formam: nec tamen iſta eſt falſa, ſed ille; ſic offenſa vt iniurioſa, & grauis, dicit in obliquo Deum, vt formam prædicamentalem, & moralem, & in recto actum malū. Solùs tamen iſte eſt iniurioſus Deo, & habendus odio, ſecùs Deus.

Digitized by Google

419 Vndè ſi dicas: offenſa ſtat præciſè in actu facto contrà Deum. Reſp. eſſe verum, loquendo de facto offenſæ, ſecùs de aggregato, & conſtituto; ſicut apud aduerſarios, comeſtio carnis peccaminoſa prædicatur ſolùm de illa actione comedendi, facta contrà prohibitionem, non verò de prohibitione ipſa. Comeſtio tamen vt peccaminoſa, ſtat in aggregato ex vtraque, & in ipſa prohibitione tamquam forma æquiuoca, ac per conſequens amanda, & non odio habenda, licet odio habeatur illud totum. Malum enim, quando ex bono conſtituitur, æquiuocè & diſsimilaritèr conſtituitur.

420 Hinc licitè odio habetur comeſtio prohibita, licet prohibitio ſit bona, & amanda: ergo licet Deus conſtituat offenſam vt forma, offenſa odio habebitur, eritque mala, ſecùs Deus. Ratio autem eſt, quia aggregatum tantò eſt moralitèr peius, quanto conſtat ex extremis magis oppoſitis. Hinc addo, tunc Deum, qui eſt forma offenſæ, dici poſſe quod odio habetur, *non quidem in ſe, & directè*, ſed ſolum *indirectè, & in alio*: quòd ſolum ſonat haberi odium aggregatum, in quod intrat Deus, vt pars. Vndè non eſt verum, quòd Deus odio habeatur abſolutè, ſed cum addito, nempè *indirectè*, & prout in toto. Sic peccatum vt quid morale, factum cōtrà præceptum ſupernum habetur odio, & eſt quid malum; conſtituitur autem partialitèr ex libertate in actu primò; hæc autem includit auxilium ſupernum, & Omnipotentiam applicatam. Nec tamen propterea iſta in ſe ipſis habebuntur odio, ſed ſolum indirectè, & prout in aggregato.

421 Ad illud, quòd additur, Deum non poſſe eſſe rationem formalem, propter quam offenſa habeatur odio. Tùm, quia ipſe bonus eſt. Tùm, quia ſequeretur ipſum Deum magis odio haberi. Reſp. 1. inſtando illud in prohibitione bona. Reſp. 2. poſſe eſſe rationem formalem quaſi æquiuocam, licet non poſsit eſſe vniuoca. Multæ enim res ſunt ſeorſim bonæ, & dum vna informat aliam prædicamentalitèr, reſultat æquiuocè, & diſſimilaritèr

ma-

malum; prohibitio enim eſt bona, & comeſtio ſecundum ſe eſt bona. Sicut lac eſt bonum, & attramentum bonum, coniunctum autem eſt malum.

422 Adde, quod talis malitia non ſtat in prohibitione ſecundum ſe, ſed ex conſortio cum comeſtione. Inſuper prohibitio ſe ſola non eſt forma in actu 2. in conceptu enim reduplicatiuo formæ, addit aliquid ſuprà entitatem prohibitionis, nempè connotationem comeſtionis malæ exercitæ. Dixi alibi, non ſolum ſimilitudinem prædicamentalem, dicere intra ſe fundamentum, & terminum; ſed etiam dicit vtrumque, denominatio ipſa fundamenti, licet dicat diuerſimodè. Ratio autem eſt, quia etiam entitati illi, quæ eſt fundamentum, eſt contingens actualis denominatio fundameti: ergo à forma contingenti, quia dicit aliquid plus præter entitatem nudam. Sic prohibitio, vel Deus ſub denominatione formæ ſuperaddunt entitati nudæ aliquam connotationem ad actum malum, ratione cuius ſortiri poſſunt aliquam denominationem mali, ob quam odio habeantur. Sed melior eſt 1. ſolutio.

423 Ad Adagium illud: *propter quod vnumquodque eſt tale*; reſp. eſſe verum in actibus intellectus, & voluntatis, quando vtrumque odio habetur, vel amatur: tunc ex obiectis iam amatis obiectú formale magis odio habetur: ſed hic non valet, quia Deus non odio habetur, vt dictum eſt, nam haberi odio indirectè, & in alio, non eſt Deum odio haberi, ſed odio haberi aggregatum.

424 Imò aliquis dicet: nec ſic eſſe verum in actibus voluntatis communitèr, nam cũ quis videt pulchritudinem creaturarum, poteſt facere amorem Dei, diligẽdo illũ, quia produxit illas: & licet Deus, & ipſæ amentur, non magis amantur illæ, quia eſſet grauis inordinatio ordinare maius bonum ad minus. Reſp. non eſſe inconueniens magis amare creaturas per aliquem actum (loquor de amore intenſiuo, non autem de appreciatiuo) ſicut non eſt inconueniens per aliquem actum non amari Deum, ſed creaturas. Solum ergo eſt inordinatio, quã-
do

do maiusbonum ordinatur ad minùs tamquam ad vltimum finem, & appreciatiuè, & vltimatè; itavt ille non amaret maius, niſi ſolum propter minùs.

425 His poſitis, dum offenſa odio habetur propter Deum, nego Deum magis haberi odio, ſiquidem Deus non odio habetur. Si dicas: offenſa odio habetur, quia offenſa eſt, ſiuè propter ſuam formam: ergo magis odio habetur talis forma. Reſp. poſſe eſſe ſermonem de duplici forma: vna quaſi phyſica, quæ eſt entitas Dei, alia quaſi metaphyſica, quæ eſt differentia offenſæ diuinæ vt talis; & hæc differentia metaphyſica non eſt entitas Dei, ſed aggregatum ex actu, qui eſt offenſa, & ex forma offenſæ; ſicut rationale vt tale, quatenùs forma metaphyſica, non eſt anima, ſed eſt aggregatum ex corpore, & anima rationali non vt ſenſitiuũ ſed vt rationale.

426 Loquendo tamen de forma quaſi phyſica, nego conſequentiam; ſicut qui diſſentitur hæreſi de Trinitate, non magis diſſentitur Trinitati. Denominatio enim diſſenſus, aut odio habiti, quæ convenit toti, non dicitur de ſingulis partibus, nec de parte formali abſolutè, & ſecundum ſe. Loquendo de metaphyſica, concedo, ſed iſta non eſt entitas Dei, vt dixi; ſed ipſe actus malus, prout oppoſitus Deo prædicamentalitèr incluſo in illa, & ſic differẽtia eſt ipſa oppoſitio ſpecialis coaleſcens ex actu & Deo; quæ odio habetur, & magis odio habetur.

ARTICVLVS V.

RESPONDETVR AD ARGVMENTA TERTII capitis.

427 AD 3. caput reſp. 1. fatendo, non colligi infinitatem offenſæ ex æternitate pœnæ, & nihilominus offenſa meretur omnem pœnam poſsibilem; in quo differt à malitia philoſophica, quæ non mereretur pœnam æternam. Vndè ſi quis moriatur cum ſola iſta, non iret in infernum, ſed deputaret Deus alium locum,

&

& pertinet ad diuinam Prouidentiam, ne aliquis moriatur ſic.) Et licet offenſa omnem pœnam poſsibilem mereatur, non ſequitur ex hoc, omnes eſſe omninò æquales, ſaltìm accidentalitèr: nam malitia odij Dei, eſt malitia gulæ, maior.

428 Hinc ſequitur 1. Vnam mereri maiorem pœnam, quàm aliam: nam ratio demeriti eſt maior quoad ſufficientiam, ita vt ſi eſſent poſsibiles pœnæ ſimplicitèr infinitæ inæquales, maior corresponderet maiori offenſæ, & minor minori; quoad efficientiam verò, & in accipiendo pœnam, ſi Deus totam daret poſsibilem, nulla haberet plus pænæ, quam alia, quia tota debetur cuilibet. Deus autem vt miſericors, nulli offenſæ, de facto dat omnem pœnam, quia punit infra condignum. Reſp. 2. etiam probari ex infinitate pœnæ æternæ, *ſuppoſito quod Deus puniat infra condignum*: etenim ſi in hac vita, vt inquit Auguſtinus, omne meritum comparatur: ergo tota æternitas pœnæ fuit hic per quodlibet mortale promerita.

429 Hinc falſum eſt ideò dare Deum pœnam æternè perſeuerantem, quia æternè durat affectus ad peccatum, in damnato. Durat enim ſine libertate, & Deus perſeuerantiam in illo affectu, quæ libera non eſt, non poteſt iuſtè punire. Nec dicas, eſſe liberam in cauſa, quatenus liberé peccans viator, virtualiter vult perſeuerantiam eius. Sed contrà, quia potuit peccator in mundo retractare peccatum efficaciter, ſed ex motiuo inſufficienti ad iuſtificationem: & ſic licet continuetur eadem macula habitualis voluntariè, ſecùs, affectus actualis. Tùm, quia hoc eſt concedere in damnatis ſtatum ſubſtantialem merendi, qui etiam concedi in beatis deberet, quæ falſa ſunt. His poſitis.

430 Pœna accerbiſsima infinitæ durationis, promerita, per modum vnius, ſiue per vnum peccatum; cum ſit infinita petit demeritũ infinitum vel ſubſtantialiter, vel ſaltim accidentaliter. Peccatum autem, ſi non gauderet infinitate ſubſtantiali, non poſſet mereri illam per acci-

den-

dentalem, quia hęc non datur. Non enim eſt infinita infinitudine forma i intenſionis, multitudinis, aut durationis: ergo vt condignè pœnam æternam mereatur, debet habere infinitudinem ſubſtantialiter, & ſimpliciter.

431 Sequitur 3. Vnā offenſam eſſe minorē aliā materialitèr; quia plus diſſonat rationi odium Dei, quam gula. Videtur etiam, quod loquendo formalitèr, ſunt inæquales offenſæ quia vna magis opponitur cum Deo, quā alia, iuxtà maiorem reſiſtentiam, & acriorem prohibitionem cum maioribus minis, & conatu: ergo datur in offenſis inæqualitas formalis, iuxtà maiorē oppoſitionem cum Deo. Sed dico, quod ſi eſt formalis, non eſt formalis ſubſtantialis, ſed ad ſummum accidentalis. Patet, quia quidquid pertinet præcisè ad magis & minus & ad circunſtantias, ſe habet accidentalitèr, non ſubſtantialitèr. Vnde inæqualitas peccati mortalis cum veniali eſt ſubſtantialis, quia non pertinet ad plus, & minus, ſed ad ſubſtantiam vtriuſque: inæqualitas autem inter mortalia, eſt accidentalis, & non à Deo vt forma, ſed à circunſtantijs.

432 Explico, differentiam ſubſtantialem inter mortale, & veniale, quia omne mortale deſtruit ex ſe gratiam, & amicitiam Dei totalitèr; veniale non, adhuc minimam partem. Mortale detrudit in infernum, ſecùs veniale. Ex quo conſtat, non ſe habere vt magis & minus, ſed vt eſſentialitèr totalitèr deſtruens, & nullo modo deſtruens; at in offenſis inæqualitas eſt accidentalis, quia quod præſtat vna, etiam alia, nempè deſtruere amicitiam, mouere Deum ad odium, & ad pœnam æternam. Si verò vna ad maius odium, & maiorem pœnam inferni mouet, id pertinet ad plus, minuſvè, & ſic inæqualitas eſt accidentalis.

433 Ad 2. effectum reſpondeo fatendo, non probari ex odio Dei infinitatem offenſæ, argumento probatiuo; ſicut nec infinitas obſequij ex amore. Ratio eſt, quia Deum amare, vel odio habere creaturas per actum infinitum, poteſt non prouenire ex parte meriti noſtri, ſed

potius ex natura ſuæ voluntatis, quæ cum ſit infinita, exercet actus ad modum ſui. Vndè non ſumitur ex illo efficax argumentum. Exiſtimo tamen, odium Dei infinitum, debitum eſſe offenſæ vtpotè infinitæ

De alijs effectibus; v. g. priuatione amicitiæ Dei, fateor non probare, quia finiti ſunt. Licet enim priuent Deo amico & vltimo fine, & Deo viſo infinitè bono, non priuant Deo provt in ſe, & provt infinito, ſed Deo finitè poſsidendo. Non ergo ex his effectibus, nec ex cauſalitate averſionis à Deo vltimo fine (talis enim averſio finita eſt: cum ſolum ſit ex ſe, oppoſitio ad amicitiam, & poſſeſsionem Dei vltimi finis) nec ex priuatione vnionis hypoſtaticæ. (Rationes enim iſtæ, per doctrinam ſatis bonam, exploſæ ſunt in argumento propoſito) ſed ex infinitæ contemptu Maieſtatis, non habente vnde limitetur, noſtram nos ſententiam, ſolidius comprobamus.

ARTICVLVS VI.

DE DVPLICI RELATIONE OFFENSÆ AD DEVM, doctrina notanda.

434 AD maiorem claritatem nota in actu offenſæ, ſiue ſit eſſentialitèr offenſa ſiue non, duas eſſe rationes in ordine ad Deum; altera tranſcendentalis, vt eſt actus malus contra Deum, vt terminum: altera prædicamentalis, vt eſt tam malus, ſiue vt habet tantam malitiæ moralitatem, & quantitatem. Primùm ſumitur ab ipſo actu contra Deum vt facto liberè, & cum aduertentia. Secundùm, ab ipſo Deo offenſo, vt menſura offenſæ. Contingit ſic in amore Dei, vbi & eſt ratio boni, & ratio tam moralitèr dignificati. Primùm ſumitur ab ipſo actu, vt tranſcendentalitèr in ordine ad Deum. Secundùm prædicamentalitèr à dignitate perſonæ amantis & alijs circunſtantijs, per quas in linea moralitatis, redditur magis æſtimabilis Deo.

435 Similitèr eſt Theologicandum de offenſa, an ſit rela-

Digitized by Google

relatio tranſcendentalis, vel prædicamentalis ad Deum in ratione præciſa, & eſſentiali offenſæ? Pro nunc, dicat quis ſi voluerit, eſſe relationem tranſcendentalem ad Deum: in ratione tamen offenſæ vt moralitèr tantę, & tam grauis, eſt relatio prędicamentalis ſumpta à Deo & creſcens, ex Deo, & vilitate creaturæ.

436 Si dicas primò: Eo ipſo quod ponatur offenſa contra Deum, ponitur tanta offenſa quantitatiuè moralitèr: ergo nec in ratione tantæ, ſe habet prædicamentalitèr ad Deum. Conſequentia probatur, quia prædicamentalis eſt contingens, ſecùs iſta quantitas. Nego conſequentiam. Ad probationem, nego omnem prędicamētalem eſſe contingentem, ſed ſufficere ſi ſit extraeſſentialis inadæquatè. Sic diſsimilitudo creaturæ cum Deo eſt prædicamentalis, claudens vtrumque, non tamen contingens: nam creatura vt effectus Dei, tranſcendentalitèr reſpicit Deum, & non conſtituitur ex Deo; at verò vt reſpicit neceſſariò Deum vt alitèr ſe habentem, ac creatura; reſpicit prædicamentalitèr; non contingentèr, ſed extrà eſſentialitèr.

437 Sic relatio cognitionis ſupernæ ad obiectum, vt eſt repræſentatio obiecti, eſt tranſcendentalis: vt eſt cognitio neceſſariò vera & menſurata per terminū, dicit vtrumque: nempè cognitionem, & terminum vt ita ſe habentem, ſicut cognitio dictat, & ſic eſt prædicamentalis: nam eo quod ponitur offenſa ad Deum vt terminum, ponitur ex illa, ſed quaſi vialitêr, aut radicalitèr quantitas moralis eius, neceſſariò per reſultantiā; ſed iſta cōſtat ex Deo vt menſura offenſæ, ſicut cognitio vera ex ſuo termino.

438 Addendum eſt; licet offenſa phyſicè ſumpta ſit relatio tranſcendentalis iuxtà Bernal diſp. 4. à nu. 42. eſſe virtualitèr in ratione morali ſubſtantiali offenſę, relationem quaſi prædicamentalem, ſicut dicemus de vnione hypoſtatica: & ſic licet ſit phyſicè finita ſumpta tranſcēdētalitèr, moralitèr eſt infinita. Nec obeſt, quod obicit Bernal cōtra Vrtadum n. 72. phyſicé finitū infinité diſtare

ab infinito:ergo non poteſt moralitèr,& prudenter iudicari infinitum. Vide ibi alia.Reſp.per te volitionem diuinam dandi gloriam Petro,eſſe phyſicê infinitã,& æſtimari vt finitam,ſicut & ipſa gloria : ergo etiam finitum æſtimari poterit vt infinitum. Ratio eſt,quia moralitas ſummitur à circunſtantijs menſurantibus , quæ reſpectu eſſe phyſici , non ſunt forma ſicut reſpectu eſſe moralis. Nec enim eſt verùm, æſtimationẽ prudentem rei,ſemper eſſe iuxtà conſtitutiuum phyſicum eius,(inſuper vide infrà artic.9.)

439 Etenim fides vera de Trinitate, vt Trinitas eſt, eſt aggregatum infinitum ex actu,& obiecto,nempe Deo infinito;& tamen non æſtimatur infinitè talis fides,vt vera ; ſicut nec ſimilitudo,aut diſſimilitudo cum Deo , non æſtimatur infinitê,licet includant Deum,tamquam compartem prædicamentalitèr incluſam : ergo bene poteſt finitum cum circunſtantijs moralitèr infinitantibus ęſtimari, vt infinitum ; ſicut aggregatum infinitum phyſicê, poteſt non ęſtimari infinitè,&c.Ratio eſt,quia in his,attendenda eſt menſura ęſtimationis moralis,quæ non ſemper attendit ad phyſicum re ?

440 Si autẽ quæratur quid ſit forma moral's.Et cur offenſa menſuretur Deo, & non actus fidei de Deo. Ad 1. reſp.Illud eſſe formam moralem,quod non vnitur phyſicè cũ ſubiecto:taliter autẽ ſe habet ad illud,vt præbeat fundamentum prudẽtibus ad iudicandum de illo quoad æſtimationem , ac ſi eſſet forma phyſica ipſius , ſuum eſſe in ſubiectũ refundens. Ad 2. Cõmuniter ſolet reſpõderi,eſſe conceptus ipſos obiectiuos metaphyſicos rerũ, iuxtà regulas prudentiæ limitatos, vel non limitatos ; & ſic exiſtimatos , ex impetu luminis naturalis ; ſicut ſuprà dicebatur,quod ſatisfactio in materia pecuniæ,nõ creſcit ex ſatisfaciente,& in materia honoris creſcit; & ſicut per te ſatisfactio Chriſti eſt infinita, & æſtimatur, vt talis , ſecus volitio dandi gloriam Petro , licet vtraque ſit Dei. Sicut enim lumen naturale habet ſua principia per ſe nota circa res phyſicas, ita & circa morales,

Digitized by Google

& non eſt quærenda in illis alia ratio, ſed ſufficit adducta.

ARTICVLVS VII.

PROBATVR INFINITVDO OFFENSÆ.

441 Ita tenent plures Thomiſtæ,& alij moderni. Leſius de diuinis perfectionibus lib.13.cap.26.Petrus Vrtadus diſp.9. ſect.3. Bernal diſp.4. ſect.3. Arauxo cum Ricardo,& alijs Antiquis,& recentioribus. Authoritates, quibus firmari poteſt hæc ſententia ſatis aptè, vide apud Bernal,& alios Recentiores.

442 Ratione autem probatur ex illo principio ſatis recepto: *tanto maior eſt offenſa, quãto maior eſt ille, in quem delinquitur*,& ex illo Ariſtotelico; *honor eſt in honorante, & iniuria eſt in offenſo*. Vnde ſi offenſus ſit Rex, vel nobilis, eſt maior, ac ſi offenſus eſſet plebeius.

Formo rationem ſic: Sicut creſcit ſatisfactio ex dignitate ſatisfacientis, ita offenſa ex dignitate offenſi; atqui ſatisfactio Chriſti creſcit in infinitum propter infinitatem ſatisfacientis: ergo etiam offenſa creſcit in infinitum ex dignitate offenſi. Sicut ergo ſatisfactio Chriſti conſtituitur in linea,& ordine ſatisfacientis, ita offenſa in linea,& ordine offenſi. Aduerſarij, reſpondent negando maiorem, quoad illam particulam *ſicut*, nam ſatisfactio creſcit vniuocè ex ſatisfaciente; offenſa verò ſolum proportionalitèr.

443 Neſcio tamen, an facilè poſsint reddere diſparitatem, quia non poſſunt negare, quin ſatisfactio creſcit, & menſuratur ex dignitate ſatisfacientis, & offenſa ex dignitate offenſi, cæteris paribus: hoc enim eſt conſtans, apud Patres,& Philoſophos, imò & ex naturali prudentum ęſtimatione; atqui ſatisfactio creſcit vniuocè: ergo & offenſa; pręcipuè, quia quantitas reſultans ex tali menſura offenſi, non habet vndè limitetur, vt dicemus.

444 Dices: fundari diſparitatem, quia offenſa, ſicut amor, reſpicit Deum tranſcendentalitèr vt terminum, ſatiſ-

Digitized by Google

tiſfactio verò perſonam prædicamentalitèr, vt formam vniuocè infinitantem: Contrà, licet offenſa, vt eſt actus contra Deum reſpiciat Deum tranſcendentalitèr: in ratione tantæ, poteſt prædicamentalitèr eum includere ad hauriendam infinitatem. Antecedens probatur exemplo vnionis hypoſtaticæ, quæ in ratione beneficij eſt moralitèr ſimplicitèr infinita à Verbo vt forma; in ſe tamen eſt ſimplicitèr phyſicè finita.

445 Patet, nã phyſicê eſt relatio tranſcendẽtalis ad Verbum, vt terminum vnibilem; eſt etiam ens modale, & ab alio, & non immenſum, nec æternum, ſed phyſice limitatum. Poterit ergo idem eſſe de offenſa ſumpta duplicitér. Licet enim, vt actus contra Deũ vt terminum, ſit finita phyſicê; in ratione tantæ poterit eſſe infinita. Conſeq. prob. ideò enim vnio phyſicé finita eſt beneficium infinitum, quia tranſcendentalitér relata ad Verbum phyſicê, menſuratur moralitér per ipſum Verbum infinitum, quin infinitas menſurationis habeat vndè limitetur: nam humanitas, cui communicatur Verbum, licet ſit finita in ſe, hęc ipſa finitudo auget beneficium, quia hoc tanto eſt maius, quanto recipiens eſt minor.

446 Modò ſic: idem contingit in offenſá in ratione tantæ. Licet enim tranſcendentalitêr relata ad Deum vt obiectum, vel terminum ſit finita: tamen moralitèr menſuratur per Deum infinitum, quin habeat vnde limitetur, quia finitudo, & vilitas creaturæ, potius auget offenſam. Confirmatur, ideò vnio eſt ſimplicitèr infinita, quia eſt in ordine ſummæ communicationis ad extrà ſummi boni: ergo cum offenſa ſit in ordine ſummæ offenſionis Dei ſummi, erit infinita. Conſeq. prob. quia ſicut quidquid in Verbo eſt magnum, eleuat & magnificat vnionem, licet ſola perſonalitas, & non alia attributa terminent illam immediatê, ita quidquid eſt magnum in Deo eleuat illam offenſam, etiam illud quòd per eam non exprimitur clarè (alias nec eſſet ſuprema.)

447 Etenim, quòd qui offenditur ſit Deus ſummè ſapiens, & in eius oculis fiat, ſummè bonus, Miſericors,

Crea-

Digitized by Google

Creator, Benefactor, & Suſtentator, aggrauat offenſam, cum facta comparatione inter ipſum, & creaturam infinitè minorem, iſta eligitur, & vilipeditur ipſe; etiam ſi aliqua ex his non exprimantur per offenſam. Ex his enim capitibus, & alijs, probatur offenſæ grauitas, & menſuratur. Et hoc eſt quod dici ſolet, offenſam quamlibet offendere Deum, quantum offendibilis eſt, ſiue adæquatè ad ſuam dignitatem: quia omnia attributa, & formalitates Dei, offenduntur, & vilipenduntur, ideòque grauitatem refundunt.

448 Dices: hæc omnia conuenire amori de Deo, qui tantò eſt melior, quantò obiectum. Contra, quia eſt longa diſparitas, quia amor, & obſequium, licet menſuretur Deo; alias tantò decreſcit, quantò perſona faciens eſt vilior, & perſona cui fit, nobilior, magiſque ei debitum: & quantò principia obſequij, magis ſunt dona eius cui fit: ergo amor Dei propter has cauſas, valdè decreſcit in ratione obſequij, ab illa menſura obiecti. Vndè ſolum terminatiuè eſt infinitus.

450 Atqui hæc omnia, quæ obſequium deprimunt, offenſam eleuant ad ſuam menſuram, nam quantò maiorem reuerentiam debet vilitas creaturæ, tantò eſt maior offenſa creatoris, & quantò principia effectiua offenſæ, nempè voluntas, & alia comprincipia ſunt magis dona Dei, tantò abuti illis contra Deum, eſt maior offenſa: ſiquidem ordinat beneficia accepta ad vilipendendum Benefactorem: ergo offenſa eleuatur vniuocè, & infinitatur; ſiquidem menſuratur per Deum apud prudentes: & nihil eſt quo decreſcat à tali menſura, nec habeat vnde limitetur.

ARTICVLVS VIII.

ALIA PROBATIO.

451 PRobatur 2. ex ſententijs ſatis receptis in Scholis. Et primò: ſi gratia ſanctificans ſit

Digitized by Google

principium vniuerſale influens cum virtutibus in actiones virtuoſas, iſtæ referuntur tranſcendentalitèr ad gratiam, vt ad cauſam efficientem extrinſecam: & tamen dignificantur ab ipſa, vt comparte actus vt meritorij. Declaratur, quia gratia eſt ius ad gloriam; actiones autem virtutum, quæ non ſunt charitatis, ſed fidei, & ſpei, & ſimiles, ex ſe non ſunt ius condignum gloriæ; ſunt autem vt dignificantur à gratia, tanquam à forma: ergo benè poteſt aliquid eſſe relatio tranſcendentalis ad aliud, vt ad quid extrinſecum, & tamen denominari moralitèr ab illo, quaſi prædicamentalitèr, à comparte, & forma incluſa. Idem dic de actu charitatis, reſpiciente charitatem diuerſimodè: nempè tranſcendentalitèr, vt principium influens, & prædicamentalitèr vt dignificans.

452, Confirmatur: Verbum non alitèr dignificat actiones Chriſti meritorias, niſi quia cum ſit in eſſe phyſico, quid extrinſecum mediatum, reſpectu ipſarum; tamen in eſſe morali eſt pars & forma: Ergo etiam Deus poteſt eſſe terminus offenſæ in eſſe phyſico, & tamen in eſſe morali poterit eſſe forma. Antecedens declaratur, nam Verbum non influit ſpecialitèr phyſicè ad extrà in actiones humanitatis, & ſic non eſt principium phyſicum, ſed terminus, & complementum humanitatis, quæ influit: ergo in eſſe phyſico ſe habet extrinſecè mediatéque; ſed in morali vt pars componens moralis.

453 Dices ſecundò: Diſparitatem ſatisfactionis, & offenſæ eſſe magnam: quia illa non eſt de perſe meritoria, & ideò mendicat valorem à forma prædicamentali; offenſa de per ſe, & vt contra Deum vt terminum, eſt eſſentialitèr mala. Contrà, quia adhuc eſt ſub lite, an productio amoris Dei ſit eſſentialitèr ſanctificans, vt vult Pater Vazquez, ac per conſequens de per ſe meritoria, & ſatisfactoria. Secundò, quia vnio hypoſtatica, licet in ſuo eſſe finito ſit eſſentialitèr bona, & ſanctificans, vt reſpicit Verbum terminatiuè: adhuc in eſſe morali denominatur à Verbo, vt forma infinitè bona: ergo ſimilitèr de offenſa.

454 Di-

Digitized by Google

454 Dices tertiò · Verbum independentèr à cognitione humanitatis limitata, præbere actionibus humanitatis valorem; Deum vero ſolum dare malitiam offenſæ, vt cognitum, & ſic ſolum mediante cognitione limitata; ab eaque deprimi. Vndè comprehenſio Dei, licet Deus ſit purus terminus, & obiectum eius, eſt ſimplicitèr infinita, quia ſe mutuò æquant; at Deus non æquatur offenſæ, quia non refunditur totalitèr in illam, ſed media cognitione limitata. Sicut Mare, ſi communicaretur alicui vaſi magno per aquæductum ſtrictum, non poſſet totalitèr ſe vaſi communicare. Hæc eſt ſolutio Patris Lugo, celebriſque hodie apud recentiores.

455 Sed contrà 1. Quia apud plures ex aduerſarijs Verbum dignificat actiones, quia dum has offert in ſatisfactionem, ſeipſum offert, & humiliat, quòd præſtare non poteſt, niſi media ſuæ altitudinis cognitione, & amore humilitionis, limitatis. Sed quidquid ſit de hoc.

456 Contrà 2. Dum dicis, quòd Deus non communicatur offenſæ; niſi vt cognitus: vel vis, quòd forma offenſæ ſit cognitio, vel ipſe Deus cognitus, poſita cognitione. Primum eſt falſum, quia apud omnes menſura offenſæ non eſt cognitio ſed Deus, licet iſta requiratur Tùm, quia offenſa Dei, non eſſet in ſupremo gradu, quia noſtra cognitio de Deo eſt valdè infima. Ideo debet ſummi grauitas ab expræſſis & non expræſſis. Tùm, quia dum adeſt ignorantia craſſa non daretur offenſa, ſed leuis culpa, cum vix adſit cognitio de Deo.

457 Si 2. nempè Deus cognitus: ergo offenſa eſt infinita. Prob. Verbum reddit humanitatem infinitò ſanctam, licet communicetur ei media vnione finita: ergo similitèr. Confirm. quia non ſanctificat humanitatem, niſi vt vnitum, ſicut non aggrauat offenſam, niſi vt cognitus. Vrgetur ampliùs paritas. Per vnionem communicatur Verbum immenſum, æternum, &c. Non tamen vt æternum, & vt immenſum, quantum ad modum communicationis; & hoc non obſtanti, communicatur vnioni, & humanitati moralitas infinita ob ijs ergo etiā ſi non noſca-

catur Deus adæquatè & infinitè ſed limitatè; media iſta cognitione finita, communicabitur offenſæ moralitas infinita. Confirm. Verbum non ſe communicat ſatisfactioni, niſi mediante humanitate limitata, & cóprincipijs limitatis: quia tamē ipſe eſt mēſura moralis ſatisfactionis ſuppoſita productione & vnione limitatis, refundit infinitatē: ergo ſimilitér in offenſam. V.q. de gratia vnionis.

458 Dices 4. ab vnione ad offenſam non eſſe paritatem, quia licet illa in ſe finita ſit, eſt tamen nexus ita intimus hominis ad Deum, vt conſtituat ex vtroque vnum ſuppoſitum diuinum; quid mirum ſi in æſtimatione morali ſe habeat vt bonum infinitum; offenſa verò non ita intimè facit vnum ex Deo, & actu noſtro. Contrà 1. quia licet non ſit paritas in intimitate, eſt in his ad quæ vnionem adduximus: nempè in eo, quòd vtraque habeat finitatem tranſcendentalitèr, & menſuretur Deo prædicamentalitèr. Item in eo, quòd communicatio ſit phyſicê finita, & refundatur moralitas infinita.

559 Contrà 2. quia licet ſit exceſſus infinitatis, in vnione intrà eundem ordinem infiniti ſimplicitèr, ſed illa maior intimitas non eſt ſimplicitér requiſita ad infinitatem: ſed ſolum requiritur talis communicatio phyſicè finita, qua poſita Deus vt eſt, menſuret moralitèr rem. Patet, nam actiones Chriſti internæ, cum ſint accidentia, & multò minus externæ; v.g. externa ſanguinis effuſio, non vniuntur Verbò vnione phyſicâ, nec immediatâ: quia tamen datur vnio, & communicatio, licet magis laxâ, ſufficiens tamen, vt cenſeantur eſſe actiones, & opus Verbi, ſunt infinitæ moralitèr. Sic etiam Deus communicatur offenſe, & ſe habet vt infinitam faciens offenſam in æſtimatione prudentum. Alia ſatis vrgentia reperies in ſolutione argumentorum.

460 Alij tandem 5. alia via diſparitatem dant inter ſatisfactionem & offenſam: quòd ſatisfaciens, ſeipſum ſuamq; perſonā ſubmittit, humiliat, & quaſi offert in ſatisfactione ipſa, & ſic ſe habet reſpectu ſatisfactionis, quaſi intriſecè. Contrà. Tùm, quia hoc pacto ſe habet

vt

Digitized by Google

vt materia oblata ; & ſic non infinitat ſatisfactionem, vt patet in Virgine, & Sacerdotibus, Chriſtum offerentibus. Tùm,quia ſic, cõmunicaretur media cognitione,& oblatione humanitatis,finitis,ac per conſequens limitaretur. Túm,quia abſque tali applicatione ſuæ dignitatis ad ſatisfactionem, opus haberet ſuam condignitatem,& valorem à Verbo, vt patet in opere condigno,& ſatisfactorio iuſti, ſuam iuſtitiam ignorantis ; vel dum operatur,nullatenus aduertentis.Tùm deniq; quia etiá Deus, eiúſque infinita diſtantia à creatura cui poſtponitur obiectiué in offenſam , intrinſecè moralitèr refunduntur ergo,&c.

ARTICVLVS IX.

DE INFINITATE PHYSICA.

561 IN fine aduerte,quòd Bernal docuit, offenſam non ſolum eſſe moralitèr infinitam,ſed etiam phyſicé, quòd ita explicuit. Nam offenſa non eſt ſola entitas actus mali contra Deum , ſed entitas vt liberâ: quòd includit principium indifferens diſtans à Deo infinité,& cognoſcens eſſe contra Deum. Sicut ergo libertás eſt pars offenſæ , ſic hæc diſtantia conſtituta phyſicé ex aliquo ſimplicitèr infinito , offenſam huiuſmodi conſtituit , ac per conſequens hæc erit infinita ſimplicitèr phyſicê.Vnde infinitas offenſæ nó ſumitur præciſè à Deo offenſo , nam ſic eſt purê terminus , ſicut eſt terminus amoris:ſed ſumitur ab illa infinita diſtantia. Quòd probat authoritate,& rationibus, quibus probari ſolet infinitas offenſæ.

462 Hæc ſententia , quatenus conſtituit offenſam phyſicê infinitam in ſe ipſa , non eſt multum conducens ad deducendam ex illa incompenſabilitatem à creatura. Probo , quia licet offenſa claudat aliquid infinitum, & propterea ſit phyſicè infinita (vtor aduerſarij vocibus) phyſica infinitudo pro æſtimatione morali nihil facit.

Pa-

Digitized by Google

Patet in diſſimilitudine actus mali cum Deo vt tali, qui includit Deum vt formam diſsimilitudinis, & tamen actus malus venialis non æſtimatur infinitè. Item actus fidei de Trinitate, vt verus conſtituitur Trinitate, nec æſtimatur infinitê illa veritas.

463 Dices: hos actus non claudere Trinitatem vt eſt, & propterea non infinitari ab illa, ſed Trinitatem præcisè vt conformatur actui. Contrà, quia non conformatur vtcumque actui, & vt in eſſe repræſentatiuo, ſed vt Trinitas verè eſt in ſe. Conf. iſte actus vt falſus, *Deus nullam habet perfectionem ſimplciitèr ſimplicem*, includit omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem pro forma falſitatis. Probatur, quia omnis perfectio vt in ſe eſt, nempè, infinitas vt talis, ens à ſe vt tale, falſificat illum actum; nec tamen æſtimatur moralitèr infinitê, quia incluſio eſt ſolum phyſica; ergo idem de offenſa.

464 Impugnatur ſecundò, quia dicet aduerſarius; quòd offenſa vt libera, non includit creaturam vt infinitê diſtantem à Deo prædicamentalitèr: ſed creaturam, vt eſſentialitèr vilem, & ens ab alio, & vt dependentem eſſentialitér, & tranſcendentalitèr à Deo, vt cauſa efficienti; creatura autem vt ſic ſumpta, quid finitum eſt: ergo offenſa conſtituitur phyſicê ex ſolo finito. Melius ergo dicendum, eſſe infinitam moralitèr propter Deum vt menſuram; addendo diſtantiam creaturæ à Deo, & vilitatem creaturæ etiam pertinere, vt quid valdè conducens ad menſurationem moralem offenſæ; quatenus infinitas offenſæ requirit menſurari Deo, & requirit non habere vndê limitetur: diſtantia autem potius auget quam limitat.

ARTICVLVS X.

ALIQVÀ ARGVMENTA.

465 OBicies 1. Ex Lugo: minor aduertentia minuit offenſæ grauitatem: ergo cum omnis

nostra

noſtra aduententia ſit cognitio tenuis de Deo, iam habet offenſa vndè deprimatur, ſicut obſequium. Reſp. nullum eſſe argumentum, quia vt offenſa ſit infinita ſufficit aduertentia illa finita, quæ ſufficit ad peccatum mortale, quia aduertētia nō eſt grauitatis forma, ſed coditio ex parte materiæ, eam in eſſe capacis conſtituendo. Malitia enim grauis cum aduertentia plena, eſt materia capax offenſæ, & moralitatis offenſæ. Poſita autem materia capaci, à Deo vt menſura infinitatur: ſic ſi Chriſtus operaretur cum aduertentia tenui, ſed plena, adhuc ſatisfactio eius eſſet infinita, ſicut & modo eſt, etiam ſi aduertentia ſit ſimpliciter finita, dummodo ſit capax.

466 Sicut autem ſuppoſita bonitate finita actus cum plena libertate vt materia capaci, perſona dat valoris infinitatem; ſic ſuppoſita malitia, & libertate plena finitis, perſona offenſa dat infinitam grauitatem. Quare nego conſequentiam. Vndê aduertentiæ tenuitas, dummodò plena ſit, deprimit quidem, non infinitatem, quæ eſt infinitas ſimpliciter, & ſubſtātialiter; ſed illam, quæ eſt ſecundum quid, & quæ ſummitur ex parte malitiæ, & ex circuſtantijs, ſicut etiam contingit in actionibus Chriſti.

467 Inſtas: tenuitas aduertentiæ facit, quod non noſcatur expreſsè totus Deus ſecundum omnes formalitates, & attributa: ergo facit, quòd non offendatur, quantum offendibilis eſt, nec infinitè. Probatur conſequentia, quia obiectum non dat moralitatem actui (ſicut ſæpè diximus de hijs quæ ſe tenent ex parte obiecti, & non ex parte principij) niſi ſecundum illud, quod cognoſcitur: in quo differt à dignitate ſatisſacientis, quæ ſe tenet ex parte principij. Diſtingui poteſt antecedens: Tenuitas aduertentiæ facit, quòd non noſcatur expreſsè totus Deus ſecundum rationem primariam Dei, & vt ſummé differt à creaturis, nego antecedens. Secundum rationes ſecundarias concedo ant. & nego conſequentiam de offendibilitate ſecundum primarium Dei, quòd ad infinitatem ſufficit; ſicut ad ſupremitatem.

468 Inſuper conceſſo antec. nego conſeq. Ad prob. diſ-

Digitized by Google

diſtinguo: non dat moralitatẽ niſi ſecũdũ illud, quòd noſcitur expreſsè formaliter nego, quia etiã dat ſecũdũ quod noſcitur formalitèr inconfuſo & expreſsè quaſi virtualitèr. Suppoſita ergo expreſſa cognitione ſufficiẽti ad plenã libertatem, datur quidquid requiritur, nam datur expreſsio ſummę dignitatis Dei, & implicita aliorum cognitio, de facili potentium noſci expreſsè.

469 Si enim dignitas ſatisfacientis non ſolum dat moralitatem prædicamentalem ſecundum rationem principij formalitèr productiui actionis, ſed etiam ſecundum dignitatem, quàm communicat in re ipſi principio; cur non, & dignitas offenſi dabit prædicamentalitèr aliam moralitatem, non ſolum ſecundum, quòd terminat expreſsè cognitionem, ſed (ſuppoſita cognitione expreſſa) ſecundum quod eſt in ſe, & virtualitèr attingitur? Reſpondebis, dignitatem offenſi ſe tenere ex parte obiecti, & non alitèr aggrauare, niſi vt expreſsè cognitam.

470 Contrà, quia aduertentia obiecti requiritur, quatenus eſt fundamentum libertatis. Si autem Deus cognoſcatur expreſsè vt ſummè dignus, & virtualitèr omnia attributa; ſufficiens datur aduertentia, vt quis liberè offendat Deum omnipotentem, ſummè ſapientem, &c. Omnia enim iſta, ſic inconfuſo & virtualitèr cognita (quæ de facili expreſsius noſci potuerunt) grauificant offenſam: ergo poſsita hac libertate, ex tota dignitate Dei poteſt conſurgere prædicamẽtalitèr, ſicut ſupremitas, infinitas. Adde ex dictis in materia de Bonitate, non omnia, quæ ſe tenent ex parte obiecti requiri vt attingantur in actu expreſſo, & ſignato; & de rationibus *ſub quo*: id ſæpè probauimus.

471 Hic nota, quòd cum aduertentia plena, non ſit forma offenſæ, ſed ipſe Deus; illa ſolum requiritur vt conditio, vel vt per illam pateat Deo additus intrandi ad denominandam offenſam: quòd non poſſet ſi eſſet ſemiplena: vndè Deus ſemel (poſsita illa) ingreſſus, non grauificat iuxta illam, ſed ad menſuram dignitatis ſuæ, ſicut in noſtra Vniuerſitate Doctores diuerſarum facultatum,

quan-

quando intrant in illius Clauſtrum, ſiue parlamentum, vnuſquiſque titulo Conſiliarij fungitur ratione ſuæ facultatis, Theologię, v.g. Iuriſprudentiæ, Medicinæ, vel Philoſophiæ. Si tamen Togatus, titulo inferiori nempe Magiſterij in Philoſophia, Conſiliarius ingrediatur; ſemel tamen ingreſſus, nec ſede potitur, nec ſuffragium dat iuxta illius facultatis titulum, vltimus, & infimus, ſed potius iuxta Togæ dignitatem omnium primus. Magiſterium enim Philoſophiæ, illi fuit tantum intrandi titulus, non verò ſedendi, haud ſuffragandi limes, quia hæc Togæ dignitas menſurat. Similitèr dic de aduertentia plena, & Deo: titulo enim illius Deus ad denominandum offenſam ſemel ingreſſus, non ad ipſius menſuram, ſed iuxtà ſui grauificat, & infinitat dignitatem.

472 Obicies 2. Ergo peccatum veniale, cum etiam creſcat ex dignitate offenſi, erit offenſa ſimplicitêr infinita, nec poterit pro illa pura creatura ſatisfacere. Nego conſequentiam cum D. Thoma, quia veniale valdè analogicè eſt offenſa Dei, nam licet ſit contrà Deũ, ſed non vt grauitèr prohibentem. Etenim offenſa, eſt quæ grauitér opponitur alterius voluntati, itavt amicitiam rumpat. Vt enim bené notauit Bernal, non dicitur, pedem offendi ad aërem, vel ad paleam, ſed ad lapidem, vel ſimile, quia iſta multum reſiſtunt. Veniale ergo verè eſt peccatum, & contrà Deum, & contrà legem, & verê inducit debitum pœnæ, & in hijs cònuenit vniuocè cum offenſa: ſecùs in ratione offenſæ, quia non eſt contrà Deum grauitèr prohibentem.

473 Dices: Veniale eſt vera culpa, & iniuria Dei: quia eſt contrà ius, quòd habet, vt legem eius obſeruemus: ergo eſt vera offenſa. Nego conſequētiam ob rationem datam. Vndé licet ſit contrà Deum, & creſcat ex Deo, non infinitatur à Deo ob defectum capacitatis, & ſufficientiæ ex parte materiæ, ad moralem infinitatem. Pro quo aduerte, quòd quando actus malus liber, non eſt contrà Deum, vt grauitér prohibentem, non eſt ſufficiens materia, vt denominetur offenſa grauis, & infinita; imò,

nec

nec offenſa: & ideò peccatum veniale, ſicut apud vos, non eſt in ſupremo gradu ob incapacitatem materię, ſic apud nos, non eſt in gradu infinito: ſicut actus neceſſarius, vel naturalis, vel indifferens, non dignificarentur à Christo infinitè ob defectum materiæ capacis. Adde cum permittimus eſſe iniuriam, non ſumimus in ſenſu vulgari, quia ſic ſonat offenſam, ſed præcisè provt eſt aliqualis læſio iuris.

474 Obicies 3. Licet magnitudo offenſæ ſumatur ex offenſo, ſed non vniuocè: quod probatur à paritate obſequij: nā actus obſequij, nó creſcit vniuocè à gratia habituali, licet ſumatur dignificatio ab ipſa. Diſt. aňs: Vniuocatione æqualitatis ariſmeticę & ſpecificę cócedo; vniuocatione ordinis, nego: nam ſicut obſequium Chriſti eſt infiniti ordinis, ita obſequium iuſti eſt ordinis finiti: offenſa ergo non eſt tantà, æqualitate omnimoda ariſmetica, quantà dignitas Dei. eſt tamen ordinis infiniti.

475 Obicies 4. Ergo vnus actus Chriſti ſolum erit ſatisfactio pro vna offenſa. Cum autem actus Chriſti non fuerint tot, quot offenſæ noſtræ, non ſatisfecit Chriſtus pro omnibus. Nego conſeq. quia vnus actus Chriſti eſt ſimpliciter infinitè gratior, quàm omnes offenſæ ſint odibiles. Eſt enim Regi honorabilius ab alio Rege ęquali adorari pro ſeruis ſatisfaciente, quàm offenſę omnes ſint odibiles: eſt autem Chriſtus æqualis perſona Patri. Alij docent, vnum actum Chriſti eſſe infinitum in intenſione, & propter infinitos gradus poſſe eſſe ſatisfactionem pro infinitis offenſis.

Sed replicabis: minoritas, & inęqualitas offenſę cū merito Chriſti eſt infinita, ita vt quod tollitur ab illa ſit infinitum: ergo non manet infinita. Antecedens patet, quia exceſſus vnius infiniti ab alio, nequit eſſe finitus, præcipuè in merito Chriſti, ſi debet pro infinitis offenſis ſufficere. Nego conſ. quia ſicut infinitum manuum, infinitè maius eſt, infinito hominum, & tamē manent infiniti, homines. Similiter offenſa, reſpectu meriti Chriſti, manet minor, ſed infinita.

Digitized by Google

476 Ex quibus ſequitur, inter ſimpliciter Infinita; oſſe dari vnum maius alio: tùm materialitèr, quia in Chriſto melior eſt actus charitatis, quàm Religionis: tùm formalitèr, quia Deitas ipſa melior eſt, & infinitior, quã actus humilitatis Chriſti propter valorem, & æſtimabilitatem magis intimam, & inviſceratam ab identitate.

ARTICVLVS XI.

RELIQVA ARGVMENTA.

477 Obijcies 5. etiam viſio beata menſuratur Deo, quia eſt tanto melior, quanto obiectum: nec eſt infinita. Confirmatur: beatus per viſionem tenet Deum infinitum tentione tranſcendentali ad Deũ, & prædicamentali à Deo poſſeſſo. Diſtinguo: menſuratur Deo proportionalitèr, & vt termino, concedo; vniuocè vt forma nego: nam habet vndè limitetur. 1. quia ex parte actus 1. limitatur à vi productiua: (de quo q. 11. art. 1.) ex parte actus 2. vt formæ, ſolum beatificatur ab eo, quòd ex primit formalitèr, ſeu quod clarè videt: & in hoc datur imperfectio, & inadæquatio: videt enim Deum finitè, & non quantum viſibilis eſt: in quo differt à comprehenſione, quæ eſt infinita propter adæquationem. 2. Quia non eſt capax infinitatis adhuc moralis, & iuxtà regulas prudentiæ, non æſtimantis viſionem pro *Deo viſo, vel tento*, ſed ſolùm pro *videre*: & ſic, cum non det fundamentum prudentibus ad æſtimandum infinitè, non ſe habet Deus, vt forma moralis infinitans.

478 Ad confirmationem reſp. illam tentionem eſſe multum laxam: quia non eſt phyſica vnio ſed intentionalis, & ſic non eſt infinita, & quia non amplius æſtimatur, quàm ipſum videre. Si autem dicas 1. eſſe infinitam in ratione beneficij, quia beneficium Dei poſſeſſi non habet vndè limitetur; eſt enim tantò malus reſpectu creaturæ, quanto iſta eſt minùs digna, ſiuè magis vilis.

Vndè menſuratur Deo & nobis infinitè diſtantibus. Reſpondetur negando aſſumptum. Non enim menſuratur vniuocè, ſed proportionalitèr.

479 Ratio autem eſt. 1. quia habet vndè limitetur, nẽpè ex lumine: & moralitèr, quia in beato datur ius ad Deũ ſic poſſeſſum, nẽpè gratia habitualis, ex quo capite decreſcit ratio fauoris, & beneficij. 2. præcipuè ex proprijs prædicatis, & ex parte modi poſsidendi, quia multum laxus, & quia incapax apud prudentes infinitatis moralis. Prudens enim non ponit in eodem ordine *habere ſtrictè rem*, & *videre illam*. Non enim vniuocantur, neque aſsimilantur *habere Regiam dignitatem*, & *videre Regiam dignitatem*, & hoc etiam ſi ly *videre* fiat per participationem aliquam ipſius, nempè per admiſsionem ad gaudia dignitatis Regiæ, vt admittuntur Aulici ad participanda feſtiua gaudia, quæ fiunt in Aula Regia.

480 Dices: idem erit dicendum de offenſa, limitati nẽpè à principijs, & conatu, & à modo offendendi, & advertentia, & actibus limitatis; nam etiam ſunt materia incapax infinitatis. Nego conſeq. Tùm, quia etiam caderet à ſupremitate, cum hæc omnia ſint valdè infima, & limitata. Tùm, quia licet limitetur à principio, limitatur ſolum ab illo præciſsiuè, ſiue in ratione malitiæ, non verò offenſæ, quæ non ſumitur ab ipſo, ſed à Deo. Tùm, quia hoc ſemel admiſſo, etiam vnio hypoſtatica, vel ſaltim actiones Chriſti limitarentur, à modo finito habendi, & ab incapacitate materiæ, quòd non dices; nec mnos de offenſa. Etenim ſicut lumine naturæ conſtat, meritum, & ſatisfactionem creſcere ex dignitate ſatisfacientis, & ad hanc dignificationem ſufficere actum finitum factum cum plena advertentia (quâ capacitate ſupposita denominatio intrat) ita lumine naturæ conſtat, offenſam creſcere ex dignitate offenſi, & ſufficere actum finitum cum plena advertentia factum, & hanc eſſe materiam capacem infinitæ menſurationis, cum non habeat vndè limitetur. Ex his principijs lumine naturæ notis diſcurrit Theologus infinitatem. Vide omninò n. 392.

Digitized by Google

481 In quo eſt magna diſparitas à viſione, amore, & ſimilibus. Seruiant enim Regi omnes Aulici, offendat vnus grauitèr Regem in ſuis oculis; vna ſola offenſa incomparabilitèr magis turbat Orbem & iudicia omnium prudentum, quàm omnia obſequia & viſiones Regis: ergo ſignum euidens eſt iuxtà prima principia moralia, lumine naturæ nota per lumen prudentiæ inæqualiſsimè iudicari de offenſa, ac de his omnibus.

482 Vndè in æſtimabilitate morali, non eſt facienda paritas de viſione, imò nec de aliquibus rebus conſtantibus phyſicè ex parte infinita, ad ipſam offenſam. Si rationem quæras de hac differentia æſtimandi. Reſpondetur, quòd reddas rationem inter actiones Chriſti, & alias res. 2. quòd illam reddas inter ſatisfactionem in pecunia & ſatisfactionem in honore; inter volitionem Chriſti meritoriam, & voluntatem Dei præmiatiuam D. Petri. 3. reſp. ipſam vim luminis naturalis, ſibi eſſe rationem, & non curandum de alia.

483 Nota 1. in fine, aliquando poſſe offenſam creſcere ex magnitudine offendentis; vt ſi offendens ſit perſona talis, quæ ſuæ debeat magnitudini non offendere alterum. Vel debeat vt gratus ex magnitudine participata ab ipſo offenſo. Dico tamen, capita ſubſtantialia grauitatis eſſe offenſi dignitatem & offenſoris vilitatem: quod non tollit, ne augeri poſsit ex alijs capitibus, ſed ſecundum quid.

484 Nota 2. quòd nos in offenſa vocamus formam eius, vel menſuram moralem, vocari ſubiectum à Thomiſtis, quia Deus eſt ſubiectum offenſum, & iniuriam patiens: & à ſubiecto ſumitur grauitas ſicut à Chriſto vt ſubiecto ſatisfaciente infinitas.

485 Quia ergo obſequium dignificatur à ſubiecto obſequente, ad æqualitatem ordinis, licet non ad ariſmeticam, offenſa creſcit ſimiliter à ſubiecto iniuriato; & propterea eſt maior, quando alapa datur Regi, quàm ſi detur viro nobili: & maior ſi huic, quàm ſi plebeio. Et hoc ratione ſubiecti iniuriati: quòd nos aptius vocamus

Digitized by Google

formam moralem prædicamentalem: formam, quia ſicut anima rationalis conſtituit hominem tantum quantus eſt, ponitque in eleuatione ſupra omnia bruta; ſimilitèr Deus offenſam conſtituit tantam, quanta eſt, ponitque in infinita & ſuprema eleuatione. Prædicamentalem verò, quia eſt pars moralis ipſius, ſicut ponentes relationem prædicamentalem in fundamento & termino, iſtum docent eſſe partem & formam relationis.

486 Nota 3. D. Thom. aliquando vocare offenſam infinitam quodammodo, æquipararéque cum viſione beata. Sed ly *quodammodo*, excludit infinitatem in omni genere, quæ eſt propria ſolius Dei: ſecùs infinitatem ſimplicitèr in vno genere, nempè iniuriæ & moralitatis. Sic in 4. diſtinct. 14. quæſt. 2. art. 1. ad 4. tribuit paſſioni Chriſti valorem infinitum *quodammodo*, & quæſt. 29. de Veritate art. 3. ad 4. idem repetit. Cum tamen apud ipſum valor meritorum Chriſti ſit infinitus ſimplicitèr. Æquiparantia autem offenſæ cum viſione, ſtat ſolum in infinitate tranſcendentali à termino, ſecùs in prædicamentali (de qua ſæpè) ſiuè in modo infinitatis.

487 Hanc quæſtionem prolixè diſputauimus. Tùm, quia eſt vna ex totius Theologiæ celeberrimis in Scholis, præter Scoticam. Tùm, quia multiplici doctrinæ ad alias quæſtiones conducenti, occaſionem offert opportunam. Plura autem ad maiorem ipſius intelligentiam reperies in tract. de perfectionibus Chriſti, vbi ſermo erit de gratia vnionis, ſiuè de ſanctificatione ſubſtantiali humanitatis per Verbum.

QVÆSTIO X.

DE SATISFACTIONE CONDIGNA *Deiparæ Virginis.*

488 NON poſſe puram creaturam de condigno pro offenſa ſatisfacere hucuſque probauimus, probatione a ratione ſumpta. Nunc autem occaſio-

ne ſatisfactionis Beatiſsimæ Virginis à Maternitatis dignitate condignificatæ, aliqua de pura creatura ſupra omiſſa priùs generalitér inculcabimus, & poſtea ad Virginis ſatisfactionem tranſibimus.

ARTICVLVS I.

ARGVMENTA ALIQVA PROBANTIA POSSE puram creaturam de condigno ſatisfacere pro offenſa.

489 TEnent poſſe iuſtum, Scotiſtæ. Rada p.3.qu.1. art.3. Vega in Trid. Paludanus,& alij, aſſeruntque licet non eſſet de iuſtitia, quia egeret fauore extrinſeco Dei, potuiſſe tamen eſſe condignam. Quæ præcipuê in Matre Dei locum habebunt.

Poteſt probari 1. quia ideò peccator non poteſt ſatisfacere de condigno pro ſe, quia eſt inimicus Dei: ergo iuſtus qui eſſet amicus poſſet pro alio, cum nulla ſit repugnantia vt mereatur alteri, ſicut ſuprâ diximus contra Vazq. Reſp. diſtinguendo antecedens, ita vt ly *ideò* dicat rationem ſufficientem, concedo anteced. ſufficit enim ad excludēdam condignitatem; ita vt ly *ideò* dicat rationem omnem, nego antecedens; quia adhuc deficiente illa ratione ſunt aliæ, nempè inæqualitas inter obſequium,& offenſam.

490 Obijcies 2. Iuſtus mereri poteſt alteri de condigno 1. gratiam: ergo & dare ſatisfactionem pro offenſa. Reſp. antecedens eſſe verum, ſi non habeat peccatum mortale, cuius expulſio neceſſariò ſequatur ex poſitione gratiæ; valdè enim minùs eſt augere vitam viuo, quàm dare vitam mortuo. Dices, gratiam eſſe connexam cum remiſsione peccati,& non eſt diuerſum beneficium, ſicut, quia gratia eſt connexa cum habitibus infuſis, & ignis cum calore non eſt diuerſum beneficium: ergo ſi meretur iuſtus 1. gratiam non habenti peccatum, etiam habenti.

491 Diſtinguo antecedens: eſt connexa cum remiſſione abſolutè, nego; quia non ſemper inuenit, quod remittat; ex ſuppoſitione, concedo. Et diſtinguo illud, *non eſt diuerſum beneficium*, à gratia ſecundum ſe, nego; à gratia prout in tali occaſione, concedo; quod autem occaſio augeat beneficium, & diuerſificet, patet in auxilio congruo, & in incongruo, & multò magis quando recepturus beneficium eſt poſitiuè impeditus, vt patet in donatione vitæ reſpectu mortui, & ſic mereri primam gratiam peccatori, requirit ſatisfactionem infinitam.

492 Obijcies 3. Gratiam eminentèr continere expulſionem peccati: ex quo ſequuntur duo. 1. expulſionem non eſſe quid infinitum, ſiquidem continetur in aliquo finito. 2. gratiam eſſe eiuſdem æſtimationis, ac remiſsio, ſiquidem res æſtimatur moralitèr per effectus, quos cauſat: ergo qui meretur gratiam etiam remiſſionem. Reſpond. ſi 1. ſequela aliquid probat, probaret vitam Chriſti non eſſe infinitam, ſiquidem expulſio eius continetur in aliquo finito nempè in carnifice. Diſtinguo ergo 1. ſequelam. Expulſio continetur in gratia, ſecundum phyſicum gratiæ, & expulſionis, concedo; ſecundum morale beneficij, vel ſolutionis, ſiue compenſationis pro offenſa, nego: nam ſic potius continetur in benefactore vel, ſatisfactore pro offenſa.

493 Id autem quod dicitur, rem æſtimādam eſſe iuxtà effectus quos cauſat, intelligendum eſt non ſolum iuxtà effectus, ſed etiam prout in talibus circunſtantijs. Inſuper reſp. non eſſe æſtimandam iuxtà effectus, quos cauſare poteſt, ſi non cauſet, licet contineat eminentèr. Patet, quia continentia infinitorum obſequiorum, quæ gratia continet, non æquè æſtimatur, ac æſtimarentur obſequia illa, ſi re ipſa fierent; iuſtus enim meretur de condigno per quemlibet actum bonum augmentum gratiæ, & in illo talem continentiam. Si autem iſta æſtimaretur æquè, ac omnia obſequia, non poſſet de condigno mereri per vnum actum. Inſuper quævis offenſæ deſtructio non æſtimatur infinitè, niſi cū fit per æqualē ſatisfactio-

ctionem, non verò quæ cauſatur per gratiam ob naturalem incompatibilitatem.

494 Nego autem 2. ſequelam, quia, vt dictum eſt, æſtimatio moralis ſumenda eſt à circunſtantijs, præcipuè quando iſtæ reſiſtunt poſitioni effectus: ſicut medicina aliqua ad peſtem, licet ſempèr ſit eminentèr curatiua illius; multo tamen plus æſtimatur, quando adeſt peſtis; gratia ergo æſtimabitur multo plus in circunſtantia, in qua adeſt peccatum expellendum per illam: & ſic tunc, ſi gratia eſt introducenda per meritum condignum, iſtud debet eſſe infinitum.

495 Ad hoc argumentum alitèr reſpondent alij, iuſtum poſſe mereri de condigno gratiam & remiſsionem peccatori, quin ſatisfaciat de condigno pro offenſa, quia valdè diuerſa ſunt meritum, & ſatisfactio. Satisfacere enim, non eſt ſolum mereri ablationem debiti, & expulſionem peccati, quæ expulſio finita eſt, ſed mereri illam per veram ſolutionem debiti & æqualem debito. Nam ſatisfactio differt à merito, quia illa reſpicit directè offenſam ſoluendam; meritum verò reſpicit directè præmium nempè gratiam expulſiuam. Quod ſi quis inſtet contra hoc, in eo tunc poſito tali merito, teneri Deum remittere offenſam, quæ remiſsio eſt præmium meriti; atqui non remitteret per gratuitam condonationem & liberalem, ſiquidem eſſet ex meritis: ergo per ſatisfactionem.

496 Negant vltimam conſequentiam, quia inter liberalē, & ſatisfactoriam, mediat condonatio neceſſaria. Diuinâ enim Prouidentiâ, ſemel data gratia vt præmio meriti, teneretur remittere offenſam, non quidem tunc liberalitér purè, nec ex ſatisfactione, ſed quia ita poſtulat natura gratiæ. Hæc non placent. Tùm ex dictis. Tùm, quia, qui meretur de condigno gratiam & remiſsionem, vt præmium, de condigno meretur extinctionem debiti. Hoc autem non extinguitur de condigno, niſi per ſolutionē æqualem. Extinctionem enim debiti; v.g. centum

Digitized by Google

per pretium condignum, non ſit, niſi datis centum, vel aliquo æquivalenti.

Confirmatur, quia mereri de condigno gratiam peccatori, eſt mereri illam per meritum æquale. Nequit autem dari in pura creatura æquale bono extinctionis peccati: quia iſtud non tollitur ad æqualitatem moralem, niſi per morale æquale. Inſuper, quando vna dignitas magna eſt annexa paruæ, non iudicatur dignus abſolutè, qui habet merita ad paruam, niſi habeat ad magnam: ergo nec meritum eſt condignum ad gratiam, ſi non ſit æquale pro peccato. Quare 1. ſolutio tenenda eſt.

497 Ex hac doctrina manet exploſa ſententia eorum, qui dicunt, vnam creaturam poſſe ſatisfacere de condigno; non tamen poſſe ad æqualitatem: quia ad meritum condignum ſufficit, quòd obſequium in valore ex ſubiecto merente, & circunſtantijs æquet grauitatem offenſæ; ad æqualitatem verò requiritur æqualitas perſonæ cum perſona offenſa. Vndè ſatisfactio condigna, & non æqualis, eſt ſatisfactio imperfecta, quia perfecta requirit æqualitatem dictam perſonæ: quàm tamen meritum ſtrictè condignum non requirit. Hæc ſententia tribuitur Patri Suarez diſp. 4. ſect. 7.

498 Sed non videtur admittenda. Tùm, quia ſatisfacere ad æqualitatem pro offenſa, eſt dare perfectè æquale & condignum, pro forma illa per quam expellatur hîc & nùnc; ſicut perfecta redemptio eſt emere media, per quæ hîc & nùnc captiuus egredi poſsit; ſed hoc poteſt creatura per meritum ſtrictè condignum: ergo. Tùm, quia Chriſtus non alitèr ſatisfecit, & redemit nos ſtrictè, niſi quia obtulit æquale pro gratia actuali & habituali, quibus peccatum tollitur. Si enim hoc meritum, ſuè pretium non eſt æquale damno illato, non erit ſtrictè condignum pro ablatione damni illati, quæ ablatio eſt ipſa gratia hîc & nùnc. Tùm denique, quia ſtricta & æqualis ſatisfactio ſtat in compenſatione adæqua te offenſam, ad quod non requiritur æqualitas perſonarum,

ſi aliàs ſine ipſa, poſsit compenſatio eſſe æqualis, vt patet in plebeio ſatisfaciente Regi, num. 385.

499 Obijcies 4. Diu. Thom. 3. part. quæſt. 64. art. 4. docentem, quòd poteſt Deus dare puræ creaturæ poteſtatem excellentiæ ad inſtituenda Sacraměta, vt talis creatura per ſuum meritum operaretur effectus Sacramentorum; atqui iſti ſunt gratia, & remiſsio peccati : ergo ſufficit ad gratiam, & remiſsionem meritum puræ creaturæ. Reſp. Diu. Thomam loqui, vel ſolum de merito congruo; vel ſi loquatur de condigno, meritum tale ſolum fore pro infuſione gratiæ & reſpectu non habentis peccatum. Alitér enim requiretur meritum infinitum pro infinita offenſa.

ARTICVLVS II.

PRÆCIPVVM FVNDAMENTVM SCHOTISTARVM.

500 OBijcies 5. (& eſt præcipuum fundamentum præcipuè pro Matre Dei.) Vt ſatisfactio ſit æqualis & perfectè condigna, ſolum eſt neceſſarium, quòd opus ſatisfactorium æquetur debito in dignitate & valore; & inſuper quòd Deus illud acceptet (aliàs non erit in tali opere ius extinguendi debitum re ipſa, ſicut petit ſtricta ſatisfactio; atqui pura creatura, quæ ſemper fuerit ſancta, ſitque prædita tanta gratia habituali, quantam habet Virgo, poteſt offerre opus æquè bonum & æquè dignum & valoroſum, ac offenſa ſit mala, & indigna. Æquè bonum; talis eſt amor ſupernus Dei, conſanguineus Dei ex principijs gratiæ & ex obiecto. Æquè dignum, ab eximia dignitate perſonæ. Valoroſum: quia ſicut Rex poteſt monetæ valorem addere, per quem creſcat in ratione pretij; ita & Deus operibus iuſti: ergo poteſt B.V. ſatisfacere de condigno. Adhuc tamen ſaluatur in ſatisfactione Chriſti differentia ab illa, & neceſsitas Incarnationis. Differentia, propter ius ſtri-

ctius

ctius ordinabile ad quodlibet præmium poſsibile,quòd non haberet hæc ſatisfactio:neceſsitas Incarnationis,vt copioſior,& connaturalior eſſet redemptio.

501 Reſp. conceſſa maiori negando minorem. Licet enim facta comparatione inter bonitatem, & malitiam illorum actuum, poſsit eſſe vnus tam bonus, quàm alter ſit malus;hic tamen attenditur alia moralitas valdè diuerſa à moralitate bonitatis & malitiæ; nempè moralitas meriti & demeriti, digni & indigni, quæ præcipuè ſumitur à ſatisfaciente & offenſo, tamquam formis moralibus, propter quas offenſa eſt ſimplicitèr infinita, & obſequiũ puræ creaturæ nó infinitum formalitèr, ſed ſecundum quid. Nec valor, quem Deus poteſt obſequio tribuere, eſt ſufficiens, vt obſequium limitatum eleuetur ad ſimplicitèr infinitum;ſicut nec Rex poteſt facere, vt vna dracma argentea valeat mille in ratione pretij condigni.

502 Aſſero ergo 1. cum communi ſententia, puràm creaturam ſanctam non poſſe condignè ſatisfacere pro peccato alieno. Quòd ex PP. art. ſequenti probabimus. Videantur plures apud Vazq. diſp. 4. cap. 3. Suarez diſp.4.ſect.2. & apud Bernal diſp.3. num. 26. Quòd iam probatum eſt, tum ex infinitudine offenſæ. Tùm, quia ſi offenſa non eſſet indignior, quàm obſequium creaturæ omninò finitum ſit dignum, iniuſtè Deus illam pœna infinitè æterna puniret. Reſpondent puniri iuſtè tempore quo duret peccatum. Quæ ſolutio impugnata iam eſt num.428.

503 Objicies: præſeruatio à peccato eſt finita, & poteſt cadere ſub meritum condignum puræ creaturæ; atqui eſt melior, & elegibilior remiſsione peccati: ergo etiam iſta erit finita, & cadet ſub meritum condignum. Maior patet, quia ſtat in auxilio congruo finito. Minor communitèr conceditur, dum ſermo eſt de præſeruatione Virginis ab originali. Diſtinguo minorem: eſt melior in ſe, nego; reſpectiuè ad perſonam cui conceditur, concedo minorem, & nego conſeq. Quia ob reſi-

ſten-

Digitized by Google

ſtentiam peccati, remiſsio eſt bonum infinitum, ſecùs præſeruatio. Vide hic art. 3. & quæſtionem de Gratia Vnionis art. vlt.

504 Infero 1. ſatisfactionem non fore æqualem ex eo quod reddat ablata per offenſam, de quo num. 343. quia aliud eſt reſtitutio ablatorum, & aliud ſatisfactio pro contẽptu Dei. Cõtritio peccatoris poteſt eſſe reſtitutio; non verò ſatisfactio. Licet autem de facto deleat peccatum, non delet per compenſationem æqualem; ſed actuale per incompatibilitatem; habituale verò ex ſola Dei promiſsione & de congruo: ſi autem ſit forma ſanctificans, ex incompatibilitate. Infero 2. hominem reddendo quantum poteſt, non ſatisfacere de condigno, ſi non reddat æquale. Aliud enim eſt, quod non peccet in non ſatisfaciendo, ſi non poteſt; & quod non puniatur à Deo propter non ſatisfactionem, ſed propter peccatum factum: aliud eſt, quòd ſatisfaciat. Hoc 2. eſt falſum. De quo num. 327.

ARTICVLVS III.

AN BEATISSIMÆ VIRGINIS SATISFActio ſufficiat?

505 Specialis difficultas in Beata Virgine eſt, ſi Maternitas ipſius ſit forma ſanctificans (de quo Ripal. tom. 2. diſp. 79. Saavedra de Sacra Deipara V. Maternitas & Recentiores, ingenioſè) ſitque dignitas infinita; non ſolum terminatiuè (quia hoc non ſufficeret) ſed formalitèr & quaſi ſubſtantialitèr & ſimplicitèr à filio vt forma. Etenim cũ Beatiſsima V. vt infrà dicemus, non ſolum humanitatem ſed phyſicè vnionem hypoſtaticam produxerit, phyſicè eſt Mater huius hominis, reduplicatiuè *prout eſt Chriſtus*, ſiue prout eſt homo Deus. Vndè Maternitas ipſius non eſt relatio prædicamentalis ad filium vt hominem à ſe genitum, ſed

vt

Digitized by Google

vt hominem Deum, quo pacto denominatur Mater à forma infinita vt tali.

506 Hac igitur infinitate formali ſimpliciter non examinata (quia nec vacat examinare, & difficultate magna non caret) ſed pro nunc præſuppoſita: difficultas eſt, an Beata Virgo ita ſuos actus dignificauerit, vt fuerint æquales, & condigni ad extinguendam & compenſandam offenſam condignitate in actu 1. taliter quod potuerint, acceptante Deo, eſſe ſtricta & æqualis ſatisfactio? Scotiſtæ à fortiori tenentur affirmare. Conſtat enim ex artic. præcedenti, argumento 5. Beatiſſimam Virginem eſſe creaturam illam, cui conveniunt omnia requiſita ab ipſis, vt poſſet condignè ſatisfacere, &c. præcipuè ſi addamus plures SS. PP. authoritates, quæ de gratia Virginis loquuntur, tamquam de infinita, immenſa, &c. de quo Ripalda citatus.

507 Nihilominus oppoſitum tenendum eſt cum communi Theologorum ſententia, quę ideò adſtruit neceſſariam Incarnationem ad ſatisfactione condignam, quia nulla pura creatura exhibere illam poterat; atqui Beata Virgo per Maternitatem non eſt extracta à ratione puræ creaturæ: ergo nec poteſt exhibere ſatisfactionem condignam. Maior prob. multiplici PP. authoritate, quos adducit Bernal diſp. 3. ſect. 2. §. 2. vbi probat ex Adriano Papa, & Concil. Francofordienſi.

508 Inſuper patet ex Patribus. Leo Pappa ſerm. 1. de Natiu. *Niſi eſſet verus Deus, non afferret remedium, & niſi eſſet homo verus, non præberet exemplum.* Fulgentius in 4. cap. de Incarnatione: *Nullatenus humana natura ad auferendum peccatum mundi ſufficiens & idonea foret niſi vnione Verbi Dei.*

Hilarius Matth. 26. *Sicut Dei Filium, ita & filium hominis meminerimus, quia alter ſine altero nihil ſpei tribuit ad ſalutem.* Baſilius in Pſalm. 28. *Frater non redimit, redimet homo. Non homo nudus, ſed homo Deus, qui ſolus pro nobis omnibus propitiationem dare poteſt.*

Am.

Ambroſius in cap. 9. ad Hebræos: *Tantum fuit peccatum noſtrum, vt ſaluari non poſſemus aliquando, niſi Vnigenitus Filius Dei mereretur pro nobis.* Auguſt. in Enchirid. cap. 8. *Neque per ipſum liberaremur vnum mediatorem Dei & Hominum Chriſtum Ieſum, niſi eſſet & Deus.*

509 Alijs multis omiſsis teſtimonijs coronet opus Cyrillus noſter Alexandrinus, qui de hac re pro tuenda in Beatiſsima Virgine Maternitate Dei, de veritate iſta frequentiùs locutus eſt. Libro ergo 1. ad Reginas, ait: *Pretium pro vniuerſorum peccatis nequaquam ſatis magnum fuiſſet, ſi purus homo tantum extitiſſet.* Item lib. 1. in Ioannem cap. 20. *Cùm ſaluare hominum genus voluiſſet, neque id poſſet creatura aliqua efficere, &c.* Et epiſt. 1. cap. 17. *Quo pacto autem vnus pro omnibus mortuus, Iuſtus pro omnibus pretium exſoluere potuit, ſi Paſsionem illam puri cuiuſdam hominis eſſe dicamus?* Hæc & ſimilia ſæpè repetit.

510 De mente autem Diu. Thom. ſatiș conſtat eſſe eandem ex 3. ad Anibaldum diſt. 20. art. 3. & in 3. ſent. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. vbi expreſsè docet, hominem non potuiſſe liberari per pretium, & veram ſolutionem, niſi ab homine Deo. Et ſanè hoc fundatiſsimum eſt. Pretium enim debebat eſſe meritum æquale, & ſatisfactio æqualis. Solus Deus nequit ponere opus ſatisfactorium: quia iſtud adfert humiliationem, & veniæ petitionem, quæ in Deum non cadit. Solus homo non poterat offerre æquale ob magnitudinem offenſæ. Benè ergo PP. docent non ſufficere purã creaturam, quantumcumque ſanctam, ſed neceſſariò requiri hominem Deum.

511 Atqui Beatiſsima Virgo quantumcumque ſanctificetur Maternitate, imò & dato quod infinite dignificetur, non extrahitur per hanc à ratione puræ creaturæ: ergo non fit potens ad ſatisfaciendum condignè pro offenſa. Confirmatur PP. Maternitatis altitudinem ſummamque dignitatem optimè noſcentes, de eaque quaſi de infinita ſæpiſsimè loquentes, vt videre eſt apud Ripal-

Digitized by Google

paldam tom.2.diſp.79.numquam vel leuitèr inſinuarunt, ipſius merita habuiſſe ſufficientiam condignam ad ſatisfaciendum pro offenſa per ſeipſam, quia apud ipſos hoc ſolum competebat homini Deo.

Ratio autem poteſt eſſe, quia ſicut licet offenſa ſit ſimplicitèr infinita & eiuſdem ordinis cum Deo, adhuc omnes offenſæ ſimùl ſunt quid minùs vno merito Chriſti, quia vnum infinitum poteſt eſſe multò maius alio. Similitèr licet dignitas Virginis ſit infinita, poteſt eſſe minor infinitudine offenſæ: Deuſque magis in offenſam refundi moralitèr, quàm Filius diuinus in Maternitatem: quia apud Prudentes, licet filius inſignis valdè condignificet Matrem, non tamen æquè ſtrictè, ac ſatisfactionem condignificat ſatisfaciens, & offenſam offenſus. Quòd ſi Mater Chriſti ſatisfacere nequit, multò minùs alij iuſti, etiam vt ſunt membra Chriſti.

512 Sed ad has authoritates, reſpondent Scotiſtę 1. PP. negare ſatisfactionem de iuſtitia. Sed contrà, quia PP. loquuntur de pretio æquali,& condigno. & quod ſit per modum ſolutionis. Hoc autem independens eſt ab habere rationem iuſtitiæ ſtrictæ vel non habere. Confirmatur,PP.& Concilia concedentes operibus iuſti condignitatem pretij ad gloriam vt mercedem & coronam, negant operibus puræ creaturæ condignitatem pretij pro offenſa. Atqui illam condignitatem tribuunt præſcindendo à iuſtitia: ergo & iſtam negant ad ſatisfaciendum,præſcindendo à iuſtitia.

Vel dicere debetis eam condignitatem, quàm iuſtus habet ad gloriam ſuam, eandem poſſe habere in ſuis operibus ad condignè ſatisfaciendum pro humano genere;ſi Deus,ſicut de facto ordinauit merita iuſti ad gloriam propriam, voluiſſet ordinare ad redemptionem alienam. Et ſi hoc iſta eſt, potuit Deus præuiſſo Adami peccato, non eligere Incarnationem, ſed faciliùs redimere, ordinando merita aliqua Beatæ Virginis,v.g. ad noſtram redemptionem: ſicut apud plures ordinauit de facto ad Maternitatem condignè promerendam,tamquam

ad

ad præmium diſtinctum à gratia & gloria. Quid ergo PP. clamant neceſsitatem hominis Dei ad redemptionem, ſi facilior erat aliquorum Virginis meritorum ad ipſam ordinatio?

513 Confirmatur, quia ſatis probabile eſt, in his, quę iuſtus meretur condignè, etiam mereri de iuſtitia cedente Deo alios titulos (ſicut ceſsit Chriſto) ergo ex hoc capite præcisè, admiſſo ſemèl pretio condigno, non erat à PP. tam exclamanda Incarnationis certa neceſsitas, tamque deploranda ex parte puræ creaturæ ſatisfactionis condignæ impoſsibilitas.

514 Reſpondent 2. Connaturalius eſſe, vt Deus homo redimat, quàm vt redimat purâ creaturâ. Hanc connaturalitatem ſolam PP. intendunt, vt tenet Fœlix Franciſcanus hîc cap. 2. difficult. 6. Contrà. Tùm, quia Incarnatio potius eſt medium ſupernaturaliſsimum & extraordinarium, etiam ſuppoſito ordine gratiæ, quam ordinatio hæc meritorum Virginis: ergo hæc eſſet connaturalior, & ſuauior, condignitate ſemèl admiſſa. Tùm, quia ſi ante peccatum decreta iam erat Incarnatio, ordinare illam ad educendos captiuos pręcipuè per mortem & paſsionem, non erat ita connaturale, ac eligere, & mittere Ducem Magnum ſiue Vice-Deum, vt Reges ſolent facere magni. Si enim miniſterium tale eſt, vt miles omninò ſufficiat, ad quid Rex ipſe?

515 Tùm, quia connaturalitas à vobis aſſerta non eſt abſoluta neceſsitas, nec digna tot PP. clamoribus, nec, quæ dici poſſet introducta ob poſsibilitatis defectum ex parte purę creaturę; ſed vel ex ſolo connaturalitatis defectu, vel ob alias cauſas, quę congruentiæ vel conuenientiæ nomine celebrentur, non quę abſolutè, & ſimpliciter, neceſsitatis abſolutę ad pretium condignum titulo introducantur.

516 3. Reſponſio ex doctrina P. Suarez num. 497. allata, ſufficere nempè ad imperfectè condignam; non verò ad æqualem ſatisfactionem, quia æqualitas poſtulat perſonam offenſam, & ſatisfacientem, eſſe æquales.

Con-

phyſicam, & exercitam perſonæ ſatisfacientis ad Deum. Ideò addit maiorem moralitatem.

552 Sed contrà, quia in ſentent. Thomiſt. & communiori opus externum ſupra affectum internum nullam addit bonitatem, vel malitiam: ergo parum refert, quòd deſtructio Dei ſit affectiua, & ſumiſsio ſit exercita. Ideò reſp. 1. offenſam ex ſe non eſſe affectum deſtruendi Deum regulariter, ſed rationem vltimi finis in actu 2. ideſt, ordinationem amicabilem. Reſp. 2. maiorem dignificationem ſumi à maiori intimitate, & à materia magis capaci in ſatisfactione, fundante maius ius ad iudicium prudentum. 3. Reſpondendo ad replicam contra Gonet, ab actione externa exercita non ſumi plus honeſtatis, benè verò plus alterius moralitatis, & alicuius valoris, vt conſtat ex præmio aureolæ in Martyre.

553 Obijcies tandem: ſi per impoſsibile Verbum offenderet Patrem, ſatisfactio Chriſti æquaret iſtam offenſam, de æquali ad æqualem: ergo non offenſam maiorem, qualis eſt, viliſsimæ creaturæ ad Deum. Reſp. 1. fortè de æquali ad æqualem non fore ſimpliciter infinitam apud prudentes, & ſic non ſolum æquaret, ſed excederet. Reſp. 2. æquare vtramque & excedere infinitè: quia vtraque eſſet intenſiuè æqualis, & ſolum extenſiuè vna eſſet maior alia.

554 Dico 1. habuit condignitatẽ ex ſe in actu 1. Ita cõmunis ſentẽtia cõtra Scotiſtas. Prob. Tùm, quia cõdignitas eſt valor; iſte autem erat talis, quòd ſuperabat omnẽ offenſam, nõ enim perſona magis efficax eſt ad moralizãdã offenſam, quã ſatisfactionẽ, imò minus, & propterea redẽptio apud Deũ fuit copioſa, & ſuperabundans. Vndè ex Paulo ad Rom. 9. maius eſt pro nobis donũ (ſatisfactionis Chriſti) delicto Adami: ergo & maior ex ſe efficacia ad redimendum, quàm in delicto Adami ad maculandum. Tùm, quia Crux fuit inſtar ſtateræ, in qua ponderatis meritis Chriſti & offenſis, illa reperta ſunt maioris ponderis, & ſic Iob in perſona Chriſti dicebat. Vtinam

Digitized by Google

appenderentur peccata mea (ideſt fideiuſſoris) & calamitas quam patior (ideſt mors , & ſatisfactio mea) in ſtatera. Quaſi arena maris hæc grauior appareret. Ideſt maioris ponderis. Tùm, quia alias maioris efficaciæ fuiſſet ex ſe delictum Adami, quàm ſatisfactio Chriſti. Tùm quia, ſi condignitas pendebat ab acceptatione , ſuperflua fuit Incarnatio , cùm etiam potuiſſet acceptari meritum puræ creaturæ.

Tùm , quia aliàs Chriſtus per opera ſua non ſatisfeciſſet, quia per illa non feciſſet ſatis, ſed acceptatio Dei suppleret ad ſatis. Sicut enim voluntas Regia dum acceptat obſequium non dignum , potius oſtendit Regis liberalitatem, quam faciat condignitatem, ſic acceptatio Dei. Tum denique , quia ſequeretur , valorem operum Chriſti de facto non fuiſſe condignitatis infinitæ contra dicta ſuperiùs. Prob. quia non ex ſe apud vos; atqui nec ex acceptatione Dei ; non enim ſunt acceptata infinitè. De facto enim ſolum fuit acceptatio ad remiſsionem offenſæ, & ad donationem gratiæ, & gloriæ , quæ omnia apud vos finita ſunt.

555 De condignitate in actu 2. plures negant , & plures affirmant. Dico 2. ad condignitatem in actu 2. ſtrictam & propriam , neceſſarium fuit aliquod pactum, & ordinatio Dei. Prob. hæc condignitas ſtat in iure obligandi Deum ad præmium ; atqui ad hoc requiritur pactum : ergo. Minor prob. nam obligare Deum ſtrictè, nullum obſequium poteſt abſque pacto. Patet, nam opera libera D. Petri obligabant in via Deum condignè ad gratiam & gloriam, ſecùs in Patria , quæ diuerſitas ſumitur à pacto. Item opera iuſti in via poſſent condignè mereri augmentum gratiæ pro alijs , & non merentur, niſi pro ipſo. Inſuper iuſtus pro ſeipſo poſſet de condigno mereri loco augmenti gratiæ ſanctificantis , gratias auxiliantes efficaces. Nec tamen meretur , & hoc ſumitur, quia non datur pactum de hoc, ſed de oppoſito.

556 Confirmatur in meritis iuſti , ideò requiritur pactum , quia ex ſe ſunt indifferentia ad hoc , vel illud

præ-

præmium; atqui etiam opera Chriſti, vt eſſent ſatisfactio pro homine, vel pro Angelo: ergo requiritur pactum determinans. Nec dicas 1. opera Chriſti eſſe condigna omni præmio poſsibili: ergo non egent pacto. Diſtinguo antecedens: condignitate in actu 1. concedo antecedens; in actu 2. nego antecedens, & conſequentiam.

557 Nec 2. Deus abſque pacto tenetur præmiare opera iuſtorum, ſaltim ex Prouidentia gubernatrice. Nego ſi deſit pactum; ad ſummum enim teneretur ex quadam decentia; quoad nos; opera enim iuſti ſunt Deo debita ex alijs titulis, niſi Deus cedat, & ſic facientibus Apoſtolis bona opera, Chriſtus dixit, vt dicerent: *ſerui inutiles ſumus, quòd debuimus facere fecimus.* Tandem, quia potuit Deus non acceptare, vt dictum eſt.

ARTICVLVS V.

SVFFICIT PACTVM FIDEIVSSIONIS.

558 Dico 3. Hæc ordinatio eſt voluntas Dei conſtituens Chriſtum caput, & fideiuſſorem hominum, & non requiritur alia. Prima pars prob. quia Chriſtus potuit eſſe homo quin eſſet fideiuſſor, & caput. (Sicut ſi tres perſonæ fierent tres homines, eſſent homines, & non eſſent tria capita, nam eſſet monſtrum:) ergo vt eſſet fideiuſſor requiritur ſpecialis voluntas. Modò ſic: non poterat ſatisfacere, niſi eſſet fideiuſſor: ergo nec ſine pacto obligare Deum. Minor probatur, quia ſi perſona nullo pacto coniuncta moralitèr cum debitore, offerat creditori ſatisfactionem, vel pecuniam illi debitam, creditor non teneretur acceptare, ſed poſſet ille dicere: *Nolo tuam ſatisfactionem, nã de debito, quid ad te?* Sicut autem Adam debuit conſtitui caput hominum (alitèr enim offenſa non transfunderetur in poſteros) ſic Chriſtus, vt ſatisfactio obligaret Deum pro ſubditis.

2. Pars prob. ex differentia ſatisfactionis & meriti, &

meritũ poteſt non acceptari, secùs ſatisfactio plena à perſona debente, vel à fideiuſſore exhibita; nam ſi Petrus debeat Paulo centum, & illa ſoluat, iniuſtè Paulus non acceptaret. Ratio eſt, quia meritum ordinatur ad obligandum pręmiantem, quia obligari nequit, niſi ipſe velit. Satisfactio verò præcipuè ordinatur ad eximendum debitorem ab obligatione debiti, reddendo æquale; eo autem ipſo, quòd ponatur compenſatio æqualis, ius habet debitor, vt eximatur à debito; cum autem ſatisfactio Chriſti fideiuſſoris, pleniſsima ſit pro Dei offenſis, vt offenſæ ſunt, eo ipſo tollit debitum; pro ipſis verò vt peccata ſunt contra naturam rationalem non debetur Deo ſatisfactio, quia non inferunt damnum Deo, ſed nobis, & nemo ſibi ſatisfactionem debet; pro offenſis autem vnius hominis contra alium, non decebat dignitatem Chriſti ſatisfacere homini offenſo.

559 Obijcies contra primam partem: ſi Chriſtus non eſſet fideiuſſor, & Deus remitteret nobis offenſam intuitu meritorum eius, non remitteret gratis: ergo pro ſatisfactione. Antecedens patet, nam remittere gratis, & propter merita contrariantur. Ad hoc argument. reſpondebimus quæſt ſeq. n. 583.

560 Obijcies 2. Malitia peccati originalis ex ſeipſa fuit ſufficiens maculare omnes: ergo & ſatisfactio Chriſti ex ſeipſa redimere omnes. Antec. prob. quia non maculauit ex aliqua efficacia ſumpta à conſtitutione Adami in hominum caput, quia hęc conſtitutio erat à Deo ſolo. Diſtinguo antec. ex ſeipſa, tanquam ex ratione formali, præſuppoſita tamen conſtitutione in hominum caput vt conditione, concedo antec. Non præſuppoſita, nego antecedens; fuit enim conditio, ſine qua non. Idem de conſtitutione Chriſti in hominum caput.

561 Obijcies 3. Ergo per 1. Chriſti actum, & ante mortem redempti ſumus quia non fuit in manu Dei ordinare, quòd redemptio Chriſti conſummaretur per mortem, ſi debitum erat ſatisfactum per opera Natiuitatis. Nego conſeq. quia Chriſtus ceſsit iuri ſuo, & liberè ele-

elegit conſummare redemptionem per mortem, vt infra dicemus. Vndè licet actus 1. Chriſti eſſet æquè valoroſus,ac mors, quia tamen per iſtam erat decreta redemptio, & fideiuſſoris ſatisfactio, ideò non eſt facta per 1. actum,& ita voluit Chriſtus.

562 Obijcies 4. Ergo Pater iniuriam intulit ſatisfactioni Chriſti, non remittendo omnibus omnia peccata. Prob. quia ſi pro omnibus ſoluit,itavt teneretur Pater acceptare,non poteſt omnibus,non remittere offenſas. Confirmatur,quia aliud eſt debitum,aliud pœna debiti. Debitum eſt ipſa offenſa; pœna debiti eſt carentia redemptionis, auxiliorum, & omnium bonorum, quibus iuſtè homo priuatur proptèr offenſam; atqui Pater non remiſsit omnes offenſas,licet dederit auxilia: ergo nec totum debitum, ſed pœnam partialem debiti, & ſic fecit iniuriam. Dificilè argumentum.

Reſp. tamen negando antec. quia Chriſtus ſatisfecit pro omnibus offenſis, non quidem quoad efficaciam, ſed ſolum quoad ſufficientiam. Etenim reddit æquale pro omnibus; volendo vt Pater omnibus præpararet media ſufficientia ad ſalutem; aliquibus autem à Chriſto deſignatis efficatia.Vndè facta comparatione inter Chriſtum,& Patrem,Patri ſatisfactum fuit ad æqualitatem,& ius Patris remanendi offenſus,fuit extinctum ſufficientèr. Sed Chriſtus ob altiſsimos fines contentus fuit deletione quoad ſufficientiam, & ceſsit deletioni quoad efficaciam, vel relinquendo hæc in Patris voluntate.

Hæc ampliùs confirmantur ex materia de Prædeſt. vbi communior ſententia docet,Chriſtum fuiſſe cauſam efficacem prædeſtinationis his præ alijs, quia efficacitèr pro his rogauit, & non pro alijs. Vndè in hoc negotio factum eſt, quòd ipſe voluit. Quòd ſi Ioannis 6. dixit: Chriſtus, *ſe non veniſſe facere voluntatem ſuam,ſed voluntatem Patris.* Reſp. non feciſſe voluntatem ſuam, quæ erat portionis inferioris;benè verò portionis ſuperioris, volentis tamen quòd ſciebat,gratum fore Patri.Hoc au-

tem non tollit, hæc facta eſſe iuxta Chriſti voluntatem, vel cedentem, vel volentem.

563 Infero, ſatisfactionem Chriſti non fuiſſe ſolùm ablatiuam pœnæ debiti, nempè carentię auxiliorum (quatenùs merebat auxilia, vt homines egrederentur à peccato) ſed immediatè compenſatiuam ipſius offenſæ, quatenùs pro offenſa ipſa obtulit æquale pro omnibus offenſis, itavt facta comparatione inter Chriſtum & Patrem, Patri iam ſit plenè ſatisfactum, & ſi Chriſtus voluiſſet vt offenſa omnis extincta ſit, non tamen efficacitèr, & comparatiuè ad homines; quia ita pactum erat. In hac compenſatione offenſæ, ſtat ſatisfactio Chriſti principalius, quam in merito auxiliorum; quidquid alij velint, videatur Bernal diſp. 10. ſect. 1.

Ex quibus ſequitur, nos adhuc teneri ad ſatisfactionem ponendam per noſmetipſos; cooperando gratiæ à Chriſto nobis promeritæ, quia ita pactum fuit inter Chriſtum & Patrem, vt nempè ſatisfactio Chriſti eſſet ſicut cauſa vniuerſalis, quæ non ſortitur reipſa effectum, niſi cooperante cum illa cauſa particulari.

ARTICVLVS VI.

DE PRINCIPIO QVOD SATISFACTIONIS.

564 Videri poteſt Bernal diſp. 7. ſect. 2. circa hanc difficultatem: qui cum alijs contra Suarez, & alios aſſerentes principium quod fuiſſe ſuppoſitum Verbi, docet, fuiſſe humanitatem, quæ ſatisfecit proximè. Suppoſitum autem non niſi remotè, & per communicationem Idiomatum. Exiſtimo tamen hanc ſententiam fundari in æquiuocatione, de eo quod Chriſtus vt homo ſonet humanitatem. De quo vide num. 536. Noto, nos poſſe loqui, vel de eliciente ſatisfactionem phyſicè, ideſt influente in actum ſatisfactionis, vel de ſatisfaciente moralitèr.

565 Aſſero, principium ſatisfactionis vt quod morale,

le,& abſolutè loquendo (quia ſatisfacere iam inibibit moralitatem) eſſe Chriſtum ſiue complexum ex Verbo, & humanitate. Prob. quia quod ſatisfecit, eſt quod fecit & obtulit actus infiniti valoris, ſiue ſatisfactionem æqualem; ſed hoc non eſt ſola humanitas, nec ſolum Verbum: ergo complexum ex vtroque. Minor prob. quia humanitas ſolùm dabat actionibus eſſe phyſicum & honeſtum in genere cauſæ efficientis & materialis, & vt ſic non erant infiniti valoris. Solum autem Verbum illas dignificabat infinitè, quaſi in genere dignificatiui, & cauſæ formalis; ſatisfacere autem præter genus cauſæ formalis, importat efficientis: ergo ſatisfacere moralitèr ſumptum, nec eſt à ſola humanitate, nec ſolo Verbo, ſed ſimùl ab vtroque ſumitur.

Confirmatur, quia actiones Chriſti, ideò ſunt infiniti valoris, quià perſona eſt infinitè ſancta, quod non habet humanitas ſecundum ſe, & ideò *liberæ*, vitales, immanentes & ſatisfactoriæ, quia ab humanitate, non quia à Verbo: ergo complexum ex vtroque eſt quod ſatisfecit. Verbum ergo licet remotè ſe haberet ad efficiendum; proximè tamen ſe habet ad dignificandas vt forma; atqui illæ actiones erant ſatisfactio, quatenùs liberè elicitæ, & ſimùl infinitè dignificatæ: ergo erant ſatisfactio, prout à complexo ſatisfaciente.

Confirmatur à paritate: In diuinis enim Pater eſt quod generat, vt coaleſcit ex Deitate, & Paternitate, vna vt virtute eliciendi, alia vt forma ſe communicante. Et ratio eſt, quia generare importat influxum in filium, & naturam communicatam: ergo ſimilitèr de ſatisfactione, ſiquidem ſatisfactio importat & libertatem, & dignificationem.

566 Obijcit Bernal Script. & PP. nam 1. Corinth. 1: dicitur de Chriſto: *Factus eſt nobis à Deo Sapientia, Iuſtitia, & Satisfactio, & Redemptio.* Quod Athanaſius de creata Chriſti natura expoſuit. Elias Cretenſis, ait: *Chriſtum, vt hominem viciſſe mundum.* Item S. Thomas quæſt. 26. art. 3. *Chriſtum fuiſſe Mediatorem, vt hominem, non*

Digitized by Google

non vt Deum. Et quęſt. 38. art. 5. *Vt hominem fuiſſe Redemptorem*; reduplicatio autem cadit ſupra formam. Reſpondebit quis, loqui de principio phyſico effectiuo ſatisfactionis, & non excludunt Verbum à morali principio. Sed melius reſp. loqui de Chriſto vt homine, & vt perſona, non verò de humanitate, ſed de complexo.

567 Replicabis: Diu. Thomam citatum docere, munus Redemptoris remotè ad Diuinitatem pertinere. Reſp. 1. ſed non ad perſonalitatem conſtituentem ſuppoſitum. Reſp. 2. ad argumentum, etiam ſi Chriſtus vt homo ſit ſatisfactionis principium, ly *vt homo*, non reduplicat ſupra ſolam humanitatem, quę ſolum eſt compars phyſica, ſed ſupra concretum humanitatis, & perſonalitatis. Particula enim *vt*, eſt pręciſiua à Deitate communi tribus perſonis tantum; reduplicatio autem, quando dicitur cadere ſupra formam, non ſemper intelligitur de comparte phyſica formali, ſed ſæpè de metaphyſica. Sic Petrus vt homo eſt rationalis; vt rationale autem non eſt ipſa anima, ſed aggregatum ex corpore, & anima, prout elicitiuum diſcurſus dependentèr ab organis carneis.

568 Objicies 2. ſatisfactio eſt ſatisfactoria actio: ergo à ſola humanitate, à qua fluit actio, & non à Verbo influente. Diſtinguo conſeq. in eſſe quaſi phyſico, concedo; in ſatisfactorio, nego. Hoc enim pacto & dicit fluxum ab humanitate, vt principio phyſico *quo* (& ſic intelligendi ſunt PP. ſi aliquando de humanitate in abſtracto dicant fuiſſe principium ſatisfactionis) & à Verbo vt principio *quo* dignificatiuo, dante actioni illi, quòd ſit ſatisfactio. Principium autem *quod* eſt Chriſtus, ſeu Verbum vt ſubſiſtens in humanitate.

569 E contrario alij Authores tenent. Verbum vt humanitatem complens eſſe principium ſatisfactionis vtroque modò. 1. quia 2. Corinth. 5. *Deus erat in Chriſto Mundum reconcilians ſibi*: ergo reconciliatio erat actio ipſius Verbi. Reſpondet Bernal, quòd Deus reconcilia-

bat

bat in Chriſto, quia paciſcebatur cum ipſo, & auxilia dabat ad ſatisfactionem reconciliatiuam. Ego diſtinguo conſequens: erat actio Verbi, vt moralitèr dignificata, concedo; nam ſic eſt reconciliatiua; phyſicè, nego; ſic enim erat ab humanitate; à Deo autem vt Deo, ſiuè à Deitate ſecundum eſſe abſolutum ſolum remotè, & per communicationem idiomatum erat.

570 2. Probant ex Ariſt. *actiones ſunt ſuppoſitorum*. Ex quo principio Ioannes Theologus in Concilio Florentino approbante probauit, Deitatem non generare, ſed ſuppoſitum Patris. Reſp. Ariſtotelem non dixiſſe eſſe ſuppoſitorum, ſed ſingularium, vt ait citatus Bernal. Florentinum autem approbauit concluſionem de ſuppoſito Patris, ſed non rationem, qua fuit probata. Sic in 7. ſynodo fuit definitum, *Angelos pingi poſſe, quia corporei ſunt*, vbi quod pingi poſsint fuit definitum; quod corporei ſint, non fuit: nam eſt falſum, licet ibi non fuerit reiectum. Reſp. 2. & meliùs, actiones eſſe ſuppoſitorum non phyſicè immediatè, ſed moralitèr, quod facit pro nobis.

571 Infero: principium *quod* ſatisfactionis proximum, nec eſſe Verbum, nec humanitatem, ſed conſurgens ex vtroque æqualitèr & ex vtroque in recto, licet in diuerſo genere, vt explicatum eſt.

In fine quæſtionis nota pro dictis à nu. 495. (nempè puram creaturam non poſſe de condigno mereri peccatori gratiam ſanctificantem, quia eſſet ſatisfacere condignè pro offenſa.) Recentiores aliquos, & præcipuè Gonet reſpondere, negando; dicentes meritum condignum gratiæ ſolùm tunc eſſe ſatisfactionem condignam pro offenſa, quando pro iſta offert æquale, & non alitèr.

Sed contrà, quia eo ipſo, quòd offert æquale pro gratia in eo tunc, offert æquale pro offenſa. Prob. æſtimatio condigna rei, non ſumitur ab eo ſolùm quod res eſt, ſed etiam ab eo, quod hìc & nunc inducit. Patet. Tùm quia, licet vnio hypoſtatica finita ſit in ſe, æſtimatur infinitè pro eo quod inducit, & ideò purâ creaturâ

ne

nequit de condigno illam mereri. Tùm quia miſsio ſagittæ prohibita, ſi ſit ad paſſerem paruiſit; ſi verò ſit ad hominem, quem interficit, ita magniſit eius malitia propter mortem hominis, quàm inducit, vt pœna condigna ſit mors, & ſuſpenſio interficientis: ergo gratia eiuſque valor non æſtimatur condignè, pro eo quod eſt, niſi æſtimetur pro extinctione offenſæ, quàm inducit. Erit igitur ſolùm condignum pretium pro ea in eo tunc, quòd fuerit condignum pro extinctione offenſæ, & non aliud inferiùs.

Confirmatur: qui offert Creditori pretium condignum pro extinctione debiti, eo ipſo offert æquale pro debito. Patet, quia nemo mercatorem obligauit condignè, & per modum iuſti pretij ad dolendum debitum de libro, niſi offerat æquale debito; atqui qui offert pretium æquale gratiæ in eo tunc, ſecundum quod eſt, & ſecundum quod inducit, eo ipſo obligat condignê ad extinctionem offenſæ: ergo quia obtulit æquale pro offenſa. Sed hoc nequit reperiri in purâ creaturâ: ergo nec meritum condignum pro gratia, reſpectu peccatoris.

QVÆSTIO XII.

AN SATISFACTIO CHRISTI FVERIT DE TOTO rigore Iuſtitiæ.

ARTICVLVS I.

ARGVMENTA PRO SENTENTIA NEGANTE.

572 CONinc hanc quæſtionem omiſsit exiſtimans attinere ad Tractatum de Iuſtitia, & Iure, vbi conditiones rigoroſæ Iuſtitiæ examinantur. Communitèr tamen DD. longam hîc inſtituunt diſputationem, ſed breuitèr me expediam ab illa. Pars negans probatur

1. quia

3. quia 1. Iuſtitiæ conditio eſt, quòd ſit ad alterum; ſatisfactio autem Chriſti, etiam erat ad Verbum, quod non eſt alterum à Chriſto. Sed reſp. ſufficere ſi ſit ad alterum, non quidem in perſona, ſed in iure, ſic Tutor, cui pupillus debet aliquam pecuniam, ſatisfacit ſibi de Iuſtitia, eo quod ſint diuerſa iura. Eſt enim Creditor, vt talis perſona eſt, & eſt debitor vt Tutor eſt, ſiue pro pupillo, ſic Chriſtus vt Deus, eſt Creditor, & vt fideiuſſor eſt ſatisfactor, & ſolutor.

573 2. Prob. quia ſatisfactor debet ſatisfacere Creditori, non de bonis Creditoris, ſed de ſuis; atqui omnia bona Chriſti nempe auxilia, & operationes ſunt bona Dei, quia eſt Dominus omnium: ergo Chriſtus non potuit ſatisfacere pro illis. Reſp. Chriſtum ſatisfeciſſe de ſuis, quia auxilia, eorumque vſus, licet generalitèr eſſent Dei, proptèr dominium generale, tamen ſpecialitèr non erant Dei, ſed Chriſti habentis ſuper illa dominium ſpecialiſsimum libertatis: poteſt tamen Petrus, qui accepit gratis à Paulo datas pecunias, ſatisfacere & ſoluere debitum ipſi Paulo per illas, quas iam fecerat ſpecialitèr ſuas.

574 Etenim licet omnia, quę ſint mancipij, eo ipſo ſint Domini, ſi tamen mancipium habeat aliquas actiones ſibi liberas, & ob hoc ſpecialitèr ſuas, poteſt circa illas paciſci cum Domino, & facere contractum de Iuſtitia. Si enim Ancilla liberè concipiat de Domino, & interveniat pactum in conceptione, de eo, quòd filius non ſit mancipium, ſed liber, de Iuſtitia erit liber, quia contractus factus fuit circa res, in quibus Ancilla habebat ſtrictum dominium, & ſpeciale libertatis. Hoc pactum non defuit inter Chriſtum & Deum, quia Iſaiæ 53. promiſit ei dicens: *ſi poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longævum.*

575 Dices: Chriſtus nihil tranſtulit de ſuo dominio ad dominium Dei: ergo non ſatisfecit de Iuſtitia. Ant. patet, quia illud ante tranſlationem iam erat ſub dominio Dei. Reſp. negando conſeq. quia ſatisfactio per actio-

Digitized by Google

actiones, non fit transferendo aliquid, ſed ponendo aliquid ſub dominio Creditoris, vt patet in reſtitutione honoris, & in cultura vineæ. Sic enim iam Creditor accipit æquiualens, quòd antea non habebat.

576 Prob. 3. Chriſtus numquam ponit vt Dominus ſatisfactionem ſuam ſub dominio Dei: ergo non ſatiſfacit de Iuſtitia. Antec. prob. quia pro priori naturæ, non exiſtit ſatisfactio: ergo non eſt Dominus pro tunc; atqui pro poſteriori non ponit vt Dominus: ergo. Minor prob. 1. quia pro poſteriori iam eſt poſita ſub dominio Dei, eo ipſo, quòd eſt facta. 2. quia pro poſteriori cum iam ſit facta, non eſt in manu Chriſti, quòd ſit, vel non ſit: ergo nec habet tunc dominium libertatis.

577 Reſp. negando antec. Ad prob. reſp. ponere vt Dominum, quia eſt Dominus pro priori, non quidem vt Dominus poſſeſsionis, ſed vt Dominus iuris; habet enim ius ponendi pro poſteriori, vel non ponendi. Auxilia enim erant pro illo priori ſub dominio directo Dei, & ſimùl ſub indirecto, & vtili Chriſti, qui vtendo illis poterat elicere fructus, & opera ſua, ponendo illas ſub dominio Dei pro poſteriori. Inſuper ad probationem minoris. Reſp. Chriſtum ponere ſatisfactionem, tamquam verè Dominum, non pro priori tantum, nec pro poſteriori tantum, ſed pro toto inſtanti reali includente vtrúque, nam ſic verê ponit pro poſteriori, quòd pro priori habebat in ſua manu ponere, vel non ponere pro poſteriori: ergo complet, & exercet dominium, & ſic verê ponit vt Dominus.

578 Illa autem impotentia faciendi, quòd ſatisfactio non ſit poſita, non eſt antecedens, ſed conſequens, quæ ſicut non tollit libertatem, ita nec ſpeciale dominium Chriſti: quòd ſi pro poſteriori ſatisfactio eſt poſita, eo ipſo ſub dominio Dei eſt poſita, quia Chriſtus vtialitèr, & liberè poſſuit illam, & Deus illam ideò habet, quia Chriſtus illam poſſuit. Ex quibus patet ad vtramque probationem.

579 Sed

579 Sed dices: Deus eſt Dominus ſpecialis talis ſatisfactionis antequam fiat. Eſt enim cauſa ſpecialiſsima moralis, cuiuſcumque operationis bonę: ergo non Chriſtus, ſed ipſe Deus eſt qui ponit illam vt Dominus ſpecialis, & ſic non eſt verum, quòd Chriſtus ponat ſatisfactionem ſub aliquo ſpeciali dominio Dei, ſub quo non erat. Reſp. Deum eſſe cauſam moralem omnis operationis bonæ, imò & liberam, ſed radicalitèr, ſuaſiuè, & motiuè; cum enim ſemper ſit in manu voluntatis creatæ facere, vel non facere; penes ipſam eſt ius, & dominium ſpeciale formale immediatum ponendi: & ipſa, quæ eſt formalis, ſpecialis Domina poſſuit, licet Deus ſit diſponens, vt ponat.

580 4. Prob. quia 3. conditio Iuſtitiæ eſt, vt ſatisfactio ſit opus non debitum alio titulo. Debens enim centum ex contractu, non ſatisfaciet per centum debita ex furto. Satisfactio autem, & omnia opera Chriſti, erant debita Patri ex gratitudine, charitate, obedientia, &c. Reſpondet Suarez, non eſſe ſatisfactionem de Iuſtitia, ſi res debeatur alio titulo Iuſtitiæ, ſecùs ſi alijs titulis aliarum virtutum, vt debebat Chriſtus. Sed contrà; quia habens duo beneficia debet ex Iuſtitia recitare officium; & per vnum ſatisfacit vtrique titulo. Similitèr debens nubere ex contractu onerofo; & etiam ex ſponſalibus, per eaſdem nuptias ſatisfacit vtrique titulo Iuſtitiæ. Inſuper è contrario, debens Calicem Eccleſiæ ex voto, & ſimùl ex emptione, non ſatisfacit per vnũ Calicem diuerſis titulis Religionis, & Iuſtitiæ: ergo non pendet hæc conditio ab eo, quòd tituli ſint eiuſdem, vel diuerſę virtutis.

581 Ideò alij reſpondent, quando opus eſt tanti valoris, vt æquet omnes titulos, vt in Chriſto, ſufficere pro Iuſtitia & alijs. Sic contingit in recitatione pro vtroque beneficio. 3. alij ex Ripalda tom. 2. diſp. 84. nu 21. reſpondent, ſufficere vnum opus, quando Creditor facit pactum, ſolumque petit illud titulo Iuſtitiæ tacitè vel

ex-

Digitized by Google

expreſsè ; cedens alios vt factum fuit cum Chriſto. Ripalda largè ibi.

582 Reſp. tamen, vnum opus non ſufficere pro diuerſis titulis, quando tales ſunt tituli, quòd multiplicent debita, vt patet in exemplo Calicis ; ſecùs quando non multiplicant debita, ſed obligant ad idem nouo titulo, vt in recitatione, & nuptijs. Præcipuè ſi ex parte Creditoris addatur ceſsio aliorum titulorum, vel ex parte operis tantus valor, vt ſufficiat pro omnibus. Nec dicas, obligationem, & debitum eſſe omninò idem ; atqui multiplicatis titulis, multiplicantur obligationes : ergo & debita. Nego maiorem de debito paſsiuo, ideſt de materia, & re debita, vt patet in exemplis adductis.

583 5. Prob. quia altera conditio Iuſtitiæ eſt, quòd nequeat ſatisfactio non acceptari à Creditore ; atqui ſatisfactio Chriſti potuit non admiti à Deo : ergo non eſt de Iuſtitia. Suarez, & alij negant maiorem, quia reſarcitio reddens æquale quia æquale, & acceptatio eius ex motiuo æqualitatis, non ſunt ab alia virtute, niſi à Iuſtitia, cum ſint de obiecto materiali, & formali Iuſtitiæ, & nó fiunt gratis. Sic ſi quis furetur equum, & reddat pretium æquale ex motiuo compenſandi damnum, ſeruato tamen ſibi equo, & Creditor acceptet ex hoc motiuo, vterque exercet Iuſtitiam, quia eſt reſtitutio. Nec tamen Creditor tenebatur acceptare.

584 Poſſet ad hoc vltimum reſpondere quis, non ſufficere ad Iuſtitiam perfectam operari ex motiuo Iuſtitię, ſi ex parte ſubiecti, vel aliàs, deſsint aliæ conditiones. Sic in Angelo non datur Caſtitas ſtricta, licet detur amor obiecti materialis & formalis ipſius, quia deſunt alia.

585 Nec obeſt, quòd tunc non ſit gratis : ergo ex Iuſtitia. Reſp. enim, non fieri gratis quantum ad obiectum formale, cum fiat ex pretio, & condignitate in actu 1. ſit tamen gratis quantum ad complementum, & conditiones, quia non erat obligatio acceptandi, & gratis acceptat. Vel dic in exemplo adducto à Suarez, dari Iuſti-

ſti-

ſtitiam, quia iam datur obligatio extinguendi debitum, eo quod acceptauit pretium; ſufficit autem ad Iuſtitiam obligatio talis.

586 Sed quidquid ſit de hac conditione, quàm quidam ponunt, & alij excludunt. Reſp. ad argumentum negando minorem, quia cum Chriſtus ſit conſtitutus caput morale, & fideiuſor hominum, non potuit à Deo non acceptari talis ſatisfactio. Ex his patet ſolutio ad argumentum ſuprà poſitum, num. 559. cuius ſolutionem hùc remiſsimus.

ARTICVLVS II.

NOSTRA SENTENTIA.

587 NOTA 1. ex Vrtado de Incarnatione diſp. 12. ſect. 7. ſubſect. 4. duo genera peccatorum. Quædam enim directè opponuntur famæ, & honori Dei, v.g. blaſphemia, dicens v.g. Deum eſſe Crudelem. Hæc ſunt ſtricta iniuſtitia, ita Ripalda citatus. Tùm, quia ita eſt inter homines, & datur obligatio reſtituendi. Tùm, quia Deus habet ius independens à nobis ad honorem ſuum, & facit contra illud. Tùm, quia Deus reſpectu hominum, habet proprietatis dominium verum, & ex hoc iure poteſt petere cultum; ſicut Dominus à mancipio operas ſuas. Lædit autem tale ius, dum negat illum. Vndè in Scriptura cultus datus Idolis, vocatur adulterium, quia eſt contrà verum ius Mariti, & contrà eius Iuſtitiam.

588 Noto 2. Iniuſtitiam non requirere duo independentia dominia, ſed ſufficere vnum ex parte Domini, quòd habeat independentèr à mancipio: iſtud ergo ſi operetur contrà illud ius, facit iniuſtitiam eſſentialitèr ſumptam, quia lædit ſtriſtum ius Domini. Dixi *eſſentialitèr ſumptam*, quia, licet Domini ad ſeruum non detur Iuſtitia, adhuc erit iniuſtitia eſſentialitêr, licet non

præ-

prædicamentalitèr, nempé denominatione ſumpta ab Iuſtitia, contrà quam ſit.

589 Vnde quodlibet peccatum iuxtà Ripaldam indirectè oppoſitum honori Deo, v.g. comeſtio carnis prohibitæ, poterit eſſe iniuſtitia ſtricta, ſi nempè Deus petat abſtinentiam, non ſolum Legiſlatoris titulo, ſed dominij. Sæpè autem videtur ita petere, vbi Apoſtolos exequentes, quòd eis mandatum eſt, docuit, vt dicerent: Lucæ 16. *Serui inutiles ſummus, quòd debuimus facere fecimus.* Levit. 19. poſtulat plura opera dicendo: *Ego Dominus*, &c. *Ego Dominus*, &c. Sicut ergo ſunt inobedientia ſtricta, licet generalis, ita erunt iniuſtitia ſtricta. Dixi ſi *pètat titulo dominij*; nam ſi ſolum petat ex poteſtate gubernatiua, vt ſæpé Rex, & vt ſæpè Prælati Religioſi, reſpectu quorum in ſubditis, Iuſtitia non datur, nec dominium independens, non erunt iniuſtitia ſtricta.

590 Aſſero ergo 1. ſatisfactionem Chriſti fuiſſe de Iuſtitia. Ita Suarez, & plures alij. Prob. quia ad Corinth. 6. vocatur *Emptio*, & ſæpè alibi *Redemptio*. Ad Roman. 3. & 5. appellatur *Iuſtitia*, quòd non poteſt intelligi de Iuſtitia generalitèr pro cumulo virtutum, ſed ſpecialitér pro contractu Iuſtitiæ. Scriptura enim debet interpretari propriè.

591 Prob. 2. quia ſatisfactio Chriſti, licet eſſet generalitèr Dei, erat tamen ſpecialitèr de dominio Chriſti, ita vt ſuppoſito pacto, Deus adquirebat de nouo illam ſatisfactionem, quia Chriſtus vt verus Dominus ſpecialis, liberè illam ponebat ſub dominio Dei. Sicut laborans in vinea Domini liberè ponit ſuas actiones, & culturam vineæ ſub dominio Domini: ergo iam ex hoc capite ſatisfaciebat de bonis ſuis, ac per conſequens de Iuſtitia ſtricta.

592 Aſſero 2. Chriſtum offerentem ſatisfactionem, & Patrem acceptantem, exercuiſſe Iuſtitiam formalem, nempè ex motiuo, ita plurimi Doctores. Prob. quia Iuſti-

ſtitia ſtricta nullam dicit imperfectionem in Deo, ac per conſequens, neque in Chriſto. Neque ex parte obiecti materialis, neque ex parte obiecti formalis. Prob. quia Iuſtitia eſt conſtans, *& perpetua voluntas reddendi vnicuique*, quod ſuum eſt. Iuſtitia autem cõmutatiua ſpecialitèr, *eſt voluntas conſeruandi vnicuique ius proprietatis, ſiuè ius ſtrictum, quod quis habet circa rem diſponendam*. Poteſt ergo Deus efficacitèr velle vt homo ſeruet ipſi Deo ius ſtrictum, & proprietatis & independens, quod Deus habet in bonis ſuis: quę volitio eſt in Deo affectus Iuſtitiæ, cum ſit proptèr honeſtatem relucentem in conſeruatione talis iuris. Similitèr poteſt velle per ſua præmia conſeruare Chriſto ius, & dominium proprietatis, quod habet ad illa: & eſt Iuſtitia proptèr eandem rationem. Deum enim Creditorem valdè decet, accepto pretio, velle quod debitum maneat extinctum, vt ſeruetur ius fideiuſſoris ſoluentis. Similitèr Chriſtum decebat ſoluere, vt ſeruetur Creditoris ius. Hoc autem, nullam imperfectionem affert, vt per ſe patet, nec in Deo, nec in Chriſto.

593 Dices imperfectionem eſſe, quòd Deus remaneat obligatus iuri creaturæ, ita vt iniuriam faciat creaturæ, ſi ius ſuum non adimpleat. Sed contra, quia non eſt inconueniens, quod Deus maneat obligatus creaturæ ex alijs titulis, ita vt non poſsit oppoſitum facere, nempè ex promiſsione & fidelitate, & in multis ex illo ſuo decreto; cur ergo non poterit etiam obligari, ſciens, & volens ex pacto, & contractu. 2. obligatio naſcens ex voluntate ſcientis, & liberè volentis, nullam affert imperfectionem, contra eius dominium. Obtulit ergo Chriſtus, & Pater acceptauit ſatisfactionem Chriſti. Ille ex motiuo reſarciendi ad æqualitatem ius Patris læſum. Iſte ex motiuo ſeruandi Chriſto ius, quòd vt fideiuſſor habebat.

594 Ex quo ſequitur 1. quòd dum PP. dicunt, quòd Deus cum non debeat, præmiat, &c. locuntur de *non debere* antecedentèr ad pactum voluntarium ſuum; ſi

enim poſtea ſoluit, vt ipſi concedunt, iam debet. 2. ſequitur, non eſſe neceſſariam in Chriſto, ad hoc munus offerendi ſatisfactionem, virtutem quandam ſpecialem, quam excogitauit Bernal diſp. 9. & 10. vbi etiam alias ſententias impugnat.

595 Obijcies 1. Chriſtus eſt fideiuſſor hominis: ergo ſolum tenetur ad id quod homo; atqui iſte non tenebatur de Iuſtitia: ergo nec Chriſtus. Minor prob. 1. quia homo non læſit bona Dei. Iob. 33. *ſi peccaueris, quid ei nocebis?* Secundò, quia homo non habet vndè reddat Deo æqualle. 3. quia ſi peccatum eſt iniuſtitia, fractio ieiunij habebit malitias intemperantiæ, & iniuſtitiæ. Reſp. negando minorem. Ad 1. probat. reſp. hominem non læſiſſe Deum in bonis intrinſecis, ſed læſit in extrinſecis honoris, & famæ, & in alijs.

596 Ad 2. reſp. hominem teneri reddere quantum poteſt: quod ſi ipſe non poteſt, tenetur fideiuſſor. Iſte enim, non eſt pro eo, quod debitor poteſt, ſed pro eo, quod debitor debet; vndè fideiuſſor tenetur ad idem quod debitor ex parte rei debitæ; ſecùs ex parte alidrum. Ad 3. reſp. concedendo ibi malitiam iniuſtitiæ, ſi ieiunium petatur à Deo titulo dominij: non tamen ſpecialem, ſed generalem, ſicut, & malitia inobedientiæ.

597 Obijcies 2. Satisfactor non ponit aliquid ſub dominio Dei, quod ſit vtile Deo, nam Iob. 22. *quid prodeſt ei, ſi iuſtus fueris*; atqui ſatisfactio debet ponere aliquid vtile: ergo. In primis, ad maiorem reſp. iam eſſe vtile ad honorem Dei, & gloriam extrinſecam. Data maiori, nego minorem, quia vtilitas aliena non eſt motiuum ſpeciale Iuſtitiæ (licet ſit virtutum aliarum) ſed integritas iuris alieni, non curando de vtilitate, vel inutilitate. Reſp. inſuper, in contractu hominum attendi ad vtilitatem ob indigentiam noſtram; ſecùs in contractu Dei.

598 3. Ex Ariſtot. *inter Dominum, & ſeruum non datur Iuſtitia*, & filius Ancillę liberè concipientis etiam eſt ſeruus Domini, eo quod omnia ſerui ſint Domini: ergo

nec

nec inter Deum, & homines. Reſp. hæc eſſe vera, circa operationes debitas de Iuſtitia Domino; ſecùs circa non debitas, circa quas ſi interveniat pactum, poteſt fieri contractus Iuſtitiæ inter ſeruum, & Dominum; quia ad illas operationes, quæ ſunt vltra laborem taxatum, ſeruus habet ſtrictum ius, præcipuè ſi interveniat pactum. Inſuper reſp. Ariſtot. loqui de Iuſtitia ciuili, & politica, pertinente ad Tribunalia; ſecùs de virtute Iuſtitiæ naturalis.

ARTICVLVS III.

RELIQVA ARGVMENTA.

599 OBijcies 4. ex Bernal: Iuſtitia debet eſſe de æquali; atqui Chriſtus non potuit offerre æquale, ſed ſuperabundans. ergo non ſatisfecit de Iuſtitia. Reſp. 1. ſatisfactionem de Iuſtitia intendere æqualitatem, quin neget exceſſum; intendit enim reſarcire læſsíonem alieni iuris, licet ex hoc ſequatur exceſſus, quem liberalitèr, vel ex alijs motiuis donat: ſicut debens centum, & donans Adamantem valentem mille. Nec dicas, valorem Adamantis eſſe partibilem, ſaltìm moralitèr; ſecùs valorem ſatiſfactionis, quia nulla eſt formalitas in illa, quæ ſit metaphyſicè æqualis, ſed ſuper excedens. Reſp. tamen, eſſe partibilem æquivalentèr, & quoad munera æquandi debitum, & merendi per exceſſum alia præmia.

600 Obijcies 5. vbi intervenit Iuſtitia, debet dari aliqua læſsio, ſiue repaſsio inter contrahentes; atqui hæc non cadit in Deum: ergo nec Iuſtitia. Reſp. 1. maiorem eſſe veram inter creaturas ſolùm, quia contrahendo, ſe expoliant dominio omni ſuo. 2. Reſp. data maiori, diſtinguo minorem: non cadit in Deum quantum ad bona intrinſeca, concedo; quantum ad extrinſeca, nego. Expoliatur enim iure quod habebat manendi offenſus, & odio habendi hominem.

601 Obijcies 6. ſi Chriſtus non redimeret hominem, mortalitèr peccaret, ſaltìm contra Charitatem proximi: ergo non erat Dominus redimendi, vel non redimendi. Prob. conſeq. quia dominium ſtat in facultate diſponendi de re, quomodò placuerit. Reſp. negando conſeq. & probat. Etenim non omnis vſus rei ſuæ, eſt Domino rei permiſſus, & licitus. Prodigalitas enim de bonis proprijs, illicita eſt Domino. Sufficit ergo ad dominium ſtrictum, quod diſponendo de re ſua, nulli faciat iniuriam, ideſt, nullius ius lædat ſtrictum. Peccaret ergo Chriſtus contra alias virtutes non redimendo; ſecùs contra Iuſtitiam. (Hoc intellige, ſi contractus non eſſet iam factus: nam ſi eſſet factus, etiam peccaret contra Iuſtitiam; ſecùs poſita promiſsione ex parte Dei, non autem ex parte Chriſti.) Sic maritus habens votum caſtitatis, peccat habendo copulam cum vxore, petendo illam, ſed non contra Iuſtitiam; imò vtitur iure ſuo.

602 Nec dicas, iuxtà hanc dominij explicationem, ſequitur, quod fideiuſſor, vel debitor nihil habens vndè ſolvat, niſi tradendo vineam, non ſolvere de Iuſtitia, dum illam tradit. Prob. quia non eſt verus Dominus talis vineæ, cum non poſsit diſponere de illa alitèr, quam diſponit, niſi faciendo iniuriam Creditori. Reſp. tamen, eſſe verum dominum. Poterat autem ante contractum diſponere aliter de vinea, potentia antecedenti; licet non poſsit potentia conſequenti, & dum obligauit vineam. Exercitium autem tradendi vineam in ſolutionem, eſt actus 2. probans, & ſupponens dominium in actu 1. ſicut amor liber probat libertatem in actu 1.

603 Obijcies 7. ſi Chriſtus non promiſsiſſet ſatisfacere, ejus ſatisfactio, non eſſet de Iuſtitia: ergo nec poſita promiſsione, quia eodem pacto ſe habet ſatisfactio, ante & poſt illam. Antec. prob. quia vt docet Diu. Thom. 2. contra Gentes cap. 28. & 2. 2. quæſt. 8. art. 1. ſatisfactio Iuſtitiæ requirit in ſatisfaciente obligationem: ergo in Chriſto promiſsionem per quam obligaretur.

Plu-

Plures negant antec. quia perſona coniuncta abſque vlla alia obligatione, poteſt exercere Iuſtitiam, intendendo æqualitatem, vt motiuum. Sicut aliæ virtutes ſunt tales abſque vlla obligatione ex ſolo motiuo. Ratio à priori eſt, quia ſpecificatio ſumitur ab obiecto formali. Diu. Thom. autem ſolum voluit, ſatisfactionem ſumptam ſecundùm vim obligandi, & vt communitèr ſit, ſolum fieri ab obligato; ſecùs attenta natura Iuſtitiæ, & de poſſibili.

604 2. Reſp. negando conſeq. & probat. quia in aliquibus virtutibus ſpecificatio non ſolùm ſumitur ab obiecto, ſed à ſubiecto; ablata enim promiſsione, Chriſtus non eſſet fideiuſſor, nec debitum pertineret ad ipſum, ſicut requirit ſatisfactio Iuſtitiæ, ſumpta ſecundum omnes conditiones, & vt habeat vim obligandi; quæ vis ſumitur à ſubiecto. Hoc modò temperantia ſe habet, nam non ſolum reſpicit moderatam comeſtionem ſecundum ſe, ſed illam prout in proprio ſubiecto, quod moderetur illam in ſeipſo. Vndè, licet ſeruus poſſet per ſuas actiones intendere exercere Iuſtitiam cum Domino, ſeruando ius ipſius, licet eſſet perfecta Iuſtitia ex obiecto, ſed non adæquata, niſi adſint aliæ conditiones ſimplicitèr requiſitæ ex parte ſubiecti, nempè dominium. Vide ſolutionem 5. argum. art. 1.

605 Alij tandem dicent, ablata promiſsione, & obligatione, poſſe dari Iuſtitiam, ſed non illam, quæ ſit ſatisfactio, & meritum Iuſtitiæ. Iſta enim cum adferant ius obligandi, neceſſariò ſupponunt pactum, ſaltèm fideiuſſoris.

606 Obijcies tandem: nequit dari duplex dominium proprietatis in ſolidum; ſed ſi Chriſtus eſſet Dominus ſuæ actionis, eſſent duo Domini, nempè Chriſtus, & Deus: ergo non eſt Dominus. Maior eſt communis inter Iuriſconſultos, licet eam impugnet Hurtado hìc latè, & doctè. Ducitur, quia ſi Angelus Michaël habeat Equum in inſtanti, A, poteſt in illo donare Gabrieli Equum, & ipſe in eodem inſtanti pro poſteriori accepta-

re. Tunc autem Michaël eſt Dominus, ſiquidem poteſt dare, & Gabriël etiam, quia acceptat. Ad Iuriſconſultos reſpondet, loqui de dominio hominum, inter quos nequit dari in eodem inſtanti donatio, & acceptatio, ſicut inter Angelos, & Chriſtum & Deum.

607 Probari tamen poteſt illa maior ſic, quia ſi vterque eſſet Dominus in ſolidum, poſſet vterque diſponere de equo, & contingeret duplex vſus illius oppoſitus, quia alter vellet conſeruare illum, & alter occidere; impoſsibile autem eſt vtrumque ſimul. Propter hoc meliùs eſt diſtinguere maiorem. Duplex dominium proprietatis in ſolidum, non eſt dabile eodem omninò modò, & cum eadem expeditione ad omnes vſus talis dominij, concedo; alitèr, nego: quia ſi vnus ſe habet, vt dans, & cædens ius, & alter vt acceptans, & accipiens pro eodem inſtanti, vterque eſt Dominus, licet ex aliquo capite extrinſeco, impediatur vni, ſiue accipienti, vſus competens danti. Diſtinguo autem minorem: eſſent duo domini cum æquali expeditione ad vſum, nego; cum diuerſa, concedo. Sic Chriſtus accepit à Patre auxilia, quibus vteretur, & Chriſtus poterat, auxilijs acceptis, vti, vel reſiſtere. Pater autem, illis ſemèl datis, non poterat retrocedere: vterq; ergo eſt Dominus, ſed non cum eadem vtendi expeditione.

608 Infero: reſpectu Dei, puros homines etiam poſſe mereri de Iuſtitia, faciendo actiones, non debitas ex Iuſtitia. Imò in opere debito, poteſt eſſe meritum de Iuſtitia, quoad intenſionem, vel durationem operis, excedentes gradum debitum. Ita Ripalda tom. 2. in quo latè agit de Iuſtitia. Tunc ergo gradus debitus de Iuſtitia, præmiabitur à Deo, ex ſola fidelitate, vel Prouidentiâ ſpeciali, quia eſt opus debitum, ſiuè *Tarea*; ſuper quod non datur contractus de Iuſtitia. Gradus autem non debitus, ſuppoſito pacto, præmiabitur de Iuſtitia, ſicque ſemper verificatur corona Iuſtitiæ in quolibet opere. Voco gradum debitum, illum, qui à Deo petitur titulo dominij; ſi autem petatur titulo Legiſlatoris ſolo, etiam eſt capax contractus Iuſtitiæ.

etia. DIS-

DISTINCTIO IV.

DE CAVSIS INCARNATIONIS.

CAuſæ Incarnationis ſunt finalis, efficiens, materialis & formalis. De his agendum & primo de finali.

QVÆSTIO XIII.

DE MOTIVO INCARNATIONIS.

609 SErmo eſt de ſpeciali. Quare, nempè Deus incarnatus ſit. Datur in Incarnatione ſubſtantia vnionis ad humanitatem, & datur circunſtantia, nempè quod talis humanitas venerit paſsibilis. Duplex eſt celebris ſententia. Prima dicit, motiuum fuiſſe vnionem, & excellentiam Myſterij. Præviſo autem poſtea peccato, fuiſſe motiuum noui decreti decernẽtis paſsibilitatem, redemptionem à tali peccato. Ita Scotus, Suarez, & alij plurimi.

610 Secunda ſententia dicit, Incarnationem, adhuc ſubſtantialitèr, decretam 1. fuiſſe propter redemptionem à peccato. Ita D. Thomas, & alij innumeri. Conſtat enim ex Script. Chriſtum incarnatum propter nos homines, & propter redemptionem. Diuiduntur autem ij Authores in duas claſes. Etenim D. Thomas, & alij docent, Deum in ſuis decretis, 1. decreviſſe genus humanum, & poſtea vidiſſe Adamum peccantem, & poſt præviſum abſolutè tale peccatum, decreuiſſe Incarnationem in remedium ipſius. Sed Moderni valdè ingenioſi docent, inter omnia decreta abſoluta Dei, fuiſſe primum de Chriſto Redemptore, propter excellentiam redimendi à pec-

cato : non quidem à peccato, quod iam prævidebat abſolutè futurum, ſed à peccato, quod permittebat in Adamo & poſteris, quorum exiſtentiam proptêr Chriſtum vt finem, decernebat. Ita apud Bernal ingenioſi Recentiores diſp. 18. ſect. 1. Ita etiam Boneſpei diſp. 2. de Incarnat. præcipuè reſolut. 4. & 5.

ARTICVLVS I.

SVBSTANTIA INCARNATIONIS FVIT 1. propter Redemptionem.

611 PRobatur ratione D. Thomæ : ea, quę pendent ex libera Dei voluntate, quale eſt motiuum incarnandi, non poſſunt ſciri à nobis, niſi ipſe declarauerit per Scripturam, per Eccleſiam, vel per aliud medium; atqui iſtę motiuum redemptionis ſæpè repetunt: ergo iſta fuit motiuum. Minor ſolet probari ex Hymno antiquo Eccleſiæ ad Virginem : *peccatores non abhorres, ſine quibus nunquam fores, tanto digna filio.* Item ex benedictione Cerei Paſchalis : *O fœlix culpa, quæ talem, ac tantum meruit Redemptorem! O verè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt!* Reſpondetur, has probationes minoris, ſolum eſſe de cirunſtantijs, Maternitate, paſſibilitate, & morte.

612 Ideò alitèr probatur minor : miſsio, adventus, & Incarnatio, ſonant ſubſtantiam ipſam, cùm ſub hac ratione preſcindant à paſsibilitate ; atqui iſtæ fuerunt propter redemptionem : ergo & ſubſtantia. Minor probatur ex Ioannis 3. miſsit Deus filium ſuum, vt ſaluetur mundus per ipſum. Lucæ 5. venit filius hominis ſalvum facere, quod perierat. 1. Timothæi. 1. venit Ieſus peccatores ſaluos facere. Et ad Galatas 4. factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos, &c. redimeret. Nota *miſsit venit, factum,* & non dixit *paſſum.*

613 Confirmatur ex Eccleſia in Symbolo : *proptèr nos*

nos homines, & *propter noſtram ſalutem deſcendit de Cœlis, incarnatus eſt, & homo factus eſt.* Vbi clarè ſermo eſt de ſubſtantia, vt contrapoſita circunſtantiæ paſſibilitatis, de qua novum addit articulum, nempè, *crucifixus etiam pro nobis*, vbi diſtinguendo inter Incarnationem, & paſsionem, de vtraque ſeorsìm dicit fuiſſe pro nobis. Vndè vnus articulus, non eſt explicatio alterius, ſed potius copulatio diverſorum, per ly *etiam*.

614 2. Probatur minor ex PP. apud Bernal expreſsè loquentibus de Incarnatione ipſa, itavt ſæpè negent, Verbum incarnandum, ſi homo non peccaret. Ita Auguſt. ſerm. 9. de verbis Apoſtoli dixit, nullam fuiſſe cauſam Chriſto veniendi, niſi peccatores ſalvos facere. Leo ſerm. 3. in Pentecoſt. quod niſi homo peccaret, Creator non fieret Creatura. Athan. ſerm. 3. contra Arrianos: ſublata hominum neceſsitate, Deum carnem non induiſſe, & illam fuiſſe cauſam, vt guſtaret carnem. Yreneus lib. 3. cap. 20. & 21. & lib. 1. cap. 4. ait, quod ſi non haberet caro ſaluari, Verbum caro factum non eſſet, & ſi non haberet, &c. nec Dominus ſanguinem habuiſſet. Eccè, vt excluditur Incarnatio, etiam in carne impaſsibili, ſiquidem excluditur vnio ad carnem, & ſanguinem, ſi non haberet caro ſaluari.

615 Per hæc manet impugnata ſolutio dicentium, negari ſolum circunſtantiam paſsibilitatis. Etenim ſatis expreſsè negant ſubſtantiam ipſam. Confirmatur, quia quod ſolum eſt cauſa circunſtantiæ, valdè impropriè dicitur cauſa rei: Antiqui enim PP. valdè impropriè dicentur, meruiſſe, quod Deus fieret homo, & tamen circunſtantias Incarnationis meruerunt. Inſuper confirmatur, quia excluſiua illa abſolutè prolata à PP. nempè, *non veniſſet, non fieret caro*: eſſet intolerabilis. Proptèr hæc Petrus Hurtado hîc diſp. 13. ſect. 13. miratur Catholicos Authores affirmare, Deum non fuiſſe factum hominem propter noſtram ſalutem, & ſubſect. 2. refert Maldonatum Ioannis 3. dicentem: oppoſitum eſſe, fidei dogma, quibus alij conſentiunt.

616 Sed

616 Sed ſi Scotus confugiat ad duo decreta intentionis, & executionis, fortè dicet, in intentione, non fuiſſe intentam proptèr nos, ſed propter ſe, & independentèr à nobis, benè verò in decreto executionis. Sicut electio ad gloriam fuit in intentione propter ipſum Deum, & non proptèr merita; in executione verò proptèr merita.

617 Sed contra, quia decretum intentionis, ſi eſſet independens à redemptione, ſublata iſta, ſortiretur ſuum effectum, nempè ſubſtantiam Incarnationis; atqui oppoſitum docent Loca, & PP. adducti, Script. explicantes: ergo nec in intentione, Incarnatio fuit independens à redemptione, ſed potius connexa cum illa. Sic ſimilitèr electio ad gloriam, licet in intentione, non fuerit proptèr merita præviſſa, falſum tamen eſt, fuiſſe intentam independentèr à meritis, ſed potius dependentèr ab illis, neceſſariò decernendis, tamquam medijs ad finem in executione obtinendum.

618 Obijcies 1. Chriſto data fuit optio de carne paſsibili, vel impaſsibili ex D. Paulo. De quo Bernal diſp. 52. ſect. 2. ergo non fuit 1. decretus Redemptor, ſed exiſtens in ſe, & vt ipſe eligeret eſſe Redemptor. Reſpondebis 1. potuiſſe eſſe Redemptorem, & decerni vt talem, etiam ſi eligeret carnem impaſsibilem, nempè per actum amoris Dei liberum. Reſpondetur 2. decretũ 1. fuiſſe Redemptorem in carne paſsibili, dependentèr tamen à ſua electione, ſimùl à Deo prædefinita, itavt certiſsimè eligeret paſsibilem.

619 Obijcies 2. Script. indicat motiuum independens à Redemptione, nam ad Ephes. 1. introducuntur homines electi in Chriſto ad gratiam & ad gloriam, & Chriſtus ipſe introducitur, vt caput gratiæ & gloriæ ſine mentione redemptionis; poſtea autem ſubiungitur: in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius; cum ergo prædeſtinatio ad gratiam, & gloriam, ſit independens à redemptione, vt patet in Angelis, Chriſtus

erit

erit decretus iuxtà Paulum, primo propter ſuam gloriam, licet poſtea propter redemptionem.

620 Reſponderur tamen iuxtà ſubiectam materiam, in primo motiuo aſsignato à Paulo includi ſecundum. Cú enim electio hominum ad gloriam, non potuerit eſſe, niſi media redemptione à peccato, in ipſa electione inhibitur connexio cum redemptione. Modus autem iſtius connexionis inter decreta, explicabitur infrà.

ARTICVLVS II.

AN PRIMVM DEI DECRETVM ABSOLVTVM *fuerit de Exiſtentia Chriſti.*

621 VAldè inſinuat Script. fuiſſe Chriſtum, vt hominem, qui habuit primum locum in decretis Dei abſolutis, vt voluit Scotus. Prob. 1. ex Prouerb. cap. 8. Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, ideſt, decretorum ſuorum, iuxtà illud ad Romanos 11. quam incomprehenſibilia ſunt iuditia eius, & inveſtigabiles viæ eius. Legerunt ſeptuaginta; in initio viarum ſuarum ad opera ſua; ideſt, tamquam caput, proptèr quòd omnia alia ordinata ſunt.

622 Si dicas cum Vazquez dici initium, non creationis rerum, ſed reſtaurationis. Vel initium ſiuè primum, non antiquitate, ſed dignitate. Sicut Behemot appellatur principium viarum Dei. Iob. 40. Contra, quia ibi eſt ſermo de rerum creatione, nam dicit: *ab æterno ordinata ſum*; ideſt, decreta, & antequam antiqua fierent, nempè terra. Abyſsi, &c. fierent in mente Diuina. Nam non erat magna laus præcedere illas, vt faciendas in tempore. Nec eſt ſermo de dignitate; ſed de antiquitate. Vndè indicat ly *antequam terra fieret*, decretum de Chriſto, fuiſſe priùs decreto terræ, abyſſorum, & fontium, imò, & cœlorum, quia quando præparabat cœlos (in mente ſua) aderam, vt finis intentus, proptèr quem illi præparabantur. Favet Hilarius lib. 12. de Trinitate

cir-

circa finem. Behemot ſi eſt Lucifer, eſt principium viarum Dei, ſed in tempore; Chriſtus verò in prædeſtinatione, vt conſtat ex ipſo textu.

623 2. probatur: Chriſtus, ad Colloſen. 1. vocatur Primogenitus omnis creaturæ: ergo primus decretus. Rationem dat Paulus, quoniam in ipſo, condita ſunt vniuerſa in cœlo, & terra, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant, & ipſe eſt caput Eccleſiæ, vt in omnibus Primatum teneat. Hæc Paulus, quem loqui de Chriſto vt homine, non vt Deo, exponunt Anſel. Chriſoſt. Hyeronim. & Gloſſa. Et patet, nam loquitur de eo, vt capite Eccleſiæ, & etiam vt Primogenito, & vtrumque habet vt homo, nam vt Deus eſt vnigenitus. Eſt igitur prima res à Deo intenta, proptèr quam vt finem, alias decreuit.

624 Vndè 1. ad Corinth. 3. dicitur de electis: omnia ſunt veſtra; vos Chriſti, Chriſtus autem Dei, ideſt, omnia facta eſſe proptèr electos, ſed iſtos proptèr Chriſtum vt finem priùs intentum, licet vltimatè Chriſtus etiam ſit proptèr Deum. Vndè Rupertus lib. 13. in Matth. dicit: quod Deus proptèr hunc filium hominis gloria, & honore coronandum, omnia creauit, & non hominem proptèr Angelos, ſed proptèr quendam hominem, Angelos quoque factos eſſe, & alia omnia.

625 3. probatur ad Ephеſ. 7. dicitur omnem benedictionem ſpiritualem in cœleſtibus fuiſſe per Chriſtum: ergo & gratia innocentiæ data Adamo, & Angelis. Vndè Diuus Thomas, Ioannis 3. dixit, omnem gratiam datam omnibus intellectualibus creaturis, etiam Angelis, fuiſſe per Chriſtum. Et idem docuit Gregorius Magnus lib 2. ſupra libros Regum, cap. 2. & noſter Cyrillus Alexandrinus lib. 5. in Iſaiam ad caput 44. Authoritates alias multas, & graues congerit Suarez: ergo Chriſtus decretus erat ante decretam innocentiam Adami, & gratiam Angelorum.

626 4. probatur ratione Scoti, quia intendens ordinatè finem, ſaltèm à ſe ſolo ponendum, priùs intendit finem,

nem, quàm intendat media, ſaltim prioritate à *quo*; atqui Chiſtus fuit finis, iuxtà Scipt. proptèr quem omnia Deus creauit: ergo Deus intendit Chriſtum ante alia omnia.

627 5. quia Deo eſt concedendus ordo decernendi, qui apparet magis conveniens Deo & Chriſto, quando Scripit. non contradicit. Fuit autem magis conveniens, quod Chriſtus decernatur proptèr ſeipſum, & proptèr ſuam gloriam & excellentiam, & quod omnia decernantur proptèr illum. Patet, quia hoc magis amplificat Chriſti gloriam, ſiquidem hoc pacto cognoſcitur, quomodò ſit caput hominum & Angelorum totalitèr, & Author omnis omninò gratiæ & gloriæ datarum ipſis, & ſit finis, cui omnes creaturæ debeamus noſtrum eſſe. Deo autem etiam eſt magis conveniens priùs finem decernere, quam media; & ad gloriam ſuam manifeſtandam elegiſſe medium magis proportionatum tali fini, ſcilicet Incarnationem, quam illam elegiſſe tardè, & præviſſo peccato.

628 Aſſero, Chriſtum fuiſſe abſolutè decretum à Deo ante alia omnia, & antè præviſsionem abſolutam peccati. Patet ex locis Scripr. adductis, declarantibus ſatis, omnia facta proptèr Chriſtum. Reſpōdet Pater Bernal, mundum, v.g. his fuiſſe decretum. 1. ante decretam Incarnationem. 2. poſt decretam, fuiſſe iterum decretum proptèr illam. Sed contra. Tùm quia ſic Chriſtus non eſſet initium viarum Dei, nec Primogenitus, nec Primatum tenens in omnibus, cum iam res eſſent factæ independentèr à decreto de ipſo. Tùm quia abſolutè mundus non deberet Chriſto ſuum eſſe primo & ſimplicitèr, ſed potius Chriſtus deberet illi ſuum, cum ità decretus fuerit proptèr illum, vt ablato hominis peccato, Chriſtus non foret. Tùm quia ſi repetitio decretorum independentium ſufficit ad iſta verificanda, ſufficiet etiam contra Bernal, vt Chriſtus de facto meruerit Incarnationem, abſolutè, non vt primò decretam, ſed vt ſecundò decretam, præviſsis meritis.

Tùm

Tùm denique, quia ſi tale 2. decretum de mundo ſupponit illum abſolutè & in executione futurum per 1. inutilitèr ſe habet omninò ad eſſe mundi, iam omninò habentis eſſe per primum decretum independentèr, & ſine vllo ordine ad 2. In quo differt à decreto noſtro intentiuo, per quod res non alitèr habet eſſe, niſi vt accipiendum à decreto executiuo. Eſt enim intentio efficax decernens efficacitèr rem, non vtcumque exequendam, ſed vt exequendam, poſt præviſſa merita, v.g. per decretum aliud, quod proptèr merita, tanquam proptèr motivum mandet executioni talem rem. Vndè non tàm eſt duplex decretum, quàm vnum claudens tendentias duas, quarum 1. obliget ad inducendam ſecundam de executione rei, quia res non alitèr nec alio modò, niſi iſto, intenta eſt vt habeat eſſe.

630 Tandem ad hominem contra Bernal, & alios. Cùm enim ex meritis Chriſti Parentes Baptiſtæ ſteriles obtinuerint illum orando, & Baptiſta peccauerit in Adam, neceſsè eſt, quod exiſtentia Baptiſtæ & merita Parentum ſupponant futuritionem Chriſti, & præcedant præviſsionem peccati Adami. Si enim priùs peccaſſet Adam, & poſtea eſſet decretus Baptiſta: ergo iſte non fuiſſet in Adam peccante, nec Adami peccatum potuiſſet extendi ad Baptiſtam poſtea. Solum enim peccauerunt in Adam apud vos, qui per decretum ſpecificum, & determinatum, exiſtebant in illo vt futuri; & non per decretum vagum, quod ipſi non admittunt: ergo ante præviſsionem peccati Adami, iam Chriſtus erat decretus, ac per conſequens fuit primo decretus.

631 Dixi ad hominem: Eſt enim ſententia probabilis, quod Chriſtus fuit decretus in ſeipſo, & præviſſus à Deo, præſcindendo à generatione materna vel carentia, ſicut & ab alijs circunſtantijs, & ita potuit decerni hic numero homo Baptiſta, poſitus in Adamo, præſcindendo à Parentibus & ſterilitate eorum, & poſtea præviſsis eorum meritis, illis dari gignendus.

632 Nec obeſt, quod eo modò debuit decerni, quo

erat

erat ponendus; atqui non erat ponendus ſine Parentibus determinatis: ergo. Reſpondeo enim ad maiorem, eo modò debuit decerni per vnum ſolum decretum, nego; per illud & ſimùl per aliud deſignans poſtea parentes, concedo. Primum enim decretum, eſt inadæquatum, & licet decernat rem cum modò quo ponenda eſt. Sed non cum totali modò, ſed cum partiali.

633 2. eſt ad hominem, quia dici poterat, pactum cum Adamo, potuiſſe eſſe de omnibus deſcendentibus per ſemen, ſed indeterminatè & vagè (excluſa ſemper fœmina illa ad altiſsima reſervata) & potuit poſtea Deus prævíſſo etiam Christo determinare Baptiſtę exiſtentiam, & hoc pacto iſte contraxit culpam. Sed dices: Deus decreuit, & poſſuit Baptiſtam determinatè, quando eo ipſo erat cótracturus culpam, nec propterea Deus eſt cauſa culpæ, ſed Adam: ergo licet decernat materiale peccati, quando ſequendum eſt formale, non ideò erit cauſa malitiæ contra nos.

634 Reſpondetur 1. argumentum etiam probare contra Parentes, qui generant filios, ſciendo ſequendam culpam in illis originalē: & probare quod peccant gignendo, quod tamen falſum eſt. Reſpondetur 2. negando paritatem, quia ex poſitione entitativa Baptiſtæ à Parentibus, originale non ſequitur in illo de per ſe, ſed de per accidens, & præter intentionem, & Parentibus, vtentibus iure ſuo producendi prolem; at ex materiali peccati ſequitur de per ſe formale. Reſpondetur 3. non eſſe hîc, ſed alibi examinandam conſequentiam argumenti.

ARTICVLVS III.

COHERENTIA DOCTRINÆ VTRIVSQVE ARTIculi, vbi aliqua valdè notanda.

635 Ratio dubitandi eſt: quia Incarnatio eſt 1. decreta propter redemptionem à peccato: ergo

go præviderat Deus decernens, Adamum peccãtem & decretum:quo præviſſo,decrevit Chriſtũ Redẽptorẽ eiuſque ſubſtantiam:ergo ante decretum de Chriſto iam in Deo erant alia decreta.

Triplex occurrit modus cõponẽdi iſta cum 1. decreto de Chriſto. Primus modus eſt ex Suarez & alijs, per duplex decretum indepẽdens. Primũ de Chriſto ante peccatu, propter ſolã excellentiã eius. Secundũ, previſſo peccato, de Chriſto propter redẽptionẽ; & ſic conciliantur loſa Scripturæ, quia quædam ſunt de primo decreto, & quędam de ſecundo. Aliqui Authores volunt, differre, hæc duo decreta, non ſolum ex motivis, ſed ex parte ſua, quia primum eſt ſolum intentionis, et ſecundum eſt executionis. Alij verò tenent, vtrumque eſſe ſimùl intentiuum, & executiuum, ſicque non differre ex parte ſua, ſed ex motiuo.

636 Secundus modus componendi poteſt eſſe, per decretum efficax & abſolutum de exiſtentia Chriſti ob ſuam excellentiam, ſimulque conditionatum de Redemptione, ſi adſint peccata. Ita docet Hurtado. Poſt prę-viſſum autem peccatum, decreto conditionato ſupperadditur aliud abſolutum de Redemptione.

637 Tertius modus eſt per vnicum ſolum decretum, quod decernat abſolutè exiſtentiam Chriſti Redẽptoris, vt redimat abſolutè. Etenim prệviſſo per ſcientiam conditionatam peccato ſi exiſtat Adamus, & quod magna eſſet Chriſti gloria ſi cum eſſet Deus Homo, eſſet etiam caput Angelorum, & hominum, iſtorumque Redemptor, moriens Dominus pro ſeruis, cæpit Deus decernere abſolutè ſic: *Volo efficacitèr & abſolutè* vt exiſtat Chriſtus & propter illum alia, cum omni excellentia capitis, & quod ad maiorem gloriam ſuam, exiſtat Redemptor, & moriens ob hominum ſalutem, & liberationem à peccato, quod permitto, &c. Sic per vnum decretum, ante præviſsũ abſolutè peccatum, fuit Chriſtus decretus, quoad exiſtentiam & redemptionem, ob maiorem Chriſti gloriam.

638 Nos

638 Nota 1. In Deo tres ſcientias. Prima eſt ſimplicis intelligentiæ, eſtque neceſſaria, & independens ab alijs, & prior in quo, illis. Secunda eſt conditionata de omnibus & ſingulis rebus, in tali vel tali occaſione poſitis; etiam hæc eſt independens à ſcientia viſionis. Tertia eſt viſionis, videns res vt iam abſolutè extituras. Hæc tertia ſupponit, & pendet neceſſariò à decreto abſoluto Dei de rerum futuritione. Sicut enim nequit res eſſe abſolutè futura abſque decreto abſoluto Dei, ita nequit abſque illo exiſtere, Diuina Viſio de tali re.

639 Nota 2. Omnia Dei decreta fuiſſe ab æterno, eſſeque vnum realitèr. Dicuntur autem plura proptèr virtualem diſtinctionem vnius ab alio, fundatam vel in independentia omnimoda vnius ab alio, qualem habent decreta creandi hominem, & creandi muſcam (quæ videntur ſe habere ſolum concomitantèr.) Vel fundatam independentia vnius ab alio, quia nempè vnum exiſtit, eo quòd exiſtit aliud, ſed habens eſſe proptèr illud. Sic, quia Deus decreuit dare Petro gloriam vt coronam, & hoc non poteſt eſſe ſine meritis, habuit aliud decretum dependens à primo, & decernens auxilia, & merita.

640 Nota 3. In decretis dependentibus, quorum vnum eſt priùs alio, duplicem poſſe eſſe prioritatem, nempé, *in quo*, & *à quo*. Priùs *in quo* dicitur illud, *à quo* aliud pendet, ſed ipſum non pendet ab iſto neceſſariò, adhuc à poſteriori; ſed poterat eſſe ſine iſto. Sic materia 1. eſt prior *in quo* reſpectu formæ leoninæ, quia materia non pendet determinatè ab iſta, & iſta pendet ab illa. Similitèr decretum de Chriſto non pendet determinatè & neceſſariò, à decreto de circunſtantia temporis determinati, *A*, quia potuit illud eſſe ſine iſto; iſtud verò pendet ab illo, quia proptèr illud habet eſſe.

641 *A quo* autem eſt, quando inter decreta datur, non quidem mutua cauſalitas, ſed mutua connexio; ita vt priùs indigeat neceſſariò decreto poſteriori tamquam effectu, vel termino ſuæ exigentiæ. Sic decretum dandi

hominibus gloriam vt coronam indiget, & infert neceſſariò aliud decretum diſponendi merita; & per primum decretum, manet Deus oppignoratus, & neceſsitatus ad ponendum ſecundum. Ratio eſt, quia gloria vt corona pendet eſſentialitèr, & determinatè à meritis. Dicitur autem priùs *à quo*, quia hæc prioritas, non eſt naturæ, & independentię, ſed eſt prioritas originis cum dependentiæ à poſteriori; ſicut Pater Æternus pendet à filio, quia nequit eſſe, aut intelligi ſine filio, exiſtenti pro poſteriori: mutuo ergo indigent ſeipſis.

642 Nota 4. Ordinem rerum in executione, valdè eſſe diuerſum, ac in intentione; quæ enim in intentione priora ſunt ideſt finis, v.g. ire Matritum, ſunt in executione poſteriora, & media eundi ſunt in executione priora. Vndè quia gloria vt corona intenditur à Deo vt finis, & merita tamquam media, & Chriſtus etiam intenditur vt finis, & proptér illum mundus: licet illi decernantur priùs: tamen producti ſunt, vt in executione quid poſteriùs.

643 Hinc eſt differentia inter decerni gloriam, v.g. per merita vt per media, & decerni proptèr merita (ſicut aliud eſt quod Petrus, quia vult ire Matritú conducat mulú vt medium; aliud, quod quia conduxit mulum, ire Matritum velit.) 1. modò, prior eſt gloriæ intentio, quam meritorum, ſicut prior eſt intentio finis electione mediorum; at dum proptèr merita, priùs ſunt merita præviſa, quam decernatur gloria: ſiquidem vt præviſa, obligant Deum, vt decernat gloriam.

Inſuper, diuerſiſsima ſunt hæc: *Proptèr merita decernitur gloria: & decernitur gloria danda proptèr merita*: primum ſonat decerni ex meritis iam præviſis; ſecundum decerni ante præviſa merita: decerni tamen, vt in executione dandam, poſtquam Deus ex præviſis meritis, & ex motiuo illorum, novum habeat decretum executivum (neceſſariò deribatum ex priori) dandi, gloriam proptèr illa: quo pacto, quod antea erat liberalitas, iam eſt iuſtitia. Sicut pater humanus ex liberalitate vult de-

debere,& obligari filio per ſcripturam publicam ad mille:ſed ea ſemel facta,ſoluit eam in executione,ex iuſtitia.

644 Vndè decretũ gloriæ in intẽtione,vt reipſa dandæ in executione proptèr merita , non ſolum habet pro obiecto ſuo volito gloriam & merita, vt media cauſatiua ipſius gloriæ, ſed ſimùl habet pro obiecto iſtud aliud decretum (ad quod oppignoratur) dandi nempè gloriam in executione ex motiuo meritorũ iam præuiſorũ,& nõ aliter.Hoc enim imbibit ly *volo dare proptèr merita.Ideſt: volo dare in executione , obligatus & motus à meritis , ſiue volo quod adſint merita, quæ me moueant ad decretum executiuum dandi illam.*

645 Similitèr ergo poſtquam Deus per ſcientiam conditionatam præuiderat totum hunc mundum & rerum ſeriem , cepit abſolutè pro ſuo libito intendere efficacitèr Chriſtum eiuſque gloriam vt finem , & ſimùl velle media ad illam, ſic : *Volo efficacitèr facere Chriſtum , qui proptèr gloriam ſuam, ſit totius mundi finis, caput, Redemptor, & mereas per mortem , quàm inferri à Iudæis permitto. Et proptèr Chriſti gloriam ponendam volo hæc , & hæc media. Ita tamen intendo hæc omnia facere , vt nolim executioni mandari , niſi proptèr Chriſti merita , ita vt eorum præviſio me moueat ad dandum illis eſſe in executione , nempè auxilia crucifixoribus , Adamo innocentiam , hominibus gratiam & gloriam , imò & Virgini Maternitatem dabo ſed motus à meritis eius vt iam abſolutè,& in executione præviſis.*

646 Vndè primum eſſe horum,ita eſt à meritis Chriſti,vt nec in intentione ipſa Dei habuerint eſſe aliquod exequibile , niſi quatenùs dandum ex motione meritorum. Non enim à decreto intentiuo fuerunt alitèr intenta , niſi vt haberent eſſe ſuum dependentèr à motione meritorum. Hæc igitur merita , licet reſpectu decreti ſolum fuerint media ad gloriam Chriſti in ordine intentiuo (in iſto enim decernebatur gloria per illa,ſed ad decernendum Deus non mouebatur proptèr illa) fuerunt tamẽ,vt merita in ordine executiuo,quia more per

 me-

meritorũ, mouerunt Deum proximé ad decernendam executionem, tamquam cauſæ morales executionis rerum.

Tandem nota inter obiecta huius decreti intentiui, quædam eſſe, quæ pendent à ſolo Deo vt productio Chriſti, quędam verò à Chriſti meritis. De ijs vltimis locuti ſumus dum ſermo fuit de decreto executiuo ex motione meritorum. De alijs decretis intentiuis diſcurre eodem modò ſic, v.g. *volo Virgini dare Maternitatẽ, ſed non niſi vt motus à meritis eius.* Merita ergo, motio ab illis, & decretum exequendi proptér illa, ſunt obiectum talis intentionis.

647 Aſſero: non placent primus, & ſecundus modus conciliandi. Probatur, quia iuxtà vtrumq; modũ. Primum Dei decretum, ex ijs, quæ de ſe petit, erat omninò independens à redemptione abſolutè futura, ita vt etiam Adamo non peccante, Chriſtus deberet venire quin eſſet Redemptor: ſiquidem tale decretum, cum eſſet abſolutum & efficax, non poſſet non habere executionem; atqui Chriſtum venire, ſublata redemptione, eſt contra Script. & PP. adductos Articulo primo, ſolidè & ſinceré intellectos: ergo & tale decretum primum. Reſponſiones adhiberi ſolitæ, iam ſunt impugnatæ à num. 628.; & aliæ quæ afferantur per duo totalia decreta independentia, reijci poſſunt vel ex invtilitate, vel quia non ſinceré adaptantur Scripturæ, & PP.

ARTICVLVS IV.

NOSTRA SENTENTIA.

648 PLacet 3. conciliandi modus. Aſſero ergo, primum Dei decretum fuiſſe de Chriſto Redemptore, ante abſolutam præviſionem peccati modò explicato nu. 645. Ita Recentiores, apud Bernal, diſp. 18. Ita etiam Boneſpei, tom. de Incarnat. diſp. 2. num. 12. Et colligitur ſatis ex primo, & ſecundò art. Confirmatur, quia hæc ſententia, facilé, & ſinceré concordat, & ſine invtili multiplicatione decretorum, loca omnia Scripturæ, & PP. quod non præſtant aliæ ſententiæ. Inſuper defendit in gloriam Chriſti, omnia eſſe creata proptér ip-

ipſum, & omnes gratias datas Angelis & hominibus, omnemque cœleſtem benedictionem, de qua Paulus Articulo 2. eſſe ex meritis Chriſti patientis, & ſaluantis: eſſeque Chriſtum caput morale Angelorum & hominum, cuius munus eſt, influere omnes gratias in eos, vt in membra.

649 2. probatur, ex congruentijs huius decreti: tùm quia per illud, facilè ſaluatur, quod productio Baptiſtæ, eiuſque exiſtentia determinata, procedens ab oratione Parentum in executione ſit ex meritis Chriſti decreti ante omnes illos. Tùm quia Chriſtus non ſolum fuit decretus Redemptor à peccato originali, ſed ab actualibus omnibus, nam pro omnibus mortuus eſt: ergo etiam fuit decretus Redemptor à peccatis, ſupponentibus Chriſtum exiſtentem & merentem v.g. hæreſibus, quæ ſunt contra Chriſtum. Primum autem decretum Redemptionis, non poſſet extendi abſolutè & determinatè ad iſta peccata, niſi eſſendo ante illa abſolutè pręviſa per pręcedentiā intentionis: ergo idē erit reſpectu peccati originalis. Nec poſito iſto decreto noſtro, dabitur neceſsitas ponendi noua alia decreta independentia, ſed connexa. 3. probatur, quia auxilia data ad non peccandum, & non occidendum Chriſtum eius crucifixoribus, certum eſt, quod erant ex meritis Chriſti, erantque priora ipſo peccato crucifixionis: ergo Chriſtus erat decretus & merens, & Redemptor ab ijs peccatis, ante abſolutam eorum præviſionem, ſiquidem dabantur pro priori illa auxilia ex meritis Chriſti, ad vitanda illa peccata, ne fierent.

Hæc igitur omnia, in quantum attinet ad poſterioritatem, & prioritatem, reſpectu decreti, facilè componuntur, ſi decretum intentiuum decernat Chriſtum ob gloriam ſuam, vt redimentem homines ab omnibus peccatis originalibus, & actualibus (ea per idem decretum permittendo) & ſimul merentem eis auxilia, ad non peccandum. Etenim eo ipſo per idem decretum, finis nempè Chriſtus, media nempè auxilia,

lia, & permiſsiones (imò & peccata, quæ ſunt requiſita ex parte hominis redempti) habent ſufficientem futuritionem abſolutam, vt Chriſtus eſſet abſolutè, & auxiliorum meritor, & peccatorum omnium in particulari Redemptor, obligante ſe Deo per idem ipſiſsimum decretum intentivum, non dare illis eſſe, niſi poſtquam præuiderit merita & provt ab illis motus. Sic auxilia dedit in executione parentibus Baptiſtæ, & crucifixoribus, ex Chriſti meritis præuiſsis.

Vndè licet motivum decreti intentiui fuerit bonitas & liberalitas Dei, volentis cum Chriſto facere contractus Iuſtitiæ (meritorum nempè, & præmiorum) tamquam materiam à Deo intentã pro libito; motivum decreti executiui, fuit motivum Iuſtitiæ. Et ſic merita, quę reſpectu intentiui erant media cauſata moralitèr à gloria Chriſti vt fine, reſpectu executiui fuerunt merita vt merita, mouentia, & cauſantia in executione talem finem. Item peccata ipſa, quæ reſpectu decreti intentiui non fuerunt motivum, ſed purum requiſitum, & connotatũ poſteriùs (decernebat enim redemptionem, ſed peccatorum, ob gloriam Chriſti) & materia permiſſa; reſpectu executiui, quatenùs ſunt miſeria hominis fuerunt motivum, vt Deus vellet illa deſtruere ex miſericordia, & ſic non ſunt connotatum præciſsè, ſed cauſa mouens ad exequendam redemptionem, modo & via illa, qua per decretum intentivum efficacitèr erant intenta.

ARTICVLVS V.

VALIDIOR PROBATIO.

650 QVartò probatur ratione validiſsima, & quæ eſt fundamentum, cui innititur tota noſtra doctrina, ex non repugnantia talis decreti. Prob. ergo ſic. Si repugnaret tale decretum, vel eſſet, quia tolleret à Chriſto libertatem in redimẽdo; & hoc nõn, quia prędefinitiones, ex art. vlt. libertatem non tollunt; vel quia

tale

tale decretum, deberet eſſe volitio peccati, ſiquidem ſine illo nequit dari redemptio. Vel quia teneretur Deus ex ſeipſo inducere, vel procurare peccatum, eo quòd eſſet requiſitum ſimpliciter ad conſequendum finem redemptionis; atqui nulla ex duabus ijs partibus ſequitur: ergò non repugnat tale decretum. Ad probationem minoris præmitto, velle formaliter, valdè differre ab inducere, ſicut diuerſa ſunt volitum, & voluntarium. Ad volitum enim requiritur terminare formalem volitionem; ad voluntarium verò ſufficit liberè, & advertenter cauſari à voluntate, quamvis nō ametur formaliter; amatur enim interpretatiuè: ſicut occidens virum inducit vxoris viduitatem voluntariè, quam tamen non vult ſiquidem de ea dolet.

651 Prima ergo pars minoris probatur, quia licet Redemptor vt talis connectatur cum peccato; poteſt Redemptor amari à Deo, quin ratio præciſſa connexionis obliget ad amandum peccatum formaliter: ergo. Antecedens probatur, nam viſio diuina, vel Angelica ſuperna de peccato exiſtenti in nobis, & contritio ſuperna de peccato præterito, etiam connectuntur eſſentialiter cum peccato, & amantur à Deo, quin amet peccatum: ergo idem de Redemptore. Ratio autem à priori eſt quia connexio vnius cum alio, licet det iſti cognoſcibilitatem & attingibilitatem ſaltim apprehenſibilem, non tamen dat illi bonitatem, nec amabilitatem.

Dices: contritio, & viſio ſupponunt peccatum, ideòque poteſt Deus amare illas, non amato peccato. Redemptor autem decretus non ſupponit peccatum. Sed contra, quia ſiue ſupponant ſiue nòn, verè datur connexio cum peccato, vt præſupoſito; ergo cum amata viſione, non ametur peccatum, ſignum euidens eſt, præciſſam rationem connexionis, vt præſcindentem ab inductione (de qua ſtatim) non ſufficere, vt amato vno, ametur aliud.

652 Nec obeſt, quod redemptio nequit exiſtere ſine peccato; atqui res nequit amari, quin ametur id ſine

ne quo nequit exiſtere: ergo nec redemptio ſine amore peccati. Nego minorem, vt conſtat in exemplis viſionis & contritionis. Inſuper, quia Deus habet ſummam complacentiam apud vos de redemptione connexa cum peccato, & non de peccato. Connexio enim ſe ſola non facit bonam rem illam, cũ qua connectitur & ſic nec facit de ſphæra diuini amoris, ſiue talis res præcedat, ſiue ſubſequatur redemptionem connexam. Confirmatur. Præcedentia peccati ad redemptionem, non tollit connexionem huius cum illo, licet tollat inductionem: ergo præciſſa ratio connexionis non facit, quod amor huius ſit amor peccati.

653 Minor autẽ illa præcipui argumenti n. 650. quoad ſecundam partem, nempè, tale decretum non eſſe inductivum peccati. Probatur 1. quia poſito peccato, Deus decernit & conſequitur redemptionem per vos, quin ipſe in executione inducat peccatum: ergo & etiam ante peccatum præviſum & poſitum. Conſequentia probatur. Ideò poſito peccato, Deus per voluntatem & decretum de redemptione, poteſt illam conſequi, quin velit, & quin inducat peccatum, quia prævidit abſque ſuo amore, & inductione, ponendum eſſe certiſsimè à creatura; atqui ante præuiſſum peccatum, ſcit certiſsimè etiam eſſe ponendum â creatura, abſque ſuo amore, & inductione vt dictauit ei ſcientia conditionata, & ex eo ſolum quod ipſe permittàt: ergo etiam ſi peccatum ſit eſſentialitèr requiſitum ad talem finem, Deus non obligatur velle, aut inducere peccatum, ſed præciſsè permittere.

654 Probatur 2. à priori, & principaliſsimè: qui intendit efficacitèr, & abſolutè finem, ex vi talis intentionis ſolum manet obligatus velle, aut inducere ea media & requiſita, quæ niſi ipſe velit vel inducat, non erunt; quæ verò certò ſcit fore abſque ſua volitione aut inductione, & ex ſola ſua permiſsione, non manet obligatus velle aut inducere. Patet exemplo, qui vult facere domum iuxtà flumen, vel vbi ſcit aquam adventuram, licet teneatur diſponere, & portare lateres vel lig-

ligna, quia non erunt, niſi ipſe portet; non tamen tenetur velle, aut inducere aut portare aquam: ſcit enim quod erit ibi quin ipſe curet de hoc; atqui Deus certiſsimè ſciebat, ſola permiſsione poſita, peccata ad redemptionem requiſita non defectura & ponenda ab homine: ergo non manebat obligatus ad velle, vel inducere peccatum, ſed ad purè permittere.

655 Maior propoſitio confirmatur: qui intendit efficacitèr finem, ſolum obligatur conſequi talem finem, non tamen ex vi talis intentionis quantumvis efficaciſſimæ, obligatur vt ipſe ponat alia, etiam ſi requiſita ſint, quæ iam ab alio ponentur. Tale autem decretum eget multis quæ decentiſsimè inducuntur à Deo. Eget etiam peccato. Sed ad hoc quod iſtud ponatur, & Deus ſuum intentum conſequatur, ſicut neceſſe non eſt, vt ab ipſo *Deo inducatur peccatum, ita nec quod à Deo ametur*. Sicut enim *inductio peccati à Deo*, non eſt requiſita, quia fiet ab homine; ita nec *volitio peccati à Deo*. Fiet enim peccatum *ſine inductione à Deo*, & *ſine volitione peccati à Deo*, præciſsè per ſolam permiſsionem: quæ tamen valdè Deum decet.

ARTICVLVS VI.

IMPVGNATVR QVÆDAM RESPONSIO, QVÆ EST contrariorum Achiles.

656 Reſpondebis, Deum ex hoc decreto obligari ſaltìm ad volendam & decernendam permiſsionem peccati, vt medium ad finem Redemptionis, ac per conſequens vt vtilem ad illam. Vt vtilis autem imbibit peccati exiſtentiam, quia abſque iſta non eſt vtilis, nec deſeruiet Redemptioni. Sed contra 1. quia licet permiſsio ſit vtilis, imò neceſſaria, vt homo pro ſuo libito ponat peccatum, impotens exiſtere Deo non permittente; non tamen eſt neceſſe, quod Deus velle & decernat permiſsionem, quatenùs vtilem ad peccatum.

657 Etenim ſufficit, ſi illam decernat generalitèr ob

illam proptèr ſolas vtilitates iam explicatas, & decretum non fruſtrabitur: ergo nullo modo requiritur, quod Deus amet permiſsionem proptèr iſtam vtilitatem, quam ſortitur ex conſortio peccati.

660 Contra 3. & alitèr. Quia licet permiſsio vt vtilis imbiberet intra ſe peccatum, dicent multi, quod non propterea Deus volendo illam vt vtilem, vellet, aut induceret peccatum. Non *enim vellet*: ſiquidem licet offenſa Dei imbibat Deum vt formam, odium offenſæ non eſt odium Dei. Diſsimilitudo cum malitia dæmonis, imbibit malitiam dæmonis vt compartem. Nec proptèr ea volitio ſe diſsimilandi à dæmone, erit volitio malitiæ dæmonis. *Nec induceret*; quia permiſsio vt vtilis ad redemptionem, licet dicat peccatum non dicit illud, vt ponendum à Deo, ſed vt liberè, & pro libito ponendum ab homine. Non ergo ex ijs capitibus repugnat tale decretum, & aliàs conformius eſt Scripturæ, & PP. Hæc art. ſequenti magis firmabuntur.

Sequitur 1. ex n. 657. ſufficere vt Deus velit permiſsionem per electionem materialem, ideſt, quæ non ſit de permiſsione vt vtili ad hunc finem ſpecialem, ſed ob alia motiua, quæ tamen electio potius ſe habet inſtar actus imperati, quam electionis ſtrictæ. Quia tamen obſtare poteſt huic doctrinæ replica P. Alderete art. ſequenti, ideò melius dicimus electionem permiſsionis vt vtilis ad redemptionem, debere eſſe ob aliquam ſpecialem iſtius vtilitatem ad redemptionem, licet non ob omnes, quas permiſsio continet.

Vtilitas permiſsionis ſtat in hoc, quia ea poſita, nó impeditur redéptio, & ea ablata impeditur, quia deficit materia redemptionis. Poterat enim impediri duplicitèr redemptio: vel ab homine non ponente materiam, vel à Deo impediente materiam tollendo permiſsionem; quæ vtilitates ſeparabiles ſunt, quia adhuc permittente Deo, poteſt liberè homo non ponere materiam. Deus ergo, eo ipſo quod decreuit Redemptorem, tenetur permittere peccatum, ne impediat à ſeipſo redemptionem,

quam

quā decreuit. Hæc eſt ergo ſpecialis ad redēptionē vtilitas proptèr quā amatur permiſsio à Deo, debetq́; amari, vt potè actio ponenda ab ipſo Deo. Alia autem vtilitas permiſsionis, quæ ſtat in coniunctione cū peccato, nec amatur à Deo, nec neceſſe eſt vt ametur, quia non eſt ponenda à Deo, ſed ab homine. Iſte enim curabit eam ponere liberè, ſemèl poſita permiſsione quin Deus illam velit.

ARTICVLVS VII.

MAIOR EXPLICATIO PER EXEMPLA, VBI argumenta aliqua.

661 OBijcies 1. Volitio efficax permiſsionis vt medij & vt vtilis, debet eſſe ſecundum rationem vtilitatis neceſſariam & ſufficientem ad finem; atqui ſolum eſt ſufficiens, provt involuit exiſtentiam peccati ab homine ponendam, ſine qua inſufficiens eſſet: ergo eſt volitio efficax peccati, vt ab homine ponendi. Diſtinguo mai. ita vt omnis ratio neceſſaria, & ſufficiens vtilitatis tranſeat in obiectum volitionis efficacis, nego maiorem; ita vt ſolùm tranſeat vtilitas decens, ſufficienſque vt eligatur, concedo maiorem, & minorem, & nego conſequentiam. Etenim tota vtilitas requiſita poni debet in rerum natura; non tamen neceſſe eſt, vt tota ſit volita. Sufficit enim ſi aliqua pars ſit volita; alia verò permiſſa & præviſa vt ponenda ab homine, quin ſit volita.

662 Hæc doctrina explicatur exemplis. Et 1. Deus in pœnam vnius peccati præuiſi, decernit permittere aliud in magnam punitionem. Permiſsio autem, eatenùs eſt vtilis ad magnam punitionem, quatenùs coniungitur cùm peccato nouo ab homine ponendo. Ex hac autē vtilitate, pars amatur à Deo; non verò tota, nempè vt involuit peccatum novum. 2. Permiſsio peccati, non ſolùm ob humilitatem de ſua derelictione à Deo, ſed etiam ob pœnitentiam, eſt effectus prædeſtinationis,

iug-

iuxtà Suarez, Arriaga, Thomiſtas, & plurimos Theologos. Eſt ergo decreta talis permiſsio ante præviſum peccatum, non iuxtà omnem vtilitatem ad pœnitentiam, ſed iuxtà partem; *nempè, ne Deus impediat materiam*, non verò vt involuit ipſum peccatum. 5. Deus decernit efficacitèr patientiam iuſtorum & præcipuè Chriſti Domini in Cruce, & proptèr illam permiſsit tormenta, quę permiſsio non eſt plenè vtilis ad patientiam, niſi quatenùs involuit ipſa tormenta & offenſas, quæ vtilitatis pars non eſt decreta efficacitèr à Deo, ſed permiſſa. In quibus exemplis vides Deum decernere pœnitentiam, & patientiam, connexas eſſentialitèr cum peccato, ante præviſum peccatum. Per patientiam Chriſti in Cruce, etiam ſunt decreta auxilia data crucifixoribus, & antecedentèr ad peccatum eorum præviſum, extiturum tamen pro poſteriori: ergo iam Deus decreuit patientiam connexam cum peccato ante præviſionem abſolutam peccati.

663 Dixi in Cruce: proptèr P. Bernal & alios, qui dicunt, Chriſtum præviſum à Patre in deſerto ieiunantem, & ferè mortuum præ fame ſufficiente ad mortem. Et per hæc merita, fuiſſe decreta auxilia Crucifixoribus ante præviſam Chriſti mortem. Sed hoc non ſtat, quia meritum Chriſti non fuit conſummatum & efficax, niſi per mortem Crucis, vt communitèr tradunt PP. & Scholaſtici. Huic noſtræ doctrinæ de decreto Redemptoris, pœnitentiæ, & patientiæ connexarum cum peccato, ante eius præviſionem, multum fauent PP. videndi apud Ruiz de Prædeſtinatione.

664 Obijcies 2. Deus poſito tali decreto, tenetur dare ad non peccandum auxilia inefficacia, non daturus, ſi ſciret efficacia: ergo dat proptèr inefficaciam: ergo proptèr peccatum. Quidam reſpondent, adhuc daturum ſi ſciret efficacia, ſed non feciſſet præſens decretum. Contrà: ergo eo facto non dediſſet ea: ergo dat proptèr inefficaciam. Sed nego conſeq. Dat enim, poſita inefficacia vt conditione ſed proptèr alios fines. Siue potius dat præeligendo inefficacia, non proptèr inefficaciam

ciam adæquatè ſumptam, & provt claudit 2. vtilitatem coniunctionis cũ peccato n.660. ſed inadæquatè ſumptã, provt dicit vtilitatem, ne ipſe à ſeipſo redemptionem impediat quam decreuit.

665 P. Alderete (quem videre non potui) de Incarnat. diſp. 8. ſect. 5. & diſp. 22. de Prędeſt. ſect. 4. num. 3. Inſtat acritèr pro contraria ſententia ſic. Quotieſcumque requiritur ex vi intentionis, quod repręſentetur ſpecialis aliqua bonitas in obiecto vt eligatur, ideò eſt vt medio amore talis bonitatis exequatur obiectum illud; ſed ex vi intentionis efficacis pœnitentię requiritur, quod in auxilio inefficaci repreſentetur ſpecialis bonitas vtilitatis ad illam: ergo & quod ametur talis bonitas. Maior prob. illa repræſentatio bonitatis, non alia de cauſa requiritur, niſi vt moueat, & attrahat ad executionem talis obiecti; ſed non poteſt attrahere, niſi medio amore, ad quem mouet, & non poteſt mouere, niſi ad amorem illius bonitatis, quam repræſentat. Do enim te intendere ſanitatem, & ſolum habere cognitionem, quod potio hæc ſit dulcis & delectabilis, vlteriùs requiritur cognitio ſpecialis vtilitatis, qua mouearis ad ſumendam talem potionem; hæc autem cognitio non te poteſt mouere, vt ſummas illam potionem, quia dulcis eſt, & delectabilis: ergo neque cognitio ſpecialis vtilitatis auxilij inefficacis ad pœnitentiam poterit mouere ad executionem ipſius, medio amore intrinſecæ bonitatis auxilij, ſed medio amore ſpecialis vtilitatis illius. Hæc autem vtilitas ſumitur à conſortio cum peccato.

666 Ad hanc inſtantiam P. Ioſephus Andres Societate Ieſu in ſuo Collegio Cæſarauguſtano Primarius Theologiæ Cathedrarius, S. Inquiſitionis Aragoniæ fidei Digniſſimus Cenſor, Celebris Theologus, & omnimoda eruditione ornatus: Author Libri: *DECOR CARMELI*, & proptèr eum de tota noſtra Religione Sacra optimè meritus, vtpotè qui omnes ferè noſtras gazas, ſupellectilemq́; ad breuem ſummam, magno cũ legentium plauſu, & admiratione redegerit, cuiuſque alia

ſuo

ſuo ingenio & indefeſo labore opera digniſsima prælo iam ferè præparata indies expectamus. Hic igitur eximius vir amiciſsimus meus, ſequentem verbo ad verbum eruditam adhibuit reſponſionem in materia de Prædeſt. diſp.12. cap.3.

667 Reſp. nego maiorem, nam ad hoc vt ex vi intentionis requiratur repræſentatio alicuius ſpecialis bonitatis, ſufficit, quod ea cognitio ſit conditio, ſine qua non, exequeretur medium; non verò requiritur vt ad affectum talis bonitatis moueat: ſic ad intentionem pœnitentiæ peccati iam commiſsi prærequiritur cognitio ſpecialis vtilitatis præexiſtentiæ peccati, vt pœnitentia ſequatur, & tamen non requiritur vt medio amore talis vtilitatis moueat ad intentionem pœnitentiæ; ſed præciſsè ſe habet vt mera conditio, ſine qua, non habetur talis intentio. Hinc diſtinguo maioris probationem: ea repræſentatio talis vtilitatis non alia de causa requiritur, niſi vt moueat, & attrahat ad executionem talis obiecti, tamquam pura conditio, concedo; tamquam excitans ſpecialem amorem illius ſpecialis bonitatis, nego. Requiritur ergo ea repræſentatio bonitatis tamquam conditio, ſine qua non exequeretur Deus illud obiectum, medio amore alterius motiui ſufficientis ad executionem illius, vt oſtendit exemplum adductum.

668 Hinc etiã cõſtat ad caſum illũ de ſumptione potionis ex fine ſanitatis preintentę: ſi enim hoc cõtingere nõ poſſet medio amore vtilitatis, quæ in ea potione debet repræſentari, ad hoc vt ex tali fine ſumatur, requireretur hæc vt pura conditio, & vt medio alio affectu habito ex alio motiuo, potio illa ſumeretur. Requiritur ergo notitia illa vtilitatis auxilij inefficacis ad pœnitentiam preintentam, vt infallibilitèr comparetur finis præintentus medio amore entitatis talis auxilij eiuſque conducentiæ, vt medio opere ſalutari vitetur peccatum; non verò vt non vitetur, quia opus ſit id fieri medio affectu amante ſpecialem eam bonitatem, aut vtilitatem.

669 In-

ſitus, eſt cauſa per ſe medij vnici & ſimpliciter requiſiti, quale eſt poſitio peccati. Si reſpondeas maiorem eſſe falſum reſpectu Dei, quia peccatum cum ſit extra ſphęram Diuinæ voluntatis, nō amatur à Deo amante Redemptorem, ſicut oculus videns colorem non videt rationem qualitatis, quia eſt extra ſphæram oculi.

672 Sed contra: ergo etiam poterit prædeterminare phyſicè ad peccatum, & infundere habitum vitioſum inclinantem ad peccatum, quin propterea vellit peccatum, aut ſit cauſa interpretatiua peccati, eo quòd ſit extra ſphæram. Quod ſi abſque volitione peccati, adhuc maneret cauſa interpretatiua peccati, ſi prædeterminaret, idem dicendum eſt de decreto Redemptoris abſoluti. Quod ſi reſpondeas aliter, Chriſtum decretum vt finem, ſolùm eſſe cauſam medij illius vnici ponendi ab ipſo decernente, nempè permiſſionis, non verò peccati, quod iam erit ab ipſo homine, eo ipſo quod Deus ponat permiſſionem ſolam.

673 Impugnant hanc ſolutionem. 1. quia Chriſtus, vt Redemptor eſt magis connexus cum peccato ponēdo, quā habitus vitioſus, & ſuaſsio ad peccatum ſint connexi cum peccato, ſiquidem ad iſtos adhuc poteſt peccatum non ſequi, ſecùs ad Chriſtum Redemptorem; atqui efficax volitio illorum eſt cauſa interpretatiua peccati fallibilitèr ſubſecuti: ergo & volitio Redemptoris erit cauſa peccati infallibilitèr ſubſecuti. 2. Quia Chriſtus vt Redemptor non eſt Redemptor permiſsionis, ſed peccati: ergo præcipua & immediata connexio eſt cū peccato, licet mediatè ſit cum permiſſione; iſtamque inducit propter connexionem quam habet cum peccato: ergo præcipuè eſt cauſa peccati.

674 Ad illud totum argumentum reſpondetur, Redemptorem vt finem ſolùm cauſare permiſſionem vt medium, non verò peccatum. Tùm quia iſtud non eſt medium ad redemptionem, licèt ſit requiſitum vt materia deſtruenda. Sicut infirmitas non eſt medium ad ſanationem, licet ſit requiſitum. Tùm quia etiamſi eſſet medium

Redemptor decretus vt finis, non eſt cauſa illius, cum iam ab alio cauſandum ſit. Ratio autem eſt, quia finis cauſat medium, non phyſicè, ſed intentionalitèr mouendo, & obligando intendentem, vt ponat medium, vel vellit illud, quatenùs neceſſe ſit vt vellit. Finis autem non magis eget volitione & electione medij, quam egeat poſitione medij; ſicut ergo finis non cauſat poſitionem medij, quando medium vel poſitio à Deo non ſunt neceſſariæ, vt finis obtineatur; ſed ſine illis obtinebitur, quia alius ponet; ita etiam non cauſat electionem vel volitionem medij, quando iſtæ non ſunt neceſſariæ, ſed ſine illis finis obtinebitur per permiſsionem ſolam.

675 Ad duas replicas vltimas reſpondetur. Ad 1. fateor Redemptorem magis immediatè connecti, & infallibilius cum peccato, quam habitum vitioſum, ſed non cum peccato inducendo ab ipſo Redemptore vt fine impellente; ſed ab homine, poſita permiſsione; ſicut inducitur ab habitu vitioſo. Connexio inſuper non ſufficit ad amorem. Inſuper nec Redemptor inducit ad peccatum, ſicut habitus, qui valdè inclinat & poſitiuè voluntatem, vt peccet. Redemptor autem licèt inclinet Deum vt permittat, non tamen hominem vt peccet; qui poſita permiſsione peccabit, abſque vlla cauſalitate finis, erga peccatum.

676 Ad ſecundam impugnationem conceſſo antecedenti, reſpondetur ad conſequentiam, connexionem Redemptoris & eſſe cum peccato liberè ponendo, & cum permiſsione peccati. Diuerſimodè tamen. Cum peccato enim, non eſt vt cũ medio, ſed vt cum materia deſtruenda. & ſi èt eſſet cum illo vt medio, ſed non vt cauſando à Redemptore. At cum permiſsione eſt vt cum medio cauſando à Redemptore vt fine. Nego autem, iſtum inducere ad permiſsionem propter permiſsionis connexionem cum peccato, intentam propter talem finem à Deo. Licet enim neceſſe ſit, quòd Deus præſciat hanc vtriuſque connexionem hîc & nunc; non tamen quòd in-

intendat, ſed quòd permittat ob alios fines, quin in illo medio amet totam medij vtilitatem vt dictum eſt reſpondendo ad 1.

677 Hinc ſequitur notandas eſſe ſequentes doctrinas pro aliorum argumentorum ſolutione. 1. Deum decernentem Redemptorem hominum, non eo ipſo obligari, vel velle, quòd homines indigeant redemptione, ſed permittere quòd indigeant, quia ſufficit permiſſio. 2. Per tale decretum eo ipſo peccatum tranſire de ſtatu conditionato ad abſolutum, quod etiam fieret per quodcumque decretum permiſsivum; ſed non per illud vt inducens futuritionem, ſed vt permittens quod homo præventus auxilijs inducat illam, poſita ſcientia conditionata & decreto permittenti.

678 Vndè licèt poſito decreto Redemptoris eo ipſo nõ poſsit nõ eſſe iam peccatũ, ac per conſequens ſit futurũ, eſt futurum ſolùm remotè; proximè vero à decreto permiſsiuo vt cõditione, & ab homine ipſo vt cauſa peccati. 3. Licet peccatũ per tale deceretum nec maneat volitum efficacitèr, nec inductum per illud; eius tamen exiſtentia ita eſt abſolutè & determinatè futura, vt impoſsibile ſit non eſſe, ſuppoſita ſcientia conditionata & permiſsione. Eſt tamen impoſsibilitas cõſequens, non verò antecedẽs, cum non procedat, nec ſe teneat ex parte principiorum.

679 Obicijs 4. Deus voluit efficacitèr Redemptorem ante peccatum: ergo non potuit odio habere, vel nolle pecatum, ſine quo nequit exiſtere Redemptor. Conſequẽtia patet, nam odiſſe requiſitum ſimplicitèr ad finem, eſſet velle quòd finis non ſit. Cum ergo carentia peccati ſit totale impedimentum Redemptionis, ſi vellet carentiam peccati, vellet impedire Redemptionem; quod falſum eſt: ergo nequit Deus ſimul velle finem redemptionis, & odio habere peccatum. Reſpondetur Deum non poſſe odio efficaci nolle peccatum, ſiue odio tali quod impediat illud; ſecùs odio inefficaci & diſplicentiæ, quia iſtud non ſufficit impedire finem. Sic Deus de facto amabat ſalutem Iudæ inefficacitèr, & decernebat efficacitèr

in eodem inſtanti eius damnationem ex diuerſis motiuis.

680 Sed replicabis: Deus quantum eſt ex ſe vult efficacitèr Redemptorem: ergo quantum eſt ex ſe, nequit velle ſeriò impedimentum Redemptoris: ergo neque velle carentiam peccati, eo ipſo impedientem Redemptorem. Sed inſto: Deus dum vult præſuppoſito peccato Redemptorem, deteſtatur quantum eſt ex ſe præſuppoſitioné peccati & vellet, quòd nó fuiſſet ipſum, ſed potius eius carentia: ergo ſimùl de facto quantum eſt ex ſe vult efficacitèr Redemptorem, & ſimùl impedimentum Redemptoris inefficacitèr, nempè carentiam peccati præſuppoſiti. Poteſt ergo nolle, nolitione non impeditiua.

681 Reſpondent aliqui ad replicam, Deum non velle Redemptorem ſolùm quantum eſt ex parte ſua, ſed quaſi coactus ex amore gloriæ Chriſti. Impedimentum autem vult inefficacitèr & quantùm eſt ex ſe. Nulla autem eſt repugnantia inter velle efficacitèr rem ex amore alterius, & nolle inefficitèr quantùm eſt ex ſe, quia ſunt amor efficax, & inefficax reſpectu diuerſorum. Sic Deus vellet non poni peccatum in omni ſententia, quantùm eſt ex parte ſua, & ideò attenta eius malitia illud prohibet, & ſimùl efficacitèr permittit ob alios fines & ſic ſunt ſimùl volitio inefficax impediendi, & efficax non impediendi. Simùl etiam mercator vult efficacitèr proijcere merces in mare ex amore vitæ, & ſimùl ſeriò nollet, ex alijs motiuis. Placet ſolutio.

ARTICVLVS IX.

ALIA TRIA ARGVMENTA.

682 QVintum argumentum: Omnis volitio efficax finis, eſt ſimùl (virtualitèr ſaltìm) nolitio efficax contrarij finis, & ſimùl nolitio mediorum efficacitèr inducentium contrarium finem: v.g. volitio efficacitèr & abſolutè vitam intendens, eſt virtualis efficax no-

nolitio mortis, & nolitio læthalis vulneris inducentis mortem; atqui contrarius finis pœnitentiæ eſt pœnitentiæ carentia; medium autem ex ſe inducens pœnitentiæ carentiam, eſt innocentia ſiue carentia peccati: ergo volitio efficax & abſoluta pœnitentię, eo ipſo erit efficax nolitio innocentiæ & carentiæ peccati (idem de volitione redemptionis.) Deum autem efficacitèr nolle innocentiam & efficacitèr excludere carentiam peccati, eſt ſatis durum & indecens: carentiā enim peccati nole efficacitèr, eſſet velle exiſtentiam peccati, ſaltìm virtuali volitione. Sicut nolle peccatum, eſt velle peccati carentiam: ergo Deus intendens abſolutè pœnitentiam ante præviſum peccatum, vult efficacitèr peccatum. Similitèr intendens Redemptionem.

683 Difficile argumentum. Quòd tamen pati poteſt mille inſtantias in prædefinitione Martirij, & pacientiæ depēdētér à perſecutione Tyranni permiſſa: in decreto Dei de viſione Beata Chriſti, per quā videat peccata permiſſa dependentèr ab illa. Sunt enim requiſita. Sed pro ſolutione nota 1. Licet volitio efficax finis intenti, ſit nolitio efficax finis contrarij, volitionē mediorum ad finem intentum, non ſemper eſſe nolitionem mediorum contraſtantium fini intento, niſi alias contrarientur medijs ipſis efficacitèr volitis. Ratiò eſt, quia intentio finis, etiam vt eſt nolitio finis contrarij, tantùm obligat ad aſſequendum re ipſa finem: qui ſi obtineri poteſt ponente alio media, non obligat intendentem, nec vt inducat illa, nec vt vellit illa, nec etiam vt odio habeat contraria ipſi fini intento, ſi iſte abſque tali amore vel odio, erit obtinendus. De his latiùs articulis præcedentibus.

684 Nota 2. Ad finem pœnitentiæ vel redemptionis intentum, non peccatum (licet requiſitum) ſed permiſſionem peccati eſſe medium volitum, & inductum à Deo; ad finem autem contrarium, nempè carentiam redemptionis, medium eſſe innocentiam ſiue carentiam peccati: inter quas & permiſſionem à Deo, nulla datur contrarietas. Sunt enim compoſibiles, ſi homo vellit non peccare.

Hinc fit, quòd volitio efficax permiſsionis eſt nolitio efficax impeditionis peccati à Deo, non verò innocentiæ, quia cum iſta non contrariatur ſed cum illa. Cum ergo volitio efficax redemptionis & nolitio efficax carentiæ redemptionis, ſolùm obligent Deum ad permiſsionem peccati volendam (cætera enim homo ponet ſine influxu & volitione Dei) & hęc volitio permiſsionis non ſit innocentiæ nolitio (licet enim contrarietur fini intento, secùs permiſsioni) ex nullo capite volitio efficax redemptionis, nec per ſe, nec per electionem medij, erit innocentiæ nolitio.

685 In forma ergo. Conceſſa 1. parte maioris, nempè quòd volitio finis intenti ſit nolitio finis contrarij, diſtinguo 2 nempè quòd volitio finis intẽti ſit nolitio mediorum inducentium finem contrarium. Eſt nolitio contrariorum mediorũ, ſi iſta etiã ſint contraria medijs volitis, ſiue quæ debent velli, concedo. Volitio enim efficax vnius, eo ipſo eſt nolitio efficax ſui contrarij. Sic volitio conſeruandi vitam, eſt nolitio vulneris lethalis, quia iſtud eſt contrarium conſeruationi efficacitèr volitæ. Si media inducentia finem contrarium, non contrarientur medijs efficacitèr volitis, ſiue quæ debent velli nego. Cũ igitur innocentia inducens carentiam redemptionis non opponatur permiſsioni, quæ ſola debet à Deo velli ex intentione redemptionis, ſed opponatur peccato, nec à Deo volito nec quod debeat velli, volitio illa nullo pacto eſt nolitio innocentiæ.

686 Replicabis: volitio efficax vnius obiecti eſt nolitio virtualis efficax incompatibilium cum obiecto volito; atqui cum redemptione volita efficacitèr, eſt incompatibilis innocentia, & carentia peccati: ergo volitio redẽptionis eſt efficax virtualis nolitio innocentiæ. Maior patet. Tùm ex conceſsis à nobis. Tùm quia non alia de cauſa volitio efficax finis eſt virtualis efficax nolitio carentiæ finis, ſiue finis contrarij. Diſtinguo maiorẽ: eſt nolitio incompatibilium, quando iſta ſunt immediatè oppoſita volito concedo, quando ſolùm ſunt mediatè oppo-

po-

poſita, ſubdiſtinguo: ſi excluſio incompatibilium non aliter fieri poſsit, niſi ſit nolita concedo; ſi poſsit (vt in caſu præſenti, in quo homo excludet innocentiã, cum Deus illam nolit) nego. Etenim intentio efficax finis ad volita vel nolita mediata, qualia ſunt media vel requiſita, ſolùm obligat proptèr finis aſſecutionem. Si autem iſte obtinebitur abſque exercitio vllo volitionis aut nolitionis in intendente, non ſequitur quòd illud ponendum ſit.

687 Ratio à priori valdè memoriæ commendanda, & quæ totius eſt noſtræ doctrinæ Achilles eſt, *quia intentio efficax finis eatenùs & non aliter obligat ad inductionẽ volitionem medij vel requiſiti, ſiue nolitionẽ requiſiti contrarij, quatenùs finis non obtinebitur, & intentio fruſtrabitur ſi intendens ipſe eas non ponat; ſi verò obtinebitur ſine illis, quia nempè alius ponet, intendens non manet obligatus ad ponendas eas.*

688 Obicies 6. Volitio vnius obiecti, tunc eſt æquiualenter nolitio efficax alterius, quando ita excludit efficacitèr aliud, ac ſi eſſet nolitio efficax eius; ſed hoc habet tale decretum reſpectu innocentiæ: ergo eſt nolitio virtualis efficax innocentiæ. Reſpondetur diſtinguẽdo maiorem: quando excludit per affectionem ſui obiecti, aliud, concedo; quando per ſolam permiſsionẽ vt alius excludat illam, nego, quia tunc non eſt nolitio: & excluſio prouenit à peccato & à creatura, & non ab affectione Dei. Minor ergo eſt falſa, quia decretum non excludit.

689 Obijcies 7. tale decretum Redemptoris & pœnitentiæ ante peccatum, ſequitur quòd non ſit beneficium Dei; atqui hoc eſt falſiſsimum, præcipuè cum pœnitentia ſic decreta, ſit effectus prædeſtinationis: ergo & illud. Maior probatur, quia tale decretum non poteſt exiſtere abſque peccato ſubſecuto, & homo peccabit poſito illo, qui fortè aliàs non peccaret: ergo non eſt beneficium. Confirmatur, beneficium non eſt quod prudentèr nõ eſt eligibile & optabile ab ipſo beneficiato; atqui tale decretum nequit prudentèr eligi & optari ab homine,

 imò

imò potiùs oppoſitum. Debemus enim petere quod non inducamur in tētationem, nec nobis cadere permittatur: ergo non eſſet beneficium. Si verò decretum ſit poſt præuiſſum peccatum, ſit patens quòd ſit beneficium.

690 Reſpondetur negando maiorem. Ad probationem reſpondetur diſtinguendo antecedens: abſque peccato ſubſecuto neceſsitate abſoluta & ineuitabili; nego antecedens: quia in hominis libertate eſt abſolutè vitare illud, & facere quòd in Deo non fuerit tale decretum, & adhuc eo poſito, manet liber: neceſsitate vitabili; concedo antecedens, & nego conſequentiam. Licet enim peccatum ſit futurum certiſsimè, hoc provenit ex culpa beneficiati, non verò ex voluntate benefactoris.

691 Ad confirmationem nego moiorem, quia ſi quis ſaltìm ex ignorantia invincibili & ex bono fine, interficeret hominem recēs baptizatum, ſaluationem ipſius certam faciendo, magnum ei faceret beneficium; nec tamen licitè poſſet petere ab illo talem mortem. Homo ergo licet ei maximè proſit ad ſaluationem tale decretum pænitentiæ, ex fine benefaciendi illi poſitum à Deo, & ob hanc rationem ſit magnum beneficium, nequit illud petere, quia ipſe debet quantùm poſsit vitare peccatum ſuum, cuius Deus in illo beneficio non eſt cauſa ſed ipſe homo eſt cauſa, debetque procurare ne permittatur cadere in tentationem.

692 Obicies 8. Deus nequit præmiare propter merita conditionata, niſi propter abſolutè futura: ergo nec decernere mortem Chriſto propter peccatum Adami cõditionatè præuiſſum, ſed propter illud abſolutè præuiſſum: aliàs Deus feciſſet mortem à ſeipſo cum Script. clamet, quòd Deus mortem non fecit, ſed per peccatum mors ingreſſa eſt. Reſpondetur in morte Chriſti reperiri duo, nempè rationem medij ad gloriam Chriſti, atq; remedij peccatorũ (ſicut etiã in meritis reperitur ratio medij) & etiam reperiri rationem pœnæ pro peccato quę duæ conſiderationes etiam reperiuntur in pœnitentia. Fateor ergo non poſſe decerni mortẽ ante præuiſſum

pec-

Digitized by Google

peccatum, quatenùs habet rationem pœnæ, benè vero quatenùs habet rationem medij, & ſic decreta eſt de facto.

693 Nota. Licet in Medico humano impium eſſet permittere infirmitatem propter finem manifeſtandi peritiam ſuam; non ſequitur idem in Deo. Diſparitas eſt. Prima, quia Medicus ex charitate debet euitare infirmitatẽ proximi, ſi cõmodè poteſt; ſecùs Deus peccatũ. Secunda, quia non eſt tãti faciẽda, Medici fama, quam proximi ſalus; ſecùs eſt de gloria Chriſti infiniti, quæ magis ponderat quam permiſsio peccati: præcipuè cum Deus per redemptionem manifeſtet ſua attributa (maiori gloria reſultante, quam ſit damnum permiſsionis.) Imò & Reipublicę humanæ maiora commoda ex redẽptione proueniunt, quam damna ex permiſsione, ſiquidem opera Chriſti infinitè ſunt meliora, & magis decoroſa Vniuerſo, quam ſint mala peccata.

ARTICVLVS VLTIMVS.

ARGVMENTVM A PRÆDEFINITIONE.

694 OBijcies vlt. Hoc decretum tollit à Chriſto libertatẽ redimendi, & ab Adamo peccãdi, quia omnis prædefinitio tollit libertatẽ. Etenìm poſsita prædefinitione contritionis, v.g. impoſsibile eſt, quòd cõtritio non ſit. Reſp. cõmunitèr negando tollere libertatẽ. Impoſsibilitas autem omittendi, eſt impoſsibilitas conſequens, & ex ſuppoſitione ſcientiæ mediæ. At quantũ eſt ex parte comprincipiorum, nulla datur impoſsibilitas ſed omnimoda indifferentia antecedens, ac per conſequens, non tollitur libertas; quæ ſtat, non quidem in quacumque indifferentia, ſed in indifferentia omnimoda; comparatiuè tamen ad ſola comprincipia; non verò ad illa quæ comprincipia non ſunt (prædefinitio autem nõ eſt cõprincipium, ſed applicatio extrinſeca comprincipiorum.) & ſic neceſsitas procedens ab iſta, eſt neceſsitas conſequens.

Re-

695 Replicabis: contritio efficacitèr prædefinita, eſt impoſsibile, quòd deſinat eſſe; nam fruſtraretur prædefinitio. Atqui hæc impotentia omninò eſt antecedens: ergo datur impotentia antecedens. Reſpondetur conceſſa maiori, negando minorem, quia talis impotentia non eſt comparatiuè ad comprincipia ſumpta in actu. 1. & data homini ad illam operationem: quia talia comprincipia omninò ſunt indifferentia, atque omninò relictus vſus eorum in manu liberi arbitrij. Sūt autem principia, & comprincipia, voluntas, habitus, concurſus, omnipotentia, & iudicium indifferens ex parte intellectus, ex parte quorum nulla erat determinatio in actu 1. Sed voluntas pro libito ſe determinat. Impoſsibilitas autem orta ex non principijs, non officit libertati, etiam ſi tempore præcedat vſum eius, vt patet in ſcientia viſionis æterna, quam Deus habet de noſtris operationibus in tempore factis.

696 Replicabis 2. Decretum illud efficax Dei prædefinitivum contritionis, & applicans comprincipia ad illam eliciendam, etiam ſe habet ex parte comprincipiorum, & ex parte actus primi; ſiquidem eſt priùs ipſis comprincipijs & cauſans illa; atqui eo poſito eſt impoſſibilis omiſsio contritionis: ergò ex parte actus. 1. & comprincipiorum datur impoſsibilitas. Reſpondetur negando maiorem, quia prædefinitiò non eſt principium, nec comprincipium, ſed eſt applicatio comprincipiorum ad exercitium contritionis, eſtque applicatio extrinſeca illorum, vt prævilla ſunt indifferentèr operatura, per ſcientiam conditionatam. Impoſsibilitas autem omiſsionis, proueniens ab applicatione ſolùm extrinſeca, atque intrinſecè non immutante modum operandi comprincipiorum, libertati non officit; quæ ſolùm ſumitur à comprincipijs indifferentibus, vt dictum eſt.

697 Sic apud aduerſarios complexum Scientiæ conditionatæ & Decreti dandi vocationem, præcedit operationem liberam. Ante vocationem enim præcedunt in Deo illi actus 1. *Si vocauero Petrum, reſpondebit: volo*

vo-

vocare: poſsita hac volitione efficaci, impoſsibile eſt quod Petrus vocatus, pro poſteriori nó conuertatur, quia falſificaretur ſcientia Dei: ſicut ſi poſsita prædefinitione, non conuerteretur, fruſtraretur decretum Dei. Atqui impoſsibilitas illa non reſpondendi præcedit conuerſionem, imò & vocationem: ergo iam ante conuerſionem in ipſa applicatione veſtra vocationis, imbibitur impoſsibilitas omittendi. Et tamen non læditur libertas, quia hæc impoſsibilitas non eſt antecedens, cum non proueniat à comprincipijs, ſed ab eorú extrinſeca applicatione. Idem dicimus nos de prædefinitione.

698 Replicabis 3. Etiam prædeterminatio phyſica apud Thomiſtas, non ſe habet vt comprincipium, ſed vt pura comprincipiorum applicatio ad opus; ſed tamen lædit libertatem, quia imbibit impoſsibilitatem omittendi: ergo ſimiliter & prædefinitio. Sed inſto in veſtro decreto nuper adducto, provt coniunćto cum ſcientia media infalſificabili. Inſuper do diſparitatē. Prædeterminatio applicat comprincipia, phyſicè immutando modum operandi comprincipiorum, vtpotè intrinſeca voluntati, quam phyſicè mouet. At prædefinitio eſt applicatio omninò extrinſeca, & nullatenùs voluntatem inmutans, ſed omninò relinquēs, & volens vt fiat operatio vt per ſcientiam mediam præuiſſa eſt. Nec dicas immutare omnipotentiam, quia determinat concurſum ad vnum & ſic datur immutatio phyſica comprincipiorum. Nego determinare, ſed relinquit omnipotentiam cum indeterminatione illa præuiſſa. Vt enim prædefinitio maneat infruſtrabilis, non requiritur immutatio ex parte omnipotentiæ, vt certificabat ſcientia media. Vndè prædefinitio ſolùm eſt decretum efficax converſionis per immediata principia illa, per ſcientiam condicionatam propoſita & eodem modo quo propoſita ſunt, abſque eorum aliqua immutatione, ſiquidem ſine iſta ſortietur effećtum.

699 Nota valdè pro iſto decreto, *vt præciſsè prædefinitiuo*, prædefinitionem actus liberi conſiderandam eſſe

ex

Digitized by Google

ex parte obiecti voliti, & ex parte applicationis. Ex parte obiecti voliti, nihil omninò immutat de obiecto, ſed præciſsè vult ipſiſsimum totum obiectum ſcientię conditionatę, prout illud, quantum ad actum ſecundum & primum dictauit ſcientia conditionata; tantum mutat ſtatum obiecti de conditionato in abſolutum. Ex parte autem applicationis, (quæ non eſt obiectum, ſed prædefinitio ipſa,) affert de nouo extrinſecam impoſsibilitatem conſequentem, & ſe non tenentem ex parte principiorum, nec præuiſſam in obiecto conditionato. Sed hanc impoſsibilitatem etiam addit applicatio extrinſeca, vt cohaleſcens ex ſcientia conditionata & volitione vocandi, quæ etiam impoſsibilitat; & non fuit præuiſſum tale aggregatum per ſcientiam conditionatam.

QVÆSTIO XIIII.

DE EXTENSIONE ET VI HVIVS Decreti.

ARTICVLVS I.

AN FVERIT DE CHRISTO SOLO.

700 PRimum dubium: An Chriſtus fuerit decretus ſolitariè? Nego, ſed fuit decretus ob ſuam gloriam, tanquam caput Angelorum & hominum, vt per ſua merita influeret in illos, & haberent auxilia ad opera bona facienda & vitanda mala, & ſimilitèr vt quilibet mereretur præmium ſuum. Vndè tale decretum eſt priùs *à quo* virtualitèr, formalitatibus decreti aliorũ quæ ſunt decreta per decretum iſtud, tanquam media ad finem. Vndè per hoc decretum vt tale nihil fuit decretum ex meritis vt meritis, ſed per merita vt per media: & etiam fuit decretum, quòd in executione darentur ex præuiſsis meritis, per aliud ſubſequens decretum, pendens à primo, tanquam priori *à quo*.

Se-

701 Secundum dubium: An ex vi huius decreti, ſint formalitèr permiſſa omnia alia actualia peccata, præcipuè peccatum mortis? Affirmatiuè reſpondeo cum multis modernis, aſſerentibus vnicum fuiſſe decretum Dei, circa totum negotium creationis & redemptionis. Ita Borrull diſp.16. de voluntate ſect.3. Probatur, quia quo, quis habet maiorem mentis capacitatem, eo plura *vno ductu* poteſt comprehendere, niſi inter ſe dicant ſpecialem repugnantiam vt *vno ductu & decreto* comprehendantur: cum ergo Deus per ſcientiam conditionatam præuiderit totam connexionem & ſeriem rerum omnium & operationum de facto exiſtentium, & nullam habeant repugnantiam ipſæ res, (vel ſaltim illæ in quibus ſolùm attenditur ratio medij ad finem) poterunt decerni *vno ductu & decreto* à Diuina mente infinitè capaci.

702 Dixi *vno decreto*, per quòd non excluditur diuerſitas virtualis eorum, quæ eſt connexa & *à quo*, ſed ſola diſparata & inconnexa. Dixi: *in quibus ſolùm attenditur ratio medij ad finem*, nam ſunt alia quæ neceſſariò videntur exigere rationem demeriti & pœnę, vt ſi permittatur vnum peccatum in pœnam alterius. Nam ſub hac ratione videtur non poſſe decerni ante peccatum abſolutè præuiſſum (imò nec obligari antecedentèr, ad ita ponendum, quia ſapit credulitatem: quod non contingit, ſi Deus decernat gloriam vt coronam, manens obligatus dare ex præuiſsis meritis per nouũ decretũ.)

703 Dubium 3. An ex vi huius decreti fuerint permiſſa omnia peccata? Affirmo quatenùs permiſsiones ſumuntur vt media ad finem, & non vna in pœnam alterius peccati (nam ſub hac ratione concluſio non loquitur.) Probatur. Tùm quia Chriſtus vt primò decretus deſcendit de Cœlis propter noſtram ſalutem. Hęc autem claudit redemptionem ab omni peccato: Tùm quia ſic ſaluatur, quòd decreuerit Deus *vno ductu* omnia ordine intentionis. Tùm quia cedit in maiorem gloriam Chriſti hæc maior capitis vniuerſalitas, liberans vt primò decretus, ab omnibus peccatis.

Hinc

Digitized by Google

704 Hinc colligitur auxilia data interficientibus Chriſtum, fuiſſe etiam decreta dependenter à pacientia Chriſti morientis vt primò decreti, exercita in ipſa cruce. Eſt enim Chriſtus ob ſuam gloriam patiens mortem ignominioſam, abſolutè & liberè inferendam ab inimicis habentibus auxilia per talem Chriſti paciẽtiã ad non inferendam mortem, ſi vellent. Hinc non approbo ſententiam dicentem Chriſtum, ante paciẽtiam meruiſſe in cruce inimicis auxilia, per meritoriam mortis acceptationem conditionatam (ſi nempe inimici vellẽt inferre illam) quia hoc non fuiſſet mereri per crucem & mortem ſed ante illam; quia hęc acceptatio conditionata imò & abſoluta, fuerunt in Chriſto in primo inſtanti Incarnationis. Et inſuper, quia conditionata nõ pendet à morte re ipſa exercita, & eſſet redemptio, etiam ablata morte, contra communem ſenſum.

705 Vndè nec placet, quòd alij dicunt, fuiſſe nempè mortem Chriſti primò decretam vt inferendã ab interfectoribus, præſcindendo tamen pro illo tunc ab eo quod talis interfectio eſſet peccaminoſa vel virtuoſa. Et per illam pacientiam meruiſſe Chriſtum auxilia, quæ poſtea fuerunt decreta, dataque ad non peccandum. Sed hic modus & difficilis eſt, & non tam conformis PP. celebrantibus paciẽtiam Chriſti redemptricem, tollerantemque crucifixionem peccaminoſam & ignominioſam. Modus autẽ noſter explicandi eſt conformior PP. & gloriæ Chriſti, in vniuerſalitate redimendi per pacientiam crucis; & perfectioni Dei decernentis *vno ductu* omnia.

706 Infero 1. Ex reſolutione dubij ſecundi, & tertij. Licet in alio ordine rerum obiecta modò decreta potuiſſent decerni per decreta independentia; tamen non ita eſt de facto. Lapis enim & muſca, ſi ex parte ſua conſiderentur, independentiam habent: Similitèr ſi ex parte decreti in genere; ſecùs ex parte decreti huius, quo Deus *vnico decreto, & ductu*, propter Chriſtum vt finem, omnia hæc voluit ordinare. Licet autem hæc vnitas decre-

ti, nec petatur ab obiectis, nec generaliter à decretis; ſumitur tamẽ à perfectione, & infinita ipſius Dei capacitate, potentis ita diſponere *vno ductu* valdè decenter.

707 Infero 2. Si D. Petrus potes peccare per non conuerſionẽ, peccauiſſet de facto, tunc in Deo dandum fuiſſe nouum decretũ de pœna talis peccati; ſed in eo caſu non fuiſſet decretum, quòd modò eſt de gloria. Hoc tamen non probat in Deo nunc fuiſſe diuerſa decreta, ſed tunc ſublato iſto decreto, quòd modò eſt vnicũ, poneretur loco huius aliud complectens omnia, quòd etiam eſſet vnicum. Sicut autem impoſsibilis eſt in poſsibilitate conſequenti ablatio huius decreti, ita & poſsitio peccati Petri. Argumenta autem omnia probantia decretorum independentiam & multitudinem, probabunt ſolùm vel quantùm eſt ex parte rerum decretarum, vel ex generalitate naturæ decreti; ſed non de facto, & attento modò conuenientiori decernendi *vno ductu*.

ARTICVLVS II.

DE ADVENTV CHRISTI, NON PECCANTE Adamo, &c.

708 DVbium 4. An Adamo non peccante, vel deficientibus alijs peccatis, Chriſtus veniret ex vi præſentis decreti? Dupliciter ſumitur ly *ex vi*. 1. formaliter. 2. arguitiuè. Formaliter idem eſt ac ex vi huius ipſiſsimi decreti, quòd nunc eſt. Arguitiuè eſt quòd non veniendo per iſtud decretum, an per legitimas conſeqentias prudenter deducatur ex iſto, quòd veniret per aliud decretum?

709 Reſpondeo 1. Formaliter ex vi huius decreti nõ veniret Chriſtus, deficiente Adæ peccato, imò deficiente quolibet actuali. Prima pars communior eſt. Probatur autem vtraque. Quia hoc decretum formaliter ſumptum eſt vnicum & indiuiſibile, prout ex parte Dei, de Chriſto Redemptore peccatorum omnium in particu-

lari

lari vt probatum eſt : ergo deficiente quolibet, iam non maneret hoc ipſiſsimum decretum. Hoc dixi iuxtà ſenten tiam ſumentem ſpecificationem à quolibet obiecto materiali & ſecūdario & defendentem variationem actus, ex variatione cuiuslibet obiecti. Nam iuxtà oppoſitam, manente ſolo Adę peccato, & interfectorum Chriſti, iam manet ſubſtantialitèr & formalitèr decretum iſtud, prout de Chriſto Redemptore per mortem & crucem, quod eſt primarium in iſto decreto. Confirmatur reſolutio ex PP. num. 614. docentibus Chriſtum non venturum ablato peccato.

710 Reſpondeo 2. Loquendo arguitiuè, deficienti omni peccato, adhuc Chriſtus ſubſtantialitèr veniret. Hoc eſt conforme Scoto, Suarez, & alijs contra plures alios. Probatur, quia Chriſtus decretus eſt finis, imò & Redemptor propter ſuam magnam gloriam & excellentiam. Hoc enim fuit præcipuum motivum decreti; atqui ablato omni peccato Chriſtus vt caput innocentiū hominum & Angelorum, habere poſſet per ſua merita magnam Dei hominis & capitis excellentiam & gloriam, licet non eſſet Redemptor: ergo prudentèr argui poteſt quòd adhuc veniret per aliud decretum.

711 Reſpondeo 3. Ablatis actualibus propter ſolum originale, arguitiuè adhuc veniret vt Redemptor, licet non per crucem & mortem inferēdam ab inimicis, quia nō eſſent inimici qui poſſent interficere. Probatur, quia adhuc maneret ſubſtantialitèr magna gloria redemptionis humani generis. Deficiente autem originali, ſi omnes homines vel ferè omnes, peccarent mortalitèr, adhuc veniret vt Redemptor, quia ſalus generalis hominum, quæ eſt motivum redemptionis, adhuc illam petebat, & ſufficientèr iuxtà Script. obligaret amor Deum ad hoc.

712 An verò pro vno vel altero mortalitèr peccante veniret vt Redemptor arguitiuè, videtur quòd non, quia ceſſat motiuum humanæ ſalutis. Quod ſi Deus nō redemit Angelos, quia caſſus fuit ſolius tertiæ partis;

non

Digitized by Google

non verò generalis,multò minùs veniret Redemptor pro aliquibus hominibus. Nec obeſt quòd Chriſtus pro quolibet ſeorsim, lubens moreretur: nec quòd de facto, vt inquit, Paulus de quolibet *dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*. Etenim id verum eſt ex parte Chriſti iam in mundo poſsiti; non autem conſtat ex parte Dei, an vellet tunc illum mittere: nec eſt vndè colligatur, quod mitteret ad redimendum.

QVÆSTIO XV.

DE COHÆRENTIA HVIVS DECRETI cum meritis PP.

ARTICVLVS I.

ALIQVA NOTANTVR, ET RATIO dubitandi.

713 CIrca cauſas Incarnationis meritorias. Noto 1. Chriſtum non potuiſſe mereri illam de condigno per opera præcedentia, quia nulla fuerunt ante vnionem. An verò per opera ſubſequentia & meritum ſolutiuum agam diſput. de Chriſti merito.

714 Noto 2. Incarnationem quoad ſubſtantiam à nulla pura creatura poſſe mereri de condigno adhuc de poſsibili; quia requiritur meritum ſimpliciter infinitum. An verò de poſsibili de congruo, parùm intereſt & nó vacat examinare. Vide aliquid n. 349. ſupra, dum ſermo eſſet de ſatiſfactione congrua pro offenſa. De facto certum eſt, nullâ creaturâ meruiſſe de congruo Incarnationē nec potuiſſe, quia cum tale meritum, eſſet ex meritis Chriſti, iam ſupponebat Chriſtum, primò & ſubſtantialitèr decretum, & cum fuerit mera gratia Dei Incarnatio, noluit Deus, ab aliquo eſſe promeritam, adhuc in executione.

715 Noto 3. Antiquos PP. de congruo meruiſſe Incar-

Digitized by Google

carnationis circunſtantias, nempe Abraam, quòd deſcenderet de ſua ſtirpe, Dauid de familia ſua, Daniel abreviationem temporis. Conſtat ex Script. & PP. Et confirmatur, quia benè potuit Deus decernere Chriſtum merentem, ponendumque in illis circunſtantijs, quæ dependentèr à merito Patrū exequerentur & propter illud.

716 Beatiſsima autē Virgo etiá meruit de facto eſſe Mater Dei. Hoc eſt certū, & clamat Eccleſia. Obijcies eſſe Matrem, eſt denominatio à ſubſtantiali productione quæ vt probat Bernal eſt ipſa vnio hypoſtatica: ergo mereri maternitatem eſt mereri Incarnationem. Nego conſequentiā. Nam ſubſtantia Incarnationis independens erat à Matre præcipuè in cruce: mereri ergo generare Chriſtum, ſolùm fuit mereri quòd Incarnatio aliàs faciēda, fieret ab ipſa, & aduentus qui aliàs erat futurus, eſſet in ipſam & hoſpitaretur in ipſa.

717 Dubitatur: An meritum Maternitatis fuerit de condigno? Fuiſſe de condigno in actu 1. probat excellentia meritorum Virginis. In actu 2. Reſpondeo: Si Maternitas eſt forma ſanctificans, vt plures tenent, meruit eā condignè; congruè verò ſi nō eſt. Secunda pars probat. quia Virgo non eſt defraudanda de meliori præmio; hoc autem eſt gratia & gloria, meliores carnali Maternitate. Dices, Deum premiare opera noſtra pretio medio; Virginis verò ſummo. Dedit ergo ei medium in gratia & gloria, & quòd deficiebat ad ſummum, ſuppleuit Maternitas. Contra, ſi Maternitas ſanctificat bene dicis; ſi verò non ſanctificat, melius eſt vt etiam ſupplementum fuerit in gratia & gloria, & maternitas detur ſolùm de cōgruo.

718 Eſt ergo difficultas magna, quomodò cum merito Chriſti primò decreti, componatur meritum iſtud Virginis & Patrum? Ratio dubitandi eſt, quia iſtud fuit ex meritis Chriſti: ergo præuiſsi vt merentis: ergo vt exiſtentis & producti: ergo vt pendentis à Matre. Priùs enim erat præuideri productus à ſua cauſa, quam merens: ergo ante omne meritum Chriſti, iam præuidebatur productus, & Virgo illum producens & Mater.

Reſ-

Digitized by Google

Reſpondent quidam, Chriſtum fuiſſe productum & conſeruatum in executione, ſimul per duas actiones diſtinctas totales & independentes, vnam ab alia: illam ſolius Dei; iſtam Virginis, aut cauſarũ ſecundarum. Illa prior erat miraculoſa. Fuit ergo decretus 1. vt producendus à ſolo Deo, ſicut Adam. Et vt ſic productus, & miraculosè conſeruatus viuebat in Cruce & in deſerto & merebatur. Ex hijs meritis præuiſsis, fuit decretũ vt fieret puer, & altera productio à Virgine, & à cauſis ſecũdis, & etiam quòd decernerẽtur circunſtantiæ. Ita Erice, Bernal, & Lugo. Primus ponit duas actiones per totam vitam, quia ſemper erat miraculum, quòd Chriſtus extremè dolens de peccatis noſtris, viueret. Iſti in Cruce & deſerto. Sed contra, quia ſuperflua eſt duplex actio ſimùl, cum ſufficiat vna pro vno tempore, & alia pro alio tempore vt dicemus. Iſtæ autem diuerſę actiones, erant vna in Cruce, & alia in vtero.

719 Salazar reſpondet aliter, Chriſtum decretum fuiſſe productum, non productione determinata ſed vaga & ex meritis ſic producti, Deum determinatam actionem decreuiſſe. Licet autem aliqui, nempè Bernal, & præcipuè Boneſpei diſp. 3. num. 29. acritèr impugnent decretum vagum, eo quòd Chriſtus ſi præuidetur determinatè merens & exiſtens: ergo productus determinatè, & extra cauſas. Facile reſpond. conced. anteced. de determinatione entitatiua, & per modum termini, quia entitas neceſſaria eſt ad meritum; ſecùs de determinatione per modum viæ. Sicut enim decretus fuit exiſtens determinatè, ſine determinata vbicatione & duratione, ſine quibus determinatis poni non poterat in re, etiam ſine determinata productione, quia talis entitas merens non indigebat illis vt determinatis, cum quælibet ſufficeret. Vide num. 631.

720 Alij ponunt in Chriſto actus animæ meritorios independẽtèr à phantaſmatib⁹, & corpore, & per hos potuiſſe mereri productionem à Virgine, poſteriorem illis. Contra. Tum quia hoc pacto, Chriſtus etiam meruiſſet

de facto Incarnationem, & productionem primam ſubſtantialem ſuæ humanitatis, ſiue vnionis humanæ. Tùm etiam, quia hæc & præcedentes ſententiæ, licet non ſint impoſſibiles, ſed datur alia via magis congrua & Deo, atque Chriſto dignior, quam iam explico.

ARTICVLVS II.

VERA SENTENTIA.

721 POno ergo cum multis in Deo duo decreta intentivum & executivum, ſed connexa: vtrumque abſolutum, & efficax; & primum ſortitur effectum per ſecundum, quòd neceſſario infert. Sic D. Thomas, & eius ſcola defendit, prædeſtinationem eſſe ante præuiſſa merita ſed exequendam ex præuiſis meritis, per duo decreta. Dico ergo quòd Deus (præuiſſa tota ſerie huius numero mundi, cum omnibus eius creaturis, & eventibus per ſcientiam conditionatam) primo decreuit abſolutè Chriſtum proptèr ſuam excellentiam, vt merentem, reddimentem in cruce, atque vt in vtero habentem Matrem, quæ talis eſſet futura ex ſuis meritis. Decreuit etiam permiſsiones, & omnia alia vnico decreto & ductu, ſed cum dependentia & connexione virtuali inter decretum de vno & de alio, vt ſupra dictum eſt vide num. 639.

722 Circa quod aduerte, hęc omnia obiecta quatenùs ſunt intra cancellos huius decreti intentiui, habere inter ſe ordinem, non quidem meriti vt meriti ad pręmium vt præmium ſed medij ad finem; obligante ſe Deo ad aliud decretum per quod finis vt pręmium habeatur ex meritis vt meritis, quæ reſpectu primi decreti, ſe habebāt ſolùm vt media. In intentione ergo decreuit Deus merita Chriſti vt medium ad merita Virginis, & iſta vt medium ad maternitatem. Vndè in hoc decreto, hucuſq; nihil decernitur ex præuiſis meritis, quia adhuc non ſunt præuiſſa; decernitur tamen per hoc decretum, vt

hæc

hæc quæ modò ſunt media poſteà præuideantur vt merita, deturq; & ponatur Maternitas (propter illa & ex meritis præuiſis) per novum decretum exequens tamquam præmium.

723 Ad rationem ergo dubitandi reſpondetur, dum fit comparatio inter merita Chriſti & Virginis, ſermonem poſſe eſſe de vtriſq; in ordine executiuo, vel intentiuo. Si in 1. concesſo anti. Nego vlt. conſeq. conc. ergo meritũ Virginis eſſe ex meritis Chriſti vt præuiſis. Chriſti in quã vt exiſtẽtis, & vt producti, ſed vt producti & conſeruati à ſolo Deo in Cruce: nam ſicut Adam in Paradiſo à ſolo Deo productus fuit & conſeruatus, abſque concurſu Materno. Sic Chriſtus potuit à Deo repentè produci vir perfectus, & merens in Cruce, actione eadem phyſica, qua de facto in Cruce fuit. Ex meritis ergo Chriſti ſic producti vt præuiſis decreuit Deus, quòd illa exiſtentia viri perfecti retrotraheretur ad incipiendum ab Incarnatione, & quòd fieret puer & Beata Virgo acciperet auxilia, quibus mereretur illum gignere, & ex prȩuiſis meritis iſtis, daretur Maternitas.

724 Si tamen ſit ſermo de decreto intentiuo, nego anteced.. quia non ex meritis, ſed per merita in Cruce, tamquam per media ſunt volita Virgini auxilia, vt per illa tamquam media faceret merita ex quibus moueretur Deus ad decernendum, quòd gigneret Chriſtum in vtero: Vndè decretum intentivum Maternitatis non fuit ſine meritis, ſed cum meritis; ſed non fuit ex meritis, ſed potius per merita, intendendo vt poſteà præviſis meritis Maternitas executioni mandaretur.

725 Obicies: ergo Beata Virgo non habet ex meritis, quòd ſit Mater Dei. Probatur conſequentia; quia ante eorum præviſionem, iam erat futura Mater Dei, per primum decretum intentivum, efficax & infruſtrabile, quòd tamen non erat ex meritis ſed per merita. Reſpondetur negando conſequentiam, ad probationem, concedo, quòd ante præviſionem meriti erat futura Mater Dei determinatè & efficacitèr; non tamen formalitèr

ſed quaſi radicalitèr, quatenùs Maternitas erat futura formalitèr & proximè, dependentèr à prævïſione & decreto alio dandi illam propter merita, vt præviſa. Hoc eſſe fuit à decreto intentiuo vt à radice, & ſic ſemper eſt verùm, quòd ab initio primi decreti erat futura proximè & formalitèr ex præuiſis meritis, & non alitèr obtinenda in executione Maternitas.

QVÆSTIO XVI.

DE VNIONE HYPOSTATICA, EIVSQVE cauſis.

ARTICVLVS I.

DE VNIONE AN SIT DISTINCTA ab extremis?

726 SErmo eſt de vnione phyſica in Chriſto. Eſt autem duplex in ipſo. Vna humana quæ eſt inter corpus & animam. Alia Hypoſtatica (ſumpta denominatione à perſonalitate, ſiue Hypoſtaſi) quæ eſt inter humanitatem & perſonam Verbi. De iſta eſt difficultas, an diſtinguatur realitèr ab extremis? Affirmo cum Recentiorib. contra plures Thomiſtas. Prob. 1. Quia poſſunt exiſtere Verbum & humanitas penetrata, quin ſint poſsitiuè & phyſicè inter ſe alligata & vnita, atque conſtituentia hominem Deum. Hæc autem indifferentia, vt ſe in actu 2. per vnionem phyſicè exerceant, per aliquid diſtinctum realitèr tollenda eſt, quia poſteà datur vnio, & anteà non dabatur vnio.

727 Dices; Etiam anteà dari vnionem quoad entitatem, licet non quoad denominationem, ſiue quoad exercitium vniendi. Contra; vel anteà reſultabat phyſicè homo Deus, vel non? Si primum, iam dabatur denominatio & exercitium intrinſecum vniendi, erantque extrema inſeparabilia ab iſto exercitio, quod tamē falſum eſt. Si non reſultabat; ergo humanitas & Verbum etiam pene-

ne-

netrata,ſunt indifferētia & ſeparabilia ab exercitio & denominatione intrinſeca,ſiue ab alligatione phyſica conſtitutiua in actu 2. Hominis Dei; atqui hoc exercitium phyſicum intrinſecum eſt formaliſsimus nexus, & formaliſsima vnio: ergo diſtinguntur realitèr à phyſica & reali vnione: ergo iſta erit modus realitèr diſtinctus ab extremis.

728 2. Probat. concluſio: Productio ſiue generatio Chriſti producit in Chriſto aliquid ſubſtantiale determinatum & phyſicum & intrinſecum, quo humanitas de ſe indifferens, determinetur ſubſtantialiter ad conſtituendum ſuppoſitum ſubſtantiale, ſiue hominem Deum; atqui hoc nec eſt humanitas, nec Verbum ſecundum ſe. Verbum enim non producitur & licet humanitas producatur, debet tamen aliquid aliud produci præter ipſam, quia in ipſa aliud eſt produci, & aliud eſt vniri; nec item eſt ſola penetratio, ſiue applicatio, vt probatum eſt, quia hæc non ſunt quid intrinſecum phyſicum ſubſtantiale determinans, vt reſultet homo Deus: ergo eſt aliquid diſtinctum ab hijs omnibus, nempè nexus, ſiue exercitium ſubſtantiale vniendi, ſiue potius ipſa vnio, quę cum perſeipſam ſit actus 2. vniendi, perſeipſam eſt exercitium ipſiſsimum. Confirmatur; humanitas per hanc vnionem intrinſecè mutatur, & tranſit eius potentialitas de non vnita ad phyſicè vnitam: ergo aduenit illi de nouo vnio phyſica ab vtroque extremo diſtincta,& vtriuſque phyſicè determinatiua.

729 Reſpondebis 1. Hæc extrema vniri & determinari intrinſecè perſeipſa, exercerique; poſsita tamen vt conditione productione Dei actiua. Contra, quia vel hæc productio eſt actio creata tranſiens, vel volitio intrinſeca Dei, vt Thomiſtæ volunt? Si 1. talis actio recipietur in humanitate, eritque vnio phyſica diſtincta,cum ſit intrinſeca phyſica determinatio, & alligatio humanitatis ad Verbum. Si ſit ipſa volitio interna Dei, cum hæc ſit purè extrinſeca reſpectu humanitatis, non poterit immutatio phyſica humanitatis intrinſecaq; & ſub-

ſtantialis determinatio eius ad Verbum, à tali actione extrinſeca prouenire.

730 Reſpondebis 2. Poſſe prouenire ab illa, non vt forma ſed vt conditione. Extrema enim perſeipſa, tamquam per formam vniuntur, poſsita iam tali conditione. Contra. Tùm quia admiſſa ſemel hac doctrina poterit dicere quis, aquam fieri de nouo calidam, oculum videntem, & voluntatem liberè operantem perſeipſas, poſsita volitione Dei, vt pura conditione. Tùm quia talis volitio debet habere obiectũ de mutatione intrinſeca harum potentiarum. Hoc autem non explicabis ſine formis nouis diſtinctis intrinſecis. Tùm à priori, quia quoties res de nouo phyſicè mutatur, neceſſe eſt, vt adveniat nouus actus talis entis in potentia, prout in potentia.

731 Reſpondebis 3. Ex Gonet, actionem reſpectu termini totalis eſſe duplicem. 1. Eſt productiua & vnitiua ſimùl, v. g. generatio Leonis, quæ producit terminũ formalem, nempè formam Leonis, ſimulque vnit & ſic facit terminum totalem, nempè compoſitum. Altera eſt puré vnitiua, vt generatio humana quæ producit terminum totalem, nempè hominem; animam verò rationalem non producit ſed productam à Deo purè vnit materiæ. Similitèr Incarnatio actiua terminum totalem, nempè Chriſtum producit; formalem verò, nempè Verbum puré vnit. Huic ergo & ſimilibus actionibus non eſt quærendus terminus, ſiue entitas ſpecialis quam producant, ſed Totum ipſum.

732 Sed contra. Hæc productio vnitiua Verbi ad humanitatem eſt efficientèr immutatiua humanitatis, ita vt eam faciat tranſire phyſicè de non vnita ad vnitam, & de indifferenti ad phyſicé determinatam, & de non exercita in alligatione ad exercitam: ergo efficientèr producit in ea intrinſecam quandam actuationem potentiæ ipſius prout erat in potentia. Hoc enim eſt motus; atqui hæc noua actuatio paſsiua immutatiua phyſicè humanitatis, eſt quid reale & formale diſtinctum ab extremis,

cum

Digitized by Google

cum iſta etiam poſt applicationem potuerint eſſe ſine illa: ergo datur vnio realis diſtincta ab extremis. Confir. quia talis actio vnitiua per vos eſt volitio Dei, quæ nequit per ſe humanitatem formalitèr immutare vt nuper dicebamus, & ſic neceſſaria eſt entitas diſtincta. Si reſpondeas talem actionem immutare humanitatem per ſe ipſam etiam paſsiuè, saltim virtualitèr. Contra; humanitas fit formalitèr intrinſecè vnita & non ſolùm virtualitèr: ergo formalitèr & intrinſecè mutata: ergo à forma intrinſecè & formalitèr mutante: ergo non ab actione vnitiua, quæ non eſt formalitèr intrinſeca, ſed ad ſummum virtualitèr. Si enim hæc virtualitas ſufficit ad denominationem formalem, Deus poſſet per ſe ſupplere omne genus cauſæ formalis, contra vos.

733 Obicies ex Gonet, intendente, quòd etiam ſi materia & forma vniantur vnione diſtincta; ſecùs Verbum. 1. Quia Verbum vnitur per id per quòd exercet rationem complementi,& vltimi termini; atqui hoc præſtat per ſe ipſum: ergo & per ſe ipſum vnitur. Min. prob. Quia contra rationem actus puriſsimi eſt, quòd eius virtus & capacitas exerceatur per aliud, quam per ſe ipſum & ob id Thomiſtæ docent, productionẽ actiuam Dei ad extra, eſſe intrinſecam ipſius Dei volitionem. Reſp. diſtinguendo maiorem: Vnitur per id per quòd exercet rationem complementi, per quòd exercet quaſi in actu 1. nego; per quòd exercet ſiue potius exercetur in actu 2. actualis terminationis & exercitij concedo. Hoc autem non eſt ipſius entitas, ſed exercitiũ actuale vniti, ſine quo Verbum potuit eſſe. Nego autem minorem in hoc ſenſu, eiuſque probationem, quia contra rationem actus puri non eſt exerceri virtutem eius, per aliquid diſtinctum ab ipſo, ſiue intrinſecum, ſiue extrinſecum, ſed quod id habeat per aliquam potentialitatem. De quo hic quæſt. 1. num. 33. & alibi ſæpè.

734 Obicies 2. Verbum per ſeipſum terminat viſionem beatam, vniturque intelligibilitèr viſioni abſque alio medio, ſine Verbo mentis diſtincto. Et ratio eſt,

quia

quia ſicut ſpectat ad perfectionem eius vt actus puri, quòd per ſeipſum influat in viſionem, vt virtus & ſpecies inpreſa, atque vt intelligibilitas actiua, ita etiam ſit viſum per ſeipſum vt terminus, ſitque ſua intelligibilitas paſsiua: ergo ſimilitér per ſeipſum vnietur humanitati. Antec. cōſtat ex materia de Viſione, quæſt. de ſpecie impreſſa. Reſp. negando conſeq. Diſparitas eſt, quia Verbum per ſeipſum terminat viſionem & ſimilitér vnionē, ſed cum indifferentia ad exercitium actualis terminationis: quam indifferentiam tollit Viſio per ſeipſam, quia determinata; ſecùs humanitas, per ſeipſam, cùm etiam ſit indifferens. Ideò requiritur modus determinans medius. Sic humanitas indifferens ex ſe ad recipiendum quemlibet modum ſuperadditum, determinari debet ad illum, ſed per illum ipſum, quia ipſe eſt determinatio pro ſe, & pro illa: ſecùs humanitas pro ſe, nec pro Verbo.

735 Obicies 3. Si vnio eſſet media ſequeretur, quòd ſi tres perſonæ aſſumerent tres humanitates æqualiſsimas, vniones illæ eſſent æquales inter ſe, & non eſſent. Eſſent, quia non eſt vndè inæqualitas vlla reſultet, cùm perſonæ ſint æquales, & humanitates etiam. Non eſſent, quia eſſent ſpecie diuerſæ à terminis ſpecie phyſica diuerſis, v.g. Verbo & Spiritu ſancto, qui ſunt de diuerſis lineis. Ex Ariſt. autem, ſpecies ſunt ſicut numeri, ita vt nequeant dari duæ ſpecies omninò æquales. Reſp. fore ſpecie diuerſas, ſed æquales. Ariſt. autē loquitur de ſpeciebus de facto. Vel loquitur de illis, in quibus datur aliquis perfectionis exceſſus, vel augmentum, vel diminutio. In hijs autem in quibus non datur æqualitas eſt. Sicut in numero viginti hominum, & viginti lapidum.

736 Obicies 4. D. Tho. negantem vnionem mediam, præcipuè in 3. diſtinct. 2. quæſt. 2. art. 2. in corpore. Sed Reſpondetur ſolùm negare medium accidentale, & per modum extremi, per quod Verbum reddatur vnibile vt benè explicat Gonet. Nuſibi autem negauit medium *quo* ſiue per modum nexus diſtincti, imò potiùs fabere videtur noſtræ ſententiæ, dum hic quæſt. 1 art. 7. docet

vnio-

vnionem hypoſtaticam *eſſe quid creatum quo realitèr mutatur humanitas, & non Verbum* quæ verba, quia nec verificari poſſunt de humanitate ſecundum ſe, nec de Verbo ſecundum ſe, nec de compoſito, convincunt vnionem diſtinctam mediam, & benè. Si enim relatio prędicamẽtalis apud vos eſt modus medius diſtinctus determinans extrema ad rationem relati, multò magis vnio intrinsicè determinans & immutans ad rationem vniti.

Poſt hæc ſcripta ocurrit mihi exẽplum olei (Verbum enim vocatur Oleum, & Incarnatio vnctio) quod declarat ſententiam Thomiſticã. Alitèr enim foliũ papyri coniungitur alteri papyro, nempè mediante hoſtia panis, & alitèr oleum coniungitur papyro. Hoc enim per ſeipſum vnitur illi ſine alio medio. Ratio autem eſt, quia cùm oleum ſit valdè diffuſiuum & communicabile, poſita materia capaci, per ſeipſum cómunicatur: ergo idẽ de oleo Diuini Verbi quod per ſeipſum poterit eſſe communicatio, & vnio, poſita humanitate vt materia capaci. Ecce optimum exemplum, ſi non probativum, ſaltìm declarativum.

737 Reſpondetur tamen, ſi exemplum aliquid probat probare, poſita ſola penetratione Verbi cum humanitate, eo ipſo manere humanitatẽ ſubſtantialitèr vnitã, quod tamen falſum eſt. Reſp. 2. Verbum dici oleum propter communicabilitatem, non verò quia per ſeipſum ſit communicatio, cum adhuc poſita humanitate, maneat indifferens. Ad exemplum olei penetrati, reſpondetur vniri cum papyro, vel vnione accidentali, quam oleum natum eſt producere promptiſsimè, vel vniri ſolùm in ratione Totius per accidens. Hic autem vnionem per ſe inter humanitatem & Verbum inquirimus, & ſic exemplum nihil probat.

ARTICVLVS II.

DE PERFECTIONIBVS VNIONIS.

738 NOta 1. Eſſe, non entitatem ſed modũ, quia per ſe ipſã affigitur. Eſſe ens phyſicũ, quia phy-

phyſicè nectit & phyſicè producitur. Eſſe ſubſtãtialẽ, quia eſt de conſtitutiuo ſubſtantiæ in eſſe ſubſiſtentis. Eſſe ſupernaturalem entitatiuè, quia ſuperat vires & proportionẽ totius naturæ. Argumenta contra illam diſp. 1. ſoluta ſunt. Not. 2. Inter Verbũ & humanitatem nõ dari duas vniones; vnã ex parte illius, aliam iſtius. Tùm quia vna ſufficit. Tùm quia Verbum eſt purus terminis vnionis & non ſubiectum. Dantur tamen plures vniones hypoſtaticæ parciales humanitatis ad Verbum; vna in corpore materialis vtpotè pendens ab iſto, quæ permanſit in Sepulchro; alia ſpiritualis animæ ad Verbum manens in Lymbo; alia vnionis humanæ ad Verbum: hanc deſtruxit mors deſtruendo extremum, nempè vnionem humanam.

738 Circa vnionis hypoſtaticę perfectiones, nota 4. eſſe ſubſtantialem. De quo Bernal dip. 12. ſect. 3. Solùm ex lege Dei & non ex natura ſua eſſe indeſtructibilem & æternam, vt porbat deſtructio ipſius ad vnionem humanam in triduo. Solùm enim conſeruata eſt vnio partium quæ ſunt id de quo dictum eſt à Damaſc. *Quòd ſemel aſſumpſit, numquam dimiſsit.* Inſuper Chriſtus in vita mortali aliquas particulas deperdit, v.g. præputium; & aliquas gutas ſanguinis & alias per nutritionem.

739 Fuit ens inter omnia creata perfectiſsimum & ſublimiſsimum, excedens naturalia & ſupernaturalia ſubſtantialia & accidentalia. Prob. quia fuit intimior & perfectior diuinæ naturæ participatio ſubſtãtialis in vnitatem ſuppoſiti. Et licet excedatur ab alijs in aliquibus perfectionibus genericè formalitér ſumptis; recompenſat tamen, ſua diuinę participationis altitudine, eminentèr & ſuperexcedit omnes illas.

740 Nec proptereà erit ens ſimplicitèr infinitum in genere entis, licet ſit in moralitate valoris. 1. pars patet, quia imbibit eſſentialitèr imperfectiones creaturæ, modi, &c. Vndè phyſicè loquendo, quoad perfectionem entitatiuam ſpecificatam ab vno extremo, fortè eſt poſsibilis alia ſecundum quid melior; ſi nempè vnio eſſet ad Ange-

ge-

gelum, quia tunc eſſet tota ſpiritualis, ſimplex & indiuiſsibilis, & ad melius extremum. Ex extremo autem Verbi nequit entitatiuè meliorari, etiam ſi fieret ad tres diuinas perſonas vel ad naturam, quia Verbum perſeipſum continet eminentèr omnem totius Trinitatis perfectionem.

741 Dixi poſſe meliorari quoad perfectionem entitatiuam, ſed non quoad intimitatē nexus, vt benè D.Tho. quæſt.2.art.9. aſſerens eſſe maximam vnionum. Probat. quia nequit dari nexus intimior inter omnes creabiles, dempta identitate quæ intimior eſt. Quin obſtet Auguſt. à D.Thom. citatus oppoſitum inſinuans, & dicens, *quòd* homo aliquo modò eſt potius in Verbo quam Verbum in Patre (cum tamen ſint vnum idēticè). Sed intelligēdus eſt de vnione, nō per modum intimitatis; ſed per identitatem ſuppoſiti & prædicationis; nam non dicitur: *Verbum eſt Pater*, & dicitur: *homo eſt Verbum.*

ARTICVLVS III.

AN VNIO HYPOSTATICA SIT PRODVCTIO ipſa humanitatis.

742 AFfirmant Recent. aliqui & præcipuè Bernal Tenet etiam Boneſpei diſp. 4.nu.6. Docet enim Bernal productionem ſubſtantiæ eſſe ſubſiſtentiā; quia ſicut creatio eſt independentia à ſubiecto perſeipſam, ita etiam productio ſubſtantialis eſt independentia ab alieno ſuppoſito. Excipitur quando eſt ſimùl productio & vnio humanitatis, v. g. ad ſuppoſitum alienum. Quòd de facto ſit vnio ad Verbum, fundat in PP. docentibus, humanitatem fuiſſe creatam ipſa aſſumptione. Aſſumptio autem eſt ipſa actio & vnio realitèr, iuxtà D. Thom. quæſt.2. art.8.& in 3.lib.ſentent.diſtinct.5.quæſt. 1. artic.1.

743 Reſponderi ſolet, aſſumptionem duplicitèr ſumi, nempè *illatiuè & cauſalitèr*, ſiue in *fieri*, & ſic eſt produ-

Digitized by Google

ductio ipſa cauſans & inferens vnionem diſtinctam ; vel ſumitur formalitèr,& ſic eſt formalitèr vnio. PP. autem, vel ſolùm volunt contra Eutichem (qui dicebat, Virginem genuiſſe purum hominem , qui decurſu temporis mutatus eſt in Deum) humanitatem eodem inſtanti reali fuiſſe productam ſine propria ſubſiſtentia & concommittantèr vnitam Verbo ſupplenti pro illa ; vel fuiſſe creatam aſſumptione ipſa , non ſumpta formalitèr pro vnione formali, ſed illatiuè,& in fieri,quia creatio ipſa inferebat aſſumptionem formalem, ſiue vnionem, cum creatio ipſa eſſet aſſumptio effectiba. D.Tho.loquitur de aſſumptione formali , quando vocat eſſe vnionem. Vel ſi loquitur de effectiua , tunc ſummit vnionem, non quidem pro nexu formali, ſed pro vnitione, ſiue actione productiua vnionis. Boneſpes efficacitèr impugnat has & ſimiles ſolutiones PP. Ideò poſſet quis dicere PP.verè eſſe diuiſſos, & inconciliabiles inter ſe , & vnos ſtare pro vna ſententia , alios pro alia. Aliter & faciliùs reſpondebunt, qui docent vnionem humanam ſimùl identicè fuiſſe vnionem hypoſtaticam , quia ſic productio effectiua cauſauit vnionem humanã quæ eſt vnio ad Verbũ.

744 Prob. 2. A paritate, quia tam ſupernum eſt humanitati ſubſiſtere in alio; quam accidentibus Euchariſtiæ exiſtere per ſe; atqui iſta per productionem exiſtunt per ſe : ergo & humanitas in alio. Confirm. quia accidens per eductionem fit & ponitur in ſubiecto: imò hoc exemplum probat , quòd quando producitur terminus dependentèr à tertio , per eandem actionem per quam fit,vnitur , vt patet in productione formæ materialis : ergo & humanitas per productionem, fit & ponitur in ſuppoſito.

745 Reſp.conceſa maior.& minor.nego conſeq. Quia omnis creatio perſeipſam habet ponere rem abſque ſubiecto; at ſubſtantialis productio non habet ex ſe ponere rem in alieno ſuppoſito ; & ſic per aliam entitatem præſtandum eſt. Ad confirmat.conceſſo anteced.negó conſeq. Quia eductio ex eſſentia eductionis habet ponere rem in

ſu-

ſubiecto: ſecùs ſubſtantialis productio, in ſuppoſito, quantum eſt ex eſſentia & deffinitione ſua expreſſa. Inſuper alij reſpondent, dependentiam à ſubiecto vtpotè à priori connaturale eſſe prouenire à productione ſe tenente ex parte cauſę; dependentia verò à ſuppoſito alieno eſt à poſteriori, & non debet accipere eſſe formalitèr per productionem quæ eſt à priori.

746 3. Prob. Quia humanitas propriè pendet, & ſuſtẽtatur à Verbo, atqui ſi non penderet per vnionem, quæ ſit creatio, non penderet propriè ab illo ſicut anima rationalis non pendet propriè à materia, ſicut pendet anima materialis, eo quòd illa pendeat per ſolam vnionem, & materialis per productionem: ergo dependentia humanitatis à Verbo eſt per productionem. Conceſſa maiori nego minorem, quia pendet à Verbo à poſteriori ſine quo, (ſecundum modum minùs præternaturalem, quo hic & nunc intenditur produci completa, ſine tamen complemento creato) nequit exiſtere: in quo differt ab anima rationali, quæ exiſtit ſine materia.

747 Etenìm ſicut omnis productio tẽdit ad eſſentiã, quatenùs ponendam ſub exiſtentia; ita omnis productio ſubſtantialis tendit ad producendam ſubſtantiam, ſed vt ponendam ſub ſubſiſtentia (ſiue id præſtet per ſe ſiue per actionem à ſe ipſa petitam) & ſic ex vi productionis habet humanitas vt cõpleatur per Verbum (ſaltìm vagé aut cõditionatè). Quòd ſufficit ad dependentiã à poſteriori. PP. autem de hac connexione, potiùs quàm de idẽtitate intelligendi ſunt. Dum ergo humanitas priuatur ſubſiſtentia creata, nequit eſſe completa niſi per increatam. Similitèr dicendum de creatione vnionis continuatiuæ inter partes materiæ diſtingui ab vnione immediata ad ipſas partes & pẽdere à poſteriori, & immediatè ab vnione producta, & à partibus ſolùm mediatè.

748 Communior ſententia negat, productionem humanitatis per ſeipſam eſſe vnionem ad Verbũ. Prob. ex D. Tho. in 3. diſtinct. 5. quæſt. 3. art. 1. ad. 2. dicente: *Quòd aſſumitur præexiſtere aſſumptioni, non tẽpore, ſed natura*: ergo hu-

humanitas erat creata cum independentia ex ſe ab vnione tali. Et quæſt. 3. art. 3. ait: *Animam Chriſti eodem modò, & genere actionis eſſe creatam, quo alia rationales.* Videatur Suarez diſp. 8. ſect. 1. Prob. 2. Tùm, quia hoc eſt connaturalius. Tùm quia creatio ex immediata definitione expreſsè non ſe habet ad ſubſiſtentiam actualem, nec etiam ad vnionẽ cũ ſuppoſito alieno: ergo ex natura productionis ſubſtantialis, vnio hypoſtatica non identificatur cum productione, nec aliàs eſt aliquid quod vrgeat ad illas identificandas de facto vt videbimus.

749 Dices: hoc probare independentiam humanitatis à Verbo contra 6. Synodum Act. 11. vbi ait: *Simùl Dei Verbum caro, ſimùl caro animata rationalis, ſimùl Dei Verbi caro animata rationalis.* Rationem huius reddit: *in illo enim, & non per ipſum habuit exiſtentiam*: ergo ex vi ſuæ productionis non dabatur indifferẽtia, ſed exiſtentia per Verbum. Reſpond. tamen loqui de exiſtentia vt completa, ſiue de ſubſiſtentia, quam ſimùl in eodem inſtãti *per Verbum habuit*. Sed mediatè inductam per ſe.

750 Obicies: Talis idemtificatio non repugnat: ergo admittenda de facto. Prob. conſeq. Quia fruſtra fiunt per plura, quę poſſunt fieri per pauciora. Quidam negant antec. quia complebile debet natura præcedere complementum, quòd nó erit ita, ſi ſubſiſtat per creationem, vel per illam vniatur Verbo. Sed reſp. 1. complebile non debere præcedere complementum prioritate in quo ſed à quo. 2. Conceſſo antecedenti de poſsibili, nego conſequent. Tùm quia intelligitur ly *fruſtrà fiunt per plura*, ſi æquè cónaturalitèr fiant per pautiora; non verò alitér. Tùm etiam quia contraria ſententia, licet minuat entitates numero, plurificat ſpecies ponendo actionem productiuam animæ, quæ ſit vnio ad Verbum, quæ ſpecies excuſari poteſt, vtpoté noua.

751 Sententiam hanc communem probant alij ab inconvenienti ex oppoſita, nempè quia humanitas, licet vegetatiua non poſſet ſe nutrire naturalitèr, quia nutritio cum deberet eſſe vnio materiæ alimenti ad Verbũ (aliàs

enim

enim eſſet ſubſiſtẽtia propria,)eſſet ſuperna.Inſuper,quia Maria non eſſet naturalis Mater huius hominis, ſiquidem generatio, cum eſſet vnio hypoſtatica, eo ipſo eſſet ſuperna. Hoc argumento etiam impugnari ſolet identitas vnionis humanæ cum vnione ad Verbum, de qua art.5.infra.

753 Sed facilè reſpondetur, nullum eſſe inconveniens, quod nutritio Chriſti,& generatio Virginis ſint quid ſupernum, & Virgo non ſit Mater naturalis, dummodò maneat Mater realis,& phyſica:ſicut matres ſteriles gignentes filios ſupernaturalitér. Virgo enim gignens ſine cõcurſu viri humanitatẽ & ſine ſubſiſtentia propria, neceſſariò gignit actione ſuperna; dicuntur tamen naturales matres, id eſt non legales aut morales, ſed phyſicę,& reales;non verò naturales,id eſt non ſupernæ.

754 Sentẽtia P.Bernal ſatis probabilis eſt,non ſolùm de poſsibili, ſed etiam de facto, & magis apta vt ſine multiplicatione entitatũ,Beata Virgo ex vi generationis hominis,ſit Mater phyſica Dei,genuereitq; hominẽ(non quidẽ indifferentẽ vt eſſet purus homo,vel homo Deus) ſed qui ex vi proceſsionis eſſet homo Deus, & homo filius naturalis Dei. Non tamen videtur ſine maiori fundamento diſcedendum à ſententia communi,propter maiorem huius connaturalitatem, & quia meliùs explicat, quomodò reſpectu humanitatis iam productæ, vnio ad Verbum ſit gratia pura abſque aliquo debito humanitatis iam productæ. Proprietas autem Maternitatis Dei ſaluabitur art.ſequentibus.

ARTICVLVS IV.

DE CAVSA EFFICIENTI VNIONIS; VBI QVOmodò Virgo ſit Mater Dei.

754 Cauſa efficiens principalis eſt tota Trinitas per Omnipotentiam. Prob. quia eſt effectus ad extrà. Explicatur: Tres perſonæ ſe habent, vt ſi

tres

tres homines induant actiuè vnum ex ipſis, qui etiam ſe actiuè induat, & induatur. Vndè non ſunt audiendi Vbandingus & alij concedentes Verbo ſpecialem influxum actiuum reſpectu vnionis, apud Bernal diſp.12.ſect.1.& multò latius apud Prudentium tract.3.diſp.1.dub.3.

755 Nulla creatura poteſt diuinitus eſſe principalis cauſa vnionis, quia in nulla eſt tam alta & proportionata virtus, adhuc ſi poſsibilis ſit ſubſtantia ſui eterna; quia ſemper vnio eſt ordinis altioris. Si dicas: poſsibilis eſt alia vnio hypoſtatica iſti æqualis: ergo vna poterit producere aliam. Nego conſeq. quia vnio non eſt operatiua efficienter etiam ſi ſit radix alicuius ſuæ proprietatis. Poſſe creaturam eſſe cauſam inſtrumentalem vnionis, probabilius eſt obedientialiter, vt tenet Suarez. quia non apparet repugnantia. Quidquid dicant Ioan. à S.Thom. & alij Thomiſtæ.

Prob. 1. quia dato & non conceſſo, quod repugnet creaturæ eſſe inſtrumentũ ad creandũ, ſecùs ad actiuè incarnandum, quia minùs diſtant extrema, homo & Deus, quam nihilum & ens factum ex illo. 2. quia licet actio inſtrumentalis petat præcedere ſubiectum in quo operetur, & humanitas hîc non precedat, reſp. ſufficere præcedentiã pro priori naturæ. Nec obeſt, quod agens inſtrumentale debeat tangere terminũ quem producit, vel vnit, illumque in ſua virtute continere, ſibique ſubijcere, & hæc omnia repugnant Verbo reſpectu actionis inſtrumentalis: ergo. Nego enim maiorem reſpectu termini non producti ſed communicati, vt patet in generatione humana vniente animam, quæ tamen vtpotè ſpiritualis, in virtute generatiua, nec continetur, nec ei ſubditur. Tangitur ergo Verbum ab actione inſtrumentali, mediante vnione, potius vt dominans & ſuſtentans, quam quod ſubdatur illi.

756 Quæritur pro explicanda Virginis Maternitate producentis hanc humanitatem; an fuerit inſtrumentum influens phyſicè in vnionem hypoſtaticam? Negat ſententia communis. Affirmo cum Bernal & alijs, Beca-

ca-

cano & Suarez iudicantibus probabile. Loquor ſaltìm de illa parte vnionis,quæ vnionem humanam nectit cum Verbo.Prob.1.quia Ambroſius Epiſt.82.Eſichius Homil. de B. Virg. tom.2. Bibliothecæ PP. Virginem, dicunt, fuiſſe Incarnationis inſtrumentum.Item PP.ſæpè dicunt, Virginem fuiſſe Mulierem illam, quæ miſcuit tria ſata farinæ, id eſt tres ſubſtantias, corpus, animam, & Verbum vniuit. Nec dicas, omnes loqui diſpoſitiuè,quatenùs materiam adminiſtrauit. Contra, tum quia nulla eſt repugnãtia,ſi intelligantur formalitèr & propriè,& aliàs cædit in magnãVirginis gloriam.Tũ quia Albertus Magnus ad illud:*Virtus Altiſsimi obumbrabit tibi*,explicat de vmbra, ſiue imagine & participatione virtutis generatiuæ Patris data Virgini. Plurimos alios PP.vide apud Saabedra,& Lacerda de Maria.

Saabedra etenim de Sacra Dei-para veſtig.1. diſp. 5.talem virtutem intrinſecam generatiuam imò & corpoream vtpotè ad effectum corporalem, nempè vnionem hypoſtaticam producendam, probat in Virgine. Diſp. autem 7. eſſe participationem ſupernam phyſicam virtutis generatiuæ æterni Patris, Theologicè diſcurrit. Quòd ſemper in Virgine permaneat (non quidem vt ſemper generet, ſed vt Virginem ſanctificet: Eſt enim forma ſanctificans, de quo veſtig.2. diſp.4. & multò luculentius Ripal.tom.2.num.79.) veſtig. 1. diſp.5. ingeniosè probat. & multa alia ad noſtrum intentum valdè concernentia toto illo opere diſcurrit.

757 Prob.2. quia apud D. Thom. & eius Scholam, ſicut productio rei tendit ad eſſentiam, non vtcumque, ſed vt ponatur ſub actualitate; ita productio ſubſtantialis naturæ tendit ad eam producendam, non vtcumque, ſed prout ſub complemento vel ſubſiſtentia,ne natura illa relinquatur imperfecta: ergo cum B. Virgo habuerit producere phyſicè, & generare humanitatem, debebat illam producere prout ſub aliquo complemento ſaltìm vagè, & conditionatè ſub complemento Verbi: ergo produxit vnionem ad Verbum.

758 3. Prob. quia Virgo propriè eſt Mater Dei. Hæc autem proprietas optimè ſoluatur per influxum phyſicum in vnionem hypoſtaticam, nam abſque illo non ita propriè. Prob. nam Chriſtus vt homo Deus, ſub hac ratione, non eſt à Matre ex vi proceſsionis ſine tali influxu. Influxus enim in vnionem humanam, ſolum eſt ad hominem indifferentem, vel vt ſit purus homo, vel homo Deus: ergo ſi determinatè vt homo Deus eſt filius Virginis, debuit Virgo producere talem determinationem, ſiue vnionem. Confirmatur ad hominem: ſi Mater hominis puri adminiſtret materiam ſine concurſu ad vnionem, apud vos non eſſet ab illa, ſed in illa: ergo ſi Virgo poſuit humanitatem vt materiam, non verò hypoſtaticam; vt homo Deus erit factus in illa, ſed non ab illa.

759 Reſpondebis: eo ipſo quod Virgo materiam, & formam iam deificatas vniat ipſas, producit hominem Deum, producendo vnionem humanam tantùm. Contra, quia id non eſſet cum tanta Virginis gloria, quia non eſſet ex vi proceſsionis à Virgine, ſed ex contingenti deificatione partium iam præſuppoſita.

760 Obijcies 1. non requiritur talis influxus, vt Virgo ſit abſolutè Mater; atqui nec vt Mater hominis Dei: ergo ad nihil. Minor prob. Tùm quia mulier eſt mater Regis, ſine influxu ad dignitatem. Tùm quia eſt mater hominis in concreto, quin influat in vnionem ad ſubſiſtentiam: ergo, &c. Conceſſa mai. Diſtinguo min. nec vt ſit mater hominis Dei minùs propriè, concedo; ea proprietate, qua alia mulier eſt mater puri hominis, nego, quia requiritur influxus in hominem vt talem, & ſub complemento: & ſic in Virgine, influxus in hominem Deum vt talem. Vt talis enim debet eſſe à Virgine ex vi proceſsionis.

761 Ad 1. prob. reſp. Dignitatem Regiam eſſe quid morale; ſecùs rationem hominis Dei. Virgo autem per diuerſum fidei articulum, vltra eſſe Matrem hominis habentis Diuinitatem, definita eſt propria & ſtricta

Ma-

Digitized by Google

Mater Dei. Vnde à muliere eſt homo ille, qui eſt Rex; ſecùs ſtrictè vtRex ex vi & reſpectu generationis. Ad 2. reſ. mulierem eſſe matrem hominis in concreto, ſed vel non ſine influxu in ſubſiſtentiam, vel non ſine iure imbibito in humanitate ad producendam ſubſiſtentiam. Si verò B. Virgo in hypoſtaticam non influeret, cum aliàs humanitas vt genita ab ipſa, non imbibat ius abſolutum ad Verbum, non poſſet eſſe mater hominis Dei ſtrictè. Sicut ſi vnus ignis produceret alium ſecundum ſe & alter illi vniret calorem, prior eſſet cauſa ignis, ſed non eſſet cauſa calidi.

762 Nec obeſt 2. Script. clamans Incarnationem eſſe opus Dei, & eum ſolum facere mirabilia magna ergo & Incarnationem, quæ eſt opus omnium maius. Reſp. eſſe ſolius Dei. Tùm vt cauſæ principalis operantis ſummum quod poteſt. Tùm vt ſpecialiſsimè excogitantis eius artificiũ tam ſummum, quòd anthonomaſticè dici poteſt opus Dei. Nec mirùm ſi D. Thomas alicubi neget concurſum activum, loquitur enim iuxtà ſententiam Ariſtotelis, qui illum negat matribus. Nos iuxtà Medicos.

ARTICVLVS V.

EXAMINATVR IDENTITAS VTRIVSQVE Vnionis.

763 MOdernus ingenioſus docuit, de facto vnionẽ humanã, ſeipſa eſſe hypoſtaticã ſui ad Verbũ, ſui ad materiam & animã, ſimulque iſtarum ad Verbum. Licet præter hanc vnionem admittat alias duas hypoſtaticas partiales, corporis ad Verbum & animæ ad Verbũ perſeverãtes in triduo (in quo vnio humana, & hypoſtatica huius ad Verbũ deſtructa fuit.) Illas autem duas partiales ad quid admittit, cum videretur ſufficere præcipua vnio humanã ſui ad partes & ad Verbum? Vt verificetur prologuium illud: *quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſsit.* Quod de partibus præcipuis, nempè cor-

pore & anima communitèr intelligitur. Vt autem pateat, quod Virgo ex vi generationis actiuæ ſit mater hominis Dei, nihil aptiùs excogitari potuit, quam quod generare vnionem humanam, ſit generare hypoſtaticam ob idemtitatem vtriuſque.

764 Vt hanc idemtitatem tueatur, defendit ſubſiſtentiam generalitèr conſiſtere in ipſa vnione ſubſtantiali; ſicut Pater Bernal docebat conſiſtere in productione ſubſtantiali. Ratio autem eſt, quia vnio eſt ſubſtantiale complementum vtriuſque extremi, poteſque reddere naturam ſiſtentem in ſeipſa & completam, ſine multiplicatione ſuperflua nouæ entitatis. Inſuper habet rationem poſterioris reſpectu vtriuſque extremi (quæ poſterioritas requiritur, cum complementum debeat ſupponere complebile) quam non habebat productio. Quòd ſi vnio humana Chriſti non eſt ſubſiſtentia, ideò eſt, quia non reddit humanitatem completam, ſed potius dependentem ab alieno ſuppoſito, ſicut dicit Bernal de productione. Nec vllum eſt inconveniens in eo quod aliqua vnio extremorum ſit nexus eorum cum vno tertiò. Sic vitatur invtilis entitatum multiplicatió, & defenditur Virginis Maternitas.

765 Nec obeſt 1. ſi D.Thom. eas diſtinguere videatur. Diſtinguit enim *ratione*, fundata in muneribus vniẽdi diuerſos terminos. Nec obeſt 2. quod vnio humana eſt naturalis (aliàs humanitas eſſet diuerſæ ſpeciei à noſtra) atqui hypoſtatica eſt ſuperna: ergo diſtinguuntur. Nego mai. quia eſt producta miraculosè ſine concurſu viri. Dicitur autem naturalis, ſicut Maria Mater naturalis, ideſt, non purè Affectiua, vel Legalis, ſed Carnalis, & Phyſica, vt nu. 753. Nec humanitas erit abſolutè ſpecie diuerſa (quia ad partes principales in hoc attenditur, quæ eędem ſunt) licet ſit ſecundùm quid, & cum addito; ſicut plures docent de vnione humana Petri, differre ſpecie ab vnione Pauli, quia differt, eo quod ſit eſſentialitèr determinata ad extrema Petri: quæ ratio eſt communis alijs vnionibus poſsibilibus ipſius Petri.

Nec

Digitized by Google

766 Nec obeſt 3. fore vt Verbum non terminet humanitatem, ſed ſolas partes. Prob. quia ſolum terminat id, quod mediante vnione aſſumpſit; atqui mediante vnione non aſſumpſit vnionem, ſed partes: ergo. Nego mai. Ad probat. diſtinguo mai. quod aſſumpſit mediante vnione, vt *quod* ſolum, nego; vt *quo*, & vt *quod*, concedo: Mediante igitur vnione vt quo, etiam aſſumpſit vnionem per ipſam vnionem, & ſimilitèr aſſumpſit partes vt *quod*. Hæc & alia Modernus ille ſatis probabilitèr, & ingenioſè.

ARTICVLVS VI.

VNIO HVMANA DISTINGVITVR AB HYPOSTATICA, & explicatur magis Maternitas.

767 IN idemtitate vnionis humanæ cum hypoſtatica de poſsibili, nullam invenio repugnantiam, ſed maximam probabilitatem. Loquendo autem de facto non deſſunt congruentiæ ſatis aptæ. Nihilominùs de facto eas diſtinguendas cenſeo cum communi ſententia. Prob. quia vnio humana eſt de conſtitutiuo eſſentiali humanitatis, ergo hypoſtatica quæ proptèr idemtitatem debetur vnioni, humanitati debeuitur. Ex quo ſequeretur reſpectu humanitatis non fore de facto gratiam ſed naturam, eſſe vnitam Verbo, & ſubſiſtere per ſubſiſtentiam Verbi, contra Script. & PP. docentes, eſſe gratiam factam humanitati, & non loquentes de ſolis partibus, ſed de humanitate.

768 Obijcies 1. vt Virgo ſit ſtrictè Mater hominis Dei, requiritur quòd ex vi generationis iſte homo evadat Deus; atqui ſi vnio humana non ſit hypoſtatica, ex vi generationis illius, homo non fit Deus, ſed indifferens ad Deum: ergo vnio humana debet eſſe hypoſtatica. Reſp. diſtinguo mai. ex vi generationis evadat Deus per eandem productionem inmediatè & formalitèr, nego mai. per vnam radicalitèr & mediatè, & per aliam ſe-

cundariam formalitèr, concedo mai. Prima enim producit humanitatem cum exigentia vt ponatur ſub complemento. Et 2. per ſe inducit complementum, ex vi & exigentia prioris, petentis vel vagè vel conditionatè iſtud, nempè Verbum.

769 Replicabis: productio vnionis humanę à Virgine quantùm eſt ex ſe manet indifferens omninò, & abſque vlla exigentia ad producendam vnionem ad Verbum; ergo ex vi primæ actionis non ſequitur ſecunda productio; atqui generatio ſtat in illa prima: ergo Virgo hominem Deum produxit, non ex vi generationis, ſed ad ſummum concomitantèr. Reſp. 1. permiſſo, quòd 2. actio ſe haberet ſolùm concomitantér ad primam, adhuc ſalvatur, quòd ille homo evadit Deus ex vi productionis integræ à Virgine, cohaleſcentis ex vtraq; actione. Reſp. 2. diſtinguendo 1. antec. illa productio prima manet indifferens indifferentia aliquali imperfecta phyſica, concedo antec. Excludit enim neceſſariam determinationem phyſicam ad vnionem in actu 2. indifferentia totali, & perfecta, *& quaſi æquè interſit, quòd ponatur vnio, vel non ponatur*, nego antec. Prima enim productio, cum ex natura ſua petat producere humanitatem provt ſub complemento, exigentiam habet & vim, complementum inducendi, vel naturale vel ſaltìm æquipolens, & Deum ſuo clamore quaſi obligat, vt ſi aufert creatum ponat diuinum, iuxtà debitum maioris connaturalitatis, quæ non eſſet, ſi expoliaretur omni ſubſiſtentia. Ecce quomodò ex vi generationis, producitur non ſolum homo, ſed homo Deus.

770 Addi poſſet, eandem actionem generatiuam Virginis ex vi ſua producere vtramque vnionem realitèr diſtinctam, vt ex vi ſua, & ponat hominem, & ponat illum completum, nempè vt hominem Deum. Sic enim cum humanitas conſtituatur ex vnione naturali & ſibi debita, non poterit fundare ius ex parte ſua, nec ad vnionem hypoſtaticam, nec ad iſtam entitatiuam generationem vtpotè ſupernam, & ſic ſemper verificabuntur duo,

nem-

nempè & quòd ſit gratiâ purâ reſpectu humanitatis, & quòd Virgo ex vi generationis actiuæ genuerit hominem Deum. Nec ſequitur quod illa generatio ſit naturalis & ſuperna, ſed tota ſuperna entitatiuè, ſicut productio humanitatis poſita à P. Bernal, quæ ſit vnio ad Verbum. Nec item eſt inconveniens, quod eadem actio habeat duos terminos, ordinando vnum ad alium. Sicut vos dicitis de formali, & totali.

771 Obijcies 2. Hæc vnio humana non repugnat quod per ſe ſit vnio ſui ad Verbum,& quod eo ipſo quod ipſa ſe vniat vt *quo* partibus & Verbo, ex vi eius partes maneant vnitæ vt *quod*: ergo ſuperfluè ponitur alia vnio. Reſp. de poſsibili non repugnare, ſed de facto, quia de facto eſt gratia humanitati facta,& nó ferct vt dictũ eſt.

772 Obijcies 3. D.Thom.3.part. quæſt.1. art. 4. ad 1. expreſsè ponentem differentiam inter puros homines & Chriſtũ.Quòd in illis vnio conſtituit hypoſtaſim. InChriſto verò non,quia partes vniuntur ad invicem vt adiunctę alteri principaliori, nempè Verbo. Ex quibus duo inferuntur.1.Subſiſtentiam non diſtingui ab vnione quando eſt complementum partium non ordinans illas ad tertiũ.2.Quod hypoſtatica eſt ipſa vnio humana,ſiquidem propterea deſsinit hæc,eſſe perſonalitas creata,quia per illam vniuntur Verbo. Reſp.D.Tho. intelligendum, nó formalitér ſed quaſi cauſalitèr, quia ex partibus vt iã vnitis, reſultat noua ſubſiſtentiæ entitas conſtituens in nobis perſonam. In Chriſto verò hoc fit per nouam vnionem ad Verbum. De compoſito enim ex partibus ait ibi, *quod aduenit perſonæ Verbi iam præexiſtenti*: quæ phaſis adveniendi ſatis indicat, humanitatem in ratione cópoſiti præcedere, poſteaque vniri Verbo, adveniendo illi, vt ex illo & ex illa reſultet perſona humana.

ARTICVLVS VII.

ALIA QVÆSITA DE CAVSIS ET TERMINIS Incarnationis.

773 QVæritur 1. an humanitas fuerit inſtrumentum ad vniones partiales hypoſtaticas indu-

ductas per nutritionem, inter Verbum & materiam alimenti? Affirmo, quia Chriſti humanitas nutrire poteſt hominem Deum, & cædit in eius gloriam, quòd per influxum ſuum ſe compleat: ſicut homo purus per ſuum ſe nutrit, & complet. Dices: ſequi, humanitatem produxiſſe ſuam 1. vnionem hypoſtaticam. 1. Quia apud aliquos anima rationalis geniti primam vnionem ſui cum materia producit, & licet hoc non admittatur, quia anima nihil producit in corpore, niſi vt forma, & vt iam vnita, humanitas tamen ſicut in nobis influit in ſubſiſtentiam propriam, in Chriſto potuit in vnionem ſubſtituentem pro illa. Item corpus & anima, iuxtà Suarez in reſurrectione reproduxerũt, tàm vnionem humanam eandem (eandem inquam, quàm à Virgine accepit: Cædit enim in Virginis gloriam) quàm illius, hypoſtaticam. Sic enim verificatur, quod ipſe ſe reſuſcitauerit, *& iterum animam ſuam ſumpſerit*: ergo vel negandus concurſus in nutritione, vel concedendus humanitati ad 1. vnionem hypoſtaticam. Ego hæc omnia de poſsibili, concedo. De facto non audeo, quia novum eſt. Do ergo diſparitatem. Nego ſequelam de facto, quia humanitas non ſe fecit Deum, nec aſſumpſit ſibi Verbum, vt PP. communitèr locuntur; ſe tamen nutriuit augmentando hominem Deum.

774 Quæritur 2. de cauſis intrinſecis. An humanitas ſit cauſa materialis hypoſtaticæ? Affirmo. Tùm quia ex D. Tho. præexiſtit humanitas aſſumptioni, non tempore, ſed natura. Prioritas autem naturæ non convenit ſubiecto adhæſsionis, ſed inhæſsionis, de quo res educitur. Tùm quia vnio ad propriam ſubſiſtentiam educitur ex natura: ergo & ad alienam. Tùm quia non eſt creata, ſed educta: ergo ab humanitate. Circa cauſam formalem, dico eam nó dari, ſed ipſa vnio ſibi eſt cauſa formalis, quia Verbum eſt terminus purus; ipſa autem eſt forma actuans extrema in ratione vnitorum.

775 Quæritur 3. an in humanitate præceſſerit aliqua diſpoſitio vltima? Nego de phyſica. Tùm quia reci-

cipiens obedientialitèr vnionem non eget diſpoſitione; nec naturali, quia eſt improportionata; nec ſuperna, quia non eſt aſignabilis. Gratia enim ſanctificans non eſt diſpoſitio phyſica vitima. Tùm quia datur po t vnionem, & apud multos ab illa vt radice. Tùm quia reperitur ſine vnione; ſecùs vltima diſpoſitio ſine forma. Nego etiam de diſpoſitione morali, quia humanitas eſt aſſumpta ſine vllo merito proprio.

776 Quæritur 4. quis eſt terminus productionis incarnatiuæ? Nota 1. quod duplex datur terminus. Vnus Totalis; alter formalis. 2. Quòd vocari ſolet hæc productio *Incarnatio*, *Humanatio*, *Perſonatio*, *Aſſumptio*, *&* *Communicatio diuini eſſe*, quando hæc nomina *actiuè* ſumuntur; ſi verò *formalitèr*, conveniunt vnioni ipſi.

Reſpondeo ergo. 1. vt eſt productio habet terminum totalem, & formalem. Totalis, eſt Chriſtus, ſiue homo Deus. Ipſe enim eſt Totum quòd per talem actionem producitur. Nec dicas, terminum totalem debere eſſe cauſatum in tempore; ſed hoc non convenir Chriſto, ſiquidem hæc propoſitio eſt falſa abſolutè: *Chriſtus eſt Creatura*. Reſp. conceſſa mai. nego min. quia dicitur factus homo, & quia vt compoſitum fiat, & generetur, ſufficit ſi vnio fiat, & generetur.

777 Nec obeſt, quod Chriſtus nequeat dici creatura. Tùm quia plures PP. ea locutione vtuntur. Tùm quià recuſatur, non quia non ſit vera, ſed quia periculoſa ex Arrianorũ introductione volentiũ perſonã ipſã eſſe creaturã. Vide art. 8. infra. Circa terminum formalem, cenſent Suar. & alij, eſſe vnionem hypoſtaticã, quę per illam producitur; non verò Verbum, quod non producitur, nec humanitas, quæ non producitur per illam, licet vniatur. Prob. quia terminus formalis productionis eſt entitas illa, quæ producitur, & ratione cuius totum dicitur productum. Iſta autem eſt ſola vnio.

778 Thomiſtę tenent, terminum formalem eſſe Verbum ipſum. Exiſtimant enim hanc actionem non eſſe productiuam termini formalis, ſed vnitiuam tantùm.

Pro-

Digitized by Google

Probant, quia terminus formalis non eſt qui producitur, ſed ille qui (ſiue productus , ſiue communicatus) dat Toto, eſſe formalitèr tale, per modum actuantis alteram compartem. Sic reſpectu generationis humanæ, terminus formalis eſt anima rationalis, quia dat Toto eſſe tale, & quia præſtat ſimilitudinem cum generante, quæ principaliùs intenditur ab ipſo. Idem in Filio diuino , vbi terminus *qui* formalitèr, non eſt filiatio , ſed eſt natura diuina: ergo terminus formalis productionis incarnatiuæ & productiuæ hominis Dei , non eſt vnio , ſed Verbum: quòd, & ſe habet per modum formæ actuantis , & dat eſſe ſpeciale hominis Dei, diuerſum ab alijs hominibus.

779 Mihi quæſtio decidenda videtur diſtinguendo terminos ſic. Alius Totalis , qui eſt Chriſtus. Alius Partialis. Hic alius *quo*, & alius *qui*. Vterq; eſt formalis, quia vterque importatur expreſsè ab actione ſi ſpecificè penetretur. *Qui* eſt terminus præcipuus dás Toto eſſe tale ſiue talis terminus ſit productus ſiue non, dũmodò ſit cõmunicatus. *Quo* verò, eſt via illa paſſiua, mediãte qua forma communicatur. Terminus *qui* in homine eſt anima rationalis; in filio Dei , Deitas; in Chriſto , Verbum. Terminus verò *quo* eſt vnio quæ in tempore producitur. Hanc aſſertionẽ probant argumẽta Suarij, & Thomiſtarũ.

780 Sed quodnam ex duobus extremis ſit terminus *qui*. Verbum ne, an humanitas ? Generalitèr loquendo, vt eſt productio hominis Dei , terminus formalior eſt Verbum, nam advenit humanitati præſupoſitæ pro priori, tanquam illam actuans , & determinans ad tale eſſe, vt iam præſupoſitam. Quia tamen varia habet nomina hæc productio, ſi ad nomina ipſa attendamus, aliquando terminus *qui* erit humanitas, (licet minùs propriè, quia non ſe habet ſtrictè vt actuans , ſed vt præſupoſita , & actuata) quia formaliùs importatur , vt cum vocatur *Humanatio, ab humanitate vt forma, Incarnatio, Aſſumptio Humanitatis*. Quando verò vocãtur *perſonatio, communicatio eſſe diuini*, formaliùs importat Verbum.

Eſt

Digitized by Google

781 Eſt ergo hæc productio ex illo genere actionũ, quæ expreſsé important duos terminos ſubordinatos (ſiue directum, & minùs directum, ne dicam indirectum) vt *florere* ſignificans productionem floris, & vnionem. ſiue immanentiam, & communicationem ad ſeipſum, Sic hec productio habet vnionem pro termino producto, & ſimùl aliud extremum pro termino communicato.

ARTICVLVS VIII.

AN VNIO FACTA SIT IN PERSONA, vel in natura.

782 DVplex eſt quæſtionis ſenſus. 1. An terminus vnionis inmediatus ſit Verbi perſonalitas, vel natura. 2. An vnio ſiue *vnitas* ex illa reſultans, ſit vnitas in Perſona, ita vt Chriſtus ſolùm ſit vna Perſona. Vel an vnitas ſit in natura, ita vt ex humanitate & Deitate, vnica tantùm reſultauerit natura. Primus ſenſus eſt Scholaſticus, de quo art. ſequenti. Secundus eſt Dogmaticus. Et de eo hîc.

783 Neſtorius vnam negauit in Chriſto Perſonam Eutiches, vt ei extremè opponeretur, ita in Chriſto vnitatem aſſeruit, vt non ſolùm eſſet in eo vna perſona, ſed etiam vnica natura. Vtrique Catholica veritas contraria eſt. De quo ſupra quæſt. 2. art. 3. à num. 79.

784 Sed pro hac difficultate explicanda & ſequenti quæſtione decidenda, nota, ex duplici natura, vel comparte, multiplicitèr poſſe vnum reſultare. 1. Per aggregationem factam ſine vnione phyſica, vt ex multis granis reſultat tritici aceruus. Sic Neſtorius de Perſona filij Virginis, & de Perſona filij Dei, vnam faciebat abſque vnione phyſica per ſolam moralem coniunctionem, ſiue aggregationem, quia *amicus alter ego*. 2. Poteſt reſultare vnum per vnionem phyſicam duorum, quæ poteſt eſſe, vel vnio phyſica accidentalis, vt ex duplici

gu-

guta aquæ ſit phyſicè vna aqua phyſicè continuata. Vel poteſt eſſe vnio phyſica ſubſtantialis ex duabus naturis, & hæc eſt quæ facit ad intentum noſtrum.

785 Nota 2. ex duplici natura, poſſe vnicam conſurgere dupliciter. 1. Per conuerſionem vnius in aliam. Sic in Cana Galileæ, ex aqua, factum eſt vinum conuerſiuè, quia deſtructa fuit forma aquæ. Et in Euchariſtia ex pane (qui deſtruitur) fit Corpus Chriſti. Similitèr mixtũ fit ex ſubſtantijs elementalibus alteratis, quæ tamen nõ maneut in mixto, ſed potius deſtruutur, & reſultat ex illis vna tertia ſubſtantia. Ita igitur in hoc membro diuiſionis vna reſultat ſubſtantialitèr natura ex alijs, ita vt iſtis deſtructis ſola illa in quam fit conuerſio, perſeueret, ſecus aliæ. In hoc ſenſu loquebatur Eutiches de vna tantùm natura in Chriſto perſeuerante, quia exiſtimabat, vel vnam deſtructam & conuerſam in aliam, v.g. Deitatem in humanitatem. Vel vtraque natura deſtructa, aliam tertiam reſultaſſe, quæ eſt propria Chriſti. Contra eum autem docet veritas Catholica Chriſtum in Perſona vnum, ſubſiſtere in natura duplici, nempè humanitate & Deitate omninò in ipſo perſeuerantibus, de quo ſupra num. 91.

786 Reſultat 2. vnica natura ſubſtantialitèr ex duplici, per vnionem vtriuſq; ſubſtãtialem, eas in ſuo eſſe perſeuerantes nectentẽ. Hoc autem poteſt contingere, vel ex naturis imperfectis & incõpletis, vt dum humanitas reſultat ex anima rationali & carne, quæ adhuc poſt vnionem manet vera caro & vera anima. Vel poteſt contingere ex duplici natura perfecta & ſpecifica, & in ſuo eſſe perſeueranti, vt ſi humanitas & Deitas ſubſtantialitèr vniri queant immediatè ita vt ex illa vnione reſultet vnũ per ſe ſubſtantiale, quod ſit perſeueranter verus Deus & verus homo. Quæ ſubſtantialis vnitas naturæ ex duplici perſeuerante ſi aſſeratur ab aliquo, contra definita aduerſus Eutich. non erit, vt benè Petrus Vrtado de Incarnatione diſp. 15. ſect. 1. An autem contra aliam definitionem, & bonã philoſophiam ſit, alibi examinandũ eſt.

Aſ-

787 Aſſero 1. de fide cõtra Neſtorium vnionem factã in Perſona, ſiue in vnitatem Perſonæ. Conſtat ex nu. 81. Stat autem quòd Chriſtus ſit vna Perſona tantùm, in eo quod humanitas inmediatè vniatur Perſonalitati Verbi tanquam termino formali per quod compleatur, impedita diuinitus Perſonalitate creata & propria. Argumenta aliqua contra concluſionem reperies ſupra quæſt. 2.

788 Nec obeſt cõtra hanc concluſionem 1. quòd Perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſiue incommunicabilis ſubſtantia, atqui ſunt in Chriſto duæ ſubſtantiæ incommunicabiles: ergo & duæ Perſonæ: multiplicata enim definitione multiplicatur definitum. Conceſſa mai. diſtinguo min. Sunt duæ ſubſtantiæ incommunicabiles, ſi ly incommunicabiles ſummatur adiectiuè, ſiue in obliquo, concedo; ſi in recto & formaliter, nego: quia incommunicabilitas ipſa ſiue perſonalitas non eſt duplex ſed vna. In multiplicatione autem perſonarum ad perſonalitates præcipuè, & non ad naturam attendi debet vt patet in Deo. Formaliùs enim Perſonæ eſt perſonalitas, ſicut formaliùs Dei vel hominis eſt natura. Multiplicantur autem per es formalius.

789 Nec obeſt 2. quòd in Chriſto Deus & homo ſunt vnum aggregatione & per accidens: ergo & duplex perſona. Ant. prob. quia vnum per ſe non reſultat ex entibus completis. Nego antec. Ad prob. diſt. antec. Si ab vno auferatur reale complementum, in cuius locum intret aliud, nego antec. Sic contingit in præſenti. Dices ens per ſe, ſolum ex incompletis & ordinatis ad componendum reſultat. Atqui humanitas non ordinatur ad componendum Chriſtum: ergo. Reſp. ſufficere ſi vnum ordinetur ad componendum tale in ſpecie compoſitum, & aliud ſit aptum, quia tũc ab illo per ſe fit compoſitio. Humanitas autẽ deperſe habet cõponere hominẽ, licet accidat illi quòd iſte ſit determinatè Chriſtus.

790 Nec obeſt 3. Chriſtum eſſe perſonam compoſitã: ergo ex duplici perſona. Ant. prob. nam eſt perſona diuina & humana ab humanitate. Quidam has locutiones ad-

admittunt abſolutè attendentes ad proprietatem verborum, alij ſo ùm admittunt eum addito, deterriti à periculo, ex phraſi Hæreticorum reſultanti. Quòd Chriſtus igitur ſit Perſona compoſita, verum habet, ſi compoſitio attendatur, penes perſonalitatem & humanitatem vnitas, vel penes duas naturas in vnam perſonam) non in vnam naturam) coeuntes, ita vt reſultet ſuppoſitum verus Deus & verus homo, & ſic vera Perſona diuina, & vera perſona humana penes diuerſas naturas.

791 Nec dicas, indè ſequi quod Verbum ſit pars Chriſti veniens in compoſitionem, quod repugnat ſimplicitati ipſius, & ideò negatur à Theologis. Quidam negant fore partem, quia vt componat ſufficit ſi ſit extremum. Reſp. ego fore partem, ſed non ex ſe, ſed denominatiuè à compoſito reſpectu cuius, eſt quid inadæquatum & pars. Quòd non opponitur ſimplicitati.

793 Nec dicas 2. Chriſtus proptèr humanitatem eſt perſona humana? ergo proptèr illam vt factam & vnitam in tempore erit Perſona creata. Bernal non renuit concedere conſequentiam abſoluté (cum addito enim nulla eſt repugnantia). Ego abſolutè non concedam, quia ly *creata* cum eque poſsit appellare ſupra perſonam, & ſupra naturam, non poteſt ſine aliquo periculo, abſque diſtinctione concedi. At ly *compoſita*, & ly *humana*, abſque diſtinctione vlla, & multò commodius, appellat ſupra humanitatem, & compoſitionem aſſumptam, quàm ſupra perſonam.

794 Aſſero 2. tamquam de fide. Vnionem non eſſe factam in natura, ſiue in vnitatem naturæ conuertibilitèr. Iſte enim eſt ſenſus Eutichianus, quem reprobat tota Eccleſia. De quo nos à num. 81. Obijcies Verbum factum eſt caro ſicut in Cana, aqua facta eſt vinum: ergo perijt Verbum, ſicut perijt aqua. Nego antec. quia Verbum eſt factum caro non conuerſiuè ſed contractiuè, quia contractum eſt ad carnem, ſicut homo dum fit Sacerdos contrahitur ad Sacerdotium, & non deſinit eſſe homo.

795 Obijcies tandem ex Cyrillo noſtro dicente in

Chri-

Chriſto non duas naturas, ſed vnam diuini Verbi incarnatam. Ad hoc reſpondi num. 97. Reſpondent Bernal, & alij voluiſſe dicere Cyrillum, in Chriſto non eſſe duas naturas incarnatas, ſed vnam naturam incarnatam, & aliam aſſumptam. Sed fortè alius eſt Cyrilli ſenſus, de quo art. ſeq. n. 801. Vnum pro nunc certùm ſit, hæc verba Cyrilli omninò eſſe contra Eutichem, quia licet permittamus admittere naturæ vnitatem per compoſitionem, ſecùs per conuerſionem. Si enim natura Verbi eſt incarnata: non ergo erit deſtructa, ſed poſita & perſeuerans in carne.

ARTICVLVS IX.

AN TERMINVS INMEDIATVS VNIONIS SIT perſonalitas, vel natura.

796 Difficultas eſt de termino immediato, & formali vnionis. Cum enim inter perſonalitatem Verbi & Deitatem, detur diſtinctio virtualis maxima, quæri poteſt an ſicut proptèr illam perſonalitas filij inmediatè producitur, & Deitas non producitur, ita etiam perſonalitas ſola inmediatè de facto vniatur, & Deitas inmediatè non vniatur? Recentiores communitèr & inter eos Gonet diſp. 8. art. 1. docent ſolam perſonalitatem vniri inmediatè, & Deitatem mediatè.

Quòd è contra Deitas inmediatè vniatur docent alij plures. Durandus negans filiationi quod ſit ſubſiſtentia, docuit vnionem factam eſſe ad ſubſiſtentiam abſolutam Deitatis, tamen provt ſub filiatione (ne incarnatus ſit Deus provt communis tribus). Parum diſtant, qui docent naturam eſſe inmediatam rationem terminatiuam vnionis, ſed provt modificatam perſonalitate Verbi, ſicut natura provt modificata Paternitate eſt virtus, ſeu ratio generandi. Nominales tandem & cum eis aliqui Recentiores ſatis ingenioſi docent terminum inmediatum vnionis eſſe adæquatum ſuppoſitum Verbi, tam ſecundum

dùm Deitatem, quàm ſecundùm perſonalitatem; non quidem ſecundùm Deitatem ſub ea ratione ſub qua eſt cómunis tribus, ſed ſecundùm Deitatem ſe habentem contractiuè ad perſonalitatem Verbi.

797 Prob. 1. ex grauiſsima authoritate aſſerente, naturam Dei fuiſſe incarnatam. Palacius enim ſuper 3. ſententiarum diſt. 1. diſp. 2. adfert quod in decretis ſynodicis ſub Martino Papa, hæc habentur: *qui dixerit quòd natura Dei non ſit incarnata, anathema ſit.* Damaſcenus lib. 3. de orthodoxa fide inquit: *naturam Deitatis in vna eius hypoſtaſeon incarnatam eſſe.* Idem habet cap. 7. ſic: *quando dicimus naturam Verbi incarnatam eſſe ſecundùm Athanaſium & Cyrillum, Deitatem dicimus eſſe vnitam carni, & vnam naturam Dei Verbi incarnatam confitemur.* Vbi præter ſuam, de Cyrilli & Athanaſij authoritate perhibet teſtimonium. Idem habet Auguſtinus de fide ad Petrum cap. 2. *Humanitatem ſibi vnitam ſumma diuinitas gerit.* Videri alij Patres poſſunt apud Vazq. diſp. 24. cap. 4. Ex quibus arguitur ſic: ſi Deitas non ſit inmediatè, & per ſeipſam vnita, niſi ob idemtitatem cum perſonalitate, falſæ erunt iſtæ locutiones, ſicut falſum eſt quòd natura Diuina ſit genita, licet idemtificetur cum perſonalitate filij: ergo vt ſint veræ, debet natura inmediatè & per ſeipſam eſſe vnita, non mediatè ſolùm.

798 2. Prob. Vniri inmediatè & non vniri inmediatè admitti non debet, quando in ordine ad tale munus in formalitatibus, nulla eſt contradictio. Patet, quia licet admittamus eſſentiam communicari & nō Paternitatem, non admittimus eſſentiam diuinam videri à Beatis, & Paternitatem nòn; quia quoad videri nùlla eſt in ipſis contradictio. Atqui inter eſſentiam & Filiationem quoad vniri inmediatè, nulla eſt contradictio. Poſſunt enim ſaltém de poſsibili eandem vnionem inmediatè terminare: ergo quòd perſonalitas inmediatè vniatur, & non natura, non debet admitti.

799 3. Prob. Talis vnio quatenùs ſit ad diuinam naturam, nullam dicit repugnantiam nec de poſſibili, nec de

facto.

Digitized by Google

facto. Atqui alias aptior eſt ad explicandas locutiones Patrum adductas & ſpeciales huius miſterij veritates: ergo admittenda eſt. Maior de poſsibili probatur, quia quod ſubſiſtentia abſoluta ſicut terminat & complet Deitatem, & de abſtracto facit concretum, compleat humanitatem, nulla apparet repugnantia. Dices repugnat vnio duplicis naturę integræ & perfectæ vt conſtabit; quæſt. 18. artic. 1. & propterea D. Leo damnauit errorem Dioſcori, quem ſequuntur Iacobitæ apud Thomam à Ieſu de procuranda ſalute gentium in indice v. *Iacobitæ* docentis in Chriſto vnam naturam ſimul diuinam & humanam, ex vtraque perſeueranti compoſitam. Contra, quia non eſſet vnio vnius naturæ ad alteram, ſed naturæ ad ſubſiſtentiam alterius. Sicut enim perſonalitas Verbi, vt perſonalitas vnitur humanitati, & non vt filiatio naturalis, ſic natura Diuina vt ſubſiſtentia eſt, & non vt natura eſt. Vndè non reſultat vnio duarum naturarum; ſed vnio naturæ & ſubſiſtentiæ.

800 Secunda pars maioris, quod non dicat repugnantiam defacto, ſiue provt miſterium modò factum eſt: Patet, quia adhuc optimè verificatur, quòd ſolum Verbũ ſit incarnatum, & non aliæ perſonæ. Non enim Deitas vtcumque vnita eſt, ſed provt contracta ad talem perſonalitatem. Vndè vnio non eſt facta inmediatè ad aliquid commune ſiſtendo in illo provt communi, ſed provt contracto & conſtitutiuo talis ſuppoſiti. Sic D. Thom. quęſt. 3. art. 2. docet: Deitatem poſſe dici quòd aſſumpſerit actiuè humanitatem, ſecùs Patrem, quia Deitas ita aſſumit illam ad Verbum vt aſſumat in proprio, & in indiſtincto ſuppoſito. At Pater licet producat actiuè aſſumptionem, non tamen aſſumit, quia non ponit eam in proprio ſuppoſito.

Minor præcipui argumenti, probatur: quia ſunt congruentiæ ſequentes: nempé, quia ſic melius intelligitur quomodò humanitas à Deitate reddatur formaliter ſancta, & reddatur deificata, quomodò apud Thomiſtas exiſtat per exiſtentiam Dei, quomodò homo ſit Deus. Si

ergo ex vna parte hoc non repugnat, & ex alia ſaluatur optimé, quòd ſolum Verbum ſit incarnatum, ſecùs Trinitas, ita eſt tenendum.

Vltima ratio, quia in Patre virtus inmediata formalis generatiua non eſt ſola perſonalitas, ſed Deitas, ſicut & in Verbo virtus terminatiua generationis: ergo etiam virtus terminatiua vnionis hypoſtaticæ. Conſeq. prob. quia non minus eſt propria virtus generandi, & virtus naſcendi in filio, & non communis tribus, quam ſit propria Verbi & non communis, virtus terminandi vnionem hypoſtaticam.

801 Sed rationes iſtæ (quidquid ſit de poſsibili) de facto nihil probant. Ad 1. enim reſp. naturam Dei incarnatam eſſe, ideſt phyſicè in carne poſitam & alligatam, (nō inmediatè & ratione ſui ſed perſonalitatis, cum qua identificatur) in vnitatem ſuppoſiti (in quo differt à perſonis, quibus non convenit Incarnatio, ſed ſola circuminſeſsio, quia ſunt ſuppoſita diſtincta à ſuppoſito Verbi.) Quòd hæc ſit mens PP. conſtat ex 5. Syno. generali, act. 5. apud D. Thom. hîc quæſt. 2. artic. 1. ad 1. exponente authoritatem Cyrilli his verbis: *Si quis vnam naturam incarnatam Verbi dicens, non ſic accipiat ſicut PP. docuerunt, quia ex diuina natura & humana vnio eſt ſecundùm ſubſiſtentiam facta; ſed ex talibus vocibus, naturam vnam ſiue ſubſtantiam diuinitatis & carnis Chriſti, introducere conetur, talis anathema ſit.* Vbi ſenſum PP. Concilium ſatis claré manifeſtat eſſe, quod *ex diuina natura & humana dicitur vna, quia vnio eſt ſecundùm ſubſiſtentiã facta*: ergo non inmediatè ſecundùm naturam. Idem indicat Damaſc. authoritas in argumento alata. Dicit enim, *naturam Deitatis incarnatam eſſe, in vnam eius hypoſtaſeon*, non ergo inmediatè in ſe. Eodem pacto interpretatur D. Thom. citandus ſtatim, qui pro nobis eſt clarè, licet ab aduerſarijs pro ſe afferatur.

802 Nec obeſt ob identitatem cum perſonalitate Deitatem à PP. non dici genitam: ergo nec dicetur incarnata. Nego conſeq. Tàm quia ad dicendum incarna-

tam, vrgebat aliqualitèr hæreſis Neſtoriana dicens, in Chriſto duas fuiſſe perſonas & naturas abſque vnione phyſica. Vt autem PP. ab illo diſcederent, in vnionem & alligationem diuini eſſe ad humanum defendendam, ita efervescebant vt in vnitatem ſuppoſiti Deitatem phyſicè humanitati vnitam, incarnatam exagerarēt. Tùm quia ly *genita* eſt prædicatum ex ſe repugnans Deitati, & ideò idemtitas non ſufficit dare illud; at vniri non repugnat ex ſe naturæ diuinæ, & ſic poteſt talem denominationem accipere à perſonalitate. Tùm quia vniri ſolùm eſt alligari phyſicè; gigni verò eſt diſtingui à Patre; idemtitas autem conducit ad alligationem cum humanitate, ſecùs ad diſtinctionem cum Patre. Tùm quia incarnari filiationem non eſt incarnari Paternitatem vllo pacto, eo quod ſeruent ſuas oppoſitiones relatiuas, quæ non dantur inter perſonalitatem & naturam, & ſic poſſunt vniri.

803 Ad 2. reſp. vnionem eſſe ad perſonalitatem incommunicabilitér ad alias perſonas. Si verò fieret inmediatè ad naturam, eſſet communicabilitèr ad alias, quia eſſet in aliquo, quod eſt de ſuppoſito Patris, nempè in Deitate. Iam ergo adeſt ſufficiens contradictio quoad munera, quia videlicet in vniri ſingularitèr Verbum, & non vniri ſingularitèr datur contradictio. Ad 3. nego non repugnare de facto, quia vnio provt de facto eſt, tantùm eſt ad Verbū; ſecundùm quod habet de proprio, non ſecūdùm quòd habet de communi: non ergo ſecundùm naturam inmediatè, quæ etiam poſt contractionem adhuc manet communis, cum non perdiderit ſuum ſpeciale prædicatum. Ad 4. eſt diſparitas, de qua in probatione noſtræ concluſionis, nu. 810.

Obijcies illud vnitur formalitèr mediatê quod vnitur mediante alio; atqui perſonalitas non eſt formalitèr aliud à natura: ergo non vnitur mediatē. Diſting. mai. mediante alio formalitér diſtincto, nego; virtualitér diſtincto, concedo mai. & min. & nego conſeq. quia diſtinctio virtualis, non facit quòd natura non ſit perſonalitas formalitér, ſed quòd formalitêr careat munere & denomina-

tione illius, ac per conſeq. quod vnita perſonalitate formalitèr inmediatê, Deitas quæ formalitèr à parte rei eſt perſonalitas, non maneat formalitèr vnita inmediatê, ſed mediante virtualitèr perſonalitate. Vide me de Trinitate, quæſt. de diſtinctione virtuali.

ARTICVLVS X.

VERA SENTENTIA. VBI OBITER *de exiſtentia humanitatis.*

804 ASſero cum comuni, quod vnio inmediatè ſolùm eſt ad perſonalitatē formalitèr, licet ſit radicalitèr ad Deitatem. Prob. 1. ex Concil. Toletano 6. & 11. dicente: *Solus filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſonæ, non in vnitate naturæ diuinæ; in id, quod eſt propriū filij; non in id, quod eſt commune toti Trinitati.* Vbi diſtinguit perſonalitatem à natura, & proprium à communi in ratione aſſumendi.

805 Nec dicas, dum fit ad naturam vt contractam, non fieri in id, quod eſt commune, ſed in id, quod eſt propriū. Contra, quia natura vt contracta dicit duo cōſtituentia filium: vnum, in quo filius aſsimilatur alijs: aliud in quo differt, hoc eſt ſola perſonalitas; illud natura in qua convenit cum alijs. Concilium poſtquam dixit quod *ſolus filius ſuſcepit humanitatem ad perſonam*, per ly *ſolum* excluſsit alias perſonas. Sciens ergo in filio ſolo, adhuc eſſe aliquid in quo convenit cum alijs, & aliud propriū ipſi, facta diſtinctione inter *proprium* & *commune* aſsignauit in ipſo filio contracto *proprium*, & excluſsit *commune*: ergo Deitatem in filio, etiam in ſtatu contractionis excluſsit.

806 2. Prob. ex D. Thom. 3. part. quæſt. 3. art. 2. Vbi agendo de principio activo aſſumente ait, quod Deitas activè aſſumit, ſecùs Pater; quia licet etiā influat in vnionem, ſed non vnit ad proprium ſuppoſitum, ſecùs natura. Arguo ſic: ergo natura non vnitur inmediatê. Prob. conſeq.

ſeq. quia cum natura influens æquè ſit conſtitutivum eſſentiale partiale Patris ac filij, ſi ipſa ad ſeipſam inmediatè humanitatem aſſumeret, Pater etiam ad ſeipſum aſſumeret, cum aſſumeret ad naturam indiſtinctam realitèr à ſuo ſuppoſito.

807 3. Prob. ratione: quia ſi vnio eſſet inmediatè etiam ad commune, Deus vt talis, ac per conſequens tota Trinitas eſſet incarnata; ſicut tota eſt producens ad extrà, eo quod producat ſecundùm Omnipotentiam, vt rationem communem tribus perſonis. Quòd enim convenit perſonæ vni ratione perfectionis communis tribus, conuenit rigorosè tribus. Verificatur enim quòd Tres operantur formalitèr, & inmediatè per aliquid cóſtitutivum ſui: ergo ſi ratio inmediata & formalis terminandi vnionem eſt natura communis tribus, verificabitur, quòd Tres in aliquo conſtitutivo ſui formalitèr & inmediatè illam terminant, ac per conſequens inmediatè vniuntur, cum aliàs hæc dominatio illis non repugnet. Si enim homo inmediatè recipit ſenſationem, quia recipit in aliquo ſui, nempè in carne, & ſimilitèr albedinem; Item ſi brachium inmediatè vnitur corpori, quia vnitur in aliquo ſui, multò meliùs Pater ad humanitatem, quia vnitur in Deitate, quæ eſt principalius conſtitutivum ſui.

808 Dices: vnita Deitate manſurum fore vnitum Patrem, ſi aliàs vnio non determinaret ſpecialem perſonalitatem nempè Verbi; quia tamen determinat, non vnit Deitatem vt communem, ſed vt contractam. Sed contra. Tùm quia hæc ſolutio impugnata eſt in reſponſione ad Toletanum. Tùm quia, quòd vnio ſit ad Deitatem vt contractam, ſiue ad Deitatem & perſonalitatem ſimùl, non tollit à Deitate, nec deſtruit in ea talis contractio, prædicatum imbibitum communicabilis. Adhuc enim vt eſt in ſtatu contractionis ad filium, nó limitatur ad filium, ſed adhuc tunc manet aliquid Patris & conſtitutivum ipſius: ergo vnio quæ fit in illa, fit in aliquo communi tribus, & in aliquo Patris & in Patre. Quòd

Digitized by Google

enim vnio ſimul fiat ad perſonalitatem Verbi, facit quidem ad perſonalitatem nouam determinationem, ſed non facit limitationem.

809 Tùm denique, quia Toletanum 6. hęc habet verba: *nam ſi naturam hominis Deique, alteram in alteram confundiſſet, tota Trinitas Corpus aſſumſiſſet, quoniam conſtat naturam Trinitatis eſſe vnam, non tamen perſonam.* Vbi nota valdè quòd vt tota Trinitas eſſet incarnata, nihil ampliùs requirit, niſi quòd natura hominis & diuina in vnam confundantur: eo ipſo enim verificabitur, quod tres perſonæ corpus aſſumpſiſſent. Ratio autem eſſet, quoniam licet perſona eſſet diſtincta, natura tamen inmediatè vnionem terminans, eſt vna: ergo eo præciſè, quod vnio ſit inmediatè & formalitèr ad naturam, omni alio ſublato, incarnata erit Trinitas.

810 Ad hęc antiqui aliqui Thomiſtæ tenent vnionē terminatam eſſe inmediatè ad naturam, non ſecundùm ſe, ſed vt modificatam perſonalitate Verbi, ad eum modum quo in Patre virtus generatiua eſt ipſa Deitas provt modificata Paternitate. Ponunt autem duas vniones, vnam ad perſonalitatem, vt humanitas ſubſiſtat per ſubſiſtentiam Verbi; aliam verò ad Deitatem, vt humanitas carens apud ipſos exiſtentia propria, exiſtat per exiſtentiam Deitatis, quia in diuinis ſola natura propriam habet exiſtentiam.

Sed hæc doctrina impugnata manet ex dictis. Si enim vnio inmediatè & formalitèr afficiat Deitatem proptèr exiſtentiam, ſicut perſonalitas eſt incarnata vt reddat humanitatem ſubſiſtentem, ita & Deitas vt reddat exiſtentem. Item, quia ſi aliqua vnio vera phyſica eſt inmediatè ad naturam, etiam vt perſonalitate modificatam: ergo Verbum non ſolùm eſt incarnatum, nec vnio eſt facta inmediatè in id, quod eſt ſolum *proprium ſilij*, ſed etiam in id, quod eſt *commune toti Trinitati.* Contra inſuper, quia vnio facta eſt ad Verbum, vt humanitas per Verbum compleatur & perſona-

ſonetur. Sola autem perſonalitas eſt formalis ratio perſonandi, non Deitas. In quo apparet longa diſparitas inter virtutem terminandi vnionem, & virtutem generandi in Patre; quia hæc virtus vt talis non eſt præciſsè perſonatiua. ſed principalius eſt aſsimilatiua, & vt filius euadat ſimilis in natura: quo pacto imbibere debet naturam ſimilem, tamquam virtutem ſe communicandi, ſibique filium aſsimilandi. Item, quia generare eſt agere. Relatio autem ex ſe non eſt operatiua. Adde, quod ſi valeret paritas virtutis generatiuę ad terminatiuam vnionis, perſonalitas Verbi non fuiſſet inmediatè vnita, ſed eſſet pura conditio vt natura vniretur; ſicut apud vos Paternitas eſt pura conditio, vt Deitas in Patre modificetur, ſitque virtus generatiua.

811 Dixi, aliquos Thomiſtas, ita reſpondere. Etenim alij, vt Pater Gonet, diſp. 8. art. 1. & 2. vt humanitas exiſtat per exiſtentiam Deitatis, contenti ſunt vnione mediata ad Deitatem. Eò enim ipſo ſufficientèr accipiet ab illa vltimã actualitatem. Vndè prius vnitur perſonalitati, & mediatè & quaſi vltimo naturæ, quia licet in genere entis ſit prius exiſtere, in ratione tamen terminandi prius eſt ſubſiſtere & vltimum exiſtere, quia exiſtentia eſt actualitas vltima. Nos qui humanitati propriam exiſtentiam concedimus cum Suar. & Recentioribus, eo quod per ſeipſam terminet productionem & fiat extrà cauſas, habeatque vltimam actualitatem eſſentialem in linea naturæ, non cogimur ex hoc capite ad ponendam vnionem inmediatam ad Deitatem, nec ad defendendum, pro hoc munere ſufficere mediatam.

812 Nec momenti ſunt quæ obijci poſſunt contra propriam exiſtentiam humanitatis (præter illa, quæ obijci ſolent & ſolui in Metaph.) Nec enim obſunt PP. ſi aliquando dicunt humanitatem non exiſtere per ſe ſed per Verbum; loquuntur enim de illa, non in linea eſſentiali naturæ integræ, ſed de illa prout exiſtente ſub complemento, ſiue prout perſonata, & vt habente perſeitatem completam. Nec item obeſt 2. quod humanitas

Digitized by Google

nó habeat ex ſe vltimam actualitatem cum ordinetur ad vlteriorem actuationem per complementum; atqui exiſtentia rei eſt vltima actualitas ipſius per quam vltimo ponitur extrà omnes ſuas cauſas, quod non habet humanitas vſque dum eſt ſub Verbo. Reſp. enim, exiſtentiam eſſe actualitatem vltimam, non omnimodé vltimam; ſed vltimam in illa linea: Humanitas ergo ante Verbum in linea eſſentiali naturæ perfectæ, iam habebat vltimam actualitatem, licet aceptura aliam eſſet vlteriorem in linea perſonali. Sed ijs relictis.

813 4. Prob. cócluſio Principalis, quia vnio facta eſt in perſona, nó in natura. Et propterea perſona eſt vna, naturæ verò non ſunt factæ vna: ergo in natura non datur vnitas: ergo quia vnio quæ de ſe habet de multis facere vnum, non fuit ad naturam diuinam, ſed ad perſonalitatem Verbi. Si enim ad ſubſiſtentiam naturæ propriam eſſet vnio, non tantùm in perſona eſſet vnio, ſed in aliquo alio naturæ ſpecialiſsimo eſſet vnio & vnitas: quod de facto non ita eſt.

814 Obijcies: ſicut anima rationalis & caro vnus eſt homo, ita Deus & homo vnus eſt Chriſtus: ergo ſicut in homine vniuntur inmediatè duæ naturæ imperfectæ, ita in Chriſto duæ perfectæ. Nego conſeq. quia ſimilitudo non ſtat in omnibus, ſed in eo quod vniantur ſaltùm mediatè phyſicè; tamen ad faciendum, non vnam naturam ſicut in homine, ſed vnum ſuppoſitum ſicut in illo; ideò dicit *vnus eſt Chriſtus*.

815 In fine nota naturam actiuè aſſumere, ſecùs Patrem, quia illa ad ſe & ad ſuppoſitum idemtificatum ſecùm, aſſumit: ſecùs Pater. Nota 2. naturam eſſe rationem radicalem & mediatam terminandi vnionem: perſonalitas enim ideò eſt eminentèr, completiua inmediatè, quia cum natura idemtificatur.

AR-

ARTICVLVS XI.

ALIA QVÆSITA, VBI DE CONCRETIS.

816 QVæritur 1. An Pater, & Spiritus S. ſint ſpecialitèr in Chriſto? Non eſſe talitèr vt Catholicè dici poſsint incarnati, certùm eſt. Affirmo eſſe ſpecialitèr in Chriſto vltra eſſe per immenſitatem, eſſentiam præſentiã & potentiam: nempè per circuminſeſsionem & phyſicam concomitantiam. Data enim idemtitate in natura, neceſſe eſt vt ibi vna perſona eſt, phyſicè concomitentur aliæ.

817 Quæritur 2. An perſonalitas Verbi suppleat vices ſubſiſtentiæ propriæ, reddendo humanitatem ſubſiſtentem? Ratio dubitandi eſt, quia ſubſiſtere eſt in ſe, ſiue in proprijs ſiſtere. Humanitas autẽ per Verbum ſiſtit in alieno ſuppoſito, & non in ſe. Modernis difficultas hæc viſa eſt grauis, quã triginta ab hinc annis in Metaph. tetigi. Vbi dicebam cum aliquibus Recent. Verbum reddere formalitèr eam completã, ſuppoſitum & perſonam, ſed non formalitèr ſubſiſtentem, niſi ſolùm æquiualentèr & virtualitèr. Ratio eſt, quia ad 1. ſolùm requiritur vt humanitas fiat homo vltimò terminatus & completus, ſiue concretum: at ſubſiſtere ſonat ſiſtere in proprijs, & independentèr à ſuppoſito alienò; potius autem per vnionem fit humanitas dependens à ſuppoſito alieno.

818 Dicitur autem virtualitèr ſubſiſtens & in proprijs. Tùm quia ſuppoſitum diuinum continet eminentèr proprium. Tùm quia ſubſiſtentia ad hoc eſt, vt perficiat & compleat ſubſtantialitèr naturam faciendo ſuppoſitum. Hoc autem iam præſtat Verbum. Qui igitur ſubſiſtentiam definierit per conceptum perfectionis ſubſtantialis conſtituentis & facientis ſuppoſitum, non requirendo vt ſiſtat in proprijs, benè dicet reddi ſubſiſtentem etiam formalitèr; ſecùs qui per independentiam à ſuppoſito alieno.

819 Obij-

Digitized by Google

819 Obijcies: Perſonalitas creata non continetur eminentèr in diuina. Tùm quia apud Thomiſtas hæc non dicit perfectionem. Tùm quia continentia eminentialis propria ſola eſt Omnipotētia vtpotè productiua: ergo humanitas in Verbo nō ſubſiſtit virtualitèr in proprijs. Nego mai. de eminentia purè terminatiua & completiua, nam quidquid eſt de perfectione complendi (licet non perfectio operandi) continetur in perſonalitate increata.

820 Quæritur 3. quomodò Deus ſit phyſicè homo? Ratio dubitandi eſt, quia Deitas & humanitas, quæ ſunt forma in recto Dei & hominis, non poſſunt idemtificari: prædicatio autem per *eſt* denotat idemtitatem ſubiecti & prædicati ſecundùm rectum. Reſp. 1. nō verificari ſolùm per idiomatum communicationem, ſi iſta ſit de mediatis, vt v.g. *quòd Verbum ſit paſſum* non verificatur per vnionem ad paſsionem, ſed ad humanitatem patientem. Debet ergo verificari propoſitio iſta per phyſicam & inmediatam vnionem & communicationem humanitatis ad Verbum. Reſp. 2. verificari, quia nempè homo ſumitur *adiectiuè*, ſiue per modum concreti adiectiui pro ſuppoſito humanato, non verò ſubſtantiuè, pro humanitate.

821 Pro cuius intelligentia, nota 1. duplex concretum, nempè adiectivum, vt *album*, & ſubſtantivum, vt *homo*, & vt *Perſona*. Adiectiuū dicit in recto ſubiectū, & in obliquo formam, & multiplicatur ad multiplicationem ſubiecti. Vnus enim homo habens multas artes, dicitur vnus Artifex. Plura extrema habentia vnam vnionem dicuntur plura vnita. Iſtud in recto vtrumque. Etenim Deus non dicit perſonalitates in recto & naturam in obliquo, nam eſſent tres Dij; neque naturam in recto, & perſonalitatem in obliquo, nam eſſet falſa hæc propoſitio: *homo eſt perſona*. Senſus enim eſſet: *humanitas habens perſonalitatem eſt perſonalitas afficiens humanitatem*. Subſtantivum ergo dicit in recto vtrumque, ſiue

com-

compoſitum ex natura & perſonalitate, de quo optimè P. Bernal de Incarnat. diſp. 45.

822. Noto 2. Subſtantivum importare formalius vnam partem, quam aliam, nempè homo formalius humanitatem, quam ſubſiſtentiam; & perſona formalius iſtam, quàm illam. Vndè multiplicari ſolet ſubſtantivum iuxta multiplicationem formæ formalioris. Propterea in Deo datur vnus Deus tantùm & tres Perſonæ, quia Deitas eſt vna, & perſonalitates plures.

823 Noto vltimo, ſubſtantivum etiam poſſe aliquando ſumi adiectiuè, quando nempè vna pars aduenit alteri contingentèr, vt cernitur in adiectiuis concretis. Licet enim Deus & homo ſint ex ſua inſtitutione concreta ſuſtantiua & quaſi eſſentialia, tamen poſt Miſterium Incarnationis, ſicut cæpit homo contingentèr prædicari de ſuppoſito nempê Verbo (cùm antea ſolùm prædicaretur per ſe de ſuppoſito ſic: Petrus eſt homo) ly *homo* cæpit ſumi cótingentèr, etiã ex tũc & adiectiuè de aliquo ſuo ſuppoſito. Nec dicas quòd prædicaretur homo impropriè de Verbo. Nego enim conſeq. quia ſicut verê & propriè eſt genitũ, quòd per ſuam entitatẽ eſt genitum, v.g. Verbum, & etiã quòd per productionem diſtinctam, imò ſupernam atquê contingentem eſt genitum, vt Baptiſta, & ſicut *creatum* poteſt ſumi eſſentialitèr, dum ſumitur terminatiuè: & contingentêr, dum adiectiuè in accidentibus Euchariſtiæ, ita ſimilitêr ly *homo* aliquando ſumetur ſuſtantiuê aliquando adiectiuè. Maneat ergo ly *homo* hodie duplicitèr, accipi poſſe iuxta modum quo conuenit ſubiectis; & ſubſtantiuè & adiectiuê. Hoc igitur pacto verificatur, quod Verbum ſit homo phyſicè & inmediatè, ſe tamen habet adiectiuè, quia humanitas contingentêr aduenit ſuppoſito Verbi. Vndè ſenſus eſt: *Verbum eſt homo*, id eſt: *ſuppoſitum habens humanitatem contingentèr ſibi vnitam phyſicè & inmediatè.*

Alij alium ſenſum tribuunt huic propoſitioni: *homo eſt Deus. Deus eſt homo.* Etenim inquiunt quòd *Deus* ſignificat in recto conſtitutum ex perſonalitate & Deita-

te.

te. Nomen *Homo* ſignificat conſtitutum ex perſonalitate & humanitate: cum ergo in Chriſto ſit conſtitutum ex perſonalitate & Deitate (nempè Verbum) quòd ſimul eſt conſtitutum ex perſonalitate & humanitate, indè fit quòd homo prædicetur de Deo, & Deus de homine, quia conſtitutum vtrumq; eſt idem. Ita P. Coninck diſp. 18. Sed non explicat ſatis: tùm quia conſtitutum, vel dicit vtramque partem in recto, vel vnam in recto & aliam in obliquo. Si vtramque in recto non eſt idem conſtitutum, ſed diuerſum. Etenim perſonalitas & humanitas vnitæ, non ſunt perſonalitas & Deitas vnitæ, cum ſint complexa ſeparabilia, & vnum æternum, aliud temporale & defectibile. Si dicat vnam partem in recto & aliam in obliquo, adhuc conſtitutum eſt diuerſum, quia ſupponit pro vtroque. Sola ergo conſtituti pars in recto importata, eſt eadem, & hoc pacto explicatione eget & fortè accedit ad explicationem noſtram de concreto adiectiuo. Senſus enim videtur eſſe: Suppoſitum quòd eſt homo eſt ſuppoſitum quòd eſt Deus, Deus per identitatem, & homo per humanitatem importatam in obliquo, ſibique phyſicè vnitam, & ratione vnitatis ſuppoſiti benè poteſt verificari vtrumque. De ijs alia quæſtione 18. interim videndus P. Bernal diſp. 45. præcipuè à num. 22.

ARTICVLVS VLT.

DE IDIOMATVM COMMVNICATIONE.

824 EXplicata vnionis hypoſtaticæ natura, eiuſq; termino inmediato & mediato ex parte Verbi, reſtat explicare, quæ prædicata vnius naturæ, alteri communicentur. (Quin proptereà naturæ ipſæ confundantur, ſed potius quælibet ſuas ſibi reſeruet proprietates) quænam non. Et hæc vocatur idiomatum communicatio. Idioma enim idem eſt ac loquela propria cuiuſlibet naturæ, ſiue proprietates & denominationes. Vide Bernal.

825 Quæ

825 Quæ ſunt vnius naturæ propria, poſſe alteri communicari, de illaque verè dici, certùm eſt contra hęreticos negantes, nudaſque voces ſolum concedentes. Etenim duplex eſt proprium ſiue idioma, vnum eſſentiale, aliud extrà eſſentiale. Facta igitur vnione hypoſtatica, prædicata propria & eſſentialia vnius naturæ prædicantur de Perſona ſubſiſtenti in alia, nempè quòd filius Dei ſit homo. De alijs idiomatibus extrà eſſentialibus, quæ idiomata vocantur anthonomaſticè hîc, ſtatim.

826 Nota tamen hanc idiomatum communicationem non poſſe fieri de natura ad naturam, ſed ad ſuppoſitum. Licet enim certùm ſit, quod filius Dei mortuus eſt, hæreticum tamen eſſet dicere quòd Deitas mortua eſt. De quo optimè Belar. to. 1. lib. 3. c. 10. Vndè falſæ ſunt, ſi fiāt per nomina in abſtracto, vt humanitas eſt omnipotens.

827 Eſſet enim naturas confundere, ſi quod proprium eſt vnius alteri tribueretur. Significaret enim quod Deitas in ſe & in propria natura mortua eſt. Itē ſi fiant in cōcreto reduplicatiuè; vt hic homo quatenùs homo eſt Deus, vel omnipotens: quia eſſet facere communicationē inter naturas. Vndè quædam ſunt locutiones quæ verificantur phyſicè formalitér & inmediatè, vt v.g. quod homo ſit Deus & Deus homo, & hęc ſunt idiomata eſſentialia. Aliæ ſunt quę ad hominem & Deum ſe habent extrà eſſentialitèr ſaltìm metaphyſicé, imò & plura, purè contingentêr; & de ijs poterat eſſe dubium. Verificato idiomaté eſſentiali vnius de alio, ad eſſentiale ſequitur extrà eſſentiale, fitq; quod etiam iſtud verificetur. Sic ſi homo eſt Deus, iſtęque eſt creator & omnipotens, benè dicimus: hic homo eſt creator: quod intellige in alia natura. Sicut dicimus de Deo, quod eſt mortuus in humanitate, quæ eſt aliena natura.

828 Obijcies: ergo verum erit dicere quòd hic homo eſt æternus & immenſus, ſiue quòd eſt vbique, & etiam quòd Verbum diuinum eſt creatura. Patet, quia Verbum eſt verè homo, atqui homo habet imbibitum conceptum creaturæ, ergo Verbum diuinum eſt creatura.

829 Reſ-

Digitized by Google

829 Reſpondetur tamen primò, aduertendo quòd aliud eſt dicere quod humanitas eſt æterna, immenſa & vbique, & hic eſt error tenacitèr ab Vbiquiſtis defenſus. Sonat enim naturæ ipſi humanitatis conuenire, quod ipſa in ſe ponatur præſentialitèr vbique; aliud eſt quod hic homo ſit immenſus, & vbique. In rigore iſta propoſitio vera eſt proptèr idiomatum communicationem, quæ homini in concreto conuenire valet, ſecùs humanitati: ſolùm enim ſonat quòd hic homo ſit vbique non in natura humana, ſed in diuina. Similitèr dic de hac propoſitione: *Verbum eſt creatura, Verbum incepit eſſe*: vtique in aliena natura.

830 Nihilominùs iſtæ & ſimiles propoſitiones non ſunt admittendæ nec proferendæ abſolutè, ſed cum addito expreſſo; ratione periculi procedentis à phraſi Arrianorum dicêtium Verbum eſſe creaturam & incepiſsè eſſe, & à phraſi Vbiquiſtarum dicentium hunc hominem eſſe vbique etiam vt hominem, intelligentes naturam humanam eſſe vbique. De ijs latius P. Bernal de Incarnatione v. communicatio.

831 Obicijes 2. Ergo hæc propoſitio eſt vera *Verbum eſt anima rationalis, & Verbum eſt corpus phyſicè ſumptum*, probatur conſequentia. Primò, quia ſunt de conſtitutiuo idiomatis eſſentialis. Si dicas partem non poſſe prædicari de ſuppoſito, v.g. brachium de homine, anima autem eſt pars. Contra, quia non minus eſt pars hominis humanitas, quam anima rationalis, & tamen illa prędicatur in concreto: ergo & anima, & idem de corpore. Secundò, quia Deus iacuit ſepultus. Si autem Deus non eſſet corpus, nec eſſet ſepultus. Etenim non dicitur de ſuppoſito idioma extrà eſſentiale, niſi ratione eſſentialis; dixi in argumento *corpus phyſicè ſumptum*, nam prædicamentalitèr ſumptum benè poteſt de Deo prædicari, quia eſt ſubſtantia completa.

832 Ad argumentum reſpondent aliqui, has locutiones eſſe falſas, quia anima rationalis non eſt ſuppoſitum vtpotè natura partialis & incompleta; hæc autem locu-

Digitized by Google

cutiones ſolum verificantur ob identitatem ſuppoſiti in ſubiecto & prædicato. Idem de corpore phyſicè ſumpto. Quod ſi Deus dicitur ſepultus non intelligitur per communicationem abſolutam idiomatum in vno ſuppoſito, ſed per communicationem factam per ſynecdochem. Dicitur enim Chriſtus ſepultus ratione ſolius corporis, ſumpta parte pro toto.

Non placet reſponſio, quia per eandem perſonalitatem per quam ſubſiſtit Verbum ſubſiſtit anima rationalis contingentèr phyſicè vnita Verbo, ac per conſequens, quę poſsit ſumi adiectiuè. Quo ſenſu introducto, verum erit quod Verbũ ſubſiſtens in Deitate ſubſiſtat etiã in anima rationali, & ſit habens illam ſibi vnitam & copulatam; & ſicut ab humanitate vt forma Logica dicitur humanatum; ita ab anima logicè per idiomata, animatum; contra Gonet diſp. 9. art. 3. §. 1. & cõmunem. Item Verbum poteſt eſſe hoc ſubſiſtens in anima beata: ergo & denominari per illam Beatum: ergo ſaltìm cum hoc addito & explicatione, poteſt eſſe vera talis propoſitio in ſenſu adiectiuo & contingenti: qui, quia non habet locum in nobis, ideò de nobis, nec anima nec corpus prædicabitur. Solùm ergo relegatur illa propoſitio: *Deus eſt Anima*, quia inuſitatus ſenſus adiectivus eius, nam communitèr anima ſumitur ſubſtantiué.

833 Obijcies tandẽ: hæc prædicatio *Deitas eſt homo*: eſt falſa; ergo & hæc, *Deus eſt Anima*. Ant. prob. quia nec eſt vera in ſenſu formali: non enim Deitas eſt ratio eſſendi homo, ſicut nec iuſtitia eſt ratio miſerendi; & ideò hæc etiã eſt falſa; *iuſtitia miſeretur*. Nec eſt vera in ſenſu reali, quia abſtractum vnius naturæ nequit prædicari de concreto alterius, ſic: *humanitas eſt Deus*. Reſp. tamen has propoſitiones eſſe inuſitatas & ideò explicatione egere. Tamẽ introducto ſemél ſenſu adiectiuo, in quo ſuppoſitalitas ſit rectum, & humanitas obliquum, hęc propoſitio habet hunc ſenſum. *Deitas eſt perſonalitas vnita humanitati*, quæ, identice vera eſt: falſa autem ſi *homo* ſumatur in ſenſu ſubſtantiuo, vt communitèr ſolet ſumi *homo* pro natura humana in recto.

ADDITIO PRO DICTIS ARTICVLO 9 ET 10.

834 POſt quæſt.16. Typis mandatam, hæc contra num.803. & num.805. occurrit difficultas, non quidem noua, nouitèr tamen me præmens. Virtus generatiua ſita in Deitate, vt modificata Paternitate, etiam ſi coaleſcat ex communi & proprio, adhuc eſt propria ſolius Patris, quoad ſe & quoad ſuum exercitium: ergo idem erit de virtute inmediata terminatiua vnionis, quæ etiam ſi coaleſcat ex communi & proprio, erit ſolius Filij & non Trinitatis, quoad exercitium terminandi vnionem. Conſequentia prob. quia vtròbique Deitas eſt virtus, vt modificata à perſonalitate. Vndè bona erat ſolutio numeri 808. infirmumque argumentum noſtrum numeri 807.

835 Reſpondetur 1. Concedo totum, attenta natura rerum & ratione ſecundùm ſe. Secùs addita ponderatione Toletani, quod poſtquam dixit, ſolius filij fuiſſe vniri (ſicut ſolius Patris eſt gignere) addidit excluſionem illam dicens, quod Filius vnitus fuit *ſecundùm proprium, non ſecundùm commune*: ergo non ſecundùm Deitatem, quæ adhuc vt contracta, rationem *communis* non amiſit. Nulla tamē authoritas à virtute generandi, Deitatem, vel commune, poſitiuè excluſit: imò includenda neceſſariò eſt, vtpotè ad quam pertineat ſpecialitèr communicatio, eſſentialitèr in generatione requiſita.

836 Reſpondetur 2. Conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, eiuſque probationem. Diſparitas eſt, quia in virtute generandi, Paternitas ad Deitatem ſe habet limitatiuè. Vndè non tribuitur Deitati ſecundùm ſe, ac per conſequens nec Trinitati quòd abſolutè generet, nec quòd abſolutè ſit virtus generatiua, niſi prout modificata Paternitate; at perſonalitas ad Deitatem in terminādo ſe habet ſolū contractiuè apud vos, ita vt homogeneè verificetur, quod Deitas ſicut perſonalitas, eſt incarnata, & quod eſt vnita, taliter quod apud vos, abla-

ta

ta perſonalitate, adhuc ipſa maneret per ſe & inmediatè vnita; ex quo benè arguitur à Toletano, & à D. Thoma, quod tota Trinitas maneret vnita in vna quaſi parte trium ſuppoſitorum, ſi Deitas per ſe eſſet vnita inmediatè: quia independentér etiam à perſonalitate & ratione ſui, eſſet vnita. Item Verbo Deitas ſub ratione Deitatis non eſt generatiua; at ſub ratione Deitatis eſt vnibilis, ac per conſequens, cum vt communis toti Trinitati ſit vnibilis, tota Trinitas eſſet vnita.

QVÆSTIO XVII.

DE EXTREMO ASSVMPTO.

ARTICVLVS I.

DE NATVRA ASSVMPTA.

837 QVæritur 1. Quas partes eſſentiales aſſumpſerit Verbum? Reſpondeo aſſumpſiſſe corpus & animam; non tamē aſſumpſit ſubſiſtentiam, ſed humanitatem. Eſt de fide apud DD. aliàs ſicut eſſet in Chriſto duplex ſubſiſtentia, ita duplex perſona. Nec obeſt 1. quod aliquando, vnus vel alter Pater imò & Toletanum iudicat aſſumpſiſſe hominem. Atanaſius etiam dicit *ſicut anima & caro vnus eſt homo: ita Deus & homo vnus eſt Chriſtus*. Et Eccleſia ait: *Tu ad liberandū ſuſcepturus hominem, &c.* Reſp. Eſſe locutionem impropriam & per ſynecdochem intelligitur de formaliori, nēpè humanitate aſſumpta ad faciendum hominem. Cur autē ea phraſi vſi ſunt? Lugo ait, quia antiquitus non erat introducta nec ſaltim communitér recepta, vna vox pro abſtracto, nempè *humanitas* (licet raro in aliquibus reperiretur) & alia pro concreto, nempè *homo*. Sicut nec modò eſt in vſu frequenti, *corpus* & *corporeitas* (quæ ſola ponitur ex vi Verborum in Euchar.) *ſanguis* & *ſanguinitas*, *aqua* & *aquitas*.

838 Nec obeſt 2. Aſſumpſiſſe corpus; atqui corpus dicit corporeitatem & ſubſiſtentiam: ergo aſſumpſit ſubſiſtentiam. Minor patet, quia corpus non eſt abſtractum ſed concretum. Reſp. negando min. de corpore ſumpto more humano pro materia organica ſumpta pro natura; in hoc enim ſenſu approbato à Patribus & Theologis, nō eſt cōcretum ſed abſtractū. Vel dicitur aſſumpſiſſe corpus ſumendo illud pro formaliori corporis, nempè materia & non pro complemento.

Aſſumpſit inſuper Verbum omnes partes organicas, quas informat anima rationalis & complet humana ſubſiſtentia in alijs hominibus. Probatur, quia omnes illæ ſunt de perfectione ſubſtantiali, vel integrali humanitatis.

839 Quæritur 2. An aſſumpſerit vnionem humanam? Negant aliqui, quos ſequitur Boneſpei diſp. 8. nu. 46. Probant, quia illa aſſumuntur à Verbo inmediatè, quæ in puro homine complentur per ſubſiſtentiam; atqui vnio non eſt ex his, ergo non eſt aſſumpta. Mai. prob. quia non requiritur vt humanitas magis ſubſiſtat in Verbo, quam in ſe. Minor etiam prob. quia ſubſiſtentia eſt terminus naturæ; atqui vnio non eſt natura, nempè principium motus & quietis: ergo non competit illi ſubſiſtere. Reſpondetur negando mai. in ſententia dicente vnionem compleri ſed non ſubſiſtere: quia vt aliquid aſſumatur à Verbo, licet non ſubſiſtat per Verbum, ſufficit ſi cōpleatur vt poſsit aſſumi à Verbo complente.

840 Teneo ergo contrarium cum communi. Prob. quia Scriptura, Concilia & PP. abſolutè docent aſſumpſiſſe omnem perfectionem ſubſtantialem humanitatis; vnio autem talis, eſt de conſtitutiuo. Conf. nam ſi ſolùm mediatè aſſumpſiſſet æquè aſſumpſiſſet accidentia, quod eſt incredibile. Inſuper: Verbum per communicationem idiomatum eſt genitum à Virgine; ergo, quia inmediatè aſſumpſit vnionem, & mediatè propter illam genitam, denominationem geniti. 2. quia ſi aliqua eſſet ratio, maximè, quia vnio non eſt ſubſiſtens, cum pendeat

à ſu-

à ſubiecto; atqui hoc non tollit, quo minus compleatur per ſubſiſtentiam, fiatque formalitêr independens ab alieno ſuppoſito, etiam ſi non ſortiatur ipſa in ſe, denominationem ſubſiſtentis, ideſt in ſeipſa ſiſtentis, quia ad hanc denominationem requiritur vtraque independentia, nempè à ſubiecto & à ſuppoſito. Potuit ergo compleri per Verbum, pro independentia à ſuppoſito.

Quare dicendum eſt, materiã animam & vnionem formaliter cõpleri, licet non quęlibet ſeorsùm ſortiatur denominationem ſubſiſtentis, provt eam ſortitur totum, ſicut humanitas. Vndè ad id, quod in fine primi argumenti obijciebatur, reſtat reſpondere: nempè, ſubſiſtentiam eſſe terminum naturæ; vnionem autem non eſſe naturam, & ſic non terminari per Verbum. Reſpondetur enim, ſtrictè ſubſiſtentiam eſſe terminum & complementum ſubſtantiæ, licet regularitêr dicatur eſſe terminus naturæ. Alitêr dicimus eſſe terminum naturę ſumptæ vt *quod*, vel vt *quo*. Vnio autem non eſt natura vt *quod* incompleta vel completa; eſt tamen vt *quo* intrinſecè, reſpectu naturæ completæ.

841 Infero 1. accidentia nempè ſitim, famem, &c. de facto ſolùm mediatè vniri Verbo, quia nõ eſt ad quid immediatè aſſumpta ſint, quia nec ſunt de conſtitutivo humanitatis, nec complebilia per ſubſiſtentiam. Hæc enim eſt ſubſtantia; accidentia autem non habent complementum ſubſtantiale. Confirmatur: ſubſtantia, non completur complemento accidentali: ergo nec accidens complemento ſubſtantiali. Videtur enim quòd complementum & res complenda debeant proportionari, & de facto Philoſophi docent compleri accidens per inhærentiam ad ſubſtantiam, non per ipſam ſubſtantiam. Ob hanc cauſam, ſubſtantia non completur quantitate, vel qualitate, licet ordinetur ad illas.

842 Inſuper 2. quia exiſtere per ſe, perſeitate poſitiua ſubſtantiali independentiæ à ſubſtentante, eſt modus propriiſsimus eſſendi ſubſiſtentiæ, per quem contraponitur eſſentialitêr accidenti. Quòd ſi accidentia

Digitized by Google

Euchariſtiæ ſint creata, & exiſtant per ſe, illa perſeitas non eſt poſitiua,de qua loquimur,ſed negatiua & impropria.3. quia nec facilè explicari poteſt quo genere vnionis Deus vniri poſsit cũ accidẽtibus,cum nec poſsit vnione cõtinuatiua,vtpotè terminata ad materialia,nec vnione naturę & ſubſiſtẽtię,nec vnione actus & potẽtię.

843 Dices: vnione eſſentiæ & exiſtentię potuiſſe vniri: quatenùs quęvis eſſentia poteſt exiſtere per exiſtentiam Diuinam, tanquam per actualitatem vltimam,ad quod non requiritur quòd exiſtentia Dei ſit forma ſtricta, ſed terminus: Et propterea humanitas apud Thomiſtas per exiſtentiam Deitatis fit exiſtens. Vndè accidens poteſt vniri Deo vt termino, vel vnione creata, vel educta de potentia accidentis & habente Deum pro puro termino. Tale autem accidens non inhęreret Deo.ſiue enim eſſet creatum,ſiue eductũ & inhærens ſuo ſubiecto,inmediatê per aliam vnionem Deo vt termino puro vniretur. Ita de poſsibili tenet P.Bernal diſp.25. num.22.ſed negat idiomatum communicationem.

844 Nec obeſt 1. indè ſequi quòd Deus, v.g. eſſet albus ab albedine vnita, ſicut eſt humanatus. Nego conſeq. quia denominatio albi eſt potentiæ & formę phyſicę. Solũ ergo eſt actuans & albedinem terminans. Nec 2. accidẽs à termino ſubſtãtiali nequit reddi ſubſiſtens: ergo nec exiſtens ab exiſtentia ſubſtantiali Dei. Nego conſeq. quia exiſtentia non eſt actualitas propria ſubſtantię vt ſubſtãtia eſt,ſed eius vt ens. Et ſic exiſtentia Dei quæ eminentèr eſt ſubſtãtia & accidens,poteſt vt ſic,accidens denominare formalitèr exiſtens. Imò & cum illo denudato propria exiſtentia,facere ens per ſe accidentale,ſicut cum humanitate denudata,ſubſtantiale. Vtròbique enim ens incompletum, completur & trahitur ad eſſe diuinum ſubſtituens eminentêr pro proprio,ad quòd ordinabantur. Nihilominùs licet in hac vnione accidentis cum Deo inmediata,non cernatur aperta repugnantia, ad eum modum, quo apud Bernal plures docent accidentia Euchar.vniri phyſicè Corpori Chriſti vt puro ter-

Digitized by Google

termino : de facto tamen, admittenda non eſt inmediata aſſumptio, ſed mediata; quia nullum eſt fundamentum: & accidentia apud nos propria gaudent exiſtentia.

845 Obijcies : Deus eſt paſſus in Chriſto : ergo aſſumpſit paſsionē, ſicut nuper diximus de vnione genita, quia eſt genitus. Nego conſequentiam, qui dicitur paſſus per comunicationem idiomatum, ad quam ſufficit vnio inmediata ad humanitatem paſſam, & mediata ad paſsionem. At ſi non aſſumpſiſſet vnionem humanam, nec mediatè eſſet gentus, quia ſola vnio inmediatè & formaliter eſt genita, & per eam à Verbo inmediatè aſſúmptam, Verbum dicitur mediatè genitum ; inſuper minuitur gloria Virginis ſi vnio humana non aſſumatur, ſecùs ſi accidentia.

ARTICVLVS II.

DE SANGVINE.

846 QVæritur an aſſumpſerit Sanguinem ? Affirmo cum communi ſententia contra Durandum. Videatur Boneſpei diſp. 8. dub. 1. Prob. 1. Authoritate. Nam Clemens 6. in extrauaganti : *Vnigenitus de penis & remiſsionibus*, *ait* ; *ſuffeciſſe pro Redemptione gutam ſanguinis propter vnionem ad Verbum.* De quo textu Lugo diſp. 14. ſect. 2. Epheſinum canone 5. ait, *Verbum equè communicaſſe carni & ſanguini.* Tandem, quia hìc eſt communis ſenſus Eccleſię, dum ſanguini tribuit ſummum illum valorem. Ratione etiam probatur, quia ſanguis ſiue informetur anima ſiue nòn, eſt de integritate humanitatis, nam ſaltèm eſt alimentum proximum, & natura ita pendet à ſanguine, vt ſine illo ſtatìm pereat, & ob hoc dicit Scriptura : *Anima carnis in ſanguine eſt*; atqui aſſumpſit humanitatem integram & perfectam, vt eſt commune apud Theologos. Deficeret etiam venis ſubſtantialis ille ornatus, ſi deficeret ſanguis.

847 Obijcies 1. Sanguis habet formam materialem; ſed

ſed hæc non habet ſubſiſtentiã: ergo Verbum non ſuplet pro illa. Nego de ſubſiſtentia vt complente ipſam formam & ſic eſt falſa minor. V. num. 835.

848 Obijcies 2. Manſiſſe in corona & clauibus aliquas gutas; ſed iſtæ non manent vnitæ Verbo: ergo nec antea erant vnitæ. Conſequentia prob. quia quòd ſemèl aſſumpſit, nunquam dimiſsit. Conceſſa mai. & min. nego conſequentiam: quædam enim gutæ manſerunt poſt Reſurrectionem, aliæ verò virtute Angelica fuerunt collectæ, & reſtitutæ Chriſto ad integritatem & ſubſtantialem ornatum venarum (alimentum enim iam non erat neceſſarium). In Chriſto autem omnes ſunt vnitæ Verbo, secùs quæ manſerunt in clauibus, &c. Nego autem conſequentiam, & ad probationem reſpondetur cum multis, axioma illud ſolùm loqui de partibus principalibus, corpore nempè & anima, & etiam de gutis illis ſanguinis, quæ iterum ad corpus reſumendæ erant (alias autem dimiſsit ſicut & præputium). Vnio enim humana in triduo & aliquę gutæ atque aliquæ partes materiæ per nutritionem deperditæ, dimiſſæ ſunt.

849 Obijcies 3. Sequitur habuiſſe Chriſtum ſanguinem ſuperfluum, ſiquidem reſurgens manſit cum ſufficienti, dimiſſo aliquo. Nego ſequelam abſolutè: ſanguis enim neceſſarius non conſiſtit in indiuiſsibili, ſed aliquando dantur aliquæ gutæ plus, aliquando minus. 2. reſpondetur manſiſſe cum ſufficienti pro ſe, ſed habuiſſe alias gutas non pro ſe, ſed pro reliquijs in terra dimittendis, vel alijs muneribus: Sic Adam habuit coſtam ſuperfluam pro ſe, & neceſſariam pro formatione Euæ: abſolutè autem non erat ſuperflua.

850 Obijcies 4. Si ſanguis non habet animam: ergo Verbum aſſumpſit duas naturas integras, humanam & ſanguineam. Diſtinguo: abſolutè integras & diſparatas, nego. Subordinatas ad integrandam & ornandã vnam ſubſtantialitèr, concedo. Obijcies 5. fore verã hanc prędicationem 1. *Deus eſt ſanguis, Deus eſt effuſſus* ſicut hæc *Deus eſt homo & paſſus.* Poteſt concedi ſequela licet ſit ina-

inuſitata. Senſus enim eſt: Deus eſt ſuppoſitum habens ſanguinem vnitum. Alij negant, quia partes integrales non ſolent prædicari de ſuppoſito integro, v.g. *homo eſt brachium*, quantumvis brachium conſtet anima materia & ſubſiſtentia. Sed in rigore loquendo, in ſenſu ſaltìm adiectiuo, difficilè recuſabuntur de ſuppoſito aſſumente, licet negentur de homine ſubſtantiuè ſumpto.

851 Dico 2. contra Caietanum, aſſumpſiſſe totum ſanguinem. Tùm quia Concilia & PP. loquuntur indiſcriminatim. Tùm quia totus eſt eiuſdem rationis, & totus continetur in venis, & non eſt fundamentum concedendi de vno & negandi de alio: licet enim aliqua pars, ſit minus defęcata, etiam eſt ſanguis. Imò addo effuſſum in paſsione, manſiſſe vnitum Verbo in triduo. Probatur, quia in Synodo 6. damnatur hæreticus quidam dicens: Verbum in triduo dimiſiſſe carnem, ſanguinem & voluntatem humanam. Inſuper, quia vt refert directorium inquiſitorum, par. 2. quæſt. 9. damnauit Clemens 6. propoſitionem Doctoris Barchinonenſis, ſanguinem effuſſum non manſiſſe in triduo vnitum Verbo. Vnde manſit ſaltìm vnitus, qui poſtea collectus eſt in reſurrectione, vt dixi ſupra; ſecùs gutæ non collectæ, quia ex tunc manſerunt pro derelictis.

852 Dico 3. Aſſumpſiſſe alios tres humores. Prob. quia pertinebant ad integritatem & conſiſtentiam humanitatis, & ad conuenientẽ humani corporis diſpoſitionem atque operationes. Videatur Bernal de hoc & ſequentibus. De dentibus & vnguibus idem dico ſecundùm partes non excrementicias, ſed pertinentes ad integritatem. An capilli ſint cenſendi excrementa, pete ex tua Animaſtica. Aſſumptos tamen à Verbo veriſimilius eſt, ſaltim ſecundùm illas partes ſecundùm quas pertinent ad humanitatis virilis ornamentum neceſſarium & integritatem.

AR-

ARTICVLVS III.

DE ORDINE ASSVMPTIONIS.

853 Difficultas procedit: quid Verbum prius aſſumpſerit; humanitatem ne, vel partes? Et in primis quæſtio non procedit de prioritate temporis: certùm enim eſt in eodem inſtanti reali, in quo humanitas producta eſt, animaque Chriſti creata, vtramq; fuiſſe à Verbo aſſumptam. Et hoc eſt; quod volunt PP. dum clamant, humanitatem ſiue animam *aſſumptione ipſa productam*: non quòd aſſumptio ſit ipſa productio, ſed quia ita connexæ, & ſe invicem concomitantes, vt non fuerit vna tempore prior alia, de quo nu.743.

854 Intendunt ergo, errores duos declarare; vnum Eutichis dicentis: prius tempore productum hunc hominem Ieſum, quam vniretur: & alium Origenis ponentis animas omnes, & inter eas animam Chriſti, fuiſſe ab initio productas, & in tempore ad corpus tranſlatas & incluſas. Vnitam fuiſſe Verbo ante Incarnationem damnatur Canone 2. Concilij 5. Generalis, ſic dicentis: *Si quis dicit, aut ſentit animam Domini præ extitiſſe, vnitamque eſſe Deo Verbo ante Incarnationem, aut natiuitatem ex Virgine, anathema ſit.* Videatur D. Thom. quæſt.6.art.3.

855 Quæſtio ergo eſt de ſola prioritate naturæ, vel rationis. Poteſt autem procedere vel ordine intentionis, vel ordine executionis. Recẽt. aliqui loquẽdo de ordine intentionis docent non priùs aſſumptam humanitatem, quàm partes. Fundamentum poteſt eſſe. 1. quia ipſiſsimum decretum de humanitate eſt de partibus, vtpotè ipſius conſtitutiuis: ergo non potuit priùs decerni aut intendi humanitas, quàm Verbum. 2. quia licet in intentione ſit prior finis, quam media, eo quòd propter illum intendantur iſta, & ſimilitèr partes propter totum, id eſt verum, ſi ſe haberent vt media; ſecùs ſi ſe

ha-

habeant vt conſtitutivum; abſque iſto enim finis eſt inintelligibilis, & inintendibilis. Videatur P.Bernal.

856 Aſſero oppoſitum cum D. Thoma, & communi ſententia. Patet, quia quòd intenditur directè & ratione ſui, dicitur eſſe priùs in intentione quàm quòd indirectè, & in alio, ſiue ratione alterius; atqui humanitas intenta eſt ratione ſui; partes verò in illa, ſiue ratione illius; *finis enim Dei fuit fieri homo merens, & moriens* & propter hoc aſſumpſit animam ad merendum, & corpus ad moriendum: ergo illa fuit in intentione prior.

857 Ad oppoſita reſpondetur, diuerſum eſſe, quòd aliquid ſit priùs in intentione alio; & quòd decretum illius ex parte decreti ſit priùs quàm decretum de iſto, ideſt, de partibus; etenim priùs in intentione eſt priùs obiectiuè, quatenùs vt cauſa finalis mouet ad intendendum illud. Fateor ergo decretum humanitatis ex parte ſua eſſe formaliſsimè partium abſque vlla prioritate ex parte decreti: Secùs ex parte obiecti ſiue ex parte mouendi, quia humanitas eſt propter ſe, & directè; partes indirectè in illa, & propter illam. Ex quo patet ad primum. Et ad ſecundùm reſpondetur, licet partes non ſint media, ſed incluſæ in toto, ſunt tamen volitæ more mediorum nempè ratione totius.

858 Quantùm attinet ad ordinem executionis certùm eſt, vt iam dixi humanitatem in eodem 1. inſtanti reali conceptam, conſumatam, & ſimùl Verbo vnitam. Propterea Conceptio eius Mathæi 1. vocatur natiuitas: *Quòd enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt, &c.* quia in Conceptione fuit tàm perfectè formatus, quàm cum naſcebatur.

859 Difficultas tamen eſt: An in executione aſſumptio vnius partis, præceſſerit in aliquo ſigno aſſumptionem alterius? Reſp. 1. Recent. aliqui, priùs fuiſſe aſſumptam materiā organizatam; & poſtea animā; & poſtea vnionē humanā dependētē ab vtraq́. Prob. quia partes eo ordine producuntur in nobis: non enim ſunt ſine neceſſi-

tate multiplicanda miracula. Sed modus aſſumendi ſubſiſtentiam diuinam conformandus eſt modo proprio, quantùm fieri poſsit. Verbum enim aſſumpſit eas ſuplendo ſubſiſtentiam propriam & ordinem ipſius. Vndè exiſtentia vnionis humanæ eſt poſt materiam, vtpotè effectus eius; imò vnio non eſt aſſumpta in ſigno, in quo eſt producta ſed in ſequenti. Ratio eſt, quia vnio humana non pendet ab vnione ſui cum Verbo, ſed potius iſta pendet eſſentialitèr ab illa: ergo iſta exiſtit & completur & aſſumitur, poſt illam.

860 Nec obeſt Sanctus Thomas hîc art. 4. aſſerens non priùs fuiſſe aſſumptam materiam, quàm eſſet iam caro humana: ergo nec priùs quàm eſſet vnita animę, quia per talem vnionem facta eſt humana. Negant conſequentiã, quia iam erat caro humana per diſpoſitiones & organizationem. Ex quo reſpondent 2. ad quæſt. materiam priùs fuiſſe aſſumptam, quàm animam. Prob. quia priùs materia eſt diſpoſita & organizata, quàm creetur anima, ſiquidem creatur iſta ad exigentiam materiæ diſpoſitæ.

861 Si dicas ex Patribus, quòd caro aſſumpta eſt mediante anima. Atqui medium priùs eſt in executione. Reſp. ly *mediante* indicare quòd aſſumpta eſt propter animam: non quòd anima ſit medium cauſatiuum corporis, ſed mouens in intentione, vt fiat corpus. Hæc doctrina facilè defendi poteſt, quatenùs ait, materiam priùs fuiſſe aſſumptam in re, quàm animam, & vnionem: quòd autem anima priùs fuerit aſſumpta, quàm vnio, non admittetur in libris de generatione à negantibus animæ rationali geniti, prioritatem & influxum in vnionem. Etenim quòd anima non pendeat ab vnione, & iſta pendeat ab illa, ſi eſt ſine cauſalitate, videtur inſufficiens ad prioritatem, ſicut & in termino producto reſpectu ſuæ productionis.

862 Si quis velet tenere oppoſitam doctrinam, dicat, in executione priùs, ante omnem aſſumptionem productam totam humanitatem ſubſtantialitèr, & in ſigno

ſe-

Digitized by Google

ſequenti, Verbum toti illi ſimul vnitum, quia eſt vnica ſubſiſtentia. Et idem de noſtra ſubſiſtentia ſi ſit vel eſſet vnica reſpectu humanitatis; per quod patet ad oppoſita. Etenim connaturalius eſt, quòd ſi vnicus ſit terminus & complementum, aſſumptioni iſtius, tota ſimul præexiſtat humanitas. Et quòd corpori priùs conveniat compleri per animam in ratione naturæ integræ, quàm in ratione ſuppoſiti.

863 Obijcies: In reſurrectione, corpus & anima priùs fuerunt vnita Verbo quàm eſſent vna humanitas; ergo ſimilitèr in prima generatione. Nego conſeq. quia in Reſurrectione nō potuit alitèr evenire, niſi priùs Verbū dimiſsiſſet corpus & animā, & iterùm eas reaſſumeret: quòd non potuit fieri ita connaturalitèr. At in 1. generatione potuit ſic connaturalius fieri, & ob rationem nuper datam & ideò ſic factum fuiſſe tenendum eſt.

QVÆSTIO XVIII.

DE ASSVMENTE ET ASSVMPTO IN alio ordine rerum.

ARTICVLVS I.

AN SVBSISTENTIA ABSOLVTA DEI POSSIT humanitatem terminare?

864 NEgant Lorca, Beccanus, & alij cōtra Recentiores & doctrinam communem Thomiſtarum. Probatur 1. quia talis vnio eſſet duplicis naturæ perfectæ. Hanc autem Philoſophia non agnouit: ergo. Maior patet, quia cum Deitas & ſubſiſtentia illa non diſtinguerentur virtualitèr, (non enim dicerent inter ſe aliquam contradictionem) nequiret vna & non altera, eſſe vnita inmediatè. Minor autem probatur, quia ſolùm ſunt agnitæ in Scholis vnio potentiæ & actus, ſiue ſubiecti & formæ phyſicæ. Naturæ & perſonalitatis, quæ

eſt.

eſt naturæ & termini: vnio continuatiua; & eſſentiæ, atque exiſtentiæ. Atqui non eſt ex ijs; ergo repugnat talis vnio.

865 2. Prob. quia nullum poteſt dare effectum hæc ſubſiſtentia humanitati: ergo ſicut Deitas vt natura eſt præciſsè, non poteſt humanitati vniri, quando nullum poteſt præſtare effectum naturæ proprium; ita nequit vniri vt ſubſiſtentia abſoluta. Antec. prob. quia illa ſubſiſtentia non eſt perſonalis: ergo nequit reddere humanitatem incommunicabilem alteri ſuppoſito, nec vltimo terminatam aut completam (ſed potius relinquit capacem vt cõpleatur) quia omnes ij effectus ſunt proprij ſubſiſtentiæ perſonalis, vel ſuppoſitalis. Nec item redderet independentem, ſiue impotentem dependere ab alieno ſuppoſito, quia hoc eſt proprium ſubſiſtentiæ cõplentis, & vltimo terminantis.

866 Nec dicas: effectus hos præſtari tunc à perſonalitatibus Diuinis. Contra, quia ſicut hodie humanitas vnita perſonalitati Verbi non terminatur per ſubſiſtentiã abſolutam; ita tunc non terminaretur per relatiuas ex vi vnionis: quia tàm vnio facta ad Deitatem, non tangit immediatè perſonalitates; quàm vnio facta ad has, non tangit immediatè illam.

867 Aſſero oppoſitum, admiſſa ſubſiſtentia abſoluta. Ita Bernal diſp. 24. ſect. 1. Gonet diſp. 8. art. 3. & multi alij. Probatur 1. quia vt rectè Bernal ſectione 1. num. 3. Tolletanum 6. & 11. Dum negant vnionem ad Deitatem non reddunt pro ratione impoſsibilitatem, ſed potiùs poſsibilitatem ſupponunt, cum aiunt quòd ſi vnio facta fuiſſet de facto ad Deitatem, tres Perſonæ fuiſſent incarnatæ. Hoc autẽ licet de facto non ſit, non eſt impoſsibile. Itẽ D. Tho. quęſt. 3. art. 2. abſolutè docet Diuinam naturam perſonalitatibus præciſis poſſe creatam aſſumere. Nec loquitur de Deitate alia chimerica, quæ eſſet Perſona, ſed de iſta.

868 Secundò, quia poſſet humanitatem reddere exiſtentem per ſe ſine indigentia alterius ſubſtentaculi,

&

Digitized by Google

& de abſtracta facere ſubſtantialitèr concretam, ſicut reddit Deitatem. Si enim hæc ſubſiſtētia de ſe eſt ratio vt Deus ſubſiſtat in natura propria; ergo poteſt eſſe etiam ratio vt etiam ſubſiſtat in aliena, complendo & perſeitando illam vice propriæ: ſicut ob eandem rationem id præſtat perſonalitas Verbi. Continet enim Abſoluta eminentèr creatam ſaltìm vt perſeitas eſt, licet non contineat eam vt perſonalitas eſt. Hoc autem impedit quòd reddat humanitatem perſonatam, non quòd reddat perſeitatam. Etenim perſonalitas creata duplex exercet munus. Vnum reſpectu naturæ, dum reddit illam exiſtentem per ſe & ſine indigentia ſubſtentaculi alieni. De quo nos 1. part. num. 192. Aliud præſtat concreto vt tali ſiue ſuppoſito, (non naturæ ſecundùm ſe) reddendo illud alteri incommunicabile. Hoc munus eſt proprium perſonalitatis; illud eſt ſubſiſtentiæ in genere. Et hoc eſt quod præſtaret ſubſiſtentia abſoluta humanitati, ſicut & illud præſtat Deitati.

869 3. Prob. quia illa vnio eſſet naturæ & ſubſiſtentiæ vt puri termini, quæ ſatis eſt cognita in ſcholis; quia nō propterea eſſet vnio duarum naturarum formalitèr & quoad munus. Etenim non minus perſonalitas Verbi eſt formalitèr & virtualitèr filiatio, quàm Deitas ſit ſubſiſtentia: atqui de facto vnitur ſolùm vt perſonalitas, & non vt filiatio formalitèr, ſiue quoad munus reddendi filium naturalem, ſicut & anima rationalis vnitur materiæ ad reddendam illam vnitam & animatam, ſecùs ſpiritualem aut rationalem: ergo ſimilitèr.

870 Ad argumenta: reſpondeo. Ad primum vnionem non fore duplicis naturæ integræ in ratione naturæ, ſed in ratione & munere perſeitatis & ſubſiſtentiæ. Adde quod P. Bernal diſp. 24. nu. 14. defendit poſsibilem vnionem humanitatis ad attributa abſoluta Dei, etiam non admiſſa ſubſiſtentia abſoluta. Talis autem vnio licet non eſſet in ſcholis cognita adhuc, nō facilè oſtēdetur repugnare, ſicut nec vnio humanitatis ad exiſtētiam Dei apud Thomiſtas. Ad 2. Reſp. ex loco citato 1. partis ſubſiſtē-

tiam

Digitized by Google

tiam ſtare in perfectione poſitiua perſeitante naturam, & excludente neceſsitatem alieni diſtincti ſubſtētaculi. Quod ſi aliud ſubſtentaculum adueniret, vel ex fecunditate vt in Diuinis, vel ex miraculo; nunquam tamen ex neceſsitate.

871 Hinc dico: ſubſiſtentiam abſolutam præſtare ſupradictā perſeitatem ſolam abſque perſonatione humanitatis. Quod ſi adhuc ille homo cócretus cōmunicaretur tribus Perſonis, hæc non ſunt aliena homini in cócreto, ſed propria, & ex fœcunditate ſui cócreti, non ſuæ naturæ: eſſet enim Pater Filius, & Spiritus S. Vndè non inferas 1. quòd ille homo vt talis non eſſet perſona cum non fieret incommunicabilis. In primis dico cum Bernal non eſſe inconueniens quòd non ſit Perſona. Siquidem non eſſet rationalis naturæ individua & incommunicabilis ſubſtantia. Reſp. 2. diſtinguendo: non eſſet Perſona in vi inmediata & formali illius ſubſiſtentiæ communis, concedo; in vi mediata & radicali, nego; nam eo ipſo reſultat quòd ſit triplex Perſona Diuina.

872 Nec 2. inferas, quòd eo ipſo deberet perſeuerare in illa humanitate perſonalitas creata. Prob. quia illa ſubſiſtentia non præſtat vtrumque munus creatæ perſonalitatis, nempè perſeitatis & incommunicabilitatis, ſed ſolùm primum. Cum autem nequeat pro vtroque munere ſubſtituere ſubſiſtentia abſoluta nequibit perſonalitatem creatam impedire. Reſp. enim negando ſequelam. Ad probationem reſp. 1. præſtare vtrumq; munus in vi ſua: in formali & inmediata tribueret perſeitatem. In radicali & mediata, tres perſonalitates, vt dictū eſt. Inſuper 2. vno munere perſeitatis præſtito, eo ipſo excluderet perſonalitatem creatā. Eſſet enim contradictio quòd humanitas illa ſimùl eſſet per ſe in proprijs & in alienis iuxtà communiorem ſentētiam. Neſcio an veram, de quo ſtatim. Fortè enim excluditur potiùs connaturalitèr à ſuperfluitate vtriuſque, quàm à contradictione.

873 Aliæ Authoritates obijci poſſunt ex Vazquez, quas

quas adducit Gonet, in quibus à Concilijs & præcipuè Toletano & à PP. probatur, quòd vnio Verbi facta eſt ad Perſonam, ex eo ſolùm quod non eſt facta ad naturam. Eſſet autem mala conſeq. ſi daretur medium nempè fieri ad ſubſiſtentiam abſolutam. Reſp. tamen ex Gonet argumentum adhuc eſſe bonum ad hominem, licet non ſit bonum ex terminis. Agebant enim contra hæreticos ſolùm diſputantes de vnione ad vnitatem naturæ, vel ad vnitatem Perſonæ. Reſp. ad Toletanum, ex Bernal & Gonet negando verba Concilij continere, nec vmbram illationis. Ea dedimus nu. 804.

874 Difficilior eſt D. Thom. authoritas hîc quæſt. 2. art. 2. in corpore vbi ait, *quod omne, quod ineſt alicui Perſonæ, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue nòn, vnitur ei in perſona*. Ex quo antecedenti elicit hanc concluſionem. *Si ergo, humana natura Verbo Dei non vnitur in Perſona, nullo modo ei vnitur. Et ſic totalitèr tollitur Incarnationis fides.* Arguo ſic. Si non vnitur in Perſona, nullo modo ei vnitur? Ergo, quia repugnat vniri in natura.

875 Reſpondetur 1. loqui de vniri *alicui Perſonæ determinatæ*; vt conſtat ex contextu. Si autem vnio ad Verbum non ſit in Perſona ipſius, ruit fides de Incarnatione, quæ eſt ſolius Verbi. Reſpondetur 2. D. Thomam, vt conſtat ex vltimis verbis, ſupponere, quod de facto humanitas ad Verbi naturam non pertineat. Suppoſito ergo, quòd humanitas Verbo ſecundùm Deitatem non ineſt, ſi alias nec ineſt perſonalitati, ex his benè infertur, quòd nec Incarnatio datur, nec vnio ad Verbum, quia nec eſt ad naturam, vt ſupponimus, nec ad perſonam, vt vos dicitis.

876 Quod ſi in 3. ſent. quæſt. 2. art. 3. ait: *circumſcriptis Perſonis naturam non poſſe aſſumere*: expreſsè loquitur, ſi circumſcribatur omnis ratio ſubſiſtendi, & omnis perſonandi, ita vt auferatur à Deitate ſubſiſtere in ſe, & in alio ſubſiſtente, non verò ratione ſubſiſtendi perſeuerante (quæ eſt vna ex duplici ratione, quàm imbibit perſonalitas) prout perſeuerat in abſoluta ſubſiſtentia.

ARTICVLVS II.

DE PERSONA ASSVMENTE MVLTIplici, vel vna.

877 QVæritur 2. An tres Perſonæ poſsint aſſumere vnam humanitatem? Negant Scotus, Lugo, & alij. 1. quia ex D. Thoma, eſſent tres Perſonæ, & vnus homo. Hoc autem repugnat, quia eſt quædam ſpecialiſsima incohatio Myſterij Trinitatis ſtatis in vno & triplici. De cuius incohationis repugnantia, vide infrà quæſt. 20. art. 4. & 1. part. à num. 291. Reſp. neg. min. eiuſque probationem. Tum quia cum non ſtaret in identitate perſonalitatis cum natura afferente cõtradictionem, non eſſet Trinitatis incohatio ſpecialis. Tum quia illa multiplicitas Perſonarum non eſſet ex innata fœcunditate naturę, ſed ex potentia obedientiali; ſicut correſpondentia æterna ad omne tempus, ſi non naſcitur ex natura durantis, non eſt incohatio Diuinæ Æternitatis.

878 Probatur 2. quia ſequeretur confuſio in Perſonis Trinitatis, nam Pater cum ex vi productionis temporalis eſſet à Deo in ſimilitudinem naturæ, eſſet ſimùl Filius, ſicut Chriſtus ob id eſt Filius: imò & Spiritus Sãctus, tunc eſſet Filius. Reſpond. negando aſſumptum. Ad probationem Pater Perez ab Vnanoa hîc diſp. 31. negat. Patrem fore Filium adhuc temporalitèr, quia non procedit, ſecundùm aliquid ſui à virtute generatiua, ſed ab Omnipotentia. Vndè nec eſſet Filius adoptiuus, vtpotè non extraneus, nec eſſet naturalis, cum careret Filiatione Perſonali à virtute generatiua, quę eſt fundamentum in Chriſto Filiationis temporalis. Eſſet ergo hæres & habens ius ſubſtantiale ad bona Patris, non tamen omnis hæres eſt filius, vt patet in Spiritu Sancto, qui habet Deitatem & ius ad omnia bona Patris & procedit ab illo, nec propterea eſt Filius, quia non procedit ex vi virtutis generatiuæ Paternæ.

Alij

879 Alij concedunt & benè, fore ſimùl Patrem & Filium, Filiatione ſubſtantiali: non adoptiua, ſed propria, ſiue Filiatione, ſubſtantialis ſanctificationis, quę licet non pertingat ad naturalem virtutis generatiuæ, eſt tamen ſtrictior & ſimilior analogicè quàm adoptiua. Nec eſt inconveniens eſſe ſimùl Patrem & Filium in vno ſuppoſito ob diuerſas naturas & per communicationem idiomatum, ſicut Chriſtus eſt Creator & creatura, Æternus & temporalis.

880 Tertiò probatur, quiá tunc Pater eſſet homo & Filius homo; atque idem homo: ergo Pater eſſet Filius & Filius eſſet Pater. Conſequentia probatur, quia extrà Trinitatem Æternam: *quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*. Reſpondetur 1. negando conſequentiam, quia fit tranſitus de modo eſſendi idem cum vno tertio, ad modum eſſendi idem inter ſe. Nam iſte eſt per idemtitatem, non verò per idiomatum communicationem, ſicut ille; quę non datur inter diſtincta ſuppoſita, ſed in vno propter diſtinctas naturas.

881 2. Reſp. ſi ly *homo* ſumatur adiectiuè, non datur vnum tertium, cum ſit duplex ſuppoſitum, ſicut in hoc ſyllogiſmo: *Homo eſt animal; Leo eſt animal: ergo Leo eſt homo*. Si ſubſtantiuè vt vnus homo, adhuc non erunt idem inter ſe, quia idemtitas cum vno tertio non eſt adæquata & cum toto illo. Aggregatum enim ex humanitate & Paternitate in recto, non dicit idemtitatem adæquatam cum aggregato ex Filiatione & humanitate in recto. Ob cuius defectum hìc ſyllogiſmus non concludit: *Homo formaliſsimè eſt animal, homo formaliſsimè eſt rationale: ergo rationale formaliſsimè eſt animal*. Deficit enim idemtitas formaliſsima cum tertiò, quæ ſit adæquata & ſolùm datur inadęquata.

882 4. Probatur: Illa natura per Paternitatem ſiſteret in ſuppoſito Patris & non ſiſteret, ſiquidem tranſiret ad Filium. Sed hæc eſt contradictio. Si reſpondeas, negando ly *non ſiſteret*. Solùm enim eſt verum, quod ſiſteret in vtroque & in quolibet eſſet vltimo terminata. Sed

contra: Poſt vltimum non datur aliud & in vltimo ſiſtitur: ergo ſi natura tranſit ad Filium, in Patre non erat vltimo terminata. Ideò alitèr reſpondeo, concedendo ſiſtere & non ſiſtere; tamen cum addito. Siſtit enim in Patre quoad ſufficientiam. Non ſiſtit, ſed tranſit ad Filium quoad ſuperabundantiam, & ſic ab vtroque completur. Et in hoc non eſt contradictio.

883 5. Probatur; vna perſonalitas Diuina, communitèr aſſeritur, quod poſsit plures complere humanitates, eo quòd virtus terminandi ſit infinita & non exhauritur per vnam naturam finitam: ergo vna humanitas vtpotè finita exhaurietur per vnam perſonalitatem infinitam, nec erit capax, vt perſonetur per alias. Data probatione antec. nego conſequentiam, quia capacitas obedientialis humanitatis eſt infinita ſyncategorematicè, & quando habet vnum terminum finitum, eſt potens ad alios finitos non involuentes contradictionem. Cum igitur terminatur vna perſonalitate Diuina, perſonatur ab illa virtualitèr finitè, quia non perſonatur quantùm perſonalitas eſt in ſe, ſed modò & vnione finita, ac per conſequens finitè. Si dicas. Saltìm perſonatur finitè, quantùm illa perſonabilis eſt: ergo non manet capacitas ad aliam perſonationem. Reſpondetur, quantùm perſonabilis eſt intenſiuè, concedo; quia omnes aliæ perſonalitates, non præſtabunt plus, quàm iſta: non verò extenſiuè, & per alias vniones ad alias perſonalitates.

884 Vltimò & à priori. Idem effectus nequit procedere ſimùl à multis cauſis totalibus. Atqui illa humanitas pendens à triplici ſubſiſtentia, penderet à triplici cauſa formali totali: ergo. Minor patet, quia cum quælibet ſubſiſtentia ſufficiat, quælibet eſt totalis. Reſpondet Gonet diſp. 8. art. 4. §. 2. non fore à pluribus cauſis totalibus, benè verò à pluribus terminis hæc autẽ depẽdentia eſt impropria. Si dicas: repugnat etiã à plurib⁹ terminis apud vos, vt patet in corpore, quod nequit eſſe circumſcriptiuè in duplici loco, licet ſolùm pendeat à locis, non à priori, ſed quaſi à terminis: ergo & à dupli-

plici perſonalitate vt termino. Reſpondet à duplici ſubſiſtentia pendere naturam poſſe, quia id habet natura in vi potentiæ obedientialis; ſecùs corpus à duplici loco, quia id haberet à quantitate in vi formę, quæ de ſe habet prębere ſubiecto, non ſolùm vnicum effectum primarium, ſed vnicum etiam ſecundarium, qualis eſt reſpectu quantitatis, extenſio in ordine ad locum. Vndè vnum corpus vnico loco adęquatur, non ſolùm intenſiuè, ſed extenſiuè, & repugnat alia extenſio.

885 Sed contra, quia duplex effectus ſecundarius vnius formæ non repugnat: ergo nulla eſt ſolutio. Antec. prob. Tùm quia ideò repugnat duplex primarius, quia iſte eſt ipſa forma communicata & ſi hæc eſt vna, ille erit vnus. Atqui ſecundarius eſt diſtinctus à forma: ergo licet quātitas ſit vna, iſte poteſt eſſe multiplex. Tùm quia ab vna forma ſolet prouenire duplex ſecundarius, ſicut ab vna liberalitate duplex expulſio, nempè prodigalitatis & auaritiæ. Tùm quia effectus ſecundarius eſt ſupplebilis à Deo. ergo dante quantitate vnam extenſionē in vno loco, poterit Deus ſupplere aliam in alio per reproductionem, vel alia via.

886 Reſp. melius, non repugnare quòd idem effectus procedat à multiplici cauſa totali generalitèr loquendo: de multiplici formali ſolū eſt repugnantia, ſed quòd hoc non ſequatur, patebit ex probatione noſtræ aſſertionis.

887 Aſſero ergo poſſe tres Perſonas vnam humanitatem aſſumere. Ita communitèr alij Theologi. Probatur 1. quia nulla eſt repugnantia ex Myſterio Trinitatis, aut incohatione ipſius, cùm humanitas nec identificaretur cū perſonis, nec haberet illas ex innata fœcunditate, ſed ex obedientia. Sicut enim de facto in humanitate, terminari perſonalitate infinita, & proprijſsima Diuinæ naturę, non arguit infinitatem in illa, quia id non habet de ſe, ſed obedientialitèr; ſimilitér, nec in noſtro caſu.

888 Secundò; argumento, quo olim inſignem Scotiſtam valdè præmi vidi. Tota veſtra repugnantia eſt, quòd idem effectus procederet à triplici cauſa totali.

Atqui hoc nõ ſequitur:ergo nulla eſt repugnantia. Mi-probatur, quia in eo tunc ab illa multiplici perſonalitate, vt quaſi cauſa formali, non reſultaret vnus effectus, ſed multiplex. Patet, quia effectus primarius cauſæ formalis, eſt ipſa forma communicata ſubiecto. Eſſet autem tunc triplex forma, nempè triplex Perſonalitas, ac per conſequens non vnus, ſed triplex effectus, nempè triplex Perſona: ergo nulla eſt repugnantia.

889 Vltimò, nec repugnat ex parte perſonalitatum, nec ex parte naturæ. Non ex parte perſonalitatum, quarum quælibet habet vim infinitam terminãdi & ſicut naturalitèr terminat propriam naturam, ſimùl terminatam ab alijs perſonalitatibus, & ſine excluſione illarum, aut oppoſitione cum illis, poterit præternaturalitèr eodem modo terminare aliam. Nec item eſt repugnantia ex parte naturæ, quæ eſt terminabilis à Diuinis perſonalitatibus ſolù obedientialitèr. Quæ obediẽtia eſt ad quidquid non repugnat. Si autem ex parte Perſonarum in terminando & ex parte omnipotentiæ in producendo vniones repugnantia non apparet, nec ex parte humanitatis apparebit. Sequitur ex nu. 883. plures ſimùl humanitates aſſumptibiles eſſe à qualibet Perſona Diuina.

Obijcies: virtus generatiua infinita adæquatur vnico Verbo, ſiue termino: ergo multò magis virtus finita humanitatis vnico ſuppoſito infinito. Hoc argumentum impugnat in Deo triplicem Perſonam. Conceſſo antec. nego conſeq. quia huic. Verbo, ſi daretur aliud, deficeret aliquid de linea formali Verbi, ideò repugnat aliud. Quod humanitati deficiat aliquid, incõueniens nõ eſt.

ARTICVLVS III.

DE VNO VEL MVLTIPLICI HOMINE IN EO caſſu, vbi de concretis. Vide nu. 821.

900 QVæritur 3. An tres Perſonæ vnam aſſumentes humanitatem eſſent tres homines, vel vnus?

Digitized by Google

vnus? Nota 1. concretum adiectiuum exprimere & ſubiectum & formam: ſed illud in recto; iſtud in obliquo. Illud quaſi per ſe ſtans, iſtud vt adiacens, ſiue vt illius entis ens. Multiplicatur autem non à multiplicitate formæ, ſed recti: ſic vir cum multis ſcientijs eſt vnus Sapiens: & plures producentes effectum vnica productione, ſunt plures producentes.

901 Nota 2. ex Bernal diſp.24. à num.28. Perſonas Diuinas dupliciter ſumi poſſe. 1. iuxtà ſuam naturalem conſtitutionem, & ſic Pater dicit Deitatem & perſonalitatem. 2. iuxtà conſtitutionem præternaturalem, & ſic Pater in illo caſſu diceret perſonalitatem & humanitatem.

902 3. Nota ly *homo* poſſe ſumi ſubſtantiuè, & etiam adiectiuè. Primo modo dicit in recto humanitatem & perſonalitatem. Secundo modo dicit perſonalitatem ſiue ſuppoſitum in recto, & humanitatem in obliquo. Vndè diximus num.820. hanc propoſitionem: *Verbum eſt homo* eſſe veram in ſenſu adiectiuo, quia ſenſus eſt: *Verbum eſt ſuppoſitum terminans phyſicè ſibi vnitam humanitatem, à qua eſt homo*, ſicut paries ab albedine eſt albus. Nomen autem *hominis*, idem quòd antea ſumebatur ſubſtantiuè ſolùm, poſt Incarnationis Myſterium extenſum eſt ad ſignificare adiectiuè, & factum eſt 6. prædicabile mixtum de ſpecie & accidenti reſpectu diuerſorum, vt docui in logica.

903 Nec dicas, ex Gonet: Chriſtus eſt tàm verè homo & eiuſdem ſpeciei nobiſcum & tàm vniuocè homo quàm Petrus; atqui Petrus eſt homo, ab humanitate importata eſſentialitèr in recto: ergo & etiam Chriſtus. Reſpondetur conceſſa mai. & min. nego conſeq. quia vtrique convenit vniuocè eſſe verè homo, à vera & reali humanitate eiuſdem ſpeciei in ſe: ſed quæ reſpectu vnius indiuidui ſit ſpecies & tota eſſentia; reſpectu alterius ſit accidens Logicum. Quod autem vni conveniat eſſe homo eſſentialitèr, alteri contingentèr & adiectiuè, non tollit vniuocationem. Sicut ens & exiſtere eſt vniuo-

cum ad Deum & creaturas,& tamen Deo convenit eſſentialitèr, creaturis verò defectibilitèr & contingentèr. Item Deus & Angelus vniuocè ſunt cognoſcentes; & tamen Deus eſſentialitèr & ſubſtantiuè; Angelus adiectiuè & contingentèr.

904 Aſſero 1. triplex illa Perſona vni humanitati vnita, ſi ſumatur quęlibet ex parte ſubiecti iuxtà naturalem conſtitutionem, eſſet triplex homo, Vnus autem ſi iuxtà præternaturalem. Ita P. Bernal & multi Recent. Prima pars patet, quia tunc Perſonæ eſſet contingens denominatio hominis, ac per conſequens ſumeretur adiectiuè,& multiplicatio attenderetur penes triplex ſuppoſitum; non penes formæ vnitatem.

905 Quin obſit 1. quod quælibet Perſona faceret Chriſtum hominem, ens per ſe: ergo non ſumitur adiectiuè. Nego conſequentiam, quia etiam album eſt ens per ſe & ſumitur adiectiuè. Secunda pars patet, quia Perſona ſic ſumpta eſſet in recto perſonalitas & natura; non Diuina: ergo humana. Significatur ergo aggregatum illud, nomine *homo*; & eſt vnum, per partem recti formalius importatam; nempê humanitatem vnam. De quo num. 908. & ſic intelligendus Diuus Thomas, dum vnum aſſerit hominem.

906 Obijcies: in hac propoſitione ly *Pater eſt homo*, vel ſonat perſonalitatem, & ſic propoſitio eſt falſa, vel ſonat aggregatum ex perſonalitate & Deitate; & ſic propoſitionis huius ſubiectum eſt Perſona in ſua conſtitutione naturali: ergo nunquam ſumetur in præternaturali, ac per conſequens nec ſubſtantiuè. Reſp. ſumi hîc pro aggregato ex perſonalitate & natura creata, & ſic de illo aggregato verificatur, quod eſt *homo*. Aliud argumentum ab axiomatè, *quæ ſunt eadem vni tertiò, &c.* require art. præcedenti, num. 880.

907 Ex quibus infero 1. nomen *homo* propriè & in rigore ſignificare verum concretum naturæ humanæ & ſubſiſtentiæ,& hoc ſiue ſumatur ſubſtantiuè ſiue adiectiuè. De quo num. 903. ſicut *creatum* propriè ſumitur pro crea-

creato terminatiuè & pro creato denominatiuè à creatione diſtincta,& dicta adiectiuè de termino. De quo num. 823. Infero 2. principalius & frequentius imò abſolutè ly *homo* eſſe concretum naturæ, & abſolutè ſumendum eſſe ſubſtantiuè (licet minus principalitèr ſoleat ſumi adiectiuè). In quo caſu non tres homines, ſed vnus eſt abſolutè homo ſubſiſtens in tribus ſuppoſitis,ſicut modò dicimus de Deo.

908 Infero 3. vnam perſonam aſſumentem tres humanitates,iuxtà naturalem Perſonę conſtitutionem,eſſe vnum hominem, quia eo ipſo ſumitur adiectiuè. Si verò ſumatur Perſona iuxtà præternaturalem conſtitutionē pro aggregato ex perſonalitate & natura creata in recto,tenendum eſt iuxtà dicta, verè eſſe tres homines & vnam tantùm Perſonam. Ratio eſt,quia iuxtà ſæpè à nobis dicta cum P.Bernal diſp.24.à nu.34. vnitas, vel pluralitas concreti ſubſtantiui ſumitur ab illa parte ſignificata in recto, quæ formalius ſignificatur per nomen ſubſtantivum; formalius autem hominis, eſt humanitas: formalius Perſonæ, perſonalitas .ergo ſi illa eſt triplex & iſta vna, triplex erit homo; Perſona autem vna.

909 Objicies: duæ humanitates in vno ſuppoſito faciunt duos homines: ergo de facto in Chriſto duæ naturæ faciunt in Chriſto duos viuentes,ſiue duos intellectiuos: ergo in Chriſto eſt vnus & alius viuens, contra Symbolum dicens; *non duo tamen, ſed vnus eſt Chriſtus*. Reſpondent Recentiores, quòd ſicut Chriſtus eſt duplex ſiue gemina ſubſtantia,vt loquitur Auguſtinus Sermone 58. de Verbis Domini, & duplex natura, vt loquuntur Patres, ita duplex viuens & intelligens: quia hæc ſunt prædicata propria naturarum, quæ vt tales ſunt viuentes & rationales.Licet autem ſit duplex viuens, & vnū & aliud;id intellige non maſculinè,ſed neutralitèr:quia iuxtà communem omnium ſententiam ly *vnus & alius*, multiplicat perſonas; *vnum & aliud* naturas, & ideò Chriſtus dixit de ſe *ego & Pater vnum ſumus*;vnum non *vnus*, quia natura eſt vna. Videatur Bernal diſp.47.à n. 19.

910 Sed

910 Sed nego Chriſtum poſſe eſſe abſolutè multiplex viuens de facto, licet diceretur multiplex homo in caſſu illo. Ratio eſt, quia in illo caſſu ſumeretur ly *homo* ſubſtantiuè, & vt concretum naturæ, tàm ſi ſermo ſit de concreto perſonalitatis cum vna humanitate, quàm ſi ſit de alio contreto cum alia. At Chriſtus de facto non ſumitur pro vtroque ſubſtantiuè, ſed ſolùm ſubſtantiuè & in recto pro vno & adiectiuè pro alio. Subſtantiuè & in recto pro aggregato ex perſonalitate & vna natura. Vndè ſolam vnam dicit in recto, vel Diuinam & hanc connaturalius, vel humanam, ſed præternaturaliter. Si ergo ſumatur vt communiter ſumitur pro vno concreto ſubſtantiuo, licet ſimul, cum alia natura faciat adiectivum, multiplicatio viuentis de facto ſumitur à recto naturæ & perſonalitatis: quòd rectum, vnum eſt tantùm viuens abſolutè loquendo: altera enim natura in obliquo importata, non multiplicat concretum recti, quia adiectivum non multiplicatur à forma, & ſic non eſt abſolutè duplex viuens.

ARTICVLVS IV.

DE ASSVMPTIBILI IN ALIO ordine rerum.

911 QVæritur 4. An ſit aſſumptibilis natura irrationalis, nempè leonina aut lapidea? Affirmo cum communiori ſententia contra aliquos modernos qui ducuntur. 1. quia ſubſiſtentia Verbi eſt perſonalitas. Natura autem irrationalis eſt incapax eſſendi perſona. Reſpondeo communicari illi, non vt perſonalitas eſt, ſed vt ſuppoſitalitas; ſicut in triduo, communicabatur animæ præciſsè vt ſubſiſtentia, reddendo illam per ſe, & inindigentem alieno ſubſtentaculo.

912 Secundò, quia tale compoſitum deberet eſſe Sanctum, Beatum, & Filius naturalis. Sed hæc repugnant Leoni: ergo. Nego mai. Solùm enim eſſet Sanctum

Digitized by Google

ſanctitate conſecrationis, & venerabilitatis, non autem Sanctum ſanctitate propria Filiorum Dei, quia incapax eius, & hæreditatis, ſicut & Filiationis Dei, cum non participaret ſimilitudinem cum Deo in gradu intellectivo adhuc generico, quæ omninò requiritur eſſentialitèr ad Filiationem Dei.

913 Tertiò, quia talis aſſumptio dedeceret Verbum, ſiquidem per communicationem idiomatum eſſet Brutum & Lapis. Reſpondetur, quod licet hæc ſit indecentia quoad vulgus, secùs quoad Doctos. Imò vt bené P. Gonet, ſi per fidem non cognouiſſemus ſenſum Domini, indecentius videretur, flagellari, conſpui, & crucifigi, quàm quod fieret animal Regium ſicut Leo, vel Aquila Regalis. Inſuper infimius quid eſt cadaber, quàm Leo, cum hoc ſit viuens perfectum. Et tamen de fide eſt aſſumpſiſſe in triduo cadaber (quod & potuiſſet retinere putridũ, licet de facto retinuerit incorruptum) ſiue aſſumpſerit ſimùl corpus & formam cadabericam, ſiue ſolùm corpus exiſtens ſub forma cadaberica. Vndè ſimilitèr potuit aſſumere corpus & formam leoninam, vel ſaltém corpus ſub forma leonina.

914 Optimè autem dixit Tertullianus lib. de carne Chriſti capite 4. apud Bernal diſp. 25. num. 4. vbi ait, loquendo cum Martione. *Si revera de Lupa, aut Sua, aut Bacca procedere voluiſſet, & Fera aut Pecoris corpore indutus &c. ita opinor illa cenſura praſcriberet, Turpe hoc Deo, & indignum Dei Filio, & ſtultum prætereà, qui ita credat.* Cui obiectioni, quæ eſt eadem cum argumento Recentiorum, reſpondet ipſe Tertullianus ita proſequens: *Sit planè ſtultum, ſi de noſtro ſenſu iudicemus Deum, Circumſpice Martion, &c. Stulta mundi elegit Deus vt cõfundat ſapientiam, &c.* Dices: mentem Tertulliani eſſe vt conſtat ex illo capite, redemptionem humani generis eſſe tanti ponderis, vt pro illa non dedeceret Deum fieri Pecus. Et ob hanc rationem non dedecuit flagellari & mori. Sed reſpondeo ſi ſemèl admittamus, non dedecere Deum iſta, & honeſtari poſſe propter redemp-

tio-

tionem, benè potuit Deus decernere, quod Verbum fieret Pecus, vel ex fine humiliandi homines exemplo ſuo, vel ex fine oſtendendi ſuam Omnipotentiam, vel ex fine redimendi illos, non per ſatisfactionem condignam Leonis, ſed dependentèr à merito hominum adorantium Deum Leonem, cum Dæmones noluerint adorare Deum hominem.

915 Aſſero poſſe. Probatur 1. quia in hoc nulla eſt indecentia, vt probatũ eſt. 2. quia nec repugnat ex parte naturæ, quæ cum poſsit denudari propria ſubſiſtentia, eſt obedientialitèr eleuabilis ad diuinam, ſicut natura humana & materia prima ipſius. Nec ex parte perſonalitatis diuinæ quæ eminentèr continet creatam.

916 Tertiò, quia leonitas eſt ſuppoſitabilis: ergo ſicut Verbum potuit naturam ſanguinis irrationalem ſubſtantialitèr complere, potuit etiam naturam leoninam. Sanguis enim ſubſtantialitèr æquè eſt natura completa à Deo, licet integralitér ordinetur ad integrandum hominem. Tandem, quia ſi retinuit in triduo corpus irrationale & non viuens, cur non poterit & naturam Leonis? Si dicas illud ordinari ad naturam rationalem ſecùs iſtam. Sed contra, quia multò magis ordinatur materia prima Leonis ad animam rationalem, cuius decurſu temporis eſt naturalitèr capax, quàm corpus illud ad reunionem cum anima, cuius erat naturalitér incapax. Tùm quia ſi facere vnum per ſe cum corpore inanimato de præſenti, cum denominatione corporati ſiue terminantis corpus, non implicat; cur implicabit vnio cum denominatione Leonati ſiue terminantis leonitatem? Admitte iſtam denominationem, cuius Verbum eſt capax, & nega denominationem Leonis ac bruti, ſi apud te Verbum eſt incapax.

917 Quæritur 5. An potuerit etiam aſſumere naturã Angelicam? Affirmo cum ſententia communi contra aliquos, oppoſitam tribuentes D. Thom. Concluſio intelligenda eſt, ſuppoſito quòd natura Angelica diſtinguatur realitèr à propria perſonalitate, quæ diſtinctio, multò

tò probabilior eſt. Non enim cócedenda eſt Angelo tanta ſimplicitas quòd careat omni compoſitione ſubſtantiali ſaltìm naturæ & ſubſiſtētiæ. Quòd ſi D. Tho. apud Gonet varijs in locijs naturam Angelicam identificat cum ſuo ſuppoſito, non loquitur de ſuppoſito metaphyſico, ſiue complemēto incommunicabili naturæ, ſed de ſuppoſito logico nempe ſingularitate, ideſt Michaëleitate.

918 Probatur ergo concluſio. Ex illo Pauli ad Hebræos cap. 2. *Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Habraha apprehendit* ſcilicet in vnitatem ſuppoſiti. Si enim de apprehenſione per Redemptionem loqueretur, nó dixiſſet, quod genus Habrahę, ſed quod humanú apprehendit: ergo ſi voluiſſet, potuiſſet Angelos apprehendere.

919 Secundò, quia apud plures PP. Angeli ceciderunt ex inuidia, quod Deus aſſumpſiſſet naturam humanam relinquendo Angelicam: ergo potuiſſet aſſumere illam ſi voluiſſet. Tandem, quia nec repugnat ex parte naturæ Angelicæ, nec ex parte perſonalitatis. Vide n. 925.

ARTICVLVS V.

DE PERSONALITATE CREATA DVO DVBIA.

920 QVæritur 6. An ſit aſſumptibilis à Verbo humanitas propriam retinens perſonalitatē? Affirmant noſter Bachonius hîc diſtinct. 5. queſt. 1. Bernal diſp. 24. ſect. 2. & alij Recent. contra communem ſententiam. Et benê, quia quòd humanitas ſiſtat in proprijs naturalitêr & quoad ſufficientiam, ſiue inindigentiam, non pugnat cum ſubſtentari in alienis quoad ſuperabundantiam & diuinitùs. Etenim excluſio ſuppoſiti alieni cùm ſit effectus ſecundarius ſubſiſtentiæ propriæ, diuinitùs eſt impedibilis, ac per conſequens & compatibilis vtraque perſonalitas.

921 Nec obeſt 1. quòd V. Synodus Collat. 8. Can. 5. dicat, *Verbum humanitati ſecundùm ſubſiſtentiam vnitum,*

&

& PROPTER HOC vnam eius ſubſiſtentiam & perſonam. Malé autẽ inferret ex vnione vnitatẽ Perſonæ, ſi duplex eſt cópatibilis. Reſp. ſolùm eſſe cópatibiles diuinitùs non verò naturalitêr, ideòque admiſſa vna Perſona Verbi, optimò diſcurſu naturali infert excluſionem creatæ. Inſuper Eccleſiæ diſcurſus ſupponit Scripturam, quæ ſemper de Chriſto loquitur vt de Filio Dei & vnica Perſona, ac per conſequens bené infert excludendam eſſe Perſonam creatam.

922 Nec obeſt 2. quòd in eo tunc eſſet homo purus & homo Deus. Fateor, nam eſſet duplex Perſona quarum vna eſſet homo Deus per communicationem idiomatum. Nec 3. quòd vna naturæ capacitas vnico terminatur complemento; nam ſi multiplici, daretur facilê Perſonarum Trinitas in vna natura. Reſp. naturalem capacitatem, vnico terminari complemento; ſicut perſonalitas Verbi naturalitér vnica natura: obedientialem verò, multiplici.

923 Nec obeſt 4. quòd vna res incapax eſt duplicis exiſtentiæ Diuinę & humanæ: ergo & duplicis ſubſiſtétiæ. Fortè antec. eſt falſum, ſi vnam habeat per ſe naturalitér & aliam obedientialitêr. Eo dato nego conſeq. quia exiſtentia eſt de prædicatis imbibitis, non de diſtinctis & contingentibus; ſecùs ſubſiſtentia de qua loquimur, quæ poteſt ſuperuenire diſtinctæ naturæ, vt multiplex terminus. Si autem ad Perſonam comparetur, cum ſit duplex Perſona vt dictum eſt, non implicat duplex ſubſiſtentia.

924 Nec tandem obeſt quòd ſi ſunt compatibiles, melius fuiſſet perſonalitatem creatam ibi admittere, quàm illam expellere, nam conſeruabat naturam humanam cum omni ſua ſubſtantiali perfectione, eratque minus miraculoſum. Reſpondeo 1. negando fore connaturalius, nam vna perſonalitas adueniens petit præexiſtentem expellere. 2. quia non erat conforme principali intento Dei illam cóſeruare. Tùm quia non eſſet aſſumptio in vnitatem Perſonæ, nec homo eſſet Deus, nec eſſet

ſum-

ſumma Dei ad extrà communicatio. Tùm quia eſſet vnio entis per accidens & per aggregationem, in qua non multum diuina relucerent attributa.

925 In fine nota aliquos Recent. docere, quod natura Angelica identificata cum ſua perſonalitate eſt aſſumptibilis à Verbo, licet non in vnitatem perſonæ. Sed diſplicent, quia ex tali vnione, cum eſſet ex duobus entibus completis, & nullo eorum ſuum complementum relinquente, non poſſet reſultare vnum ens per ſe, ac per conſeq. nec perſonale, ſed purum ens per accidens, ſicut ex Petro & Paulo vnitis. Nō enim apparet maior in vnū coaptatio in illis, quàm in iſtis. Inſuper, quia talis natura Angelica ſubſiſtens, eo ipſo eſſet Perſona: ergo incommunicabilis & inaſſumptibilis à Verbo. Licet enim perſonalitas non reddat naturam in ratione naturæ incommunicabilem, vt cernitur in Deitate, reddit tamen incommunicabile ſuppoſitum ipſum, iuxtà definitionem Perſonæ, quæ eſt: *Rationalis naturæ indiuidua & incommunicabilis ſubſtantia.*

926 Quæritur 7. an perſonalitas creata alienam poſsit terminare naturam diuinitùs? Dixi *diuinitùs*, quia cum natura ſubſiſtibilis, ſit naturalitér contenta ſubſiſtentia propria, nequit naturalitèr terminari aliena, ne haberet duplicem naturalitér. Affirmo. Ita plures Recent. & prob. quia nec repugnat ex partè naturæ creatæ, quæ ſi vniri valet perſonalitati alienæ infinitæ, multò magis finitæ, cum qua magis proportionatur. Nec ex parte perſonalitatis creatæ. Tùm quia ſi naturalitêr propriam ſuſtentat naturam, poterit obedientialitêr alienam & multò magis ſi ſepararetur à propria natura, ſicut calor ſeparatus à ſubiecto proprio poteſt diuinitùs informare alienum. Tùm quia quòd perſonalitas vnita propriæ naturæ, vniatur alienæ per vnionem ſibi præternaturalem & ſuperadditam, non deſtruit prædicata eſſentialia ipſius: ergo poteſt diuinitùs vniri alienæ, eamque ſuſtentare.

927 Nec obeſt 1. ex D. Tho. hîc q. 3. art. 1. ad 2. quòd per-

Digitized by Google

perſonalitas Diuina ex propria infinitudine habet poſſe terminare alienam naturam & ſubſtituere pro perſonalitate propria. Reſpondet Bernal habere ex propria infinitudine, quod terminatio duarum naturarum ſimul, non ſit ipſi ſupernaturalis, ſed præternaturalis. Ego dicere 1. D. Tho. aſſumere infinitudinē pro ratione ſuperabundanti non pro neceſſaria. Vel dic loqui de virtute terminatiua infinitarum naturarum, ſupletiua, quidquid in ſingulis eſt formalis perfectionis; non determinatiua & ſupletiua ſolùm, vnius vel alterius.

928 Nec obeſt 2. ex Suar. quòd ſubſiſtentia eſt modus. Iſte autem, nec diuinitùs valet modificare niſi naturam ſuam, vt patet in figura & in præſentia vnius, quæ nequit reddere præſens aliud. Nego eſſe modum. Dato quòd ſit, Diuina perſonalitas licet ſit inſtar modi, terminat alienam nāturam. Idem dicam de figura & præſentia. Non enim repugnat quòd modus eſſentialiter affixus vni rei, alteri per nouam & diſtinctam vnionem affigatur, eamque denominet; ſicut apud multos vnio humana eſt modus formæ, & media eductione & paſſione diſtincta vnitur & denominat materiam, imò & vnio humana modus exſtremorum vnitur Verbo vnione hypoſtatica contingenti, illudque denominat.

928 Nec tertiò obeſt, ex Vazquez quòd illa ſubſiſtentia redderet perſonatam naturam illam in genere cauſæ formalis; non naturalitèr ſed obedientialitêr. Hoc autem repugnat. Forma enim per ſeipſam & non per eleuationem tribuit ſuum effectum ſubiecto capaci, cum denominatio formalis intrinſeca, ſit ipſa forma, & non aliquid aliud loco ipſius. Hoc argumentum probat humanitatem non poſſe denominare Verbum hominem, aut humanatum, ſiquidem non poteſt niſi in genere cauſę formalis & per eleuationem. Reſp. tamen eleuationem non impedire quòd perſonalitas per ſe ſolam compleat naturam. Eleuatio enim non eſt compars intrinſeca in complendo, ſed extrinſecè aut efficientêr eleuat vt perſonalitas per ſeipſam intrinſecê compleat. Sicut

qui

cum potentia paſsiua intellectus eleuatur ad recipiendum lumen gloriæ, per ſe & per ſuam entitatem recipit, licet per aliud habeat (in diuerſo genere cauſæ) vt per ſe recipiat.

929 Differentia ergo formæ naturalitèr informantis, & eleuatæ, non ſtat in eo, quod vna informet per ſe intrinſicè, & alia non; neũtra enim per aliud informat: ſed ſtat in eo, quod vna id præſtet per ſe ex propria exigentia, alia non ex exigentia, ſed vt eleuata à Deo in alio genere cauſæ concurrente. Sicut materia prima non recipit formam, niſi vt diſpoſita per diſpoſitiones, ſed non per illas vt in genere cauſæ materialis recipientes, ſed vt in genere cauſæ formalis diſponentes eam, ad hoc vt ipſa per ſe ſolam recipiat. Sicut intellectus paſiuè recipit lumen gloriæ per ſe ipſum, ſed eleuatus, vel à Deo actiuè concurrente (de quo Ripalda tom. 1.) vel ab ipſo lumine, vt dicunt Thomiſtæ, concurrente formalitèr. Etenìm à Deo, vel à lumine confortatur vt per ſe ipſum recipiat ipſum lumen.

ARTICVLVS VLTIMVS.
RELIQVA ARGVMENTA. VBI DE naturis incompletis.

930 NEc obeſt 4. Quæuis ſubſiſtentia creata eſt debilis, & egens ſuſtentari à natura cui vnitur, quia vel eſt modus, vel res educta: ergo nequit alienam naturam ſuſtentare. Reſp. 1. Si quid probat, probare etiam, quod nequeat naturam propriam ſuſtentare. Reſp. 2. Quando vnita, & ſuſtentata à propria natura ſuſtentat alienam, licèt ab aliena ſuſtentetur, id eſſe non ex indigentia, ſed ex ſuperabundantia. Reſp. 3. conceſſo antecedenti, nego conſeq. quia ſuſtentari ab alio, benè compatitur cum ſuſtentare illud in diuerſo genere. Patet in baculo, qui vt ſuſtentet corpus ſenis, debet à ſene in manu ſuſtentari. Similitèr parietes terræ vt benè tectum ſuſtentent, & detineant, debent à

pondere ipſius tecti ſuſtentari, roburque accipere contra ventorum & pluuiarum impetum, & ſic mutuo ſibi deſeruiunt ſuſtentationi. Hæc exempla licèt probatiua non ſint, intentum tamen aptè explicant, ſicut & exemplum luminis adductum num. 929.

931 Nec obeſt 5. Virtus hæc deberet eſſe perfectionis infinitæ heterogeneæ; atqui hoc ſolum conuenit diuinæ Perſonalitati: ergo & illud. Maior patet; quia debet ſuplere in quauis natura aſſumptibili perfectionem propriæ ſubſiſtentiæ formalem, ſtrictam, & ſpecialem ſecundùm omne, quod propria dicit, de ſpeciali perfectione. Minor etiam patet. Quia eminentialis & ſimul formalis continentia huius & illius naturæ ſpecificæ, non conuenit naturæ creatæ, (hæc enim contenta eſt ſuo formali eſſe, limitato) ſed ſolum diuinæ, quæ ſpecialitér formalitèr, & per gradus formales diuerſos, omnium ſpecierum continet omnes earum perfectiones. Reſp. 1. diſtinguendo maiorem, vt virtus ſupleat pro perſonalitate omnis naturæ, ſecundum omne omnino, quod illa dicit perfectionis ſpecificæ, concedo. Vt ſupleat pro vna, vel altera ſibi ſimilari, nego. Et negabo magis ſi pro perfectione complendi, ſolùm ſupleat genericè; quia ad hoc ſufficit ſi ſit generalitèr complementum, quamuis nihil amplius habeat ſpecialis perfectionis. Nos iſtud intendimus, non primum.

932 Declaro exemplo clauis, in qua ad infinitas ſeras eiuſdem artificij, ſufficit artificium vnum & finitum, vnius clauis imò, & ad diuerſa artificia ſi ſint aperienda modo vnico vniuerſali communi omnibus, vt per clauem appellatam *magiſtram*, quæ duplici ſolo dente per modum omninò eumdem plures ſpecie aperit ſeras. Requiruntur tamen in claue artificia formalitér infinita, ſi coaptatio clauis ad artificia, debeat eſſe talis quæ omnes omnino cuiuslibet artificij aperturas impleat, & per ſuas partes ſolidas coæquet: & ſic erit de ſubſiſtentia, quæ ſolum eſt infinita in perfectione, quando

ſio omnes omninò perfectiones ſpecificas ſuplere debet in ſingulis naturis infinitis perſeitandis, ſecùs quando per modum vnius vel genericè, illas eſt terminatura. Idem dici ſolet de cognitione plurium indiuiduorum expreſſa, vel infinitarum ſpecierum confuſſa. Finitæ enim perfectionis vtraque eſt, quia per modum vnius & finitè attingit illa: infinita vero erit, quæ infinitas ſpecies per infinitas ſpecificas expreſiones attingeret. Vide infra quæſt.20.art.4.& 1.par.nu.3.

Ex his nota pro dictis num.883.perſonalitatem Verbi ideò terminare humanitatem finitè, quia non ſecundum omnes virtutes terminatiuas ſuas hęterogeneas & ſpeciales,omnium naturarum diuerſæ ſpeciei, ſed terminat ſecundum illam ſolam ſpecialem quę correſpondet propriæ.Quòd ſi ſecundum alias virtutes terminaret,id eſſet generalitèr,& non ideò eſſet plus terminatiua intenſiuè, ſed ad ſumum extenſiuè. Sed quomodò perſonalitas diuina, quæ eo ipſo eſt infinitè perfectior omnibus ſpeciebus creabilibus, non infinitat vnionem (imò nec viſionem beatam) & ſpecies illę infinitant cognitionem expreſſam ſui? Valdè eſt dificile explicatu. Sed vide. quęſt.20.art.4.

933 Nec obeſt 6.Creatam perſonalitatē fore infinitā, quia ſi eſt virtus terminādi vnam,poterit duas & tres & infinitas: ergo requirit virtutem infinitam.Conſequētia probatur,quia virtus terminatiua infinita, in ratione ſubſiſtentiæ,infinita eſt.Reſp.negando fore infinitam. Ad probat.reſp.Si debat ſupplere perfectiones ſpecificas propriæ ſubſiſtentiæ fore potentem ad vnam, vel alteram ſolum [illegible] ad infinitas, quia finita eſt. Si verò ſolum debeat ſupplere generalitèr terminando,poterit ad infinitas; ſicut intellectus finitus per perfectionem finitam eſt potens ad cognitiones infinitas iuxtà dict. 1.par. ā num. 283. & ſicut hic num. 912. dixi de cognitione finita. Vndè ſolum eſt infinita illa ſubſiſtentia in qua eſſent formalitèr omnium ſubſiſtentiarum heterogeneę perfectiones, non vero vna generica ſolum, ſicut virtus

Digitized by Google

vnius albedinis ad infinita ſubiecta diuiſiuè, vel ſimul non eſt infinita.

934 Reſtabat examinare, an Verbum poſſit aſſumere naturas incompletas & quomodo? Sed de corpore & anima rationali iam conſtat potuiſſe, ex triduo. Solum aduerte pro dictis num. 832. quod in triduo anima rationalis vere ſubſiſtebat per ſubſiſtentiam Verbi, & perſeitata erat poſitiuè ab illa, & inter Verbum & illam vt mihi eſt valdè probabile (ſi adiectiuè ſummatur) idiomatũ dabatur communicatio, & hoc abſque Sinecdoche. *Deus enim verè deſcendit ad inferos, verè confregit portas inferi*, quòd fecit per animam in qua ſubſiſtebat. Iacuit in ſepulchro per corpus in quo ſubſiſtebat. Vndè ſicut paries denominatur albus in obliquo ab albedine incompleta, vel etiam à calce alba completa; cur non Verbum in obliquo homo ab humanitate natura perfecta, & corpus & corporatum à corpore natura imperfecta? Vndè *ſepultus* dicitur de Chriſto, per Sinecdochem; de Deo verò abſque illa.

Sic ſi anima Chriſti fuiſſet creata & Verbo vnita, ante vnionẽ ad corpus, poſſet verè diligere Deum (ſicut modo anima Diui Petri) & facere actiones liberas & meritorias infiniti valoris: ergo quia operans erat ſuppoſitum diuinum: mereri enim amando eſt proprium animæ, ſicut videre Deum & ſubſtantialitèr beatificari: ergo tunc Verbum per animam idiomaticè denominabatur, & erat illud merens infinitum: ergo & Verbum erat anima, adiectiuè ſumpta. Et ſic manet magis firmata doctrina num. 832.

935 Quòd ſi alicui durum videatur, quòd Verbum ab anima dicatur Logicè animatum; ſicut à corpore corporatum, & ab humanitate humanatum. Eo quod ſolum dicatur animari, quòd ſupponebatur non viuens, vt corpus animalis ante animationem. Reſpond. me propterea dixiſſe *Logicè animatum*, non phyſicè, ob inconueniens propoſitum. Logicè autem, idem eſt, ac ſubſiſtens in anima rationali, per quam reddatur merens, beatificatum,

li-

Digitized by Google

ligans Dęmones in inferno, &c.

936 De formis materialibus reſtat quæſtio, & negant Thomiſtæ, quia negant eis eſſe poſsibilem ſtatum incompletionis & ſeparationis à materia. Nos dicimus 1. poſſe diuinitus ſeparari, & aſſumi, & tunc ſuſtentari, & perſeitari poſsitiuê à Verbo & denominari à Verbo, non quidē ſuppoſsitatas; benè verò concretas, ſuſtentatas & vltimo terminatas; Verbum verò ab illis ſi adiectiuê ſummantur (de quo num. 832.) denominari logicê naturatum, animatum: Sicut ab vnione denominatur vnitum. In ſtatu autem vnionis ad corpus, etiam poſſet aſſumi forma materialis, inaſſumpto corpore; vt plures docent in triduo aſſumptum corpus, & non formam cadauericam. De aſſumptione accidentium de poſsibili ſatis diximus ſupra num. 841.

937 Pro coronide huius tractatus nota; Chriſtum dicere, ſubſiſtens in vtraque natura: ita tamen vt poſsit ſumi in ſua naturaliori conſtitutione, vel in minus naturali, (ſæpè autem ſumi vno modò, ſæpè alio). In naturaliori eſt formalitèr in recto *concretū ſubſtantiuum Deitatis & perſonalitatis, dicens in obliquo humanitatē*. In minus naturali eſt *concretum ſubſtantiuum humanitatis & perſonalitatis, dicens in obliquo deitatem*; & ſic verificatur, *quòd homo ſit Deus, & Deus ſit homo*, numquam tamen prædicari debet in recto vna natura de alia. Hæc valdè notari debent, & ſimul diſtinctio illa conſtitutionis naturalis, & præternaturalis, de qua num. 901. pro complemento doctrinæ à num. 820. allatæ. Et hæc de 1. parte Miſterij, ſiue de eius ſubſtantia. Nunc de alijs illud comitantibus.

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATVS II.

DE PERFECTIONIBVS Chriſti.

DISTINCTIO V.

DE GRATIA CHRISTI.

938 POST Myſterium Incarnationis conſtitutiuè declaratum, eiuſque cauſas in præcedētibus quæſtionibus diſcuſſas, modò neceſſe eſt de Chriſti gratia ſanctificante, ipſiuſque alijs perfectionibus, pro perfectiori Incarnationis noticia, ſermonem inſtituere. Et 1. de gratia cum D. Thoma 3. part. à quæſt. 7. De duplici autem gratia poteſt difficultas procedere. Vna eſt ſubſtantialis formalis, ab vnione ſubſtantiali hypoſtatica cum Verbo proueniens. Altera eſt accidentalis, nempè gratia habitualis per quàm reddimur amici Dei, grati, atque iuſti. Nunc de prima gratia ſermo ſit, quæ eſt fundamentum, & quaſi menſura alterius.

QVÆSTIO XIX.
DE GRATIA VNIONIS.
ARTICVLVS I.
AN SIT IN CHRISTO SANCTITAS ſubſtantialis.

939 CHriſtum fuiſſe à Verbo ſubſtantialitèr Sanctum, ita apud omnes Theologos eſt receptum,

rum, vt oppoſitum cenſura dignum iudicauerint aliqui. Hurtado diſp.47.ſect.2.§.11. habuit pro de fide. Martinus Perez diſp.27.ſect.3. oppoſitum iudicauit eſſe temerarium ſaltìm. Alij abſtinent à Cenſura. Et Merito, quia Rada & Felix cap.11. difficul.2. cum alijs Scotiſtis tenuit à gratia vnionis, ſiue à Verbo, Chriſtum non fuiſſe formalitèr Sanctum, ſiue humanitatem non fuiſſe formalitèr ſanctificatam, ſed cauſalitèr tantùm; quatenùs ei, vt Verbo vnitæ, fuit debita gratia habitualis, vniuerſaliſque rectitudo, quæ ſola eſt ſanctitas Filiorum Dei propria, & de qua hîc eſt ſermo: à differentia alterius ſanctitatis, quæ poteſt convenire non filijs, vt brutis & inanimatis, ſcilicet ſanctitatis conſecrationis. Vndè ſi humanitas mortale commiſiſſet ante vnionem, poſt vnionem perſeuerare poſſet in macula & inimicitia Dei, ſi gratia habitualis ei denegaretur, quia non haberet per quòd formalitèr redderetur ſancta, atque formalitèr mundata à peccato.

940 Hæc ſententia probari poteſt. 1. quia repugnat Verbo eſſe formam phyſicam humanitatis licet poſſit eſſe forma moralis: ergo repugnat ei eſſe formam ſanctificantem. Prob. conſeq. quia ſanctificatio propria Filiorum Dei fit iuxtà Concilium per formam inhærentem.

941 Secundò: humanitas ſi ſanctificaretur ſubſtantialitèr à Verbo, vel eſſet ab vnione vt forma, vel à perſonalitate, vel Deitate. Non ab vnione, vt ſtatìm probabimus. Nec à perſonalitate, vt tenet Gonet cum aliquibus Thomiſtis. Nec etiam à Deitate; ergo nihil eſt per quòd ſanctificetur formalitèr ſubſtantialitèr. Prob. min. in primis de perſonalitate. 1. quia perſonalitas nec eſt ſanctitas, nec rectitudo, quia iſtæ ſtant in natura ipſa diuina, vt radice viſionis & amoris Dei. 2. quia Relationes vt tales apud Thomiſtas non dicunt perfectionem. 3. quia ratio ſanctitatis non conſiſtit in ſola immunitate à peccato, ſed in ſanctificatione per modum facti eſſe, & imitatione naturæ diuinæ, non vt quævis perfectio diuina eſt (alias ſicut gratia habitualis eſt ſanctitas,

etiam

etiam perfectiones participantes alia attributa diuina, v.g. lumen gloriæ, imò & fides, eſſent ſanctitates) ſtat ergo in perfectione diuina per modum naturæ vt talis, quod non competit perſonalitati. 4. quia nec ſanctificat, quia perſonalitas præciſsè, atqui nec quia dinina; alias quodlibet attributum ſanctificaret: ergo non ſanctificat.

942 Probatur etiam de Deitate vt tali. 5. quia iſta comunicatur humanitati, non quidem inmediatè, ſiquidem inmediatè non vnitur, ſed ſolùm mediatè: ergo nequit humanitatem Deitas per ſeipſam ſanctificare: non enim eſt forma phyſicè ſanctificans, quia non eſt forma, nec Deus poteſt ſuplere vices formæ creatæ, nempè gratiæ habitualis: atqui effectus primarius gratię eſt ſanctificare: ergo hîc effectus ſanctificandi nequit præſtari per ipſum Deum. Confirmatur, quia Deitas nequit reddere humanitatem Deam, nec ſapientem, nec omnipotentem, eo quòd cómunicatio Deitatis ad humanitatem ſit tantùm mediata: ergo nec poteſt reddere ſanctam. Alia argumenta pro hac ſententia proponentur & ſoluentur infrà. Vide art. 4. ſolutionem.

943 Aſſero 1. humanitatem fuiſſe ſubſtantialitèr & formalitèr ſanctam à gratia ſubſtantiali. Ita ferè omnes alij Theologi præter Scotiſtas. Probatur 1. ex Patribus; quos congerunt Bernal (& alij Recentiores) diſp. 29. per totam, vbi ex Concilijs & Patribus concluſionem probat frequentiſsimè aſſerentibus *Chriſtũ vnctum fuiſſe ſubſtãtialitèr vnctione, ſiue vnguento Diuinitatis*, & quidã ita claré loquntur, vt doceant, *non fuiſſe ſolùm vnctum illa, operatiuè, & cauſalitèr, ſed illa per ſeipſam formalitèr.* Certùm autem eſt, nomine vnctionis ſanctificationem intelligere.

944 Vndè facilè impugnatur duplex reſponſio, quam ad Patres adhibere ſolent. Prima eſt quòd Patres loquuntur de ſanctificatione cauſalitèr & operatiuè, quatenùs vnctio ſubſtantialis per vnionem, eſt cauſa & radix propter quam habet gratiam habitualem, quæ eſt formalis

ſan-

ſanctitas. Contra tamen, quia Naziancenus Oratione 36. propè finem ait: *Ea enim humanitatis vnctio eſt, non operatione vt in alijs Chriſtis ſanctificans, ſed vnguenti præſentia; cuius hic effectus eſt, vt id quod vngit, homo vocetur, & quòd vngitur Deus fiat.* Vbi differentiam inter Ieſum Chriſtum Dominum, & alios Chriſtos ponit in eo quod Ieſus ſanctificatus ſit, totius vnguenti, ſiue Verbi præſentia: nos verò non illa, ſed dono aliquo creato, ſiue operatione. Ergo humanitas ſanctificatur per Verbum ante gratiam habitualem, ſiue creatam operationem.

945 Secunda ſolutio, cui magis fidit Felix, eſt quod Patres loquuntur de ſanctitate conſecrationis, non verò de ſanctitate propria Filiorum Dei. Sed contra, quia expreſsè loquuntur de ſanctificatione altiori in Chriſto, quàm in nobis: ergo loquuntur in Chriſto de propria Filiorum Dei. Tùm quia Synodus 6. apud Bernal diſp. 29. num. 4. expreſsè loquitur de ſanctitate illa Deificante voluntatem Chriſti, propter quam (audi Verba) *aſſumptæ humanitatis volantas, ideò non eſt contraria Deo, quia Deificata*: ergo loquitur de ſanctificatione propriiſſima voluntatis rectæ & conformis diuinæ impotente irrationalibus convenire, ergo de propria Filiorum Dei. Tùm ex Pſalm. 44. *Dilexiſti iuſtitiam & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus oleo lætitiæ præ participibus tuis.* Vbi expreſsè vnctio, & ſanctificatio Chriſti, quam in Chriſto facit formalitèr Deus, eſt ſanctificatio *ad diligendam iuſtitiam.* Propterea inquit, ideſt *propterea vt diligeres iuſtitiam, vnxit te Deus*: ergo eſt propria Filiorum Dei.

946 2. Probatur ratione. Tùm quia Chriſtus vt homo ex vi vnionis eſt ſubſtãtialitèr factus Filius Dei naturalis, vel ſaltim proprius cum iure æternæ hæreditatis: ergo & Sanctus filialitèr. Tùm quia quòd ablata gratia habituali Filius Dei ſubſtantialis, eſſet peccator & inimicus Dei & ſeruus diaboli, incredibile eſt. Tùm quia ſanctitas propria naturæ intellectiuæ duo dicit, nempè pu-

Digitized by Google

puritatem immaculatam, inmunem ab omni ſcelere graui, (imò & leui, ſi ſit perfectiſsima) quæ per ſeipſam ſit, vel ſaltìm ipſi debeatur vniuerſalis rectitudo in operando. Dixi, *vel debeatur*, quia ſi Charitas ſit gratia ſanctificans, vt plures docent, ipſa non eſt per ſeipſam principium vniuerſale influens inmediatè in opera omnia ſuperna; debentur tamen illi aliæ virtutes, quę influant. Si autem gratia ſanctificans ſit qualitas à Charitate diſtincta, ipſa vt anima ſuperna, influit generalitèr inmediatè cum omnibus virtutibus; atqui totum hoc quòd requiritur ad ſanctitatem, habet humanitas ex vnione ad Verbum; ergo ex vi iſtius, redditur ſubſtantialitèr ſancta. Minor prob. quia ipſi ratione diuinæ filiationis, etiam deficiente gratia habituali, debentur comprincipia inhærentia, vel permanentia vt habitus, vel tranſeuntia, vt lumen gloriæ datum D. Paulo in via, vt tanquam filius cognoſcat & amet Patrem.

ARTICVLVS II.

AN AB VNIONE PER SEIPSAM SANCTIficetur humanitas.

947 EST duplex difficultas. 1. An formalitèr ſanctificetur ab ipſa vnione. 2. An à Verbo, & an ſecundùm perſonalitatem, vel ſecundùm Deitatem. De vnione negant plures Recent. contra Bernal & multos alios. Probant, quia vnio hypoſtatica poteſt eſſe ad naturam irrationalem: atqui iſtam nequiret ſanctificare: ergo de ſe non eſt formalitèr ſanctitas. Mala conſequentia, quia, quod iſta non ſanctificaretur, proueniret ab incapacitate ſubiecti, quæ non datur in humanitate capaci amicitiæ Dei, æternæque hæreditatis. Præberet autem naturæ irrationali ſanctificationem conſecrationis, cuius erat capax, vt eam tribuebat Corpori Chriſti in triduo.

948 Aſſero 2. Vnio non eſt per ſeipſam forma ſanctifi-

ficans.Prob.diuerſa ratione. Quia ſi eſſet formalis ſanctitas, maximè quia eſt perfectio ſuperna puriſsima & incompatibilis cum peccato ſanctitati oppoſito, iuſque ad rectitudinem vniuerſalem, atque participatio diuini eſſe: Sed hęc omnia non ſufficiunt, vt ſit forma ſanctificans: ergo non eſt. Minor probatur, quia hæc omnia vnionem eleuant ad rationem ſolam ſanctificationis vialis, & quaſi in fieri, non verò ſanctitatis formalis in facto eſſe, ſiue formæ ſanctificantis. Patet multis exemplis. Etenim idemtitas animalis cum rationali, licet ſit prædicatum hominis proprium, primòque determinans animal ad conſtituendum hominem, & ad incompatibilitatem cum bruto. Item vnio phyſica materiæ primæ ad animam rationalem, habet ſimilitér totum hoc. Nec propterea ſe habent vt formæ, & per modum facti eſſe, eo quod has incompatibilitates habeant per modum viæ, nexus & in fieri, ſiue per modum determinationis vialis.

949 Idem cernitur in vnione gratiæ habitualis cum anima rationali, & in vnione luminis gloriæ cum intellectu: quæ vniones, licet ſint primum incompatibile cum oppoſitis termino ſuo, & primum cui debetur mediatè immunitas à peccato, atque rectitudo vniuerſalis, ſuntque modi ſuperni ſęcum afferentes omnia, quæ affert gratia, & lumen, eorumque ſaporem in omnibus habent effectibus; quia tamen nec habent prædicatum ſpeciale perfectionis, naturæ diuinæ imitativum, nec ſe habent per modum formæ, & facti eſſe, ſed per modum viæ, non ſunt forma ſanctificans: ergo ſimilitèr, nec vnio hypoſtatica.

950 Nec dicas: In Chriſto vnio hypoſtatica eſt Deitatis increatæ, creata participatio: Ergo erit forma ſanctificans, multò melius, quam gratia habitualis. Conſequentia probatur, quia gratia habitualis ſanctificat, eo quod euehat hominem ad eſſe diuinum; atqui perfectius trahit vnio humanitatem ad eſſe diuinum: Trahit enim, vt dicemus, ad eſſe diuinum in ſe ipſo: ergo

eſt

Digitized by Google

eſt forma ſanctificans. Reſpondetur, eſſe participationem tantum per modum nexus & viæ, & abſque ſpeciali imitatione naturæ diuinæ, ac per conſequens non eſt forma ſanctificans, ſicut eſt gratia habitualis.

951 Infero, gratiam habitualem in ratione formæ ſanctificantis differre ab vnione hypoſtatica, ita vt illa ſanctificet, & hæc non. 1. quia gratia ſanctificat per modum naturæ, vt radicis videndi, & amandi Deum, ſiue per modum puritatis in facto eſſe. Vnio vero per modum viæ. 2. quia gratia expellit peccatum per ſe immediatè & directè. Vnio indirectè & per aliud, nēpè per diuinitatem, quam phyſicè trahit. Sicut contritio reddit animam incompatibilem cum peccato, ſed mediatè & indirectè, & ratione gratiæ, ad quam vltimo diſponit, & vt diſpoſitio vltima trahit. Vndê cum Patres dicunt vnionem eſſe gratiam, volunt eſſe donum gratuitum. Et dum dicunt ſanctificare; intelligitur mediatè, & per aliud, ſicut dicunt, charitatem ſanctificare; vtique mediatè, & per gratiam cum qua connectitur.

952 Quod ſi dicunt de humanitate ſanctificari, quatenùs deificatur, & eſt deitate delibuta. Atqui denominatio deificatæ eſt formalitèr ab vnione, ſiue à fieri paſsiuo: ergo ab vnione ſanctificatur. Reſp. 1. diſtinguendo mai. ſanctificatur quatenùs deificatur, ſanctificatione inquam viali, concedo: quia vnio eſt fieri, & via ſanctificationis: formali nego maior. quia hoc habet à deitate per illud fieri, vnita. Data maiori. Pater Gonet negat minorem, quia talis denominatio & ſimiles, ſumuntur à forma, licet locutio non ſonet formam, ſed vnionem, & fieri formæ. Sic viſſum explicatur per terminare viſionem, cum tamen ſit denominatio, non à termino, ſed à viſione; ſimilitèr denominatio igniti ſonat coniunctionem cū igne, & potius eſt denominatio ab ipſo igne, ita denominatio deificatæ, eſt à diuinitate ipſa. Sed 1. ſolutio planior, & facilior eſt.

AR-

ARTICVLVS III.

AN HVMANITAS SANCTIFICETVR à Verbo.

953 ASSERO 3. Humanitatẽ ſanctificari formalitèr Verbo, ſiue ſanctitate Dei increata, tanquã forma. Eſt cõmunis aſſertio. Et probatur. Tũ ex Cõcilio Frãcofordienſi in Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, dicente: *Chriſtus natura vnctus, non per gratiam, quia in illo plenè fuit Diuinitas.* Ecce quomodo ſanctificationem, quam nos habemus per gratiam, Chriſto tribuit per Diuinitatem: ergo formalem. Tum quia Diuinitas, licèt non poſsit eſſe forma phyſica, benè poteſt ſe habere formalitèr phyſicê, ſiue per modum termini, & facti eſſe puriſsimi phyſicè vniti, & incompatibilis cum peccato, & fundantis immediatè ius ad rectitudinem vniuerſalem. Sicut ſubſiſtentia Verbi reddit phyſicê immediatè formalitèr, ſiue vt forma logica humanitatem completam, & ſubſiſtentem.

954 Obijcies 1. Verbum phyſicè vnitum humanitati, nequit eſſe forma phyſica ipſius: ergo nec illam mediante phyſica vnione phyſicè formalitèr ſubſtantialitèr ſanctificare. Conceſſo anteced. nego conſeq. quia aliud eſt formalitèr phyſicè ſanctificare, & deificare, & aliud vt forma phyſica. Primum eſt verum. Secundum eſt falſum, quia forma phyſica dicit incompletionem, & potentialitatem, phyſicè autem deificare formalitèr, ſolum importat terminationem phyſicam, exercendo illam: ſicut perſonalitas humanitatem reddit ſubſiſtentem formalitèr quidem, ſed vt forma metaphyſica denominatiua: De quo diſputatione 1. de Incarnatione.

955 Sumitur ergo hic ly *formalitèr* ad diuerſificandum à *cauſalitèr*, vel *virtualitèr*. Non enim Diuinitas ſanctificat humanitatem deificatque illam ſibi vnitam, eo ſolum, quòd cauſet gratiam habitualem in illa,

ſed

Digitized by Google

ſed per ſeipſam ſanctificat, ita vt ablata gratia habituali, adhuc humanitas maneret immediatè deificata, ſanctificata, & incompatibilis cum peccato, & fundans immediatum ius ad comprincipia, ſiue ad auxilia tranſeuntia, & permanentia ad rectè vniuerſalitèr operandum. Nec etiam ſanctificat æquiualentèr ſolum, ſed formalitèr ſanctificatione formali ſubſtantiali diuerſa à gratia habituali accidentali, cui eminentèr æquiualet. Ratio eſt, quia humanitas vnita per vnionem ipſam trahitur formalitèr, & multo perfectius ad eſſe diuinum, quam per gratiam habitualem, aducatur ad illud homo in bono creato participatũ. Sic manet explicatum ly formalitèr.

956 Obijcies 2. Ergo etiam poterit humanitas reddi intelligens ab intellectione Dei increata, imò, & potens intelligere à lumine intellectiuo Dei. Pro nunc nego conſequentiam, quia cum intelligere ſit vitalis operatio, debet eſſe ab intrinſeco intelligentis, vel per identitatem, vt in Deo, vel per immanentem productionem, vt in nobis. Si dicas: lumen poteſt eſſe ab extrinſeco, & ob id lumen Dei reddere intellectum creatum vice luminis gloriæ illuminatum. Quidam tamẽ reſpondent negando in Deo lumen per modum actus primi. Eo tamen dato, repugnat tale lumen creaturæ, cum repugnet intelligere per intellectionem diuinam ad quam ſolam deſeruit lumen increatum Dei. Inſuper reſpondetur ſicut de Omnipotentia, nu. ſeq.

957 Replicabis: ergo poterit humanitas ab Omnipotentia reddi formalitèr omnipotens, ſaltim ſi vniatur illi immediatè, ſicut & redditur Deificata, & ſancta; denominatio enim potentis omnia, cum vitalis non ſit, poteſt eſſe ab extrinſeco. Nego conſequentiam, quia denominatio potentis, virtuoſi, & omnipotentis, ſe habet, tanquam potentiæ, & actus phyſicorum, ſiue ſubiecti, & formæ intrinſecæ, & immediatæ, vt docetur in materia de Viſione à negantibus poſſe Deum eleuare intellectum per auxilium extrinſecum, & ita cernitur in omni denominatione intrinſeca formali: nec ſufficit ad hoc

ſe

ſe habere inſtar puri termini, niſi quando denominatio eſt naturæ & ſubſiſtentiæ, vel ſanctitatis.

ARTICVLVS IV.

AN SANCTIFICETVR PER PERSONALITATEM, an per Deitatem. Vbi reſpondetur argumentis articuli primi.

958 RAtiones dubitandi contra vtramque, artic. 1. propoſuimus. Aſſero tamen 4. cum Recentioribus, ab vtraq; ſanctificari ſimul, & diuiſiuè. Quælibet enim ſe habet ad humanitatē intrinſecè phyſicè formaliter, per modum perfectionis diuinæ in facto eſſe. Et quælibet reddit humanitatem puram, & à peccato immunem, & quælibet vt communicata humanitati fundat ius ſtrictum, vt talis humanitas obtineat, vt poté eleuata ad ordinem diuinum ſubſtantialiter, comprincipia cognoſcendi, & videndi Deum, & illum redamandi. Et quælibet, ſuppoſitum illud conſtituit amabile à Deo amore amicabili: ergo quælibet ſanctificat humanitatem formalitèr, ſanctitate propria Filiorum Dei.

959 Ad argumenta articuli primi reſpondetur, & ad primum humanitatem, ſicut phyſicé ſubſiſtit formalitér à Verbo, quin ſit forma phyſica, ſed ſufficit Logica, ita & phyſicè ſanctificatur. Tridentinum autem formam inhærentem requirit ſolum in nobis, quia gratia habitualis per ſe eſt forma. Sicut autem ſanctitas intrinſecé ſanctificat Deum quin inhæreat, & quin ſit forma, ita & ſanctitas Verbi humanitatem per vnionem intrinſecam: Ad 2. reſpondetur negando minorem, quia ſanctificatur à perſonalitate, & Deitate. Ad primam probationem minoris reſpondetur, perſonalitatem eſſe ſanctitatem puritatis, & vlterius eſſe radicaliter rectitudinem propter ius in comprincipia ad operationes rectas. Ad ſecundam probationem reſpondetur, perſonalitatem di-

dicere perfectionem. Et licet non diceret ratione ſui, adhuc ratione ſui eſſet puritas, vtpotè Filiatio diuina ſubſtantialis reddens incompatibilem cum peccato, afferenſque ius ad comprincipia operandi rectè. Quòd ſi replices fore in Deo tres ſanctos contra omnes Theologos. Reſp. Abſolutè nego, cum addito nempè tres relatiuè, per tres ſanctitates relatiuas & puritatis, cum iure, &c. Concedo. Sola enim ſanctitas per modum naturę eſt vna: alia vero puritatis eſt tranſcendens, ſicut apud multos ſunt tres æterni relatiuè ſecus abſolutè.

960 Ad tertiam probationem minoris reſpondetur, diſtinguendo duplicem ſanctitatem, vnam puritatis non operatiuæ per ſe (ſed ei ego addo, quod ſit cum iuribus iam dictis). Aliam, quæ per ſeipſam, præter eſſe puritatem, ſit participatio diuinæ eſſentiæ, & principium immediatum vniuerſale ſupernum operandi rectè per cognitionem & amorem, vt eſt Deitas ipſa. Vt autem aliquid ſit ſanctitas ſanctificetq; humanitatem, debet eſſe participatio diuinæ naturæ vno ex his modis: ideſt vel in ratione eſſentiæ in gradu aliquo proprio ipſius vt diuerſę ab Attributis, & quod ſimul ſit immediatè operatiua rectè: vel in ratione puritatis & iuris ad comprincipia ad operationes rectas. Quod autem ſufficiat iſtud ſecundum patet, tum in Charitate ſi ſit forma ſanctificans, tùm quia alias Deitas etiam ſi immediatè vniretur humanitati, non poſſet illam ſanctificare, quia in illa non eſſet potens per ſe operari immanenter cognitionem & amorem. Solum ergo ſanctificat, quia per ſe mundat, & fundat ius, & adfert comprincipia ad operationes rectas.

961 Ad 4. reſp. perſonalitatem ſanctificare vt diuinam, quia vt ſic eſt puritas, & fundans prædictum ius. Et idem dicam de quovis Attributo, ſi ipſum vniatur humanitati, ob eandem rationem. Non tamen de eius participatione, quia non omnis fundat tale ius, nec participat puritatem diuinæ naturę provt cum munere radicis, & iuris operãdi vniuerſalitèr rectè. Iuris inquam,

quod petendo habitus, & comprincipia, petat mediatè operationum illarum exercitium.

962 Ad 3. partem min. de Deitate reſpond. ſanctificare humanitatē, tùm quia apud Patres dicitur vngi Deitate. Tùm, quia eò ipſo, quòd mediatè intrinſecé informetur, iam denominatur à Deitate intrinſicè deificata. Tùm, quia hoc titulo Deitatis phyſicè mediatè vnitæ, humanitas eſt intrinſecè phyſicè pura, & immunis à culpa cum phyſica incompatibilitate. Habetque ius eo ipſo ad comprincipia rectitudinis. Tùm denique, quia ſi gratia poſita in ſola anima (imò & charitas poſita in ſola voluntate diſtincta ab anima) ipſam ſanctificat, imò & totùm hominem, eo quod ſit participatio diuinæ naturę multo melius ipſa diuina natura per ſeipſam totam humanitatem ſanctificabit.

963 Nec obeſt, quòd mediatè communicetur. Contra 1. Quia ſicut ſi gratia ſanctificans recipiatur in ſola anima immediatè & non immediaté in potentijs, non propterea potentiæ deſinunt eſſe intrinſece ſanctificatæ, & puræ, puritate incompoſsibili pro eo tunc cum peccato, à ſanctitate intrinſeca ſuppoſiti, vel animæ. Similitèr eſt de Deitate intrinſecè mediatè vnita. Inſuper, quia accidentia recepta in ſola quantitate non propterea deſinunt eſſe intrinſeca materiæ ſubiecto quantitatis & reddere iſtud incapax pro tunc, ſui contrarij.

964 Contra 2. Quia poſsita perſonalitate, & vnione vt conditione, ipſa Deitas ratione ſui, eſt immediatus titulus immunitatis à peccato, phyſicè & intrinſicè poſſeſſus. Nec enim ad immediatè ſanctificandum requiritur tan ſtricta & immediata vnio, ſicut requiritur ad dandas alias denominationes Sapientis, Omnipotentis & Dei, vt cernitur in dignificatione operum Chriſti à Verbo. Adhuc autem eſt maior intimitas in deitate ad vnionem, quia phyſica & neceſſaria & intrinſeca, quam in Verbo ad productionem operum, quia contingens productioni. Ex quo patet ad confirmationem. Et inſuper ad denominationem Dei, eſt incapacitas in humanita-

te,

te, ſecùs ad denominationem ſanctę, ad quam ſufficit, vt dictum eſt, phyſica intrinſeca poſſeſsio Deitatis.

965 In fine articuli nota Scotiſtas nouitèr ad concilia & Patres docentes humanitatem ſanctificari Deitate, reſpondere, numquam dicere à Deitate ſola: & ideò interpretandos eſſe ſanctificari à Deitate & gratia: ab illa vt radice ſiue vt iure congruentiæ; ab iſta formalitèr. Et ratio eſt, quia iſta eſt forma inhęrens & principium operandi per ſeipſam rectè: quod requiritur ad ſanctitatem. Sed contra, quia Patres ſæpè ponunt diuerſitatem ſanctificationis inter Chriſtum & nos. Si autem ſolum ſanctificaretur humanitas formalitèr à gratia, nulla eſſet diuerſitas in ſanctificatione (ſi quidem nulla eſt in conſtitutiuo formali ſanctificationis, licet ſit in congruentia ad illam contingentêr ſe habente) ſicut nulla eſt diuerſitas apud Patres in beatitudine eſſentiali, licet ſit in iure ad illam.

966 Falſum autem eſt, quod omnis ſactitas debeat eſſe forma inhærens vt patet in ſanctitate ipſius Dei. Tridentinũ autem ſolum intendit ſanctitatem noſtram, non eſſe denominationem extrinſecam à ſanctitate Chriſti, ſed intrinſecam; quod abſque inhærentia verificari poteſt in ſanctificatione humanitatis à Verbo. Sicut enim iſtud, quia perſonalitas eſt reddit intrinſecè phyſicè humanitatem perſonatam & incompatibilem cum oppoſito perſonæ, cur non ſi ſanctitas ſit, reddet illam formaliter ſanctam & incompatibilem cũ ſuo oppoſito nempè peccato? Certè hæc denominatio non impedietur à deffectu inhærentiæ, ſolius qualitatis propriæ, dummodò conſtet de intrinſicitate. Et confirmatur, quia non eſt vndè repugnet puritas & incompatiblitas cum peccato per aliquod donum intrinſecum, diuerſum à noſtra gratia habituali, & non inhærens, ſiue ſit donum ſubſtantiale, ſiue accidentale creatione productum. Cur ergò hoc exercitium denegandum eſt Verbo Dei, fonti ſanctitatis intrinſecè communicato? Certè nulla apparet in hoc repugnantia, ſed ſumma decentia & ad con-

Digitized by Google

cilia & Patres ſincere interpretandos, ſumma conue-nientia.

967 Nec verum eſt, quod ſit de ratione ſanctitatis eſſe principium immediatum operandi vniuerſalitèr rectè per ſeipſum. Nec enim Deitas per ſe in Deo influit in cognitionem & amorem licet ſit radix virtualis, & tamen eſt ſumma ſanctitas formalis. Nec item id conuenit habitui charitatis etiam ſi ſit ſanctitas. Imò ipſa gratia habitualis, vt operetur vniuerſalitèr rectè indiget habitibus realitèr diſtinctis à ſe. Ad ſanctificandũ igitur formalitèr, ſufficit formalitèr mundare & pulchram reddere naturam (quid autem mundius & pulchrius filio Dei, ſiue homine Deo?) & fundare ius ad alia comprincipia, etiam non ſanctificatiua, vt fides & ſpes &c: vt talis homo per illa operetur vniuerſalitèr rectè, quæ omnia intrinſecé præſtari à perſonalitate & Deitate ſatis probatum eſt. Vide iterum infra quæſt. de impeccabilitate Chriſti.

ARTICVLVS V.

ALIVD ARGVMENTVM, VBI AN ſanctificetur infinitè.

968 OBijcies 3. Si humanitas ſanctificaretur deitate intrinſecé, vel eſſet finitè, vel infinitè: atqui neutro modò: ergo non ſanctificatur. Minor probatur quoad 1. part. nempè non finitè. Tùm, quia alias magis valorarentur à Verbo operationes accidentales humanitatis, quam ipſa humanitas, ſiquidem illæ infinitantur, quod tamen abſurdum eſt. Tũ, quia humanitati ſubſtantialitèr vnitur, faciendo cum illa vnum totum per ſe ſubſtantiale, & quia immediatius vnitur, & intimius: actionibus enim, ſolum vnitur mediatè, quatenùs iſtæ oriuntur ab humanitate, cui contingens, & de per accidens eſt, eſſe Verbo vnitam.

969 Tùm, quia actiones, ideò moralitèr infinitantur

tur à Verbo quaſi immedatè, quia cum ipſo moralitèr immediatè vniuntur, eíque tribuntur à prudentibus, eo quod actiones ſunt ſuppoſitorum: ergo ſi humanitas Verbo phyſicé & immediatè vnitur, conſtituendo cum illo vnum ens per ſe perſonale & phyſicum, infinitabitur phyſicè ſimplicitèr ab illo. Quam enim capacitatem habent actus Chriſti finiti moralem, vt infinitentur à Verbo, eamdem habet obedientialem humanitas, vt infinitetur ab illo, media vnione phyſica. Sicut enim iſta ſufficit, vt eleuetur ad ſubſiſtere, & ſanctificari diuinum; cur non ſufficiet, vt eleuetur ad ſubſiſtere, & ſanctificari infinitum?

970 Secunda pars minoris, nempè repugnare, quod ſanctificetur infinité ſimplicitèr phyſicè. Probat. 1. quia eo modò diuinitas ſanctificat phyſicè humanitatem, quo phyſicè communicatur illi: atqui hoc pręſtat modò ſimplicitèr finito phyſicè, nempê vnione hypoſtatica: Ergo phyſicè finité. Si reſpondeas ex doctrina Thomiſtarum, vnionem eſſe ſimplicitèr infinitam, quia vnio eſt ipſum Verbum (negant enim vnionem mediam) quod ſicut per ſeipſum eſt ſpecies impreſa intellectus beatifici, eíque per ſeipſum coaptatur, atque intelligibilitér vnitur; ſimiliterque per ſeipſum eſt actualiſsimè in actu ſecundo terminans viſionem; ita & per ſeipſum, non ſolum eſt vnibile ſed vnitum, & communicatum ipſi humanitati.

971 Ponò exemplum declaratiuum: Si papyri vnum folium applicetur alteri, vt ipſi affigatur, indiget glutino medio, quia per ſeipſum eſt extremum vnibile, ſed non per ſeipſum eſt vnio cum alio folio; glutinum autem, per ſeipſum vnitur folio. Vndè & eſt extremum, & vnio ad folium, poſsita applicatione. Sic Verbum eſt vnio ſui ad humanitatem, & ſimùl vnguentum ipſius, ac per conſequens, poſsita applicatione, ſe ipſo eſt vnio.

972 Sed contra. Tùm, quia probabilius eſt interuenire vnionem mediam, mediante qua Verbum ſe communicat humanitati, de quo ſupra numero 726. ergo modò finito; ſicut Deus viſſus finité communicatur bea-

to, quia media viſione finita. Tùm, quia licet Verbum per ſeipſum communicaretur humanitati, adhuc communicatio illa eſſet virtualitèr finita, quia debebat coaptari alteri comparti, nempè humanitatis finitudini.

973 2. Probatur eadem pars ſecunda minoris, quia ex parte humanitatis capacitas eſt finita; atqui forma nequit communicare ſubiecto, niſi iuxtà ipſius capacitatem, etiam forma infinita: ergo communicatio ſimplicitêr eſt finita. Minor probatur, quia ideò humanitas, nec redditur æterna, nec immenſa à diuinitate, quia eſt incapax ob limitationem ſuam eſſentialem eſsēdi ſemper, & vbique. Item licet perſonalitas Verbi ſit per ſe ipsā generatio paſsiua, filiatio, & aſſeitas: humanitas ob ſuā incapacitatem, nec redditur genita, nec filia naturalis, nec à ſe; ergo nec infinita in ſanctitate. Si enim de formaliſsimis prædicatis Verbi, non participat alia præter ſubſiſtere, & ſanctificari, nec participabit infinitari ſimplicitèr in ſanctitate.

974 Tertiò probatur eadem pars, quia non redditur æque ſancta ac Verbum, per identitatem ſanctum: ergo nec ſimplicitèr infinitè ſancta, ſed ſolum redditur ſancta, & ſubſiſtens, quantum ipſa ſubſiſtibilis eſt, ſiue iuxtà eius capacitatem, quæ finita & limitata eſt. Antecedēs probatur, quia cōmunicatur humanitati, communicatione & vinculo laxiori, nempè media vnione phyſica.

975 Difficile valdè eſt argumentum factum. Pro reſolutione & ſolutione, nota 1. Sermonem non eſſe de Chriſto, qui cum ſit Deus homo, eo ipſo eſt ſubſtantialitèr filius Dei, & Sanctus infinitè ſummè per identitatem ſuppoſiti cum ſanctitate, vndè ſicut in concreto eſt perſona infinita per identitatem, ita & infinitè ſancta. Nota 2. humanitatem licet habeat per vnionem diuinitatem, habere eamdem omninò ſanctitatem, & intenſiuè totam, quam habet Deus, omneſque ſanctitatis ipſius Dei titulos & iura. Habet tamen modò phyſico, multò inferiori, cum habeat per vnionem, non per identitatem. Qui modus habendi valdè deprimit ſanctitatem,

con-

Digitized by Google

conſiſtentem in participatione diuini eſſe. Multò autem maior eſt participatio per identitatem, & ſtrictior, quam per vnionem. Tota ergo difficultas ſtat in reſoluendo, an iſte modus habendi ſufficiat, vt ſanctitas Dei denominet, & refundatur in humanitatem ſimplicitèr phyſicè infinitè.

976 Pater Alderete (quem non vidi) diſp. 48. de Incarnatione, & alij recentiores docent, ſolum ſanctificari finitè, licet perfectius, quam per gratiam habitualem infinitè intenſam. Eſt contra Patres Hurtado diſp. 45. ſect. 4. Martinon diſp. 11. ſect. 2. & Meratium diſp. 6. ſect. 3. & alios. Ducuntur. Tùm, quia ſanctitas Verbi communicatur humanitati, modo ſiue vnione finita. Tùm, quia non communicatur, modo ſummo, cum communicetur Deo per identitatem, quæ eſt maior: apud ipſos autem, quod ſummum non eſt, finitum eſt. Ad argumentum autem ſumptum ex operibus Chriſti infinitè ſimplicitèr valoratis à Verbo reſpondent, hunc valorem eſſe ſummum. In Deo enim, nec datur meritum, nec ſatisfactio, ac per conſequens ſummum locum tenent quantum ad hoc Chriſti opera, eruntque in valore ſimplcitèr infinita & eſtimabilia, quaſi eſſent actus increati ipſius Dei.

977. Hoc fundamentum, ſæpè & etiam modò mihi diſplicet. Tum, quia eſſentia infiniti ſimplicitêr, non ſtat in ſummitate, ſed in pelago ſubſtantiali interminabili, licet autem infinitum ſimpliciter in omni genere ſummitatem poſtulet, ſecùs quando eſt in aliquo genere. Incredibile enim eſt tantam habere æſtimabilitatem apud Deum, vnum opus Chriſti tranſiens, accidentale, ens ab alio, ac habeat ipſe Deus. Si enim poſtularetur à prudentibus, quid eſt æſtimabilius, exiſtentia entitatiua Dei, aut exiſtentia vnius actus humilitatis Chriſti, incredibile eſt, quod non ferrent ſufragium, pro entitatiua Dei exiſtentia.

978 Tùm, quia ſicut Chriſti merita habent ſummum locum in genere determinato meriti (licet non in lati-

tudine tota infinitudinis) ita vnio hypoſtatica ſummum obtinet locum in genere determinato, liberæ communicationis & ſubſtantialis ad extra, & per modum compoſitionis, & perſonationis in vnum ſuppoſitum : Ergo ex hac præciſſa ratione ſummitatis, nulla eſt differentia inter actus Chriſti, & humanitatis ſanctificationem.

979 Tùm, quia cæteris paribus, quis dubitet eſſe aliquid nobilius, eſſe compartem eſſentialem Chriſti, & naturam Chriſti per ſubſtantialem intimam vnionē, quam eſſe opus Chriſti, contingens, & tranſitorium; quodque, ſiue fiat ſiue non, parum attinet ad eſſe Chriſti. Illud habet humanitas, & iſtud merita. Tùm denique quia vt diximus contra offenſæ finitudinem, ſummū vnius generis vinci poteſt in valore ſubſtantiali & accidētali à medio alterius generis: Ergo & merita Chriſti ſumma in ratione meriti, (quæ eſt veſtra ratio) vinci poſſunt in valore à ſanctificatione humanitatis, licet non ſit communicatio ſumma, ſed media.

ARTICULUS VI.

VERA SENTENTIA DE SANCTITATE infinita.

980 NOTA Sermonem in hac quæſtione poſſe eſſe, vel de morali ſanctificatione & dignificatione humanitatis, vel de phyſica. Moralis infinita, mihi certa eſt; tùm quia D. Thom. quæſt. 88. artic. 2. ad 3. docuit expreſiſsimè, carnem Chriſti infinité fuiſſe dignificatam, à perſona aſſumente, ſecundum quod erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam. Tùm propter rationes adductas art. præced. Tùm, quia vnio eſt infinitum donum vtpotè imbibēs perſonam Verbi, ideoque moralitèr infinita. Tùm, quia humanitas vt ita ſubſiſtens, & Deificata; ſit condigna amore Dei amicabili & æſtimatione ſimplicitèr infinitis & multò magis, quam vnum Chriſti opus. Non loquor de humanita-

ta-

itate ratione ſui, ſed de ipſa provt ſic eleuata ad ordinem filij Dei naturalis, & ſanctitate delibuta, atque diuinitate deificata.

981 Confirmatur, nam ſupra diximus, gratiam habitualem humanitati datam, titulo vnionis, non eſſe minorem ea quæ daretur illi, ſi data fuiſſet illi titulo meritorum. Ratio autem erat, quia humanitatis ius, in eius dignitate & eleuatione fundatum, non eſt inferius iure meritorium: ergo licet in eſſe communicationis, non ſit ſumma, eſt tamen in eſſe dignificationis, maior, vel æqualis valori ſummo meriti. Nec proptereà humanitas dignificata à Verbo erit moralitèr omninò æqualis Chriſto, ſiquidem habet ſuam æſtimabilitatem, media identitate; humanitas verò media vnione. Sicut ergo opus Chriſti infinitatur à Verbo, ita & magis humanitas infinitabitur moralitèr, licet cum inferioritate ad Verbum.

982 Aſſero 2. Phyſicê infinitè ſanctificatur. Probo, quia tota capacitas obedientialis eſt repleta per Verbũ, & hoc non extrinſecê, ſed intrinſecè, & quaſi inhærentèr; atqui eſt infinita, vt dicemus ex D. Thoma ad Anibaldum adducto hic quæſt. 21. de Gratia habituali art. 1. Ergo Verbũ communicatur illi infinitè ſimplicitèr phyſicè. 2. Quia ſi per impoſsibile tota Dei ſcientia, vel tota omnipotẽtia vnirentur humanitati immediatè: provt opportet ad denominandam ſcientem vel potentem, redderent phyſicê infinitê ſcientem & potentem. Atqui tota ſanctitas Dei cum ſuis omnibus infinitatibus omnis generis, vnitur ſufficientiſsimé humanitati, vt omnes denominent illam ſanctam: ergo & ſimplicitêr infinité ſanctam.

983 Minor probatur. Vt diuinitas humanitatem phyſicé ſanctificet, nihil amplius requiritur apud vos, quam quod habeat Deitatem intrinſecè per vnionẽ phyſicam mediatam, abſque eo quod à Deitate redatur Dea. Hoc enim pacto præciſsè, iam redditur phyſicè pura, & phyſice incompatibilis cum peccato, ſed hoc omninò

co-

Digitized by Google

eodem modò, participat omnes & ſingulas infinitates diuinæ puritatis, & ſanctitatis totas & totalitèr, & eadem omninò totalitate, ac participat Deitatem: Ergo ſanctificatur ab omni, atq; ab infinitis titulis diuinæ ſanctitatis, ita vt quantum Deus habet ſanctitatis, nulla formalitate reſeruata ſibi, communicetur totum, & totalitèr licet modò inferiori humanitati, quia totum habet eodem modò ſibi communicatum, ac communicatur ſanctitas Deitatis.

984 Vndè licet humanitas ſit incapax, vt denominetur ab alijs perfectionibus diuinis, denominatione propria cuiuslibet, non tamen, vt denominetur ſancta ab omnibus, vt omnibus. Eſt enim magna diſparitas inter denominationem ſanctificatæ ab omnibus vt omnibus, & alias denominationes. Ad illam enim ſufficit, quod humanitas per vnionem mediatam ſit habens eas. Nec enim omnis denominatio gratæ, eſt denominatio virtutis ad operari per ipſam ſanctitatem, vt male quidam obijciunt. Inſuper eo ipſo redditur per illas pura, & incompatibilis cum peccato, Vt autem reddatur ſapiens, omnipotens, vel Dea, ſtrictior & immediata vnio potentiæ & formæ requiritur. Vndè nec redditur æterna, nec immenſa ab his attributis, quia (præter incapacitatem in intrinſeca ſua limitatione fundatam) nec eſt ſemper, nec vbique: nam ad hoc non ſufficit *habere eas*, ſicut non ſufficit habere filiationem, vt reddatur naturalis filia.

985 Si autem per Verbi ſubſiſtentiam ſubſiſtat ſolum finitè phyſicè (dico phyſicè, nam moralitèr plus infinitatur quam opus Chriſti) adhuc eſt diſparitas à ſanctificatione; hanc enim accipit ab omnibus vt omnibus, phyſicè ei intrinſecis: ſubſiſtere verò à ſola ſubſiſtentia, quatenùs præciſsimè ſubſiſtentia eſt, quim alia concomitantia Verbi influant in iſtam denominationem.

986 Dixi ſubſiſtere finitè. Quod ſi dicas primo contra hoc, ſubſiſtere quantum ſubſiſtibilis eſt, ita vt tota eius ſubſiſtendi capacitas obedientialis ſit expleta. Reſ.

quod

Digitized by Google

quod adhuc ſubſtit finitè phyſicè. Tùm, quia communicatur media vnione phyſica. Tùm, quia eius capacitas obedientialis non eſt infinita, ſed finita, ſicut capacitas intellectus eleuati, vt beatificetur à Deo, quia ſolum ſunt capaces denominationis, vt media vnione, aut viſione phyſicê finitis communicandæ. Si 2. hic homo præciſè vt dicit Deitatem & perſonalitatem Verbi, vt diſtinctam virtualitèr à Deitate eſt perſona infinita ſimplicitér (alias non infinitaret opera): ergo ſola perſonalitas ſufficit infinitare illud, cui communicatur: ergo humanitatem. Concedo anteced. de perſona in concreto (non in abſtracto de humanitate perſonata) & diſtinguo conſequens, ſi communicatio ſit per identitatem, vt reſpectu Chriſti concedo; ſi per vnionem finitam ſubdiſtinguo. reſpectu concreti concedo: abſtracti, ſiue humanitatis, nego. Iſta enim de perſonalitate, ſolum aurit de munere ſubſiſtendi, quod ſufficit vt ipſa ſubſiſtat & ſic ſubſiſtit finitè.

987 Obijcies (& eſt valdè notandum) humanitas non redditur à Verbo phyſicè infinité ſubſiſtens, ſed ſolum finitè & quantum ſubſiſtibilis eſt (vt diximus hic num. 985. & etiam num. 883.) ergo Chriſtus vt eſt hic homo Iesvs, ſiue vt perſona ſubſiſtens in natura humana, non erit perſona ſimplicitèr infinita, nec vt ſic erit merens infinitum. Prob. conſeq. quia non alitèr Chriſtus vt hic homo Iesvs imbibit perſonalitatem infinitam niſi quatenùs ex vi vnionis, hæc communicatur humanitati; atqui communicatur ſolum finitè: ergo hic homo, eſt perſona finita. Sed reſpondetur, perſonalitatem infinitam poſſe ſummi duplicitêr. 1. Vt vnitur & vt vialitèr ad conſtituendum. 2. Conſtitutiuè, ſiue vt formalitèr conſtituit hunc hominem. Conceſſo ergo anteced. nego conſeq. quia vt hic homo Iesvs, imbibit *conſtitutiuè* infinitatem totam diuinæ perſonalitatis, quia *in conſtituëdo*, ſe habet *vt eſt*: licet *vialitèr* ſe habeat vt vnitur.

988 Ad probat. reſp. diſtinguendo. Non alitèr imbibit perſonalitatem infinitam, niſi quatenùs ex vi vnionis

com-

Digitized by Google

communicatur humanitati: non alitêr, *vialitèr*, concedo, quia non eſt alia via immediata. Non alitèr *conſtitutiuè*, nego, quia ſic non ſumitur ſecundum quod præciſsè de perſonalitate expreſsé & formaliſsimè vnitur, ſed ſecundum, quod *perſonalitas in ſe ipſa eſt*, quia ad conſtiuendũ intrat, *vt eſt*. Sic Spiritus S. conſtitutiuè eſt Deus ſed vialitèr & ex vi proceſsionis non procedit immediatè & directê vt Deus. Similitèr anima rationalis *conſtitutiuè ad hominem*, ſe habet vt eſt, nempê vt ſpiritualis, & vt rationalis: *vialitèr* tamen & reſpectu vnionis ad materiam, ſolum vnitur vt anima, & ſolum vt anima communicatur corpori, reddendo illud animatum; non vero intellectiuum & ſpirituale, quia vt ſic non communicatur corpori. Si replices iterum: hæc conſtitutio non intrat niſi *vi ſola vnionis*, ergo ſi vialitèr intrat finitè, conſtitutio finita reſultat. Diſtinguo anteced. via ſola vnionis radicalitèr, concedo. Formalitèr & complete, nego. Poſsita enim vnione, intrant formalitèr immediatè ratione identitatis ad conſtituendum, omnes aliæ perfectiones perſonalitatis. Sicut in exemplo animę rationalis. Nam poſsita vi vnionis & capacitate ſubiecti, intrant aliæ formaliter ad conſtituendum cum illo. Perſonalitas ergo licet humanitatem reddat ſubſiſtentem finitè, concretum reddit ſubſiſtens infinitum.

ARTICVLVS VII.

ARGVMENTA DIFFICILIA.

989 NEC obeſt 1. Contra 2. concluſ. de infinitate, quod communicetur media vnione finita. Reſp. 1. vnionem non ſe habere vt menſuram, ſed vt conditionem, qua poſsita omnes tituli diuinæ puritatis intrant ad dandam infinitatem, ſicut infinitudo offenſæ non limitatur à cognitione finita, quia ſe habet, vt pura conditio, nec valor meritorum à productione vel à cognitione finita.

Reſp.

Digitized by Google

990 Reſp. 2. Vnionem poſſe eſſe infinitam virtualitér vt quo, quatenùs eo ipſo quod alligat formam infinitam ſubiecto capaci, vt tota ſe communicet, ad intentum deſeruit ac ſi eſſet infinita. Declaratur exemplo, adducto de vnione omnipotentiæ, ſiue totius ſcientiæ Dei, ſi dabilis ſit. Inſuper ſi qualitas amoris infinitè intenſa producatur diuinitus, & totalitèr vniatur voluntati creatæ vitalitèr per productionem entitatiuè vnitam & carentem gradibus intenſionis, voluntas ſic producens, redderetur infinitè formalitèr amans, vtpotè ſubiectum capax obedientialitèr: talis autem vnio eſſet formalitèr finita, infinita autem æquiualenter, & quoad munus infinitè communicandi amorem ſubiecto, quia in vnione nihil amplius infinitatis requiritur, quam quæ ſufficiat vt amor infinitus, totus vt totus & totalitér communicetur. Similitér dic de vnione hypoſtatica eſſe æquiualentêr & vt quo infinitam: quæ tamen non ſe habet, ſicut viſio in beato, hæc enim non ſe habet, vt conditio ad beatificationem, nec vt pura alligatio Dei ad intellectum, ſed vt formà beatificans. Vnio autem hypoſtatica ad ſanctificationem prouenientem à Deitate, habet ſe, vt pura conditio & alligatio modo dicto.

991 Nec item eſt paritas de Deo viſo & beante, ad Deum ſanctificantem humanitatem: licet enim ibi communicetur finité, hic infinité. Ratio eſt, quia Deus viſſus non beatificat beatum totalitêr & adæquatè, ſecundum totum quod eſt & habet, ſed ſecundum quod exprimitur per viſionem; ſicut perſonalitas non terminat humanitatem, nec influit in ſubſiſtere ipſius, ſecundum totum, quod perſonalitas eſt & habet, ſed præciſsé ſecundum rationem vltimi termini. Reliqua enim Dei, ad beatificandum & perſonandum, nec conducunt, nec influnt, ſed ſe habent metaphyſicê, quaſi non eſſent. Ad ſanctificationem verò humanitatis & dignificationem, omnia omninò concurrunt, quia quodlibet ex prædicatis Dei, ſpecialitèr habet, & addit novum titulum puritatis ad impediendum peccatum in illa, & ſic concur-

runt

runt omnia Dei, vt omnia & vt infinita, Et ad hanc denominationem eſt capax, quia ſolum ſtat in habere intrinſecè.

992 Vndè ſicut reſpectu ſenis, baculus ligneus multis gemmis circundatus ſolum ſuſtentat ſenem vt baculus; gemmæ verò ſe habent de per accidens ad ſuſtentandum, de per ſe tamen ad ditandum ſenem; ſic perſonalitas Verbi ſuſtentat humanitatem vt perſonalitas præciſsé: reliqua verò ipſius ſe habent de per accidens ad ſuſtentandum; de per ſe verò ad ſanctificandum.

993 Nec obeſt 2. Si ex dictis inferas, ſolum Verbum, ſiue potius Chriſtum ſanctificari infinitè, non vero humanitatem, id enim falſum eſt. Sed probas ſic: humanitas non eſt infinitè ſancta modò de facto ratione ſui, ſed vt diuinitate quaſi informata, Verboque vnita: atqui hoc modò non eſt iã humanitas, ſed Chriſtus: ergo Chriſtus eſt, qui redditur infinitê ſanctus: non vero humanitas. Minor probat. quia Chriſtus nihil amplius ſignificat, niſi humanitatem Verbum & vnionem: atqui hoc ipſum & nihil aliud importat humanitas, vt ſanctificata à Verbo: Ergo Chriſtus eſt, qui redditur infinitè ſanctus & non humanitas. Reſp. 1. Si argumentum aliquid probat, probare etiam, quod nec redditur ſancta ipſa humanitas, ſed Chriſtus: nam humanitas eſt ſancta, vt informata Verbo & hoc pacto illa, etiam eſſet Chriſtus.

994 Reſp. 2. negando humanitatem ſic ſumptam eſſe Chriſtum. Etenim Chriſtus diuerſimode eſt ſanctus ac humanitas; quia eſt talis per incluſionem & identitatem; humanitas verò per vnionem & denominationem ſibi ſuperadditam & contingentem, quod alij minùs benê vocabunt de connotato. Conceſſa ergo maiori, nego minor. Ad probationem reſpond. Chriſtum ſignificare eadem, ac ſignificat humanitas Verbo Deificata; diuerſimodé tamen, & nō ſupponit pro eodē. Licet enim humanitas ſanctificata, vtrumque ſignificet, ſicut Chriſtus, ſed non ſupponit pro vtroque, ſed pro humanitate,

te, quæ eſt rectum & ſubiectum illius denominationis, reliqua dicens in obliquo; Chriſtus autem ſupponit pro vtroque. Vndè Chriſto, Verbum eſt quid eſſentiale componens, & eſſentialitèr ſantificans; humanitati verò eſt quid contingens; Chriſtus enim in rectò importat & humanitatem & Verbum vnitum, de quo num. 937. quod tamen humanitas importat ſolum in obliquo, & vt quid ipſi contingens; ratione cuius contingentér, denominatur phyſicê pura, & phyſicé incompatibilis cum peccato, & ſic eſt longa diuerſitas.

995 Sed replicabis 3. difficultêr. Si humanitas à Verbo eſſet infinitê ſancta, ſequæretur, quod data homini optione de vnione ſola hypoſtatica & de viſione beata æterna, non paſſet homo licitê viſionem eligere & vnionem relinquere: peccaret enim, non eligendo vnionem, ſiquidem poſtponeret bonum ſimplicitèr infinitum, bono ſimplicitèr finito; atqui viſio videtur eligibilior, imò audiui viros prudentes & timoratos, ſe viſionem ellecturos: Ergo ſignum eſt, quod vniri Verbo hypoſtaticè, non adfert bonum vel ſanctitatem ſimplicitér infinitam. Reſp. tamen 1. In eo caſu quemlibet prudentem, ſe experiri ſatis implicatú in reſoluendo ellectionem. Et hoc etiam apud Aduerſarios. Etenim eleuatio propriæ humanitatis ad eſſendum Chriſtus, ſemper eſt ſupremum bonum (licet eſſet finitum) in comparatione ad viſionem, & omnia alia ſuperna, ſemperque videretur grauis inordinatio, pro iſtis illam relinquere.

996 Reſp. 2. Poſſe prudentem elligere viſionem. Res enim in ſe multò melior, poteſt hic & nunc, eſſe minùs elligibilis, minuſque bona reſpectiuè ad elligentem. Etenim melior eſt dignitas regia incomparabilitèr ſtatu ciuis mediocri: & tamen ſi homini vili, prudenti tamen, proponatur dignitas regia per vnam horam (ita vt tranſacta illa, redeat ad primam vilitatem, miſeriam & abiectionem); Et ſtatus ciuis cum mediocri diuitiarum conuenientia, duraturus; imprudens eſſet non elligendo iſtum.

Ra-

997 Ratio autẽ eſt, quia inſpectis circunſtantijs, non eſt determinatè elligibilius, quod abſolutê & in ſe eſt melius, ſed quod reſpectiuê ad conuenientiam, vel obligationem elligentis. Patet, nam ſaluatio omnium hominum eſt ſummê melior, & pro qua Chriſtus mortus eſt. Si autem iuſto proponatur omnium hominum perditio, niſi ipſe faciat mendacium leue, tenetur iſte permitere omnium perditionem, imò & deſtructionem ipſius exiſtentiæ Dei, ſi ei proponeretur, ne dicat mendacium leue, quod eſt intrinſecê malum. Etenim ipſe elligere debet permiſsionem damnationis omnium ſine ſua culpa, quam leuitêr mentiri cum ſua culpa; quia fuga iſtius, licet in ſe minùs bona, quam damnatio omnium in ſe ſit mala, eſt tamen melior reſpectiuê ad ſuã obligationem vel ſtatum. Applica argumento facto.

998 Confirmatur hæc doctrina. Si fiat comparatio inter præſeruationem à culpa, & remiſsionem culpæ, quã ex his elliget prudens? profecto præſeruationem, ſicut & Beata Virgo ſuam præſeruationem præfert & magni facit. Elliget autem, non quia præſeruatio ſit in ſe ipſa melior, cum ſolum conſiſtat in auxilijs finitis efficacibus ad non cadendum; & remiſsio ſit infinitê melior & præmium condignum meriti infiniti Chriſti: ſed elliget præciſsè, quia reſpectiuê ad habentem eſt melior. Maneat ergo quod humanitas ſanctificatur infinitè ab omnibus Dei, vt omnibus, ac per conſequens & ſanctificatur & infinitè ſanctificatur.

999 Infero 1. Licet perſonalitas compleat humanitatem vt diuina & infinita, ſed non infinitê, quia non terminat ſecundum quod continet omnes ſubſiſtentias creatas, ſed iſtam humanitatis propriam. Infero 2. Vnionem conſiderandam tripliciter. 1. Phyſicê & eſt finita à termino. 2. Formaliter moraliter & eſt infinita à Verbo vt forma, quia non ſolum prodeſt vt tangitur, ſed ſecundum totum quod eſt, in quo differt à viſione Dei viſi. 3. Secundum conſtitutionem quam infert, inquam intrat Verbum, non vt tangitur, ſed ſecundũ quod eſt in ſe.

QVÆS-

QVÆSTIO XX.

DE GRATIA HABITVALI.

ARTICVLVS I.

AN DETVR IN CHRISTO.

1000 EXAMINATA in Chriſto gratia ſubſtãtiali & vnionis, examinanda reſtat accidentalis; quæ eſt habitualis. Hanc dari in Chriſto, eſt ita certum vt oppoſitum ſit ad minùs temerarium. Videatur Suarez, Vazquez, & alij.

1001 Ratio à priori eſt: tùm, quia humanitas debuit eleuari ad actus ſupernos per aliquod principium vniuerſale permanens, atqui non eſt aſignabile aliud, cũ gratia habitualis cum habitibus, verè ſe habeat inſtar animæ cum ſuis potentijs in ordine ſuperno: ergo datur gratia habitualis. Mi. probatur, quia id mun⁹ non poteſt præſtare vnio hypoſtatica, quæ non eſt operatiua ex ſe, cum ſit modus. Nec Verbum: quia nullum influxum præſtat efficientèr Verbum in opera humanitatis, quem non præſtet tota Trinitas: tùm, quia hoc principium vniuerſale debet eſſe in Chriſto ſimile noſtro, vt conformetur caput cum membris, noſtrum autem eſt ſola gratia habitualis.

1002 Nec dicas 1. In Chriſto fides eſt inutilis & non datur, quia quidquid habet perfectionis, eſt iam in ſcientia infuſa; atqui quidquid eſt perfectionis in gratia habituali, eſt iam in ſubſtantiali, ergo nõ datur. Reſpondetur eſſe diſparitatem: Etenim quidquid eſt perfectionis in fide datur iam formalitèr & non ſolum eminentèr in ſcientia infuſa, vt dicemus q. 22. art. 1. & 2. de fide & virtutibus Theologicis in Chriſto & ſi aliquid nõ eſt formalitèr, eſt ſola obſcuritatis inutilitas; at perfectio gratiæ vt phyſicè influxiuæ in opera ſuperna & re-

deptionem,non eſt formalitér in Verbo,licet ſit eminentèr. Ideo debet gratia addi vt ſit formalitêr.

1003 Nec obeſt 2. Chriſtum fore per illam,filium adoptiuum. Probat.quia iſte eſt effectus primarius gratiæ habitualis. Nego anteced. eiuſque probationem, quia primarius effectus eſt reddere humanitatem ſanctam & participantem naturam diuinam in ratione principij vniuerſalis. Ad adoptionem autem deficit adhuc pars quædam eſſentialis (& non p.. condirio vt alij volunt)nempè extraneitas, vel voluntas Dei extraneum adoptans tanquam proprium.

1004 Nec 3. Non requiritur hæc gratia vt Chriſtus ſit ſanctus, quia iam eſt infinitè ſanctus per vnionē, atqui nec vt ſit ſanctior; ergo ad nihil. Mi probat. quia Chriſtus cum hac gratia nó eſt ſanctior Verbo ſolo,alias Chriſtus poſſet eſſe ſanctior & perfectior Patre. Dices 1. Nó eſſe ſanctiorē intenſiuè,benè vero extenſiuè. Cótra vel hoc addit de ſanctitate ſolas voces & ſic nihil addit,vel addit aliquid de re. Si de re:ergo Chriſtus cū gratia,eſt in re ſanctior, melior, æſtimabilior & venerabilior Patre, quia ſanctitas & æſtimabilitas eodem currunt paſſu. Sic melior eſt extenſiuê arbor cum fructu & intellectus cum cognitione,quam ſine illis,quia ſit formalis & maior extenſio quando eſt fructus in re & non ſolum in virtute.

1005 Dices 2. Chriſtum non reddi ſanctiorem Verbo ſolo,bené vero ſanctiorem vnione ſola, quia ſanctitas huius, licet infinita moralitèr, non eſt ſumma,cú maior ſit ſanctitas Verbi;& ſic poteſt creſcere. Cótra,quia gratia datur ad reddendam ſanctam perſonam : vel ergo hæc per gratiam redditur ſancta & ſanctior vel non ; ſi 1. reddit replica facta: ſi non: ergo inutilitèr datur talis gratia.

1006 Reſpond.ad argum.1. non dari vt reddat ſanctum vel ſanctiorem, ſed vt reddat principium vniuerſale merendi & ſatisfaciendi per operationes creatas humanitatis: quod non præſtat vnio cum non ſit operatiua,

Li-

Licet autem Chriſtus per hanc gratiam fiat potentior ad plura, ſed non abſolutè potentior ſiue perfectior in poſſe, nec æſtimabilior.

1007 Reſp. 2. Chriſtum non poſſe abſolutè eſſe ſanctiorem Patre, quia reſpectu Dei habentis omne bonum nulla creatura poteſt addere aliquid boni, ſicut fructus addit bonitatem arbori vtpotè limitatæ: reddi tamen ſanctiorem extenſiuè. Non extenſiuè abſolutè, ita vt ſe extendat ad mundandum à pluribus. Sed extenſiuè ſecundum quid & cum addito: vel, quia reddit ſanctum pluribus titulis & ſanctitatibus, ſicut Sacerdos cui Deus det mille characteres ad conſecrandum, non erit potentior, ſed potens per plures poteſtates, quam qui habet tantum vnum. Vel quia eſt ſanctior extenſiuè cauſalitèr, quatenùs eius virtus extendi poteſt ad plura opera ſancta; quam poſsit Verbum vel Pater. V.g. ad merendum, ad ſatisfaciendum, &c. & ſic eſt *ſanctior ad hoc & potentior ad hoc*: hoc eſt cum addito.

1008 Vndè non eſt gratia, ornamentum tantum animæ, vt voluit Vbandingus, ſed eſt vera ſanctitas modò explicato. Si dicas: eſt *ſanctior & potentior ad hoc*: ergo eſt melior, ergo æſtimabilior & venerabilior Patre. Reſp. conceſſo anteceden. diſtinguo conſequens. Melior in ſe & quo ad ſe nego, quia de bonitate non addit ſibi plus vtraque ſanctitas, quam ſola Verbi. Melior *cum addito* & quoad nos ſiue ad merendum pro nobis, concedo 1. conſequ. & nego 2. quia æſtimabilitas abſolutè ſummitur à bonitate rei quoad ſe, ſecùs laudabilitas, de quo num. 287. A melioritate autem quoad nos, qualem ſolam addit, ſola ſummittur maior bonitas, *quo ad hoc* (& maior gratificabilitas quia creſcit) noſtrum beneficium, nō vero quoad ſe. Nec dicas melius eſſe, eſſe bonum ſibi & nobis quam ſolum ſibi, ſiue quoad ſe. Reſp. negando de *melius abſolutè*, in bono ſummo ſiue Deo: concedo autem de *melius cum addito*, & tantum de bono nobis.

1009 Replicabis. Attributa reddūt Deitatē perfectiorē extenſiuè licet contineantur in illa. ergo & gratia habi-

Digitized by Google

tualis ſi detur, reddet Chriſtum perfectiorem etiam ſi eminentèr contineatur in illo. Nego conſeq. Diſparitas eſt, quia perfectio formalis attributorum non continetur formalitèr in Deitate à qua dimanant radicalitèr. Benè vero omnis perfectio creata ſecundum quod dicit de perfectione formali, iam erat non ſolum eminentèr ſed formalitèr in Verbo: & ex tali perfectione exẽplatur in creaturis, in quibus à perfectione formali Dei vt exemplari, ſumptum eſt quidquid perfectionis, eſt formalitèr in illis.

1610 Infero, ideò Chriſtum non eſſe vllo pacto abſolutè meliorem, aut æſtimabiliorem Verbo ſolo, aut Patre, quia omnes omninò titulos ęſtimationis, aut venerationis, quos per vtramque gratiam continet Chriſtus, modò eminentiſſimo formali & altiori, continet Verbum in ſua Deitate. Quòd autem additur de nouo, nempè entitas gratiæ, atque munus Redemptoris, auget nouas entitates & noua munera bona & vtilia, ſed pro nobis, & pro noſtra melioratione. Sed non talia, quę augeant ipſi Verbo ex parte ſua, perfectionem aliquam, ita vt reddant ipſum abſolutè melioratum, vt dixi à num. 23. ſed ſolum cum addito, iam ſæpè repetito. Vide num. 287.

1011 Quæres: quando data fuerit Chriſto hęc gratia? Reſpond. cum communi, in primo inſtanti vnionis, ſed poſterius natura. Prima pars patet. Tùm, quia in illo elicuit actus ſupernos nobiles; ingrediens enim mundum obtulit Patri corpus ſuum, aptum ad ſatisfaciendum vt inquit Paulus & debebat habere vniuerſalè principium ad tales actus. Tùm, quia ratione vnionis erat debita illi. Secunda pars patet, quia vnio ad Verbum ſupplebat deffectum ſubſiſtentiæ humanæ: ergo vniri Verbo, prius erat, quam recipere accidentia. Confirmatur, quia gratia data eſt, vt proprietas, vnioni moralitèr debita: ergo vnio habebat prioritatem naturæ,

AR

ARTICVLVS II.

QVANTA SIT ISTA GRATIA.

1012 GRATIAM fuiſſe Chriſto datã, in tota ſua intenſione poſsibili etiam infinita, Recentiores aliqui docent, & inter infinitas ſummã (ſi ſit deſignabilis) alij tenent. Infinitam admittunt, Maior & alij, præcipuè Bernal & Arriaga. Summam ſi ſit deſignabilis admittit etiam Suarez. Quam ſententiam ego intelligerem de ſumma deſignabili, quæ ſine aliorum præiudicio iuſtorum dari queat. De quo propè finem huius articuli numero 1019. Probat. hoc aſſertum, Primò, quia ſi poſsibilis ſit gratia in gradu ſummo finito deſignabili & omnium maximo, fere omnes fatentur fuiſſe Chriſto debitam & de facto datam: ergo ſi eſt poſsibilis infinita & inter infinitas ſumma, erit de facto data.

1013 Secundò probatur. Quia qualitas in ſubiecto proprio connaturali & ſuperexcedenti, poſtulat intenſionem totam, ſibi connaturalitèr poſsibilem. Sic calor in igne & lux in Sole ſunt in ſummo: atqui non eſt poſsibile ſubiectum connaturalius, & magis proprium gratię, & cui ſit magis debita gratia, quam Chriſtus: Eſt enim ſubiectum ſuperexcedẽs omnia: ergo debet habere totam intenſionem poſsibilem, deſignabilem.

1014 Ratio autem à priori eſt, quia radix gratiæ, iuſque ad illam in Chriſto, eſt dignitas filij Dei infinita ſimplicitèr, ſupra quam, eiuſque ius nulla gratia habitualis poteſt eſſe, ſed infra: ergo nulla erit tam magna, vt ſi abſque proceſſu in infinitum, poſsit alia maior determinari, ſufficiat dignitati & iuri Chriſti. Confirmatur, datam eſſe de facto. Pater enim eximiè voluit, Chriſtum gratijs cumulare, & pertinebat ad perfectionem operum Dei, ſe alicui creaturę capaci & habenti tam-

tum ius,ſe communicare modò hoc poſsibili perfectiſſimo & proportionatiſsimo.

1015 Vltimo probatur. Quia incredibile eſt,Chriſtum nunc,minùs habere de gratia & gloria, quam haberet ſi meritis ſuis, illas aſecutus fuiſſet. Tùm, quia ius vnionis, non eſt minùs ſtrictum, quam meritorium ius. Tùm,quia ſequeretur, Chriſto fuiſſe melius, quod Pater expectaſſet merita eius, dediſſetque proptèr illa; atqui hoc non eſt admittendum, ſiquidem dando propter vnionem, magis fuit conſultum dignitati infinitæ Chriſti & filiationi.Nunc ſic:ſi illas haberet ex meritis, haberet in ſummo. Merita enim Chriſti ſuperant omne præmium poſsibile, intenſionis gratiæ. Nec credibile eſt, Deum defraudaturum de præmio meritis debito: ergo nunc habet gratiam & gloriam in ſummo,ſicut haberet tunc.

1016 Vndè optimè Pater Suarez, loquendo de huius ſententiæ probabilitate, ſic ſcribit: *Cenſeo, eam tanta probabilitate colligi, quanta colligimus ex vi vnionis, fuiſſe Chriſto debitã perfectiſsimã gratiã & gloriã,à principio ſuæ Conceptionis & alia ſimilia dona.* Hæc Suarez. Quod ita probat, quia nulla perfectio finita gratiæ habitualis potuit Chriſto aſignari, quin alia maior, & maior, ſit decens & proportionata eius dignitati: Ergo ſi poſsibilis ſit gratia infinita & deſignabilis ſumma, ſola hæc habebit proportionem & decentiam tali dignitati,quantum fieri poteſt correſpondentem.

1017 Objicies 1.ex Vazq.quæuis creatura rationalis, quantumcumque ſancta, poteſt quotidie de nouo placere Deo per nouos actus meritorios: ergo & de nouo ſanctificari per augumentum gratiæ: atqui data ſumma Chriſto, hoc eſſet impoſsibile: ergo & dari ſummam. Hoc argumentum licet valeret contra ſummitatem,non contra infinitatem gratiæ,ſi poſsibile eſt vnum infinitum maius alio. In Chriſto contra neutram valet, ſiquidem à primo inſtanti habuit tãtam gratiam,vt nec in vno gradu creuerit. D. autem Lucas cap.2. dicens,

Chri-

Chriſtum profeciſſe ætate, ſapientia & gratia apud Deum & homines, ab omnibus intelligitur, non de profectu in habitu, ſed in actibus & operibus, quibus quotidie ſe plus manifeſtabat & placebat Deo & hominibus.

1018 Vndè ad antecedens argumenti dicimus, creaturam cum gratia ſumma, placere Deo quotidie per noua opera, non per augmentũ habituum: quę opera & merita, vel præmiarentur à Deo, alio præmio, nempè gratia danda alijs, vt præmiabatur Chriſtus. Vel ſi non eſſet poſsibile aliud præmium, illa opera eſſent quoad ſufficientiam meritoria, non quoad efficaciam. Hæc autem gratia infinita, vel ſumma à primo inſtanti, non ponitur à ſuis Authoribus proptèr neceſsitatem dignificandi opera Chriſti, quia ad hoc ſufficit vnio, ſed proptèr rationem ornamenti & principij connaturalis Chriſto in ſummo debiti, vt expreſsè docet S. Thomas quæſt. 7. artic. 11.

1019 Obijcies 2. Gratia Chriſti maior eſſet & intenſior, ſi ei ſuperadditur gratia Diui Patri & potuit, præcipuè, ſi gradus ſint ſimilares; nequit enim oſtendi repugnantia: ergo non eſt ſumma. Reſpond. 1. Non eſſe ſummam ſummitate poſsibili intenſionis, ſed ſumma, quam permitit decentia & honor Chriſti, qui non patitur membra manere ſine gratia & meritum Chriſti, ſine præmio in nobis, vt ipſe totam abſorbeat. Eſt enim etiam contra eius liberalitatem.

1020 Impugnabis: Nec data eſt ſumma, inſpecta hac decentia: ergo. Probatur antecedens, quia manentibus D. Petro & alijs cum ſua gratia, adhuc ſunt poſsibiles alij, & alij gradus, qui non ſunt producti de facto. Illi inquam gradus, quos potuerunt mereri iuſti, ſi feruentiores fuiſſent, & reprobi ſi conuerſi fuiſſent: ergo iſti potuerunt ſuperaddi Chriſto ſine detrimẽto noſtri. Etenim in ſententia admittente infinitum in actu, & deſignabilem eſſe ſupremam creaturam, oſtendi nequit repugnantia, in eo quod Chriſtus habeat ſuam gratiam,

Digitized by Google

coniunctam cum his: & ſic probatur, de facto non habere ſummam.

1021 Admittentes ex vna parte gratiam infinitam ſummam in Chriſto, & ex alia qualitatis gradus eſſe ſimilares, difficultér hęc componunt, ſiquidem gratia hominibus promiſſa conditionaté & non data ex meritorum defectu, cur Chriſto addi non potuit? Videtur, debere recurrere ad taxam. Tùm ex parte gratiæ. Tùm ex parte capacitatis obedientialis à Deo taxatæ, de quo nos quæſt.22.art.1. Ipſi viderint.

1022 Reſpond. 2. Summam non eſſe deſignabilem & propterea licet habeat magnam, ſed non ſummam. Argumenta probantia deſignabilem eſſe creaturam ſupremam, proponi poſſunt contra hanc reſponſionem. Ideò reſpondebis 3. eſſe deſignabilem gratiam ſummam omnium poſsibilium facientium vnam intenſionem: ſed hanc non eſſe dabilem in humanitate, ob ſubiecti incapacitatem & limitationem. Data ergo fuit Chriſto ſumma, cuius ſubiectum eſt Capax, non vero ſumma intenſio, ex parte ipſius intenſionis, poſsibilis, quia iſtud eſſet eleuare ſubiectum ad ſupremam infinitatem poſsibilem, quod quidem non eſſet ſolum eleuare ſupra proportionem, ſed ſupra ſpheram.

1023 Contra: Quia gratia in tota intenſione ex parte ſua poſsibili, adhùc eſt qualitas & accidens & forma ſuperna: Ergo poteſt & debet illi correſpondere ſubiectum obedientiale, quod illa petat, cuique inhæreat, quia ſunt correlatiua, forma & ſubiectum. Nec verum eſt, tunc ſubiectum extrahi à ſua ſphera, licet eleuetur ſupra proportionem & connaturalitatem recipiendi. Patet, quia cum gratia ſit amicitia Dei, eius ſphera extenditur ad Deú pro termino, ſiue obiecto amabili & ſubſtantialitèr ſpecificatiuo talis amicitiæ & gratiæ. Deus autem cum ſit obiectum amoris naturalis noſtri, eo ipſo eſt de ſphera voluntatis humanæ. Vndé ſicut intellectus videns Deum eleuatur ſupra proportionem & non ſupra ſpheram; ſic anima, dum ſupernè ſit amica Dei.

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Cum autem gratia infinita idem habeat obiectum, ac finita, eamdem habet ſpheram.

ARTICVLVS III.

VERA SENTENTIA DE QVANTITATE Gratiæ.

1024 NOTO 1. Non eſſe hîc diſputandum, an ſit poſsibilis intenſio chategorematicè & in actu infinita, quia hoc eſt Phyloſophicũ. Noto 2. Quadruplicẽ infinitatẽ pro noſtro intẽto. 1. Eſt ſimplicitèr & in ſubſtantia, ſiue quiditate rei. Hæc non eſt infinitas formalis à ſolis accidentibus, ſed formalis ab eſſentia rei. Secunda eſt infinitas formalis, ſed ſecundum qualitatem, ſiue intenſionem claudentem gradus formalitêr infinitos; quæ tamen infinitudo, contingens eſt eſſentiæ qualitatis, ſiue gratiæ. Tertia eſt in quantitate, ſiue extenſione ad infinitos effectus; & hæc poterit eſſe finita in ſe & formalitèr, & infinita in cauſando. Quarta in relatione, ſiue reſpectu ad ſuppoſitum infinitum, à quo dignificationem ſumat ſimplicitèr infinitam.

1025 Gratiam Chriſti habitualem, certum eſt, non fuiſſe infinitã entitatiuè primo modo, quia eius eſſentia finita eſt & limitata. Certum eſt ſecundò, fuiſſe infinitam virtualitèr in cauſando effectus & operationes proprias gratiæ, quia quantum eſt ex ſe, potuit ſe extendere ad omnem varietatem ſupernorum operum gratiæ in via & in patria poſsibilium. Tertiò, eſt certum, eſſe infinitam ſecundũ relationem & dignificationem à ſuppoſito; & ex hoc capite, etiam eſt ſumma infinitè ſimplicitèr, dignificatione ſibi contingenti, quia cum nequeat dari maius ſuppoſitum, nec maior vnio, nec erit poſsibilis maior dignificatio. Vndè D. Thomas hîc artic. 1. ad 2. ait gratiam Chriſti non poſſe creſcere in eſſe gratiæ: quod intelligitur in eſſe huius moralitatis & dignificationis.

Re-

1026 Reſtat ſolum difficultas de infinitate ſecundum intenſionem, & iam dixi nuper, diſputandum non eſſe hic de poſsibilitate huius infinitatis. Quęſtio ergo ſolum eſt, an talis intenſio, quæ eſt in Chriſto de facto, ſit ſumma inter poſsibiles illi, ita vt augeri nequeat. Quæ quæſtio non ſolum habet locum inter admittentes illam eſſe de facto infinitam in actu, ſed etiã inter admittentes finitam.

1027 Aſſero I. Non eſſe ſummam, ſed augeri entitatiuè poſſe diuinitus ſumma enim non eſt deſignabilis. Ita Suarez, Albarez, Medina, quos citat & ſequitur Ioannes a Sancto Thoma de Incarnatione, ad quæſt.7. diſp.9. artic.1. contra Caietanum, Nazarium & alios. Probat. 1.ex D.Thoma. Tùm 3.par. quæſt.10. artic.4.ad tertium. Vbi ait, quod ſicut gratia non poteſt eſſe maior per reſpectum ad vnionem cum Verbo, nec viſio beata, *licet abſolutè conſiderando, poſsit eſſe aliquis gradus ſublimior, ſecundum infinitatem diuinæ potentiæ.* Tùm etiam quæſt. 7. artic. 12. ad ſecundum vbi dicit, quod virtus diuina, licet poſsit facere aliquid maius, aut melius, quam ſit gratia habitualis Chriſti, non tamen, quod ordinetur ad aliquid melius, quam ſit vnio ad Verbum, cui vnioni ſufficientèr correſpondet menſura gratiæ ſecundum diſpoſitionem diuinæ ſapientiæ. Hæc D. Thomas, qui non dixit ſecundum virtutem omnem diuinæ omnipotentiæ.

1028 Probat. 2. Ratione: quia quauis gratia data, non repugnat augmentum intrinſecum entitatiuum: Nec ex parte gratiæ; nec ex parte ſubiecti: ergo non eſt dabilis ſumma. Antecedens quoad ſecundam partẽ conſtat. Capacitas enim animæ obedientialis, eſt etiã ſincathegorematicè infinita & ad plus, & plus. Probat. quia potentia paſsiua correſpondere debet & commenſurari actiuæ, ita vt ſi agens poteſt facere & augere rem petentem ſubiectum receptiuum, debet dari illud vt poſſit recipere; atqui gratia poteſt à Deo augeri plus & plus, quin repugnet ex parte Dei & gratiæ, vt probatum

tum

Digitized by Google

tum eſt: ergo etiam poterit obedientialitèr ſubiectum recipere gratiam maiorem, & maiorem ſine limite.

1029 Antecedens ergo quoad primam partem probatur, nempê non ex parte gratiæ. Hæc etenim ſecundum eſſentiam ſuam eſt participatio diuinæ naturæ, quæ ſemper eſt participabilis magis & magis, ita vt nulla creatura ſit poſsibilis adæquans totam Deitatem, vt talem & exhauriens totam eius participabilitatem: Ergo quacumque gratia deſignata, adhuc erit Deitas participabilis vlterius magis & magis, per aliam gratiam magis intenſam. Vndè benê docuit D. Thomas, Charitatem ſemper eſſe augmentabilem plus & plus. Ratio eſt, quia eſt Spiritus ſancti participatio, quem nulla valet adæquare creatura.

1030 Antecedens autem probat. Creatura adæquans Dei cognoſcibilitatem, eſt impoſsibilis; ergo & adæquans Dei participabilitatem. Etenim ſicut cognitio creata adhuc poteſt intentionalitèr aſsimilari obiecto diuino plus & plus, ita & gratia aſsimilari phyſice participatiuè plus & plus. Et ſicut creatura cognocens intuitiuè & comprehenſiuè Deum, quantum ex parte ſua eſt cognoſcibilis, eſſet tam ſapiens, ac Deus, ita gratia participans de Deo adæquaté, quantum participabilis eſt in ſe ipſo, haberet de Deo quantum habet ipſe Deus, quia nulla formalis perfectio eſſet in Deo ſpecifica & attributorum propria, non participata à creatura.

1031 Quod autem hoc repugnet, probatur manifeſte. Chimericum eſt aggregatum ex prędicatis propriiſsimis creaturæ & differentia propriiſsima Dei, nempè ex ente ab alio vt genere & ex Pelago diuinæ ſapientiæ, vel omnipotentiæ, vt talium: ergo numquam creatura poteſt adhuc diuinitus habere de aliquo attributo Dei, v.g. de ſapientia vel de potentia, tantum de rationibus differentialibus diuinis, quantum habet ipſe Deus: & ſic ſemper erit potens augeri plus, & plus. Antecedens patet. Differentia quælibet diuini attributi vt talis, eſt in ſua linea ſimpliciter infinita, v.g. In

ſapientia diuina vt tali, infinitas vniuerſalitatis & comprehenſiuæ claritatis. Repugnat autem identificatum ex prędicatis eſſentialitèr & ſimplicitèr infinitis, & ex prædicatis poſsitiuê & eſſentialitèr finitis & imperfectis & multis modis atque imperfectionibus reſperſis & limitatis. Confirmatur, quia quis dicet, differentiam ſpecialiſsimam metaphyſicam diuinę ſapientiæ, vt contra diſtinctam à diuina voluntate, eſſe ex ſe ipſa indifferentem, vt contrahat genus entis à ſe, vel entis ab alio? Et omnes differentias attributorum diuinorum, vt talium, quantum eſt ex ſe ipſis, poſſe eſſe creaturas? Certè nullus.

1032 Nunc ſic: Creatura numquam poteſt de attributo Dei ſecundum ſpecialia ipſius attributi, participare tantum, quantum habet ipſe Deus, ſed minùs & infinitè minùs: ergo quidquid creatura habeat participatum à Deo, ſemper eſt minùs & infinitè diſtans ab illo attributo, cum creatura ſit & attributum ſit Deus: ergo creatura intra lineam illam, adhuc poteſt participare plus & plus, ſine termino intrinſeco deſignabili.

Aſſero 2. Gratia data Chriſto de facto fuit ſumma ſolum iuxtà taxam diuinæ prouidentiæ. Hanc concluſionem, declarabo infrà quæſt. 21. artic. 1. Nunc ſint argumenta contra primam.

1033 Si ergo dicas 1. Chriſtus ita eſt gratus Deo, & participans de illo per gratiam, vt quantum ad eſſe gratum, augeri nequeat; atqui ſi gratia poſſet creſcere & Chriſtus creſceret in ratione grati, & etiam in ratione participantis Deũ, quia gratia eſt participatio, & quia vnit hominem cum Deo, creſceret in rationi vniti: ergo repugnat augmẽtum gratiæ, eritque entitatiuè ſumma. Confirmatur ex D. Thoma, qui dixit, gratiam Chriſti in ratione gratię augeri non poſſe & hoc eſſe proptèr vnionem ad Verbum.

1034 Reſpondetur diſtinguendo antecedens: Chriſtus ita eſt gratus, vt quantum ad hoc non poſsit augeri in ratione grati: ſubſtantialitèr & hypoſtaticè con-

ce-

cedo, in ratione grati & vniti accidentalitér nego. Quia ex hac parte poteſt diuinitus creſcere augmento extenſiuo; ſicut enim humanitas ablata vnione & manens cum ſua gratia, poſſet creſcere in illa ſincathegorematicè per maiorem intenſionem, ita & nunc diuinitus poſſet. Ad confirmationem reſpondetur in gratia habituali, duplicem eſſe finem, vnum intrinſecè, nempè Deitatem vt participabilem; alium extrinſecè, nempè ſuppoſitum in quo eſt. Primò modo creſcere poteſt. Secùs ſecundò, nam non eſt poſsibile ſuppoſitum dignius, à quo amplius digficari valeat.

1035 Infero Chriſtum, licet non poſsit eſſe diuinæ naturæ magis conſors adhuc de poſsibili quam nunc, abſolutè & ſimpliciter loquendo, eo quod ſupra vnionem ſubſtantialem, non ſit dabile conſortium, quod ſit maius; id intelligitur de maiori ſimplicitèr & abſolutè. Poteſt tamen eſſe magis conſors de poſsibili ſecundum quid & cum addito, nempé accidentalitèr & in ratione, ſiue munere principij vniuerſalis per modum animæ ſupernæ in influendo ſupernè. Ratio eſt, quia quantum ad primum eſt in ſummo. Quantum ad ſecundum non, quia vt ſupra dictum eſt, diuina natura, cum nequeat participari ad æqualitatem per gratiam habitualem, ſemper eſt participabilis plus & plus de poſsibili. Per hanc doctrinam ſoluitur argumentum ab impoſsibilitate maioris conſortij ſumptum.

ARTICVLVS IIII.

ALIA ARGVMENTA.

1036 OBijcies 2. Æternitas Dei eſt participabilis à creatura ad æqualitatem: ergo & ſapientia & Deitas. Antecedens probatur, quia non repugnat creatura, quę duret à parte ante & poſt, quantum durat Deus. Reſpondetur negando antecedens ex D. Thoma 1. par. quæſt. 10. artic. 3. de Æternitate ſtricta;

ἑta: *Æternitas enim ſtat in duratione ex ſe immutabili & tota ſimul.* Hoc autem nulli poteſt conuenire creaturæ, licet poſsit conuenire correſpondentia vniuerſalis contingens & extrinſeca ad omne nunc; ſicut conuenit tempori imaginario, imperfectiſsimo ex ſe. Si ergo creatura ab Æterno eſſet producta, improprijſsimè eſſet æterna, quia non ab æternitate ſtricta, talis eſſet, ſed à latiſsima extrinſeca correſpondentia, vel modo phyſico ſuperaddito, variabili & contingenti.

1037 Adverto Non eſſe idem interminabilitatem & æternitatem. Colligitur ex definitione Boætij: *Interminabilis vita, tota ſimùl & perfecta poſſeſsio.* Ly *tota ſimùl*, manifeſté denotat immutabilitatem, vt radicè interminabilitatis, vndè ſi Deus producat creaturam ab æterno, vel creaturam occupantem infinitum ſpatium, gaudebunt interminatione, quia carebunt termino in ſua correſpōdentia ad tempus vel ſpatium imaginarium; ſed non æternitate aut immenſitate ſtricta & propria conſiſtentibus in perfectione illa poſsitiua exigente ex ſe & ex natura ſua, correſpondentiam & interminationem illam.

1038 Tales autem creaturæ, habebunt interminationes illas, quaſi contingenter & per modum concomitantiæ, non vero à propria eſſentia & perfectione radicali. Tùm, quia in illis nulla adeſt abſolutè perfectio ſtricta de tali linea, cum ea quæ apparet conueniat tempori & ſpatio imaginarijs. Tùm, quia non conuenit illis ab exigentia propriæ naturæ, cum nec quantitati, ratione ſui conueniat correſpondentia ad infinitum locum, ſed ratione extenſionis infinitæ, eſſentiæ quantitatis valdè contingenti.

1039 Obijcies 1. Poſsibilis eſt participatio æqualis diuinæ ſapientiæ ſecundum formalitates omnes ſapientiæ, nempé comprehenſio ſolius Dei, vel ſaltím vnius attributi, nempé omnipotentiæ, in qua comprehendantur omnes creaturæ poſsibiles: ergo & talis participatio Deitatis. Antecedens prob. quia nulla eſt repug-

pug-

pugnantia. Etenim non ſequeretur, quod eſſet Deus, ſed maneret creatura, cum eſſet adhuc ens ab alio.

1040 Nego Antec. Ad prob. Reſpódeo fore creaturam, quia ens ab alio;& non fore creaturam, ſed Deum, quia Omniſciens, perfectione tota poſsibili de linea intelligendi. Etenim ſolus Deus eſt formaliſsimè quod adæquat ipſum, habetque tantum de cognoſcente, quantum Deus de cognoſcibili, ac per conſequens de perfectione omnium ſumma, qualis eſt Sapientia, habet tantum, quantum Deus. Ad quam perfectionem omnium ſummam, neceſſario ſequuntur omnes aliæ perfectiones; ſicut ad eſſentiam proprietates.

1041 Satis autem apparet chimericum, vt ſupra diximus, aggregatum ſpecificum ex genere creaturæ ſpecialiſsimo & differentia ſpeciali Attributi Dei; Multò plus quã rationale hominis proprijſsimum, cõtrahi poſſit per rugabile Leonis proprijſsimam differentiam. Eodem modò nego de participatione totali cuiuslibet attributi diuini, & de cauſalitate primæ cauſæ propria, atque de comprêhenſione omnipotentiæ; quia hæc eo ipſo eſt intellectio ſimpliciter infinita, ac per conſequẽs connexa cum perfectione omnium attributorum & identificata cum omnibus iſtis, conexaque Metaphyſicè connexione illa, quæ datur inter proprietates & eſſentiam; ſi enim eo ipſo, quod aliquid eſt riſibile eſt homo, quia trahit ſecùm riſsibile eſſentiam & omnia alia hominis: ergo quod eſt ſimpliciter phyſicè infinitum, eo ipſo Deus erit: trahet enim omnia Dei.

1042 Imò addo, tamquam valdè notandum, non ſolum repugnare creaturæ, vnius attributi adæquationẽ; ſed etiam repugnare ſpecialem incohationem ſiue participationem ipſius in gradu remiſſo, quando inchoatio illa eſt diuini attributi ſpecialiſsima & proprijſsima, vt verè eſſe poteſt; quia hæc inchohatio, neceſſario traheret ſecùm, eiuſdem attributi conſumationem in gradu intenſo & perfecto. Patet, repugnat creaturæ, quæ ſit cauſa vnius muſcæ, totalis & adæquata, ita vt ſine

con-

conſortio vllo Dei immediato, illam producat. Ratio eſt, quia eſſet creatura, vt ſupponimus; & non eſſet, quia hic modus producendi eſt ſpecialiſsimus primæ cauſæ vt talis. Licet autem non eſſet virtus omnium expreſſa, eſſet tamen ſpecialiſsima incohatio omnipotentiæ, neceſſario trahens ſecum reliquum omnipotentiæ.

1043 Confirmatur: Bruto non ſolum repugnat diſcurſiuum phantaſmaticum, ſed etiam iudicatiuum phãtaſmaticum; Imò & ſpirituale apprehenſiuum: non quia tale iudicatiuum ſit adæquatum formalitér rationale in toto gradu intenſo, ſed quia eſt ſpecialiſsima incohatio, & eo ipſo ſolius hominis proprijſsima & traheret alia hominis: quid mirum ſi in Deo, non ſolùm attributa ſint in gradu intenſo, Dei proprijſsima, ſed in gradu remiſſo & vt incohatio, quæ ſit tam perfecta, vt non cadat in limitationem creaturæ, eo quod trahat alia Dei.

1044 Vrgeo hæc. Etenim certũ eſt naturas habere ſuas quarto modò proprietates, nempè homo habet riſsibile & auis volare ex ſe: Natura ergo Dei multò magis habebit ſuas proprietates ſecundarias. Iſtæ autem non ſunt Aſeitas, nec Neceſsitas exiſtendi; quia ſunt tranſcendentes primariores. Erit ergo infinitas ſimplicitèr, ita vt quælibet Dei perfectio ſit pelagus infinitum. Dices infinitatẽ in omni genere eſſe proprietatẽ, ſecùs in vno. Cótra, quia etiam in vno poteſt, quia creatura petens eſſentialitèr durare ab æterno in æternum repugnat (alias nõ fuiſſet creatura, ſiquidem id petit per eſſentiam): ergo infinitas hæc durandi per eſſentiam, quæ eſt infinitas in vno genere, erit proprietas Dei. Cur non dicemus idem, de infinitate ſimplicitér in cognoſcendo & in poſſe? &c.

1045 Contra illud de incohatione Obijcies, non repugnat cognitio creata comprehendens infinitas ſpecies per tendentias hæterogeneas graduales diuerſas: ergo nec cognitio eſſentialitèr infinitè perfecta & quæ ſit incohatio ſpecialiſsima ſapientiæ Dei. Anteced. probat. quia multò plus eſt exprimere intuitiuè quiditatem Dei, quã omnes ſpecies creatas (illa enim omnibus iſtis

præ-

præpõderat) atqui illud poteſt viſio finita: ergo & iſtud. Dices 1. viſionem beatam non adæquare quidditatem Dei, ſed illam licet infinitam exprimere finitè, ſicut qui ex vaſſe pleno aqua infinita, biberet per foramen, finitè & inadæquatè biberet. Cognitio tamen comprehendens infinitas ſpecies, eo ipſo adæquatet illas & proptereà repugnat, hæc & non illa. Contra: ergo ſaltim non repugnat cognitio infinita hæterogenea exprimens infinitas quidditates vt tales, quin comprehendat illas. Dices 2. Non dari vnum tertium in quo eas cognoſcat. Contra: iam dabitur, ſi admitas ſpeciem impreſſam, vel virtutem creatam eſſentialitèr infinitam.

1046 Sed reſpondeo negan. anteced. quia iuxtà dicta à nobis in 1. p. D. Thom. à n. 285. Repugnat creatura perfectionis eſſentialis gradualis infinitæ & ſic repugnat illa cognitio etiã ſi comprehenſiua nõ ſit. Nec obeſt: quod quiditas & infinitas Dei præpõderet creaturis in ſe ipſis. Diſtingo enim: quoad eſſe, concedo, quoad cognoſci vnica cognitione nego. Sicut multò plus eſt vnus homo quam mille ſpecies brutales & tamen ſummè multò difficilior eſt, virtus vnica iſtarum generatiua hęterogenea, quam generatiua hominis. Inſuper Deus abſtractiuè cognitus eſt obiectum multò maius, quam centum ſpecies brutales; & tamen ille eſt ſignificabilis vna voce & noſcibilis vno ductu & cognitione, ſecùs iſtę in ſeipſis. Igitur viſio Dei vnam accipit perfectionem ab obiecto ſummo: viſio de infinitis ſpeciebus, infinitas. Illa infinitè excedit viſiones infinitarum ſpecierum, ſed exceſſu ſolum ſincathegorematico finito, non vero graduali, quia viſio vna illarum *in ſeipſi;* eſt gradualitèr infinita in ſe, proptèr infinitas tendentias, ſicut ſatisfactio Chriſti nu. 528. aſſerta eſt infinita ob infinitas graduales continentias ad infinita præmia inæqualia. Dixi *in ſeipſis*, quia in virtute productiua earum, nempè omnipotentia impoſsibilior eſt, quia eſſet comprehenſio vel quaſi Omnipotentiæ. Vide num. 531. & quæſt. 26.

1047 Argumenta ſpecialia, quibus probari ſolet

deſignabilitas creaturę & intenſionis ſummæ,
ſunt phyloſophica(vbi controuertitur, an ſit pro
lis creatura ſumma) quam Thelogica; & ideò,n
agamus, illa omitto & vnuſquiſque in ſuo ſenſ
det. Nec hanc ſententiam de poſsibilitate a
diuinitus in Chriſto nos defendimus,niſi vt ali
thores, ſuppoſita nempè gratiæ ſummæ inde
litate.

ARTICVLVS V.

ALIVD ARGVMENTVM DIFFICILI

1048 DEcreueram omittere illud, ren
ſtudioſos ad Phyloſophiã,vbi l
finitate. Sed poſteà placuit perſtringere illud,p
plemento & intelligentia quæſtionis, maiori. C
ergo tandem. Deus poteſt producere ſimùl omn
tiam poſsibilem. ergo & ſummam, vt daret C
quia ſumma vna eſt de poſsibilibus. Anteceden
quia poteſt omnes creaturas poſsibiles ſimùl:
omnes gratias poſsibles. Si neges antecedens,
hauriretur tota omnipotentia, hoc Recentiorib
videtur inconueniens, vnum nempè infinitum
productiuæ exhauriri & æquari per aliud cap
infinitæ producibilis, ſicut per vnum Verbum
tur tota Patris virtus generatiua.

1049 Reſpondeo tamen, nego antecedens.
bationem, nego antecedens certiſsimè.Licet en
nia poſsibilia ſint ſimùl poſsibilia, non tamen ſi
ducibilia. Non enim habent potentiam ſimultati
ductionem, licet habeant ſimultatem potentię.
amore & odio eiuſdem obiecti ſimùl poſsibilib
tate poſsibilitatis & ſimultate virtutis, in vo
non vero ſimultate productionis. Vndè ſaltim, v
liſsima illa propoſitio, quæ aſſummi ſolet ad pro
infinitum & ſummitatem, à poſsibilitate omniu
non eſt.

Digitized by Google

1050 Nec obeſt ſi dicas, dari repugnantiam inter tales actus, ideoque non poſſe ſimùl produci, quæ tamen inter gratias omnes poſsibiles habituales, non datur. Contra: ergo ſaltím non valet argumentũ à poſsibilitate ad productionẽ. Nihilominùs cenſeo, quod admiſſa intenſione infinita poſsibili in actu, adhuc repugnet produci omnes gratias. In hoc enim nõ datur ſola illa repugnãtia, de exhauſta omnipotẽtia ſed alia; nempé, quod eſſet & nõ eſſet exhauſta: quod explicò exẽplo magni luminis in facula. Supponamus lumen magnũ accenſum, à quo candelæ lumẽ participent & quod omnes poſsibiles candelæ, accendantur ab illo lumine: ſequitur, quod tota virtus illius luminis eſſet exhauſta, quin poſſent aliæ candelæ accendi, vt per ſe patet. Item non eſſet exhauſta, quia cum adhuc poſt omnium accenſionem, maneret illud lumen integrum in ſe, adhuc haberet virtutem accendendi alias & alias.

1051 Probatur aſſumptum, quia adhuc manet integra illa virtus: ergo poſſet alias accendere. Dices, non poſſe, quia repugnant aliæ. Contra: ergo ex parte ſua adhuc manet virtus productiua lucis: ergo non produxit, quantum ex parte ſua productiua eſt, ita vt dicatur, quod ex parte ſua non poſsit plus; ergo eius virtus exhauſta non eſt; atqui ſimùl eſt: ergo ex productione omnium poſsibilium ſequitur contradictio. Idem dicendum de omni virtute productiua, quando non conſumitur producendo.

1052 Vndè virtus infinité productiua ſincathegorematicè, non ſolum reſpectu infinitorum, ſed reſpectu finitorum, eſt impoſsibile, quod ſucceſiue producat tot finita, vt intra limites finitos; non poſsit addere plus & plus, quin ſit dabilis numerus finitorum maximus. Sic in diebus à parte poſt æternis, ſemper erunt finiti dies illi, qui erunt & erunt, ita vt numquam perueniamus ad vnũ, in quo Deus, ſi vellit ceſare & ponere finem extrinſecum, non poſsit. Vndè dies qui erunt, vnus poſt alium, ſemper erunt finiti. Sed vbi erit infinitum æter-

ARTICVLVS VI.

DVÆ REPLICÆ.

1056 REplicabis 1. Poſſibilis eſt cognitio creata, noſcens vnam ſolam creaturam & alia duas & alia tres, & ſic aſcendendo gradatìm, per quaſi ſcalam, ſemper & ſemper, vſque in infinitum: ergo cum Deus noſcat omnes hos ſcalæ gradus, noſcit vltimum & ſummum. Idem argumentum fit de cognitionibus diſpoſitis adinſtar Piramidis. Nego conſeq. Loquendo ſincathegorematicé: quia non eſt dabilis, habens gradum vltimum deſignabilem, ſicut repugnat determinatus æquus requiſitus ad æquitandum. Eſt enim de natura huius calculationis & infiniti ſincathegorematici, carere termino intrinſeco. Deus enim ſcit de ſe, virtutem ſuam nullum habere limitem in producendo, nec poſſe peruenire ad vltimum, cui nequeat addere amplius, cum eius virtus producendo exhauriri nequeat.

1057 Sed dices: Si totum productum eſt finitum; & infinitum, ſolum reperitur in his, quæ producenda reſtant, & hæc producibilia non ſunt: ergo non datur infinitū in potentia. Reſpondetur, dupliciter ſummi poſſe infinitum in potentia. Primò, pro potentia ad ponendum infinitum, quod veré & in re infinitum ſit, & totum exiſtat ſimùl in actu; & de hac potentia non loquimur, quia eſt potentia ad ponendum infinitum actu & in re, de qua in Phyloſophia. Secundò, de potentia ad infinitum ſincathegorematicè, quodque ſit finitum in ſe & infinitum in potentia, quaterùs ſine fine poteſt ei addi & addi, & de hac eſt ſermo.

1058 Potentia ergo ſincathegorematicé infinita habet duos terminos concatenatos, directum & indirectum. Eſt ergo potentia ad terminum directum re ipſa finitum & finitum; reſpicit tamen in illo capacitatem ad terminum indirectum infinitum, nempè ad cumu-

lum reſtantem, de quo ſummat additionem & additionem ſemper & ſemper, pro addendo termino directo finito. Et ſic eſt infinita in potentia ad terminum directũ finitum, ſemper & ſemper addibilem ex indirecto infinito. Vndè Deus cognoſcendo ex vna parte conuinationes de creaturis finitis, in infinitum addibilibus; & ex alia parte conuinationes de infinitis creaturis, nequit calculando, de finita tranſire immediatè ad infinitam: quia calculatio addit finitum, & ſi per hoc fieret infinitum, eſſet admittere ante hoc, numerum finitorum maximum & vltimum: talem, quod per vnam vnitatem tranſiret ad infinitum, contra dicta.

1059 Replicabis 2. Deus noſcit æternitatem dierum poſsibilium à parte ante: ergo cognoſcit in illis primum excedentem ſubſequentes. Probatur, quia in illo aggregato non omnes ſunt excedentes & exceſſi, ſed in excedentibus datur vnus plus: ergo cognoſcitur à Deo ille excedens, non exceſſus. Idem de numero finitorum maximo. Cum enim numeri finiti, inæquales ſint, debet dari vnus qui excedat & non ſit exceſſus. Ille ergo erit ſummus & vltimus.

1060 Reſpondetur, Deum in primis noſcere, ſe eſſe participabilem à creaturis vage & ſemper plus & plus in infinitum, quia hoc eſt determinatè verum & nequit non noſci ab ipſo. Inſuper 2. Noſcit ſimùl ſimultatè ex parte cognoſcentis, omnes participationes ſui poſsibiles, & omnes earum conuinationes tám finitas, quàm infinitas; noſcit tamen eas, vt ſingulas & diuiſiue ex parte earum determinatè; non vero vt omnes copulatiuè, comparando exceſſum vnius ad aliam in omnibus determinatum. Ratio eſt, quia ſumptæ copulatiuè, & vt omnes, imbibunt eſſentialitèr ex parte ſua confuſionē & indeterminationem, atque indeſignabilitatem, quia talis confuſio & indeterminatio, eſt de eſſentiali conceptu infiniti, vt talis. Deus autem nequit noſcere rem, niſi vt eſt cognoſcibilis, ſicut nequit in medio comprehenſo noſcere rem, niſi inadæquatè & confuſſe,

ſi

ſi medium ſit tale, quod rem ita & non alitèr repreſentet.

1061 Noſcit ergo omnes determinatè vt ſingulas, & exceſſus vt ſingulos; vagè vero & indeterminatè vt omnes, & vt imbibunt infinitatem. Sic potentia hominis ad vitanda omnia peccata venialia, eſt potentia moralis ad illa vt ſingula, ita vt nullum ſit deſignabile diuiſiuè, ad quod non ſit potentia moralis; non tamen eſt potentia moralis ad illa copulatiuè & vt omnia, ſed potius moralis impotentia. Hinc fit, quod dies æternos tàm à parte ante, ſi fuiſſent, quàm à parte poſt vt futuros, non noſcat Deus, determinatè futuros vt omnes, quia vt omnes numquam erunt, quia finiretur æternitas, ſed noſcit determinatè omnes vt ſingulos, & numquam vltimum, quia noſcit futurum *hunc, ſed cum ſuo anteriori & poſteriori & futurum alium determinatè, ſed cum anteriori & poſteriori*: Et ſic de reliquis, vt ſingulis. Scit ergo de quolibet, quod erit; ſed ita erit, quod alius ſubſequatur.

1062 Ad argumentum ergo dicimus, quod licet ſciat Deus, ſingulos dies & ſingulas combinationes & vnam cum alia comparando vt ſingulas, noſcat quod vna excedit aliam, & licet ſciat, quod poſt omnes generalitèr & confuſſe ſumptos, non eſt dabilis alia; & quod inter excedentes & exceſſos in genere & in confuſo, non ſit æqualitas, nullam tamen valet deſignarè de qua verificetur, quod excedit & non exceditur, ſitque vltima. Natura enim infiniti hanc poſtulat confuſsionem & inordinabilitatem ex parte ſua, ac per conſequẽs, quod in illo non detur terminus & exceſſus intrinſecus per aliquid determinatum ſui.

1063 Dices. Aggregatum omnium poſsibilium eſt ſummum continens omnia poſsibilia; atqui tale aggregatum & omnia poſsibilia in illo contenta, non propterea deſinit eſſe creatura, nec tranſit ad eſſendum ſimùl Deus: ergo etiam ſi detur gratia ſumma, non propterea tranſit ad eſſendum Deus. Reſpond. ad maior. Conti-

Digitized by Google

nere omnia poſsibilia continentia negatiua, ideſt quatenùs extra illud nulla alia creatura datur. Conceſſa ergo ſic mai. & min. nego conſequent. Etenim propterea non eſt Deus, aggregatum illud, quia in toto illo non datur ſumma creatura, nec ex omnibus illis reſultat creatura ſumma, quia omnia illa non vniuntur ad faciendum cathegorematicè ſummum, ſiue talé quod æquaret Dei participabilitatem; ſed omnia ſe habent ſincathegorematicè & vt ſingula in illo; aliàs iam eſſet Deus.

1064 Pro coronide, nota, me vſum fuiſſe phraſi illa, *omnipotentia exhauſta, vel inexhauſta*, eo quod Aduerſarij vtantur illà, cum potius videretur dicendum: omnipotentia habens actum ſuæ virtutis adæquatum, ſi produceret omnia, vltra quem actum progredi non poteſt. Sed hoc ipſum, magnum inconueniens videtur, quod omnipotentia, facta productione totali, habuerit limitem & impotentiam ad plus & quod potuerit adæquari per illum actum. Et ex hoc ipſo, argumentum contradictionis ſumo, nempè omnia eſſe producta tunc, vt ſupponimus & non eſſe producta, quia omnipotentia tota, eſſet coæquata & non eſſet coæquata, quia impoſsibile eſt, attributum Dei, ita coæquari producendo, vt non maneat potens ad plus.

1065 Quod ſi inconueniens non eſt, quod Scientia Dei adæquetur per omnia cognita, ita vt non maneat potens ad plus: ergo nec erit in omnipotentia. Nego conſeq. quia attributum Dei valet adæquari, per æquale, ſecùs per inæquale. Scientia ergo Dei, cum creaturis habet procognito ipſum Deum & ſic nihil minũ ſi adæquetur, nã eſt per æquale. Cumulus autem poſsibilium, nó eſt æqualis omnipotentiæ ſimpliciter abſolutè & ſubſtantialitèr infinitæ. Cum ſolum ſit infinitum ſecundum quid, ſiue ſecundum accidens. Numquam ergo adæquabitur, quacumque productione facta, ſed ſemper manebit potens ad plus & plus. Eſſet ergo & non eſſet coæquata.

1066 Per inæquale ergo, Attributum Dei non coæqua-

qua-

quatur, quia tunc ſemper, eſt ſincathegorematicè capax ad plus dum non æquatur. Licet enim eſſet infinitus in actu ille cumulus, reſpectu eorum, quę continet, deberet eſſe ſincathegorematicè potens ad plus & plus, ſicut ſi ab Æterno, creati potuiſſent Angeli infiniti in actu & cathegorematicè, adhuc eſſet infinitum ſincathegorematicum, reſpectu addibilium.

QVÆSTIO XXI.

DE PLENITVDINE GRATIÆ CHRISTI.

1067 PLura ſe offerent in hac quæſtione, quæ valdè conducunt ad intelligentiam præcedentis, ſuntque complementum ipſius. Ideò valdè attendenda.

ARTICVLVS I.

NON EST PLENVS OMNI PLENITVDINE poſſibili. Vbi de mente D. Thomæ & de taxa.

1068 ASSertio poſsita probata eſt quæſtione præcedenti. Pro cuius maiori explicatione, mens D. Thomæ inueſtiganda eſt, qui ſæpè videtur nobis contrariari. Præcipuè quæſt. 7. artic. 10. in corpore admittit in Chriſto plenitudinem gratię ex parte ipſius gratię. Plenum autem dicitur, quod pertingit ad ſummum. Item art. 12. ait, quod ex parte formę excluditur poſsibilitas augmenti in gratia Chriſti; vbi etiã addit alia, ſatis expreſſa de ſummitate gratiæ, non ſolum relatiuè ad ſuppoſitum, ſed ex parte ſua.

1069 Inſuper in 3. Sententiarum diſtinctione 13. quæſt. 1. art. 2. ait, quod ſecundum quod res eſt in termino, tota eius capacitas obedientialis impleta eſt ex fine & ideò non habet quo creſcat vlterius, & quia anima Chriſti ab initio fuit Verbo vnita (ideſt vltimo fini

ni & termino) eius gratia creſcere non poteſt. Hæc D. Thomas. Tandem ex 3. parte ad Anibaldum diſtinctione 3. quæſtione vnica, artic. 4. docet, non poſſe augeri Chriſti gratiam, *quia humanitas eſt maximè vnita Deo & tota eius capacitas* (nota) *impleta & ideò gratia Chriſti augeri non potuit, quia tanta fuit eius capacitas, vltra quam augmentum eſſe non potuit remanente natura humana ſeu creata, & Deus non poteſt facere aliquam capacitatem increatam*: vbi ſermo eſt, attenta etiam potentia abſoluta.

1070 Reſpond. tamen, Diuum Thomam ſolum velle, non poſſe Deum facere gratiam in ſe intenſiorem de potentia ordinaria, ſecùs de abſoluta. Pro cuius intelligentia, nota, Deum attendendo ad finem extrinſecum gratiæ, nempè ſuppoſitum Chriſti taxaſſe gratiam, eiuſque menſuram, non ſecundum omnen intenſionem diuinitus poſsibilem, ſed ſecundum ſuæ ſapientiæ diſpoſitionem, proportionando intenſionem cum tali fine & cum muneribus ad quæ dabatur & *præcipuè euitando proceſſum infinitum*: cum enim formæ ex ſe non habeant terminum intrinſecum, ſed ſint augmẽtabiles plus & plus, pertinet ad diuinam Sapientiam, aſsignare illis terminum, ad quem perueniant & non vltra; niſi alias ſubiectum ipſum formæ iuxtà ſuam capacitatem, intenſionem formæ limitet. Sicut ignis limitat calorem & ſubiecta alia colores, quam limitationem, cum ſubiectum obedientiale non faciat ex ſe, fieri debet à ſapientia Dei, ſed non purè pro libito, ſed attento ordine talis formæ & muneribus ad quæ datur & vitato proceſſu infinito.

1071 Connaturale autem eſt Chriſto ob ſuam dignitatem & ob rationem capitis, quod gratia eius inter omnes taxatas à Deo, ſit non ſolum magna in ſe, ſed ſuprema & à nullo alio excedi poſsit, imò nec incomparabiliter æquari. Sed hoc intelligitur, non diuinitus, ſed attenta taxatione ſapientiæ Dei. Ex hac doctrina manent explicati duo primi textus D. Thomæ. Loquitur enim de impoſsibilitate augmenti, attenta diuinæ ſapientiæ taxatione & lege ordinaria. Hæc ſolutio con-

fir-

Digitized by Google

firmatur ex ipſo art. 12. In ipſis enim quæ ibi addit, manifeſtè loquitur, *æterna taxatione Dei*, quam ſicut Sapientia Diuina facit in alijs formis, fecit in gratia Chriſti.

1072 Ex his etiam patet reſponſio ad Textum ſententiarum. Fatemur enim iuxtà D. Thomam, augmentum non competere rei in termino (ſed in via ad terminum) idque prouenire ex fine, quia nempè iam obtentus eſt finis, qui intendebatur: cum autem Chriſtus fuerit in termino à primò inſtanti & vnitus vltimo fini, ex tunc manſit augmenti incapax, attenta lege ordinaria. De potentia autem abſoluta poterat augeri, ſicut & Beati per actus liberos poterant mereri ſibi augmentum gratiæ, ſi Deus ita diſpoſuiſſet. Noluit tamen diſponere, eo quod iam ſint in termino.

1073 Ad vltimum Textum, de impleta tota capacitate ſubiecti; Reſpond. vel loqui D. Thomam de gratia vnionis, vel ſi de habituali, loquitur de illa ſecundum relationem ad ſuppoſitum Chriſti. In hoc enim ſenſu, non eſt poſsbilis maior gratia, nec in creatura maior capacitas, manente creatura, quia Deus nequit illi aliquid maius, nec modò ſtrictiori & maiori dare, quam dedit, ſiquidem dedit vnione reali omnium ſumma, ſupra quam, non eſt dabilis nexus ſtrictior, niſi identitas, quæ tamen repugnat creaturæ manenti creaturæ.

1074 Replicabis: Iuxtà D. Thomam hîc quæſt. 7. artic. 11. gratia Chriſti omnem habet perfectionem, quæ pertinet ad perfectionem gratiæ; ergo non ſola gratia vnionis eſt ſumma, ſed etiam gratia habitualis. Diſtinguo anteced. omnem perfectionem, ſi ſummatur ſecundum ſubſtantiam gratiæ, nego anteced. Si ſecundum extenſionem ad varios effectus, nempè ſecundum quantitatem, concedo. Secundum intenſionem enim augeri poteſt de poſsibili. Alijs terminis diſtinguo antecedens. Omogeneam nego anteced. quia per gradus ſimiles iſtis, adhuc poteſt creſcere & creſcere de poſsibili.

1075 Vndè quoties D. Thoma ait, gratiam eſſe infinitam, vel ſummam, attendendum eſt valdè. An loqua-

quatur de magnitudine abſoluta gratiæ,vel de reſpecti ua ad ſuppoſitum? Si de abſoluta, ita vt nequeat de reſpectiua interpretari, reſpondeo loqui de lege ordinaria & iuxtà taxam. Si autem de reſpectiua ad ſuppoſitum explicari poſsint, ita ſunt explicanda,ſicque ſe explicat D.Thom. hic quæſt.10. art. 4.ad tertium dicens: *Quod id quod dictum eſt de gratia, nempè quod non poteſt maior eſſe, quam gratia Chriſti, dictum eſt de gratia reſpectu ad vnionem Verbi, ſecùs de gratia ſecundum intenſionem.* Hæc Diuus Thomas.

1076 In fine nota: Quod ſi D. Ionnes ait, Deum non dare ſpiritum ad menſuram (quod præcipuè debet intelligi de Chriſto). Reſpód.aliam eſſe taxam de poſſibilitate ad futuritionem; & aliam,decreta iam futuritione ad conditionatè exiſtendum. De hac data fuit Chriſto ſine taxa, quia data eſt ſumma, inter decretas ad exiſtendum.

ARTICVLVS II.

ALIÆ IMPVGNATIONES NOSTRÆ Sententiæ.

1077 OBijcies 3. Contra dicta. Sapientia Dei taxauit gratiæ Chriſti terminum, non tamen taxauit pro libito, ſed iuxtà finem ad quem dabatur, vt docet D. Thom. nempè iuxtà vnionem ad Verbum; atqui hæc eſt ita ſumma, vt nec diuinitus poſsit dari aliquid maius: ergo gratia, quæ taxatur & menſuratur per hoc, debet eſſe ita ſumma, vt nec diuinitus poſsit eſſe alia maior. Confirmatur: Diuina ſapientia poteſt in aliquo caſu diſponere de gratia, quæ ſit ſumma,adhuc per potentiam abſolutam; atqui in nullo caſu reperiet ſubiectum, cui magis poſsit eſſe connaturalior & debita, quam Chriſto.

1078 Reſpond.diſtinguendo mai. Menſurauit iuxtà finem & attenta etiam poſsibilitate, vel impoſsibilitate deſignandi,concedo: iuxtà finem ſolum,nego. Attendebat

bat enim ad finem nempè vnionem, ſed non ſeruando mathematicè & ſtrictiſsimè ſummum & adæquatum ius vnionis, quia ſic plus & plus poterat taxare: Concedebat ergo attendendo prudentiſsimè ad vnionem & iuxtà illam, attentis alijs circunſtantijs proportionabilitér, dando illi gratiam in tali menſura. Conceſſa ergo mai. nego conſeq. quia Deus in menſuratione gratiæ, attendit ad dignitatem vnionis, ad hoc vt haberet gratiam, quę deceret vnionem, & quæ ſufficiens eſſet abundé pro omnibus Chriſti muneribus, ſed etiam attendebat ad indeſignabilitatem ſummæ. Propter dicta autem, hæc taxa ſemper haberet aliquid de libito: ſed ne in infinitum fiat proceſſus, taxare debuit ſic vel ſic, & in hoc ſtat libitum aliquale.

1079 Ad confirmationem nego mai. propter dicta; vel data maiori, nego minor. Tùm, quia cum hæc gratia detur Chriſto ob rationem principij vniuerſalis & ob conformitatem capitis cum membris, ad hos fines nó eſt connaturalius, quod detur ſumma, vtpotè improportionata ad illos fines, & etiam forté noxia gratię membrorum, & quia infinitum haberet de ſuperfluitate ad effectus & munera, quia ſi gradus ſint ſimilares & Chriſtus habuiſſet ſummã, eo ipſo membra manerent ſine vlla gratia. Non autem eſſet connaturale, Chriſtum omnia ſibi aſſumere & membra expoliata manere, deficeret enim proportio & ſimilaritas cum membris in capite. Daretur autem gratia ſumma in alio caſu, ſi nempé Deus pro libito vellet ſolum Chriſtum ornare & alios expoliare. De potentia ergo ordinaria ſecundum taxam diuinæ ſapientiæ, nequit dari maior gratia, ſecùs de abſoluta.

1080 Sed replicabis 2. Quia ſi de potentia ordinaria, non poteſt dari maior: ergo nec de abſoluta. Conſequetia probatur, quia vt benè Ripalda to. 2. diſp. 129. nu. 43. Potentia ordinaria producendi gratiam in Chriſto eſt omninò abſoluta. Patet, quia tunc aliquid non poteſt fieri, de potentia ordinaria & poteſt de abſoluta,

Digitized by Google

ta, quando natura poſtulat, vt non fiat, poteſt autem fie-ri ex voluntate Dei ſupra naturam; atqui nihil poterat ex parte Chriſti poſtulare, vt ei non daretur gratia maior & maior, ſi poſsibilis eſt, ſtante dignitate Redemptoris, imò hæc petebat maiorem & maiorem: ergo Deus non omiſsit dare maiorem, quia non poterat de potentia ordinria & iuxtà naturam Chriſti, ſed quia non poterat adhuc de abſoluta. Confirmatur illa maior, omnibus argumentis ſuprafactis pro gratia Chriſti ſumma.

1081 Sed reſpond. conceſſo anteced. nego conſeq. eiuſque probationem, quia præter potentiam ordinariam in argumento aſſignatam attendentem ad exigentiam naturæ, datur alia ordinaria, fundata in lege communi Dei: quidquid enim fit iuxta communes leges, licet ſit alias ſupernum, dicitur fieri de potentia ordinaria. Et ſi fiat diſpenſatis legibus, fit de abſoluta. Sic ſi anima ſeparata, infunderetur materiæ in vtero diſpoſitę, fieret de potentia abſoluta; non quia ſupra, vel contra exigentiam naturæ (quia ex parte animæ, ſatis connaturale eſſet revniri & plures idē docent de forma corrupta) ſed quia eſſet ſupra communes leges Dei. Addo, quod cum non ſit deſignabilis gratia ſumma, non eſt connaturalis aut debita Chriſto, in ſummitate; ordinarium enim & connaturale illud eſt, quod Deus attentis muneribus & decentia perſonæ, taxet gratiam. Quod ſi poſteà vellit addere maiorem, pertinebit ad potentiam abſolutam, cum ſit ſupra legem taxæ.

1082 Obijcies 4. Data eſt Chriſto tota gratia, cuius etiam diuinitas eſt capax; ergo ſumma. Antecedens docent Bonauentura & alij, quos citat & ſequitur Bernal: id probans ex D. Thoma, Damaſceno & Damiano. Idem ex Ioannis 1. vbi Chriſtus dicitur plenus gratiæ & veritatis: ergo de his nequit plus vltra capere. Confirmatur, quia gratia Chriſti non fuit aucta decurſu temporis, etiam ſi habuerit merita ad augmentum: ergo quia tanta erat, vt augeri nequiret, eo quod replebat omnem

Chri-

Digitized by Google

Chriſti capacitatem. Antecedens eſt certum apud Theologos omnes & probauit D. Thomas, quia Chriſtus ex tunc fuit in termino ſicut & alij Beati.

1083 Conſequen. probat. Quia augeri eam non repugnat ex alijs capitibus, niſi ex ſola ſummitate. Probatur: nam non ex eo quod gratia eſſet infinita. Dari enim poteſt vnum infinitum maius alio. Infinitum enim omnium poſsibilium, maius eſt, etiam in ſtatu poſsibilitatis, multitudine infinita hominum poſsibilium. Nec ex eo quod Chriſtus non eſſet in ſtatu merendi. Id enim falſum; meruit enim nobis plura dona. Nec, quia non eſſet in ſtatu merendi ſibi: Contra, quia meruit ſibi gloriam corporis & ſui nominis exaltationem & fortè gloriam animæ. Nec, quia non decebat mereri aliquid, quo careret interim, nam meruit gloriam corporis, qua interim caruit.

1084 Nec tandem repugnat, quia ſi meruiſſet nouam gratiam; mereretur etiam nouam gloriam & variaretur etiam gloria, quæ tamen eſt invariabilis. Contra, quia non eſt inuariabilis ex natura ſua & diuinitus poteſt, vel augeri, vel variari. Nec, quia Pater decreuiſſet, non dare maiorem gratiam, etiam ſi Chriſtus faceret noua merita. Contra, quia hoc eſſet contra dignitatem Chriſti exigentem maiorem & maiorem & contra meritum ipſius. ergo ideò non meruit, quia erat incapax habendi maiorem gratiam, eo quod iſta eſſet ſumma inter poſsibiles, & Chriſti omnem replens capacitatem, etiam ſumptam de poſsibili.

1085 Reſpondetur tamen, negand. anteced. Ad probationem reſpondeo. Patres illos loqui de lege ordinaria & ſuppoſita diuinæ ſapientiæ definitione & taxa: hac enim poſsita, impoſsibile eſt augmentum. Ad locum Ioannis de plenitudine Chriſti. Reſpond. non probare ſummitatem diuinitus poſsibilem, ſicut nec probat in Stephano & Beatiſsima Virgine, ſed ad ſummum probare abundantiſsimam gratiam, iuxtà munera ad quæ ordinabatur. Sed de hac plenitudine ſermo erit infrà.

Ad

1086 Ad confirmationem conceſſo anteced. nego conſeq. Ad probationem reſpond. quod licet de facto non ſit aucta, poterat tamen diuinitus, ſicut & poteſt in Beatis de potentia abſoluta. Impoſsibilitas autem, quæ datur, vt in hoc ordine rerum augeatur, prouenit à taxa diuinæ ſapientiæ, & à lege ordinaria, fundata, vt inquit D. Thomas, in eo quod humanitas, iam ſit in termino gloriæ & in termino ſanctitatis & gratię, vtpote vnita iam ex tunc hypoſtaticé Verbo. In termino autem nullum datur augmentum de lege ordinaria. Nec Pater iniuriam intulit dignitati & merito Chriſti, decernendo incapacitatem augmenti. Tùm, quia vt dixi, erat iam in termino Chriſtus. Tùm, quia Pater vſus eſt iure ſuo, quod habet in deſignando termino & taxa formis non habentibus ex ſe limitem, nec limitatis ab exigentia ſubiecti. Tùm, quia ne fiat infinitus proceſſus & ob generalem prouidentiã poteſt Rex in bonum Reipublicæ, priuare vel minuere de iure alicuius particularis, vt quotidie Rex facit in Republica. Hęc ergo eſt ratio negandi augmentum, non vero illæ, quas argumentum contrariorum aſignat, nec ſummitas ipſa gratiæ.

1087 Si dicas: Gratia Chriſti eſt capax augmenti? Hoc autem deberet dari ſecundum aliquem finem: ſed non eſt altior finis, quam vnio ad Verbum: ergo totum augmentum poſsibile datum eſt. Conceſſa maior. diſtinguo minor. non eſt altior finis ex fundantibus ius concedo, non eſt altior diuinæ libertatis & libiti, vel prouidentiæ, nego minor. Poſſet enim Deus, aliquid addere pro libito, poſtquam taxam fecerat. Inſtas: ſi poſsibilis eſſet gratia ſumma daretur Chriſto: ergo quæ nunc ſit poſsibilis dari debet Chriſto. Conceſſo anteced. nego conſeq. quia ſumma daretur ſine proceſſu in infinitum: ſecus ſecunda, vt probatum eſt.

AR

ARTICVLVS III.

EXPLICATVR MODVS PLENITVDINIS Chriſti.

1088 PLures in Scriptura Sacra pleni gratia dicti ſunt. Chriſtus Ioannis 1. Beatiſsima Virgo, Lucæ 1. Stephanus Actorum 7. *plenus gratia & fortitudine.* Baptiſta Lucæ 1. & Apoſtoli ſæpè repleti dicuntur Spiritu ſancto.

1089 D. Thomas in tertio ſententiarum diſt. 13. art. 2. docet, diuerſimodè dici plenitudines iſtas. Stephanus, Baptiſta & Apoſtoli dicuntur pleni, plenitudine ſola ſufficientiæ ad munera ipſis commiſſa. Virgo plenitudine prærogatiuæ, quia præter munus dignisſimæ Matris Dei, habuit gratiam, qua redderetur immunis ab omni peccato etiam veniali. Chriſtus autem plenitudine excellentiæ ſupra omnes, quæ plenitudo explicanda nunc eſt.

1100 Tenentes gratiam ſummam in Chriſto, aſſerunt, dici plenum, quia tota eius capacitas obedientialis, adhuc de poſsibili, fuit impleta gratia, & māſit augmenti incapax, ſicut in vaſſe omninò pleno non manet capacitas, adhuc pro vna gutta addenda, de quo articulo præcedenti. Nihilominùs dicendum eſt, Chriſtum eſſe plenum gratia plenitudine omni poſsibili de potentia ordinaria, & iuxtà taxam explicatam quæſt. præcedenti. Vndè eius incapacitas ad augmentum, cum non ſumatur ab exigentia ſubiecti, vt in igne & ſole, ſumi debet à taxa Diuinæ Sapientiæ, quæ, cum non potuerit determinare ſummam, *& noluit procedere in infinitum* voluit facere legem de gratia competenti, attenta recipientis dignitate, muneribus & circunſtantijs & proceſſus in infinitum euitatione.

1101 Obijcies: Stephanus & Beata Virgo etiam dicuntur pleni: ergo etiam tunc erunt incapaces recipien-

piendi plus iuxtá taxam,ſicut Chriſtus,ſi plenitudo hoc importet. Potuit enim Stephanus dici plenus vt vas vel fons, Maria vt fluuius, Chriſtus vt Mare, habendo nempè capacitates inæquales. Dicere autem de Stephano & Virgine, fuiſſe incapaces augmenti de lege ordinaria, antequam eſſent in termino, erroneũ eſſet: ergo nec in Chriſto erit explicanda plenitudo per incapacitatem de lege ordinaria.

1102 Pater Arriaga hic diſput.32. à num.36. negat, Chriſtum & Sanctos dici plenos in ſenſu prædicto. Tanta enim eſt capacitas obedientialis ex parte animæ in Sanctis, ac in Chriſto; ergo vel Chriſtus non eſt dicendus plenus ob incapacitatem augmenti, vel Sancti etiã erunt dicendi pleni ab ipſa. Quod ſi dicas, Sanctos dici plenos, non plenitudine quoad ſe, ſed quoad munera. Contra, quia Epiſcopus deſtinatus ad munus Epiſcopale & Sæcularis non deſtinatus ad aliquod ſpeciale munus, ſi Sęcularis habeat maiorem gratiam, quam Epiſcopus, poſſunt ambo dici pleni Spiritu ſancto. Si enim Epiſcopus dicitur plenus, cur non & ſęcularis, maiorem habens gratiam? ergo plenitudo non dicitur reſpectiuè ad munera.

1103 Quare docet ipſe Arriaga, plenitudinem iſtam, tàm in Chriſto, quàm in Sanctis, æquiuocè vocari plenitudinem, ſolumque ſignificare quamdam magnam & abundantem gratiam: qua gratia abundanti ſuppoſita, ſi Chriſtus habeat multò plus quàm Virgo, & Virgo, quàm alij, vt verè ita eſt, exceſſus iſte colligendus eſt ex alijs principijs, vel ex muneribus, non autem ex phraſi plenitudinis.

1104 Sed hæc doctrina non placet, quia Scripturæ loca accipienda ſunt propriè, ſi poſſunt propriè, vel accedendo ad proprietatem. Multò autem melius intelligitur Chriſtus, eſſe plenus gratiæ & veritatis, quaſi vnigenitus à Patre, plenitudine illa excellentiæ, poſsita à D. Thoma, quæ ſit vera in aliquo verò ſenſu & proprio, ſcilicet de lege ordinaria. Inſuper in alijs, dando

gra-

Digitized by Google

gratiam plenam, non plenitudine capacitatis (adhuc ſecundùm legem ordinariā) ſed plenitudine ſufficientiæ ad munus, altius Scriptura intelligitur, quia ſaltìm analogicè eſt plenitudo, & moralitèr ſaltìm, multum ad plenitudinem accedit.

1105 Ad argumentum autem. Conceſſo antec. nego conſeq. quia plenitudo Chriſti eſt excellentiæ & ſumma, & eſt non ſolum plenitudo vtcunque, ſed ipſa plenitudo abſolutè. Propterea Ioannes vocauit illam, *plenum neutralitèr, id eſt, el lleno de gratia, y verdad, plenum gratiæ & veritatis*; non ergo dixit: *Vidimus gloriam eius plenam gratiæ & veritatis, ſed plenum*, quia erat ipſiſsima plenitudo. Hoc non dicitur de Stephano & Virgine, ſed *plenus & plena*, quia plenitudo Stephani ſolum erat ſufficientiæ; Virginis autem plenitudo, prærrogatiuę, excedens Stephanum & alios, & valdè accedens ad Chriſtum. Vndè Chriſtus eſt plenus vniuocè; alij autem analogicè.

1106 Replicabis, modus plenitudinis Chriſti non differt à modò Stephani: ergo vel vterque eſt ſtrictè plenus, vel neuter. Antecedens patet. Stephanus dicitur plenus, non abſolutè & ex parte gratiæ, ſed reſpectiuè ad munera & ad conditiones ſubiecti; atqui ſimilitèr Chriſtus reſpectiuè ad munus Redemptoris & ad ſubiectum, nempè vnionis dignitatem: Ergo idem eſt modus, etiam ſi Chriſtus habeat multò plus, quam Stephanus, ſicut idem eſt modus habendi gloriam in Adultis Beatis, nempè propter merita & vt coronam, licet vnus habeat multò plus, quàm alius, D. Petrus videlicet, quàm infimus Chriſtianus.

1107 Reſpondetur negando antecedens, quia modus non eſt vniuocus in vtroque, quia in vno eſt modus puræ ſufficientiæ, quæ non eſt ſtricta plenitudo capacitatis obedientialis taxatæ, cum potuerit creſcere: in alio vero eſt modus excellētiæ & ſummitatis. Ad probationem reſpondetur, datam vtrique reſpectiuè ad munera, ſed non ſolum, ſed etiam ad dignitates ſubiecti.

Propter munera, data eſt Stephano ſufficientia, Chriſto autem ſummitas & excellentia, quia ita decebat in principio vniuerſali merente pro omnibus & omnia.

1108 Vndè gratia data Chriſto, ex parte dignitatis & ex parte muneris, differt valdè ab alijs: ex parte muneris, quia cum deberet mereri pro omnibus, adhuc ad influendum efficacitèr in omnes, debebat eſſe ſumma, ex parte qualitatis & intenſionis entitatiuæ. Vndè ex hoc capite influendi, non ſolum eſt ſumma inter taxatas ſummitate ſecundum relationem, ſed ſummitate ſecundum intenſionem.

Ex parte autem dignitatis & ſi comparetur ad ſubiecta, magnum eſt diſcrimen, ad hoc vt Chriſto detur ſumma intenſio taxata; non vero Stephano. Quod ſatis indicat ipſa phraſis Scripturæ, dum loquitur de plenitudine Chriſto data. Dicit enim, Chriſto datam gloriam, tamquàm vnigenito Patris: ergo data eſt ipſi intenſio gloriæ & gratiæ, attendendo ad hanc dignitatem vt menſuram, ac per conſequens data eſt ſumma inter taxatas, quia ita dignitas Chriſti poſtulabat. In Stephano autem ex parte ſubiecti nulla erat tanta dignitas, quæ peteret ipſi dari intuitu illius totam ſibi taxatam, ſed dari illi ſi mereretur.

ARTICVLVS IIII.

DE GRATIÆ CHRISTI PERFECTIONIBVS.

1109 QVoad perfectiones autem, gratia habitualis Chriſti in ratione qualitatis excedit alias: non ſubſtantialitèr, quia eſt eiuſdem ſpeciei, & eſſentiæ cum noſtra, ſed in intenſione. Inſuper parum excedit noſtram, quantum ad multitudinem habituum, quæ ipſam concomitantur, ſicut animam potentiæ eius. Solum enim addit lumen gloriæ, quod nos nõ habemus, & loco fidei, ſcientiam infuſſam. Accidentalitèr autem habuit exceſſum in priuilegis maioribꝰ. Erat enim prin-

Digitized by Google

cipium meriti, non obſtante beatitudine Patriæ, propter quod meritum, de plenitudine eius omnes accepimus. Item eam cómitata eſt poteſtas excellentiæ ad ſacramenta inſtituenda, quæ fortè intuitu gratiæ ſummæ habitualis taxatę, ei data eſt, quamuis etiam videatur fuiſſe attentum ad dignitatem vnionis.

1110 Dico cum Lugo, intenſionem talis gratiæ, non ſolum eſſe ſummam inter omnes intenſiones taxatas, ſed credibile eſt, eſſe tantam, vt in graduum multitudine, excedat omnes alias gratias Angelorum & hominum, ſimùl ſumptas, vt ita nó ſolum ſit Patri gratior omnibus ſimùl ſumptis, etiam quatenùs homo, ſed etiam opera eius, quatenùs ab illa gratia accidentali proficiſcuntur & dignificantur, gratiora ſint adhuc diuiſiuè omnibus operibus creaturarum omnium, ſimùl ſumptis.

1111 Obijcies: Gratia Chriſti de facto, licet iuxtà taxã ſit ſumma, nó eſt infinita; atqui gratiæ taxatæ omnibus dandæ ſunt infinitæ: ergo excedũt gratiam Chriſti. Minor patet, quia omnis illa gratia abſoluté eſt decreta à Deo, quam homines poterant obtinere, ſi ſe diſponerent; atqui potuerunt ſe diſponere plus & plus, & in infinitum: ergo eſt infinita. Reſpondeo, gratiam Chriſti in ratione entitatiua qualitatis, excedere omnes abſolutè datas & de futuro abſolutè dandas, imò & iam decretas, conditionatè dandas; cum enim omnes deberent dari ex Chriſti meritis, efficientèr & dignificatiuè procedentibus á tali gratia, congruum erat, vt plus ipſe haberet gratiæ.

1112 Nego autem 1. gratiam Chriſti eſſe entitatiuè finitam, ſi poſsibilis ſit infinita. Nec eſt inconueniens, quod Chriſtus deberet omnes ſuos actus facere in intenſione cathegorematicè infinita, vtpotè qui operaretur, iuxtà intenſionem habituum. Fateor enim. Nec obeſt ſumma capitis defatigatio ex quolibet actu procedens, quæ mortem afferret Chriſto. Reſpondetur enim, quod ſicut debita erat talis intenſio, ita & talis virium confortatio, vt nimia illa impediretur virium defatigatio.

 Li-

Licet inſuper gratia illa eſſet intenſionis cathegorematicè infinitæ, adhuc eſſet capax augmenti ſinchathegorematicé, quia non eſſet tanta, quod eſſet infinitarum ſumma.

1113 Tandem nego 2. Gratias datas, nec decretas, vt conditionatè darentur, fore infinitas, etiam ſi omnes ponerentur. Tùm, quia Deus taxauit capacitatem cuiuſlibet creaturæ obedientialem. Tùm, quia nec auxilia data pro meritis faciendis, & gratia proximè obtinenda ſi vellent, fuerunt infinita, ſed finita. Tum, quia Deus maiorem gratiam taxauit pro vno Chriſto, quam pro omni alia creatura ſimùl, licet tantam taxauerit pro illis, quod ad taxam non peruenerint, quāvis ſit finita abſolutè & conditionatè, & nullatenùs æqualis Chriſti gratiæ.

1114 Nota tamen, quod licet hæc gratia prout talis, eſſet intēſionis infinitæ, præciſſa tamen gratia vnionis, non ſufficeret ad obtinendum de condigno remiſsionem offenſæ, quia iſta eſt ſimplicitèr & ſubſtantialitèr infinita; gratia autem illa ſolum ſecundum quid & accidentalitèr. Eſt tamen talis gratia proprietas moralis vnionis hypoſtaticæ, licet non quarto modò, cum poſsit alijs conuenire, adhuc in tali intenſione, ablata taxa. Vt autem eſt proprietas, ſufficeret ad ſatisfactionem cōdignam pro offenſa, ſumpta vt proprietas. Tunc autem non ſumitur iam præciſsè ſecundum intenſionem, ſed ſecundum relationem & dignificationem.

QVÆSTIO XXII.

DE VIRTVTIBVS THEOLOGICIS & primò de Fide.

1115 POST quam actum eſt de gratia, anima ordinis ſuperni, agendum eſt de habitibus infuſis, quæ ſe habent inſtar potentiarum & præcipuè de Theologalibus, & primo de fide.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

AN DETVR IN CHRISTO FIDES? ET PROponuntur rationes dubitandi.

1116 PArs affirmatiua probari poteſt ſic. 1. Chriſto debentur omnes perfectiones omnium virtutum, vt ſic habeat omnium virtutum varietatem ſibi poſsibilem; atqui Fides eſt perfectio, nam eſt cognitio ſuperna, vera & certa: ergo debetur Chriſto. Reſpondebis ex Lorca citato à Patre Hurtado diſp. 29. de Fide, ſect. 2. fidem eſſe imperfectam, quia intra genus cognitionis habet imperfectionem, nempè obſcuritatem. Sicut Equus mancus eſt imperfectus, quia intra rationem æqui habet deffectum.

1117 Contra: Tùm, quia Fides diuina intra genus fidei eſt perfectiſsima & abſque vllo deffectu: obſcuritas enim in illa, non eſt deffectus, ſed differentia ſpecifica; ſicut Equus integer non eſt brutum imperfectum, licet ſit irrationale, quia hoc eſt de eſſentia eius. Tùm, quia Fides eſt perfectior, quam miſſericordia, cum illa ſit actus intellectus, iſta non; illa ſit virtus Theologica habens obiectum materiale & formale nobilius, nempè Deum: ergo ſi miſericordia ponitur in Chriſto, etiam Fides. Tùm quia ſcientiæ naturales, ideò ponuntur in Chriſto, quia intra limites ſcientiæ naturalis, nihil deeſt illis, licet comparatæ cum viſione beata, ſint imperfectæ: ergo cum fides ſit nobilior quauis ſcientia naturali (excedit enim eas ſupernaturalitate, certitudine, motiuo, origene à cauſis, nam eſt à gratia & principijs ſupernis) debet poni in Chriſto.

1118 Nec dicas, ſcientias naturales eſſe perfectas in ratione cognitionis, quod non habet fides, cum ſit poſsitiuè obſcura. Contra, vt aliqua cognitio ſit perfecta in ratione cognitionis, vel requiritur, quod habeat perfectionem nobiliſsimam, cuius eſt capax genus cogni-

nitionis vt ſic; vel ſufficit, quod habeat perfectionem propriam ſuæ ſpeciei. Si primum, ſcientiæ naturales, imò & ſcientia ſuperna infuſa, erunt imperfectæ. Si ſecundum; ergo Fides diuina eſt perfectiſsima, ſiquidem habet omnem perfectionem, quam petit ſpecies & natura fidei.

1119 Reſpondebis. Scientię naturales, adhuc ſunt perfectæ, eo quod reſpectu ſui obiecti materialis & formalis, tendunt meliori modò, quo tendi poteſt. Hoc non habet fides reſpectu obiecti formalis & materialis. Vndé ſcientiæ ſunt minùs perfectæ, quam viſio beata, non vero imperfectæ. Secùs fides, quæ ob ſuam obſcuritatem eſt imperfecta.

1120 Contra. Tùm, quia etiam fides tendit meliori modò, quo poteſt tendi, reſpectu talis obiecti formalis. Ad myſterium enim, prout dictum à Deo & propter dictum per modum dicti (*quo pacto mouet ad Fidem*) non poteſt tendi, nec aſſentiri melius, quam confuſſe, noſcendo myſterium, propter dictum Dei præciſsè per modũ dicti, ſiue quia Deus dixit alijs. Dicimus *per modũ dicti*: fides enim non aſſentitur myſterio propter reuelationem ſumptam clare per modum medij connexi, connexione eſſentiali cum myſterio, quia hoc non eſſet credere, ſed diſcurrere. Tùm, quia ſcientiæ naturales non tendunt in talia obiecta meliori modò, quo tendi poteſt, nam melius tendit in illa ſcientia per ſe infuſſa, & melius viſio beata noſcit creaturas per Deum, tamquam per altiſsimam cauſam, quam eas noſcat methaphyſica noſtra per ipſum Deum. Tùm denique, quia confuſio Fedei, licet demus, quod ſit imperfectio, eſt tamen imperfectio phyſica, quæ compenſatur per perfectionem moralem: ergo admittenda melius in Chriſto, quam ſcientiæ naturales.

1121 Conſequent. probatur, quia melius eſt habere imperfectiones phyſicas, dum compenſantur per optimam moralitatem, quam carere illis. Melius ergo erit habere fidem, licet confuſſam, quam carere illa, propter

ter

tes eius magnum meritum. Antecedens patet, quia propterea admittuntur in Chriſto dolor & triſtitia, nempè propter meritum & moralitatem. Fidei autem moralitas magna eſt, cum ſit actus ſupernus meritorius, & primum fundamentum ſpiritualis vitę, multum in Scriptura celebratum.

1122 Confirmatur, ad paciẽtiæ meritum integrandum & complendum, tribuuntur Chriſto actus interni, phyſicè imperfecti, nempè dolor & timor, plus diſtantes à ſtatu beatifico, quam fides: ergo ad complendum meritum piæ affectionis dabitur in Chriſto fides. Meritum enim affectionis complictur per exercitium fidei, vt obiectum affectionis; ſicut patientia per dolorem, de quo ſit patientia. Addo inſuper, omnes operationes Chriſti phyſicè eſſe imperfectas eſſentialitér, vtpotè accidentia & ens ab alio: Et tamen, quia cum Chriſtus ſit Deus perfectus, & homo perfectus & conducant valdè ad moralem perfectionem Chriſti vt hominis, ponuntur in Chriſto: ergo etiam fides, quia Chriſtus eſt beatus, & viator, & conducit valdè ad ſtatum viatoris.

1123 Secunda ratio dubitandi eſt, quia in Deo cognitio creaturarum in ſe ipſis, non eſt tàm perfecta, quàm cognitio earum in Deo, licet ſit perfecta in ſua ſpecie & tamem vtraque ſimùl ponitur in Deo à Recentioribus, quia perfectius eſt multis modis cognoſcere eas: ergo idem de fide & viſione in Chriſto, vt cognoſcat multis modis. Confirmatur: Chriſtus noſcebat, Deum reuelaſſe in Scriptura Trinitatem; ergo poterat illi aſſentiri & propter ipſam, quia illam videbat, & quia Deus dicebat. Et ſic noſcebat Trinitatem modis illis, quibus eſt noſcibilis, & cum merito & ſine merito, vt viator & beatus.

1124 Tertia ratio, quia gratię habituali in ſtatu intenſo & perfecto debentur ij habitus, ſicut animæ debentur potentiæ, ſeu virtutes. Fides autem eſt vna ex præcipuijs, vtpotè Theologalis. Nec dicas, Chriſto deberi virtutem ad operandum per intellectum, ſed diſiũctiuè, nempè lumen gloriæ, vel habitum fidei, ita tamen,

men, vt poſsito vno, non ſit alius. Contra, quia licet abſolutè non debeatur vterque, ſi tamen poſſunt eſſe ſimul debentur Chriſto ſimul. Tùm, quia eſt viator & beatus & ſicut lumen eſt perfectio comprehenſoris, ita fides viatoris. Tùm, quia cum Chriſtus habeat in donis ſupernijs plenitudinem excellentiæ, ſi fides eſt compatibilis cum lumine gloriæ, debetur vtrumque.

1125 Quarta ratio: Quamuis de his, quæ beatus videt, non detur fides, tamen non videt omnia cognoſcibilia, & Deus ſcit aliquid, latens quemlibet beatum, & ipſum Chriſtum, ſaltìm aliquo ſpeciali modò, quo illud ſcit Deus: ergo poteſt Deus illud ipſi reuelare & beatus illud credere, propter dictum Dei per modum dicti, ſiue quia Deus dicit, & tunc exercebit Fidem.

ARTICVLVS II.

ALIQVÆ SOLVTIONES.

1126 HÆc argumenta non facilem ſolutionem habent. Nihilominùs eſt fere certum apud Theologos, in Chriſto & Beatis non dari fidem. Summitur ex Paulo 1. ad Corint. dicente; *Nos in via, cognoſcere ex parte* (ideſt imperfectè) *in Patria autem cognitionem fore perfectam, & fidem euacuandam, quia cum venerit, quod perfectum eſt* (ideſt viſio beata) *evacuabitur, quod ex parte eſt*, id eſt, Fides. Hæc enim eſt cognitio imperfecta, quia per vnam noſcitur vnum myſterium & non aliud, & per aliam, vnum & non aliud, & per omnes, multa, ſed non omnia. Per vioſionem autem noſcentur omnia. Cum autem Paulus non dicat, vnam partem, ſiue cognitionem ex parte ſupplendam, & perficiendam per additionem alterius, ſed euacuandam illam, quando aduenìat viſio, ſatis clare indicat, non manſuram Fidem.

1127 In aſsignãda autẽ ratione, labor eſt. Et primo Petrus Hurtado, Lugo & alij dant rationem; quia Fidei habi-

bitus eſſet perpetuo otioſus. Nec gratia habitualis ſimùl petit, niſi ad operationem. Sed contra, quia de hac otioſitate rationem inquirimus. Et ſi quis dicat, Deum ita ordinaſſe in Beatis, non ſatisfacit reſpectu Chriſti, cui danda eſt omnis perfectio moralis poſsibilis aſignari, propter ſuam dignitatem & præcipuè proter duplicem ſtatum Beati & Viatoris. Nec dici poterit cum Lugo vlterius, Fidei obſcuritatem dedecere Beatos & Chriſtum, quia ſatis id impugnatum videtur, præterito artic.

1128 Nec poteſt reſpondere Hurtado, Chriſtum fore imperfectum, ſi cognitio obſcura admittatur in eo, nam fides obſcura non eſt imperfecta in ſpecie ſua, ſed comparatiuè ad viſionem. Hoc autem etiam habent virtutes morales, comparatiuè ad charitatem. Et tamen cum illa admittuntur in Chriſto ab ipſo. Imò dato, quod obſcuritas ſit poſitiua imperfectio phyſicè, etiam eſt imperfecta ſtricta compaſsio & dolor; & tamen propter varietatem moralem perfectionis, admittuntur in Chriſto.

1129 Ad replicam autem iſtam, nempè virtutes morales ſunt imperfectæ: ergo communicatæ Chriſto reddent ipſum imperfectum. Reſpondet Hurtado, negando conſequentiam, quia illam imperfectionem reſerbant ſibi. Subiectum autem tunc denominatur imperfectum per illas, quando ſimùl habet carentiam ſummæ perfectionis. Sicut intellectus ab apprehenſione ſolum denominatur ſuſpenſus abſolutè, quando caret iudicio determinante; Chriſtus autem habens virtutes morales, ſimùl habet charitatem: ergo cum exercendo Fidem, ſimùl habet viſionem, non denominabitur imperfectus ab illa abſolutè.

1130 Conink diſputatione 11. de Fide, numero 13. quem ſequuntur allij, reſpondet alitèr & ſatis aptè, advertendo, quod viſio & ſcientia infuſſa ſuperna continent eminentèr formalitèr omnem perfectionem formalem Fidei, excluſa tantum imperfectione ipſius, nempè obſcuritate, ideò non eſt admittenda cum ipſis; ſed ratio

Digitized by Google

ne ſolius inutilitatis, non alterius impedimenti, quod non datur. Quod ſit inutilis patet: nec enim intellectus Chriſti reddetur per illam cognoſcentior, aut perfectior. Aſſumptum patet, continent enim ſupernaturalitatem ortam à gratia, certitudinem, attingentias formales obiecti materialis & formalis ipſius Fidei. Vndè ſicut homo, quia eſt quoddam totum perfectum, continet perfectionem animalis intra ſe, quæ animalitas eſt pars equi v. g. excluſa brutalitate. Ita ſcientia infuſſa (vel lumen prophetiæ) perfectiones Fidei, excluſa obſcuritate.

1131 Etenim Fides eſt aſſenſus myſterij propter reuelationē, ſupernus & certiſsimus, etiam ſcientia infuſa (vel ſaltìm prophetia) poteſt eſſe aſſenſus myſterij propter reuelationem clare cognitam in atteſtante; ſed ſupernus & certiſsimus & alias clarus. Sicut autem adveniente Rege, ceſſat Prorex, qui habet partem gubernationis Regiæ, ita adveniente ſcientia infuſſa totali & viſione, ex natura rei, ceſſat omninò Fides, quaſi Vicaria ipſius. Et ſicut in præſentia ſolis lucidiſsimi, ſuperflua eſt tenuis lucerna, vtpoté fere nihil illuminans, ita & fides. Sed contra hanc ſolutionem.

1132 Dices 1. Stante ſcientia naturali de Deo datur Fides. ergo & ſtante infuſſa de eodem myſterio. Nego conſequentiam, quia Fides ſupra ſcientiam naturalem addit certitudinem, ſupernaturalitatem & etiam diuerſum motiuum, ſecùs ſupra infuſſam. Ideò cum iſta inutilis eſt. Dices 2. Stante ſcientia naturali de exiſtētia Matriti, dabilis eſt fides humana de ipſa, quia non ſe expellunt, in ſententia admittente Fidem & euidentiam: atqui hęc non addit perfectionem, vel certitudinem; ergo ſimilitèr. Data maiori, negatur minor, quia addit diverſum motiuum & nouum titulum ſecuritatis, contra formidinem, quæ in timidis oriri ſolet, etiam in his, quæ vident. Reſpondetur 2. data minori negando conſequentiam, quia nobis non repugnant ſuperflua & inutilia, ſecùs Chriſto, præcipuè in infuſis à Deo.

Ex

1133 Ex hac doctrina reſpondetur ad primam rationem dubitandi, excludendam eſſe Fidem, etiam ſi ſit moralitèr perfecta & compatibilis cum evidentia, ob ſolam inutilitatem. Si replices fortitèr. Licet Verbum contineat eminentèr formalitèr omnes perfectiones humanitatis, & hæc ſolam addat imperfectionem, nihilominùs eſt addita Verbo; & licet non reddat illud abſolutè meliùs, adhuc extenſiuè; reddit tamen meliùs *ad hoc*, nempè ad merendum, & propterea admittitur. ergo ſimilitèr Fides. Reddit enim intellectum Chriſti meliorem, non abſolutè, ſed reſpectiuè & *ad hoc*, nempè ad meritum. Propter hanc replicam ſtando rationi, non temerem defendere Fidem in Chriſto vt viatore, ſi Fides & ſcientia compatibiles ſint in eodem intellectu, ſed non diſcedo à ſentẽtia cõmuni, & pro ea cõfirmatur replica facta: Incredibile enim videtur, Chriſtũ non meruiſſe merito conſumato per ipſum intellectum, ſicut & per alias potentias à voluntate diuerſas. Patientia enim pendet à doloribus & tormentis áliarum potentiarum; atqui non meruit conſumatè per ſcientiam, quia nullum eſt meritũ in volendo aſſentiri obiecto evidentèr propoſito, phyſiceque neceſsitáti ad aſſenſum: ergo meruit per Fidem. Eſt enim in fide magnum meritum, quia non neceſsitat ad aſſenſum, obiectum obſcure propoſitum.

1134 Reſpond. communitèr, Chriſtum ſine fide habuiſſe formalitèr totum Fidei meritum, quia habuit habitũ & actum piæ affectionis, quo voluntas eius erat ſummé pręparata ad aſſentiendum omni illi obiecto, quod Deus per reuelationem obſcuram propoſſuerat, & proponere poterat, ſi ipſi confuſsè proponerentur. Et licet in hoc obiecto cõditionato, nulla ſit difficultas, nec abſoluta victoria, quæ ſolet eſſe in exercitio abſoluto credendi, hoc nihil derogat merito Chriſti, ſicut nec caruiſſe tentationibus, quas vinceret cõtra alias virtutes. Vndè nihil deficit Chriſto, quoad meritum, de his, quæ poterat illi afferre Fidei exercitium.

1135 Ad inſtantiam doloris, reſpondetur, Patientiã

in

in laboribus addere ſupra charitatem diuerſam perfe-
ctionem in voluntate, ob diuerſum motiuum, ac per con
ſequens, cum patientia non conſiſtat in ſola animi præ-
paratione, ſed in patiendo & ſufferendo, quod re ipſa mo
leſtat, hinc eſt, quod ad exercitium patientiæ, debuit ha-
bere dolorem, vel aliquid aliud re ipſa moleſtans, tam-
quam materiam, circa quam patientia ſtricta verſatur.
Licet autem poſſet exercere circa dolorem non exiſten-
tem aliquam volitionem & animi præparationem con-
ditionatam, tamen non eſſet abſoluta & ſtricta patien-
tia. Etenim eſt de genere illarum virtutum, quæ non
ſunt actu, niſi actu obiectum exiſtat, vt v.g. viſio, quæ eſt
de obiecto exiſtente exercitè, & fides, quæ non eſt de
obiecto poſsibilitèr dicto, ſed de obiecto actualitèr
dicto. Vide in in fine artic.

1136. Si autem dicas, propoſita morte reo, poteſt
illā patientèr amplecti, licet nondum venerit. Reſpond.
veniſſe modò moleſtatiuo, licet non exercitè, quia etiam
vt propſita & vt ventura moleſtat in re. Patientia au-
tem, quæ ſit ſtricta patientia multum prodeſt ad meri-
tum Chriſti, ipſiuſque gloriam. Meritum autem piæ af-
fectionis circa credibilia, ſolum requirit animi præpa-
rationem, & hæc abſque exercitio Fidei datur, licet au-
tem non adſit difficultas aliqua vincenda, non tamen
propterea deficiet Chriſto ratio & meritum piæ affe-
ctionis. Virtutes enim primario ſunt propter ſuum o-
biectum. Secundario propter difficultates vincendas, ſi
adſint. Ad confirmationem reſpondetur permitendo,
Chriſtum non meruiſſe completiuè, externe & conſu-
marè per intellectū, quia meritum fidei formalitèr eſt à
pia affectione voluntatis. Adde, meruiſſe per alios actus
intellectus, nempè per orationem mentalem & per alias
conſiderationes ſanctas, ad quas liberè ſe applicabat.

AR-

ARTICVLVS III.

SOLBVNTVR ALIÆ RATIONES DVBITANDI.

1137 AD ſecundam reſpondeo ex dictis, poſſe eſſe in Deo duplicem illam cognitionẽ creaturarum (quod tamen multi negant de cognitione creaturarum in ſe ipſis) ſecùs in Chriſto Fidem, quia in Deo, vna cognitio addit ſupra aliam vtilitatem, ob diuerſum obiectum formale & diuerſam tendentiam intuitiuam, circa creaturas in ſe ipſis & propter ipſas, quã non dicit cognitio earum in Deo; at Fides ſupra ſcientiam infuſſam, ſolam obſcuritatem ſuperaddit. Nec obeſt quod Fides habeat diuerſum modum tendendi; diuerſum, deffectiuum & diminutum, concedo; vtilem nego.

1138 Ad tertiam rationem, iam eſt reſponſum. Ad replicam reſpõdetur, non poſſe ſimùl eſſe in Chriſto niſi innutilitèr. Nec ex eo, quod Chriſtus ſit viator poſtulat Fidem, eſt enim viator formalitèr, non pro ſe principalitèr, ſed pro nobis, eſtque viator altiori modò. Ad quod ſufficit cognitio illa de Deo & de myſterijs, quæ relinquat in Chriſto libertatem, nec neceſsitet ad Deum amandum & mandata, ſiue conſilia ſeruanda. Ad hoc autem ſufficit cognitio ſcientiæ infuſſæ, quæ cum non ſit beatifica, non neceſitat ad amandum Deum modò illo, quo ab ipſa proponitur. Vndè ad intentum iſtud libertatis, inutilis eſſet fides.

1139 Replicabis: Licet exercitium fidei eſſet inutile, ſecùs habitus. Nec iſte repugnat in Patria, ratione ociofitatis perpetuæ. Patet in homine beato, in quo potentia nutritiua erit perpetuo otioſa. Reſpond. negando aſſumptum; & do diſparitatem, quia hæc potentia manebit, propter corporis integritatem. Status autem gratiæ ad integritatem ſuam nõ poſtulat fidem, dummodò pro intellectu detur ei habitus ſupernus intellectualis luminis gloriæ, vel ſcientiæ infuſſæ. Vndè ſi habitus fidei

dei addendus eſſet, propter ſolum exercitium adderetur, quod tamen non datur.

1140 Ad quartam reſpondetur, de his quæ Chriſtus non videt, poſſe habere reuelationem & aſſenſum propter illam; hic aſſenſus, cum ſit clariſsimus, non eſt fides de qua loquimur, ſed eſſet euidentia in atteſtante, ſiue euidentia de atteſtatione ipſa Dei, quem Chriſtus euidentèr audiret loquentem. Quod ſi adhuc dicas, hoc non obſtãte fore fidem, quia eſt aſſenſus myſterij propter dictum Dei.

1141 Reſp. 1. Thomiſtæ, non eſſe fidem, quia quãdo repugnat actus primarius virtutis fidei, ſiue circa primarium obiectum, non datur talis virtus, & alij actus ſecundarij procedunt ab alia virtute. Obiectum primarium fidei eſt Deitas obſcure cognita. Obiectum autem huius actus eſſet creatura Chriſto reuelàta. Sed contra, quia licet actus non eſſent elicitiuè à virtute fidei, tamen eſſet de obiecto ſpecificatiuo ipſius, id eſt, de myſterio, vt à Deo dicto & per modum dicti: ergo exercitium eſſet fides. Præterquam, quod falſum eſt, actus, quos ſecundarios vocant, non eſſe à virtute ipſa fidei.

1142 Secundò quidam facile reſpondent, eſſe aſſenſum propter dictum, ſed non per modum dicti Dei præciſsè, ſed propter connexionem dicti cum myſterio, vt euidentér cognitam. Et hoc pacto non eſt fides, licet primo modò, id eſt per modum dicti ſit fides, vt erat in Prophetis antiquis, qui euidentêr noſcebant, Deum ſibi loqui, & aſſentiebantur, quia Deus dicebat, non diſcurrendo circa connexionem reuelationis cũ myſterio. Et ſic myſterium obſcure noſcebatur ab illis. Sed Chriſtus non ita noſcebat, ſed propter dictum per modum connexi & ſic in Chriſto non erat fides.

1143 Alij tertiò reſpondent, eſſe fidem, ſed non eam, de qua Theologi loquuntur, nec pertinentem ad habitũ fidei, quem nos habemus, & de quo diſputamus, ſed aliam altiorem euidentem abſtractiuè, iam explicatam, ad quam non requiritur habitus fidei, quia elici valet

ab

Digitized by Google

ab habitu ſcientiæ infuſſæ, vel à Prophetico. Si autem dicas in Chriſto dari poſſe operationem fidei vt in Patriarchis antiquis, nẽpè aſſenſum propter dictum per modum dicti, & non propter connexionem dicti cum myſterio, quia poterat de connexione non curare. Reſpondeo eo idem modo ac ſupra, nempè talem aſſenſum nullam afferre vtilitatem Chriſto.

1144 Non intellectui, quia aſſenſus myſterij propter dictum vt connexum, duo imbibit: nempè quod ſit propter dictum; & præterea, vt connexum. Aſſenſus propter dictum, conuenit cum illo in eſſe propter dictum, & includitur in illo. Modus autem ille *per modum dicti*, ſuperadditus, eſt *imperfectus*, & *ex parte & inadæquatus & diminutus*: ergo vbi adeſt ille, inutilis eſt iſte in intellectu. Non voluntati, ſicut dictum eſt iam. Ex quibus patet, quod ſi compoſsibiles ſunt ſcientia & fides, non dari fidem, ex inutilatate ſatis benè colligit hæc ſententia.

1145 Addo nunc, quod meo videri, ratio præcipua, quare fides non datur ſimùl cum ſcientia eſt, quia ita Deus diſpoſuit in Chriſto. Quare autem ita diſpoſitum ſit, eſt ratio, inutilitas dicta (licet non valdè vrgens). Etenim vtilitas ſtans in eo quod nouo modò aſſentiretur, aſſentiendo myſterio propter dictum per modum dicti, eſt ita tenuis, vt magis præponderet malum confuſsionis, quã bonum talis vtilitatis tenuiſsimæ. Hoc pacto totam hanc ſententiam & modum defendendi, olim docui.

1146 In fine nota quatuor 1. euidentiam in atteſtante de dicto per modũ dicti, de qua à nu. 1132. ab aliquibus aſſeri eſſe ſcientiã infuſſam; ab alijs vero pertinere ad lumen propheticum. 2. pro nu. 1134. In actionibus, quæ nõ ſunt elicitiuè à voluntate, non dari nouũ meritũ, niſi quando datur nouus actus voluntatis occaſionatus ab illis: ideò præparationi ad martyrium, per exercitiũ additur meritum, quia additur nouus actus diuerſus patientiæ, qui non additur, per exercitium credendi precisſè. 3. Actus minùs præcipuos poſſe procedere ab ea-

 dem

Digitized by Google

dem virtute, deficiente præcipuo; de quo quæſt. ſeq. in 4. art. 4 Licet exercitium fidei afferret aliqualem vtilitatem victoriæ, vel gaudij eliciti à pia affectione hæc quia non addit nouum ſpecie exercitium, eſſet tam leuiſsima, vt non propter illam Deus voluerit eximere Chriſtum à lege communi excludente fidem à beatis.

ARTICVLVS IIII.

ALIA RATIO DESVMPTA EX INCOMPOSſibilitate cum evidentia.

1147 SI fides & ſcientia incompatibiles ſunt, vt Thomiſtæ volunt, hæc eſſet ratio facilior & magis prompta. Probant autem hanc incompoſibilitatẽ multis argumentis. Quod mihi validius videtur, eſt formandum ſic. Non repugnat virtus & aſſenſus, petens in ſuo ſubiecto, certas conditiones diſtinctas ab obiecto: v.g. aſſenſus confuſus, petens non ſolum confuſionem in ſe, ſed in ſuo ſubiecto carentiam viſionis & claritatis, ergo non repugnat aſſenſus de obiecto, provt non viſo, ſed credito propter dictum per modum dicti: atqui fides, quæ de facto datur, erit talis aſſenſus: ergo hæc eſſentialitèr excludit à ſuo ſubiecto viſionem & ſcientiam.

1148 Antecedens probatur; Sicut enim ſpes, ex ſuo modò tendendi eſſentiali, petit eſſe de re provt non poſſeſſa & provt difficili conſequi à tali ſubiecto, cur non erit dabilis in intellectu aſſenſus obſcurus ex ſuo modò tendendi, petens eſſe de obiecto, provt non viſo? Plures enim ſunt virtutes petentes ex ſua determinatione, præter ſpecificatiuum obiectiuum, aliud ſumptum à conditionibus ſubiecti, v.g. pęnitentia, quæ non ſolum ſpecificatur, à placabilitate Dei de peccatis, ſed requirit, quod iſta ſint in ſubiecto proprio & propterea non datur in Chriſto. Item in Angelis non datur ſtricta caſtitas & abſtinentia (licet detur amor de moderatio-

ne

ne paſsionum noſtrarum) quia deficit eſſentialis conditio, nempè quod tales paſsiones, ſint in proprio ſubiecto.

1149 Minor autem argumenti, nempè, quod talis aſſenſus, ſit fides illa, quæ de facto datur. Probatur. Licet enim ſit poſsibilis fides alia, aſſentiens dicto per modum dicti, & non petens in ſuo obiecto, carentiam viſi (non enim poteſt repugnantia ſufficiens aſsignari) tamen, quæ de facto datur, non eſt hæc vltima fides, ſed illa prima. Probatur, natura fidei exiſtentis, cognoſcenda eſt, ſumpta notitia à peritis ordinis ſuperni, v.g. ab Apoſtolis & Patribus. Paulus de fide exiſtenti ait, eſſe ſubſtantiam ſperandarum rerum, *argumentum non apparentium*, ideſt, conuictio conuincens intellectum de non apparentibus. Diuus Petrus vocat fidem, lucernam ardentem in caliginoſo loco, ideſt, in intellectu, obſcuritate pleno. Patres communitèr dicunt: quid eſt fides? Credere quod non vides. Et Eccleſia de Apoſtolo Thoma, non obſtante, quod Chriſtus dixit, *quia vidiſti me Thoma credidiſti, &c.* inquit, *quod aliud vidit & aliud credidit*: ergo natura huius fidei, provt diuerſa ab alia poſsibili, eſt aſſenſus de non viſis.

1150 Alia faciunt argumenta, quæ mihi leuiora videntur, tenduntque ad probandum repugnantiam fidei ex ſuo genere cum ſcientia. Probant ergo ſecundo: nemo poteſt eſſe ſimùl in termino & in via ad illum; atqui fides eſt via, ſiue motus ad viſsionem, vt terminum: ergo nequeunt eſſe ſimùl. Data maiori, poteſt diſtingui minor: fides in nobis, eſt via & motus, ex ordinatione Dei, cõcedo; ex natura rei, nego. In illo enim, qui habeat viſionem, nec erit via, nec motus, ſi auferatur ſtatus merendi. Vndè ex hoc capite, non repugnãt coniungi diuinitus.

1151 Reſpondetur ſecundo, negando maiorem, reſpectu diverſorum. Qui enim pergit ad Eccleſiam, poteſt corpore & vno pede eſſe intra illam, & alio pede, qui erat extra, moveri ad illã. Item poteſt eſſe Beatus & via

tor, poſsidēs & merēs, vt cōtingit in Chriſto. Quod ſi dicas, non eſſe merentem, nec viatorem, reſpectu termini poſſeſsi, nempé beatitudinis, ſed reſpectu aliorum præmiorum. Contra, tùm, quia Chriſtus in cruce iam poſsidebat circunſtantias incarnationis, quas tamen tunc merebatur. Tùm, quia probabile eſt quod per opera ſubſequentia, potuit mereri, vel incarnationem, vel ſaltim viſionem, ſi Deus decreuiſſet dare viſionem, dependentèr à meritis poſteà faciendis. Tùm denique, quia ſaltìm potuit eſſe in Chriſto fides cum viſione, reſpectu obiecti non viſi. His ſolutionibus abundè ſatiſfactum eſt argumento iſti, cui innititur Pater Granado.

1152 Probant 3. argumento communi: nempè, quod intellectus eſſet clarus & obſcurus. Sed facile reſpondetur. Clarus & obſcurus abſoluté, nego; clarus abſoluté & obſcurus ſecundum quid & cum addito, concedo. Eſt enim obſcurus, prout per talem actum & media; in quo non eſt contradictio: ſicut, nec in eo quod intellectus habeat ſimùl de obiecto, apprehenſionē & iudicium, & per iſtud ſit abſolutè determinatus & per illam ſuſpenſus: non quidem ſuſpenſus abſolutè, ſed cum addito nempè prout per apprehēſionem. Sicut aer illuminatus à ſole & à candela ſimùl, non erit illuminatus abſolutè multum & parum, ſed abſolutè multum; parum autem cum addito, & ſecundū quid, nempè per candelam. Hęc facilia ſunt.

1153 Sed replico vrgentiſsimè, replica quadam ab omnibus ſoluenda: ergo non repugnant affirmatio & negatio eiuſdem de eodem per diuerſa media: ergo contradictoriæ numquam repugnant, quia ſemper ſunt per diuerſa media, ſeu per diuerſa motiua. V. g. affirmatur albedo in Petro, quia vera: negatur autem in ipſo, quia falſa: aſſentior exiſtentiæ Petri, quia eam video: & ſimùl diſſentior, quia homo mendax illam dicit. Confirmatur: ergo non repugnant forma & carentia per diuerſa media, nec amor & odium efficax Petri, quia bonus quoad ſcientiam & malus quoad inclinationes. Nec repugnat ſimùl eſ-

ſe

ſe viuũ & mortuum aërem eſſe lucidum & tenebroſum, quia hæ denominationes ſunt per diuerſas formas.

ARTICVLVS V.

DOCTRINA NOTABILIS PRO SOLVTIONE.

1154 Nota 1. formã & carentiã, ſiue contraditorias, nõ ſtare in quauis affirmatione & negatione, ſed ſolum in illa, quæ eſt eiuſdẽ prædicati, de eodem ſubiecto, ſecundum idem: id eſt ſumpto in eodem ſenſu tali prædicato, affirmato & negato. Vndè contradictio non attendit ad vias, per quas prædicata hæc veniunt, nec ad fines, ſiue motiua: parum enim intereſt, quod hæc ſint eadem vel diuerſa, ſi obiectum materiale de ſubiecto affirmatum & negatum, ſit eadem omninò res & eodem modo ſumpta: per hoc enim præciſsè, ſaluatur contradictio & non aliter.

1155 Vndè, iſtæ ſunt Contradictoriæ, *Petrus eſt albus, Petrus non eſt albus*. Iſte vero non: *Petrus eſt albus, Petrus à Calore, non eſt albus*, vel ſecundum capillos non eſt albus: quia in prima, res affirmata, eſt albedo. In ſecunda poteſt non eſſe albedo, ſed albedo provt à Calore cauſata, vel albedo limitata ad capillarem. Vndè prædicatum in vtraque, non eſt ſecundum idem. Nec ex hoc ſequitur, non fore contradictorias, has propoſitiones: *Petrus viuit, Petrus non viuit à forma cadauerica*. Item nec has: *anima rationalis eſt independens à ſubiecto; anima rationalis eſt dependens à ſubiecto, ratione eductionis*. Nego etenim, quia vita & eiuſdem vitæ carentia: independencia & eiuſdem carentia, aſſeruntur hic, de eodem omnino ſubiecto & in eodem ſenſu.

1156 Illud autẽ, quod in verbis videtur, ſe habere per modum additi, non eſt verè limitatio & additum in re, ſed explicatio rationis formalis conſtitutiuæ, affirmandi, vel negandi. In illa ergo propoſitione: *Petrus non viuit, &c.* intelligendo non habere à forma cadauerica,

quod viuat, ſic nulla eſt contradictio, quia prædicatum negatum, eſt diuerſum ab affirmato; ſiquidem intentum non eſt negare vitam, ſed negare, quod forma cadaveris cauſet illam. Vel talis negatio ſonat, Petrum habere tunc formam cadavericam & non viuere, & hoc eſt contradictio ſtricta: quia eadem omninò vita affirmatur & negatur in eodem ſenſu abſoluto & quod apparet *additum*, ſolum eſt expreſsio maior, formæ contradictoriæ.

1157 Dices: ergo ſimilitèr repugnabit, intellectum eſſe ſimul clarum & confuſſum, ſiue clarum & non clarum, etiam cum addito illo, *vt aſſentitur obſcure per tale medium*. Conſequentia probatur, quia negatio cum addito tunc ſolum non eſt contradictio, quando formæ & prædicata ſe habẽt diſparate ſic: *Petrus eſt albus, Petrus per animam ſpiritualẽ non eſt albus*. Licet enim ſpiritualitas dicat albedinis carentiã dicit illã ſibi; non vero ſubiecto, nempè Petro; ſecùs eſt, quando ſe habent oppoſite, vt v.g. anima leonina eſt pendens à ſubiecto per eductionem & non eſt pendens per creationem. Tale enim additum, non impedit contradictionem; atqui clarus & non clarus, ſe habent oppoſitè, quia ſunt de ipſo ſubiecto, quod manet clarum & non clarũ, licet à diuerſis formis, ſicut vivens & non vivens, pendens à ſubiecto & non pendens: ergo repugnant evidentia & fides, etiam per diuerſos actus & media.

1158 Nota 2. pro reſponſione ad iſtas inſtantias, ſatis implicatas; tres poſſe fieri rerum comparationes, ſiue formarum conuinationes. Prima eſt formalitèr diſparata, inter ipſas formas & cum ſubiecto. Hanc habent albedo & dulcedo, quæ licet materialitèr ſumptæ, fortè non ſint identificabiles, formalitèr & quantum ad eſſentias, nec habent Contradictionem inter ſe, nec cum ſubiecto: Secunda inter formas oppoſitas inter ſe ipſas; ita vt earum differentiæ, in vnam entitatem repugnent convenire, ſecùs cum ſubiecto. Sic ſe habent cognitio eiuſdem obiecti, naturalis & ſuperna; repugnant enim iſtæ differentiæ, eidem entitati cognitionis. Non autem in

du-

duplici cognitione, dicunt contradictionem in ipſo intellectu: & de facto Chriſtus eas habet, quin propterea intellectus Chriſti, denominetur ab eis naturalis & ſupernus. Tertia eſt inter ipſas formas & etiam reſpectu ſubiecti, in quo eſt tanta oppoſitio, vt ſequantur contradictoria in ipſo ſubiecto, vt v.g. oppoſitio, quæ eſt inter aſſenſum & diſſenſum, odium & amorem efficaces, eo quod contradictio in ipſum ſubie..um, abſolutè ſumptum redundet.

1159 Reſpondetur ergo, quod confuſsio & claritas, ſolam dicunt oppoſitionem, in ſecunda convinatione explicatam; repugnant enim eidem actui, ſecùs eidem intellectui. Ratio autem eſt, quia confuſsio, præciſsè dicit attingere per ſe ipſum imperfectè, ex parte, incohaté, ſiue inadæquate. Hoc autem actus confuſus tenet ſibi, quin communicet abſolutè ipſi ſubiecto. Et licet in ſe, fides neget per poſitiuam oppoſitionem claritatem & attingentiam perfectam, ſiue adæquatam, ſicut naturalis cognitio excludit ſupernaturalitatem, has tamen limitationes reſeruant ſibi & non communicant ſubiecto, inducendo in ipſo immediatè carentiam claritatis. Sic apprehēſio per ſe ipſam & per ſuum modum tendendi, eſt poſitiua ſuſpenſio, negans in ſe determinationem, non tamen illam negat in intellectu, per actum iudicij.

1160 Licet autē ſuſpenſio, reddat intellectū poſitiuè ſuſpenſum nó tamē abſoluté, ſed cum addito, nam ſuſpēſum abſoluté diceret carentiam determinati per iudicium. Sic illuminari parum dicit carentiam illuminati multum, per eamdem lucem, non vero per maiorem lucem. Vndè in aëre in præſentia ſolis, non eſt contradictio, quod ſit multum illuminatus abſoluté & parum cū addito, ideſt, per candelam. Ratio autem eſt, quia contradictio ipſorum luminum quantum ad parum & multum eſt inter luces, ſecùs comparatiuè ad ſubiectum, quia reſpectu ipſius ſunt, de genere diſparatorum & hoc prouenit ex natura ipſorum, nec requirenda eſt alia ratio. Idem dicimus de claro & confuſſo per diuerſa media,

nam intellectus eſt confuſſus tunc, cum addito.

1161 In viuo autẽ & mortuo per aliam formam, ſubiectum abſolutè aſſeritur viuum & abſolutè mortuum. Ly enim, *per aliam formam*, non ſe habet, *per modum additi, ſiue limitationis, ſed potius exprimit formam ipſum, conſtituentem Petrum in ratione abſolutè mortui*. Vndè duplex eſt *additum*, aliud limitatiuum, aliud expræſiuum. Primum tollit contrarietatem, ſecùs ſecundum. Hinc ſequitur, has propoſitiones eſſe contradictorias: *Deus eſt Trinus: Deus non eſt Trinus, quia dæmon falſarius dixit*. Etenim manet aſſerta Trinitas abſolutè per primam & per ſecundam abſolutè negata, *motiuo illo, non ſe habente ad limitandum, ſed ad exprimendum, quare non aſſentitur, quod ſit Trinus*. Idem de motiuis veritatis & falſitatis, bonitatis & malitiæ ad amorem & odium efficaxi; ponunt enim abſolutè, vel ſaltìm inferunt in eadem re, *quod ipſa ſit, & quod ipſa non ſit*, motiuis illis exprimentibus, quare abſolutè ſit, & quare abſolutè non ſit.

1162 Aſſero ergo primò. Fides obſcura, non repugnat ex ſuo genere cum euidentia. Sicut non repugnat ſuſpenſio & determinatio, illuminari multum & parum, cognoſcere naturalitèr & ſuperne, per diuerſas formas ſecundi generis: ergo nec eſſe clarum & confuſſum.

1163 Secundò, nam Deus potuit ponere in Chriſto ſummum gaudium nempè beatificum, & ſummam triſtitiam, propter diuerſa motiua. Cum enim æque opponantur ex ſe, ac amor & odium, proſecutio & fuga; temperantur tamen eo quod ſe habeant quaſi ſpeculatiuè, & reſpectu diuerſorum, quin ſequatur propterea in ſubiecto, quod abſolutè ſit & non ſit: ergo etiam fides & euidentia, poſſunt poni in Chriſto, vel reſpectu eiuſdem obiecti, propter diuerſa motiua, vel ſaltìm reſpectu diuerſorum obiectorum.

1164 Aſſero 2. Attenta ratione, ſatis probabilitèr poni poſſe fidem in Chriſto; loquendo de fide iſta compatibili. Etenim nec tam ſuperflua eſt, vt aliquid vtilitatis non afferat, vt ſatis vrgentèr probant inſtantiæ num. 1132.

1132. & num.1145. Tum, quia quod Paulus dicat euacuari, non obeſt, vt apud multos maneat ſpes: ergo nec fides oppoſitum teneo de facto.

1165 Aſſero 3. Tamquam ſatis probabile: fides de facto exiſtens incompatibilis eſt cum euidentia phyſica. Hanc probat ſatis vrgentèr, primum argumentum, Initio Articuli factum. Vndè hanc fidem, non potuit Ioannes habere, de morte illius hominis, qui in ſe erat Chriſtus, ſed ſolum de morte hominis Dei, quia hoc non videbat. Paulus autem de his, quæ viderat in raptu, potuit iſtam fidem habere, quia forté non manſit in ipſo, memoria phyſicè euidens, ſed moralitèr tantum. Quod ſi manſiſſet, exerceret illam, non de Miſterijs illis ſecundum ſe, ſed vt obſcure reuelatis, alijs. Vel exerceret ſcientiam infuſſam, vel alteram fidem in atteſtante euidentem. Sed his non obſtantibus, loquendo de omni fide generalitèr, ratio ſupefluitatis ſufficiens eſt, vt negemus in Chriſto fidem. Nota tamen inſtantias plures ex factis ſumptas eſſe ex alienis ſententijs.

QVÆSTIO XXIII.

DE ALIIS VIRTVTIBVS THEOLOGICIS, Spe & Charitate.

ARTICVLVS I.

NOTANTVR ALIQVA DE SPE ET DE timore generalitèr.

1166 Coniungimus vtrumque actum, quia cum ſpes ſit de bono abſenti & timor (loquor de communitèr dicto) de malo imminenti, notitia vtriuſque eſt valdè connexa.

1167 Eſt ergo ſpes generalitèr ſumpta, deſiderium per modum fiduciæ de bono futuro & abſenti. Requiritur ab aliquib⁹ in obiecto eius, futuritio ſtricta, ab alijs

aſ-

arduitas, & ab alijs incertitudo rei (de quibus in tract. de Spe). Sed nec eſt requiſita incertitudo rei, nec quoad ſubſtantiam. B. enim Virgo & animæ Purgatorij gloriam eſſentialem: Chriſtus gloriam corporis, nos carnis reſurrectionem ſtrictè expectamus & PP. antiqui aduentum Meſiæ, de quibus aderat fidei certitudo. Nec dicas: non ſperamus diem craſtinum, quia eſt certus. Nego, nam eſt bonum abſens deſideratum cum fiducia.

1168 Dices: Sperari aliqua ex his, quando circunſtantia temporis eſt incerta, vt in animabus Purgatorij. Reſp. Etiam dum circunſtantia eſt certa, ſicut erat Chriſto quoad omnia, gloria corporis: & iuſtus cui reuelaretur ſua gloria & inſtans mortis, adhuc ſperaret, quia eo ipſo magis deſideraret & confideret. Sicut enim quanto loquens veratior eſt, magis fidimus eius dictis, ita quanto fidelior eſt, magis fidimus promiſsis. Certitudo ergo rei ſperatæ tollit effectum ſatis frequentem ſpei, nempè *anxietatem contingentiæ*: de prædicatis autem ſpecialibus ſpei nullum tollit.

1169 Nec requiritur futuritio ſtricta, ſed ſufficit lata. Illa petit carentiam rei in vno inſtanti & exiſtentiam in alio; iſti ſufficit poſterioritas naturæ: nulla enim eſt repugnantia in eo, quod in eodem inſtanti quis credat Deo promitenti gloriam, ſperetque & mereatur illam, conſequaturque pro poſteriori. Sicut enim inter meritum & præmium, ita inter ſpem & præmium, ſufficit præciſsio & prioritas naturæ. De quo infra in Epilogo de Merito Chriſti. Futuritio, nec debet eſſe realis exercitè, vt patet in Iuda, qui ſperauit beatitudinem, nec realis determinata in apprehenſione. Non enim requiritur cognitio dictans, quod illa res determinate erit: ſed ſufficit futuritio vialis apprehenſa, ideſt, res cognita quaſi in via vt ſit. Hæc enim eſt futuritio confidentialis.

1170 Nec arduitas eſt ſimpliciter requiſita (quam quidam ponunt in eo quod res pendeat à voluntate alterius. Alij in difficultate obtinendi) 2. pars patet, quia arduitas potius ſolet mouere ad deſperationem: ergo

non

Digitized by Google

non eſt generalitèr requiſita; ſolum enim animo magnanimo ſolet prodeſſe, qui à difficultate ipſa allicitur ad aggrediendum. Hac de cauſa requirit auxilium & gratiam ad ſperandum Spes Theologica beatitudinis, quia obiectum ſpeciale eius eſt arduum & difficile. 2. Quia facilia & leuia ſolemus deſiderare cum fiducia.

1171 1. pars probatur, quia à nobis ipſis ſolemus ſperare; vt quando quis fidit de ſua conditione, quod poſsitus in obligatione addiſcendi ſcientiam, ſe vincet & toto connatu ſtudebit. Vndè ſicut ſæpè quis confidit in ſe, poteſt ſperare à ſe: ſicut & præbere fidem ſibi, ſi aliquam rem vel euentum antiquum, cuius iam non recordatur inueniat firmatum ſua manu, poteſt illum credere ob veracitatem ſuam, ſicut & alterius Hiſtographi: ergo Spes non petit quod res pendeat ab alio.

1172 Infero, obiectum ſpei eſſe rem abſentem latè (licet non ſtrictè futuram, nec arduam & incertam). Sed quomodò cum abſentia ſit malum, & ſpes ſit actus proſecutionis, poterit pertinere ad obiectum materiale? Triplex poteſt eſſe via reſponſionis. 1. quia eſt requiſitum & non obiectum. 2. quia ſpes habet admixtum aliquid de fuga mali & abſentiæ. 3. quia ſpes attingit abſentiam non directè in ipſa, ſed *indirectè in toto*, ſicut odium comeſtionis prohibitæ, eſt de prohibitione *indirectè & in toto*.

1173 Hæc de ſpe generalitèr. Reſpectu autem ſpei Theologalis, obiectum neceſſario eſt arduum, cum ſit beatitudo ſuperna pendens à Deo vt omnipotente, in quem vt Auxiliatorem ſperamus. Ita vt huius ſpei obiectum formale ſit Deus vt Auxiliator. Materiale autem ſperatum, vel eſt omne ens ſupernum, vt comprehendit beatitudinem & omnia alia auxilia & dona Dei, vt plures Recentiores docent; vel eſt ſola beatitudo, ita vt alia ſolum ſint obiectum ſecundarium mediatum & remotum, & vt medium ad illam, vt volunt Thomiſtæ, ſed de hoc in tract. de Spe.

1174 Circa timorem dico, quod eſt fuga mali immi-

nen-

Digitized by Google

nentis correſpondens ſpei, non ſolum vt deſiderio, ſed cum formalitate correſpondente fiduciæ ſpei. Solet afferre triſtitiam, ſicut ſpes anxietatem. Vndé minùs benè dicunt aliqui, eſſe deſiderium, ne malum eveniat, vel triſtitiam de eventuro vel vtrumque, cum formalitate correſpondente fiduciæ. Licet enim hæc interueniant, non ſtat in his, cum ſit fuga mali abſentis imminentis.

Quæri ſolet an ſit timor de malo longinquo, de malo facile vitabili, & de malo certiſsimè futuro? Reſp. non dari de lóginquo, quod probat Ariſt. quia mortē homines regulaṙitér non timent, quia longinquam. Dices: Timorati meditantes mortem & iudicium finale longinquum timent. Reſp. timere mortem propter contingentiam eveniendi cito, & in illa iudicium particulare & generale, cui ipſa obnoxia & connexa eſt. Vel ſi generale in ſe timent, præſcindit tunc conſideratio, à longinquitate; & proponitur obiectiuè vt præſens.

1175 De facile vitabili, etiam datur timor, quia datur fuga cum fiducia vitandi. De certiſsimè futuro, non datur timor efficax & abſolutè mouens ad procurandum toto connatu vitare, & de hoc loquitur Ariſt. dum negat. Datur tamen inefficax, ſicut fuit in Chriſto de morte & alijs malis certiſsimis. Hæc autem eſt differentia quando malum eſt certum, quod affert triſtitiam præſſentem, (ſicut ſpes de obiecto certo lætitiam præſentem) non ſolum de medijs inductiuis mali, ſéd de ipſo malo.

1176 Dices 1. Timor affert conſultationem de evitando malo, vt inquit Ariſt. atqui hæc non datur dúm malum eſt certiſsimum: ergo nec timor. Reſp. maiorem ſolum eſſe veram de timore efficaci, non de inefficaci. Dices 2. Timor eſt fuga mali oppoſita ſpei & cum formalitate correſpondente fiduciæ; atqui de malo certiſsimè futuro nulla eſt vitandi fiducia: ergo nullus timor adhuc innefficax. Reſp. formalitatem correſpondentem fiduciæ in timore, vel poſſe eſſe ſimilarem cum ſpe, ideſt, confidentiam vitandi, vel poſſe eſſe diſsimila-

rem

Digitized by Google

rem & oppoſitam, quia datur diffidentia & deſperatio vitandi. Primus eſt timor efficax & ſecundus innefficax & etiam eſt verus timor. Hic fuit in Chriſto.

1177 Quæritur in fine, an de malo poſsibili, quod numquam erit, poſsit eſſe timor? Videtur quod non quia tale malum non eſt imminens. Affirmo. Sicut enim deſiderium & ſpes appetunt, *quod res ſit*, ita timor fugit, *quod ſit*. Talis enim fuga, nec eſt odium ſtrictum, nec deteſtatio, nec triſtitia, cum ſit de re abſenti ergo timor. Etenim duplex eſt timor vt diximus. Vnus efficax, nollens, *quod res ſit* & mouens efficaciter ad procurandum *ne ſit*, quia eſt cum confidentia vitandi. Alius innefficax nollens, *vt ſit*. ſed quia certiſsimé erit tale malum, deſperat evitare & ideò adfert triſtitiam, nec mouet ad evitandum. Alius de malo quod certiſsimé non erit, & ideò coniungitur cum certiſsima fiducia de eo quod non erit, affertque alacritatem & excludit anxietatem, nec mouet ad impediendum. Hinc conſtat, quod Chriſti humanitas potuit timere hoc genere timoris peccatum ſibi poſsibile, fugiendo illud *ne ſit*.

1178 Ad rationem dubitandi, reſpond. ad timorem innefficacem non requiri, quod malum ſit proximè imminens (iſtud enim ſolum requiritur ad timorem anxium, vel coniunctum cum triſtitia) ſed quod ſit imminens remote & attenta conditione naturæ: hoc enim ſufficit, vt voluntas fugiat, quod res quæ adhuc eſt abſens, *ſit*. Dices: talis fuga potius correſpondet deſiderio, quam ſpei: ergo non eſt ſtrictè timor, quia iſte correſpondet ſpei. Confirmat. quia quatuor actibus proſecutionis, debent correſpondere quatuor fugæ; atqui deſiderio nullus alius correſpondet niſi iſta fuga de malo non proximè imminenti: ergo non eſt ſtrictè timor.

1179 Reſp. nego anteced. quia deſiderium appetit vt res ſit, & non dicit formalitatem reſpondentem fiduciæ, ſicut dicit iſte, fidens vel deſperans. Ad confirmat. reſp. deteſtationē correſpōdere deſiderio, quia iſtud vult vt res ſit. Illa dolet quod fuerit, v. g. *nollem peccaſſe*;

in

in homine autem ad obiectum abſens, non dantur in fuga duo actus, ſicut in proſecutione, ſed vnus; nempè timor, qui cum ſit duplex, poteſt æquiualere pro vtroque. Vide infrà de Dono timoris.

ARTICVLVS II.

AN FVERIT IN CHRISTO SPES THEOLOGICA.

1180 EX exercitijs proprijſsimis ſpei Theologicæ hoc colligendum eſt (certum enim eſt, alias res Chriſtum ſperaſſe). Difficultas præcipua eſt de gloria animæ, an Chriſtus eam ſperauerit? Dato quod obiectum eius debeat eſſe arduum. Aſſero 1. de Spe quod dicam de merito, quoad ſubſtantiam gloriæ, in Epilogo de merito. Si enim illam de facto potuit mereri, etiam ſperare. Quidam docent potuiſſe ſperare continuationem gloriæ & de facto beatos eam ſperare (licet abſque anxietate, eo quod certiſsima ſit). Alij negant, quia tota gloria eſt illis quaſi præſens. Quæſtio eſt parui momenti, & forte pars affirmans eſt conformior dictis in art. præcedenti num. 1167.

1181 Dico 2. Cum communiori ſententia Recentiorum Chriſtum habuiſſe actum ſpei ſtrictum de gloria corporis, quia iſta erat illi abſens, ardua & obtinenda per duriſsimam mortem, & ſperabat eam ſub ratione formali ſpei, nempè vt arduam, completiuam beatitudinis, & vt ab omnipotentia habendam: & licet poſſet diſpenſationem petere, etiam hoc erat arduum, cum ſciret voluntatem Patris, de morte prædeffinita, & gloria per labores obtinenda. Nec hac ſpe carent Beati in Cœlo de ſua Reſurrectione, iuxta dict. art. præced, ſi non eſt neceſsè vt ſit ardua ipſis. Imò fortè eſt ardua, eo quod pendet à voluntate alterius. Sed horum reſolutio pendet à materia de ſpe.

1182 Obijcies contra 2. concluſi. Spes, vt differt à deſiderio, duo poſtulat; nempè incertitudinem, & quod

ſpe-

ſperans non habeat in ſe principium, vndè certificetur de futuritione abſoluta rei. Inſuper, quod non habeat in ſe principium, propter quod talis res poſsit eſſe in ſua manu. Nam ſi eſt, non erit iam difficilis; atqui Chriſtus vtrumque in ſe habet, nempè certitudinem & poteſtatem: ergò non exercebat ſpem. Nego maiorem, quoad primam partem de incertitudine, ex dictis art. 1.

1182 Ad ſecundam partem maioris præter dict. art. 1. Si ſpes Theologica requirit ſpecialiter arduitatem. Reſp. in Chriſto vt Deo, fuiſſe poteſtatem gloriæ Corporis, non vero in Chriſto, vt ſperante, ſiue vt homine & vt alligato legibus Dei. Vt ergo, homo & viator, gloriam Corporis obtinere nequibat voluntate humana, vt ſubdita Patri, niſi cum diſpenſationibus, vt dictum eſt. Sicut ergo timor eſt fuga mali imminentis, quod de facili nequit vitari, ita ſpes eſt amor boni abſentis & ardui, quod homo de facili nequit conſequi. Sicut ergò in Chriſto, erat ſufficiens difficultas, vt poſſet exercere ſtrictum timorem, vt verè exercuit; ita etiam, vt poſſet veram ſpem.

1183 Maior eſt difficultas de habitu ſpei, an fuerit in Chriſto & ad quid? Prima ſententia affirmat fuiſſe. Quidam autem docent, fuiſſe in Chriſto, propter continuationem viſionis, vel propter gloriam Corporis ſperandam. Alij verò, propter exercendum gaudium de beatitudine vt iam obtenta: quo pacto, etiam datur in alijs beatis, gaudentibus de Deo viſſo, vt bono ſibi. Hoc autem eſt ſpecificatiuum ſpecialiſsimum ſpei Theologicæ. Probo ergo, fuiſſe in Chriſto habitum. Eiuſdem enim virtutis eſt amare ſuum obiectum materiale & formale ſub quatuor quaſi ſtatibus, & per quatuor actus diuerſimodè tendentes, nempè amare illud ſecundum ſe per amorem ſtrictum, deſiderare illud abſens, ſperare arduum, & de illo vt præſenti gaudere: ergo gaudium de Deo poſſeſſo, vt bono videnti, eſt actus ſpei. Confirmatur; Tùm quia hos actus exercent aliæ virtutes. Tùm quia Charitas, non poteſt exercere iſtum actum gaudij, quia

quia non eſt de Deo, vt bono in ſe, ſed vt bono poſsidenti.

ARTICVLVS III.

AMPLIVS EXAMINATVR ISTE habitus Spei.

1184 Licet beatus exerceat actum ſpei Theologicæ in gaudio prædicto, non propterea admitti poteſt, quod beatus abſolutè loquendo ſperet viſionem, quia ly *ſperet*, non ſonat ſolam tendentiam ad obiectum materiale & formale ſpei elicitam ab habitu, ſed ſonat modum tendendi ſpecialem ſperandi, qui eſt præcipuus ſpei actus, quem beatus non elicit, circa ſubſtantiam beatitudinis. Nec ex eo quod beatus non ſperet, ſequitur perdidiſſe habitum ſpei, ſicut perditur in via per deſperationem & fides perditur, per diſſenſum alicuius myſterij: iſti enim perduntur per deſperationem & diſſenſum peccaminoſos, & demeritoriæ ſiue in pœnam peccati, quod non contingit in beatis.

1185 Exiſtentia ergo habitus ſpei, probatur propter alia munera, & in primis propter actum ſpei, vel de continuatione, vel de gloria Corporis. Hæc enim ſperari poteſt & etiam deſiderari per Theologicam ſpem. Probatur: gloria Corporis eſt complementum ſtatus beatifici: ergo habitus ſperans illam, ſub ratione complementi beatifici, erit idem, ac ſperans ipſum ſtatum beatificum. Vndè gloria Corporis non ſperatur remotè, & vt medium ad beatitudinem, ſed proximé vt completiua beatitudinis. Confirmatur, quia fortè vt volunt Recentiores non requiritur, quod ſpes ſperet ſemper ipſum Deum vt videndum, ſed quod ſperet donum ſupernum, ſub ratione diuina ardua ab Omnipotentia pendens, atqui Chriſtus ſperabat ſic gloriam Corporis, ſub ratione aliqua diuina, nempé vt completiuam ſtatus beatifici: ergo per actum ſpei Theologicæ. Vide num. 1173.

Digitized by Google

1186 Inſuper: alij ponunt habitum propter ſperandam beatitudinem eſſentialem alijs prædeſtinatis. Chriſtus enim non ſolum per Charitatem deſiderabat eam illis; nempè quia erat placita Deo; ſed per ſpem, quia bona ipſis, abſens & difficilis illis: ergò per ſpem Theologicam. Conſequentia probatur, quia Charitas & ſpes in nobis differunt, eo quod illa ſit de rebus propter gloriam Dei; hæc verò quia bona nobis. Nec Chriſto negari poteſt de ſua & aliorum beatitudine vtrumque gaudium: de ipſa propter gloriam Dei; & de ipſa quia bona ſibi & proximis; varietas enim vtriuſque gaudij perfectior eſt vno ſolo. Neutrum autem eſt imperfectum poſitiuè; ſed negatiuè, ideſt minùs perfectum vnum quàm aliud.

1187 Nec dicas: perfectius fore, quod Chriſtus & quilibet beatus omnes ſuas vires applicet ad Charitatis gaudium, vtpotè perfectius. Reſpondetur enim, applicari totas; quas obedientialiter pro tali gaudio charitatis applicare poteſt, reſeruãdo alias obedietialiter etiã eleuatas ad alterum gaudiũ Spei, ſimùl cum illo (propter pulchritudinem & varietatem). Non autem poteſt omnes obedientiales applicare, quia non poteſt niſi eleuatas. Non autem eleuantur omnes pro Charitate, ſed aliæ reſeruantur eleuabiles per Spem. Vires enim perfectæ & completæ ſunt vterque habitus, & vnus non influit in opus alterius. Hæc ſententia de habitus permanentia defenditur à Recentioribus multis, nempè Arriaga hic diſput. 33. ſect. 1. à Suarez, Vazquez & alijs ponentibus illum: aliquibus propter vnum exercitium, ex aſsignatis; alijs verò propter aliud.

ARTICVLVS IIII.

RESPONDETVR ARGVMENTIS.

1188 Contrariam ſententiam Thomiſtæ docent, & multum eis videtur fauere Di-

vus Thomas 2.2.quæſt.18.art.2.ad 3. vbi negat habitum Spei, docens euacuari in Patria, aſſerenſque actum ſpei de gloria corporis non eſſe Theologicum, ſed vel ex Charitate, vel ex magnimitate inclinante ad ardua, cum aliquali confidentia ex parte ſui ipſius; cum tamen confidentia ſumpta à Spe Theologica, fundetur in ipſo Deo. Similitèr deſiderium & gaudium de beatitudine proximi & gaudium de propria, docet eſſe à ſola Charitate ſecundario illos eliciente & propter Deum. Ratio autem eſt ſtatus nobilitas, poſtulans vt omnia fiant ex nobiliori virtute, nempé Charitate.

1189 Reſponderi poteſt, dum negat habitum ſpei, non loqui de ipſo entitatiuè, ſed de ipſo vt denominato ab actu ſuo præcipuo, qui eſt ſperandi propriam beatitudinem in ſubſtantia; vt autem eſt elicitiuus aliorum actuum, eodem obiecto materiali & formali nitentium, non eſt cur negetur. Ratio autem D. Thomæ, nihil aliud, probat; eſt enim hæc: *ablato ſpecificatiuo primario habitus auferetur iſte*; atqui primarium ſpei, eſt beatitudo, vt conſequenda: ergo ablata conſequibilitate (quia jam eſt conſecuta) ceſſat habitus ſpei. Vndè nec manet quoad actus ſecundarios, quia ſecundarij fundantur in primario.

1190 Reſpondetur tamen, aliud eſſe ſpecificatiuum actus præcipui, & aliud primarium totius habitus. Illud eſt beatitudo vt conſequibilis, iſtud autem eſt beatitudo, vt bona beato præciſsé; quin limitetur ad futuram, vel præſentem. In Patria ergo, licet ceſſet actus præcipuus, quia ceſſat ſpecificatiuum ipſius, non eſt cur ceſſent alij actus, nec ipſe habitus; ſiquidem manet ſpecificatiuum commune illorum. Fateor autem ceſſante actu primario, ceſſare ſecundarios, vt riſibile, ceſſante rationali, intelligendo pro ſecundarijs eos, qui in primario fundantur, vt communitèr dicitur, quod odium fundatur in amore. In quo ſenſu alij actus à nobis aſsignati, non ſunt ſecundarij, quia deſiderium non fundatur in ſpe, ſed ſunt etiam primarij, quantum ad ſpecificationem & independentiam, licet ſint minus præcipui.

Nec

1191 Nec obeſt, ſtatus nobilitas impediens actus imperfectos, ſiue ex parte, quale eſt gaudium ſpei pro ſe, & deſiderium beatitudinis, pro alijs. Reſpondetur enim negando illos actus eſſe imperfectos, ſed minùs perfectos, quæ minoritas ſupletur per ordinationem vltimatam omnium ad gloriam Dei per charitatem. Inſuper poſſunt ſperare gloriam corporis ſaltùm Christus, cui erat ardua. Quæ gloria eſt aliquid creatum. Et talis ſpes poteſt eſſe Theologica: ſi nempè ſperetur propter aliquam rationem diuinam, nempé propter beatitudinem conſiſtentem in Deo, vt bono nobis, complendam & integrandam.

1192 Vtraque ſententia eſt ſatis probabilis, & difficultèr aſsignabitur, probabilior. Ego diſtinguerem ſic. Vel ſermo eſt, attenta natura rei & probabilitate intrinſeca. Vel ſermo eſt in hoc ordine rerum, attenta extrinſeca probabilitate. In hoc ſecundo ſenſu, probabilior videtur ſententia negans de facto habitum ſpei, propter dictum Pauli, quod in beatis ſolum remanet charitas, evacuata fide & ſpe. Et propter authoritatem Diui Thomæ & aliorum Patrum, & ſcolaſticorum ſimmentiú abſolutè authoritatem Diui Pauli de omni actu ſpei.

1193 Sed cur iuxtà primam ſententiam Diui Thomæ ab illo ſtatu nobiliſsimo relegabitur habitus ſpei, ſi admittantur alij inferiores? reſponderi poteſt, quia Deus ita diſpoſuit, ob aliqualem congruentiam, nempè propter deffectum actus præcipui, qui deffectus non reperitur in alijs habitibus. Ex his ſententijs, eliges quã volueris. Et vide multa conducentia infrà à num. 1126.

1194 In primo autem ſenſu, probabilior videtur ſententia Recentiorum. Etenim nec datur incompatibilitas vt probatum eſt. Nec ſtatus nobilitas illos excludit actus, cum admittat alios cum ſuis habitibus, minùs nobiles, nempè virtutes morales: ideſt Religionem propter cultum Dei, Iuſtitiam propter ius vniuſcuiuſque; imò plurimi Doctores tenent, Chriſtum ſatisfeciſſe Patri ex Iuſtitia ſtricta: Et pro perfectione ſtatus, ſuficis, quod omnia vltimatè ex charitate ordinentur ad Deum, & ſic

conſeruatur omnium,vel fere omnium virtutum varietas & pulchritudo. Excipe ab habitu ſpei deſiderium ſaluationis aliorum & gaudium de illa,quia potius videntur actus ſupernæ amicitiæ & charitatis proximi. De quo tamen nihil reſoluó. Vide à nu. 1128.

ARTICVLVS V.

DE CHARITATE.

1195 DE Charitate autẽ de fide eſt,fuiſſe in Chriſto: plenaq; eſt teſtimonijs tota Sacra Scriptura. Inſuper concilia & Patres,atq; ratio ſuadent. Fuiſſe autẽ ſummã,iuxtà Taxam patet. Tũ à paritate gratiæ habitualis. Tùm,quia iſti debent correſpondere in eadem intenſione habitus virturum, tamquam potentiæ ipſius. Tùm, quia vt Chriſtus ſumme amaret connaturalitèr Deum & homines,debuit eſſe in ipſo principium intrinſecum proportionatum,ideſt,charitas in ſummo.

1196 Duplicem, per eam Chriſtus amorem continue exercebat. Vnum vt Beatus qui ex viſione beata procedebat & dirigebatur. Hic amor non erat meritorius, imò communitèr eſſeritur amor neceſſarius,ſine vlla libertate exercitus, Alterum, vt viator, qui non procedebat ex directione viſionis neceſsitantis, ſed ex directione ſcientiæ infuſſæ quæ loco fidei, Chriſtum alliciebat ad amandum Deum ſuper omnia; ipſum tamen, liberum relinquebat.

1197 In tract. de merito Chriſti cenſetur difficultas ingens,quæ ex dictis facile reſoluetur. Quomodò Chriſt⁹ potuerit mereri per actũ charitatis? Et ratio dubitandi eſt,quia in Chriſto non fuit alius amor Dei niſi beatificus; atqui non meruit per iſtum vtpoté neceſſarium: ergo per nullum. Patet Gonet & alij diſtinguentes in amore beatifico duas terminationes, vnam neceſſariam, & alteram liberam, docent meruiſſe per beatificum, quem ſolum admittunt in Chriſto. Etenim talis

amor

amor licet vt eſt de diuina bonitate tamquam ratione amandi perfectiones neceſſarias Dei, ſit neceſſarius, idem tamen eſt liber & meritorius, quatenùs eſt de illa vt eſt ratio amandi obiecta creata, quæ non rapiunt. Sic contingit in actu libero Dei, neceſſario erga Deum, libero quantum ad terminationem ad creaturas. Hæc enim nec dicunt contradictionem in eodem actu reſpectu diuerſorum. Sicut eadem viſio beata eſt intuitiua Dei, & abſtratiua creaturarum. Nec repugnat ob infinitatē Dei propriā, identitas actus neceſſarij & liberi reſpectu diuerſorú. Solum enim eſt propria Dei ſimplicitas identitatis voluntatis cum amore, quæ tamen non datur in beato, ſecùs identitas actus neceſſarij & liberi.

1198 Ego dicerem, hunc amorem non fore neceſſarium in elici quoad indiuiduationem, licet ſit neceſſarius quoad ſpeciem, & quoad exercitium ex parte obiecti rapientis; quia tali obiecto ſat eſt, ſi rapiat ad amandum ipſum, vel hoc indiuiduo amore ſimul amante liberè iſtas creaturas, vel alio indiuiduo amore non amāte has, ſed alias. Dixi quoad indiuiduationem, quia Thomiſtæ hos amores ſolum numero diverſos facient, licet Recentiores eos ſpecie diuerſificent ob ſimultatem diuerſi obiecti creati. Sed quidquid ſit de hac diuerſitate, & modo eliciendi.

1199 1. Dico, Chriſto negari non poſſe meritum charitatis, quia licet poſſet mereri per exercitia aliarú virtutum; non tamen denegandum eſt Chriſto meritum perfectiſsimum quale eſt charitatis. Præcipuè cum Chriſtus fuerit liber in amando has, vel illas creaturas propter Deum, ſicut & in hoc Deus ipſe liber eſt, qui tamē actus cum ſpecificetur à diuina bonitate eſt actus charitatis. 2. Dico in Chriſto præter terminationem illam amoris beatifici ad creaturas licet poſsit eſſe libera & meritoria, concedendum eſſe alium amorem, non beatificum, ex directione ſcientiæ infuſæ procedentem. Prob. Tùm, quia Chriſtus non ſolum debuit amare liberé creaturas propter Deum, ſed etiam Deum propter ſeipſum,

Digitized by Google

quia iſte amor nobilior eſt ab obiecto materiali terminatiuo immediato; amor autem beatificus quatenùs liber, non eſſet immediatus de Deo. Tùm, quia ſtatui viæ & meriti connaturalior eſt amor iſte ex directione ſcientiæ infuſæ, quam beatæ.

1100 Nec dicas 1. Repugnare hos duos amores ſimul, quia ſunt eiuſdem ſpeciei ab obiecto: repugnant autem duo indiuidua eiuſdem ſpeciei in eodem ſubiecto. Reſp. 1. nego repugnare, 2. nego eſſe eiuſdem ſpeciei. Dices 2. habent eandem rationem formalem diuinæ bonitatis. Concedo *de qua*. Nego de *ſub qua*; nempè de illa prout diuerſiſsimè apprehenſa. Nec 3. dicas, habitum viæ manere in patria. Concedo, ſed non actus, quia ratio ſub qua habitus, eſt apprehenſibilitas generica: & rapiens vel non rapiens, ſunt ſpecificæ. Nec 4. obeſt D. Thom. negans actus eſſe diuerſos ab apprehenſione, niſi quando apprehenſa ſunt diuerſa. Reſp. Velle non à quauis apprehenſione; benè verò ab illa quæ propter diuerſiſsimam expreſsionem facit quaſi diuerſa obiecta.

1101 Si tandem dicas, quod omnis libertas requirit in operante, vt præcedat iudicium indifferens de bono & malo. Vbi ergo & quomodò in Chriſto tale iudicium reſpectu Dei? Reſpondetur, Chriſto propoſitum fuiſſe Deum vt ſummè bonum & amabilem, ſed cum aliqua incómoditate, in amando illum ſuper omnia vtpotè propter quem, labores erant ſubeundi & commoditates naturæ relinquendæ, & in hoc ſtabat indifferentia iudicij.

QVÆSTIO XXIIII.

DE VIRTVTIBVS MORALIBVS.

ARTICVLVS I.

AN FVERINT IN CHRISTO.

1102 NON eſt ſermo nunc de intellectualibus, de quibus agemus, dum de ſcientia Chriſti;

ſti; ſed de affectiuis. Moralis differt à Theologica quia non eſt de Deo, vt obiecto formali immediato, vel incluſo in formali immediato, ſed eſt de obiecto honeſto per honeſtatem creatam, licet mediatè & indirectè aliqua reſpiciat Deum. Religio enim v. g. habet pro obiecto cultum Dei, non propter ipſum Deum, ſed propter honeſtatem ipſam creatam, relucentem in tali cultu Dei. Quod ſi attingit etiam Deum, eſt indirectè, quatenùs honeſtas cultus, eſt reſpectiua Dei.

1103 Duplex eſt virtus moralis. Vna adquiſita per noſtros actus facilitanſque ad vlteriores. Alia vero infuſſa à Deo. Iſta adhuc ex duplex. Vna per ſe infuſſa. Alia infuſſa ſolum per accidens. Per ſe, eſt ille habitus supernus inſtar potentiæ, datus à Deo, non ad facile, ſed ad ſimpliciter poſſe. Vndé nequit eſſe phyſicè cauſatus à creatura ipſa, nec phyſicè adquiſibilis, ſed debet à Deo ipſo infundi. Et ſic communior ſententia docet, virtutes per ſe infuſſas, in Baptiſmo ipſo infundi, cum gratia habituali, tamquam eius potentias, eamque complentes in linea vniuerſalis rectitudinis, ſiue principij vniuerſalis in ordine ſuperno. Dixi phyſicè, nam moralitèr & meritoriè; ſicut iuſtus meretur & moralitèr ſibi cauſat augmentum gratiæ, ſimilitèr cauſat ſibi augmentum talium habituum.

1104 Per accidens infuſſa eſt illa, quæ de per ſe loquendo, adquiri valet à creatura, per repetitionem ſuorum actuum, qui quidem habitus adquiſitus, ſe habet per modum facilitantis & non per modum potentiæ. Poteſt autem adquiri hæc facilitas, non ſolum per actus virtuoſſos naturales, ſed etiam per ſupernos morales. An autem facilitas per ſupernos adquiſita, ſit facilitas ſuperna, vel non? Quidam affirmant ſupernam. Alij vero, naturalem, quia non procedit à ſupernis vt ſupernis, ſed à ſupernis, vt repetitis præciſsé. Sed hæc quæſtio, non eſt huius loci. Sufficiat nobis, quod hæc virtus per ſe adquiſibilis, poteſt per accidens à Deo infundi, ſupernaturalitèr quoad modum. Sicut habitus ſcientiarum na-

turalium, fuerunt à Deo infuſi Adamo, illimet entitatique qui ab ipſo adquiri poterant.

1105 Aſſero 1. Cum communi ſententia, illas virtutes per ſe infuſſas, quæ non repugnant cum ſtatu beatifico, fuiſſe in Chriſto, à primo inſtanti & ſummè intenſas, ita vt quoad habitum, non creuerint. Probatur aſſertio. Tùm ex Scriptura, refferente in Chriſto miſericordiam, obedientiam, aliaque exercitia virtuoſa, quæ debent ſtrictè interpretari, cum nulla ſit in hoc indecentia. Tùm, quia apud SS. Patres ſatis commune eſt, omnium virtutuum varietatem recognoſcere. Tùm, quia hæc ipſa varietas pulchritudinem facit maiorem, cum non excludat Charitatem, pro omni opere. Tùm, quia cum in Chriſto à primo inſtanti, fuerit gratia habitualis ſumma, vt anima & principium vniuerſale, debuit ex tunc eſſe committata ſuis potentijs, vt eſſet perfecta & completa in linea vniuerſalis rectitudinis.

1106 Nec obeſt, tales virtutes eſſe imperfectas. Probatur: Illud eſt imperfectum, quod caret perfectione, intra ſuum genus & lineam poſsibili, v.g. talpa carens viſſu; atqui deficit his virtutibus perfectio tendendi propter Deum, poſsibilis illis, prout genericè virtutibus: ergo ſunt imperfectæ. Confirmat. quia virtus imperfecta, redderet Chriſtum vt hominem, imperfectum ſiue imperfecté virtuoſum, quia ex ſe eſt ſubiectum capax talis denominationis, vt homo. Reſp. 1. negando antecedens, ſed ſunt minùs perfectæ. Ad prob. nego maior. ſed imperfectum eſt, quod caret perfectione, ſibi debita, ſecundum ſpeciem vel genus, vt talpa carens viſſu per totam vitam, habenſque ſolùm in morte, cum viſſus debeatur animali. Leo autem non eſt animal imperfectum, licet careat rationalitate, quia non eſt debita ei, nec ſecundum ſpeciem, nec ſecundum genus.

1107 Ad confirm. reſp. non eſſe imperfectas. Permiſſo tamen, quod ſint; nego Chriſtum reddi imperfectum abſolutè, ſed ſolum cum addito & quantum eſt ex parte ipſarum: ſupplebilitèr tamen, per charitatem. Ratio

pri-

Digitized by Google

primi eſt, quia quod habent de imperfectione, reſeruant ſibi ipſis, nec communicant abſolutè ſubiecto, quoad efficatiam. Sicut anima rationalis, ſpiritualitatem ſuam non communicat materiæ. Chriſtus autem vt homo, illud minoris perfectionis ſiue imperfectionis, ſupplet pro ſe vt ſubiecto, per actus charitatis, faciendo omnia ſua opera, vltimatè propter Deum.

1108 Nec obeſt ſi dicas iterum. Chriſtus habens charitatem perfectam, eſt ab hac abſolutè perfectus: ergo habens miſericordiam imperfectam, erit ab illa, abſolutè imperfectus. Nego conſequent. Tùm, quia perfectio charitatis, potius ſupplet imperfectionem miſericordiæ, quam deprimatur ab iſta. Tùm, quia imperfectum, cum ſit quaſi negatiuum & malignantis naturæ, excluderet rationem perfecti, ſi ſemèl admitteretur; perfectum autem non excludit imperfectum cum addito, nempè quoad hanc partem, ſumptam ex ſe. Cum ergo in Chriſto non detur carentia charitatis, ſed potius ordinatio omnium à Deum, ſubiectum manet perfectum abſoluté & omnis imperfectio manet ſuppleta.

1109 Aſſero 2. Fuerunt in Chriſto virtutes iſtæ per ſe infuſſæ, cum exercitio vero & reali. Probo, quia ad hoc ponuntur in Chriſto, vt per illas, vterque appetitus reſpectiué, maneret perfectè ordinatus, in ſuis operationibus, reſpectu finis superni. Pro exercitio ergo datæ ſunt Chriſto & etiam Beatis. Loquimur de non repugnantibus ſtatui beatifico.

ARTICVLVS II.

DE PER SE ACQVISITIS.

1110 DVo inquiruntur. Primò, an dentur in Chriſto. Secundò, à quo tempore. Aſſero 3. Contra paucos: fuerunt in Chriſto virtutes per ſe adquiſibiles: illæ nempè, quæ non repugnant cum vnione, vel beatitudine. Ita Suarez diſp. 29. ſect. 2. Vazquez

diſp.

diſp.42.cap.2. & communior ſententia. Probatur, quia appetit⁹ ſpiritualis & ſenſitiuus Chriſti, cũ ex natura ſua non ſit perfectus & prõptus ad operationes honeſtas, debuit perfici & cõpleri & omninò ordinatus reddi, non ſolum ad honeſtatem in ordine & fine ſuperno & obediẽtialitèr, quod præſtabant per ſe infuſſæ, ſed etiam in ordine naturali, ſibi proportionato, ſiue per ordinem ad finem naturalem. Creatura enim rationalis, ita eleuatur ad ordinem ſupernaturalem, vt non amittat ordinationem innatam, ad ſuum finem naturalem. Cum autem appetitus Chriſti, hanc perfectam ordinationem ad bonum, non habeat ex ſe, ſicut nec nos, cum quibus eſt eiuſdem ſpeciei, indiguit compleri & perfici in vtroque ordine tàm ſuperno, quàm naturali, ad prompté & faciliter eliciendos tales actus honeſtos; quod non potuit præſtari per vnionem, cum non ſit operatiua, nec per virtutes per ſe infuſſas, cum hæ ſolum ſint ad actus ſupernos: ergo per aliã formã ſuperadditam ordini naturali proportionatam, quæ nequit eſſe niſi virtus iſta per ſe adquiſibilis.

1111 Nec dicas 1. eas dedecere Chriſtum, vtpotè naturales. Cõtra. Tùm, quia in Xp̃o eſt vera natura & innata ordinatio ad finem naturalem, quæ debuit perfici, proportionato modo, ſiue naturali. Tùm, quia ob iſtam rationem, ponuntur in Chriſto ſcientiæ naturales pro perficiendo intellectu in ordine naturali.

1112 Nec dicas 2. Tales virtutes, quando dantur, dari propter reſtrenandos & ordinandos motus fomitis inordinatos, qui in Chriſto non erat. Contra: Tùm, quia in Adamo Innocente & in Beata Virgine, non erat fomes & tamen erant iſtæ virtutes. Tùm, quia ſicut nequibat eſſe in appetitu deordinatio, ita nec error in intellectu & tamen erant in iſto ſcientiæ naturales: ergo & in illo virtutes naturales. Ratio autem à priori vtriuſque eſt, quia primario dantur tales virtutes ad abſoluté perficiendas potentias in ordine naturali, modò iam explicato. Ad reformandos autem tales motus, ſolum dantur con-

conditionatè, ſi nempè ſint ; quia ſunt materia quaſi ſecundaria ad tales virtutes. Adde proptereà non fuiſſe, quia potentiæ per has virtutes erant rectificatæ.

1113. Nec 3. dicas, Chriſtum omnia debuiſſe facere, propter finem ſupernum & ſic per virtutes infuſſas & nō per adquiſitas, eo quod eſſet perfectiſsimus operans. Contra, quia hoc pacto, deberet eſſe in Chriſto ſola charitas: ſicut autem hoc non obſtante, facit plura, ex virtutibus alijs ſupernis, vltimatè ordinando ea, ad Deum per charitatem, ſimilitèr potuit facere actus naturales proportionatos naturæ & ex virtutibus naturalibus ordinatos ad finem naturalem, vltimatè tamen ordinando ad finem ſupernum. Addit Ripalda, dum homo facit actum naturalem poſſe ex virtute infuſſa ſimùl facere ſupernum circa idem obiectum materiale & circa eamdem rationem *quæ*. Vndè naturalis non eſt impeditiuus ſuperni.

1114 Obijcies ex Sancto Thoma in 3. diſt.33. quæſt. 1. art.4. virtutes morales adquiſitas, non manere in Patria : ergo nec in Chriſto beato. Nego conſequent. quia Chriſtus ſimùl erat viator. Reſ.2. negand, non manere & dicēdo, duo interuenire in virtute adquiſita, vnum quod ſe habet ad talem virtutem de per ſe, v.g. ratio formalis ſpecificatiua talis virtutis. Aliud, quod ſe habet materialitèr, vel quaſi de per accidens, ſiue vialitèr. Sic ſe habent in via delectationes, quas immiſcuit natura in ipſis operationibus ad alliciendas potentias, vt exerceāt illas; ſimilitèr ſe habent quaſi materialitèr illæ materiæ, quæ ſe habent conditionatè, vel minùs præcipuè ad formale exercitium talis virtutis, vt v. g. mala excitantia ad timorem, vel etiam inordinati motus, qui per talem virtutem refrenabuntur ſi adſint ; nec virtus illa, petit, vt adſint. Negat ergo D. Thomas virtutes adquiſitas, non ſecundum formale virtutis, ſed ſecundum complementum materiale, ſiue latitudinem accidentalem talis virtutis. Hæc eſt mens D. Thomę.

1115 Nec dicas ex Lorca, Beatos ita rapi viſione, vt

om-

omnia propter Deum faciant. Reſp. negando, elicitiuè & vltimatè; quia hoc eſſet negare virtutes per ſe infuſſas. Faciunt autem omnia propter Deum imperatiuè & vltimatè. Reſp. 2. ſolum rapi in his, quæ faciunt ex ordinatione viſionis & conſtat illis voluntas diuina, non vero in alijs, quæ operantur ex directione alterius ſcientiæ, non tollentis libertatem, vt procedit in amore Chriſti meritorio. Tunc enim obiectum ſic propoſitum, non rapit voluntatem.

1116 Quæres: an has virtutes Chriſtus habuerit per adquiſitionem, vel à primo inſtanti per infuſionem? Aſſero 4. accepiſsè Chriſtum eas virtutes à Deo infundente in primo Incarnationis inſtanti. Ita communior ſententia. Probatur, quia cum Chriſtus eas habuerit, vt redderetur perfectus & promptus in ordine ad finem naturalem, debereturque ei propter vnionem omnis perfectio ſuperna & naturalis, debuit eas habere, ex quo habuit vnionem, quia ex tunc habuit ius. Vndè non placet Vazquez excludens prudentiam per ſe adquiſitam, eo quod Chriſtus ſucceſſu temporis, potuerit illam adquirere, ſicut adquiſiuit ſcientiam per ſe adquiſitam. Non inquam placet, quia quidquid ſit de iſta ſcientia, de qua infra, inter iſtam & prudentiam datur magna diſparitas. Nam cum prudentia, adeò connexæ ſunt virtutes morales, vt nequeant ſine illa habere ſtatum perfectum, cum nequeant niſi ex directione ipſius perfectè ſe exercere.

1117 Reſpondet Vazquez per ſcientiam per ſe infuſſam, ſatis dirigi poſſe. Contra: Si iſta poſſet ſupplere prudentiam, quia repreſentat obiecta talium virtutum; etiam ſcientia beata, repreſentat eadem obiecta, nec tamen eſt ſuppletiua ſcientiæ per ſe infuſſæ: ergo nec iſta prudentiæ. Confirmatur, quia ſicut actus virtutis moralis per ſe infuſſæ fit connaturalius ex directione prudentiæ infuſſæ; ſic actus virtutis per ſe adquiſitæ ex directione prudentiæ per ſe adquiſitæ. Sic enim ſeruant eundem ordinem: ergo ſicut præter ſcientiam beatam

tam

tam datur infuſa, propter actus virtutis infuſæ, ita præter prudentiam infuſam, dari debet per ſe adquiſita. Inſuper, quia prudentia non datur ad obiecta, ſed ad operationem hic & nunc exercendam.

1118 2. probatur concluſio. Ab inſtanti Incarnationis, non ſolum fuit reperta in Chriſto perfectio operandi vt beatus, ſed vt viator: ergo ſimilitèr perfectio operandi, nō ſolum ex motiuo vel ratione ſuperna & modo ſuperno, ſed ex motiuo vel ratione naturali honeſta & modo naturali, quia ſicut illa perficit & complet ſupernè in ordine eleuationis, ita iſta naturalitér in ordine naturalitatis.

1119 Hanc ſententiam eſſe D. Thomæ, conſtat ex prima ſecundæ quæſt. 67. art. 1. vbi in beatis admittit virtutes adquiſitas. Vndé ad locum ſupra alatum ex 3. diſtinct. 33. quæſt. 1. reſpondet Suarez, mutaſſe ſententiam in prima ſecundæ. Vel reſpondetur, vt nuper, negaſſe de virtute adquiſita ſecundum eſſe completum accidentale.

1120 Ex quibus colligitur, Chriſtum virtutes adquiſitas non habuiſſe per adquiſitionem, ſed per infuſionem. Sicut Adamus habuit ſcientias naturales independentèr & non expectato exercitio, per quod ex repetitione producerentur. Forté autem, nec repetitio eos habitus augebat in Chriſto, quia dati ſunt illi in menſura ſufficientiſsima taxata: ſed de hoc infrá.

ARTICVLVS III.

DE PIA AFFECTIONE.

1121 REddeo ad aliquas virtutes infuſas morales, quia poteſt eſſe ſpecialis difficultas, an fuerint in Chriſto. Præcipuè autem dubitatur de pia affectione circa myſteria fidei. Negat Vazquez cap. 3. & plures Thomiſtæ. Affirmo tamen cum Suarez, Lugo, Bernal & alijs. Probatur, quia Diuus Thomas art. 3. ad 1. ait fuiſſe in Chriſto ex parte voluntatis, quidquid per-

Digitized by Google

pertinet ad obedientiam vel meritum fidei: & art. 9. habuiſſe quidquid eſt perfectionis in fide. Hic autem actus & habitus, dicunt perfectionem, ſine imperfectione.

1122 Confirmatur à ratione, quia non eſt cur negetur Chriſto iſte actus; *ſi myſteria fidei mihi eſſent obſcurè propoſita, paratus ſum illa credere;* atqui ad iſtum actum vt fiat connaturalitèr, ſaltìm cum repetendus eſt, non ſufficit auxilium tranſiens vel extrinſecum; ſed requiritur habitus: ergo iſte fuit in Chriſto. Minor patet, tùm, quia iſte actus eſt ſupernus & meritorius: ergo tam poſtulat principium inhærens & permanens, quam alij. Tùm quia gratia vt anima ſuperna, poſtulat ſuas potentias ad omnem operationem ſupernam: ergo & habitum ad iſtos actus.

1123 Nec obeſt 1. Quod Chriſtus non poterat facere actum fidei. Reſpondeo enim, quod hæc impotentia erat illi aduentitia & per accidens, quod non tollit præparationem animi. Sicut in infirmo incurabili, præparatio adeſt animi ad ieiunandum ſi ægritudo permiteret. Similitèr in paupere eſt meritum eleemoſynæ & liberalitatis, propter præparationem animi conditionatam, etiam ſi ſit impotens dare, vel ex ſumma paupertate, vel ex voto paupertatis.

1124 Nec obeſt 2. ſi dicas: ergo propter eamdem rationem erunt in Angelis habitus abſtinentiæ & caſtitatis ad actus conditionatos, circa obiecta talium virtutum; quos tamen Scholaſtici communitèr negant in illis. Salas citatus à Lugo hic num. 117. negat conſeq. & dat diſparitatem, quia tales actus ſunt Angelis de per ſe faciles & quaſi innati, eo quod ſit illis impoſſibilis talium virtutum materia, ideoque habitus eſt ſuperfluus. Sed contra, quia habitus per ſe infuſi, non dantur ad facile, ſed ad ſimplicitèr poſſe operari, ex illo motiuo: ergo licet nulla ſit difficultas, dabuntur in Angelis, non ad facilitèr, ſed ad ſimplicitèr poſſe. Contra 2. quia actus naturales circa talia obiecta, erunt illis faciles poſſuntque facere ex propria natura & virtute, ſecùs ſuperni,

Digitized by Google

ni, quia iſti egent comprincipio ſuperno.

1125 Medina & alij negant conſeq. quia tales actus fiunt ab Angelis per generalem habitum operandi honeſté, ſiue ex motiuo honeſto, qua tali. Contra, quia poſſunt Angeli eos elicere, ex ſpecialiſsimo motiuo abſtinentiæ & caſtitatis: ergo non fiunt ab habitu illo generali. Sicut concluſiones Logicæ non fiunt ab habitu metaphyſicæ. Requiritur ergo habitus ſupernus ad ſimpliciter poſſe, & diſtinctus ad operationem ex tali motiuo.

1126 Ideò Lugo & alij concedunt ſpeciales habitus Angelis, quia actus verſantes circa illa obiecta ſunt boni, ac meritorij in Angelo viatore. Verum tamen eſt, quod tales habitus non habēt abſoluté denominationes caſtitatis & abſtinentiæ, quia talis denominatio non ſumitur à ſolo obiecto formali, ſed ab exercitio in propria perſona, quæ tamen circunſtantia, licet tollat denominationem, non vero ſpecificatiuum, ideoque Angeli, non ſunt dicendi ſimpliciter & abſolutè caſti, aut abſtinentes, niſi ſolum affectiuè & non executiuè. Inſuper addit probabilius eſſe, tales habitus diſtingui ſpecie à noſtris, quia ſolum ſunt virtus ad actus conditionatos, ita vt abſolutè ſint impotentes ad abſolutos in propria perſona.

1127 Contra hanc ſolutionem replicatur ſic: Tales habitus in Angelis & in nobis, habent idem obiectum formale, & ſolum differunt, quia in nobis tendunt per actus abſolutos & in Angelis per conditionatos; atqui hoc non ſufficit, vt ſint ſpecie diuerſi: ergo vel non ſunt in Angelis, vel ſunt eiuſdem ſpeciei cum noſtris, contra communem ſententiam, vt dicebamus in argumento. Maior patet, nam omnes amamus tale obiectum propter honeſtatem relucentem in abſtinēdo, & ſic propter idem obiectum formale. Non autem alia de cauſa, virtutes Theologicæ, in Angelis & in nobis, ſunt eiuſdem ſpeciei, niſi quia habent idem obiectum formale.

1128 Minor autem replicæ probatur, quia ab eodem habitu oriuntur actus abſoluti & conditionati circa

idem

Digitized by Google

idem obiectum, licet aliquando materia partialis habitus, ſit impoſsibilis, dummodò maneat idem obiectum formale. Sic S. Auguſtinus charitate vulneratus dicebat: quod ſi ipſe eſſet Deus & Deus eſſet Auguſtinus, Auguſtinus deſineret eſſe Deus vt Deus Deitatem acciperet & haberet. Similitèr Beata Virgo, ex eadem caſtitate eliciebat actus abſolutos & etiam conditionatos de tentationibus vincendis, ſi adeſſent. Aliæ autem Virgines ex eadem caſtitate in ſpecie, eliciebant circa tentationes, actus abſolutos. Confirmatur ex eadem ſpe Theologica, apud multos, vult quis beatitudinem proximo abſoluté: ergo ſimilitèr Angelus poteſt ex eadem caſtitate, velle caſtitatem hominibus. Vndè erit in ipſo caſtitas ad actus abſolutos pro nobis, licet faciat conditionatos pro ſe.

1129 Vt reſpondeatur huic replicæ, ſolet proponi doctrina ſequens, nempè eſſe aliquas virtutes, ita addictas ſuo obiecto formali in ſubiecto proprio, vt nequeant tendere ad illud in ſubiecto alieno. Vide nu. 1147. Patet, quia virtus obedientię v.g. nō alia de cauſa non datur in Deo, licet plurimum amet Deus, quod obediatur legi ob honeſtatem obediendi. Arguitur ergo ſic: in Deo non eſt obedientia, licet ſit amor efficax pro nobis, vt obediatur legi: non autem alia de cauſa, niſi quia hæc eſt virtus practica, ſubiciens alteri ſubiectum, vel perſonam ipſam, in qua ipſa eſt. Cuius ſubiectionis cum Deus ſit omninò incapax ab intrinſeco, etiam eſt incapax virtutis obediētiæ. Idem dicitur de actibus caſtitatis & abſtinentię eſſe practicos & addictos, ad tale obiectum formale, prout in proprio ſubiecto. Vndè multi Doctores negant in ſpe Theologica, poſſe extendi ad beatitudinem alienam, quia ſolum eſt de beatitudine, vt bona ſperanti. Vel ſi vt bona alteri perſonæ, reſpicit perſonam vt coniunctam & vt commembrum ſperantis, & ſic ad obiectum formale, prout in proprio ſubiecto alligata eſt.

1130 Ex qua doctrina ad replicam diſtinguenda eſt maior: habent idem obiectum formale in Angelis & no-

nobis, abſque vlla modificatione obiectiua & ſpecificatiua, nego; cum illa concedo. Reſpiciunt enim obiectum formale prout determinatū & modificatum ad proprium ſubiectum. Etenim licet honeſtas amata ſit eadem ſpecificè, ſed non eodem modo, ſiue in ratione ſpecificatiui, in quam intrat ſubiectum ipſum, vel tamquam materia eſſentialis perficienda per illud obiectum formale, vel tamquam finis, *Cui*. Valdé enim diuerſum eſt, velle abſtinere à venereis, cum ſit capax non abſtinendi, & velle, quod alius abſtineat, ſiue velle abſtinere, caſſu quo in ſubiecto proprio eſſet poſsibilitas non abſtinendi.

1131 Vndè ſequitur, quod habitus piæ affectionis in Chriſto & in nobis non diſtinguantur ſpecie. Tùm, quia in vtriſque vult ſubiectum proprium ſubijcere obedientiæ fidei, ſuppoſita materia credenda, quæ reſpectu noſtri iam adeſt; reſpectu Chriſti non adeſt, ſed hoc eſt de per accidens, ſicut & in beata Virgine, caruiſſe tentationibus. Etenim abſolutè loquendo, humanitati Chriſti non repugnat materiam fidei confuſſæ proponi, nec ex parte humanitatis credere.

1132 Angelis autem quoad piam affectionem, imò & quoad virtutes Theologicas, ipſamque gratiam ſanctificantem, idem conuenit ſpecie habitus, ac nobis, cum eas habeant, tamquam ſubiectum ſuum obedentialitér capax. Diuerſitas autem entitatiua ſpecifica Angelorum à nobis de per accidens & impertinentér ſe habet; secùs reſpectu habituum caſtitatis & temperantiæ; iſti enim dantur ad rectificandum practicè proprium appetitum, circa opera caſtitatis & abſtinentiæ. Cum autem in Angelo ſit impotentia ad ea exercenda, nec eius appetitus ſit de per ſe dabilis circa illa, etiam repugnat, quod ſit per tales habitus rectificabilis. Erunt ergo ſpecie diuerſi, non ab obiecto formali in genere, ſed ab obiecto vt modificato per incapacitatem ſubiecti in genere attingibilis. Sicut virtus intelligendi verum eſt ſpecie diuerſa in Angelo & in nobis; non à vero in genere, ſed ab illo, vt modificato in ratione attingibilis per ipſa ſubie-

biecta,ſiue per conuerſionem ad phantaſmata in nobis.

1133 Obijcies 1. replicando contra dicta. Eadem ſpes Theologica poteſt eſſe de beatitudine aliorum in Angelo. ergo etiam idem habitus caſtitatis & eiuſdem ſpeciei cum noſtro, poterit eſſe in Angelo ad deſiderandam abſolutè caſtitatem noſtram & conditionatè ſuam. Antecedens ſatis eruditè probat Pater Oxea diſp. 2. de Spe ſect.5.quia in Angelo tale deſiderium eſt Theologicum, cùm ſit de Deo, vt bono alteri. Videatur omninò ibi, vbi nec renuit concedere habitus obedientiæ caſtitatis & temperantiæ eiuſdem ſpeciei in vno reſpectu alterius. Et licet quidam negent antecedens, quia tale deſiderium eſt amicitia ſuperna, ſpecificata à bono proximi propter ipſum proximum. Reſpondet adhuc eſſe eundem habitum, quia in re (licet nòn in voce) quilibet eſt amicus ſui. Amor enim amicitiæ & concupiſcentiæ, eſt idem realitèr ſed eſt amicitię vt eſt amor perſonæ, ſiue ſuæ, ſiue proximi & eſt concupiſcentiæ vt eſt amor aliarum rerum.

1134 Sed non placet, quod ſit idem amor ſui & proximi in ſpecie, patet, quia qui ſibi multas deſiderat diuitias propter ſe eſt avarus, qui multas pro alio eſt liberalis, vel prodigus, vel verus amicus. Ergo eſt magna differentia in genere intentionali, & communitèr Theologi, amorem proximi propter ipſum ad charitatem proximi, & non ad ſpem referunt. Vndè quidam negant anteced. Alij eo dato (vtpotè omninò ſpectante ad materiam de Spe) negant conſequent. Tùm, quia in Angelo eſt eadem capacitas pro ſe, ac pro proximo, reſpectu deſiderandi beatitudinem Theologicam, quod deſiderium eſt efficax & practicum pro ſe; eſt autem incapacitas ad opera caſtitatis pro ſe. Tùm, quia ſpecificatiuum talis ſpei, eſt Deus, viſio & homo proximus, vt finis, *Cui*; quæ omnia ſunt eiuſdem ſpeciei, ac obiectum ſpei pro ſe ipſo, ſecùs obiectum caſtitatis pro ſe ipſo.

1135 Obijcies 2. ergo gratia habitualis in Angelo & in nobis erit ſpecie diuerſa. Conſequentia probatur, quia

quia poſtulat in Angelo talem habitum infuſſum ſpecie diuerſum à noſtro. Nego conſequentiam, quia in illis & in nobis poſtulat abſolutè & ſimpliciter ex parte ſua eoſdem habitus præcipuos, licet ſecundum quid habeat exigentiam conditionatam pro aliquibus actibus proportionatis ſtatui illi, vel ſubiecto illi, in quo reperitur de per accidens. Sicut eadem anima diuerſa petit in puero & in viró. Similitèr eadem eſt anima ſeparata & coniuncta corpori, & petit diuerſa pro diuerſis ſtatibus; ſic etiam gratia petit in via fidem & in patria lumen gloriæ, cum excluſione fidei. Similitèr dic de gratia in Angelo & in homine.

1136 Maneat ergo, quod non eſt paritas de caſtitate Angelica ad piam affectionem in Chriſto, in quo non datur incapacitas ad exercitium fidei; licet detur impedimentum adventitium. Neç verum eſt, pro exercitio piæ affectionis ſufficere in Chriſto auxilium tranſiẽs, cum eſſet rariſsimum. Nego enim fuiſſe rariſsimum. Chriſtus enim illiciebat illum, quoties videbat homines incredulos, fideique repugnantes. Dato, quod eſſet, adhuc dabatur habitus pro complenda gratia in ſtatu connaturali viæ.

1137 Quod confirmatur exemplo Eutropeliæ, quam plures admittunt in Chriſto, cuius munus, ex D. Thoma 2.2. quæſt. 68. art. 2. verſari, tamquam circa propriam materiam circa iocos & ludos. Etenim reſpectu eorum, Chriſtus numquam exercuit volitionem eorum abſolutam ſed tantum conditionatam ſic: *Eligerem eos moderatè, niſi impedirer à magnis, circa quæ ſum occupatus.* Si ergo pro iſto actu datur habitus: ergo & pro pia affectione conditionata. Nec obeſt, quod Chriſtus erat impotens ad actus abſolutos piæ affectionis propter impoſsibilitatem credendi. Siquidem hæc impotentia erat contingens & adventitia, ſicut & impeditio iocandi. Hæc dixi in ſententia admittente habitum Eutropeliæ, pro actu conditionato: ſunt enim aliqui admittentes actus abſolutos in Chriſto, non quidem volitiuos, ſed potius deſ-

pectiuos, ſicut & deſpiciebat diuitias: Sed iſti actus potius erant magnanimitatis, ſiue magnificentiæ.

ARTICVLVS IIII.

DE POENITENTIA.

1138 QVantum ad Pœnitentiam, an fuerit in Chriſto, negant plures, quia non poterat elicere actum præcipuum, qui eſt dolor de peccato proprio & à quo ſumptum eſt *pœnitentiæ* nomen. Plurimi tamen admittunt, non quidem pœnitentiam ſub hac denominatione, benè verò ipſum habitum entitatiuè, qui eſt pœnitentia. Etenim obiectum formale pœnitentiæ, quoad actus poſitiuos eſt ipſa honeſtas relucens in conſeruatione iuris diuini, quod habet ne offendatur à creaturis. Hanc enim proſequitur honeſtatem, non ſolum amore ſimplici, ſed deſiderando, ſperando, de illaque gaudendo. Hos actus benè potuit Chriſtus elicere; aliquos reſpectu ſui, gaudendo de eo, quod ipſe rectè conſeruauerit ius diuinum; alios vero actus reſpectu noſtri.

1139 Elicit etiam habitus pœnitentiæ actus fugæ circa læſionem diuini iuris ſiue circa offenſam (intendendo reſarcire tale ius diuinum læſum & Deum placare) nempè odium ſimplex læſionis, timorem læſionis, dolorem, ſiue deteſtationem læſionis & triſtitiam. Hos actus fugæ Chriſtus poterat elicere reſpectu noſtri. Reſpectu autem ſui ſolum poterat elicere odium ſimplex læſionis poſsibilis ſuæ humanitatis ſecundum ſe & ab intrinſeco & attenta conditione naturæ; & timorem inefficacem de quo num. 1177. Poterat ergo eſſe in Chriſto entitatiuus pœnitentiæ habitus, pro his actibus, imò etiam ſi obiectum formale pœnitentiæ ſit placare Deum offenſum, poterat habere iſtum habitum ad placandum Deum iratum & offenſum. Ad placandum autem tamquam fideiuſſor; quin obſtet impoſsibilitas faciendi actum præcipuum, nempè dolorem de peccato proprio,

quia

Digitized by Google

quia talis impotentia eſt contingens & adventitia, vt dictum eſt.

1140 Negantes, in Chriſto pœnitentiam opponunt, quia hæc ordinatur ad ſatisfaciendum pro offenſa, ſatisfactione inæquali; atqui ſatisfactio Chriſti eſt æqualis: ergo. In primis nego maior. quia libere dicitur. Pœnitentia etenim intendit, ſi eſt ſeria & vera, ſatisfacere, quantum poteſt ſubiectum in quo eſt, ac per conſequens æqualitèr, ſi poſsit. Data maiori, reſpondeo ad minorem, potuiſſe Chriſtum elicere hos actus conditionatos. *Si mea humanitas ſeparata à Verbo peccaſſet, vellem ſatisfacere, quantum poſſem, ac per conſequens ſaltim inæqualitèr;* non ergo ex hoc capite tollenda Chriſto eſt pœnitentiæ virtus entitatiuè ſumpta.

1141 Infero 1. ex dictis, in aliquibus virtutibus denominationem ſumptam ab actu præcipuo eſſe diſtinctam & contingentem entitati eſſentiali ipſius. Vnde hæc admitti poteſt ad elicienda exercitia minùs præcipua: non autem ſortietur nomen illud, præcipuê quando non operatur exercitia propria in proprio ſubiecto; ſic denominatio virtuoſi, veracis, pœnitentis, caſti & ieiunantis & ſimilia ſolunt conueniunt iuxtà antiquorum acceptionem, quæ non debet peruerti à nobis, elicienti actus abſolutos, non ſolum deſideratiuos, ſed etiam executiuos talium operum in proprio ſubiecto.

1142 Infero 2. quando talibus virtutibus eſt impoſſibile exercitium in ſubiecto proprio impoſsibilitate orta ex natura ſubiecti (imò ſi ſit impoſsibilis ſic actus primarius & præcipuus) tunc non ſolum eſt deneganda denominatio, ſed etiam ipſa entitas ſpecifica virtutis illius, licet alia ſubſtituenda ſit diuerſæ ſpeciei. Ratio eſt. Tùm, quia illa virtus cenſetur ſpecificari eſſentialitèr ab illa ratione formali, vt modificata. Tùm, quia talis virtus non ſolum cenſetur eſſe de ordine intentiuo, ſed de executiuo in ipſa voluntate, in qua virtutes pertinentes ſpecialitèr ad ordinem executionis, diſtinguntur à virtutibus intentionis.

Digitized by Google

1143 Vndè veriùs & ſecuriùs eſt, quod in Deo non admittatur virtus obedientiæ, nec in Angelo caſtitatis & abſtinentiæ, quoad entitatem (ſunt enim eſſentialitèr virtutes executiuæ, proximè, ſiue in proprio ſubiecto) etiam ad deſiderādum nobis illa exercitia quà talia, ſed id præſtant per alias virtutes non executiuas de ſe, nec de ſe rectificatiuas proprij ſubiecti ad talia exercitia Hoc teneo non quia iudicem oppoſitum improbabile, loquendo de his virtutibus quoad entitatem, cum à multis & grauibus doceatur, ſed quia noſtra ſententia videtur ſincerior & ſolidior, ponenſque ſufficientem diuerſitatem ſpecificam inter virtutes Dei & Angeli & noſtras. Et præcipuè, quia in proprio ſubiecto non poſſunt ſua exercitia ſortiri.

1144 Nec obeſt non repugnare, quod ponatur in aliquo ſubiecto virtus impotens exercere in illo operationē ſuam, actumque præcipuum, ſicut ponitur anima rationalis in embrione, in quo non elicit intellectionem vllam. Reſp. enim, quando impotentia exercendi, eſt de per accidens, vel pro tali ſtatu inchoato & viali, vt in puero, non repugnat adhuc connaturalitèr. Secùs ſi impotentia proueniat de per ſe à ſubiecto. Tunc enim non eſſet connaturale; ſicut ſi Deus in aliquo corpore organizato perfectè ad ſolas ſenſationes, poneret animam rationalem impotentem ibi ad intellectiones, cum ſufficeret anima brutalis diuerſę ſpeciei. Sufficit autem Angelo caſtitas alterius ſpeciei pro exercitio deſideratiuo noſtræ.

QVÆSTIO XXV.

DE DONIS ET GRATIIS, GRATIS DATIS.

ARTICVLVS I.

EXPLICANTVR DONA SPIRITVS SANCTI & fuiſſe in Chriſto.

1145 DOnum eſt, *habitus quidam ſupernus, potentiam in qua eſt inclinans, vt circa opera ſu-*

Digitized by Google

ſuperna magna & extraordinaria, quando adeſt ſpecialis impulſus Spiritus ſancti, illum promptè & perfectiſſimè ſequatur. Vndè dici ſolet, quod tunc homo *magis agitur* à Spiritu ſancto, *quam agat*; non quia operatio non ſit libera, ſed quia etiam ſi ſit cum ſuauitate magna, libertati attemperata, efficaciſsimè impellitur & mouetur. Sic dixi Lucas, quod Chriſtus vt iret in deſertum ad ieiunandum, *agebatur à Spiritu* & Marcus, quod *impellebatur à Spiritu*, cum tamen Matheus dixerit, quod *ductus eſt à Spiritu*, Matheus indicat libertatem, alij vero motionis efficatiam.

1146 Dona etiam entitatiuè ſumpta differunt à virtutibus ſupernis, quia licet tàm dona, quàm virtutes inclinent ad opera ſuperna ex motiuo ſuperno, dona ſuperaddunt ſpecialiſsimam rationem ſubijciendi potentias impulſui & inſtinctui Spiritus ſancti ad promptiſsimè exequenda extraordinaria. Sequuntur autem dona, gratiã & charitatem ſemper, non minùs, quam virtutes, ita vt non ſint in peccatore iuxtà D.Thom. 1.2. quæſt.68. art. 5. ſemper tamen ſunt quoad habitum in iuſto; quoad actum vero, quando adeſt impulſus dictus.

1147 Dona ſunt ſeptem, quatuor pro intellectu, nempè donum ſapientiæ, intellectus conſilij & ſciẽtiæ. Tres pro voluntate, nẽpè fortitudinis, pietatis & timoris Dñi. Donũ ſapientiæ diſponit ad iudicandũ quaſi experimentalitèr per altiſsimas cauſas de Myſterijs & rebus æternis, vt aſſentiendis & amandis. Donum intellectus ſimilitèr quaſi experimentalitèr ad rectè & promptè, ex inſpirationis efficacia penetrãda myſteria propoſiti diuinitus, ſiue per ſcripturas, ſenſum earum penetrando. Donum ſcientiæ per cauſas non altas (vt differat à Sapientia) ſed potius inferiores & creatas, certiſsimè & propmtè ex inſtinctu diſcurrit de myſterijs, ea per creatas ſimilitudines, rectè & propmtè declarando.

1148 Diximus, *quaſi experimentalitèr*. Cum enim iuſtus habeat Deum intra ſe ſpecialitèr per charitatem vnitum & præſentem, ex impulſu Spiritus ſancti

tam claram accipit quando adeſt inſtinctus, de myſterijs notitiam, vt ea quaſi experiatur, atque quaſi præſentia, iam guſtare illa incipiat. Tandem donum Conſilij diſponit, vt ex prædicto impulſu, promptiſsimè & rectiſsimè iudicet practicé, de rebus agendis. Hæc ſunt dona pro intellectu. Ex quibus donum intellectus idem eſt, ac ſi diceretur donum Intelligentiæ.

1149 Pro voluntate autem, donum fortitudinis impellit efficacitèr ad ſuperandas ob finem ſupernum difficultates occurrentes, etiam tormenta & mortem. Donum pietatis mouet ad eximié & ſpecialiſsimè colendum & reuerendum Deum, Parenteſque honorandos. De dono timoris dicemus articulis ſequentibus. Commune eſt omnibus donis operari, vt dictum eſt, ex ſpeciali Spiritus ſancti impulſu, & non ſufficit ex communi inſpiratione etiam congrua, licet ſufficiat pro virtutibus.

1150 Item eſt commune differre, non ſolum à virtutibus diſsimilibus, ſed etiam à ſimilibus, tàm intellectus, quàm voluntatis. Vndé ſapientia differt à dono ſapientiæ, ſiquidem illa conuenit Metaphyſicæ & Theologicæ, quæ ſunt ſapientiæ; non vero donum ſapientiæ. Conueniunt enim in iudicando ex altiſsimis, non vero in ſequendo impulſum cum promptitudine dicta. Idem dicendum de intelligentia, ſcientia & conſilio, quæ reperiri poſſunt in peccatore, vt virtutes, ſecùs vt dona.

1151 Aſſero tamquam de fide, hæc dona fuiſſe in Chriſto. Probatur. Tùm ex Iſaîa cap. 11. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini. Spiritus Sapientiæ & intellectus, Spiritus Conſilij & fortitudinis, Spiritus ſcientiæ & Pietatis, & repleuit illum Spiritus timoris Domini.* Hæc Iſaias. Tùm, quia ſententia Abailardi, negantis donum timoris Chriſto, damnata eſt ab Innocentio II. de quo Bernal diſp. 41. Tùm, quia omnes iſti habitus ſunt perfectio moralis ſine imperfectione. Regi enim ſic à Spiritu ſancto ad opera tam extraordinaria, maximè Chriſtum decebat. Nec in Chriſto adferunt fidei obſcuritatem, ſicut in nobis.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Explicatur donum timoris

1152 Difficultas eſt, an fuerit in Chriſto. Ratio dubitandi prima eſt, quia timor debet eſſe de malo imminenti, vitabili; atqui Chriſto nullum malum erat imminens vitabile: ergo. Minor patet, quia malum culpæ non erat imminens Chriſto, malum pœnæ non erat vitabile. Confirmatur: donum timoris dicit rationem genericam timoris, addendo differentialem: illa autem generica non cadebat in Chriſtum; nam vel erat timor filialis, vel ſeruilis. Filialis eſt timor offendendi Deum. Et de hoc Chriſtus erat ſecurus. Seruilis & dedecebat Chriſtum, quia eſt timor offenſæ propter pœnam & non erat in Chriſto timor alicuius pœnæ vitabilis. Ariſtoteles autem & D. Thom. apud Bernal diſp. 41. num. 31. docent non dari timorem, ſed triſtitiam quando nulla eſt ſpes evadendi malum, eſtque omninò inevitabile, quales erant Chriſto pœnæ & tormenta ſua; ergo repugnat Chriſto ratio generica timoris.

1153 Secunda ratio eſt, quia licet timor reuerentialis reſpiciat Deum, quem reueretur vt Patrem; præcipuum timoris obiectum non eſt Deus, nec illius reuerentia reuerita, ſed malũ, quod fugit; atqui nullũ eſt malum, quod Chriſtus timeat, quia nec timet filialitèr offenſam, nec ſerviilitér pœnam propter offenſam: ergo nec in Chriſto erit exercitium aliquod timoris, ac per conſequens nec timor. Maior eſt D. Thomæ 2. 2. quæſt. 19. art. 9. ad ſecundum, vbi expreſsè docet, donum timoris non eſſe habitum Theologicum, quia timor non habet pro principali obiecto, Deum, ſed malum ipſum. Minor iam eſt probata. Conſequentia autem patet, quia deficiente ſpecificatiuo primario deficit habitus. Licet ergo ſit in Chriſto reuerentia erga Deum, ſed non timor. Hæc argumenta reddit valdè difficilia ſuppoſitio mul-

multiplicis doctrinæ, quam nos non admiſsimus quæſt. 23. art. 1.

1154 Nota 1. aliud eſſe timorem paſsionem (ideſt timorem communitèr dictum) & aliud timorem donum. Nota 2. timorem paſsionem, non eſſe idem omninò ac fugam mali, quia hæc poteſt eſſe, vel odium ſimplex de malo, vel triſtitia. Hæc autem differt à timore, quia triſtitia reſpicit malum iam præſens & vt extra cauſas. Timor autem communitèr dictus reſpicit malum imminens & adhuc exiſtens intra cauſas: fugit enim malum, *ne ſit*. Vndè etiam reſpicit cauſas, atque eas fugit, vt potentes infligere malum. Hinc Chriſtus benè poterat fugere odio ſimplici culpas poſsibiles humanitatis ſuæ, ſumptæ ſecundum ſe, imò & timere fugiendo, *ne ſint* iuxtà dicta quæſt. 23. art. 1. propé finem.

1155 Vndé aſſero 1. Non repugnare Chriſto timorem paſsionem. Sicut enim certum eſt habuiſſe in horto veram triſtitiam, ita & verum timorem, *nam cœpit pauere & tedere*. De quo Bernal diſp. 41. talis enim timor cum eſſet circa mâlum imminens & practicè eventurum erat de culpis noſtris, non de ſuis. Erat etiam de morte & tormentis, quæ portio inferior voluntatis, inefficacitér refugiebat, vt iam imminentes.

1156 Nec dicas 1. Si illa pœna non erat vitabilis probabilitèr: ergo de illa non eſt timor ex Ariſtotele. Nego conſequent. de inefficaci. Solum enim efficax petit, quod malum ſit vitabile, vt conetur vitare quantum poſsit. Nec 2. timor in Chriſto eſſet operatio ſeruilis. Reſpond. potuiſſe eſſe timorem offenſarum noſtrarum & ſic erat filialis, propter Deum ſummé reuerendum. Reſpod. 2. etiam timorem pœnarum, fuiſſe in Chriſto filialem. Tùm, quia non erat timor offenſæ propter pœnam à ſe patiendam. Tùm, quia vt erat timor pœnarum non ſiſtebat in illis (etiam ſi ſint motiuum honeſtum pro attritione noſtra) ſed vltimaté propter Deum, ac per conſequens, in omni ſenſu abſoluto vero, erat timor filialis.

1157 Nota 3. Timorem ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 19. art.

Digitized by Google

art.1. duo poſſe reſpicere, vt dictum eſt, nempè & malum imminens & etiam perſonam potentem infligere illud poſsitiuè cauſando anihilationem, aut alia mala, vel permiſsiuè permittendo labi in culpam. Licet ergo timor, vt paſsio vel communitèr dictus, principalius reſpiciat malum imminens, timor donum principalius reſpicit perſonam vt inflictiuam mali, & propterea habitus timoris Domini inclinat ad reuerendam perſonam ſe illi filialitèr ſubijciendo, ſeque in eius præſentia humiliando & coarctando, ſeque ad ſuam paruitatem in præſentia tantæ maieſtatis reducendo, præſumptuoſamque ſui cum illa æquiparantiam fugiendo præ reuerentia erga ipſam vt inflectiuam mali.

1158 Vndè obiectum formale doni timoris conſiſtit in honeſtate illa, quæ relucet in iſtis ſummiſſionis operationibus, nempè in coarctatione propria & humillima ſubiectione ad ſupremam illam Maieſtatem, vt inflictiuam mali. Hinc ſequitur 1. (& ſunt valdè notanda) quod timor iſte, ideò non eſt Theologicus, quia eius obiectum formale non eſt ipſa ſuprema eminentia increata, vt inflictiua mali, ſed potius eſt honeſtas creata relucens in ſummiſsione & reuerentia ad illam eminentiam increatam, vt inflictiuam mali. Vndè timor iſte differt à virtute Religionis, quia licet conueniant in reſpiciendo Deum indirectè & directè honeſtatem reuerentiæ creatam, religio reſpicit reuerentiam & cultum Dei propter honeſtatem reuerendi ſummam & infinitam excellentiam Dei præciſsè. Timor vero reuerentiam, propter honeſtatem reuerendi excellentiam Dei, vt inflictiuam mali, quia ſolum ſub hac conſideratione, eſt potens ineutere timorem.

1159 Obijcies, quia Deus eſt inflictiuus mali, ideò timeo illum & reuereor, & me illi ſubijcio: ergo eſt virtus Theologica ſiquidem ſpecificatur à Deo vt inflictiuo, &c. Sed inſto, quia Deus eſt infinitè excellens, ideò colo eum: ergo Religio eſt virtus Theologica. Conſequentia patet à paritate & confirmatur, quia Deus eſt

ſum-

ſummé bonus, ideò ei deſidero multa bona & deteſtor eius offenſas. Hæc autem virtus eſt Theologica, nempè charitas:ergo & timor & religio.

1160 Reſpondetur me dupliciter poſſe velle Deo bona extrinſeca. Primò ea volendo immediatè propter eius bonitatem, vel aliquam eius intrinſecam excellentiam, quæ eſt ſpecialis bonitas. 2. propter honeſtatem, quæ eſt in ipſis bonis extrinſecis reſpectiuis, ad Deum & bonitatem generalem & ſpecialem: eius ita vt hanc ſolum remotè præſuppoſitiuè mediatè & indirectè attingat. Primò modo ille amor eſt Theologicus, ſed eſt charitas & nec eſt timor donum, nec Religio,ſecùs 2.modo.

1161 Aliud ergo eſt velle reuerentiam Deo ob eius magnitudinem, aliud eſt velle reuerentiam Deo, quia honeſtum eſt illum revereri.1.modò reuerentia ſe habet materialitèr & ſicut ſi eſſet aliud quodcumque obiectum conducens Deo,volo enim Deo ob eius bonitatem,reuerẽtiam,ſicut poſſem velle ſalutem proximi propter Deum. Et hoc pacto non ſpecificat Religionem. 2. modò ſe habet per ſe & formalitèr,& ſpecificat ſpecialem Religionis virtutem.

1162 Sequitur 2. huius ſummiſsionis & propriæ coarctationis, oppoſitam operationem eſſe quamdam elationem & quaſi æquiparantiam in creatura ſui cum Deo; quia eo ipſo non vult eum, vt infinité ſuperiorem reuereri, ſed potius ſe ipſam eleuando, illum offendere & deſpicere, imò creaturam illi anteponere, dum in bono creato vltimum finem conſtituit. Hinc colligitur habitum timoris dari ad actus proſecutionis, nempè reuerentiam erga Deum & ad actus fugæ, nempè ad fugiendam elationem & æquiparantiam oppoſitam reuerentiæ & ſummiſsioni, Deo vt inflictiuo mali debitæ. His poſitis.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

DATVR IN CHRISTO EXERCITIVM *Timoris.*

1163 DE dono conſtat 1. ex dictis. 2. quia in Chriſto & beatis, licet ſint impeccabile datur exercitium timoris filialis: ergo & habitus, ſiue donum, vt connaturalitèr fiant. Antecedens patet ex Iob cap. 26. vbi dicit loquendo de Angelis beatis, iuxtà interpretationem D. Gregorij, apud Tapiam tom. 2. lib. 2. quæſt. 4. art. 5. ait, *quod ad præſentiam Dei, ſiue ad nutum eius columnæ Cœli, contremiſcunt*, ideſt, Angeli beati.

1164 Quodnam autem ſit iſtud exercitium, eſt valdè difficile aſsignare. Plures DD. aſsignant pro exercitio reuerentiam proſecutiuam, ſiue ſummiſsionem ſolam. Alij addunt etiam timorem fugæ, de offenſa illi ſecundum ſe poſsibili. Alij tamen negantes talem timorem, ſolum admittunt timorem de noſtris offenſis contra Deum.

1165 Aſſero tamen 2. Cum D. Thom. citando fuiſſe in Chriſto exercitium timoris doni per actus proſecutionis & etiam per actus fugæ de proprijs offenſis. Prima pars patet, quia beati ſupernam Dei Maieſtatem formidabilem, quatenùs potentem infligere mala magna enixe reuerentur, exercendo circa illam profundam ſummiſsionem & ſubiectionem, propter honeſtatem ſe ita ſummittendi tanti Maieſtati, ſeque coram illa coarctandi & ad ſuam paruitatem ſe reducendi, infinitam diſtantiam ſui à Deo proteſtando. Vndè Chriſtus ſeipſum vt hominem, Patri proteſtabatur minorem; atque vt infinitè maiorem reuerebatur. Eliciebat ergo hos actus proſecutionis, timoris filialis & reuerentialis, qui reſpectu huius doni ſe habent, vt primarium & præcipuum exercitium.

1166 2. pars de actibus fugæ probatur 1. ex Diu. Thom.

Thom. 2. 2. quęſt. 19. art. 11. vbi adſtruit in beatis exercitium doni timoris, reſpectu offenſæ poſsibilis illis ſecundum ſuam naturam, licet non provt in ſtatu beatifico. 2. probatur, quia in creatura comparatio & æquiparantia ſui cum Deo, eſt quid malum & offenſa Dei; quæ æquiparantia eſt poſsibilis in eſſe æffectiuo intendi à creatura, attenta naturæ conditione licet ergo non ſit hic & nunc intendibilis ab humanitate vnita Verbo, nec à beatis pro ſtatu beatifico, ſecùs abſolutè & ſecundum ſe, eſt autem talis æquiparantia intentá malum quoddam abſens fugibile, tamquam abſolutè poſsibile evenire illis ex diuina permiſsione: ergo eſt fugibilis per verum timorem communitêr dictum, qui factus ex Spiritu ſancti inſtinctu & ex motione diuinæ reuerentię eſſet exercitium doni. Vidæ quæſt. 23. art. 1. in fine.

1167 Quod autem hęc fuga ſit verus timor de malo, probatur, quia eſt fuga; non autem eſt triſtitia; nec eſt deſperatio, cum non ſit de malo ineuitabili. Nec item eſt odium ſimplex. Iſtud enim eſt de malo præciſsè & ſecũdum ſe, non vero eſt de malo abſenti vt poſsibile evenire: ergo eſt verus timor, ſecundum ſubſtantiam timoris de malo poſsibili evenire. Dixi ſecundum ſubſtantiam timoris, quia non affert anxietatem & alia accidentia, quæ timor afferre ſolet) vndè exercitium iſtud fugæ, non ſolum eſt fuga culparum noſtrarum nobis iminentium, ſed fuga propriæ culpæ poſsibilis naturæ creatæ ſecundum ſe ſumptæ. Patet, quia in Chriſto & beatis datur fuga culparum, quæ ſit timor & non cadat in ipſũ Deum, vt talem; fuga autem culparum alienarum imminentium, in ipſum Deum cadit. Alia ergo fuga eſt timor, qui competit Chriſto & beatis de malo ſibi.

1168 Contra primam partem, obijcies 1. Maieſtas & eminentia Dei ſuprema, non eſt quid malum: ergo nec capax, vt timeatur. Dices: vt eſt inflectiua mali, licet non ſit mala in ſe, eſt nobis, & timeri poteſt. Contra, quia nec infligit, nec infliget beatis: ergo non eſt timenda, ſi nullum eſt periculum, vt infligat. Inſuper,

quia

quia ſub hac ratione eſt ſummè bona amabilis & proſequibilis: ergò nequit licitè fugi à beatis. Alias enim poſſet licitè odio haberi, cum ſit eadem ratio. Reſpondeo ergo alitér: diſtinguo antecedens, non eſt quid malum formalitèr, concedo: cauſalitèr, nego. Diſtinguo autem conſequens: non eſt capax, vt timeatur timore fugæ fugientis illam conced. timore reuerētiæ & ſummiſsionis proſecutiuo, nego. Iſta enim ſummiſsio non eſt fuga Dei, ſed potius reuerentialis proſecutio ſupremæ Maieſtatis. Non ergo conſideres donum timoris, vt virtutem principalitèr datam ad fugas, ſed potius ad proſecutiones.

1169 Replicabis: Innocentius definiuit dari in Chriſto timorem, quem tollebat Abailardus; atqui iſte non tollebat reuerentiam: ergo iſta non eſt proprium exercitium timoris. Diſtinguo minorem: reuerentiam Religionis concedo: reuerentiam iſtam ſpecialiſsimam Dei, vt inflectiui mali inducentem ad coarctationem propriā & ſummiſsionem, nego. Iſtam enim tollebat & Innocentius iſtam definiuit.

1170 Replicabis 2. in hoc exercitio nihil datur timoris cum ſit proſecutio; timor autem eſt ſolum de malo. Reſpondeò multum habere timoris, cum ſit timor reuerentialis intendens ſummiſsionem, & ſubiectionem ad Deum potentiſsimum, quod bene compatitur cum proſecutione. Non autem eſt verum, quod ſolum detur timor de malis. Hæc enim inaduertentia exiſtimantium omnem timorem debere eſſe primario de malo & non aduertentium perſonam bonam inflictiuam mali eſſe etiam timendam, facit inculcare has inſtantias contra noſtram concluſionem. Solum ergo timor *Paſsio*, eſt primario de malo. Timor autem *donum*, eſt primario de perſona veneranda & reverenda cū ſummiſione, propter honeſtatem ſe ſubijciendi Maieſtati potentiſsimę, mali inflectiuę; à quo timore reuerentiali perſonæ valet derivari alius actus timoris paſsionis & fugę, de malo & offenſa, vt oppoſita reuerentiæ debitæ tali perſonæ.

AR-

ARTICVLVS IIII.

EXPLICATVR CONVENIENTIA *Vtriuſque Timoris.*

1171 Contra dicta inſtabis. Timor donum non eſt equiuocè timor, non enim conueniunt in ſolo nomine: ergo vel vniuocè, vel analogicè; atqui non vniuocè, cum vnus ſit proſecutio boni & alter fuga mali: ergo ad ſummum analogicè, quæ tamen analogia non eſt facilis inueniri in quo ſtet.

1172 Reſpondetur, analogiam hic inveſtigandam non eſſe pro 2. parte cóclusionis, in qua admiſsimus vniuocationem & verum timorem fugæ reſpectu offenſæ humanitati poſsibilis. Solum ergo eſt inveſtiganda in actu proſecutionis, ſiue timoris reuerentialis; poteſt autē ſtare in duobus. Primum eſt quod timor paſsio adfert ſecum in timente quamdam ſeparationem ab ipſo malo formidato & propterea eſt vera fuga intendens receſſum mali à ſe. Secundum eſt, quod timor paſsio regularitèr conſtringit cor, facitque in illo quamdam arctitudinem & compreſsionem intra ſeipſum. Hunc effectum (ſine anxietate tamen) etiam adfert reuerentia & ſummiſsio, quæ reducit cor ad quamdam paruitatem & quaſi nihilitatem, ad præſentiam diuinæ Maieſtatis.

1173 De primo autem, nempè de ſeparatione, locutus eſt Diuus Thomas 2. 2. quęſt. 19. art. 10. ſic: *Ad tertium dicendum eſt quod timor filialis non importat ſeparationem, ſed magis ſubiectionem ad ipſum Deum. Separationem autem fugit à ſubiectione ipſius. Sed quodammodò ſeparationem importat, per hoc, quod non præſumit, ſe ei adæquare, ſed ei ſe ſubijcit.* Ex quibus verbis, clarè conſtat, timorem reuerentialem eſſe actum proſecutionis, & volitionem efficacē reuerentiæ, & ſummiſsionis erga Deum propter honeſtatem poſitiuam ſubiectionis.

1174 In qua tamē ſummiſsione quæ eſt obiectū ſpeci-

ci-

cificatiuũ timoris proſecutiui, datur quoddam mixtũ ex vnione & ſeparatione obiectiuis; imbibit enim ſummiſſio ſubiectionẽ ad Deum *per modum cuiuſdam vnionis intendibilis & proſequibilis*, quia tamen hæc vnio non eſt inter æquales, ſed valdè inæquales & inferioris ad ſuperiorem, admiſcetur ibi *remotio quædam æqualitatis & æquiparantiæ*, quæ quidem æquiparantia cum Deo, vt potè mala, omninò eſt fugibilis; Nequit autem quis poſitiuè proſequi vnionem ſubiectionis & reuerentiæ erga perſonam, quin eo ipſo velit remouere æquiparantiã, ſiue potius æquiparãtiam fugere, ſicut ſeruus volens proſecutiuè regem cõmittari reuerentèr, vult poſitiuè ire cum illo, ſed à tergo & non incedendo æqualitèr ad latus. Quatenùs enim vult cõmittari reuerentèr, propter dignitatem perſonæ reueritam eſt proſecutio & vt eo ipſo formaliſſime fugit æqualitatem eſt fuga.

1175 Ex his fit 1. quod ipſe Timor reuerentialis, vt eſt actus proſecutionis ſui obiecti primarij, imbibit reſpectu obiecti ſecundarij formaliſſimam fugam, quatenùs enim eſt tendentia reuerentiæ erga Deum, ſe illi ſummittendo, formaliſſimè eſt fuga elationis præſumptuoſæ & æquiparantiæ cum ipſo. Solum autem eſt diuerſitas, quod reſpectu obiecti primarij eſt proſecutio; reſpectu vero ſecundarij non eſt proſecutio, ſed formalis fuga. Ab admixtione ergo cõnexa vtriuſque farmalitatis affectus iſte reuerentialis rigoroſſe ſortiri poteſt appellationem timoris, quia, quatenùs eſt reuerentia perſonæ, eſt formaliſſimè fuga & timor æquiparantiæ; non autem eſt timor paſsio abſolutè loquendo, quia iſte non dicitur talis, niſi quando primarium tendentiæ ſpecificatiuum non eſt perſona, ſed ipſum malum.

1176 Sed dices, in hoc ſenſu omnem proſecutionem poſſe dici timorem, quia omnis amor boni eſt virtualis ſaltim fuga mali: ergo ex hoc capite non datur ſpecialis ratio pro appellatione timoris. Nego antecedens, quia proſecutio reuerentialis Dei vt à nobis explicata eſt, à motiuo reuerendi non ſolum habet, quod ſit reue-

Digitized by Google

rentialis fuga æquiparantiæ oppoſitæ, ſed formalis & expreſſa fuga illius eſt. Inſuper, quia non omnis proſecutio habet effectum illũ comprimendi, & quaſi anihilandi cor, qui effectus eſt proprius timiditatis, ſicut illum habet reuerentialis proſecutio, & ſic ex duplici capite ſortitur nomen timoris.

1177 Inſuper ex his manet clariſsimè explicatus Diuus Thomas nuper citatus, nempè quod timor reuerentialis adfert ſubiectionem creaturæ ad ipſum Deum, ſiue vnionẽ ſummiſsionis, quod quidem intelligitur, tamquam primarium ſpecificatiuum. Præterea fugit ſeparationem; non quidem ſeparationem inmediate à Deo, ſed ſeparationem ſui à ſubiectione Dei, quatenùs fugit æquiparãtiam ſui cum Deo deſtructiuam ſubiectionis ad Deũ, eique oppoſitam. Ecce ſimũl proſecutionem ſubiectionis & formalem, atque expreſſam fugam ſeparationis à ſubiectione per præſuntuoſam elationem inducendæ.

1178 Contra 2. partem obijcies 2. fuga æquiparantiæ humanitati ſecundum ſe poſsibilis non eſt timor, quando non imminet: ergo in Chriſto nec de obiecto ſecundario datur verus timor & fuga. Reſp. diſting. antec. non eſt timor ſecundum conditiones & imperfectiones timoris, concedo. Iſte enim eſt præcipuè anxietas, quæ ſolet ſequi ad timorem & requirit malum practicè probabilitér eventurum, & in hoc ſenſu interpretandi ſunt patres; dum requirunt ad timorẽ malum imminens. Secundum eſſentialem rationis timoris, nego. Sicut enim ſe habet ſpes ad bonum poſsibile, ita timor ad malum. Poteſt autem aliquando ſpes eſſe de bono certiſsimè futuro, licet regularitèr ſit de contingenti, vt patet in ſpe gloriæ corporis certiſsimè futuræ Chriſto. Similitèr ergo timor de malo poſsibili evenire certiſsimè non futuro. Hic autem timor eſt timor ſecurus, ſicut timor de malo imminenti eſt timor anxius.

1179 Replicabis: diuina Maieſtas, licet ſit inflictiua mali, certum eſt beatis, quod non eſt inflictura illis: ergo non erit obiectum ſufficiens ſpecificare timorem. Diſtin-

ſtinguo conſequens, timorem anxium, concedo, reuerentialem, nego, quia ſpeciſ carumnus illius eſt poteſtas infligendi malum, quod creaturæ ſit poſsibile. Certitudo autem, quod infli'ura non ſit, potius auget, quam minuat reuerentiam in animis gratis, cum ſit de per accidens & ex promiſsione tantæ Maieſtatis, quæ ceſsit iuri ſuo, tàm ordinario, quàm abſoluto.

1180 Ex his patet ad rationes dubitandi: Talis enim timor non eſt ſeruilis, ſed reuerentialis. Et potius eſt proſecutio, quam fuga. Vndè primario non eſt de malo, ſed potius de bono ſummè reuerendo. Eſt tamen de malo per ſe quaſi ſecundario, eſtque fuga de illo formalis & expreſſa. Quod meo videri eſt ſpeciale in exercitio proſecutiuo timoris reuerentialis, eſſe ſimul formaliſsimè proſecutionem & fugam expreſſam mali. Quod autem deficiat ex parte illius mali eſſe proximè imminens, ſubſtantiam & eſſentiam timoris fugæ non impedit.

ARTICVLVS V.

DE GRATIIS GRATIS DATIS.

1181 FViſſe in Chriſto gratias gratis datas omnes, vel fere omnes, certú eſt apud Theologos. De illis loquitur D. Paulus 1. ad Corinth. 12. vbi numerat nouem, ex quarum explicatione conſtabit, quænam ſint & quot debeantur Chriſto. Accipe explicationem: *Alij datur ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ, alij fides, &c.* Sermo ſapientiæ eſt facilitas explicandi proximis per altiſsimas cauſas myſteria fidei. Sermo autem ſcientiæ per cauſas & modos inferiores, accomodatos tamen captui paruulorum, ſiue parum intelligentium.

1182 Fides non eſt diuina fides per quam Deo reuelanti credimus Theologicé, ſumuſque Chriſtiani. Sed nomine fidei, vel intelligitur excellens quædam myſteriorum fidei intelligentia apud Thomiſtas (non quidem

Digitized by Google

determinatio obſcura ſiquidem non eſſet in Chriſto,ſed poteſt eſſe clara) vel potius nomine fidei intelligitur hic fiducia magna ad patranda miracula requiſita, vel fiducia magna ad prædicandum Euangelium cum valore & fortitudine, confidens ex Deo fructum prædicationis & liberationis à periculis.

1183 *Alij datur gratia ſanitatum*, inquit Apoſtolus, & eſt ad curandos morbos corporis. *Alij operatio virtutum*, id eſt, aliorum miraculorum. *Alij diſcretio ſpirituum*, & eſt ad diſcernendum inter ſpiritus, quis nempè ſit Dei & quis Diaboli, ſe in Angelum lucis transfigurantis. *Alij genera linguarum* & eſt facilitas & peritia intelligendi varia linguarum idiomata, eaque loquendi. *Alij interpretatio Sermonum*, eſtque donum Sacras Scripturas interpretandi in vero ſenſu cum dexteritate. Tandem *Alij prophetia*; hæc autem eſt *futurorum cognitio & prædictio; eorum inquam futurorum, quæ ſunt communitèr ignorata ab illis, qui degunt in eodem ſtatu cum Propheta illa prædicante.*

1184 Has gratias fuiſſe in Chriſto Domino communis tenet Theologorum ſententia & certiſsima eſt fere de omnibus iſtis (dixi fere de omnibus, quia Abulenſis de Prophetia oppoſitum tenet). Probatur: Tùm ex Euangelio ſæpiſsimè Chriſtum introducente exercentem illas. Tùm, quia ſunt perfectio ſine imperfectione. Tùm, quia iſtæ gratiæ fuerunt in Apoſtolis & alijs Sanctis; decens ergo erat, vt perfectius eſſent in Chriſto capite, quam in membris. Sic enim melius intelligitur, quomodò de perfectione eius omnes accepimus. Tùm deniq; quia gratiæ iſtæ, cū non ſint gratiæ gratū facientes, quia hoc eſt proprium formæ ſanctificantis, non dantur pro habente illas, ſed pro bono fidelium & Eccleſiæ conceduntur à Deo Euangelij Miniſtris, vt populum verbis doceant, veritatemque doctrinæ ſignis & miraculis confirment. Potius ergo debebant concedi Chriſto, præcipuo & primario Euangelij Miniſtro, omniumque Miniſtrorum capiti.

Digitized by Google

1185 Eſt autem difficultas circa donum linguarum, an aliquando illud exercuerit, ſicut Apoſtoli. Non conſtat hoc ex Euangelio. Credibile tamen eſt, exercuiſſe aliquando, nempè in Egipto, dum puer inciperet loqui, imò etiam in Iudea, ſi aliquando ſè offerebat occaſio loquendi cum hominibus alterius nationis & idiomatis. Apoſtoli enim linguarum varietatem exercuerunt, non ſolum dum erant in alijs nationibus, ſed etiam Hieroſolymis, in Pentecoſte, eo quod ibi adeſſent, tunc diuerſarum nationum viri. Cum Chriſto autem aliquando loquti ſunt viri Gentiles, diuerſæque nationis. Credibile autem eſt in illorum idiomatè fuiſſe eis tunc loqutum.

ARTICVLVS VI.

DE PROPHETIA.

1186 DE hac ſeparatìm Sermonem facio, quia ſpecialem habet difficultatē contra Abulenſem in cap. 11. Numeror. quæſt. 64. aſſerentem; Chriſtum fuiſſe pluſquam Prophetam, non vero ſtrictè Prophetam. Sed contra. Etiam Lucæ 7. vocatur *Propheta magnus*. Et Lucæ 24. dicitur: *Verè Propheta potens in opere & ſermone.* Et licet reſponderi poſſet, hæc non eſſe dicta ab Euangeliſta, ſed eſſe relata ab ipſo, credibile tamen eſt, populum & Diſcipulos euntes in Emaus, ita dixiſſe ex Spiritus ſancti inſpiratione. Prætereà & vrgentius, Deuteronomij 18. dixit Moyſes ad populum: *Prophetam ſuſcitabit Dominus poſt me; qui* textus de Chriſto accipitur in actibus Apoſtolorum, & in virtute huius textus dicebat Populus, quod Chriſtus erat verè Propheta ſperatus, qui venturus erat in mundum. Scriptura autem interpretari debet vt ſonat regularitér loquendo.

1187 Ratione autem prob. vt art. præcedenti. Eſt enim perfectio ſine imperfectione Prophetia. Inſuper

Digitized by Google

Prophetia omninò ſtat: *In prædictione illorum futurorum quæ Propheta ſcit; ignorantur tamen regularitèr ab alijs hominibus viventibus in eodem ſtatu cum Propheta prædicente illa.* Vndè tria requiruntur. Primum, *quod obiectum ſit procul ab his quibus prædicitur.* Secundum, *quod communitèr ab his ignoretur.* Tertium, *quod Prophetans conueniat cum illis in eodem ſtatu.* Chriſtus autem erat vt Viator in eodem ſtatu cum hominibus, quibus prædicebat aliqua myſteria futura, quæ erant procul & ignorabantur ab hominibus regularitèr: ergo erat verè Propheta.

1188 Obijcies 1. Prophetia eſt obſcura & ex parte, atque cum beatitudine incompatibilis: ergo eſt releganda à Chriſto, ſicut fides. Anteced. probat. ex Paulo 1. ad Corinth. 13, dicente: *Ex parte cognoſcimus & ex parte Prophetamus, cum venerit quod perfectum eſt* (ideſt beatitudo) *evacuabitur, quod ex parte eſt.* Confirmatur, quia ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 174. art. 2. ad 3. *Prophetia eſt obſcura & enigmatica, eſtque lucerna ardens in caliginoſo loco, ſicut fides.* Reſp. poteſt ad locum Pauli (& non diſplicet Patri Lugo) nomine prophetiæ poſſe ibi intelligi fidem ipſam; cum aſſentitur obiecto futuro & procul diſtanti; non enim loquitur de Prophetia ſtricta.

1189 Reſp. 2. diſting. anteced. Prophetia de per ſe eſt obſcura, &c. nego anteced. quia abſque obſcuritate poteſt quis noſcere, quæ ab alijs ſui ſtatus ignorantur, regularitèr (licet de per accidens) concedo antecedens; quia cum in hominibus infundatur cognitio prophetica dependentèr à phantaſmatibus & enigmatibus, atque ſimilitudinibus, neceſſe eſt, quod ſit obſcura regularitèr. De hac ergo loquitur Paulus, non de Prophetia Chriſti, quæ alitèr, & alitèr ſciebat. Ad confirmationem conſtat ex dictis.

1190 Obijcies 2. Reſpectu beati nullum obiectum eſt procul, ac per conſequens, nec reſpectu Chriſti, quia omnia videt in Deo præſentia; atque cognitio Prophetica eſt de rebus, quæ ſunt procul: ergo in Chriſto non fuit cognitio Prophetica. D. Thom. quæſt. 7. art. 8. in ſolu-

ſutione ad primum eſt præmittendus reſponſioni. Docuit enim cognitionem Propheticam fuiſſe in Chriſto ipſam viſionem beatam, non quod hæc ſit per ſe ipſam Prophetica (nec eſt Prophetica in alijs beatis, qui non ſunt Prophetæ) ſed Prophetica per accidens, ſumpta denominatione à ſtatu viatoris, viſioni beatæ contingenti. Non ergo dabatur in Chriſto lumen per ſe Propheticum, quia iſtud formalitèr per ſe, fortè eſt obſcurum & enigmaticum, ſicut fides, ſed ipſum lumen gloriæ, vel ſcientiæ infuſſæ (vocatur lumen habitus ipſe) conſtituitur contingentèr Propheticum per denominationem contingentem à ſtatu viatoris & à prædictione ad viatores, prout erat cum ipſis in eodem ſtatu.

1191 Reſpondetur ergo Chriſtum fuiſſe Prophetam, licet videret in Deo quaſi præſentia illa quæ prædicebat. Obiectum enim Prophetiæ non debet eſſe procul reſpectu cognitionis Propheticæ, nec reſpectu prædicentis, ſed procul reſpectu aliorum, cum quibus Propheta conuiuit tale obiectū ignorantibus regularitèr. Vndè beatus noſcens aliqua in Deo à nobis ignorata, ſi reuelaret nobis, adhuc non eſſet Propheta, quia non conuiuit nobiſcum, quibus prædicebat, ſicut conuiuebat Chriſtus, vtrumque ergo ad Prophetam requiritur & quod conuiuat cum his, quibus Prophetat, & quod Prophetet de rebus communitèr ignoratis in illo ſtatu.

1192 Nec obeſt, quod prophetia reſpectu Prophetarum non ſit lumen permanens, ſed tranſiens. Prophetæ enim antiqui non habebant in ſua manu ſemper prophetare, ſed quando illis dabat Deus; atqui lumen gloriæ reſpectu Chriſti, etiam prout denominatum contingentèr à ſtatu viatoris, erat quid permanens: ergo non poterat eſſe reſpectu Chriſti lumen Propheticum, nec viſio beata prophetica. Reſpondeo fuiſſe lumen tranſiens reſpectu aliorum Prophetarum, ſecùs reſpectu Chriſti, cui propter perfectionis infinitum exceſſum debebatur prophetia altiori modò, ac per conſequens permanentèr.

1193 An vero Chriſtus formaret aliquod iudicium

per ſe Propheticum? dubium eſt. Regularitèr enim non formabat, ſed cognoſcebat res prophetatas per cognitionem omninò independentem à phantaſmatibus & enigmatibus, atque ſimilitudinibus. Non deſunt, qui concedant Chriſto aliquando tale iudicium enigmaticum, non tamen formatum à lumine per ſe prophetico, ſed à lumine ſcientiæ infuſæ. Addunt tamen, hoc iudicium per ſimilitudines, licet ſupponeret phantaſmata obſcure in imaginatione Chriſti, Chriſtus tamen operans illud cum aliquali præſuppoſitione phantaſmatis obſcuri, nihilominùs eliciebat clarum, ſupplentè ſcientia infuſa atque emmendante illam confuſionem per ſuam claritatem, ſed res eſt non magni momenti.

1194 Sequitur ex dictis, quod nullus beatus purus eſt Propheta, nec pro beatis, nec pro nobis. Non pro beatis, quia quæ vnus ſcit communitèr, non ignorantur ab alijs beatis, quibus conuiuit; non pro nobis, dum aliqua prædicit nobis, quia nobiſcum non conuiuit. An verò diuinitus, ſiue extraordinariè poſsit vnus beatus eſſe Propheta ex reuelatione Dei aliquid ſpeciale prædicens alijs beatis? Affirmat Arriaga, quia nulla apparet repugnantia. Videantur Lugo diſp.16. à nu. 121. Bernal diſp.31. Arriaga diſp. 33. à num.11. Ioannes à S. Thom. quæſt.12. diſp.13. art.2.

QVÆSTIO XXVI.

DE GRATIA CAPITIS.

ARTICVLVS I.

QVO PACTO CHRISTVS SIT CAPVT hominum.

1195 ESSE caput hominum & totius Eccleſiæ, certum eſt & de fide, quatenùs eſt homo Deus. Patet ex Paulo ad Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput ſuper*

per omnem Eccleſiam. Ad Coloſenſ. 2. *Eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis*. Declaratur. Eccleſia eſt vnum corpus morale, in quo ſunt varia membra inter ſe coniuncta exercentia diuerſa munera iuxtà varios ſtatus, vniunturque inter ſe per vnionem fidei interius & per vnionem Sacramentorum & ceremoniarum exterius. Huius corporis Chriſtus merito eſt caput. Iſtud enim in humano corpore vnitur cum membris & tenet primum locum in illis. Reſident in illo ſenſus omnes, influit in membra vitam & motum, medijs ſpiritibus vitalibus, dirigitque & gubernat eorum motus & operationes. Sic ſe habet Chriſtus reſpectu Eccleſiæ influens in totam eam, gubernāſque per ſuas leges & ſui Vicarij, vt per ſe patet.

1196 Obijcies: ergo Chriſtus erit membrum, quod eſt abſurdum, nam membrum pendet & indiget alijs. Probatur ſequela à paritate corporis humani, & confirmatur, quia Chriſtus eſt pars Eccleſiæ cum alijs vnita; hęc autem eſt membrum. Concedunt ſequelam aliqui apud Gaſparem Hurtado & probant ex Paulo 1. ad Corint. 12. *Vos eſtis corpus Chriſti & membra de membro*, id eſt, de Chriſto. Alij dicunt, Chriſtum vt Deum eſſe caput, & vt hominem, ſiue ſecundum humanitatem, dici membrum, non verò Chriſtus abſolutè.

1197 Reſpondeo. Nego ſequelam cum communi, quia metaphora capitis, non debet tenere in omnibus, ſed ſolum in aſsignatis, non verò independentia ab alijs. Paulus loquitur de ſe, quia Corinthij erant de ipſo Paulo Chriſti membro mediante prædicatione, vel fortè ly, *de membro* ſignificat alios ad quos tenebatur attendere & vnionem cum eis ſeruare, ſicut vnum membrum cum alio.

1198 Quæres 1. An Chriſtus vt homo ſit caput omnium hominum viatorum, ſaltím ad tempus? eſſe caput beatorum, certum eſt, quia perfectè vnitur illis Theologicè per charitatem, influitque perfectam vitam in illos. Secundò eſt certum, non eſſe caput damnatorum,

quia

quia iſti totalitèr ſunt Diaboli membra, nec vniuntur Chriſto Theologicè, cum careant gratia & fide. Vndè Chriſtus non influit adhuc quaſi vitalitèr in illos. Tertiò eſt certum, eſſe caput fidelium iuſtorum quia vniuntur illi per fidem & gratiam, influitque in illos. Quartò eſt certum, eſſe caput in potentia omnium viatorum. Tùm, quia iſti poſſunt conuerti & vniri Chriſto Theologicé, licet nunc infideles ſint, Chriſtuſque eſt in potentia, vt in illos influat. Tùm, quia ad membrum in potentia, nec requiritur actualis vnio, nec actualis influxus, ſed capacitas ex parte capitis & ex parte illius, vt poſsit fieri membrum.

1199 Difficultas eſt, an ſit actu caput ſaltìm ad tempus eorum qui de facto ſunt infideles? Suarez diſp. 23. ſect. 1. affirmat, eo quod iſti aliquem influxum accipiant ex meritis Chriſti, á Chriſto vt capite, nempè aliquas inſpirationes. Gaſpar Hurtadus diſp. 7. difficultate 22. & Bernal hic negant. Tùm, quia actu infideles, non vniuntur cum Chriſto, nec cum Eccleſia: *Vnione morali ſpeciali Eccleſiæ propria*, cuius Chriſtus eſt caput, talis enim vnio ſpecialis eſt donum ſupernum Theologicum, v. g. charitatis, fidei, aut luminis gloriæ, vt declarat optimé Bernal diſp. 22. á num. 3. Propterea *Eccleſia* definitur: *Congregatio fidelium*. Membrum ergo Eccleſiæ eſt, *perſona creata Chriſto Theologicè coniuncta recipiens vitalitèr, vel quaſi vitalitèr influxum à Chriſto in ordine ad bonum ſupernum*. Hoc autem non competit infideli, vt per ſe patet. Nec ſufficit character in hæreticis, vt per illum Eccleſiæ vniantur. Cum enim vnio propria membri Eccleſiæ ſit fides, non ſufficit character, qui non eſt vnio, ſed indelebile ſignum, obligans habentem, vt procuret vniri Eccleſiæ.

1200 Tùm etiam probatur, quia nullam vitam accipiunt ſpecialitèr à Chriſto, vt capite Eccleſiæ modò proprio capitis, qui eſt modus quaſi vitalis ſupponens partes vnitas toti ſpeciali vnione totius, carent enim vita perfecta, motuque ſpeciali charitatis & gratiæ habitualis,

lis. Item carent vita in perfecta fidei, ſpecialiſque motu ipſius: ergo Chriſtus nihil ſpeciale capitis Eccleſiæ poteſt in illos actualiter influere proximè. Confirmatur, quia & ſi Chriſtus præparauerit infidelibus, etiam infantibus in vtero exiſtentibus, remedia ad ſalutem, in multoſq; infidelium actualitèr influat per inſpirationes ſupernas, hoc non præſtat, *vt caput ſpeciale, nec modò proprio capitis Eccleſiæ in membra, nec vitalitèr aut quaſi*, quia non ſupponit illa *vitalitèr vnita corpori*, ſed influit vt prouiſſor & caput gubernatiuum procurans media, vt prius fiant membra. Non enim ad rationem capitis Eccleſiæ ſufficit ſuperioritas ſola, influxuſque ab ipſa, ſed vlterius requiritur vnio membri ſpecialis illius Reipublicę vt talis, vitalitèr aut quaſi, recipientis influxum. Etenim influxus quem pręſtat anima circa alimentum immutando illud, non eſt influxus vt in membrum, ſed potius conatus immutandi illud, vt ſecum illud vniat, faciatque membrum de non membro.

1201 Placet 2. ſententia propter ipſius fundamenta. Latè tamen poſſet Chriſtus dici caput ſumendo iſtud pro gubernatore & legiſlatore. Omnes enim obligare poteſt per ſuas leges, vt Eccleſiam ingrediantur & omnibus in ordine ſuperno prouidere curat ad hunc finem, ſaltèm vt generalis prouiſſor ſupernus, præbens vocationes & auxilia. Et hoc ipſum exercet per ſummum Pontificem Vicarium ſuum. Eſt etiam caput minùs latè reſpectu hæreticorum, quos per Eccleſiam ſpecialitèr vnire poteſt vt ſubditos ratione characteris & obligare inſuper, vt Eccleſiam ingrediantur, eique vniantur. Talis tamen influxus, vt dictum eſt, non eſt propriè capitis in membra formalitèr, ſed ſolum cauſalitèr & vialitèr, nempè vt fiant membra influxus enim capitis alicuius Reipublicæ ſupponit membra vnita cum capite, *vnione illius Reipublicæ propria*, qualis eſt reſpectu Eccleſiæ, non externa communio, vt in alijs Reipublicis, ſed potius interna Theologica vnio.

1202 De fidelibus in mortali exiſtentibus datur ſpecia-

ciale diſſidium inter catholicos, & non deſſunt negantes eſſe abſolutè Chriſti membra. Probari poteſt 1. quia Chriſtus peccatoribus fidelibus nec eſt vnitus vnione charitatis, ſicut iuſtis viatoribus. Nec item vnione fidei (quia ipſe caret illa : ergo non eſt Theologicé vnitus, nec ſpecialitèr caput. 2. Quia peccatores ſunt partes Eccleſiæ ſed mortuæ. Imò potius ſunt membra Diaboli per culpam mortalē vnita, in quæ influit per ſuggeſtiones multa mala : ergo Chriſtus non erit eorum Caput. Conſequentia probatur, quia idem nequit eſſe Caput duplicis corporis oppoſiti, ſicut nec hominis, & bruti.

1203 Tertiò, quia capilli & vngues, etiam ſecundū partem in timiorem corpori, licet ſint partes animalis & hominis eius integrantes pulchritudinem, non tamen ſunt ipſius membra, eo quod non viuant, nec exerceant vitam ſenſitiuam, aut rationalem hominis propriam: ergo ſi peccatores non viuunt vita propria corporis Eccleſiæ, nempé charitate, non erunt membra Eccleſiæ; ſed partes quaſi mortuæ & infructiferæ: Antecedens, nempé, quod capilli non ſint membrum, patet, quia illorum raſſor & evulſor, non dicitur mutilare membrum, nec eſt irregularis. Tandem, quia Eccleſia eſt tota pulchra, Sancta, Immaculata, non habens maculam, neque rugam: ergo nequit componi ex peccatoribus fædiſsimis & maculatis.

ARTICVLVS II.

CHRISTVS EST CAPVT FIDELIVM PECCATOrum. Vbi notabiles illationes & de Redemptione à pura creatura doctrina notanda.

1205 SEd mihi probabilius eſt cum communiſsima ſententia Diui thomæ & recentiorum, peccatores fideles eſſe membra Chriſti, licet imperfectè. Probatur. Tùm, quia Eccleſia eſt *congregatio fidelium*, ſic communitèr definita. Tùm, quia in Evāgelio ſępè introducitur conſtans ex juſtis & peccatoribus, tamquam ſa-

ſagena congregans in ſe piſces bonos & malos, tamquã area habens triticum & paleas, tamquam vinea habens vites fructiferas & infructiferas, & tamqum decem virgines, quarum quinque ſunt prudentes & quinque fatuæ. Ratio autem à priori eſt, quia eo ipſo vniuntur vnione Theologica fidei & in vno obiecto credito, ingreſsi per ianuam viſsibilem Baptiſmi, ſeparatique vt ciues huius Ciuitatis, ab illis qui ſunt extra Eccleſiam.

1206 Confirmatur, quia habitus fidei eſt quædam vita ſuperna ſpiritualis in actu primo, & intrinſeca ita vt ille homo habeat intra ſe principium vitæ ſpiritualis licet imperfecta operatiua vitalitèr & immanentér ſuperne ad operandos actus fidei, per quos diverſificantur veri filij Eccleſiæ ab his qui tales non ſunt, ſed potius ſunt extra illam: ergo ſunt vera Eccleſiæ membra licet imperfecta. Vndè exiſtimo diſtinguendum triplex membrum Chriſti in via. Separatum, mortificatum & perfectè viuum. Separatum ſunt hæretici, quia receſſerunt ab vnione fidei ſuperna in baptiſmo recepta. Iſti nullum habent principium intrinſecum vitæ, quia carent fide ſuperna, quæ inhæreat intrinſicé vitalitèr.

1207 Mortificatum ſunt fideles peccatores, ſicut vites viuentes ad folia producenda & non ad fructus charitatis, Habent enim aliquid vitæ in actu primo, nempé habitum inhærentem fidei, ac per conſequens principium ſe movẽdi ab intrinſeco ad operationem ſupernam propriam filiorum Eccleſiæ, quia tamen carent charitate, nec poſſunt facere fructus vitæ æternæ meritorios, ſunt quaſi membra manca & mortificata, non tamen mortalitér & omnimodè mortua, nec ſunt membra ſeparata, ſed Chriſto vnita, ac per conſequens Chriſtus in illa influens influit vt caput & quaſi vitalitèr & immanentèr intra proprium corpus morale, quia tales influxus manẽt in ſuo corpore & non extra illud, & ſic operatio non eſt tranſiens moralitér, ſed immanens. Tertium membrum eſt viuũ perfectè & abſolutè, quia vnitur Chriſto, quoad ius vitæ æternæ.

No-

Digitized by Google

1208 Nota autem, Chriſtum per duplex munus eſſe caput Eccleſiæ: 1. interius influendo in membra. 2. exterius gubernando. Dum eſſet viator, per ſe ipſum exercebat vtrumque munus, modò vero ſolum primum per ſe ipſum. Ipſe enim influit inviſibilitèr in Eccleſiam, vt corpus ſuum, omnes gratias & dona ſuperna influxu morali principali. Dico morali, quia cauſa principalis phyſica eſt Deus ipſe & ſolus Deus, nam Sacerdotes, etiam ſi phyſice influant vt inſtrumenta phyſica Dei & vt inſtrumenta moralia Chriſti; non autem influunt internè vt caput, etiam ſi Sacerdos ſit ipſe ſummus Pontifex. Secundú munus commiſsit ſummo Pontifici vt Vicario ſuo, nempé externè & viſibilitér Eccleſiam gubernare. Sic vir dicitur caput mulieris, quia dirigit illam quoad externam gubernationem. Vide Martinum Perez diſp. 32. ſect. 1. ſed hoc muneris exercitium vt ſit proprium capitis Eccleſiæ vt Eccleſiæ, exerceri debet ſupra membra vnita.

1209 Nota. 3. non omne corpus morale requirere vnionem internam inter mẽbra ſiue cives & caput Quia quodlibet requirit vnionem proportionatam ſibi. Sed tamẽ Eccleſia habet partem eſſentialem internam, ideò ſpecialitêr requirit vnionem internam & abſque illa influxus non eſt Capitis Eccleſiaſtici vt talis. Vir reſpectu mulieris & Rex reſpectu Reipublicæ contentus eſt vnione externa ſola, ideò dixi, deficiente fide influxum non eſſe capitis Eccleſiæ.

1210 Nota 4. reſpectu corporis Eccleſiæ, vt modò congregata eſt ex hominibus, qui fuerunt peccatores & neceſſe habent accipere à ſuo capite, non ſolum gratiam, ſed remiſsionem peccati per ſatisfactionem condignam, ita Chriſtum eſſe caput, vt nulla pura creatura, quantumvis Sancta, potuerit hoc munus exercere. Potuiſſet autem reſpectu non habentium peccatum. Conſtat hæc doctrina ex diſp. de infinitudine offenſę.

1211 Ex hoc infero, nec potuiſſe de condigno mereri, & infundere in peccatorem gratiam ſanctificantem, ſi non eſſet Deus (vt dixi num. 571.) alias cum gratia ſancti-

cti-

ſtificans ſit remedium culpæ, potuiſſet pura creatura de condigno afferre remedium contra Patres adductos à num.508. Hanc rationem nota valdè, quia multum confirmat dicta num. citato de Chriſti ad redimendum neceſsitate.

1212 Ad argumenta art.1. Reſp.& ad 1.inter Chriſtum ad fideles peccatores iam dari vnionem internam per donum Theologicum, quod ex parte noſtra eſt fides; ex parte verò Chriſti lumen gloriæ. Vtrumque enim eſt principium vitæ intellectiuæ Theologicè & ad intra vniens,in vno obiecto Theologicè cognito.Etiam conueniunt in aliquo externo & viſibili, nempè vno baptiſmatè, aliiſque Sacramentis & ceremonijs à Chriſto in via exercitis & réceptis & modò à peccatoribus.

1213 Ad 2. reſp.peccatores dici mortuos, quatenùs carent vita perfecta, ſiue perfecta participatione Deitatis, ideſt, gratia operatiua fructuum vitæ æternæ, non tamen carent vita imperfecta fidei tamquam membra mortificata. Vndè non eſt inconueniens,quod diuerſimodè ſint ſimul membra Chriſti & Diaboli:illius per fidem, iſtius vero per culpam, quæ ianuam apperit, vt Diabolus influat mille ſuggeſtiones & tẽtationes.Licet autem detur repugnantia, vt idem ſit membrum duplicis corporis oppoſiti; id verum habet in naturalibus, ſecùs in moralibus, vnus enim homo poteſt eſſe ciuis pertinens ad duas civitates oppoſitas ſub diuerſis rationibus.

1214 Ad 3. reſp. peccatores non ſolum eſſe partes ſicut capilli, ſed membra Eccleſiæ, quia licet non viuant vita perfecta,viuunt tamen vita imperfecta membrorum Eccleſiæ propria nempè vita fidei diſponente ad vitam perfectam gratiæ,quæ tamen non reperiuntur in capillis. Adde capillos & vngues, ſi ſecundum aliquam partem ſui viuunt,etiam eſſe membra animalis, quia & vniuntur & recipiunt influxum à capite modo vitali: licet enim non ſint mẽbra reſpectiuè ad irregularitatem,(ſicut nec quantum ad hoc eſt membrum pars carnis viuæ)ſunt tamen quoad rationem dictam vnionis & influxus vitalis.

Ad

1215 Ad 4.reſp.Eccleſiam eſſe ſanctam, non quidem ab omnibus ſuis membris, ſed ſanctam à Sacramentis, ceremonijs,puritate fidei, legibus,in quibus non eſt vlla macula. Quod ſi Patres aliquando excludunt à membris Eccleſiæ fideles peccatores, non ſumunt Eccleſiam pro toto,& integro corpore, ſed ſolum pro præcipua parte, nempè pro congregatione iuſtorum.

1216 Ex dictis Infero 1. Chriſtum reſpectu irrationalium non eſſe caput adhuc ciuile, vel externum, ſed Dominum. Patet, quia vnitur ei vnione adhuc externa ciuili & politica,vt poſsit in illa influere per leges & dirigere per conſilia vt Prælatus ſubditos per rationem obedientes, ſolum ergo eſt reſpectu eorum adminiſtrator & Dominus.

1217 Infero 2. hereticum occultum non manere proprie membrum Eccleſiæ, niſi apparentér & ſolum quoad externam vnionem ceremoniarum & quoad ſubiectionem ad leges Eccleſiæ,quæ non ſufficit ad eſſentialem rationem membri conſtitutiuum. Cum enim Eccleſia non ſit in ſuo conſtitutiuo purè externa (ſicut ſunt aliæ Reſpublicę & Ciuitates) ſed principalius interna, influxuſque Chriſti capitis, principaliùs ſit internus, non erit ſtrictè membrum,vbi deficiat interior vnioTheologica fidei.

1218 Vndè ſi fieret hæreticus ſummus Pontifex per impoſsibile (plures enim impoſsibile docent in materia de fide:Chriſtus enim rogauit pro Petro,ne deficeret fides eius & in eo pro ſucceſſoribus) non maneret ſtrictè membrum Chriſti & Eccleſiæ, licet maneret caput Eccleſiæ (ſecundum quod Eccleſia habet de Republica externa) quoad ſuperioritatem gubernationem, & iuriſdictionem; & quoad omne regimen externum Eccleſiæ & in hoc ſenſu lato etiam membrum. Licet enim inter Pontificem & Eccleſiam permaneret vnio ſubiectionis & ſuperioritatis, cum tamen deficeret interna vnio influxus Chriſti in ipſum quaſi vitalis,non permaneret ſtrictè membrum Chriſti & Eccleſiæ, nec haberet de capite,

Digitized by Google

te, niſi influxum externum prædictum, quem etiam modò habet.

1219 Infero 3. reſpectu hominis, qui eſſet in gratia ante receptionem baptiſmi, Chriſtum fore caput ſtrictè & influentem in illum quaſi vitalitèr; non tamen eſſet membrum Eccleſiæ viſsibilis ſubſtantialitèr perfectè & integrè, quia ad rationem membri Eccleſiæ ſic integram & perfectam requiritur vltra vnionem internam viſsibilis ingreſſus in ipſam per baptiſmi ianuam. Eſſet autem membrum imperfectum à proteſtatione externa fidei.

1220 Pro quo nota: Eccleſiam vt ſic, & vt præſcindit à viſsibili, ſiue vt eſt communis Angelicæ & humanæ, ſolum requirere Theologicam vnionem internam. Vt autem eſt contracta ad humanam & viſsibilem, poſtulat vlterius vnionem ſacram externam inſtar vnionis ciuilis. Pontifex Hæreticus eſſet caput & membrum Eccleſiæ, vt Ciuitas externa eſt; non vero vt Eccleſia eſſentialitèr eſt. Iuſtus vero non baptizatus eſſet membrum Eccleſiæ, vt eſſentialitèr Eccleſia eſt, non vero vt Ciuitas externa eſt.

1221 In veteri lege Chriſtus non ſolum erat caput Synagogæ, ſed etiam illorum iuſtorum, qui extra Synagogam erant fideles, v.g. Sanctus Iob. Vniebantar tamen in vnam ſubſtantialitèr Eccleſiam per internam fidem, & per externam poteſtatem fidei de mediatore, quæ tunc ſufficiebant. Differebant verò à membris ſpecialibus Synagogæ propter Sacramenta & ceremonias iſtius, ad quas non tenebantur venire, quia Synagoga vt talis erat Eccleſia particularis. Fideles autem nunc, qui ſunt fideles ante Baptiſmum, tenentur ad Eccleſiam per Baptiſmũ venire, quia hæc eſt Eccleſia vniuerſalis, extra quam non eſt ſalus pro volentibus manere extra illam.

1222 Infero 4. quando influxus eſt ad tollendum peccatum in purè infideli, non eſſe influxum capitis in actu, ſed in potentia, & ad hoc vt fiat caput eius in actu; quod fiet ſuppoſita infidelis conuerſione. Quando vero

Digitized by Google

iam ſunt vnita per donum Theologicum, iam eſt influxus capitis in actu. Nota autem, quod ſolus Chriſtus eſt caput ſupremum Eccleſiæ quoad influxum interiorem; Pontifex enim ſolum eſt caput Eccleſiæ influens quoad exteriorem gubernationem, & ſi aliquatenùs quoad interiorem, non per ſua merita, ſed quatenùs applicat merita Chriſti: per ſua enim ſi aliquid alijs membris communicat, non eſt per modum ſuperioris & capitis, ſed per modum commembri, ſicut & alij iuſti, impetrando.

1223 E contra verò Lucifer eſt caput malorum & ſupremum caput, tàm dæmonum, quàm infidelium, quia quoad malitiam vnitus cum illis tenet primum locum, influitque in homines inducendo ad peccatum, vel exẽplo, vel ſuaſione & quoad mala omnes gubernat poteſtate tentandi ſibi à Deo permiſſa; Antichriſtus etiam erit caput, non omnium, ſed plurimorum hominum ſui temporis, accipiens à Domino poteſtatem, vt dicitur in Apocalipſi de illo ſignificato in beſtia: erit enim ſuperior malitiâ, eoſque ad malum inducet & gubernabit. Nec eſt inconueniens eidem Reipublicæ aſsignare duo capita, quando ſunt ſubordinata, vt Pontifex ſubordinatur Chriſto vt Vicarius eius, & Antichriſtus Lucifero.

1224 Quæres: quomodò Chriſtus ſit caput hominum, an ſolum ſecundum animam? Reſp. Chriſtum vt hominem ſumptum ſecundum animam & corpus in concreto eſſe caput hominum ſumptorum etiam ſecundum animam & corpus; ita ſententia communis cum D. Thoma art. 2. Probatur, quia Chriſtus vt homo per merita illa, quæ elicuit in anima & conſumauit in corpore, v. g. per mortem & paſsionem, meruit hominibus non ſolum dona pertinentia ad animam hominis, ſed etiam pertinentia ad corpus, v. g. dotes corporis glorioſi, vt conformentur ipſi Chriſto glorioſo per ſimilitudinem dotum in Patria & etiam per ſimilitudinem in via in Baptiſmo, alijſque Sacramentis & ceremonijs viſsibilibus. Sic verificatur vnio Eccleſiæ cũ Chriſto capite in inviſibilibus,

bus, & viſsibilibus. Reſpectu autem primorum parentum in ſtatu innocentiæ etiam Chriſtus fuit caput, quia cum fuerit decretus Redemptor ante omnes creaturas, quidquid iſtæ habuerunt, per meritum Chriſti habuerunt.

ARTICVLVS III.

AN CHRISTVS SIT CAPVT ANGELORVM?

1225 CErtum eſt apud omnes eſſe. Patet, quia ad Coloſenſ. 2. dicitur: *Ipſe eſt caput omnis Principatus & poteſtatis.* Per quos intelliguntur Angeli. Confirmatur ex Auguſtino Serm. 3. in Pſalm. 33. Vbi hæc habet verba: *Caput noſtrum Chriſtus eſt, corpus capitis illius nos ſumus, numquid ſoli nos? omnes qui ab initio mundi fuerunt iuſti, adiunctis etiam legionibus Angelorum, vt illa vna Ciuitas fiat ſub vno Rege.* Huc vſque Auguſtinus. Ratio autem eſt, quia noſtra Eccleſia & Angeli ſunt idem corpus & vna Eccleſia, vnumque ouile iuxtà illud: *Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & fiet vnum ovile & vnus Paſtor.*

1226 Atqui eadem Eccleſia, idemque corpus debet habere vnum caput, vnumque ovile eundem Paſtorem: ergo Chriſtus eſt Angelorum & hominum caput. Propoſitio maior confirmatur vlterius. Cum enim Angeli ſint vniti Chriſto per vnionem Theologicam luminis gloriæ, influatque in ipſos plura dona ſuperna, ſaltim gloriæ accidentalis reuelationum & aliarum gratiarum, eo ipſo verificatur, quod illi ſint membra, Chriſtus autem ſit caput. Dum dixi facere Angelos cum Eccleſia noſtra idem corpus, eandemque Eccleſiam, intelligendum eſt quantum ad ſubſtantialem vnionem inviſsibilem. Non enim vniuntur nobiſcum quantum ad viſsibilem & exteriorem vnionem Sacramentorum & ceremoniarum.

1227 Certum eſt 2. Chriſtum quatenùs Deum reduplicatiuè eſſe caput Angelorum. Conſtat, quia Deus eſt

Digitized by Google

caput Chriſti, vt inquit Apoſtolus: ergo Deus obtinet primum locum, ſiue locum capitis reſpectu Chriſti: ergo multò melius reſpectu Angelorum, in quos influit mediante Chriſto. Ratione autem probatur, quia Deus eſt infinitè ſuperior Angelis & vnitus cum ipſis per ſimilitudinem Theologicam in Sanctitate & viſione Dei, quam Deus habet per eſſentiam, & illi per participationem, influitque in eos influxu naturali & ſuperno: ergo eſt eorum caput.

1228 Maior difficultas eſt de Chriſto vt homine. Affirmo cum communi ſententia. Ita Suerez & alij contra Bonauenturam & paucos alios. Conſtat 1. ex 1. ad Epheſios, vbi Apoſtolus dicit de Deo reſpectu Chriſti: *Suſcitans illum à mortuis & conſtituens ad dexteram ſuam in cœleſtibus ſuper omnem principatum poteſtatem, &c. Omnia ſubiecit ſub pedibus eius & ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam.* Vbi Sermo eſt de Chriſto vt reſuſcitato & conſtituto ad dexteram & dato pro capite omnis Eccleſiæ. Hæc autem conueniunt Chriſto vt homini in concreto, id eſt, huic ſuppoſito Chriſti vt talis, & vt reduplicantis ſupra hominem Deum. De qua reduplicatione num. 54. Nomine autem omnis Eccleſiæ intelligitur vnum corpus mixtum, vt claudens Angelos & homines, quia ſine illis non eſt omnis Eccleſia.

1229 Eſt autē vnius corporis vnū morale caput, vt iā dictum eſt, præcipuè quando membra ſumpta formalitèr in ratione conducenti ad eſſe membri ſe habent eodem modò, nempè in ratione perſonæ intellectualis Theologicè vnitę in ordine ad idem obiectum cognitum & amatum, atque ad eundem finem ſupernum, nempè beatitudinem. Totum hoc confirmatur, quia vt omnes affirmant cum D. Dioniſio cap. 1. de Cœleſti Hyerarchia: Chriſtus influit in Angelos eos illuminando ſpecialitèr. Inſuper imperat eis circa Eccleſiæ militantis adminiſtrationem & hominum cuſtodiam, eſtque Angelos iudicaturus ſecundum ea, quæ ad hoc munus ſpectant, vt docet D. Thom. quęſt. 58. art. 3. quod intellige de iudicio

ap-

approbatiuo: ergo eſt caput eorum.

1230 Eſt tamen alia difficultas, nempè quid influat in Angelos Chriſtus vt caput? Sententia docens Chriſtum fuiſſe decretum poſt peccatum Adæ abſolutè præuiſſum, ac per conſequens poſt Angelos, conſtantèr tenet non potuiſſe illis mereri gratiam & gloriam ſubſtantialem, ſed ſolum accidentalem. Sufficit autem meruiſſe hanc, vt verificetur ſuficientiſsimè capitis influxus. Iuxtà noſtra autem principia de primo decreto Chriſti Redemptoris ante Angelos decreti, dicendum eſt, influxiſſe in Angelos, etiam gratiam & gloriam ſubſtantialem, eſſeque ſaluatos per Chriſtum & ex meritis ipſius.

1231 Licet enim non fuerint redempti, nec habuerint ab ipſo gratiam ſanatiuam, ſicut nos: Nec redemptionem præſeruatiuam, ſicut Beatiſsima Virgo (non enim erant obnoxij & obligati debito contrahendi peccatum adhuc remoto) habuerunt tamen gratiam ſaluatiuam, vt non peccarent cum poſſent. Vndè D. Bernardus Homilia de Circuncifione dixit ſuper illud Lucæ: *Vocatum eſt nomen eius Ieſus, quod vocatum eſt ab Angelo, &c. Idem quippè & hominis Saluator & Angeli, ſed hominis ab Incarnatione; Angeli verò ab initio creaturæ.* In initio ergo Chriſtus vt Saluator & vt Iesvs influebat iam in Angelos ſubſtantialem gratiam & gloriam.

1232 Obijcies 1. Chriſtus non eſt eiuſdem naturæ cum Angelis: ergo nec caput. Nego conſequentiam. Tùm quia alias nec Deus eſſet caput. Tùm, quia Angeli inferiores non haberent caput, quia ille qui eſt ſupra ipſos diuerſæ eſt naturæ ſpecificæ: diuerſitas enim iſta naturarum ſe habet materialitèr ad rationem membri & capitis formalem, nempè ad vnionem Theologicam & influxum.

1233 Obijcies 2. Contra influxum gratiæ & gloriæ ſubſtantialis. Chriſtus non meruit alicui, niſi per Crucem, per quam fuit Redemptor. Angelorum autem non fuit Redemptor, nec pro illis mortuus eſt. Sed reſponde-

tur ex dictis (relicta aliorum ſolutione dicentium, meritum Chriſti pro Angelis non fuiſſe per mortem, ſed per amorem Dei, vel alios actus) Chriſtum duplicem gratiam meruiſſe creaturis rationalibus, vnam redemptiuam, alteram ſolum ſaluatiuam. Illa eſt ſanatiua; ſecùs iſta. Vtramque meruit Chriſtus per mortem vt ſaluator, ſed non vtramque vt Redemptor, & ideò non dicitur mortuus niſi pro redemptis, qui rei mortis erant. Meruit ergo Angelis gratiam ſaluatricem per Crucem, ſicut & nobis, licet abſque denominatione redimentis & morientis pro ipſis.

1234 Replicabis: Virginis Chriſtus eſt Redemptor & mortuus pro ipſa, licet ſolum meruerit gratiam ſaluatricem: ergo idem eſſet de Angelis, ſi ipſis iſtam meruiſſet. Nego antecedens, quia Virgini meruit gratiam etiam redemptricem; præſeruatiuam tamen à debito peccandi in Adam, ſaltìm remoto. Angeli autem non habebant debitum peccandi, licet haberent potentiam, ideò non dicitur Redemptor illorum præſeruatiuus, licet aliqui fortè non renuerent rationem Redemptoris præſeruatiui reſpectu eorumdem.

1235 Obijcies 3. Angeli habuerunt gloriam ab initio: homines autem non ſunt glorificati, niſi per mortem Chriſti: ergo, quia homines habent gloriam eſſentialem per mortem Chriſti. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia homines erant debitores per peccatum carendi gloria. Ideò congruum fuit, vt pro ipſis glorificandis expectaretur perfecta & re ipſa exhibita ſolutio & ſatiſfactio pro debitis, vt haberent gratiam conſumatam. Sicut Sacramenta veteris legis non cauſabant ex opere operato gratiam ſanctificantem, ſed hæc perfectio cauſandi, reſeruata eſt Sacramentis nouæ legis, quando iam ſatisfactio Chriſti erat re ipſa exhibita, vel propè exhibita, quod non habet locum in Angelis, pro quibus Chriſtus licet meruerit; non tamen habuit debita, quæ pro eis ſatisfaceret. Sicut autem Patribus Antiquis meruit Chriſtus gratiam non conſumatam ante exhibi-

tum

Digitized by Google

tum meritum, ita & potuit mereri Angelis gratiam conſumatam.

1236 Ex dictis infero, gratiam & dona data primis parentibus in ſtatu innocentię fuiſſe ex meritis Christi, cum iam ante ipſa decreta in executione eſſet præuiſſus Redemptor.

ARTICVLVS IIII.

QVÆNAM GRATIA SIT IN CHRISTO gratia Capitis.

1237 DVplex eſt in Chriſto gratia, nempè gratia vnionis & habitualis. Difficultas eſt, quænam earum ſit ratio formalis, per quam Chriſtus conſtituitur in ratione capitis? Prima ſententia ait, eſſe gratiam habitualem. Tribuitur D. Thom. & alijs. 2. Vnionem hypoſtaticam. Ita Vazquez. 3. Aggregatum ex vtraque, ita Suarez. 4. Aggregatum ex vnione & voluntate Dei decernente, vt Chriſtus ſit caput. Ita Bernal & alij Recentiores. Præmittendum tamen eſt, ſermonem poſſe eſſe, vel de ratione formali mouente Deum, vt Chriſtum conſtituat caput; vel de ratione formali, per quam in ratione capitis conſtituitur. His poſsitis.

1238 4. Sententia probari poteſt quoad vtramque partem. Quoad primam, nempè gratiam vnionis; non vero habitualem ſe habere vt rationem primam mouentem Deum vt Chriſtum faceret caput. Probatur. Tùm, quia ius Chriſti ad hanc dignitatem principaliſsimè fundatur in vnione, per quam erat homo Deus. Tùm, quia poteſtas influendi in membra requirebat merita infinita ex parte Chriſti. Et hoc fundatur in vnione. Tùm denique, quia antecedentèr ad gratiam habitualem & in priori ad illam, iam erat decretus Chriſtus caput: ergo propter gratiam vnionis. Antecedens probatur, quia decretus fuit propter redemptionem, vt reſtauraret homines & influeret in ipſos auxilia ad ſalutem. Si ergo

gratia habitualis decreta eſt pro poſteriori, tamquam proprietas vnionis & intuitu vnionis, & vt faceret merita, quibus redemptionem perficeret, pro priori ante gratiam habitualem iam erat Redemptor & caput.

1239 Secunda pars, nempè quod ratio formalis, per quam Chriſtus conſtituitur caput hominum eſt voluntas Dei ita ſtatuens ex motiuo vnionis. Probatur, quia gratia vnionis & habitualis, ſe ſolis non determinant Chriſtum ad rationem capitis: ergo aliquid aliud, nempè voluntas Dei, quæ eſt forma tollens formalitèr illam indiferentiam. Antecedens probatur, nam ſi tres diuinæ perſonæ aſſumerent tres humanitates cum gratia habituali prædicta, nulla earum trium eſſet caput Eccleſiæ ſupremum (non enim poſſent omnes eſſe caput, quia vnū corpus cum triplici capite, & triplici voluntate, eſſet monſtruum) nec aliquis illorum hominum per ſe eſſet caput, quia non eſſet maior ratio vnius, quam alterius: ergo ſola vnio hypoſtatica cum gratia habituali non imbibit conſtitutiuum capitis: ergo ad hoc vt homo Deus ſit caput, præter has gratias requiritur aliqua alia forma determinans.

1240 Hæc ergo eſt voluntas Dei ſtatuens, vt Chriſtus influat & gubernet creaturas ſibi Theologicè vnitas. Vndé ſicut Sacramenta Eccleſiæ in ratione Sacramenti non dicunt ſolum ſpecies (v.g. in Euchariſtia) & Chriſtum, quia poterat vtrumque reperiri, quin eſſet ſignum conſtitutiuum gratiæ, nec Sacramentum; & proptereà præter vtrumque claudit formalitèr & eſſentialitèr in obliquo inſtitutionem, ſiue voluntatem Dei; ſic in Chriſto ratio capitis ob eandem rationem. Sed dices cum Vazquez, gratiam vnionis eſſe talis naturæ, vt ex vi & natura ſua conſtituat Chriſtum dignum, vt ſit caput & Redemptor. Sed contra ait Bernal, quia hoc ſolum probat, eam conſtituere Chriſtum in ratione capitis fundamentalitèr non vero formalitér, niſi accedente volitione diuina auferente illam indifferentiam ſupra poſitam.

His

1241 His videtur addendum, gratiam habitualem eſſe de integritate capitis connaturalitèr ſumpti. Probatur, quia caput ſic ſumptum eſt potens connaturalitèr influere in membra; hoc habet Chriſtus ratione gratiæ habitualis tamquam influentis phyſicè in actiones meritorias, & ratione vnionis tamquam infinitè dignificantis illas. Vndè licet ſola vnio ſiue Chriſtus ſubſtantialitèr ob dignitatem vnionis ſit finis mouens Deum, vt det ipſi dignitatem capitis, tamen denominatio capitis, ſaltìm connaturalitèr potentis influere, non competit Chriſto præcisè ratione vnionis, ſed quatenùs completur in ratione principij operatiui per gratiam habitualem. Vndè creditur, quod vtraque ſe habet quaſi fundamentalitér ad denõminationem capitis formalitèr reſultantem & conſtitutam ex volitione Dei.

1242 Aſſero 1. gratia habitualis non integralitér, ſed formalitèr pertinet ad rationem capitis, licet requirat gratiam vnionis; tamen caput per gratiam habitualem ſummam Chriſti formalitèr conſtituitur. Ita docet D.Thom. art.5. hic. Probatur. Per illam gratiam conſtituitur formalitèr in ratione capitis, *quæ eſt formalitèr virtus influendi*, & per quam magis participat ſimilitudinem ſubſtantialem capitis naturalis humani reſpectu membrorum; ſed talis eſt gratia habitualis: ergo per illam conſtituitur formalitèr. Maior patet, quia caput myſticum ſolum eſt caput per ſimilitudinem & metaphoram & tanto erit perfectius, quanto magis aſsimilatur capiti naturali humano. Minor autem probatur, quia caput hominis eſt pars ipſius hominis vniuocè conueniẽs cum reliquis partibus corporis, cum quibus conuenit homogeneè in ratione ſubſtantiali eſſendi: omnes enim partes ſunt ſubſtantialitèr eiuſdem naturæ ſpecificæ & caput ſolum ſuperaddit ſupra membra conditiones ſpeciales capitis. Hoc conſtat in corpore humano, vbi caput & membra non differunt in ratione formali ſpecifica, nempè anima rationali, ſed ſolum differunt quoad organa & accidentia; quæ omnia ſe habent quaſi accidentalitèr

com-

comparatiuè ad ſubſtantialem vnionem & homogeneam conſtitutionem ſpecificam talium partium.

1243 Vndè caput vniuocé conuenit cum membris ſpecificè & ſubſtantialitèr, licet ſuperaddat rationem influendi. Modò ſic, Chriſtus non ſecundum vnionem hypoſtaticam, ſed ſecundum gratiam habitualem conuenit ſubſtantialitèr & vniuocé (vniuocatione naturæ in ordine ſuperno, ſiue ſuper naturæ) cum hominibus & Angelis: ergo hæc præcipué & formalitér erit gratia capitis. Minor patet, quia, vt ſæpè dictum eſt, quod præſtat anima in ordine naturali, præſtat gratia habitualis in ordine ſuperno, & quia in ea conueniunt homines & Angeli ad ordinem ſupernum eleuati, ſumus eiuſdem naturæ in ordine ſuperno, non ſolum inter nos, ſed cum Chriſto.

1244 Confirmatur, quia Chriſto tribuenda eſt quanta ſit poſsibilis perfectio capitis: ergo tribuenda eſt ratio vniuoca cum membris. Sicut reperitur in corpore humano, & ſic eſt caput vniuocè. Dixi vniuocè, nam licet Deus ſit caput creaturarum rationalium, quia tamen non ſunt eiuſdem naturæ niſi participabilitèr & analogicè, non eſt caput vniuocum cum membris, nec poteſt eſſe, ſicut poteſt Chriſtus, quia habent conuenientiam vniuocam in natura.

1245 Requiritur autem præter conuenientiam ſubſtantialem cum membris ad rationem capitis, quod concurrant alię conditiones. Iſtæ ſunt ſuperioritas, eius perfectiones, & *virtus influendi in membra*; ſed hæ conditiones iam conueniunt gratiæ habituali Chriſti, ſi ſupponatur vnio hypoſtatica: ergo talis gratia poteſt eſſe formalitèr gratia capitis. Minor patet, quia gratia habitualis Chriſti inter omnes habituales eſt in primis tam perfecta & plena, quaſi Deus non eſſet daturus gratiam alijs, & propter eà dicitur, quaſi vnigeniti, plenitudo iſta gratiæ, Ioannis 1. Inſuper eſt *virtus influendi* in membra, quia eſt forma & principium, *quo* Chriſtus eliciebat operationes meritorias: & ideò dicitur quod de eius pleni-

tu-

Digitized by Google

tudine omnes accepimus; etenim *Chriſtus non alitèr influit in membra, nec alitèr de eius plenitudine accepimus, niſi quatenùs fecit actus meritorios pro nobis, ſed tales actus fecit per gratiam habitualem, tamquam per virtutem & principium formale operatiuum*: ergo ipſa eſt virtus, ſiue principium influendi.

1246 Quia tamen, vt dixi, ad rationem capitis requiritur eminentia & ſuperioritas comparatiuè ad membra, hæc competit illi gratiæ ex eo quod ſit gratia Chriſti & proprietas vnionis, quam ſupponit, nam ex hoc capite gratia habitualis Chriſti reſpectu membrorum non ſolum habet exceſſum intenſiuum & entitatiuum ſupra gratias aliorum, qui non ſufficit pro ſuperioritate propria capitis, ſed vlterius habet ſuperioritatem quamdam ad alios tamquam Princeps & Rex, & propterea dictum eſt, gratiam vnionis prærequiri, vt gratia habitualis Chriſti ſit gratia capitis.

1247 Aſſero 2. gratiam vnionis etiam pertinere formalitèr proximè & immediatè ad rationem gratiæ capitis, ſed non tamquam ratio influendi, ſicut ipſa gratia habitualis in opera Chriſti, ſed tamquam ratio formalis & immediata dignificandi ipſa merita Chriſti. Declaratur hoc: nam in hoc ſenſu æque primo & formalitèr ingreditur rationem influendi moralitèr (licet non efficientér, ſicut gratia habitualis) formalitèr dignificatiuè. Patet, quia Chriſtus non alitér influit in membra, niſi quatenùs eſt merens infinitus: non enim influit phyſicè & formalitèr in gratias membrorum, ſed mouendo Deum, vt illas nobis communicet; atqui merita Chriſti infinita in ratione meriti æque primo indigent forma dignificante, ac principio phyſicè influente: ergo vtraque gratia, licet diuerſimodè & in diuerſo genere, ingreditur gratiam capitis, ſiue eſſentialia requiſita capitis. In hoc ſenſu diximus alibi principium ſatisfactionis in Chriſto in diuerſo genere coaleſcere ex humanitate & Verbo.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

ARGVMENTA.

1248 DIces, iuxtà hæc principia etiam gratiam Pauli poſſe eſſe gratiam capitis, quia eſt perfectio eminens & influens per ſua merita, & idem de gratia cuiuslibet iuſti eminentis. Reſp. negando, quia gratia Pauli, licet ſit eminens eminentia intenſionis & perfectionis; non tamen eminētia ſuperioritatis, quia nullum ius habet formale, aut radicale, vt ſit ſuperior alijs, ſicut habet illud gratia Chriſti, non propter intenſionem & plenitudinem entitatiuam, ſed propter modum habendi illam, nempè propter ius vnionis hypoſtaticæ, cui debetur ratione ſuæ dignitatis tamquam proprietas, & debetur ſuperioritas ſupra homines & Angelos. Vndè Paulus hodie dum influit per ſua merita, influit per modum rogantis & de congruo, non vero per modum præcipientis condigne & de iuſtitia merentis nobis, ſicut meretur nobis Chriſtus.

1249 Dices 2. gratia habitualis ſecūdum ſe eſt Chriſto ratio conueniendi cum membris: ergo non conſtituit caput, quod debet diuerſificari à membris. Reſpondetur diſtinguendo conſequens: Se ſola, concedo; ad iunctis alijs conditionibus, nego. Etenim in homine caput & membra eiuſdem ſubſtantiæ ſunt: quodlibet enim componitur ex eadem materia prima & anima rationali: diuerſitas autem ſumitur à quibuſdam requiſitis & diſpoſitionibus, v. g. ab organis vt conditione, per quæ poſſit munus capitis pars præcipua exercere, ſic in Chriſto gratia capitis in ratione ſubſtantiali gratiæ & virtutis merendi eſt eiuſdem ſubſtantiæ cum gratia membrorum, quin habeat aliam ſubſtantiam ad influendum; benè vero vnionem ad dignificandum, aliaſque capitis conditiones.

1250 Dices 3. poteſt Chriſtus vtramque habere gratiam, nempé habitualem & vnionem, quin eſſet caput & ſa-

ſatisfactor pro hominibus: ergo caput ſtat in alio. Reſp. concedendo antecedens de ratione proxima capitis (licet ſemper haberet ius in ſua dignitate fundatum, vt fieret caput, ſaltim quando ipſe ſolus eſſet homo Deus & non alia perſona diuina) eget ergo aliquo alio, non quidem per modum nouæ gratiæ & virtutis ſubſtantialitèr, ſed per modum conditionis & requiſiti, v. g. voluntate diuinâ conſtituente Chriſtum fideiuſſorem & caput: & tunc poſsita hac conditione, gratia ipſa habitualis, iam ſupponens vnionem, ſine noua alia gratia eſt virtus ad exercenda munera capitis. Etenim eo ipſo haberet ſuperioritatem, perfectionem, & virtutem, iuſque infinitè merendi & influendi pro nobis, imò & Patrē obligandi.

1251 Sic gratia habitualis apud plures, licet requirat vt conditionem voluntatem Dei adoptandi extraneū, tamquam proprium, eſt per ſe ipſam ratio formalis intrinſecé inhærens conſtitutiua filij adoptiui in nobis abſque noua forma. Dixi formalis non totalis reſpectu filij. Sic etiam ſcientia legum, quæ reperitur in aduocato eſt per ſe ipſam peritia iudicandi, quando iſte iam præſupponitur eleuatus voluntate Regia ad munus & officium Iudicis, étiam ſi non addatur alia peritia. Officium enim eſt quaſi fundamentum, vt peritia illa lègum ſit ſcientia iudicandi. Similitèr igni per applicationem nihil additur de virtute comburendi, ſed ſolum de conditione ſine qua non poteſt proximè comburere. Qua tamen poſsita, per ſe ipſam eſt virtus exercens comburendi munus; ſic in grâtia capitis, habitualis ſe habet, poſsita voluntate Dei faciente fideiuſſorem. Confirmatur, quia per gratiam habitualem, ſuppoſita vnione & voluntate Dei conſtituente Chriſtum fideiuſſorem, Chriſtus eſt principium vniuerſale libere & immanentèr operans ſua merita non vero per voluntatem, quæ quid extrinſecum eſt reſpectu Chriſti; non ergo voluntas Dei erit virtus, ſiue gratia propria capitis, cum per iſtam nequeat phyſicè libere exercere ſua merita per quæ, tamquam per media moralia, influat in membra.

Vn-

DISTINCTIO VI.

DE MVLTIPLICI SCIENTIA Chriſti.

MVLTIPLEX eſt ſcientia, de qua diſputatur, an & quomodo fuerit in Chriſto? nempè ſuperna in ſubſtantia per ſe infuſa. 2. Naturalis in ſubſtantia per ſe infuſa, quia licet ſit naturalis, habet ex ſe operari independenter à phantaſmatibus inſtar Angeli, vel animę ſeparatæ. 3. Per ſe adquiſibilis, id eſt, nata ex ſe adquiri per proprios actus (ſiue de facto & de per accidens fuerit infuſa ſicut Adamo, ſiue non.) 4. eſt experimentalis quæ per ſenſuũ experientiam adquiritur. Vltima eſt ſcientia beata, ſiue viſio beatifica.

QVÆSTIO XXVII.

DE SCIENTA CHRISTI BEATA.

ARTICVLVS I.

ALIQVIBVS PRÆMISSIS SCIENTIA BEATA adſtruitur.

1255 PONO primò tamquã de fide, vel fere: fuiſſe in intellectu Chriſti cognitionem, ſiue operationem creatam diſtinctam à ſcientia increata Verbi. Patet; tùm, quia concilia contra Monotelitas ſæpè aſſerunt, manſiſſe in Chriſto non ſolum duas naturas, ſed

Digitized by Google

etiam vtriuſque naturæ proprietates, & operationes. Tùm, quia ſicut conſtant ex Euangelio in Chriſto triſtitia & timor qui ſunt operationes ſolius voluntatis creatæ, ita conſtant oratio, admiratio, & alij actus ſolius intellectus creati.

1256 Statuo ſecundò, fuiſſe in Chriſto ſcientiam per ſe infuſſam in ſubſtantia ſuperna. Patet, quia ſi datur in beatis ad ſupernas nouas operationes (ad quas requiritur noua ſuperna cognitio dirigens, quæ non poteſt eſſe viſio beata, cũ iſta ſit invariabilis) multò melius ad amorem Dei meritorium dabitur in Chriſto; & quia etiam fuerint in illo nouæ operationes ſupernæ voluntatis & intellectus. Sed de hac ſcientia latè quæſt. ſeq.

1257 Statuo tertiò, etiam fuiſſe in Chriſto ſcientiam naturalem per ſe infuſſam. Probatur. Tùm, quia hæc ſcientia eſt magna perfectio intellectus naturalitèr ſumpti, ſiquidem per eam noſcuntur obiecta naturalia, modò multò perfectiori, & adinſtar Angeli. Tùm, quia per nullam aliam ſcientiam naturalem poterat Chriſtus cognoſcere eſſentiam Angeli & intuitiuè in ſe ipſo. Inſuper quia hæc ſcientia non repugnàt cum alijs.

1258 Aliqui tenent, talem ſcientiam reſpectu Chriſti eſſe ſupernaturalem quoad modum, cum ſit propria animæ ſeparatæ, & non conueniat animæ vnitæ: huic enim debetur cognitio ſolum dependens à phantaſmatibus. Sed ſi ſermo ſit reſpectiuè ad humanitatem ſecundum ſe, benè dicũt, ſecùs reſpectiuè ad illam vt vnitam Verbo. Sic enim ei ratione vnionis omnis perfectio eſt debita.

1259 Statuo quartò, fuiſſe in Chriſto ſcientiam per ſe adquiſitàm. Ratio eſt, quia talis ſcientia eſt perfectio intellectus vt naturalitèr operatiui dependentèr à phantaſmatibus. An autem eam habuerit per infuſionem à primò inſtanti vt Adamus, an vero per adquiſitionem & per propria exercitia, infrà dicemus. Solum aduerto, obiectum huius ſcientiæ eſſe aggregatum omnium veritatum naturalium ſpectantium ad omnes ſcientias natu-

Digitized by Google

turales v.g. Metaphyſicam, phyſicam, &c. & ad intelle-ctum naturalem perfectiſsimum prout in carne, qualis erat intellectus Chriſti. Vndè erat ſummus phyſicus, ſummus Metaphyſicus, &c.

1260 Tandem ſtatuo, fuiſſe in Chriſto ſcientiam experimentalem ab ſpeciebus per ſenſuum miniſterium acceptis. Vndè dixit Paulus de Chriſto, quod didicit ex ijs, quæ paſſus eſt, obedientiam. An autem experimentalis diſtinguatur à ſcientia per ſe adquiſita? Infra de hoc aliquid.

Adde ad ea quæ num. 1258. conceſsimus, nempè ſcientiam infuſam naturalem ad cognoſcendum Angelum eſſe ſupernaturalem quoad modum reſpectiuè ad humanitatem Chriſti ſecundùm ſe; ſecùs reſpectiuè ad illam vt vnitam Verbo, quia ratione vnionis omnis perfectio ei debita eſt: Adde, inquam, etiam eſſe debitam attento ſtatu Beatifico eleuante animam ad operandum plura independentèr à corpore, vt per illam ſcientiam ſine dependentia à phantaſmatibus ſubſtantias ſpirituales in ſe ipſis cognoſcat.

1261 Difficultas autē huius articuli propria eſt de ſciētia beata. Sed certū eſt habuiſſe illam, ideſt, claram Dei viſionē. Eam habuiſſe ſaltim poſt mortem eſt de fide, quia eam habent omnes homines ſtatìm poſt mortem, ſi nullo reatu culpæ aut pœnæ detineantur. Item habuiſſe eam ante paſsionem & mortem eſt ita certum, vt contrarium ſaltim ſit temerarium & errori proximum. Vt docet Suarez: imò eam habuiſſe à primò inſtanti ſuæ conceptionis, Patres & Theologi conſentiunt; quia cum eſſet ſubſtantialitèr filius Dei, ratione illius ipſi debebatur iſta perfectio, vt eius anima eſſet perfectè beata.

1262 Obijci poteſt 1. ex Scriptura, Chriſtum propter paſsionem intraſſe in gloriam ſuam. Reſp. ſermonem eſſe, non de gloria animæ, ſed corporis & exaltatione ſui nominis. 2. In eius voluntate fuiſſe maximam triſtitiā, & verum metum ante paſsionem. Ex veritate enim iſtorum actuum probauit ſexta Synodus dari in Chriſto ve-

ram voluntatem creatam. Hæc autem incompoſsibilia ſunt in eadē potentia voluntatis cum ſummo gaudio; atqui ſi ante paſsionem haberet viſionem beatam, non poſſet non habere ſummum gaudiū, quia neceſſario ſequitur ex illa: ergo non habebat viſionem beatam. Reſpondetur ex ſententia D. Thom. quam optimè explicat & ſequitur noſter Cornejo, & etiam tenet Suarez, non eſſe incompoſsibilia diuinitus, quādo ſunt de diuerſis obiectis (imò nec de eodem ſub diuerſis motiuis) ac per conſequens non habent eſſentialem oppoſitionem, ſed connaturalem: Ratione nempè effectuum, quos ſecundario cauſant naturalitèr, nempé quietis & anxietatis, quorum primus impediri potuit à Deo, vt triſtitia ſuos effectus ſortiretur comprimendo cor, quod gaudium laxare ſolet naturalitér.

1263 Tertiò poteſt obijci: Eſſe beatum & viatorem opponūtur, ſed Chriſtus vſque ad mortem fuit viator vt mereretur: ergo non beatus. Maior probatur, quia beatus in termino eſt, & viator in via; ſed repugnat idem nō reproductum eſſe in via & termino ſimùl: ergo. Nego maior. Ad probat. nego minor. quia non repugnat per diuerſos actus intentionales; quia hoc non eſt eſſe in duplici loco phyſicè idem corpus, ſed intellectum reperire duplex obiectum habendo ſibi vnum, nempè Deum per viſionem & procurando nobis illum per actus alios meritorios. Sicut nec repugnat intellectum per vnum actū immediatè aliquid videre & per alium diſcurrere, vt probet veritatem eius per aliam cognitionem. Explicatio declaratiua poteſt eſſe v.g. in homine, qui ſecundum vnum pedem eſt in vno loco & ſecundum alium tendit ad illum, vt ſupra quæſt. de fide.

1264 Sed quas videt Chriſtus in Deo diuinas perfectiones? Reſpondeo vt certum videre eſſentiam Dei, videre etiam clarè & quidditatiuè omnia attributa neceſſaria & perſonalitates quaſi ſummariè ſaltìm, certum eſt, quia omnes illę perfectiones ſic ſumptæ pertinent ad beatitudinem obiectiuam eſſentialem & ad pulchritu-

tu-

tudinem quaſi ſpecie phyſica eſſentiali integrandam. Quod non habet eminentia quælibet in particulari. Ideò quamvis aliquæ eminentiæ in particulari non videantur, debent videri attributa.

ARTICVLVS II.

AN CHRISTVS VT HOMO COMPREhendat Deum.

1265 ASSero cum cōmuni ſententia nō comprehendere. Ita Boneſpei diſp. 10. num. 36. Imò nec poſſe. 2. pars deducitur ex prima, quia ſi poſſet deberetur ei, cum ſit perfectio non repugnans cum fine Incarnationis. 1. pars probari poteſt. Tùm, quia ſcriptura ſæpè Deum clamat incomprehenſibilem & ſic intelligitur ſtrictè à Patribus. Tùm, quia in Concilio Baſilienſi ſeſsion. 22. damnatur hæc propoſitio: *Anima Christi videt Deum tàm clare, & intenſe, quàm clare, & intenſe Deus videat ſeipſum*: ergo non attingit Deum cum tota claritate excogitabili, ſiue quæ adæquet Deum, quod requiritur ad comprehenſionem.

1266 Tùm ratione, quia comprehenſio Dei eſt differentia proprijſsima ſcientiæ Dei, quæ diuina ſcientia ſpecialiſsimè & plenè differt ab alijs attributis; differentiam autem proprijſsimam vnius attributi abſurdiſſimum eſt tribuere creaturæ. Sicut abſurdiſsimum eſt tribuere omnipotentiam, ſiue virtutem operandi per influxum omninò adæquatum atque independentem ab omni alia concauſa.

1267 Dices 1. differentiam ſcientiæ Dei non eſſe quamlibet comprehenſionem, ſed comprehenſionem Dei *à ſe*, quod non competeret viſioni Chriſti, quia non eſſet *à ſe*: ergo noſtra ratio non vrget. Item nec concilij authoritas, quia interpretari poteſt, quod neget æqualitatem in claritate ſubſtantiali. Item nec authoritas ſcripturæ, quia ſicut vocatur incomprehenſibilis, etiam in-

inuiſibilis, & vtrumque poteſt interpretari de inuiſibilitate per vires naturæ.

1268 Sed contra 1. quia falſum eſt rationem comprehenſiui *à ſe*, eſſe differentiam attributi, quia hoc dicit ſimul differentiã & genus competens omni attributo. Sola enim ratio comprehendendi Deum eſt differentia ſpecialiſsima ſcientiæ reſpectu aliorum attributorum. Contra 2. quia eo ipſo quod ſit comprehenſio Dei eſt formaliſsimè infinita ſubſtantialitèr in ſuo genere, quia habet differentiam claritatis, per quam diuina ſcientia differt ab alijs attributis: quæ claritas eſt formaliſsimè immenſum pelagus ſine aliquo limitè; & ſic infinitum, & tam infinitum quoad claritatem, quàm ipſe Deus ſiquidem debet adæquare Deum, quantum per cognitionem adæquabilis eſt: ergo ſi iſta competeret Chriſto, competeret differentia ſpecialiſsima ſcientiæ Dei.

1269 Reſp. 2. non repugnare creaturæ hanc differentiam ſpecialem diuini attributi, ſi non ſit *à ſe* ſed contra. Tùm 1. quia iuxtà dicta quęſt. de Gratia habituali, loquendo de ſpecialibus incohationibus per legitimas conſequentias ſequitur Aſſeitas ex differentia propria attributi Dei. Tùm 2. quia ſi non eſt *à ſe*, ſed ab alio, eſſet monſtrum ex differentia propria Dei & genere creaturæ, vt ſæpè dictum eſt. Tùm 3. quia eodem pacto poſſes creaturæ concedere influxum cauſæ primæ, imò omnia attributa & perfectiones & infinitates Dei quoad proprias differentias adæquatas (dempto ly *à ſe* & addendo *ab alio*) ridiculum autem eſt, quod auis habeat ſpecialem virtutem volandi, quæ ſit alijs incommunicabilis, & quod Deus non habeat ſpeciales in ſuis attributis & proprietatibus differentias ita ſuas, vt nequeant creaturæ vlli conuenire.

1270 Confirm. quia ſic etiam poſſet concedi creaturæ attributum ſimplicitatis in vno genere. Nempè quod identicè eſſet & per ſe ipſam ſua cognitio (imò & comprehenſio hæc à vobis admiſſa) & ſua volitio, & quod

eſſet

Digitized by Google

eſſet per ſe ipſam libere volens per nouam terminationem, ſicut Deus & ſine nouo actu. Si neges, quia ſequeretur, quod creatura illa eſſet immutabilis. Contra, quia ſolum eſſet immutabilis partialitèr & in aliquo genere; non verò eſſet *à ſe*, ſed ens ab alio ſimplex & immutabile in vno genere licet proprijſsimo Dei. Adde, quod etiam poſſet fingi creatura vna & Trina, habenſque per participationem adæquatam omnia proprijſsimé Dei, quo quid abſurdius?

Et tandem roboramus, quia creaturam ex ſe in peccabilem & ex ſe beatam in materia de viſione manuſcripta diſp.6.ſect.1. ideò cum communi ſententia negauimus, quia eſſe ex iure innato & per naturam fœlicem, beatum, & ſanctum eſt de prædicatis Dei in gradu incohato proprijs (creaturæ enim per gratiam & Dei fauorem cópetere ſolum poſſunt) quæ prædicata licet immediaté non præſeferant quoad nos, quod illa creatura eſſet Deus & ens *à ſe*, ſequitur tamen mediatè per legitimas conſequentias, ſicut ex volatu per naturam infertur, quod ſit auis (quod non ſequitur ex volatu per fauorem & miraculum). Item ex volare ſimplicitèr infinito in genere ſolo meriti (non enim actus Chriſti eſt infinitus in omni genere cum ſit creatura & accidens in ſe) infertur infinitas ſimplicitèr in merente: ergo ex infinitate entitatiua in vno genere, v.g. in comprehendendo Deum, vel in poſſe ad infinitas creaturas, licet non inferatur clare & immediatéDeitas, bené mediatè & per conſequentias, ſicut ex apparatu Regio, vel aliqua ſpeciali Regis Regalia habita per ius (licet ſolum ſit Regalia in vno genere) infertur dignitas Regia.

1271 Ad oppoſita reſpondetur & ad 1. de authoritate Scripturæ, ly *incomprehenſibilem* ſecundum ſe fateor poſſe interpretari, ſicut *inuiſibile*, quia tamen intelligentia ſcripturæ non eſt ſumenda tantum ex corticè literæ, ſed adiungendus eſt ſenſus Sanctorum Patrum & Theologorum, ideò ly *incomprehenſibile* non poteſt niſi ſtrictè intelligi reſpectu quarumcumque virium, quia

iſte eſt communis ſenſus PP.& Theologorum, vt probat Ruiz tom.de Scientia Dei diſp.6. ſect.2.

1272 Ad ſecundum de loco concilij. Supponendæ ſunt duæ ſententiæ de comprehenſione. Vna ponit comprehenſionem in adæquatione intentionali obiecti noſcente obiectum quantum cognoſcibile eſt. Altera præter hoc requirit perfectionem entitatiuam & ſubſtantialem æqualem in comprehenſione cum ipſo obiecto. Dico tamen, quod hæc æqualitas entitatiua, licet vera ſit in comprehenſione Dei, eo quod nulla poſsit dari cognitio habens tantum de penetratiua Dei, quantum Deus habet de penetrabili, niſi cognitio diuina ſubſtantialis, id tamen generalitèr non iudico verum. Sufficit enim ad comprehenſionem talis penetratio & æqualitas intentionalis cum obiecto, vt nihil de obiecto lateat cognoſcentem. His poſitis.

1273 Reſp. ad illud de concilio, quod iuxtá ſecundam ſententiam de æqualitate entitatiua, clarè conſtat, quod repugnet animæ Chriſti comprehenſio Dei. Addo quod debet repugnare etiam iuxtà primam & iuxtà illam loqui concilium. Negat enim æqualitatem claritatis & adæquationis intentionalis, vt indicant illa verba, *tàm clarè & intensè*. Claritas enim & intenſio non ſpectant ad lineam entitatiuam vt talem, nec ad ſubſtantialem vt talem, quia ſubſtantiæ non conuenit intenſio, ſed qualitati. Sumpſit enim concilium metaphoram, ſiue analogiam à claritate cognitionis creatæ, quę ab intenſione ſolet fieri clarior. Negat, ergo æqualitatem claritatis inter cognitionem Chriſti & diuinam dę obiecto beatifico.

1274 Modò ergo arguo ſic: cognitio diuina eſt æqualiſsima obiecto cognito, ſiuè Deo in ratione cognoſcibilis, quin ſuper excedat illum, ſed æqualitèr ſe habeät, ita vt Deus tantum habeat de cognoſcibili & non plus, quantum cognitio habet de cognoſcente. Tanta enim eſt cognoſcibilitas, quanta cognitio, & tanta eſt cognitio, quanta cognoſcibilitas: ergo ſi cognitio Chriſti non

eſt

Digitized by Google

eſt tanta, quanta cognitio Dei, vt inquit concilium, nec erit tanta, quanta eſt cognoſcibilitas Dei. Si autem non adæquat cognoſcibilitatem Dei, non poterit eſſe comprehenſio ipſius. Hæc ratio magnam vim habet ſuppoſita omnimoda æqualitate inter diuinas cognitionem & cognoſcibilitatem.

1275 Sed dices: iuxtà hanc ſolutionem negandam eſſe Chriſto comprehenſionem vnius muſcæ, quia Chriſtus non noſcit muſcam tàm clarè & intensé, quàm ipſe Deus noſcat. Reſpond. negando ſequelam, quia cognitio Chriſti de muſca licet non adęquet in claritate claritatem Dei de illa, adęquat tamen intrinſecam totam cognoſcibilitatem formalem & virtualem ipſius muſcæ. Claritas autem Dei de muſca eſt ſuper excedens muſcę cognoſcibilitatem. Vndé in Deo de muſca non eſt ſolum comprehenſio, ſed ſuper-comprehenſio. Cognoſcibilitatem autem diuinam cognitio Dei non excedit, ſed eſt omninò æqualis. Vndé ſi Chriſtus cognitionem nó ęquat, nec æquat cognoſcibilitatem Dei, nec erit eius comprehenſio.

1276 Sed objicies 1. non repugnat animæ Chriſti videre viſione increata, ſibi vitalitèr per intellectionem, ab ipſa productam vnita: ergo nec comprehendere Deú. Nego conſequentiam, quia tunc viſio increata vt ſpecies expreſſa communicaretur ei non omnimodè, ſed iuxtà eius obedientialem capacitatem.

1277 Objicies 2. teſtimonium illud D. Iſidori ſemper difficile: *Trinitas ſibi ſoli nota eſt, & humanitati aſſumpta.* Non autem loquitur de notitia viſionis, quia ſic etiam eſt nota Angelis, ergo de notitia comprehenſionis. Quidam volunt teſtimonium hoc eſſe corruptum. Reſp. 1. fortè loqui de notitia fundata in iure ſubſtantiali filij proprij. Sic enim non competit Angelis, vtpoté filijs adoptiuis. Reſp. 2. fortè loqui de Trinitate quoad ſecreta cordis. Sic enim ſolus Chriſtus noſcit plenè Deum, de quo art. 4. Reſp. 3. & meliùs, loqui de notitia plené penetratiua Dei, quantum penetrari poteſt, atten-

Digitized by Google

ta cum proportione capacitate cognoſcentis. Deus enim ſe penetrat quantum poteſt, ac per conſequens comprehenſiuè: Chriſtus vero plenitudine iuxtà taxam, ad quā nulla creatura peruenire poteſt de lege ordinaria. Et earum viſio comparatiuè ad viſionem Chriſti eſt notitia tam exigua, vt lux candelæ comparatiuè ad ſolem, ideò Trinitas dicitur nota ſoli humanitati.

ARTICVLVS III.

QVÆNAM POSSIBILIA EX VI VISIONIS videat Chriſtus in Deo.

1278 NOta 1. ly, *ex vi viſionis*, ſumi poſſe dupliciter. 1. Formalitèr. 2. Cauſalitér. Formalitèr noſcitur ex vi viſionis, quod per ipſam attingitur attingentia repreſentatiua eius intentionalitèr, ſiue directè, ſiue indirectè. Sic ſi omnipotētia referatur tranſcendentalitèr ad creaturas videns illam in ſe ipſa beatus, attingit iſtas in illa, ſiue in cōnexione illius ad iſtās & attingit immediatè immediatione attingentiæ, licet non immediatione obiecti, nec excludendo medium ex parte obiecti. Vndè illa viſio eſt cognitio intuitiua omnipotentiæ & vt viſio omnipotentiæ directa eſt cognitio abſtractiua & indirecta creaturarum. Fortè tamen nō eſt viſio earum, quia attingit illas in medio.

1279 Illud autem noſcitur ex vi viſionis cauſalitèr, quod non directè, nec indirectè per viſionem attingitur. Poſtulat tamen ipſa viſio, vt detur alia cognitio diuerſa ſcientiæ infuſæ, per quam tale obiectum attingitur. Quęſtio autem huius tractatus propria eſt, quid cognoſcat Chriſtus ex vi viſionis beatæ, ſiue formalitèr, ſiue cauſalitèr, quia hoc parum intereſt pro nunc, vt advertit Lugo.

1280 Videre plures creaturas poſsibiles formalitèr ex vi viſionis in omnipotentia, certum eſt in communi ſententia, ſi hæc connectatur cum poſsibilibus & idem

eſt

Digitized by Google

eſt de ſcientia & volitione neceſſarijs Dei. Probatur: Cognitio neceſſaria (idem de eminentia) poſsibilitatis vnius mundi, diuerſa eſt omninò metaphyſicè à cognitione alterius, vt conſtat ex definitione vtriuſque: ergo Chriſtus videns in Deo tales tendentias & eminentias clare vt diuerſas, noſcit in illis connexiones ad ſuos terminos, ac per conſequens poſsibilitatem eorum. Quod confirmatur à paritate decretorum: nequit enim Chriſtus videre in Deo prædeſtinationem Petri, & reprobationem Iudæ, vt efficaces & diuerſas, niſi videat in illis ſaluationem Petri & damnationem Iudæ, vt diuerſas & futuras.

1281 Maior eſt difficultas, an Chriſtus in ſcientia, vel omnipotentia poſsibilia omnia videat? Communitèr negant Thomiſtæ, quia aſſerunt eo ipſo fore, vt comprehendat omnipotentiam Dei. Nequit enim omnia poſſibilia noſcere clare in omnipotentia, niſi in illa noſcat clare & quidditatiuè omnes eminētias omnium poſsibilium. Hoc autem eſt omnipotentiam comprehendere, quia ipſa nihil aliud eſt, quam omnes poſsibilium eminētiæ. Si autem omnes has noſcat quidditatiuè & iuxtà omnes earum terminos, noſcit omnipotentiam quantum ipſa cognoſcibilis eſt.

1282 Hoc autem repugnat. Tùm, quia ſemel comprehenſa omnipotentia, etiam poſſet comprehendi ſciētia, cum non ſit maior ratio, & idem de quovis alio attributo, ac per conſequens & ipſe Deus. Tùm, quia comprehenſio omnipotentiæ deberet eſſe omninò ens ſimplicitèr infinitum ſummū, æquè ac quodlibet Dei attributum: ergo repugnat reperiri in aliqua creatura. Antecedēs patet, quia deberet habere tantum de cognoſcenti, quantum omnipotentia de cognoſcibili: ergo ſicut iſta eſt tàm ſimplicitèr infinita in ſua cognoſcibilitate, quantum ipſe Deus, etiam comprehenſio in ſua claritate deberet æquari claritati infinitæ & ſummæ Dei.

Reſpondent aduerſarij, negando fore comprehenſionē, quia adhuc non noſceret omnipotentiam adæquatè ad

ſuam

Digitized by Google

ſuam cognoſcibilitatem, ideſt, cum tota claritate, qua omnipotentia cognoſcibilis eſt; ſed ſi ratio omnipotentiæ vt talis ſtat in omnibus eminentijs ſimùl ſumptis & iſtæ cognoſcũntur quidditatiuè, ac per conſequens vt connexiones cum omnibus formalitatibus omnium creaturarum vt talibus, talis cognitio videtur eſſe tanta in ſua claritate, vt nihil de omnipotentia ſecundum differentiam ſuam productiuæ ad extra lateat cognoſcentem: ergo eſt comprehenſio. Vel eſt talis claritas, vt ſit pelagus claritatis, tam proprium diuinæ cognitionis in illo gradu quaſi remiſſo & incohato comprehenſionis, vt ſuper grediatur omninò limites creaturæ.

1283 Contraria ſententia admittitur à multis Recentioribus. Tùm, quia talis viſio cedit in magnam gloriam Christi, & non apparet ratio vrgens propter quam repugnet, cum non ſit comprhenſio totius Dei: poteſt enim apud ipſos cõprehendi vnũ ſine alio, imò nec totius omnipotẽtiæ ſi non comprehendat aſſeitatem, ſed virtutem ad extra. Imò nec iſtius erit comprehenſio ſi noſcat omnes creaturas, quin eas omnes comprehendat. Vide art. 5. Hic.

1284 Tùm, quia licet afferri ſoleat cenſura Inquiſitorum contra Arnaldum de Villanoua dicentem, vt refertur in directorio Inquiſitorum 2. par. quæſt. 3. *Animam Chriſti ſcire omnia, quæ Deus ſcit.* Reſpondent aliqui, vt Lugo, eam cenſuram factam eſſe inconſulto Papa; vt ibi refertur & numquam fuiſſe approbatam ab aliquo concilio. Inſuper, quia non fuit damnata illa propoſitio nudé, ſed vt coniuncta cum ratione qua nitebatur, nempè, *animam Chriſti noſcere omnia quæ Deus, quia non poteſt alitèr vnio hypoſtatica conſiſtere, & cognitio non pertinet ad naturam, ſed ad ſuppoſitum.* Ratio autem iſta falſiſsima eſt ſapiens errorem Monotelitarum.

1285 Vtramque ſententiam propoſui; deciſsio autem potius pertinet ad materiam de viſione. Nunc ſolum dico, admittendam in Chriſto talem viſionem, ſi poſsibilis ſit. Quę tamen poſsibilitas difficilis mihi eſt li-

licet pars negans poſsibilem non videatur ſufficientèr probari, niſi per rationem à nobis ſæpè inſinuatam, nempè quia eſſet ſpecialiſsima incohatiò diuini attributi. Rationes autem, quæ alij afferunt, non videntur ſatis efficaces, vt videbimus Deo dante (contra adductas à Gonet) in tractatu de viſione.

1286 Quæritur 2. an noſcat infinita in omnipotentia! Affirmò, quia iſta cognitio, nec eſt comprehenſio Dei, nec eſt vndé repugnet, non loquor de infinitis ſpeciebus, quia intuitio earum fortè petit perfectionem eſſentialem infinitam. De quo & alibi diſſernendum eſt. Loquor ergo de infinitis ſaltèm indiuiduis, quod ſi obijcias, indè ſequi, etiam noſcere omnia poſsibilia & omnes eminentias, quia omnipotentia eſt vna indiuiſibilis formalitas. Nec videtur poſſe per propriam ſpeciem omnipotentiæ videri vna eminentia abſque alia, quia eſſet contradictio in eadem formalitate. Reſpondeo, poſſe noſci omnipotentiam vt ſic, quin expreſsè noſcatur ſecundarium omnipotentiæ in ordine ad omnia, ſiue id fiat per ſpeciem impreſſam, ſiue per ipſum Deum applicatum loco ſpeciei, ſicut modò clare oculus intuetur albedinem in ſe ipſa in ordine ad vnum connotatum & non in ordine ad omnia.

1287 Dices: beatus clare videt omnipotentiam: ergó vt eſt omnipotentia; ſed nequit videri, vt eſt omniũ potentia, quin videatur clare ordo ad creaturas omnes in particulari: ergo nec quin iſtæ clarè noſcantur. Etenim ſi quia clarè noſcitur ordo, clarè aliquæ noſcuntur, ſi clarè noſcitur ordo ad omnes, clarè omnes noſcuntur. Minor autem probatur, quia omnipotentia, ſi clarè noſcatur, noſci debet, vt eſt ordo ad omnes in particulari, ſed claré noſcitur vt omnipotentia: ergo. In intelligibile namque eſt, quo pacto videatur omnipotentia, quin videatur vt eſt ad omnes creaturas potentia.

1288 Reſp. Omnipotentiam (idem de alijs attributis) dupliciter ſumi poſſe loquendo metaphyſicé. 1. eſſentialitèr & primario. 2. quaſi integralitèr & ſecundario,

rio,ſiue ſecundum rationes ſecundarias & ſolum integrantes: primum ſtat in eo quod omnipotentia ſit independens & potens ad quidquid non repugnat. Sicut principium metaphyſicum hominis eſt, quod ſit principium omnis diſcurſus ſibi poſsibilis vt ſic. Quod verò omnipotentia extendatur per varias potentias ad hanc, vel illam creaturam pertinet ad ſecundarium & quaſi ad integritatem omnipotentiæ, ſicut & quod homo poſsit diſcurrere determinaté circa hoc, vel illud obiectum non eſt de metaphyſico hominis primario conceptu, ſed de integrali. Benè ergo poteſt omnipotentia videri, quin in illa exprimantur clare omnes creaturæ, ſi nempè primarium videatur clarê & intuitiuè, & ſecundarium confuſsè.

ARTICVLVS IIII.

QVOS ACTVS LIBEROS DEI VIDEAT.

1289 RESpondeo 1. Chriſtum videre plures actus liberos Dei. Probatur, quia videre illos eſt eſſe participem conſiliorum Dei & ſecretorum cordis, quod honorificentiſsimum eſt animę Chriſti & cum ex hoc non ſequatur aliqua repugnantia, concedi debet Chriſto, ſicut multa dona conceduntur à Theologis ex hoc capite; an vero comprehendat illos? diſsidium eſt. Nego autem, quia cum actus liber Dei coaleſcat ex entitate neceſſaria Dei & ex determinatione ad extra, vel aliquo alio, nequit actus liber comprehendi, quin vtraque comprehendatur, ſicut nequit homo comprehendi, quin corpus & anima comprehendantur, entitas autem Dei nequit comprehendi.

1290 Præcipua difficultas eſt, quos actus videat? Reſpondent Recentiores aliqui, vt Bernal, ſolum videre actus, qui decretum de viſione præcedunt, ſed ſolum qui ſubſequuntur. Vndè negant de decreto permittendi peccata, quæ ipſum Chriſtum beatum ſupponunt.

Du-

Digitized by Google

1291 Ducuntur 1. quia obiectum debet eſſe prius viſione, atqui iſtæ permiſsiones diuinæ de peccato infidelitatis, v. g. contra viſionem earum, quę decreta ſunt poſt viſionem: ergo nequeunt eſſe obiectum ipſius. Maior patet, quia cognitio intuitiua, ſiue viſio nequit eſſe niſi de obiecto vt exiſtenti: ergo obiectum debet præcedere viſionem. 2. quia obiectum influit in viſionem per ſe, vel ſpeciem ſui: ergo debet eſſe priùs viſione.

1292 Nota 1. duplicem eſſe præcedentiam, vnam ordine intentionis, & aliam ordine executionis & benè poteſt aliquid eſſe prius alio in exiſtere, quod tamen ſit poſterius in decerni. Sic merita Virginis & Patrum fuerunt reſpectu Chriſti priora in exiſtere ad producendum Chriſtum, poſteriora autem in decerni. Similitèr poteſt Deus decernere, vt Petrus videat lumen, ſiue vt Petrus ſtudeat cum lumine & propterea decernere exiſtentiam luminis. Vndè prius eſt *à quo*, decretum de viſione luminis quam de eius exiſtentia, ſiquidem ideò decreuit exiſtentiam luminis, quia decreuerat viſionem luminis cuius exiſtentia & influxus erat requiſita ad exiſtentiam viſionis.

1293 Nota 2. pro pręcedentia obiecti in exiſtere reſpectu viſionis, obiectum duplicitèr poſſe ſe habere reſpectu illius. 1. vt cauſa & vt ſpecies impreſſa mouens & influens. 2. vt purus terminus. Quando ſe habet primò modò, debet eſſe prius in exiſtendo, ſecùs quando ſecundò modò. Patet, quia Pater Æternus videt intuitiuè Spiritum ſanctum, qui tamen nullam habet præcedentiam in exiſtere reſpectu Patris, quia ſe habet vt purus terminus, & ob eandem rationem ens rationis non eſt prius cognitione effectricè in exiſtēdo, quia non ſe habet vt influens, ſed vt terminans. Vndè licet cognitio pendeat à tali obiecto, pendet ſolum tanquam ab aliquo poſteriori. His ſuppoſitis.

1294 Aſſero Chriſtum per viſionem beatam videre omnia Dei decreta, tàm præcedentia, quàm ſubſequentia. Ita D. Thom. dum aſſerit Chriſtum videre omnia fu-

tu-

Digitized by Google

tura in Verbo, id eſt, in actibus liberis Dei. Probatur, quia hoc maximè decet Chriſtum ſi non repugnet; atqui nulla eſt repugnantia, vt conſtabit: ergo. Minor probatur, quia nec obſtat incomprehenſibilitas Dei, cum ex hoc non ſequatur Dei comprehenſio. Nec obſtat poſteriori-tas decretorum: ergo nihil obſtat.

1295 Minor probatur. Quia vel iſta decreta debent influere per modum obiecti & ſpeciei impreſſæ phyſicè in viſionem beatam, vel non debent influere, ſed terminare? Si primum, ſufficit prioritas in exiſtere, quam iam habent ſiquidem exiſtunt ab æterno. Vndè decreuit Deus talem viſionem beatam in Chriſto, quæ videret, vt cauſam ſuam decreta permiſsiua peccatorum contra ipſam, ſicut non repugnat decerni viſio, quæ videat ſuas cauſas, ſicut Angelus videt ſe & ſuum intellectum, & beatus omnipotentiam. Licet ergo illa decreta ſint poſteriora in decerni, ſiue ordine intentionis, adhuc poterunt ob præcedentiam in exiſtere eſſe obiectum viſionis.

1296 Nec enim obſtat poſterioritas in decerni, vt conſtat ex prima notatione. Et confirmatur. Poteſt enim quis benè affectus ad videndum horti amenitatem & volens quotidie illam videre ex hoc affectu efficaci decernere hortum plantare: ergo & potuit Deus in gloriam Chriſti decernere, vt Chriſtus videat plura, & proptereà vt videat decernere vt exiſtant.

1297 Quod ſi decreta non debent influere, ſed terminare viſionem, eo quod omnipotentia, vel eſſentia diuina, ſit quæ ſola influit in viſiones beatificas, multò minùs neceſſaria erit prioritas in obiecto reſpectu viſionis. Ad argumentum autem factum reſpondetur, obiectum debere eſſe prius viſione, quando influit in illam, ſecùs quando non. Inſuper debet eſſe prius quãdo influit, diſtinguo, prius in decerni, nego: prius in exiſtere, concedo. Hanc autem exiſtentiæ prioritatem iam habent, vt declaratum eſt. Licet autem omnis viſio debeat eſſe de obiecto vt exiſtenti, quando obiectum eſt purus termi-

nus,

Digitized by Google

nus, erit de obiecto, non vt præexiſtenti, ſed vt exiſtenti pro poſteriori, ſicut Pater videt Spiritum ſanctum vt exiſtentem pro poſteriori.

1298 Sed pro dictorum intelligentia nota, inter ea quæ Chriſtus videt in Deo poſteriora in decerni ipſa viſione, & dari creaturas, v.g. gratiarum actionē pro viſione ipſa, merita Chriſti & fidē, ſiue hæreſim de ipſa, & etiam dari decreta de iſtis, ſiue volitiua, ſiue permiſiua. In Chriſti viſionem creaturæ non influunt per ſe, nec habent naturę prioritatem, ſed ſolum & ad ſummum decreta influunt. Etenim in viſionem beatam nihil niſi ipſe Deus influit per modum ſpeciei impreſſæ. Hæc ergo decreta, licet ſint poſteriora viſione ordine intētionis, ſunt in executione priora, & ſic ſaluatur, quod obiectum influat in viſionem videntem decretum & creaturas ab ipſo 1. inſtanti viſionis. Licet enim creaturæ iſtæ, non haberent eſſe phyſicum tunc in ſe ipſis, iam habebant illud in decreto, quod ſolum, & non ipſe influxurum erat in viſionem. Sic viſio eſt poſterior decreto in executione, quæ tamen in intentione prior fuit illo & creaturis dictis.

1299 Obijcies 2. Saltim viſio nequit videre decretum ſuum, nec eſſe reflexa ſupra ſe immediatè. Reſp. negando de decreto, poteſt enim Deus decernere viſionem, quæ videat omnia libera Dei, & moueatur ab omnibus illis, & ſic non eſt reflexa ſtrictè & directè, ſed indirectè, nam habendo pro obiecto cumulum omnium, habet etiam expreſſè ſe ipſam, ſicut cognitio cognitionis vt ſic.

1300 Obijcies tandem, Deus decernit res eo modò, quo eueniunt: ergo illud eſt prius in decerni, quod eſt prius in exiſtere. Diſtinguo antecedens, decernit obiectiuè, ſiue ex parte rei volitæ eo modò quo eueniunt: concedo; ex parte modi volendi, nego. Eueniunt enim res, ſicut Deus decernit, quod eueniant, nō tamen in eueniendo, ſeruant eamdem prioritatem, quam decreta ex parte ſua in decernendo.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

AN CHRISTVS EX VI VISIONIS VIDEAT omnia futura.

1301 AFfirmo cum D. Thom. & communi ſententia videre omnes creaturas, quæ fuerunt, ſunt, & erunt per totam æternitatem, ac per conſequens omne exiſtens creatum, quod Deus per ſcientiam viſionis. Prob. quia ex materia de viſione, quilibet beatus videt ex vi viſionis quidquid pertinet ad ſuum ſtatũ. Tùm, ex Cócilio Senonenſi dicente; beatos quidquid illorum interſit videre in Speculo Diuinitatis. Tùm, quia idem tenet D. Thom. & Scholaſtici communitèr cum ipſo. Tùm, quia omnis appetitus, ſiue deſiderium rationabile ſaciatur in beato, ex vi beatitudinis, quælibet autem rationabilitèr deſiderat, quæ ad ipſius ſtatum pertinent ſcire.

1302 Atqui prædictæ omnes creaturæ ad ſtatum Chriſti vt hominis pertinẽt: ergo videt omnes illas. Min. patet, tùm quia in noſtra ſententia Chriſtus eſt finis omnium & propter ipſum omnia ſunt creata. Tùm, quia in Chriſto reperiuntur ratio capitis, ratio merentis, ratio Redemptoris, ratio Iudicis, & ratio Domini, quia data eſt ipſi à Patre omnis poteſtas in Cœlo, & in terra. Vndè omnia pertinent ad eius ſtatum ſub aliqua ex his rationibus, & ſic debet noſçere omnes ſubſtantias, & omnes rerum ſpecies, quæ quidem ſunt quid finitum, & ſimùl omnia accidentia & cognitiones & euentus, tàm beatorum, quàm damnatorum, quæ ſunt numero infinita per totam æternitatem. Iſta autem pertinent ad ſtatum Chriſti; non ſolum vt Domini, ſed etiam, vt Iudicis, quatenùs ſunt præmium, vel pœna accidentalis in beatis, vel damnatis.

1303 Obijcies 1. de Chriſto ſicut de Angelis Marci 13. dicitur, quod ignorent diem Iudicij, qui tamen valdè

Digitized by Google

dè pertinet ad Iudicem, & iudicandos. Reſp. ex Patribus, de Chriſto dici, quod ignoret, quantum ad finem manifeſtandi alijs. Ad Angelos autem dies ille non pertinet ſpecialitèr, ſed generaliſsimè; vndè Angeli ignorant ſine interpretatione. Nec textus Marci intelligitur de ipſis ſicut de Chriſto, quia licet poſſet quātum ad corticem verborum, ſed Scriptura non ex cortice, ſed ex medula & iuxtà Patrum intelligentiam interpretanda eſt.

1304 Obijcies 2. ergo Chriſt⁹ vt homo cōprehendit ſcientiā viſionis Dei. Conſequentia probatur, quia cognito termino adæquato alicuius potentiæ, comprehenditur illa, vt dici ſolet de Omnipotentia, ſi in ipſa omnes creaturæ poſsibiles cognoſcantur. Confirmatur, quia ſequeretur, viſionem Chriſti eſſe ęque perfectam, ac ſcientia viſionis Dei, ſiquidem eſt ęqualis illi in clare & intuitiuè videndo omnia quæ ipſa videt. Reſp. 1. negando conſequentiam. Ad probationem reſpondeo, non videri à Chriſto terminum adæquatum ſcientiæ viſionis, quia iſte non ſolum eſt creaturæ quæ erunt, ſed etiam quæ nō erunt.

1305 Reſp. 2. negando potentiam comprehendi ſemper cognito termino adæquato, niſi ita penetrentur omnes ipſius potentiæ ſinus, vt nihil de illis lateat cognoſcentem, & noſcat illam quantum cognoſcibilis eſt. Quod hic non habet locum, cum ſcientia viſionis, præter terminationem ad extra, quæ penetratur, imbibat ſcientiam neceſſariam Dei, quæ non cognoſcitur, quantum cognoſcibilis eſt. Alij tandem reſpondent, tunc ſolum comprehendi potentiam cognito termino adæquato, quando iſte cognoſcitur ex vi penetrationis cauſæ; ſecùs quando ex vi reuelationis termini à cauſa. Chriſtus autem has creaturas videt, quia Deus eas ipſi in ſua viſione Chriſto propoſita (non in virtute) quaſi reuelat, tamquam notitiam ſuam illi communicans.

1306 Ad confirmat. nego ſequelam. Tùm, quia Chriſtus cum non noſcat omnes carentias creaturarum quæ non erunt, non cognoſcit terminum adæquatum. Tùm,

Digitized by Google

quia licet cognoſcat terminum adæquatum & viſio Chriſti adæquet viſionem Dei in extenſione, & quantum ad numerum ſcibilium, ſecùs in intenſione, claritate & penetratione; quia non penetrat ipſam viſionem & ipſa ſcita, quantum penetrabilia ſunt, virtutem & claritatem Dei adæquando.

1307 Obijcies 3. ſaltim ex hoc ſequitur, quod ſit cognitio infinitorum in Deo, quæ etiam repugnat; quia licet non ſit comprehenſio Dei, eſt tamen repręſentatio eſſentialitèr infinitæ perfectionis, vtpotè eſſentialitèr ſumpta & ſpecificata ab infinitis eminentijs diuerſis. Vndé eſt tamquam quædam comprehenſionis ſpecialiſsima incohatio, quas incohationes nos nu. 1042. reijcimus.

1308 Si reſpondeas 1. negando cognoſcere infinita. Tùm, quia D. Thom. hic quæſt. 10. art. 1. etiam negat. Tùm quia res ſe habent ad cognoſci, ſicut ad eſſe. Cum autem infinita numquam exiſtant ſimùl, non poterunt noſci ſimùl. Sed contra. Tùm, quia Deus viſione ſua noſcit ſimùl ſimultate viſionis infinitas hominum cogitationes quę diuiſim erunt: ergo & Chriſtus in illa poteſt. Tùm, quia cum illæ intellectiones ſint in beatis præmium & in damnatis pœna, debent à Chriſto, ſimùl omnes iudicante, noſci ſimùl, vtpotè pertinentes ad eius ſtatum.

1309 Nec obeſt D. Thom. qui ſolum negat infinitatem ſubſtantiarum quæ generentur, vel corrumpantur; non accidentium. Ideò enim negat, quia generationes ceſſabunt. Quod res ſe habeat ad cognoſci ſicut ad eſſe, eſt verum ex parte rei cognitæ, ſecùs ex modò cognoſcendi, ſimùl vel diuiſsim. Vndè licet in actu exiſtere, non ſint ſimùl, ſecùs in actu cognoſci. De quo 1. parte tractat. de Attributis quęſt. de Infinitate Dei.

1310 Si reſpondeas 2. cognitionem infinitarum ſpeciorum quidditatiuam in Deo, non ideò eſſe perfectionis infinitę, ſed ſolum ſuperioris ordinis. Tùm, quia noſcuntur provt adunantur in vno medio finitè cognito (ſicut dum infinitę ſpecies noſcuntur per ſpeciem vnius generis finitè, apud D. Thom. in diſputatis quæſt. 20. de

ve-

Digitized by Google

verit.art.4.ad 1.) & non provt infinitæ in ſe ipſis. Tùm, quia licet illa cognitio infinitarum ſpecierum æquiualeat infinitis cognitionibus de ſingulis, non æquiualet illis provt infinitis, & provt ſunt de ſpeciebus in ſe ipſis, ſed provt de ſpeciebus in medio limitate cognito. Videndus omninò circa hoc Cornejo hic ad quęſtionem 10. diſp.2, dub.3. à quo alij hanc doctrinam ſumpſerunt, ſed ſi eam vellis amplecti, bibe illam in fonte.

1311 Sed contra illam eſt: quod infinitæ ſpecies vt tales, non cognoſcuntur à Chriſto in ſcientia viſionis Dei, niſi provt in medio repræſentatiuo earum vt talium. Atqui provt ſic tale medium non cognoſcitur finitè, ſed omninò infinitè in ſuo genere: ergo hoc non eſt noſci ſpecies in medio infinito finitè cognito, ſed infinitè; nempè in eminentijs infinitis. Vndè talis Chriſti viſio ſi de infinitis eſſet ſpeciebus in Deo, non poſſet non eſſe infinita. Hāc doctrinam latius illuſtrauimus quęſt. ſeq. art. de cognitione omnium poſsibilium per ſcientiam infuſam.

1312 Reſp. ergo ad obiectionem alitèr, talem viſionem Chriſti ſolum eſſe de infinitis numero diuerſis, non vero ſpecie diuerſis, ac per conſequens non eſſe perfectionis infinitæ, quia ſolum ex diuerſa perfectione obiecti reſultat diuerſa perfectio in actu; multitudo autem numerica addit diſtinctas materialitates, non vero diuerſas perfectiones, ſicut ſpecifica. De quo 1. part. quæſt. de poſsibilitate viſionis.

1313 Obijcies 4. Chriſtus per viſionem non videt ipſam viſionem, ergo non videt omnia. Nego antecedens, quia eadem viſio poteſt eſſe reflexa ſupra ſe ſaltìm indirectè. Nec enim obiectum debet eſſe diſtinctum nec priùs cognitione, quando non influit in eam, vt patet in cognitione entis rationis, quæ eſt cauſa & prior ipſo. Itē in Patre Æterno intuitiuè vidente Filium, & Spiritum ſanctum poſteriores origine ſe; cum ergo viſio Chriſti videat ſe ipſam in Deo, & in decreto, quod præcedit iam in executione viſionem ipſam, hinc eſt quod poſsit videre ſe ipſam ſaltìm in alio. Vide nu. 1299.

Digitized by Google

1314 Objicies tandem ex Lugo. Si videret ſubleuationem paralitici v. g. non exercuiſſet illam libere. Probatur, quia vt videbat miſeriam eius, videbat ſimùl & ſubleuationem: ergo non videbat illam vt indifferentem ad iſtam. Imò viſſa miſeria, ſubleuatio non poterat non eſſe, cum eſſet viſſa eadem viſione, quæ falli non poterat. Si dicas, ſubleuationem hanc fieri libere, quia dirigebatur á ſcientia infuſſa. Contra. Videbatur enim à viſione, quæ prior eſt ſcientia infuſſa. Et ſemèl poſsita viſione, ſubleuatio non poterat non eſſe.

1315 Reſpondetur, hanc impotentiam non tollere libertatem, quia eſt conſequens. Ex parte enim miſeriæ & comprincipiorum non videbatur determinatio, ſed con commitantia ſubleuationis: viſio enim eius infalſificabilis, non eſt comprincipium, licet aliqualitèr præcedat poſsitionē comprincipiorum, ſicut diximus de prædifinitione n.695. Miſeria autē & ſubleuatio licet videantur ſimùl ſimultate viſionis, ſed non ſimultate connexionis inter res viſas, ſed potius concomitantiæ liberæ.

1316 Infero, hæc omnia videri à Chriſto per viſionem ipſam formalitèr modò ſupra explicato. Vndè decretum Dei intentiuum eſt, vt Chriſtus videat Deum & ſe & futura, vt poſteà per aliud decretum executiuum, iterum quoad executionem decernenda, per quod quæuis res in executione ponetur in prioritate, vel poſterioritate exiſtendi, ſibi debita.

ARTICVLVS VI.

AN HVMANITAS SIT, VEL POSSIT ESSE beata per viſionem increatam.

1317 DE facto eſt ſermo (vel ſaltìm de poſsibili vt colligetur) Res videtur potius phyloſophica quàm Theologica. Negatur communitèr ex duplici capite. Primò, quia cognoſcere vtpoté viuere, debet eſſe motus ab intrinſeco, vel per productionem im-

manentem talis operationis vt in nobis, vel per identitatem intrinſecam vt in Deo: atqui vtroque modò datur repugnantia: ergo.

1318 Ex alio capite etiam negatur, quia cognitio denominans ſubiectum à ſe diſtinctum cognoſcens, debet eſſentialitèr inducere rationem formæ & potentialitatis, vt patet in omni phyſicé actuante & denominante ſubiectum per vnionem phyſicam cum illo, faciendo ens per ſe, v. g. in albedine, calore, & præcipuè in omni actu vitali noſtro; & propterea Angelus nequit phyſicè vniri & denominare materiam primam adhuc diuinitus, quia non habet rationem formæ, requiſitam phyſicè, ad phyſicè actuandum. Ratio autem puri termini, ſolum eſt ſubſiſtentiæ propria in nullo alio actuante cognito à Phyloſophis reperta. Atqui repugnat ſapientiæ Dei, ratio formæ & potentialitatis: ergo & quod denominet cognoſcentem humanitatem. Sicut autem Deitas nequit eam denominare phyſicè Deam, nec omnipotentia phyſicè omnipotentem; ita nec ſapientia phyſicè ſapientem.

1319 Quod ſi ratio puri termini ſufficeret, non dubitarem concedere, quod humanitas reddatur ſapiens, ſapientia Verbi increata, vt docuit noſter Boneſpei de omnibus beatis. Thomiſtæ enim docent, beatos non producere Verbum, ſeu ſpeciem expreſſam, ſed ipſam Dei ſapientiam eſſe illis loco Verbi. Ponunt enim ipſi intellectionem eſſe operationem vitalem, habentem Verbum mentis pro puro termino *in quo* obiectum vident. Iſto terminus eſt productus ab ipſa intellectione in nobis, ſecùs in beatis, qui non egent producere, cum habeant ſapientiam Dei pro Verbo mentis, ſpecie expreſſa, ſiue termino *in quo*. Negant tamen nos fieri intelligentes formalitèr per noſtrũ Verbũ ſiue ſpeciẽ expreſſam, quia ſe habent vt purus terminus. In ipſorum enim ſententia non eſt ipſa ſpecies expreſſa per quam intellectus fit noſcens, ſed per intellectionem vitalitér productam, terminatam ad ſpeciem expreſſam ſiue ad terminum *in quo*.

 Sed

Digitized by Google

1320 Sed Pater Boneſpei admittens intellectionem creatam productam,& ſapientiam Dei ſe habere vt ſpeciem expreſſam & vt Verbum pro beatis,docet à tali ſpecie expreſſa increata denominari formalitèr videntes, & formalitèr exprimentes eſſentiam Dei. Licet enim forma phyſica non ſit, ſed purus terminus media intellectione vt vnione formalitèr communicatus; ſufficit tamen ita communicari, ad hoc vt per illam ſapientiam beatus formalitèr videat & exprimat obiectum beatificum,ſicut humanitas ſubſiſtit per ſubſiſtentiam Verbi formalitèr,licet & hæc ſit purus terminus. Vt enim illa expreſio ſit vitalis potentiæ, ſufficit quod fiat media intellectione vitalitèr producta tamquam vnione vitali.

1321 Contra hanc doctrinam obijcio: denominatio videntis Deum,repræſentantis,ſiue exprimentis,eſt denominatio formalis: ergo à forma; atqui licet intellectio illa producta poſsit eſſe forma, secùs Verbum & ſapientia increata, à qua ſumitur denominatio exprimentis,quia repugnat illi ratio formæ: ergo.

1322 Nota 1. Thomiſtas & Recentiores conuenire in eo quod beatus exprimit & repræſentat Deum, ad quod deſeruit Verbum mentis ſiue ſpecies expreſſa.Differunt, quia apud Recent.hæc ſpecies expreſſa in Beatis eſt creata & ſe tenet ex parte potentiæ,& ſe habet vt id *quo*. Apud Thomiſtas eſt increata & ſe tenet ex parte termini & obiecti intellectionis & ſe habet vt id *in quo*. Vndè apud Recent.reddit potentiam cognoſcentem,apud Thomiſtas, non ita, ſed reddit obiectum, cognoſcibile. Hanc diuerſitatem explico exemplo criſtáli, quæ poſsita ad oculos in ſupercilijs ſe habet ex parte potentiæ ad confortandũ oculum, ſiue vt *quo*; poſsita autem ſuper librum recens impreſſum, quando attramenti fortitudo ſolet ledere oculos, lenit litteras, facitque eas ſuauitèr viſsibiles. Et tunc ſe habet ex parte obiecti & vt id *in quo* litteræ videntur. Similitèr Verbum mentis, apud Thomiſtas reddit obiectum paſsiuè viſsibile & ſe habet ex parte termini & vt id *in quo*.

No-

1323 Nota 2. ſæpè quod reſpectu alicuius actionis ſe habet vt terminus, reſpectu alterius denominationis ſe poteſt habere vt forma intrinſeca. Sic florere in arbore, ſummitur à flore vt forma: qui tamen flos, reſpectu productionis eius, ſe habet vt terminus. Similitèr ſi natura creata producat ſuam ſubſiſtentiam, hæc reſpectu productionis eſt terminus, reſpectu ſubſiſtentis eſt forma intrinſeca. De hoc genere actionum ſupra num. 360.

1324 Reſp. ergo, denominationem videntis Deum & exprimentis, eſſe à ſpecie expreſſa vt forma, immanentèr & intrinſecè communicata; ideſt per vnionem in ſe, à vidente productam, quæ tamen non eſt forma phyſica ſed logica, reddens intellectum formalitèr videntem & exprimentem. Sicut ſubſiſtentia Verbi vt forma logica reddit humanitatem ſubſiſtentem. Nec obeſt quod ſit purus terminus reſpectu illius vnionis & operationis ab intellectu productę, nam ad denominationem exprimentis & repræſentantis ſe poteſt habere vt *quo*, & vt forma logica intrinſeca.

1325 Replicabis: ad denominationem videntis & exprimentis, ſufficit quod ſapientia Dei ſit purus terminus? ergo humanitas ab Omnipotentia vt puro termino vnito, poterit diuinitus eſſe Omnipotens & ab æternitate & immenſitate, ęterna & immenſa. Reſpond. negando conſeq. 1. quia creatura eſt incapax eſſentialitèr harum denominationum, de quo nu. 984. Vndé non repugnat vnio & terminatio ſed denominatio, ob incapacitatem ſubiecti, quam non habet humanitas ad videndum Deũ. 2. quia Phyloſophia nullam agnouit denominationem poſitiuam intrinſecè potentis, durantis & vbicati (imò nec volentis) quæ non ſit vel per identitatem vt in Deo, vel per intrinſecam receptionem formæ phyſicæ vt in nobis, de quo nu. 957. Agnouit autem denominationem ſubſiſtentis & exprimentis per Verbum mentis, quæ ſint per puros terminos.

1326 Reſp. 3. Licet non detur de facto in humanitate denominatio Omnipotentis, quia vnio hypoſtatica iuxtà

Concilia non eſt facta immediatè ad Omnipotentiam ſed ad hypoſtaſsim, ſicut vnio intellectualis, apud Thomiſtas facta eſt immediatè ad Verbum mentis; imò licet repugnet etiam de poſsibili denominatio Omnipotentis, (quia humanitas per Omnipotentiam nequit eſſe potens ad 1. productionem ſui) fortè non repugnat diuinitus vnio humanitatis immediata ad aliquam eminentiam Omnipotentiæ & ad aliquam immenſitatis & durationis correſpondentes ſuo tempori & loco, tamquam ad puros terminos, à quibus denominetur. Difficile enim oſtendetur repugnantia. Si enim iuxtà dicta à num. 843. accidens probabilitèr poteſt vniri immediatè Verbo vt puro termino, ab illoque reddi intrinſecé exiſtens, cur non humanitas, potens ad muſcam ab eminentia muſcæ & durans atque locata ab eminentia æternitatis & immenſitatis, finitè & iuxtà ſuam capacitatem obedientialem?

1327 Adde 1. quod humanitas potuit creari ab æterno, & ſi ex tunc æternitati vniretur, non propterea eſſet æterna, quia non redderetur immutabilis, de quo num. 1036. licet eſſet æterne durans. Adde 2. quod ſi humanitas aſſeratur poſſe vniri infinitis eminentijs Omnipotentiæ, licet non omnibus, fieriquè infinitè potens (quod non eſſet contra Concilia: tùm, quia iſta loquuntur de facto: tùm, quia non eſſet Omnipotens) forté non eſſet contra noſtram de incohationibus doctrinam, alatam num. 1042. quia talis incohatio infinitatis eſſet per perfectionem increatam Dei, quod forté non repugnat: ſicut nec humanitati fieri ſubſiſtens ſubſiſtentia afferentes ecum omnia Dei.

ARTICVLVS VII.

PARS NEGANS HVMANITATI VIDERE DE facto per viſionem increatam, non eſt dogma fidei.

1328 EST contra plures Recent. ita ægre ferentes ſententiam affirmantem P. Boneſpei tom.

1.

1. diſput.4.dub. 2. ſui curſus Theologici, vt conentur multis probare, oppoſitam eſſe de fide. Eorum argumenta ad triplicem redduco probationem. Primam ſummunt à ſequelis contra fidem. 2. à Concilijs negantibus humanitati operationes increatas. 3. ab abſurdo debilitatis in probationibus Conciliaribus.

1329 Prima ex ſequelis. Sequitur enim 1. quod cum ſcientia increata ſit comprehenſio Dei, humanitas Deũ comprehenderet contra cap. *firmitèr de ſumma Trinitate* & cap. *damnamus.* Vndè humanitas *æque clarè videret Deum, ac Deus videt ſe ipſum*, contra Baſilienſe ſeſſ. 22. quod quantum ad hanc partem fuit confirmatum à Martino 5. vt docet Martinez 1.2. quæſt.3. art.1. dub.3. concl.2. Item eſſet verum quod humanitas à 1. inſtanti *ſciret omnia quæ Deus*, contra damnationem Arnoldi de Villanoua in directorio 2.p. cap.11. factam de hac propoſitione ab Inquiſitoribus.

1330 Sequeretur 2. quod vnio facta eſſet ad Verbum ſecundum commune nempè viſionem, contra Toletan. n.6. & 11. Nequit enim reddi videns, niſi vniatur immediatè viſioni. 3. contra cap. *Damnamus de ſumma Trinitate*; viſionẽ diuinã eſſe procedentẽ ab humanitate. Nemò enim poteſt videre viſione diſtincta, niſi viſio procedat vitalitèr ab illo. 4. quia Chriſtus vt homo, nõ eſſet per omnia ſimilis nobis, contra 6. Synodum actione. 18. pag. 84. Probatur, quia ipſe videret viſione increata, ſecùs nos.

1331 Sequitur 5. quod facta vnione ad commune, per Omnipotentiam communem humanitas ſit etiam omnipotens contra 6. Synodum actio 1. pag. 17. vbi dicitur, quod *omnipotens voluntas in Chriſto, non eſt ſecundum naturam humanam, ſed diuinam.*

1332 2. probatio à Concilijs ex inſtituto negantibus. Tùm 1. quia 6. Synodus actio. 4. pag. 10. & actio 11. pag. 135. contra Monothelitas condemnat, *Sapientiam & cognitionem Chriſti ſecundum diuinitatem & humanitatem, eſſe vnam & eandem.* Tùm 2. quia Lateranenſe conſult. 5. pag. 466. condemnat operationes diuinas intelligendi & volen-

len-

lendi communicari humanitati : vbi etiam generaliter negat quidquam de diuinis proprietaribus, poſſe ineſſe alicui, qui non ſit eiuſdem ſubſtantiæ. Communicata enim humanitati perfectione vna propria Dei, omnia poterunt communicari. Quod autem hæc ſint abſurda probat, *quia confuſſa eſſent omnia nobis, & alta cadent in ima, ima autem aſcendent in alta.*

1333 Tùm 3. quia 6. Synodus actio.4.pag.40.damnauit hanc propoſitionem de Diuinitate incarnata, *propria ſibi faciens quæ carnis ſunt, facienſque in ea ſuæ naturæ operationem.* Viſio autem increata eſt operatio naturæ diuinæ propria. Tùm 4. quia 6. Synodus actio.4.pag.32.& actio. 18.pag.185.æque aborret, diuinitatem exercere in Chriſto actiones humanas, ac humanitatem diuinas. Quæ omnia 5. confirmat aſſertum illud Synodi 6. actio.4. pag. 32. & 37. *Neque enim poterit Angelica natura, humanam habere voluntatem, neque humana natura voluntatem Dei, vel Angeli.* Voluntatem, ideſt volitionem.

1334 Vrgetur 6. Fides in 6. Synodo actio. 2. pag. 19. & actio.4. pag.26.& 27.& actio.18.pag. 204. In Chriſto non ſolum definit duas operationes correſpondentes duabus naturis, ſed definit eſſe *inconfuſſas*, quæ inconfuſſio ſtat, in eo quod humanitas non ſe intromitat in operationes diuinas, neque è contra, ſed quælibet ſuæ ſit alligata operationi ex 6. Synodo actio.18. pag.185. Vndè in Lateranenſi conſ. 5. pag. 466. affertur dictum illud Leonis Papæ: *Vt neque, quod creatum eſt, in diuinam educamus eſſentiam, neque quod eximium eſt diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locum deijciamus.*

1335 Et tandem 7. fides in 5. Synodo Colatione 8. pag.115.cap.4.& in Later.conſult. 4. pag. 453. anathematizat aſſerentes, *vnionem humanitatis ad Verbum factam eſſe ſecundum æqualitatem, vel operationem*: ergo non eſt facta ad ſcientiam increatam, quæ vitalis operatio eſt.

1336 3. probatio ex abſurdo debilitatis in Conciliaribus rationibus. Etenim argumenta Conciliorum debent

bent

Digitized by Google

bent eſſe bona & efficacia. atqui non eſſent, ſi vera eſt iſta ſententia. 1. quia fides in 6. Synodo actio.4. pag.21. probat contra Manicheos, conſeruari in Chriſto veram humanitatem; & probat ex veritate actionum humanarum. Si autem humanitas non eſt alligata ad ſolas operationes proprias, ſed cum iſtis eſt capax habendi diuinas nō eſſet hæc ſpecie humanitas, ſed Deitas. 2. quia 6. Synodus actio.4.pag.21.& 39.& Lateran. Conſult.5. pag.473. probant diuinitatem ex operationibus diuinis. Nec eſſet vrgens probatio, ſi eas haberet humanitas.

1337 Tertiò.6.Synodus actio.4.pag.39.definit ex vna operatione vnitatem naturæ, & pag. 34. ex diuerſitate naturarum in Chriſto, probat diuerſitatem operationum. Atqui mala eſſet illatio, ſi operatio vna increata poſſet eſſe diuinæ ſimùl & humanæ naturæ: ergo. Item pag. 39. ideò negat vnitatem operationis in Chriſto, quia ſequeretur, quod operatio illa eſſet communis humanitati & diuinitati, *quod ait abſurdum eſt dici*. Atqui iam non eſſet abſurdum: ergo.

1338 Tandem, quia 6. Synodus actio. 4.pag.36. Lateran.Conſult.1.pag.413. probant in Trinitate vnitatem naturæ, ex identitate operationum, nempè intellectionis, volitionis & Omnipotentiæ. Item Lateranen. ibi de tribus perſonis luquendo, inquit: *Communio voluntatis, vnitatem oſtendit ſubſtantiæ*. Non autem oſtenderet, ſi eadem volitio poſſet eſſe communis vtrique naturæ: ergo debilitantur per hanc ſentētiam, Conciliorum rationes.

ARTICVLVS VIII.

ALIQVIBVS PRÆNOTATIS, ARGVMENTA ſolvuntur.

1339 Nota valdé 1. in Concilijs dari definitiones, & dari diſputationes pro veritate definienda. Solæ illæ ſunt de fide, & ſunt quæ continentur in Canonibus, profeſsione fidei, vel quæ iubentur credi

ſub

ſub anathemate;reliqua ſæpè ſunt tantū probabilia,licet magnæ auctoritatis.Ita Valentia 2.2.diſp.1.quæſt.1.punto 7. Quæſt.6.§.41.Staplethonius de doctrina fidei contr. 4.de iudicio Eccleſię in ſe. lib.8.cap.15.§.ſenſus huius aſſertionis. Granado 2.2. contr.1.de fide tract. 7. diſp.2. ſec.1.§. præter hæc.Cano lib.6.de locis cap.8.§. Et quidem in decretis. Vincentius relectione de gratia Chriſti quæſt.1.conclu.4 §.4. fol.mihi 138.

1340 Bernal autem de Incarnatione diſp.7. num.19. aducit duo exemplaria;vnum ex 7.Synodo *de Angelis pingendis,quia corporei ſunt*(quod tunc erat probabile).Si neges,corporeitatem fuiſſe motiuum (quia Concilio conſtat placuiſſe aſſertum,non vero approbaſſe motiuum iſtud) ſaltim conſtat quod fuit ibi corporeitas aſſerta in Angelis,quæ vera non eſt, licet tunc eſſet probabilis. Aliud ex Florentino probante,quod in diuinis, *pater generat,quia actiones ſunt ſuppoſitorum* , cum apud Ariſtotilem,ſingularium ſint,non ſuppoſitorum, licet hoc ſit probabile.Nec inferas diffinitionem Pontificiam non fore firmam ſi probabili nitatur fundamēto. Nego enim,quia duplex interuenit motiuū,vnū diſputationis,aliud definitionis: 1. ſæpè eſt probabile. 2. infalibile. Præmiſſa enim conſultatione, Pontifex mouetur ab illa , ſed non definit propter illā,*ſed quia ſic v:ſum eſt Spiritui ſancto & nobis*.

1341 Sequitur rationes Conciliorum in conſeqentijs,non omnes debere eſſe firmas.Sed cum firmis admiſcentur congruentiæ, ſimilitudines,&c. vt quia ſingula non proſunt , ſimùl colecta iuuent. Si enim probabilitér Valentia & Salmerōn, apud Baſilium quæſt.variarum tertia expoſitiua,docuerunt, quod in Scriptura , quando aſſertum probatur ratione,illud eſt certum,secùs iſta;quāto magis in Conciliaribus interlocutionibus ?

1342 Exemplum Scripturæ ſit , Acto. 2. vbi Petrus dixit de Apoſtolis in Pentecoſte: *Non enim vt vos exiſtimatis,hij ebrijſunt , cum ſit hora diei tertia*. Cum autem hora tertia nonæ noſtræ correſpondeat, quid prohibebat, quod ante illam,multum potaſſent & ebrij eſſent ? Sané

ra-

Digitized by Google

ratio non videtur ſolida. Quod ſi Petrus id dixit, quia conſuetudo erat in viris probis illius Populi in magnis feſtiuitatibus nihil ſummerè cibi & potus ante meridiē, adhuc id ipſum in eo tūc potuiſſet alitèr fieri:& ſic pura videbatur congruentia, non infalibilis ratio. Idem à fortiori de Concilijs.

1343 Nota 2. Concilia contra Monothelitas ſolum definiſſe dari ob duas diuerſas naturas, duplicem in Chriſto operationem, ita vt diſtinctè & inconfuſsè humanitas ſuas eliceret, diuinitas ſuas: quin operatio quæ eſt propria vnius, queat ab alia procedere, ſicut nec ab arbore Malo, Pira. Vide n.91. Si ergo ſalua manſerit operationū inconfuſſa diſtinctio, etiam ſi humanitas videat Deum viſione increata, nihil erit in hac aſſertione contra fidem.

1344 Nota 3. dum Concilia ex diuerſis operationibus probant diuerſitatem naturarum, ſicut arborum ex fructibus, operatio ſummenda eſt ſtrictè per modum operationis, non per modum paſsiuæ communicationis. Etenim magni caloris productio, probat ignem; at eius paſsiua receptio in aqua, nec probat hāc eſſe ignem, nec eiuſdem cum eo naturæ. Sic Pira appenſa arbori, tunc probant Pirum, quando ab ipſa producta ſunt; non ſi aliundè adducta ei paſsiuè adiungantur.

1345 Docentes ergo, humanitatem videre Deum viſione increata, intendunt ſolum, hanc aduenire illi per modum paſsiuæ communicationis vt loquitur Caietanus 3.p.q.9.art.1. non per modū productionis, ac per cōſequēs non erit operatio eius, vt aiebant Monothelitæ intendentes teſte Valentia to.4.diſp.1.quæſt.2.punt.3.§. 10. quod operatio vnius naturæ ita ſimùl eſſet operatio alterius, quod inefabilitér proficiſceretur ab illa: Contra quam operationis identitatem, abſurda plura congeſsit Lateranenſe conſult.3.pag.440. His prænotatis.

1346 Ad Argumenta art.7. poteſt reſponderi 1. Fallitur arguens, dum toties fidei tribuit, quod non ipſa, ſed conciliaris diſſertatio proponit. Vnde qui cum reuerentia oppoſitum vt probabile tueretur, nulla eſſet dig-

nus

nus nota. Quia tamē & hæc venerandæ ſunt authoritatis, reſp. ad 1. probationis ſequelas ſigilatìm. Nego 1. de comprehenſione Dei & de æquali claritate, quia viſio increata non adæquatè, ſed iuxtà humanitatis capacitatem communicaretur. Vide fol. 519. num. 1276. & totum art. Et fol. 522. Adde adhuc eſſe ſub lite, an & quomodò Deū comprehendere, repugnet creaturæ. De quo Vazquez tom. 1. in 3. part. diſp. 53. art. 1. & videatur 1. part. diſp. 53. cap. 1. illud Arnoldi de Villanoua ſup. fol. 522. reperies elucidatum.

1347 Ad 2. reſpond. ſequelam, non eſſe contra fidem, imò nec improbabile, vnionem factam eſſe etiam ad abſoluta, de quo n. 796. Reſ. 2. ex Curiele 1. 2. de Beatit. Deū vniri beato, ſicut per modum ſpeciei impreſſæ, ita etiam expreſſæ, vnione quadam accidentali intentionali vitalitèr producta, & ad Verbum vt purum terminum terminata, quæ ab hypoſtatica diuerſa eſt, & per eam beatus reddi valet intelligens. Ad 3. nego viſionem increatam ineſſe humanitati per operationem ipſius. Vt enim intelligat & viuat intentionalibita, ſufficit habere per paſſiuam acceptionem, de quo Arriaga in lib. de Anima diſp. 6. Adde ex Bonesſpe, beatum iam phyſicè viuere producendo vnionem ad viſionem.

1348 Ad 4. adhuc Chriſtus vt homo eſt ſimilis per omnia nobis, per omnia ſcilicet debita & propria naturæ humanæ; non per indebita. Santificatur enim ipſe ſubſtantialitèr, impecabilitèr, ſubſiſtit perſonalitèr diuine. Idem de videre per viſionem increatam. Ad 5. nego fore omnipotentem de facto. Tùm, quia vnio non eſt de facto ad Omnipotentiam immediatè. Tùm, quia denominationis huius, humanitas eſt incapax.

ARTICVLVS IX.

RELIQVA SOLBVNTVR.

1349 Ad 2. prob. nego textus omnes, definitiones eſſe,

ſe,& ſi aliquis eſt, non eſt de hoc aſſerto 2. Sigilatim reſp.1.dum concilia negant in Chriſto, vnam & eandem ſapientiam & cognitionem vtriuſque naturæ, negant in ſenſu hæreticorum, quorum ſcopus erat ſummerè vnam cognitionem, pro vna operatione:quia humanitas ita poſt vnionem fuit deificata vt iam non ſua,ſed ſola eliceret opera diuinitatis,ſimùl cum illa.In hoc ſenſu negat identitatem Concilium, non vero quod humanitas eliciendo operationes ſuas, ſimùl per paſsiuam communicationem potiatur operatione Dei.

1350 2. textus negat,increatam poſſe eſſe opus humanitatis, non autem donum acceptum; fructus enim idem à duabus productus, confundit vnā arborē cū alia, ſecùs ab vna productus,& alteri paſsiuè vnitus,ex notabili 4.Vndè modò quo aliquid eſt proprium vnius naturæ, ipſiuſq;operatio,non eſt alterius, quia eſſet confundere naturas, quod non ſequitur ex eo quod operatio vnius ſit paſsivè perfectio alterius, vt contingit in perſonalitate Verbi. Circa quem textum nota obitér, probare optimè noſtram de incohationibus ſententiam.

1351 Ad 3.damnata eſt propoſitio aſſerens,quod divinitas paſsiones carnis faciebat ſuas (id eſt patiebatur per eas) & quod in carne erat faciens ſuæ naturæ operationem. Non damnaretur,ſi diceret:Carni erat vniens: ſicut vnit illi perſonalitatem Verbi. Identitas ergo operationis, ſimùl à carne & diuinitate, damnata eſt in iſto textu.

1352 4. Textus,aborret operationem diuinam proficiſcētem ab humanitate,& humanam à diuinitate.Quod probat ex impoſsibilitate,vt vna natura habeat volitionem alterius (quæ probatio eſt Phyloſophica & ſolù probabilis & intelligenda de facere,non de recipere,de productione intellectionis ſiue de motu, vt loquitur Concilium fol.38. non de qualitate recepta: imò & ſic, ſolum habet vim connaturalitatis & congruitatis). Negat ergo, quod proficiſcatur, non quod paſsiue communicetur. Ex quo patet ad 5.& 6.intromiſsio enim vnius naturæ ad

pro-

producendas vt proprias, actiones alternis, confundit naturas, ſecùs ad recipiendum.

1353 D. Leo contendit ſolùm, vtramque naturam quoad proprietates & operationes, continendam in ſuis. Si enim vna, alterius proprium aliquid haberet, haberet omnia, & ſic humanitas aſcenderet ad ſumma, & diuinitas deijceretur ad ima. Vtrumque autem eſt abſurdum. Non autem negat humanitati, diuinarum perfectionum receptionem: non propriam ſibi, nec debitam, ſed gratuitam.

1354 7. Textus, damnans vnionem ſecundum æqualitatem, vel operationem, damnat in ſenſu Neſtoriano negante vnitatem phyſicam & perſonalem Chriſti, & ſolum admitente vnionem moralem per communicationem æqualis authoritatis vel operationis, factam filio Virginis à Filio Dei, de quo num. 82. Non autem negat vnionem ad operationem increatam Concilium.

1355 Ad 3. probat. reſp. 1. ſat eſſe aliquibus rationibus Conciliaribus, quod ſint congruentiæ & vim habeāt, attenta connaturalitate, licet non, attenta poſsibilitate. Nec definitio periclitabitur, quia non nititur illis intrinſicè, ſed Spiritus ſancti aſsiſtentia. Reſp. 2. eas probationes non eſſe contra aſſertionem poſitam, quia locuntur de operatione vt tali, non de paſsiua acceptione. Ad 1. ergo dico, quod humanitas in producendo alligata eſt ad ſolas operationes creatas, ſecùs in recipiendo. Solæ autem propriæ operationes probant naturā. Ex quo patet ad 2. Replicabis: vbiquitas & æternitas vbicumq; ſunt, probant diuinitatem, etiam receptæ. Nego proptèr receptionem, vt dictum eſt num. 1326. ſed probant ob immutabilitatem, quam ſupponit in ſubiecto denominatio æterni.

1356 Ad 3. reſp. Si vna operatio eſſet diuinæ & humanæ naturæ, neutram vt talem probaret determinatè. Probat autem diuinam, ſi à diuina ſolā oritur, etiam ſi humanę communicetur. Ad vltimum reſp. Concilia probare vnitatem naturæ in tribus perſonis per communi-

ca-

cationem eiuſdem volitionis, vel voluntatis fateor, quia illa & eſt virtualis operatio & eſt communicatio ſpecialis & debita ſoli illi naturæ. Sed receptio gratuita alicuius in altero, v.g. caloris magni ignei in aqua, non probat in ea naturam ignis, quia nec eſt operatio aquæ nec debitus illi.

ARTICVLVS X.

ALIQVA NOTANTVR.

1357 EX his nota 1. PP. negantes humanitati operationẽ diuinã, intelligi de identitate operationis, vel de operatione provt operatio, non provt paſsiua receptio. Cum enim mens ſit, quod naturæ permaneant inconfuſſę & diſtinctæ, ſufficientèr ſaluatur hoc, ſi quod vni eſt operatio debita, alteri ſit paſsiuè tantũ communicata. Licet enim homo volet diuinitus, non propterea erit auis; nec aqua recipiens calorem magnum erit ignis; nec homo ſi diuinitus eleuetur ad ſuperna, non deperdit naturale eſſe hominis: ſic nec humanitas amittit eſſe ſuum, licet eleuetur paſsiuè ad noſcendum ſcientia increata. Non enim natura noſcitur per gratuitas receptiones, ſed per proprias operationes.

Hæc ſolutio eſt ſatis cõfirmis Cirillo noſtro lib. de S. Trinitate cap. 22. vbi hæc habet. Quamquam Dominus naturam ignorantem aſſumpſit, diuinas tamen ei prærrogatiuas & dotes impertiuit; habebatq́; anima Domini omnem ſapientiam diuinam iuxtà & humanam, omnem notitiam eorum quæ fuerunt, quæ ſunt, quæ erunt, non naturâ, non gratiâ, ſed propter vnionem perſonalem cum eo qui ſolus eſt ſapiens, & omnia etiam prius quam oriantur ante ſæcula nouit.

1358 Dices: plures PP. omne ſublime in Chriſto tribuunt Deitati & omne humile humanitati. Sic in Reſurrectione Lazari lacrymæ & oratio iſti: imperium verò reſucitandi, Diuinitati tribuunt; atqui videre viſione

increata eſt valdè ſublime : ergo erit ſolius Deitatis. Reſp. plura ſublimia & Reſurrectionem ipſam Lazari tribui diuinitati, cum tamen fuerit opus phyſicè elicitum apud D.Thom. ab humanitate. Tribuitur tamen Diuinitati ſolum fontalitèr; quia humanitas, non habebat de ſuo, ſed à Diuinitate, quod poſſet ſic operari. ipſa tamen operabatur ſimùl cum Deitate. Sic humanitas videbat uiſione increata, quia licet fieret uidens ipſa, hoc non erat ab ipſa, ſed acceptum à Deo. Hic tamen ſenſus quaſi fontalis non eſt quem intendimus & de quo loquebantur PP. contra Monotelitas, ſed de operatione diuinitatis formali vitali & ad intra, quæ ſimùl eſſet operatio humanitatis, & de Paſsionibus humanitatis quæ ſimùl eſſent à diuinitate & per eas pateretur diuinitas vitalitèr formalitèr: & in hoc ſenſu humanitas non videt viſionem increatam operando, ſed accipiendo.

1359 Nota 2. D. Thom. Bonauent. Cayet. & multos alios, licet tueantur oppoſitam ſententiam, probentque textibus Scripturę & Conciliorum, hanc tamen nulla inuſiſſe cenſura. Quod ſi plures Scolaſtici notant de hæreſi Hugonem & Ripam, hoc non eſt, quia humanitati Chriſti concelſerunt ſcientiam increatam, ſed quia creatam negauerunt.

1360 Sed quomodò hæc ſententia, nec eſt digna cenſura, nec impingitur illi à plurimis Theologis (licet notetur ab aliquibus) ſi illam impugnant ex plurimis ſequelis contra fidem & ex Concilijs, &c? Reſp. (& eſt notatu dignum) duplicitér poſſe aliquam ſententiam vocari contra fidem, nempè per modum cenſuræ, vel per modum argumentationis. Sic ſæpè phyſica prædeterminatio arguitur, quod tollat libertatem, & quod propterea ſit contra fidem. Sed hoc dicitur per modum argumentationis, non per modum cenſuræ, cum hæc in hac materia à Pontificibus prohibita ſit.

1361 Idem dico de multis Theologis arguentibus, quod ſententia de viſione Chriſti per ſcientiam increatam ſit contra fidem. Vndè Cornejo, Nazarius, Cabrera,

Ca-

Cano Bañez, Soto, Albarez & aliqui alij non iudicant cenſurabilem. Imo Vazquez 1.2. diſp.7.cap.7. eam ſententiam etiam in omnibus beatis à cenſura immunem tuetur, ſicut & Fœlix Franciſcanus de Viſione Dei cap.5. difficul.1.nu.3. ſententia quæ aſſerit intellectum non cócurrere actiuè ad viſionē de facto. Addo forte illos Theologos qui cenſuræ incumbunt, non ita laborioſè Conciliorum textus & has noſtras notationes in examen vocaſſe, ſicut nos. Maneat ergo, quod talis ſententia nulla eſt digna Theologica cenſura.

QVÆSTIO XXVIII.
DE SCIENTIA PER SE INFVSSA.

1362 IN hac quæſt. 8. ſunt difficultates de huius ſcientiæ natura; & an ſit in Chriſto, & quid in illo operetur? Examinauimus vtrumque. Sed prius ex Cornejo nota, ſcientiam infuſſam eſſe mediam inter beatam & adquiſitam, participareque de vtraque. Cum beata conuenit: ex parte principij, quia à Deo infundente; ſubiecti, quia perficit potentiam obedientialem; obiecti, eo quod ſit etiam de ſupernis; modi procedendi, quia non alligatur legibus naturæ & diſcurſus humani. Cum adquiſita conuenit aliqualitèr ex parte ſubiecti, quia perficit potentiam naturalem in ordine ad res ordinis naturalis: obiecti, quia etiam eſt de obiectis naturalibus, de quo infra: modi procedendi, quia etiam poteſt diſcurrere ſicut adquiſita. Imò ex parte principij aliqualitèr, quia hæc licet de per accidens, fuit Chriſto infuſa à Deo. Plura de ſcientia infuſſa diſputanda occurrunt circa obiectum, habitum & ſpeciem impreſſam. Sit ergo.

ARTICVLVS I.
DE MVLTIPLICI EIVS OBIECTO generalitèr.

1363 NOta 1. duplex eſſe obiectum huius ſcientiæ, ſicut & aliarum. Materiale nempè &

formale. Thomiſtæ communitèr & præcipuè noſter Cornejo hic tract.2.ad quæſt.11.D.Thom.diſp.1.ennumerant inter materialia,entia creata,ſuperna & naturalia,in com muni & in particulari, futura contingentia & ſecreta cordium.Inſuper Deum vt vnum & trinum,non vt cognitum in ſe ſiue viſum, ſed abſtractiué in medio connexo creato.

1364 Nota 2. aliud eſſe noſcere euidentèr etiam intuitiuè,& aliud noſcere quiditatiué; oculus enim corporeus & intellectus noſter in via plura noſcit euidentér, imò & intuitiuè v.g.colores, lucem, &c. non tamen quiditatiuè;nos enim in via nullam rem quiditatiuè noſcimus, quia eſſentiam rei numquam ita penetramus, vt differentiam proprijſsimam & ſpecialiſsimam ipſius eſſentialem, provt primariò diuerſam ab omni alia re actuali & poſsibili exprimere valeamus. Quod ſi *rationale* apud omnes eſt proprijſsima hominis differentia primaria (cum vere non repugnet aliud animal rationale diuerſum ab iſto)potius eſt ex deſignatione & pacto hominum (vt inutili diſputationi ſuper hoc via præcludatur) quam ex perfecta penetratione eſſentiæ; ſicut ob eandem rationem pro calore ſummo, calor vt octo eſt deſignatus à Phyloſophis, qui tamen à nullo eſt ſcientificè menſuratus.

1365 Hinc multò minùs eſt cognoſcere intuitiué,quã quiditatiuè,quia ad 1. ſufficit euidentia rei in ſe per accidentia;ad iſtud euidentia per quiditatem & eſſentiam, & minùs eſt quiditatiuè quam comprehenſiuè; quia ad iſtud neceſſaria eſt penetratio rei,non ſolùm quoad eſſentiam, ſed quoad omnes ipſius ſinus,penetrando eos adæquatè, & quantum penetrabiles ſunt. Vndè ad cognoſcendam quiditatem Dei per viſionem beatam,tanto maius lumen requitur, quantò plures eminentiæ,ſiue ſinus penetrandi ſunt,& plus ſi creaturæ in eminentijs ſint cõprehendẽdæ,quam ſi ſolú quiditatiuè cognoſcendę. Idem de lumine ſcientiæ infuſę reſpectu videndi,vel quiditatiuè cognoſcendi, vel comprehendendi veritates creatas in ſe ipſis.

No-

1366 Nota 3. obiectum formale ſpecificatiuum ſcientiæ ſupernæ per ſe infuſæ, ſiue rationem formalem *ſub qua*, non eſſe veritatem creatam, provt ſub clara reuelatione, vt minùs bené aliquis inſinuauit. Licet enim per hoc diuerſificetur à noſtra fide, non à lumine prophetico, vel ab euidentia in atteſtante, quæ aſſentitur rebus, provt ſub claro Dei teſtimonio, tanquam medio extrinſeco. Eſt ergo ratio *ſub qua*, veritas ipſa creata, provt in ſeipſa patẽs, & ſupernè intuibilis: Siue enim hæc ſcientia attingat entia increata ſiue creata, attingit illa, quatenùs per veritatem creatam intuitiuè cognitam, ſiunt intellectui patentia. Vndè hæc ſuperna intuibilitas veritatis creatæ eſt ratio formalis directè ſpecificatiua & primario diuerſificatiua huius ſcientiæ à beata & à naturali. Vide infra art. 4. de cognitione entium naturalium, vbi ratio *ſub qua*, magis elucidatur.

1367 Dices: futura noſci poſſunt per ſcientiam infuſſam in ſeipſis & per ſpeciem propriam, de quo infra; atqui antequam ſint, non ſunt intuibilia: ergo intuibilitas non eſt ratio *ſub qua*. Min. patet, quia intuitiua provt differt ab abſtractiua, non ſolum eſt de re vt exiſtenti, ſed de illa vt iam præſenti phyſicè & exercitè. Nego min. Ad probat. nego min. quia abſtractiua eſt duplex. Vna quæ in noſcẽdo abſtrahit à ſpecie propria rei & ab immediatione, & hæc eſt ſtrictè abſtractiua. Alia noſcit rem in ſeipſa & per propriam ſpeciem, noſcitque vt exercité exiſtentem, ſed in propria differentia tẽporis; abſtrahit tamen à præſentia & coexiſtentia exercita pro tempore illo in quo incipit noſci. Hæc laté eſt abſtractiua & proprie intuitiua, quia ita illud futurum repræſentat vt exercitè exiſtens & præſens pro ſuo tempore, ac ſi phyſicè in eodem inſtanti illi coexiſteret. Alitèr reſpondet Cornejo tom. 2. à fol. 193. futurum coexiſtere phyſicé viſioni beatæ & ſcientiæ infuſſæ Chriſti, non ſecundum tempus, ſed ſecundam æternitatem, quæ eſt menſura ſuperior; viſio enim & ſcientia infuſſa habent æternitatem participatam, cui futura ſunt exercitè præ-

ſentia. Sed de hac doctrina, agitur ad 1. par. D. Thomæ.

1368 Nota 4. omnia & ſingula creata ſuperna in ſe ipſis poſſe eſſe obiectum materiale huius ſcientiæ. Probatum ex D. Thom. hic quæſt. 11. art. 1. aſſerente. *Quæ nobis per fidem innoteſcunt, innotuiſſe Chriſto per ſcientiam infuſſam*: ergo & gratia & alia ſuperna, &c. Tùm, quia de ente creato tàm naturali, quàm ſuperno dabilis eſt propria & immediata ſpecies impreſſa repræſentatiua exiſtentiæ, imò & quiditatis rei. Cum enim ſint finitæ entitatis, ſunt etiam finitæ cognoſcibilitatis, ac per conſequens cadentis ſine dubio in ſpeciem impreſſam creatam: ergo quodlibet ens creatum eſt noſcibile per iſtam ſcientiam ſupernam; ſpecies enim eius propria cum non deſeruiat ſcientiæ beatæ noſcenti in Deo creaturas, deſeruiet iſti. Imò hinc probatur quiditatiué & etiam comprehenſiuè poſſe noſci per illam, quia vtroque modò ſunt quid finitum, ac per conſequens poſſunt repræſentari per ſpeciem & lumen finitum, quantum ex parte ſua repræſentabilia ſunt.

1369 Nota vltimo, cognitiones ſecientiæ infuſſæ, tàm de ſupernis, quàm naturalibus, procedere & à ſpecie impreſſa, & ab habitu per ſe infuſſo. Quod detur illa ad fæcundandum vice obiecti prob. Cum enim quælibet creatura ſit finitæ entitatis etiam eſt finitæ repræſentabilitatis. Vndê dabilis eſt ſpecies impreſſa creata immediata de quolibet ente creato repræſentans illud in ſe ipſo, nec in hoc apparet vlla repugnantia, ſed potius vt intellectus per illam fæcundetur, connaturalitatis conducentia. De ſpeciebus iſtorum obiectorum & de natura habitus ab artic. 5. commodiùs diſſeremus.

ARTICVLVS II.

AN DEVS TRINVS SIT OBIECTVM HVIVS ſcientiæ vbi argumenta contra Notabile 4.

1370 AFfirmo contra Vazq. cum ſententia communiori. Prob. Tùm, quia dantur media ſu-

ſuperna eſſentialitèr cum illo vt tali connexa, nempè viſio beatifica & actus fidei ſupernus; iſti enim vt eſſentialitér veri connectuntur cum Trinitate vt tali. Tùm, quia licet repugnet ſpecies impreſſa repræſentans immediatè Trinitatem, quæ non ſit intuitiua, ſecùs ſpecies entis creati cum illa connexi, per quam in iſto Trinitas euidentèr noſcatur. Tùm, quia Chriſtus vt Viator noſcebat Trinitatem, amabat meritoriè illam proptèr ſeipſam, orabat eam, atque ei ſubijciebatur: dirigebatur autem non per viſionem beatam neceſsitantem ad amorem & quæ non erat propria Viatoris: ergo per hanc ſcientiam.

1371 Nec obeſt 1. D. Thom. negans Chriſtum per hanc ſcientiam, Dei eſſentiam nouiſſe. Negat enim in ſeipſa: Nec 2. quod ſpecies creaturæ eſt ſpecies rei ordinis inferioris Deo, per quam nequit repræſentari res ſuperioris ordinis, nempè Trinitas. Reſp. enim per eam ſpeciem creaturam repræſentari immediatè in ſeipſa; Trinitatem mediatè & in alio, & quoad an eſt.

1372 Nec obeſt 3. quod nullus effectus vt effectus procedit à Deo vt Trino, ſed ſolum à Deo vt Vno, cum Dei vt vnius ſit creare. Quod autem non cognoſcitur per effectum, vel per cauſam, non demonſtratur abſtractivé. Reſp. 1. in viſione beata v.g. dari duos reſpectus ad Deum; vnũ via cauſarũ ſpecialium; aliũ via terminationis ad obiectũ. 1. modò ſumitur vt effectus & procedit à Trinitate vt tali tanquã obiecto vel ſpecie impræſſa efficientèr influente: procedit enim ab intellectu vt illuminato, & vt ſigilato, ſigilo, imagine & ſpecie impreſſa Trinitatis vt talis; & ſic docui in mat. de Viſion. in ea vt effectu harum cauſarum, Trinitatẽ noſci poſſe. Reſp. 2. quod in viſione ſumpta non vt effectu, ſed vt repræſentatione Dei, & via terminationis ad obiectum vt in medio connexo expreſsiuo ſaluari ſufficientèr demonſtrationem. Nec enim hæc eget cauſa, vel effectu, ſed medio connexo, quodcumque iſtud ſit.

1373 Obijc. 4. viſio & gratia per ſcientiã infuſſam de

berent noſci, illa vt vera; hæc vt perfecta: ſed vt vera non noſcitur intuitiuè, niſi viſſo obiecto cui conformetur, nec gratia vt imago Deitatis perfecta, niſi viſa Deitate. Reſ. 1. Cornejo; niſi viſſo obiecto per ſcientam aliam, ideſt beatam permitit, per eandem negat. Reſp. 2. vt noſcatur viſio etiam comprehenſiuè & omnia connexa cum illa ſufficere terminum noſci abſtractivè & in alio & quoad *an eſt*. Conceſſa ergo mai. nego min. de viſione vera tranſcendentalitèr ſiue vt petente eſſentialitèr, rem ſe habere ſicut ipſa repræſentat; ſic enim cum non noſcatur vt vera prędicamentalitèr & per comparationem inter obiectum & actum, videtur ea, quin videatur Deus: ſicut comprehenditur ab Angelo creatura vt connexa eſſentialitèr cú Deo, non viſo Deo, ſed indirectè & abſtractiuè cognito.

Replicabis: gratia vt imago bona diuinæ naturæ nequit videri quiditatiuè, nec viſio vt bona repræſentatio Dei nó viſſo Deo. Prob. quia de imagine nó cóſtat, quod ſit bona niſi viſſo originali. Nego antec. Diſting. probat: non noſcitur vt bona prędicamentalitèr & per cóparationem, concedo; vt bona per exigentiam petentē quod res ſe habeat ſicut illa repræſentat nego. Sic pictura Regis duplicitèr noſcitur vt bona. 1. facta comparatione cum Rege vt præſenti, & tunc debet eſſe viſſus. 2. ſine illa, cú imago noſcitur vt certiſsimè bona, quia facta à pictore impotente falli. Hic modus non eget viſione Regis, vt imago noſcatur vt bona. Sic ſe habet ſcientia infuſſa reſpectu gratiæ & viſionis.

1374 Obijcies 5. nequit cognoſci quiditatiuè viſio Trinitatis, niſi cognita Trinitate quoad quid eſt: ergo viſa. Antec. prob. quia noſcitur vt eſt viſio Dei vt diſtincti à creaturis, & unius attributi provt diſtincti ab alio: ergo quoad eſſentialia. Reſp. diſting. antec. *quoad quid eſt* ſumptū latè & ex parte rei cognitę (nempè inediatè & in alio noſcendo illas diverſitates) concedo, ſtrictè nego, quia hoc ſonat noſci in ſua quiditate & modo, ſiue ad modum ſui & immediatè. Noſcitur ergo quiditas Dei expreſſe, ſed provt repræſentatur in illo medio & non amplius,

plius, nec ad modum ſui, ſed ad modum medij. Cognitio ergo ſtrictè quidditatiua dicitur talis à quidditate vt immediato ſpecificatiuo, in ſe (vel in medio eminentiori) non vt mediato & in alio.

1375 Obijcies 6. nequit eſſe vna ſimilitudo creaturę & Trinitatis: ergo hæc nequit noſci per ſpeciem creaturæ. Diſtinguo antecedens, diſparate concedo, ſubordinatè, nego, quia benè poteſt vna ſimilitudo repræſentare creaturam vt connexam cum Trinitate, attingendo hanc mediatè inadæquate & indirectè, licet non poſsit immediaté vtramq; Quod ſi dicas speciē hāc exemplari ex ſpecie impreſſa Dei, ſed hæc repræſentat Trinitatem immediatè & mediatè creaturam: ergo & illa. Nego conſeq. quia eſt exemplata ex inadæquato Dei & ſolum directa ab obiectum indirectum, ideſt creaturam.

1376 Obijcies vltimo: res ſuperioris ordinis nequit noſci quiditatiuè ab inferiori. Prob. quia propterea cognitio naturalis nequit eſſe quiditatiua de ſuperno. Scientia autem infuſſa eſt inferior viſione & gratia. Nego mai. generalitèr; viſio enim beata & lumen gloriæ inferioris ordinis, Deum & vnionem hypoſtaticam; & Angelus inferior ſuperiorem per lumen naturale inferius ipſo obiecto, quidditatiuè noſcunt. Ad illud de cognitione naturali reſpondet duo Pater Gonet. 1. eam reſpectu entis ſuperni habere inferioritatem, non ſolum ſpecificam, ſed genericam, quia ſunt diuerſi generis. 2. eſſe inferiorem, non ſolum in genere entis, ſed accomodationis, quod non habet infuſſa reſpectu ſuperiorum, etiam vnionis hypoſtaticæ. Sed contra, quia ſi ſcientia infuſſa & vnio hypoſtatica diſtant magis in entitate: ergo & genere: cur non & accomodatione? Dices: idē poſſe inquiri de viſione reſpectu Dei & de Angelo inferiori ad ſuperiorē. Fateor. Ideo.

1377 Reſp. pro omnibus 1. ex materia de viſione q. 1. art. 3. non eſſe paritatē de improportione entitatiua ad accommodatiuam, nec requiri in cognitione æqualitatem entitatiuam, ſed repræſentatiuam, vt probant exemplaria aducta. Reſp. 2. ideò cognitionem naturalem non poſ-

poſſe ad ens ſupernum, quia deficit medium, vel ſpecies impreſſa proportionata, vel vt vult Ripald. quia tale ens eſſet & non eſſet ſupernum cum non ſuperaret connexionem illius cognitionis naturalis. Eſt ergo dicendum, quod ſicut intellectus per modum potentiæ fæcundatur à ſpecie ſuperna ad fætus ſupernos, ita habitus ſcientiæ infuſſæ à ſpecie ſuperna viſionis, ad intuitionem eius in ſe ipſa fæcundatur. Vide infra artic. 5.

Sequitur ex dictis de ſupernis poſſe dari cognitionem ſcientiæ infuſſæ non ſolum quidditatiuam, ſed etiã comprehenſiuam, quia comprehenſibilitas eorum in ſeipſis etiam eſt finita, ac per conſequens adæquabilis cognitione finita. Nec obeſt, quod viſio beata altius cognoſcit illa quam infuſſa; ergo ſi hæc non attingit ad altitudinem beatæ, non erit cõprehenſiua vt illa. Nego conſ. quia comprehenſioni ſufficit adæquare omnes ſinus rei; beata autem non ſolum adequat, ſed ſuperexcedit ens ſupernum & præſtat plus quam ſufficit.

ARTICVLVS III.

AN COGNOSCAT COGITATIONES CORDIVM & futura contingentia.

1378 CErtum eſt, Chriſtum vt hominem cognouiſſe cogitationes cordium, Math. 9. *Cum vidiſſet Ieſus cogitationes eorum* dixit: *vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* Idem conſtat ex alijs Euangelij locis. De futuris etiam conſtat, nam Ioan. 6. *Fugit in deſertum, quia ſciebat, quod venturi eſſent, vt facerent eum Regem.* Lucę 19. plorans ſuper Ieruſalem dixit: *Quia venient dies in te, & circundabunt te inimici tui vallo, & ad terram proſternent te, & filios tuos & non relinquent in te lapidem ſuper lapidem.* Tandem Math. 26. dixit ad Petrum: *antequam galus cantet, ter me negabis*, & alia ſępè alibi. Hæc autem dicebat vt homo, quia vt talis, humanę loquebatur vitalitèr, ac per conſequens ſi vt homo proferebat, etiam vt homo cognoſcebat.

Dif-

1378 Difficultas eſt, an noſceret per ſolam ſcientiam beatam? (dequa non eſt dubium) an per infuſſam etiam, an per reuelationem claram, ſiue euidentiam in atteſtante? Affirmo per ſcientiam infuſſam; ita communior ſententia contra paucos. Prob. Tùm, quia D. Thom. art. 1. ait: *Chriſtum per ſcientiam infuſſam omnia cognouiſſe præter Dei eſſentiam* (viſam in ſeipſa). Ibi etiam docet, *omnia noviſſe, quæ homines per reuelationem*. Prophetæ autem & Sancti homines & corda & futura ſæpè per reuelationem nouerunt. Tùm, quia hæc omnia ſine vlla implicantia noſci poſſunt extra Verbum immediatè in ſeipſis, cum habeant determinatam veritatem finité cognoſcibilem & repræſentabilem. Erat autem in Chriſto potētia obedientialis ad hæc cognoſcenda in ſeipſis.

1379 Debuit ergo hæc potentia non manere imperfecta & in potentia, ſed reduci ad actum. Ratio eſt. Et quia hæc eſt maior perfectio, noſcere nempé res omni modo, quo noſcibiles ſunt, ideoque debebatur Chriſto ratione vnionis hypoſtaticæ & ratione beatitudinis, ſicut debetur alijs beatis noſcere plura extra Verbum per ſciētiam infuſſam. Et ratione etiam vniuerſalis Magiſtri & Iudicis, vt reprehenderet ſæpé cogitationes hominum, & dirigeret eos per doctrinam (quam per futurorum prædictionem confirmare opportebat). Quæ munera, cum certum ſit, quod exercebat vt Viator, debebat etiam ea prænoſcere vt Viator.

1380 Nec obeſt 1. D. Thom. quæſt. 20. de veritate art. 6. docens: *Ea, ſolum nouiſſe in Verbo*, quia Cayet. hic art. 1. & cum eo P. Gonet diſp. 17. art. 4. §. 1. docent, retractaſſe in hac 3. part. illam ſententiam. Nec obeſt 2. quod noſcere ſecreta cordis & annuntiare ventura ſit propriū Dei. Reſp. quando habetur per naturam, eſſe proprium Dei, secùs per gratiam; ſicut eſſe beatum per naturam eſt proprium Dei, non per gratiam. Ratio autem reſpectu ſecretorum cordis eſt, quia quælibet natura rationalis eſt Domina ſui actus liberi, & poteſt illum in ſecreto cuſtodire & cœlare omnibus præter Deum, qui eſt

ſu-

ſupremus Dominus: potuit autem aliqualem vſum huius dominij per gratiam humanitati Chriſti, alijſque communicare; cum quatenùs homo, eſſet Domin⁹, Iudexque omnium. Nec hæc cognitio extra Verbum eſt inutilis, cũ perficiat humanitatem in alio ordine diuerſo à beatifico: Eſt autem debita Chriſto omnis perfectio omnium ordinum, dummodò non repugnent inter ſe, nec fini redemptionis.

Nec obeſt 3. quod plura futura & ſecreta cordis ſunt naturalia: ergo repræſentabilia per naturalem ſpeciem; atqui de futuris & ſecretis repugnat ſpecies actu quę ſit naturalis cum ſit propria ſolius Dei. Reſp. 1. poſſe ſpeciem eſſe entitatiuè ſupernam ſicut cognitio obiecti naturalis vt art. 4. Reſp. 2. nego min. quia ſufficit vt ſit ſuperna quoad modum, licet enim in ſe ſit naturalis fit à Deo ex gratia, cum à futuro ipſo nec poſsit produci, nec exigi.

1381 Ex hijs infertur, ſecreta & futura noſci à Chriſto per hanc ſcientiam, non in cauſis liberis, prout in actu 1. (benè in prædeterminatione applicatiua, ſi daretur) quia nullam dicunt ex ſe connexionem cum effectu; non in decreto Dei licet connexo, quia in iſto noſcuntur per ſcientiam beatam; non in claro teſtimonio Dei, ſiue in dicto *per modum dicti*, quia ſumptum præciſè per modum dicti, eſt medium extrinſecũ. Licet enim apud plures euidentia in atteſtante & aſſenſus propter dictum claré cognitum per modum dicti, non repugnet Chriſto (ſed vide ſupra num. 1140.) cum ſit euidens, propter quam euidentiam Prophetæ vocabantur videntes: Sed hic aſſenſus præciſè vt talis non eſt ſcientiæ ſtrictæ: (euidentia enim eius refunditur in ſolum dicentem, non vero in rem dictam) ſed fidei claræ, vel apud alios luminis Prophetici; per modum autem connexi fortè pertinet ad ſcientiam infuſam. Sed ſi dictum diuinum eſt repræſentabile in ſeipſo immediatè, atque per ſe ipſum perceptibile ab humanitate, cur non & alia ſuperna? Aſſero ergo quod noſcũtur per ſpecies proprias & imme-

dia-

diatas & in ſeipſis, quia obiectum ſpecificatiuum ſcientiæ infuſſæ vt talis, eſt veritas creata vt in ſeipſa intuibilis, ſicut ſupra habitum eſt.

1382 Nec obeſt 4. quod intueri creaturas in ſeipſis eſt imperfectio, & propterea Deus ſolum noſcit eas in ſeipſo: ergo neganda Chriſto. Diſting. antec. eſt imperfectio reſpectu Dei, concedo; reſpectu ſcientiæ creatæ, nego, quia Deo repugnat ſpecificari immediatè à veritate creata, ſecùs ſcientiæ creatæ; ſicut nec repugnat iſti eſſe accidens & ens ab alio, licet repugnet Deo.

1383 Nec obeſt 5. ſi dicas: repugnare ſpeciem impreſſam de futuris contingentibus, quia non habent determinatam veritatem, ac per conſequens, nec determinatam repræſentabilitatem. Nego totum, quia habent veritatem in ſeipſis, vel ſaltim poſsito decreto; & tunc poteſt Deus noſcens determinatum eſſe illorum producere imaginem & ſpeciem impreſſam quiditatiuè illud repræſentantem, prout exercite exiſtens in tali temporis differentia, & ſecundum illud eſſe extra cauſas, quod habebit in tali tempore.

1384 Si dicas: Veritas determinata futuri nequit noſci quidditatiuè, niſi noſcatur ratio determinans; atqui hæc eſt decretum: ergo nequit futurum noſci per hanc ſcientiam, niſi cognito imò & viſſo decreto. Diſting. mai. niſi noſcatur ratio determinans intrinſeca & formalis permito; efficiens vel radicalis, nego. Decretum autem determinat efficienter, quatenùs efficit, vel eſt conditio vt ellicitura ſit voluntas hoc præ alio: determinatio autem formalis eſt veritas intrinſeca ipſius futuri, de qua vt pro ſuo tempore exercita, dabilis eſt ſpecies impreſſa.

1385 Infero, ſi fuit in Chriſto euidentia in atteſtante, non fuiſſe ſtrictè ſcientiam, quia hæc euidentia non reducitur in aliquam claritatem diſcurſus & principiorum de re teſtificata, ſed in teſtificantem, ſolum enim clarè noſcitur teſtificans, nó vero res teſtificata. Nec fuit ſola, quia Chriſtus extra Verbum debuit habere ſtrictā & im-

immediatam ſcientiam de rebus ſupernis,cum ſit perfectio, debeatque non denegari Chriſto perfectio aliqua vera.

ARTICVLVS IIII.

AN SCIENTIA INFVSSA POSSIT NOSCERE obiecta naturalia, vbi de ratione formali qua & ſub qua.

1386 NOn eſt difficultas de naturali per ſe infuſſa,quia certum: ſed de ſuperna, quia propter infinitatem ſuam obiectum nequit ſufficientèr ſpecificare cognitionem ſupernam. Affirmo cum commun.ſentent. 1. quia proportionem in genere repræſentatiuo impedire ſolet inferioritas cognitionis ad obiectum, vt materialitas reſpectu rei ſpiritualis;ſecùs ſuperioritas. Vndè cognitio ſpiritualis noſcit materialia;infinita Dei,finita.Et ratio eſt,quia in menſura coarctata nequit valdè extenſum contineri; benè verò in menſura multum extenſa & ſuper excedenti,res coarctata.

1387 2. Quia ſpecificatiuum actus, quoad eſſe huius vel illius potentiæ vel ordinis,non eſt ratio *qua* cognita & expreſſata, ſed *ſub qua*, ſiue attingibilitas: ſic viſionem lucis vt occularem non ſpecificat ratio lucis,cum hæc etiam attingatur ab intellectu & voluntate, ſed viſibilitas Similitèr actum ſupernum,non ratio obiecti,ſed attingibilitas ſuperna: obiectum enim idem attingunt Catholicus & hæreticus, dum dicunt: *Datur Trinitas, quia Deus reuelauit*, & ſolum eſt differentia obiectiua ex parte attingibilitatis ſupernæ vel naturalis. Vide me 1. par.in mat.de Viſione quæſt.de appetitu naturali.

1388 3. Non repugnat ex parte obiecti materialis, nam Creationem mundi, exiſtentiam Abrahę, fide ſuperna credimus. Nec formalis, quia plura naturalia ſunt obiectum formale ſupernæ virtutis,v.g. quando prudentia dictat agendum eſſe gratias Deo vt authori naturæ; miſſeriam pauperis ſubleuandam propter honeſtatem ſubleuationis; talis enim prudentia in Chriſtianis eſt

ſu-

ſuperna. Plura exercet voluntas,ſuperna & meritoria de condigno nitentia motiuo naturali,v.g. miſericordiam in pauperes;iuſtitiam , reddendo vnicuique ſuum. Talia enim motiua, naturalia ſunt vtpotè quæ à Gentilibus attingi valent lumine naturæ.Nec dicas non eſſe condigna ex ſe, ſed ex relatione ad Deum.Contra,quia non requiritur alia relatio obiectiua præter honeſtatem imbibitam in motiuis ipſarum;de quo in materia de merito.

1389 Ratio à priori eſt , quia vt aliquis actus ſit ſupernus,ſufficit quod ſuperet vires& exigentiam naturæ; poteſt autem ſuperare ex parte attingibilitatis & ex parte principij à quo fit, licet non ſuperet ex parte obiecti; actio enim procedens á principio vt ſuperno , eſſentialitér procedit ab illo,nec poteſt ab alio in tota natura : ergo eo ipſo eſt ſuperna à modo oriendi à principio,ſicut influxus proprius cauſæ primæ non eſt infinitus à termino,ſed à modo procedendi à principio, & vnio hypoſtatica inter humanitatem & perſonalitatem Angeli , non eſſet ſuperna à terminis,ſed à principio.

1390 Obijcies 1. Scientia ſpecificatur ab obiecto: ergo de naturali eſt naturalis. Reſp. ſpecificari à ratione *ſub qua*,ſiue ab attingibilitate. Reſ.2.ab obiecto cognito ſpecificari,ſpecificatione ſpeciei attomæ,non vero ſpecificatione ordinis vel potentiæ,quia hæc ſumitur à ratione *ſub qua*,quæ eſt intuibilitas ſuperna ; ſicut viſio albedinis & intellectio nigredinis ſpecificatione ſpeciei attomæ different ſpecie à diuerſis coloribus ; ſpecificatione ordinis & potentiæ , non ab illis ſed à viſibilitate & veritate.

1391 Vndè non placet Gonet dicens,quod obiectum debet eſſe eiuſdem ordinis cum ſcientia,ideſt non ſuperioris. Contra, quia obiectum ſupernum expreſsé vt ſupernum attingi poteſt naturali cognitione : dummodò proponatur modo naturali,& ſub naturali attingibilitate. De quo vide in mat. de Viſione,loco citato.

1392 Obijcies 2. Scientia naturalis nequit quidditatiuè noſcere obiectum ſupernum :ergo nec è contra ſuper-

per-

perna naturale. Inſto: cognitio materialis nequit cognoſcere ſpirituale: ergo nec è contra? Non valet. Conceſſo ergo antecedenti, nego conſeq. quia quidditas ſuperna nequit proponi modo quidditatiuo, niſi propoſitione ſuperna, vtpotè eſſentialitèr connexa cum ſuperno; at è contra, quidditas naturalis poteſt per propoſitionem ſupernam.

1393 Obijcies 3. quia non poterit explicari quomodò cognitio de boue ſit naturalis, ſi poteſt dari ſuperna, ſiquidem nó eſt vndè colligatur differentia. Reſ. ſi in Chriſtiano & hęretico eſt aſſenſio Trinitatis propter reuelationem, vndè nobis fiet patens differentia ſupernæ & naturalis? Reſp. non patere ad ſenſum, ſed diſcurri à diverſa attingibilitate & à diuerſo lumine: & hoc probabilitèr, nam de ſupernaturalitate fidei ſuæ nemini conſtat certo. Quod ſi dicas, quod in nobis cognitio ſuperna non extenditur ad naturalia: ergo nec in Chriſto ſcientia ſuperna infuſſa. Nego antecedens vt conſtat ex noſtris argumentis. Dato antec. nego conſeq. quia dignitas Chriſti poſtulat vt cognoſcat obiecta omnia extra Verbũ meliori modo quo poſsit, ac per conſequens ſcientificè ſupernè, & ſic non per ſolam euidentiam in atteſtante, quæ ſtrictè ſcientifica non eſt, nec per ſolam ſcientiam naturalem, quæ minùs digna eſt.

1394 Nec proptereà ſcientia per ſe infuſſa naturalis de eodem obiecto erit ſuperflua, cum ſint ſcientiæ eterogenee perficientes in diuerſo ordine & ſub diuerſa attingibilitate. Quod ſi ſtante vna præſentia naturali omninò ſuperfluit alia ſuperna (quod alij negant) ideò eſt, quia ſi ſint ſimilares, vtraque redderet præſens & indiſtans à loco eodem omninò modo. Si ſint diſsimilares vt definitiua & circunſcriptiua, pugnant in eodem loco. Illę autem ſcientiæ perficiunt diuerſimodè, quia vna ſtatum naturalem, alia ſupernum; vna intuitiuè, alia comprehenſiuè.

Doctrina huius artic. valide roboratur ex Trident. aſſerente: attritionem conceptam ex turpitudine peccati (qualis eſt deteſtatio furti ob turpitudinem iniuſtitiæ) poſſe eſſe ex Spiritus ſancti impulſu & diſpoſitionem vltimam cum Sacramento ad iuſtificationem; motiuum autem talis actus naturale eſt & commune Chriſtianis & infidelibus. Similitèr hæc concluſio eſt de ſuperno expreſsè vt ſuperno: *Chriſtus eſt Deus. Filius Virginis eſt Chriſtus, ergo Filius Virginis eſt Deus.* Et tamen eſt naturalis, apud plures. De quo num. 158.

DE RATIONE QVÆ, ET SVB QVA.

1395 NOta 1. Ex parte obiecti formalis & dari rationem, *qua* & *ſub qua*. Motiuum actus, eſt *qua*; attingibilitas eſt *ſub qua*, quia iſta reddit obiectum attingibile à tali potentia. V.g. aſſenſus Trinitatis propter diuinam reuelationem habet in Chriſtiano & in hæretico eandem rationem *qua* & diuerſam *ſub qua*. Differunt *qua* & *ſub qua*: 1. quia illa exprimitur per actum, hæc non; nec enim viſitabilitas à viſione; nec regularitèr cognoſcibilitas aut veritas exprimitur ab intellectione, nec amabilitas aut bonitas ab amore. Dixi regularitèr, nam aliquando iam reflectunt ſupra veritatem; quando ſcilicet dicunt expreſſe: *Aſſentior, quia verum eſt.*

1396 Sed ratio *ſub qua*, ſi nō attingitur non erit ſtrictè obiectum. Quid ergo ibi præſtat & quomodò ſpecificat? Reſp. quod non eſt obiectum, ſed ſe tenet ex parte obiecti, quaſi protegens obiectum & reddens viſibile, quin ipſa videatur; ſicut Imaginem deuotionis plures cortinæ reddunt eam venerabiliorem, quin ipſæ venerentur; lumen gloriæ intellectum viſiuum Dei, quin ipſum videat Deum; & plumbum reddit ſpeculum reflexiuum ſpecierum, quin plumbum reflectat.

1397 Quomodò autem ſpecificat? Reſp. quod omnis actus potentiæ dicit duo; & connexionem intentiona-

ſem ad obiectum, quod exprimit ſiue cognoſcit; & præter illam dicit aliam eſſentialem connexionem phyſicam entitatiuam ad attingibilitatem vt talem in re & exercitè, propter quam attingit obiectum: & hoc. 2. modo attingibilitas reddendo attingibile, ſpecificat ſpecificatione ordinis vel potentiæ, quia viſio non eſt viſio, quia de colore, ſed quia de illo vt ſub vmbra viſibilitatis. Sic omnis actus ſupernus eſt de obiecto vt ſuperno, ideſt ſub ratione ſuperna, & omnis naturalis de obiecto vt naturali, ideſt, ſub ratione naturalis attingibilitatis.

1398 Hinc patet, in quo ſenſu intelligi poſsint DD. negantes cognitionem naturalem de obiecto ſuperno, expreſsè vt ſuperno, contra experientiam de aſſenſu hæretici: non enim negare poſſunt de attingentia intentionali expreſſa, ſed de connexione phyſica ſuperni ſub ratione, *ſub qua ſuperna*: exercité vt tali: nam eo ipſo actus, iam non eſſet naturalis.

1399 Vndè actus phyſicè connexus & certus, & actus inconnexus incertus ſe habent, ſicut concionator & commedus, hiſtorias repræſentantes vt dixi loco citato de apetitu. Illa enim repræſentat eas curando vt ſint veræ: iſte autem, ſiue ſint veræ, ſiue fabuloſæ.

1400 Nota 2. ex Perez ab Vnanoa diſp. 23. de Incarnatione ſect. 1. num. 7. duplicem eſſe rationem *ſub qua* in obiecto. Vna eſt obiectiua, ſiue ex parte obiecti. Alia denominatiua à potentia. Prima ſtat in intrinſeca cognoſcibilitate obiecti. Secunda in denominatione extrinſeca ſumpta in obiecto à conditionibus ſe tenentibus ex parte principij. Obiectiua in eodem obiecto èſt diuerſa reſpectu actus superni, & reſpectu naturalis: habet enim diuerſa cónotata, ac per conſequens ſunt diuerſę terminabilitates intrinſecæ. Similitèr ſecunda erit diuerſa, ſi præexigat ex parte principij diuerſas conditiones & comprincipia. Cum ergo obiectum naturale attingitur per ſcientiã ſupernã, attingitur ſub cognoſcibilitate ſuperna, ſicut dum ſupernum attingitur per ſcientiam naturalem ſub cognoſcibilitate naturali, & requirendo ex parte poten-

tentiæ, quod tale obiectum illi ſit propoſitum modo naturali.

1401 Sed dices: non datur ſuperna attingibilitas in obiecto naturali, quia omnis cognoſcibilitas vtpotè proprietas entis eſt naturalis, ſicut & ipſum ens. Reſp. eſſe ſupernam connotatiuè. Contra: ergo non per ſe ipſam: ergo non attingitur, tale ens ſub cognoſcibilitate, quæ verè ſuperna ſit: ergo nec ſufficiens præbere ſpecificationem eſſentialem ordinis ſuperni. Reſp. negando vltimam conſequentiã. Licet enim ſit naturalis in genere entis, eſt ſuperna in genere accõmodationis & terminandi. Sufficit autẽ ſupernaturalitas accõmodationis: ſi enim viſibilitas, non aliter ſpecificat viſionem & veritas cognitionem & bonitas amorem, niſi quatenùs fundat non repugnantiam reſpectu potentiæ tactiuæ talium obiectorum, quamvis viſibilitas ipſa non ſit in ſe viſibilis, ſed ſit *quo* color redditur viſibilis à principijs viſiuis, ſufficientèr erit ſuperna cognoſcibilitas, ſi quamvis in ſe talis non ſit, ſit ſuperna terminatiuè, & ſit *quo* redditur obiectum naturale attingibile à talibus principijs, ſupernè. Hæc enim principia ſunt quæ vltimatè faciũt, quod cognitio ſit ſuperna; ſicut occulus eſt qui dat viſioni, quod ſit viſio & non ſit intellectio.

1402 Dices 2. ſi ſupernum eſt attingibile naturalitèr, vndè prouenit, quod aſſenſus Chriſtiani & attritio furti ob ſuam fœditatem naturalem egeat principio ſuperno? Reſp. quod ab altiſsima actus certitudine & natura, qua caret aſſenſus hæretici.

1403 Infero 1. contra P. Bernal, Chriſtum per ſcientiam ſupernã noſcere naturalia ſecundũ ſeipſa, & non ſolum vt connexa cum ſupernis, v.g. humanitatem vt capacem vnionis hypoſtaticæ. Tùm, quia in natura non datur connexio cum ſupernis. Tùm, quia ſecundum ſeipſa noſci poſſunt euidentèr per ſcientiam ſupernam. Obiecta enim inferioris ordinis, noſcuntur à ſcientia inæquali ſuperexcedenti, vt creata ab increata, materialia à ſpirituali: ergo & naturalia à ſuperna, dummodò noſcantur

Digitized by Google

ſub terminabilitate intrinſeca ſuperna & à comprincipio ſiue lumine ſuperno.

ARTICVLVS V.

DE HABITV SCIENTIÆ INFVSSÆ.

1405 REquiri ad actus, certum eſt, cum iſti ſint ſuperni & natura ſit ex ſe imbecilis ad omne ſupernum. Quęritur 1. an ſit ſupernus in ſubſtantia? Affirmo cum D. Thom. & communi contra aliquos. Prob. quia eſt certus & euidens de obiectis ſupernis quidditatiuè, ſuperna autem ſicut totam ſuperant in ſua entitate naturę actiuitatem, ita in cognoſcibilitate connexam & euidenterqu cognitionem. Tùm, quia communitèr aſſeritur proprietas. 2. modo ſtatus beatifici vt talis. Tùm quia datur vt dirigat in beatis actiones ſupernas, & in Chriſto eas & meritorium amorem Dei, de quo ſupra quæſt. 23. art. 5. num. 1196.

1406 Nec dicas 1. per viſionem ſufficientèr eas dirigi poſſe., quia licet neceſsitet ad Deum, eo quod repræſentet vt ſummè bonum, ſecùs ad alia obiecta, de quo num. citato. Reſp. 1. ſaltìm non ſufficere ad amorem Dei in ſeipſo. 2. Nec ad alias actiones, quia directio à ſcientia infuſſa connaturalior eſt; præcipuè viatori operanti vt tali, quia magis omogenea cum operationibus liberis. Nec obeſt 2. ſuperna poſſe intuitiuè attingi per ſcientiam naturalem: ergo ex hoc capite hęc non eſt ſuperna. Antec. patet, quia beatus vt ſit ſecurus de ſue beatitudine non eget auxilio ſuperno. Nego anteced. Ad prob. reſp. illam cognitionem reflexam aſſecurantem, neceſſario eſſe ſupernam, vel quia eſt ipſa viſio cognoſcens ſe ipſam in Deo vt medio, & aliqualitér reflectens ſupra ſe (dico aliqualitèr, quia reflexa ſtrictè eſt quæ ſe immediatè noſcit, vt ſcientia Dei de ſe ipſa) vel ſi eſt reflexa diſtincta, ad illam debetur intellectui comprincipium ſupernum, ſicut & voluntati ad amorem beatificum

cum

cum: eſſe enim debitum ſtatui non tollit, quod ſit ſupernum.

1407 Quod ſi fieret abſque iſto, cognitio eſſet naturalis, ſed non intuitiua, nec quidditatiua, nec ſcientifica, nec certa certitudine formali (ſicut nec eſt certa cognitio reflectens in nobis ſupra noſtram fidem) ſed ſolum eſſet certa obiectiuè & ſubiectiuè. Quod ſi D. Thom. dixit: *Eam ſcientiam fuiſſe animæ Chriſti naturalem.* Reſp. loqui de connaturali, vel debita vnioni, non de entitatiué naturali.

1408 Quæritur 2. an iſte habitus ſit totus ſupernus? Videtur P. Lorcę & alijs quod non, quia pars eius eſt de obiectis naturalibus. Affirmo cum communi. Tùm, quia non eſſet idem habitus, cum nequeat eadem entitas eſſe ſuperna & naturalis. Tùm, quia etiam de naturalibus eſt ſupernus, quia attingit ea ſub ratione ſuperna, de quo artic. 4.

1409 Quæritur 3. an identificetur cum lumine gloriæ? Inclinat Suar. hic diſp. 29. ſect. 4. cum alijs. Nego cum communi. Prob. Tùm, quia lumen gloriæ eſt habitus Theologicus; ſecus ſcientia infuſſa; nec eſt de Deo immediatè, ſicut illud, ſed potius de veritate creata vt intuibili supernè. Tùm, quia illi habitus cenſentur diuerſi, qui nituntur obiectis & rationibus formalibus valdè diuerſis; ſicut fides & Prudentia, Charitas & ſpes; ſed innititur per ſe primò ſcientia infuſſa veritati creatę; lumen gloriæ per ſe primò increatæ vt tali: ergo ſunt omninò diſtincti. Tùm, quia vnus eſt de ſe conſtitutiuus ſtatus beatifici; altèr licet debitus illi, eſt communis viatoribus, Chriſto; & apud plures. B. Virgini & Prophetis magnæ altitudinis.

1410 Tùm denique, quia licet non repugnet vnus habitus pro vtroque munere, de facto tamen non ita eſt; ſicut nec idem habitus eſt lumen gloriæ & Charitas, nec Charitas & ſpes: non enim tanta ſimplicitas admititur à Theologis de facto in habitibus, quando adſunt diuerſæ rationes formales; illa enim ſoli Deo regulatitèr reſer-

ſeruatur; Quod, ſi fiunt fruſtra per plura, quæ poſſunt per pauciora. Reſp. ſi poſsint æque commodè & connaturalitèr, conc. Nec obeſt 2. quod lumen quantò perfectius debet eſſe vniuerſalius ad omnia. Nego, ſi perfectio poſsit ſummi ex alijs capitibus, vt ab obiecto increato.

1411 Obicies 1. Chriſtus ex infuſſa noſcebat futura & prædicebat alijs: ergo erat illi pro lumine Prophetico; atqui iſtud in Chriſto (non in alijs) num. 1190. fuit lumen gloriæ: ergo fuerunt idem in Chriſto. Vndè licet poſsit dari infuſſa ſine lumine glorię, tamen lumen illud coniunctum cum infuſſa, identificabitur cum illa. Nego lumen Propheticum in Chriſto fuiſſe determinatè lumen gloriæ, ſed lumen quoddam euidens & permanens, quo noſcebat futura: ſiue eſſet gloriæ, ſiue ſcientiæ; cùm enim per vtrumque futura euidentèr noſceret, potuit quolibet pro libito vti, vt lumine Prophetico: & ſic argumentum vim pro identitate non habet.

1412 Obicies 2. lumen glorię ſufficit pro intuendo Deo & creaturis quidditatiué in ipſo: ergo pro vtroq; munere. Confirm. idem lumen ſcientiæ infuſſæ ſufficit noſcere viſionem ſupernam gratiæ connexam cum illa & gratiam in ſe ipſa: ergo ſufficit ad cognitionem immediatam rei in ſe, & mediatam eiuſdem rei in alio: ergo & ad intuendam creaturam in ſe & mediatè in Deo; atqui 1. præſtat ſcientia infuſſa, & 2. lumen gloriæ: ergo ſunt idem habitus. Conceſſo antec. nego conſeq. quia videre Deum & creaturas in illo, non variat rationem *formalem* (Videt enim vtrumque ſub ratione immediata veritatis increatæ) ſicut variat eam, ſi addatur intuitio creaturarum in ſeipſis. Ad confirm. conceſſo antec. & 1. conſeq. nego 2. quia dùm gratia noſcitur in ſe & in medio creato, eadem eſt ratio *formalis* veritatis creatæ: ſecùs ſi gratia noſcatur in ſe & in Deo viſſo, quia ſunt diuerſæ rationes *formales* Deus & creatura in ſeipſis.

1413 Obijc. 3. Angelus noſcit immediatè ſe vt obiectum maximè proportionatum & ſimùl immediatè operationes ſuas per idem lumen Angelicum: ergo & lumen

Digitized by Google

men gloriȩ poterit Deum vt obiectum maximè proportionatum & ſimùl alia immediatè. Nego conſeq. quia Angelicum, vtpotè potentia ſiue intellectus Angeli, eſt vniuerſaliſsimum ad omne verum ſub ratione veri ; at lumen gloriæ, cùm ſit habitus quidam particularis, eſt limitatus & coarctatus ad determinatam rationem *formalem* ſolius veritatis increatæ, quæ eſt vltimata in ipſo, vt patet in Charitate & Spe, licet ſint inſtar potentiæ. Quod ſi Theologi dicunt habitum ſupernum diſtingui à facilitante, quia ille eſt inſtar potentiæ, locuntur, quantùm ad dare ſimpliciter poſſe, non quantum ad vniuerſalitatem æqualem.

1414 Vndè ratio propter quam, pro omnibus ſcientijs non datur vnus habitus, nec pro omni virtute morali (licet obiecta conueniant in honeſtate attingibili iuxta rationem) eſt quia tanta vniuerſalitas, non habitum vtpotè coarctatum, ſed potentiam ſapit. Quod ſi in Beatam viſionem cadit propoſitio Dei vt neceſſario amandi & creaturæ vt libere, ideò eſt, quia hæc munera præſtare valet, nitendo eidem veritati increatæ ſine variatione, ſecùs munus luminis beatifici & ſcientiæ infuſſæ, etiam viatorem dirigentis.

1415 Quæritur 4. an tota infuſſa ſuperna ſit vnicus habitus? Affirmant Suarez, Raguſa, Perez ab Vnanoa, Godoi & alij multi. Prob. Quoties obiecta diuerſa vniuntur in vno tertio formali, vno in genere ſcibilis, habitus pro ipſis eſt vnus. Sic vna fides eſt de omni credibili ob vnitatem reuelationis. Vna Theologia de omni illato ex myſterijs, ob vnitatem illationis. Idem de Charitate, de Spe, de lumine gloriȩ (ob increatæ veritatis vnitatem) verè vno ; etiam ſi in illa diuerſiſsimȩ attingantur creaturæ : ergo & ſcientia infuſſa erit vna ob creatæ veritatis intuibilis ſupernæ vnitatem, in qua omnia eius obiecta adunantur.

1416 Partem negantem tenent Granado, Ioannes à S. Thoma & plures alij : qui iuxtà diuerſitatem ſpeciei impreſſæ habitum multiplicant & licet alijs ipſi pro-

bent, argumentum fortius hoc eſt. Licet vnitas potentię ab vna ratione formali *ſub qua* ſummatur, ſecùs vnitas habitus. Hæc enim ſummi debet à ratione formali *qua* per actus expreſſata, vt in fide credente quodcumque ſit, *quia Deus dicit*; in Theologia aſſentiente cuicumque rei, *quia ex myſterijs infertur*. Idem de Charitate & Spe. In obiectis autem ſcientiæ infuſſæ, eadem eſt ratio *ſub qua*, ideſt veritas creata; diuerſiſsima vero eſt ratio *qua*, cum ſit ſpecialis illa quiditas in qua plura adunantur. Non enim aſſentitur præciſsè ſuis obiectis, quia in genere vera ſuperna; ſed quia talia quidditatiuè ſpecificé. Alias ſolum eſſet ſcientia de vero vt ſic, cum debeat eſſe de hoc vero & de illo, & de alio ſpecificè vt talibus, in quo veritates aliæ ſpeciales coadunentur.

1417 Confirmatur, ideò fides eſt vnus habitus, quia Trinitati aſſentitur, non propter veritatem ipſius intrinſecam, & quia tale ens, ſed quia dicta à Deo quaſi quodcumque aliud ens. Idem de Theologia, quæ aſſentitur illato, quia ex myſterijs illato, non vero, quia tale. Atqui ſecùs eſt in infuſſa quæ non agit de gratia, v. g. vt vera, quia præciſsè & in genere eſt vera: ſed quia talis, & quatenùs in illa aliæ veritates adunantur, ita vt valdè diuerſum ſit agere de lapide vt ſuperne intuibili & agere de natura gratiæ: ergo inter fidem & ſcientiam infuſſam magna eſt quoad vnitatem diſparitas, ſiquidem obiectorum diuerſitas, ſpecialiſque eorum quidditas, pro fide eſt impertinens, cum pro ſcientia infuſſa pertineat vt ſpecificatiua. Minor patet, quia non minor varietas vſque ad viſcera penetrabilis reperitur in obiectis ſcientię infuſſæ, v. g. in linea obiectorum naturalium, in ordine gratiæ, in ordine gloriæ, in ordine vnionis hypoſtaticæ, quidditatiué vt talibus, quam in Deo vt bono in ſe & bono nobis, pro Charitate & Spe, in cultu Dei & ſubleuatione miſeriæ pro Religione & Miſericordia, in motu Cœlorum & corpore mobili pro Aſtrologia, & Phyloſephia: ergo ſi in his habitibus eſt multiplicitas, etiam in ſcientia infuſſa.

Hinc

Digitized by Google

1418 Hinc ſoluitur argumentum primæ ſententiæ. In fide enim & alijs datur vnitas rationis formalis, *qua* & ſic vnitas habitus. A *ſub qua* enim ſummi nequit. Patet: obiecta enim omnis ſcientiæ naturalis conueniunt in vna attingibilitate euidenti per ſua principia. Obiecta omnis virtutis infuſſæ in vna honeſtate attingibili iuxtà rationem. Obiecta fidei & luminis gloriæ, in vna attingibilitate diuina Theologica. Et tandem obiectum Charitatis & Spei conueniunt in vna ratione bonitatis diuinæ attingibilis Theologicè. Et tamen, quia ratio *qua* expreſſata per actus in omnibus iſtis eſt diuerſa, habitus ſunt diuerſi: ergo idem erit in ſcientia infuſſa. Minor (præterquam quod iam eſt probata) vrgetur amplius, quia cognitio de proprietatibus gratiæ, v.g. non eſſet ſtrictè ſcientia, niſi noſceret illas propter quidditatem gratiæ ſpecificè vt talem.

1419 Objicies: Aſſenſus Trinitatis, quia Deus dicit eſſentialitèr eſt de Trinitate vt tali & tamē eſt idē habit⁹ pro omnibus: ergo. Antec. prob. quia eſt cognitio per ſe ipſam petens ſpeciem impreſſam Trinitatis vt talis, cum non poſsit fieri per ſpeciem Leonis, vel iudicij finalis. Reſp. nego antec. Ad probat. reſp. ad illum aſſenſum præcedere apprhenſionē Trinitatis vt talis, vt ei poſteà aſſentiatur; illa ergo eſt quæ petit ſpeciem, ſecùs aſſenſus propter dictum Dei, quia iſte idem eſſet de quacumque re dicta à Deo. Eſſetque idem formalitèr, licet non præſupoſitiuè. Reſp. 2. eſſe aſſenſum Trinitatis vt talis, ſed non quia talis. Scientia vero infuſa eſſet de quidditate creata vt tali, & quia tali; cum eſſet aſſenſus propter intrinſecam eius veritatem.

1420 Hinc etiam impugnatur ſolutio Raguſæ dicentis ſcientiam infuſſam eſſe vnum habitum, licet Charitas & Spes ſint duo, quia inter obiecta voluntatis dabilis eſt oppoſitio, vt inter honeſtū & delectabile: & etiam noua difficultas in vno obiecto ac in alio, & ſic requiritur diſtinctus habitus: ſecùs in intellectu, quia vnum bonum non opponitur alteri. Cōtra enim, quia inter obie-

cta

cta Charitatis & Spei,& inter obiecta aliquarum virtutum moralium,non datur opoſitio, ſed diſparitas & diuerſa ratio *qua*.In intellectu autẽ eſt diſparitas ſine oppoſitione inter obiecta luminis gloriæ & ſcientiæ infuſſæ, fidei & prophetiæ euidẽtis in atteſtante,& prudentiæ infuſſæ:ergo diuerſitas habituum non ſummitur ab oppoſitione,ſed à ratione *qua*.

1421 Nec vnitatem habitus facit inſeparabilitas ſcientiæ infuſſæ vt contendit P.Vnanoa. Tùm, quia non conſtat de inſeparabilitate.nam fortè aliquibus data eſt de ſolis ſecretis cordium;alijs de futuris;alijs ſpeculatiua de quidditatibus altiſsimis. Tùm,quia habitus gratiæ &Charitatis ſunt inſeparabiles,ſicut & virtutes morales infuſſæ (excepta pia affectione) ſunt inſeparabiles de facto inter ſe & à gratia;& idem de donis Spiritus ſancti.Vndè licet ſeparabilitas diſtinctionem probet, ſecùs inſeparabilitas identitatem.

DE FACTO IN CHRISTO TOTA SCIENTIA infuſſa eſt vnicus habitus.

1422 NOta 1.quod ſi veritas increata reſpectu luminis,& creata reſpectu infuſſæ eſſent puræ rationes *ſub qua*, adhuc à *qua* diſtinguit habitus, 2.ſententia. Cenſeo tamen, quod multum habent de *qua* expreſſata.Viſio enim videt diuinã eſſentiam vt increatã & à ſe,cũ hoc ſit de quidditate Dei:& propter illã vt principium demoſtrandi,alijs aſſentitur Attributis.Item ſciẽtia infuſſa,cum ſit de quidditatibus vt talibus,in quibus imbibitur ratio createç & ab alio, etiam exprimit hoc;& ideò licet reſpectu aliarum cognitionum poſsit ſe habere veritas creata,vt ratio *ſub qua*,reſpectu huius ſcientiæ vtpotè quidditatiuæ.eſt.ratio *qua*.

1423 Nihilominùs licet veritas creata ſit ratio *qua*, adhuc poteſt habitus eſſe multiplex ;quia reſpectu ſcientiæ infuſſæ vt talis non eſt ratio formalis *quã* totalis,ſed partialis, quod non habent myſteria reſpectu fidei, vel

Digitized by Google

Theologiæ; nam reſpectu fidei totalis ratio aſſentiendi eſt, quia illa res quæcumque ſit, *creditur quia Deus dicit*, & eodem modo crederet quodcumque aliud; at ſcientia infuſſa demonſtrans proprietates per eſſentiam, v.g. valorem operis ſuperni meritorij de condigno, quia fit ab amico, non probat propter gratiam, vt præciſsè eſt quid ſupernum creatum in genere, ſed quia eſt talis quidditatis, faciens gratum & amicum Dei: ergo ad hanc ſciētiam demonſtratiuam proprietatum gratiæ, non ſe habet gratia vt quodcumque ens ſupernum verum, ſed determinatè vt tale. Sicut ad Charitatem vt diſponentem ad iuſtificationem, bonitas Dei non ſe habet præciſsè, quia bona, ſed quia bona in ſe; & ideo facit diuerſum habitum à Spe; ita etiam vna ſcientia reſpectu alterius in ſcientijs humanis, quæ conueniunt in ratione *qua* partiali & tamen ſunt diuerſæ, quia non conueniunt in totali: ergo ſimilitèr in ſcientia infuſſa.

1424 Nota 2. vnicum habitum poſſe eſſe totam ſciētiam infuſſam (imò ſcientiam infuſſam & lumen gloriæ & fortè fidem). Ita plures moderni. Prob. tùm, quia nulla eſt repugnantia cum nula ſit contradictio in exercitijs eorum. Tùm, quia adhuc maneret habitus & non tranſiret ad potentiam ſtrictam, cum haberet rationem formalem, ſiue *qua*, ſiue *ſub qua* coarctatam. Tùm, quia licet eſſet aliqua contradictio in actibus vt in viſione & fide, hoc non tolit identitatem virtutis in actu 1. ad exercendos illos diuiſiuè, vt in homine eſt virtus ad amorem & odium, aſſenſum & diſſenſum.

1425 Nota 3. Regularitèr habitus exiſtentes ſpecie atoma diuerſificari ob rationem *qua* adęquatā coadunantem plura, non vero eſſe diuerſos iuxtá diuerſas ſpecies impreſſas. 1. pars conſtat ex dictis. 2. probat latè Godoi contra Ioannem à S.Thoma. Prob. quia non eſt diuerſus habitus Phyloſophiæ de homine & Leone, licet ſpecies impreſſæ de ipſis ſpecie differant. Ratio eſt, quia Phyloſophia attingit illos ſub eadem ratione *qua* corporis mobilis.

An

Digitized by Google

1425 An autē de facto in Chriſto & quolibet Beato, hæc ſcientia ſit vnus tantum habitus, vix poteſt decidi, niſi diuinando. Perfectio tamen ſtatus poſtulare videtur, quod ſicut vnum eſt lumen gloriæ, pro omnibus Dei, ita & vnum ſit pro omnibus veris intuibilibus creatis; & quod diuerſitas ſpecifica veritatum ſit penes actus, non penes habitum; qui poterit eſſe quantum ad hoc, inſtar potentiæ. Ita vt ſumat vnitatem à ratione vltimata *ſub qua*. Qui velit oppoſitum dicere, ex dictis facile ſe tuebitur.

ARTICVLVS VI.

DE SPECIE IMPRESSA.

1426 SPeciem impreſſam requiri ad hanc ſcientiam eſt certum, quia ex obiecto & potentia paritur notitia. Obiectum autem ſæpè non præſtat per ſe tale munus, quia eſt in proportionatum, & ideò ſpecies præſtat.

1427 Quæritur 1. an ſpecies iſtæ ſint ſupernæ? Aſſero 1. de obiectis ſupernis eſſe ſupernas. Tùm, quia debent connaturalitèr proportionari potentiæ eleuatæ per habitum & etiam actui. Tùm, quia ſunt vires ſe tenentes ex parte obiecti ſuperni repræſentatiuę quidditatis ſupernæ vt ſupernæ: ergo ſunt eſſentialitèr connexæ, ac ſupernæ. Nec obeſt ſufficere naturales eleuatas per habitum, ſicut per illum eleuatur intellectus & aqua in Baptiſmo per virtutem ſupernam. Reſp. ſi darentur naturales quidditatiuæ, fortè ſufficere vt eleuatas; ſicut ſemen muliebre in virgine, ſufficit vt eleuatum; eſt tamen impoſsibilis ſpecies quidditatiua non ſuperna, de obiecto ſuperno, vtpotè connexa cum illo & participata ſpecialiſsimè à diuina eſſentia vt ſpecie impreſſa ſupernæ quidditatis creatæ.

1428 Aſſero 2. etiam ſpecies de obiecto naturali poſſe & debere eſſe ſupernas, quia ſunt connaturaliores pro cognitione enritatiuè ſuperna de illo. Nec obeſt 1.

ſuf-

ſufficere naturales ſi eleuentur per virtutem habitus, ſicut ſemen naturale viri concurrit cum matrice infecunda eleuata ad fœtum miraculoſum. Reſp. 1. pro cognitione quidditatiua, ſpeciem naturalem non quidditatiuam, non ſufficere; quidditatiua autem ſufficit, ſed non erit æque connaturalis & proportionata habitui & cognitioni entitatiué ſupernis.

1429 Nec obeſt 2. Pro actu fidei ſufficiunt ſpecies naturales etiam ſi ſit ſupernus: ergo & pro ſcientia infuſſa. Nego paritatem. 1. quia influunt in apprehenſionem, non in actum fidei ad quem præcedit apprehenſio, v.g. de Trinitate vt exiſtenti; & poſtea aſſenſus fidei ait: *Ita eſt*. 2. quia non ſunt quidditatiuæ, nec connexæ cum veritate obiecti prout exercita, ſecùs eſt de ſpeciebus ſcientiæ infuſſæ.

1430 Nec 3. Infuſſæ Angelis pro obiectis naturalibus, ſunt omninò naturales, etiam ſi vniuerſaliſsimæ & quidditatiuæ ſint: ergo etiam infuſſæ beatis pro hac ſcientia. Diſtinguo conſeq. quæ dantur pro vſu ſcientiæ infuſſæ naturalis ſicut Angelis, concedo; pro vſu ſupernæ nego. Nec tandem: licet ſemen mulieris infecundæ debeat ſupernaturalizari pro fœtu; ſecùs ſemen virile ex ſe ſufficiens & fœcundū. ergo nec ſpecies impreſſa, ſemen obiecti naturalis; debet enim conformari cum obiecto. Nego conſeq. quia fœtus ſeminis virilis eſt entitatiuè naturalis, & ideò ſufficit ſemen virile naturale, ſecùs fætus huius ſcientiæ infuſſæ.

1431 Quæritur 2. an ſpecies impreſſæ pro hac ſcientia, ſint vna, vel plures? De poſsibili & poteſt eſſe vna, & poſſunt eſſe plures, quia in hoc nulla eſt repugnantia, nec in vna vniuerſali, quales ſunt Angelicæ, nec in pluribus ſpecialibus, quales ſunt humanæ. De facto D. Tho. tenet eſſe plures, vniuerſales tamen, licet minùs vniuerſales, quam Angelicæ: quem ſecuntur Thomiſtæ. Et ratio eſt 1. quia intellectui humano valdè diuerſo ab Angelico, connaturalius eſt, vt dentur plures, ſintque minùs vniuerſales, quam datæ Angelis.

Mar-

Digitized by Google

1432 Marſilius & alij docent de facto Chriſto datam vnicam tantum, quia ſi ex vno capite non repugnat vnica & eſt in ſe perfectior, potius eſt attendenda, dignitas Chriſti & exceſſus ſupra Angelicam naturam, quam humani intellectus imperfectio; & ſic vnica eſt ei impertienda, ſicut & vnicus habitus. Nec D. Thomæ obeſt authoritas, quia apud ipſum eſt problema, cum docuerit oppoſitum in 3. diſt. 14. art. 3. apud Vnanoa diſp. 24. ſec. 3.

1433 Licet autem regulariter ſpecies impreſſa ſoleat eſſe minùs vniuerſalis quam habitus, in Chriſto non valet, quia præponderat dignitas eius. Si dicas: ergo illa ſpecies in Chriſto, cum ſit pro infinitis obiectis vt talibus, erit infinitæ perfectionis ſi eſt vna, quia in eſſe repræſentatiuo erit omnes illæ quidditates. Sed contra, quia etiam ſi non eſt vna, erunt de facto infinitæ ſpecies pro infinitis obiectis. Dices: nec eſſe vnam, nec infinitas ſed decem, vel centum vniuerſaliſsimas; vnam pro omnibus ſubſtantijs; aliam pro omnibus qualitatibus; aliam pro tota vna ſpecie; aliam pro alia. Sed contra, quia illa quæ eſſet pro omnibus ſubſtantijs ſpecialibus, etiam eſſet infinita in perfectione, cum ipſa eſſet omnes illæ quidditates vt tales in eſſe repræſentatiuo: ergo inconueniens non vitatur.

1434 Quare aſſero eſſe vnam & de ſolis naturis finitis (quia infinitas, fortè non noſcit) ſed de indiuiduis infinitis, quæ infinitudo non probat perfectionem infinitam; de quo artic. de collectione, prope finem huius quæſt.

1335 Quærit. 3. an ſpecies impreſſæ ſint ipſe habitus? Affirmant Vazq. Bernal & alij. Prob. 1. quia nulla eſt contradictio in vtriuſq; identificatione. cum nulla ſit in muneribus; in congruentia, qua ſic fœtus ab eodem fonte ſuperno ſpeciei, accipiet eſſe, ſupernaturalitatem, & determinationem ad tale obiectum. Dices: ſpecies debet ſupponere potentiam vt potentem concipere, atqui fit potens à virtute habitus: ergo non eſt vna entitas: quia ſpecies eſſet prior & poſterior ſeipſa.

1436 Contra, quia ſpecies debet ſupponere potentiá ele-

eleuabilem, in qua recipitur; non habitum, in quo non recipitur. Item ſi intellectus eſt eleuandus ad poſſe ſuperne concipere, cognitionem determinatam de tali obiecto; vbi eſt contradictio, in eo quod virtus eleuans & confortet imbecillitatem potentiæ, & determinet eam ad tale obiectum? Nulla apparet. Hinc prob. 2. quia fruſtra fiunt per plura quæ poſſunt per pauciora.

1437 Teneo oppoſitũ cu ſententia comm. nõ quia repugnet identitas, ſed quia diſtinctio eſt connaturalior. Patet, quia habitus ſe tenet ex parte potentiæ concipientis; ſpecies ex parte obiecti fœcundantis. ergo connaturale eſt, vt diſtinguantur. Conſeq. prob. quia ex obiecto & potentia paritur notitia: iſte autem partus quando eſt ſupernus, eſt inſtar à Matrice imbecilli & ſterili, quæ prius eſt ſupernè & miraculosè confortanda ex parte ſua, & poſteà adueniens ſemen viri diſtinctum & robuſtum fœcundat illam. iam aliàs confortatàm & habilem: ergo ſimilitèr. Videatur Ripald. tom. 2. diſp. 118. ſect. 1.

1438 Ex his patet, ad 1. Concedo non dari repugnantiam contradictionis metaphyſicæ aut phyſicæ, ſed connaturalitatis. Ad 2. reſp. fruſtra fieri per plura, quando æque connaturalitèr & commodè poſſunt fieri per pauciora; ſecùs alitèr. Vbi nota 1. dũ adſtruimus non repugnare, quod ſpecies poſsit eſſe ipſe habitus, nos non intendere, quod ſit habitus ex ſe (nam ex ſe ſolum eſt fœcũdatiua ex parte obiecti inſtar ſeminis virilis) ſed quod non repugnet, vt virtus ſpeciei propria identificetur cum virtute habitus propria & confortatiua potentiæ, prout ex parte potentiæ: & quod ſic vtraque virtus in vnam coeat entitatem.

1439 Nota 2. has vnitates & diuerſitates, quas adſtruimꝰ in lumine gloriæ, in ſcientia infuſſa, in ſpecie vna impreſſa creaturarum, licet non fundentur in repugnantia aliqua metaphyſica, vel phyſica maioris identitatis, vel multitudinis, ſed in ſola connaturalitate, eſſe veriſimiliores de facto, quia partus metaphora communitèr, aſſerta petit diſtinctionem, inter vulnam concipientem,

&

Digitized by Google

& virtutem fæcundantem ; vulua etiam petere videtur diuerſas virtutes luminis & ſcientiæ infuſſæ; cum partus ſint tam diuerſi vtpoté vnus totus beatificus , alter ex ſe ad ſtatum viæ dirigendum, magis omogeneus & cóformior. Pro imperfectione autem viatorum,multiplices ſpecies & habitus connaturaliores ſunt.

ARTICVLVS VII.

DE HAC SCIENTIA PROVT IN CHRISTO, vbi plura pro dictis.

1440 ASSero 1.cum communi contra paucos,fuiſſe in Chriſto. Tùm ex dictis. Tùm,quia in ipſo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei , & dona S. ſpiritus, ſapientiæ,ſcientiæ & conſilij. Tùm,quia in ipſo eſt potentia obedientialis ad creaturas extra Verbum, vtpoté intuibiles ex ſe per propriam ſpeciem , & in proprio genere (non ſolum mediaté in Deo; ſed immediaté in ſe).Hęc autem potentia obedientialis eſſet imperfecta,ſi non haberet vires per quas poſſet ad actum reduci.Tùm,quia ſi in Angelo eſt cognitio creaturarum matutina in Deo, & veſpertina immediata in ipſis ,vt perficiantur in omni ordine, potiori iure in Chriſto ob ſuam dignitatem.Tùm quia licet omnia noſcat Chriſtus in Deo, quantum ad numerum ſcitorum,non quantum ad modum immediatum noſcẽdi ; & ideò reſtabat noſcere in ſeipſis , quia eſt nouus modus noſcendi vtilis & perfectus, quod non habet fides.Tum deniq; ob maiorem connaturalitatem dirigendi omogeneè actiones liberas Vide D.tho. opuſculo 2.cap.216.

1441 Nec obeſt 1. quod defectus illius ſcientiæ non eſſet imperfectio in Chriſto, cùm non eſſet ignorantia priuatiua,ſed purà neſcientia (ſicut quam habet de alijs creaturis, cùm non comprehendat Deum) quia nec erat debita humanitati vtpotè ſuperna, nec neceſſaria , cùm ſufficeret viſio beata. Reſp. enim fore imperfectionem,

cum

cum ſit debita vnioni, & addat nouam perfectionem; nec eſt paritas de cognitione omnium, cum hęc ſit illi impoſſibilis.

1442 Nec 2. Chriſtus per hanc ſcientiam non eſt perfectior, quam per ſolam beatam; ſicut nec per gratiam habitualem ſanctior. Confirmatur: perſonalitas diuina impedit creatam: ergo & ſcientia beata infuſſam. Nego antec. quia hæc eſt diuerſa perfectio quoad ſe & vtilis quoad munus. Nec eſt paritas de gratia, quia non eſt ſapiens per ſapientiam increatam (nec modo, quo non poſsit fieri additio) ſicut eſt Sanctus per ſanctitatem increatam. Ad confirm. conceſſo antec. nego conſeq. quia ſimultas perſonalitatum repugnat vnitati perſonæ, in qua ſtat myſterium, ſecùs ſimultas beatæ & infuſſæ.

1443 Nec. 3. vſſus huius ſcientiæ repugnat cum beata, quæ ſemper erat in Chriſto, quia repugnant in vna potentia duæ ſimul operationes. Nego de ſubordinatis, matutina & veſpertina; & in voluntate de intentione & electione. Reſp. 2. duas operationes non repugnare vni potentiæ, quando ita diuinitus confortatur, vt ſit quaſi duplex, vt patet in gaudio & triſtitia Chriſti.

1444 Ex quibus ſequitur quod humanitati vt vnitæ etiam debetur ſcientia per ſe infuſſa naturalis propria Angelorum & animæ ſeparatæ, per quam circa obiecta naturalia per ſpecies naturales quidditatiuas operari poſſit independentér à phantaſmatibus; debetur autem non ſolum ratione vnionis, ſed etiam ratione ſtatus beatifici operatiui independentèr à corpore, non minùs quam ſi eſſet in ſtatu ſeparationis.

1445 Aſſero 2. Chriſtum per hanc ſcientiam nouiſſe intuitiuè omnia ſuperna aliquando exiſtentia, imò & comprehendiſſe omnes ſinus & quantum noſcibilia ſunt. Prob. quia nec hoc pacto excedunt cognoſcibilitatem immediatam finitam, de qua num. 1368. Ita eruditè Godoy hic tom. 2. diſp. 35. Nec obeſt 1. quod quando res eſt connexa cum termino (vt viſio Beata, fides, & &c.) quantò magis noſcitur de termino, magis noſcitur de re, nec

Digitized by Google

noſcitur iſta quoad omnes ſinus, niſi penetrato quidditatiuè illo; atqui infuſſa non penetrat quidditatiuè Deum: ergo nec comprehendit viſionem, &c.

1446 Nota dum res connexa comprehenditur, noſci debere terminū, ſed ſecundum præciſſum termini & ſic ex vi penetrationis cauſæ noſci debet formalitas illa terminatiua ſola, quam connexio metaphyſicè attingit & repræſentat; ſecùs aliæ formalitates phyſicè concomitantes, quia iſtæ ſunt extra rationem præciſſam terminationis. Sic ex vi creaturæ comprehenſæ, noſcitur Deus vt vnus & vt creator, non vt Trinus. Similitèr in Speculo paruo repræſentante ſolam faciem hominis & non pedes, quantumcumque viſio occularis ſit præſpicax, ex vi penetrationis ſpeculi, ſolum repręſentat hominem inadæquatè, & ſecundum faciem, & non ſecundum pedes; imò falſa eſſet viſio, quæ tunc ex vi ſpeculi repræſentaret pedes, cum in illo ſpeculo non ſit talis vis.

1447 Reſp. ergo, rem connexam noſci perfectius, quātò perfectius noſcitur terminus; ſed ſecundū preciſſam & metaphyſicam rationem terminandi, & ex vi penetrationis rei connexæ. Non vero ſi aliundè adſit notitia de alijs formalitatibus. Nam hæc non auget claritatem comprehenſionis de re connexa, cum ille terminus qui eſt concomitans & non eſt præſciſſus, non pertineat ad intrinſecum rei connexæ vt talis, nec ſecundum formale, nec ſecundum virtuale. Quod autem addit notitiæ circa conuinationes talis rei connexæ reſpectu formalitatum concomitantèr ſe habentium in termino, cum ſit ſecundum extrinſecam denominationem, ad comprehenſionem non attinet, niſi ſola notitia termini præciſsi: & huius vt cogniti præciſsè abſtractiuè & in alio, & inadequatè atque imperfectè, & prout in connexionis ſpeculo præciſsè repræſentatur.

1448 Replicas; infuſſa non penetrat hæc entia, quantum petunt penetrari: ergo non eſt cognitio adęquata, nec comprehenſiua. Antec. patet, quia ſunt noſcibilia per viſionem beatam magis penetrantem illa & clarius re-

præ-

Digitized by Google

præſentantem terminum præciſſum & concomitantes. Nego antec. quia ex propria cognoſcibilitate immediata adæquantur per infuſſam, quoad capacitatem ipſorum. Quod ſi altius penetrantur per Beatam, id habent ex cognoſcibilitate aliena & ſuperexcedenti & per medium omnipotentiæ, in quo noſcuntur vltra id quod petunt, quia noſcuntur etiam ſecundum conuinationes extrinſecas.

1449 Obijcies 2. principium comprehendens & comprehenſum debent eſſe æqualis perfectionis entitatiuę; atqui nulla ſcientia infuſſa aut Beata, eſt ſic æqualis lumini gloriæ, &c. ergo nec comprehenſiua illius. Maior. prob. quia tanta debet eſſe actiua cognoſcitiuitas in cõprehendente, quanta cognoſcibilitas in comprehenſo, aliàs non poſſet dari adæquatio. Æqualitas autem illa requirit entitatiuæ perfectionis æqualitatem. Tùm, quia cum ſint proprietates cognoſcentis & cognoſcibilis, ſecuntur talium entium perfectiones: ergo perfectiones æquales, ſi ipſæ ſunt æquales. Tùm, quia Angelus inferior ſuperiorem non comprehendit, quia ſicut eſt inferior perfectione, ita & cognoſcitiuitate. Tùm, quia principium productiuum debet eſſe æquale entitatiuê producto: ergo & comprehenſiuum comprehenſo. Tùm deniq; à priori, quia quod vna potentia ſit magis cognoſcitiua quam alia, non eſt à quo proueniat, niſi ab inmaterialitate & perfectione ſua entitatiua ſpecifica, & idem de maiori cognoſcibilitate in vno obiecto, quam in alio: ergo quod cognoſcitiuitas & cognoſcibilitas ſint omninò ęquales, prouenire debet à perfectione propria & ſpecifica entitatiua omninò æquali.

1450 Reſpondent Godoy, Gonet, & alij conceſſa maiori, negando minor. quia ęqualitas cum obiecto non eſt attendenda in principio proximo formali cognitionis (ſic enim nec Angelus ſuperior comprehenderet inferiorem, cum natura iſtius ſit ſuperior principio formali, nempe intellectu illius) ſed attendenda eſt in conflato ex principio radicali & formali: Radicale autem cognitionis

infuſſæ eſt gratia habitualis; formale vero habitus tanquam principium proximum. Reſultat autem in entitatiua perfectione, æquale lumini & viſioni conflatum, ex gratia quę perfectior eſt & habitu. Quod conflatum, non conſtat ex illis vt ex cauſis partialibus, ſed vt ex partibus cauſæ; habetque de perfectione & cognoſcitiuitate, quantum lumen & viſio de cognoſcibili.

1451 Contra hanc ſolutionem replico ſic: ergo ſaltem vnionem hypoſtaticam, per infuſſam non comprehendet (imò nec per Beatam). Conſeq. prob. quia vnio excedit perfectione entitatiua (& non ſolum morali vt quidam volunt) gratiam & habitus ordinis gratię, nempè lumen & ſcientiam infuſſam. Prob. Tùm, quia ordinem hypoſtaticum in eſſe & produci excedere ordinem gratiæ, tota Theologia clamat. Tùm, quia eſt phyſica ſubſtantialis participatio Dei in vnitatem ſuppoſiti, & ſic altior toto ordine gratiæ, ſicut gratia toto ordine ſubſtantiali, & accidentali naturæ. Vndè humanitas eleuata per gratiam eſt conflatum multò inferius vnione in ſubſtantiali perfectione. Tùm, quia vnio per ſeipſam licet ſit nexus metaphyſicus ſolius perſonalitatis vt termini pręciſsi, eſt formalis aductio omnium perfectionum diuinarum, eo quod ſit nexus perſonalitatis vt diuinæ: ergo eſt nexus multò altior nexu gratiæ & amicitię, vtpotè non phyſico nec ſubſtantiali, ſed affectiuo: ergo incomprehenſibilis ab humanitate quantumcumque per ſcientias creatas illuminata. Et ſi dicas vnionem ſaltim materiæ eſſe corpoream, & animæ, eſſe non vitalem: ergo eſt inferior gratia. Contr. quia iſtum defectū ſupplet ratio nexus cum Deo & arctitudo, & eleuat ad maiorem ordinem.

1452 Ideò reſpondent aliqui conflatum ex humanitate & gratia, prout ſupponente vnionem vt conditionem operandi, velut complementum humanitatis, iam eſſe æquale perfectioni vnionis. Sed contra, quia vnio non eſt conditio operandi, & licet ſit, non auget conflatum in ratione cognoſcitiui: ſola enim humanitas vt illuminata per ſcientias eſt principium cognoſcitiuum;

quam

quam capacitatem aut virtutem vnio ex ſe non auget: ergo ſi conflatum eſt multò inferius, vnio erit incomprehenſibilis ab illo. Dices: ſi vnio hypoſtatica non conducit ad cognoſcendum, nec gratia habitualis; ſiquidem ſcientia infuſſa in peccatore æque penetrabit obiectum, ac iniuſto. Negabunt antec. quia gratia eſt de linea intellectiua radicalitèr, & influit formalitèr per habitum fidei, vel luminis; ſicut anima per intellectum.

1453 P. Gonet de hac replica, nihil. Godoy eam latè propugnat, & ſolutione ſuperiori atque alijs impugnatis, reſpondet comprehendi per lumen inferius, quando repugnat ęquale. Ratio eſt, quia apud ipſum comprehenditur obiectum, cum cognoſcitur tota penetratione quam petit, & hæc eſt lex comprehenſionis: vnio autem non petit lumen creatum æquale, quia repugnat, ſed inferius; & ſic cum hoc ſit totum quod petit, per hoc manebit comprehenſa. Et ſi dicas petere ſuperiorem iſta, nempè Beatam, & ſic non comprehendetur per infuſſam. Reſpondet non petere beatam ex cognoſcibilitate propria ſua, & ſi illam terminat mediatè in Deo, eſt ex aliena. Solum ergo poſtulat infuſſam inferiorem, quia ſolum hanc ſpecificare poteſt per ſe ipſam, non beatam quæ ſpecificari à Deo ſolo valet.

1454 Sed pace tanti viri, ſi repugnat principium æquale, potius neganda videbatur comprehenſio vnionis (ſicut ob eandem rationem repugnat comprehenſio creata Dei) quam doctrina illa generalis, requirens æqualitatem entitatiuæ perfectionis deſerenda.

1455 Impugno ergo: vel ad comprehenſionem requiritur eſſentialitèr æqualitas perfectionis entitatiuæ, vel non; ita vt ſine illa cognoſcens penetret omnes ſinus, & nihil rei lateat cognoſcentem? Si 1. non dabitur comprehenſio, ſiquidem deficit prædicatum eſſentialę. Si 2. ergo de conceptu eſſentiali comprehenſionis & totalis adæquationis, non eſt perfectionis æqualitas, & ſic licet deficiat iſta, ſaluabitur lex comprehenſionis contra vos.

1456 Confirm. vt vnio hypoſtatica & ſatisfactio con-

digna pro offenſa cadant ſub meritum condignum puræ creaturæ requirens æqualitatem, repugnantia meriti æqualis in creatura non ſupplet pro æqualitate, nec facit quod meritum creatum inferius adæquet præmium ſuperius: ergo nec repugnantia luminis æqualis ſupplebit in comprehenſione pro æquali, nec faciet quod lumen inferius adæquet vnionem ſuperiorem. Vndè potius vnio petet non æquari cognitione finita immediata in ratione ſcibilis, ſicut nec merito puræ creaturæ in ratione valoris.

ARTICVLVS VIII.

QVÆDAM DE COMPREHENSIONE ET ſolutio 2. Argumenti.

1457 QVouſque ſuo loco de comprehenſione agamus, indeciſſa ſequentia relinquemus, ſed admiſſa pro nunc. Nota 1. illud comprehendi ſtrictè intelligibilitèr, quod totum & totalitèr capitur expreſsè ſecundum intrinſecum formale & virtuale, & ſecundum omnes fines ſuos, intra capacitatem intelligentis, ita vt nihil eius lateat cognoſcentem; nihil ſit extra, ſed totum intra ita capiatur & finiatur finitione negatiua, vt in claritate penetrationis detur inter cognitum & cognoſcens, adæquatio intentionalis expreſſa totalis.

1458 Vndè non eſt neceſſe, quod cognitio ſit ſuma quæ de re haberi poteſt (aliàs ſolus Deus comprehenderet granum arenæ) cum illa ſit ſuperexcedens; ſed eſt neceſſe, quod ſit tam adæquata intentionalitér, vt ipſa res ex meritis propriæ cognoſcibilitatis, & pro adæquanda ſua ſufficientia, nihil amplius petat. Quod ſi cognitio ab iſta adæquatione deficiat (etiam ſi ſit ex repugnantia aliqua aliundè proueniente) comprehenſio nullatenùs erit. Videatur Ioann. à S. Thom. de Incarnation. diſp. 12. artic. 1.

1459 Ex his ſequitur ad comprehēſionem potentiæ obe-

Digitized by Google

obedientialis ſufficere quod penetretur vt capax in genere, ad quidquid non repugnat. Quod enim non repugnet illi viſio beata vel gratia, non eſt de finibus intrinſecis talis entitatis, ſed de finibus alienis à natura ipſius, ſicut & aliȩ cóuinationes contingentes & prædicamentales. Vndè apud plures comprehendetur intellectus humanus, ſi penetretur præciſsè vt cognoſcitiuus omnis veri in genere, quia ipſe ex ſuis, ſolum eſt cauſa cognoſcitiua inadæquata; quod vero ſit ſpecificè cognoſcitiuus lapidis, v.g. habet ex alienis, nempè ex ſpecie lapidis.

1460 Nota 2. inmaterialitatem eſſe requiſitū lineæ intelligibilis, quia cum materia impediat vim & expeditionem cognoſcendi, abſtractio à materia (non ſummitur hæc pro actu intellectus, ſed pro materiȩ carentia in ipſa re) ſiue ſeparatio aut remotio materiæ, ita deſeruit cognitioni vt quantò minùs res habet de materia, tantò magis habeat de cognoſcitiua. Eſt autem triplex materia 1. ſingularis. 2. ſenſibilis. 3. intelligibilis, ideſt corporea, & quantitatiua. Iſta dicitur intelligibilis, quia non percipitur ſenſibus; ſicut illa. Vndè triplex eſt à materia remotio, ſiue eleuatio. 1. ſupra ſingularem. 2. ſupra ſenſibilem. 3. ſupra intelligibilem: quæ triplex eleuatio eſt triplex gradus inmaterialitatis. De his vide 1. par. quæſt. de Specie impreſſa pro viſione Beata.

1461 Nota 3. ex Salmenticenſibus de Angelis fol. 372. duplicem eſſe intelligibilitatem (ſicut etiam intellectiuitas eſt duplex) vnam materialem & in eſſe rei, aliam formalem puram, in eſſe ſcibili; illa prior dicitur materialis, quia per iſtam 2. formalizatur ad rationem ſcibilis. Iſta ergo pura, eſt intelligibilitas in genere accomodationis & muneris & adæquationis in ratione ſcientis & ſcibilis (quidquid ſit de æqualitate entitatiua vel nó). Licet autem detur vna inmaterialitas quoad gradum genericum & alia magis ſpecifica quoad modum, intelligibilitas tamen formalis pura aſſeritur ab iſtis authoribus, quod ſumatur à gradu, & non à modo ſpeciali & ſpecifico, quia apud ipſos modus ſe habet pure materia-

itèr & entitatiué ad munus noſcitiui, vel noſcibilis. Sed quidquid ſit de hoc vltimo.

1462 Nota 4. intra eundum gradum inmaterialitatis eſſe omnes Angelos (in quo gradu non ſunt animæ rationae s, ſed in inferiori propter alligationem ad materiam) quia omnes carent quantitate & ordine ad illam, tamen in vno eſſe maiorem vim cognoſcendi quam in alio, & ſuperior eſt magis beatus beatitudine naturali quam inferior, quod à pluribus tribuitur perfectiori modo inmaterialitatis ſpecificæ principij noſcitiui intra eundem gradum, licet alij prouenire teneant ex perfectioribus ſpeciebus impreſsis, vel ex alijs capitibus.

1463 Nota 5. non omnem exceſſum perfectionis prouenire à maiori inmaterialitate vt patet in vnione hypoſtatica corporea perfectiori quam viſio beata; & viſione ſuperna occulari vel imaginaria de luce ſuperna, perfectiori, quã intellectio lucis naturalis. Dato tamen quod perfectior cognoſcitiuitas & cognoſcibilitas prouenianț à maiori perfectione inmaterialitatis in eodem gradu, tamen dico in rebus perfectis, poſſe dari alias perfectiones entitatiuas, quæ non proueniant ex perfectiori inmaterialitate, ſicut in exemplis adductis.

1464 Dato igitur pro nunc, quod inmaterialitas maior adferat plus de intelligibilitate. Ego dicerem, quod bene poteſt hypoſtatica eſſe perfectior & non propterea habens plus de intelligibili; forté enim in ipſa formalitèr & intrinſicé ſumpta, non ſunt tot ſinus, quot ſunt in viſione Dei, quia in vnione, ſola eſt immediata connexio ad perſonalitatem diuinam vt ſubſtituentem pro humana, & hic ſolus eſt terminus præciſſus expreſſus; in viſione vero cum ſit expreſio immediata Trinitatis & omnium Dei, ſunt plures, & plures ſinus. His poſsitis.

1465 Reſp. ad argumentum: nego maior. nempé requiri ſemper tantam perfectionem entitatiuam in comprehendente, ac in obiecto comprehenſo. Solùm enim requiritur tanta intentionalis pura formalis expreſsiua, ſecùs tanta entitatiua. Inſuper ſi requiritur tanta perfectio

ctio

Digitized by Google

ctio entitatiua, id eſt, quando perfectio maior cõprehenſi prouenit à perfectiori inmaterialitatis modo, quia ſicut tunc creſcunt ſinus & intelligibilitas & ſubtilitas in obiecto, debet creſcere capacitas in cognoſcente. Quando vero perfectio nõ prouenit ex illo capite, ſed ex alio quod non augeat intelligibilitatem nec ſinus, non debet augeri vſque ad æqualitatem perfectio phyſica cognoſcentis, ſed ſufficit intentionalis.

1466 Hinc ad probat. mai. reſpondetur ſine æqualitate entitatiua dari æqualitatem cognoſcitiui & cognoſcibilis in linea ſcibili. Ad ſecundam reſp. licet ſint proprietates, non propterea debere æquari cum entitatibus, ſed eas proportionalitèr ſequi (ſicut riſibilitas rationalitatem non æquat) ac per conſequens nec inter ſe phyſicè, ſed ſolùm intelligibilitèr & in accomodatione. Adde non eſſe proprietates illorum entium vt taliũ, ſed iuxtà gradum & perfectionem inmaterialitatis, non iuxtà exceſſum entitatiuæ perfectionis. Ad 3. Angelum inferiorem permito, non comprehendere ſuperiorem (Salmanticenſes enim citati, acritèr oppoſitum tenent) ſed non ob exceſſum perfectionis entitatiuæ cuiuslibet, ſed vel quia principium radicale eſt minùs perfectum & minoris virtutis vt quidam volunt: vel ob exceſſum in ſuperiore perfectioris inmaterialitatis, quæ eo ipſo trahit maiores ſinus & quod habeat plus de cognoſcitiuo, ac per conſequens de cognoſcibili. Vnio autem non eſt perfectior perfectione afferente altiorem modum inmaterialitatis, nec per ſinus profundiores.

1467 Ad 4. reſp. producens vnionem producere Chriſtum & communicare producto totum, quod habet Chriſtus, vt homo homini animã rationalẽ & ſic cũ productio ſit partiũ actiua cõmunicatio, neceſſe eſt, quod habeat totum illud vel tantum perfectionis, quantum communicatur producto: at comprehenſio non eſt realis communicatio partium ipſi obiecto, nec illi dat *eſſe*, ſed penetrat ſinus: & ſic ſufficit, quod habeat de penetrante, quãtum obiectum habet de ſinibus. Sic reſpondet P. Vna-

noa

Digitized by Google

noa diſp.23. ſect.4. num. 12. Ad vltimum reſp.quod res habeat plus de cognoſcibili prouenire à maiori inmaterialitate afferente plures,vel ſubtiliores ſinus & ſic petere cognoſcitiuum æquale in inmaterialitate ; ſed non æquale in perfectione entitatiua obiecti , quando iſta, non adfert maiorem intelligibilitatem. De his latius DD.1. par.D.Thom.ad quæſt.56.art.2.

1468 Replicabis: vnio eſt obiectum multò altius & perfectius alijs ſupernis : ergo non poteſt capi totalitèr captu comprehenſiuo ſcientiç infuſſæ, vtpotè communi illis , quia non habet communem,ſed propriam cognoſcibilitatem. Idem argumentum eſt de viſione beata, quia cum vt cognoſcitiua habeat ab obiecto multò plures perfectiones , imò & ſinus , quam infuſſa , etiam vt cognoſcibilis erit perfectior, nec erit de iſtius communi comprehenſione.

1469 Nota , quando inter capiens & captum non fit comparatio entitatiua , ſed in ratione formali capientis & capti,parum refert,quod capiens ſit plumbeum & captum ſit aureum vel terreum , vt capiantur in menſura communi. Luce etiam meridiana cõmuni videntur ęque clarè,ſi debita in proportione conſtituantur, pictura vnã Imaginem continens , & pictura multas figuras & ſinus claudens. Tunc enim comparatio fit in ratione illuminantis & illuminati:ſimilitèr fides obſcura & viſio beata multò ſubtilior & altior & plures continens ſinus,comprehenſione communi ſcientiæ infuſſe adæquantur.

1470 Ratio autem poteſt eſſe,quia exceſſus illi perfectionis ſunt quoad intelligibilitatem entitatiuam materialem(imò in vnione impertinentem vtpotè non prouenientem ex inmaterialitate) ſecùs quoad formalem & in genere ſcibilis puro. Vndè ad intentionalem adæquationem,attenduntur penes cognoſci & cognoſcere;intelligibilitatem & intellectiuitatem; ad quas ſæpè nihil refert in obiecto entitatiuus exceſſus ſuprà conflatum ex principijs cognoſcendi (ſaltìm quando exceſſus ex modo inmaterialiori non prouenit) & ſic ſcie-

tiæ

tiæ infuſſæ captum, licet multis communem, vnio non excedit.

1471 Ad replicam ergo conceſſo antec. nego conſeq. quia licet vnio diuerſam habeat radicalem & entitatiuam comprehenſibilitatem, formalem tamen cum alijs communem habet. Idem de viſione beata, cuius cognoſcitiuitas perfectior eſt ſcientiæ infuſſæ cognoſcitiuitate, ſecùs formalis cognoſcibilitas, quia totus ille cognoſcitiuitatis exceſſus eſt entitatiuus & licet creſcat ex modo inmaterialiori in intelligibilitate formali, ſicut & materiali, ſcientiæ tamen infuſſæ principia in conflato non excedit.

1472 Vndè nota apud Salmanticenſes citatos & alios, vt principium poſsit eſſe comprehenſiuum alicuius obiecti, ſufficere, quod non excedatur ab obiecto in gradu inmaterialitatis, quamvis excedatur in perfectione, imò & in modo inmaterialitatis, quia iſte modus ad cognoſci etiam ſe habet intelligibilitér materialitèr; ſicut enim capiens & captum debet eſſe eiuſdem quantitatis, licet differant in alijs, ita & comprehendens & comprehenſum eiuſdem inmaterialitatis, quoad gradum. Quod ſi inferas: ergo Angelus inferior comprehendet ſuperiorem, cum ſint in eodem gradu inmaterialitatis. Concedunt Salmant. Ego non decido. Negari poteſt, quia maior perfectio in ſuperiori prouenit à perfectiori modo inmaterialitatis, qua caret conflatum Angeli inferioris, ſecùs in vnione. Apud alios enim etiam requiritur, quod nec in modo inmaterialitatis, obiectum excedat ſaltìm conflatum ex principijs.

1473 Infero, non obſtare comprehenſioni vnionis hypoſtaticæ quoad entitatem, quod ſit donum non purè creatum, quia quod habet de increato, nempé Verbum adductum, ſolum debet noſci quantum per vnionem eſt repræſentabile ſcientiæ, ſecúdum rationem termini præciſsi, ac per conſequens finité. Dixi ſecundum entitatem, nam ſecundum valorem non eſt comprehenſibilis, cum iſte ſit infinitus ſimplicitèr.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIIII.

DE VSSV PER PHANTASMATA, ET SINE illis, ſcientia infuſſa in Chriſto.

1474 QVæritur 1. an Chriſtus vſſus fuerit illa conuertendo ſe ad phantaſmata? Negat commun.ſentent.contra Duran.in 3.diſtinct.14. quæſt.3. & benè. 1. quia vſſus dependentèr à phantaſmate conſiſtit in eo quod intellectio fiat per ſpeciem dependentem à phantaſmatibus; nullam autem cognitionem ſcientię infuſſæ,nec de re ſpirituali,nec de materiali fecit Chriſtus ſic, ſed per ſpecies à Deo infuſſas. 2. quia ſcientia & ſpecies datæ Chriſto non fuerunt ſecundum potentiam naturalem, ſed obedentialem, & eędem potuerunt eſſe in Angelis;ſicut idem habitus fidei & luminis gloriæ. Ratio autem eſt,quia non dantur illis ad perficiendum intellectum ſecundum cuiuslibet ſpecificam rationẽ, ſed ſecundum rationem communem intellectus eleuabilis obedentialitèr: ergo ſi in Angelis ſunt independentes à phantaſmate ex ſe ipſis,etiam in Chriſto. Et licet reſponderi poſſet,id prouenire in Angelo ex conditione ſubiecti, argumentum 1. probat ex natura ſpecierum etiam prouenire. Quod ſi dicat quis, per ſpecies productas de re materiali à phantaſmate cum intellectu agente, poſſe habitum ſcientiæ infuſſæ (eas eleuando) elicere cognitionem ſicut habitus fidei de facto, id fieret valdè de per accidens & non connaturale tali ſcientię.

1475 Nec obeſt 1.ex Ariſt.D.Thom.& Dioniſio:animam,dum eſt immerſa corpori,operari dependentèr à corpore,quia modus operandi ſequitur modũ eſſendi. Itẽ D. Tho.quæſt.11.art.4.in fine ait:Hanc ſcientiam in Chriſto eſſe inferiorem Angelica,quantum ad modũ operandi dependentèr á phantaſmatibus.Reſp.enim animam in corpore operari dependentèr à corpore in his quæ accipit per ſenſus, ſiue in naturalibus, ſecùs in gratuitis & quæ

per

per ſe ſunt à Deo infuſſa, & habent ex ſe ſufficientiam ad operationem, ſine vllo phantaſmatis concurſu (qualem nõ habet fides in nobis) & præcipuè ſi ex ſtatus beatifici priuilegio habeat talia principia, & operari in corpore ſine corpore.

1476 D.Tho.autem ſolum vult, quod Chriſtus & beati operentur dependentèr à phantaſmatibus, ſed non per eandem ſcientiam, ſed per acquiſitas. Vel quod poſsita phantaſmatis excitatione, operetur Chriſtus per infuſſam, ſed non dependentèr, ſed concomitantèr. Lugo alitèr reſpondet, in Chriſto dari aliquam ſcientiam ſupernam per ſe dependentem à phantaſmate, & accomodatam modo proprio operandi provt in corpore, diſtinctam à per ſe infuſſa accomodata ſtatui Chriſti beatifico, & de 1. loqui D. Thom. Sed an detur talis ſcientia dubium eſt; & de ea diſputat Vnanoa diſp.24.ſect.7. Solutio prior tenenda eſt, quia non conſtat, apud D. Thom. de tali ſcientia ſuperna dependenti.

1477 Nec obeſt 2. quod ad hoc vt phantaſmata numquam ſe inmiſcerent in vſſum huius ſcientiæ, neceſſaria erat aliqua dos in corpore Chriſti, ſicut dantur aliæ quatuor dotes, vt in alijs operationibus corpus beati ſemper ſubdatur animæ; atqui nulla erat in Chriſto talis dos, nec eſt cognita aliqua præter quatuor: ergo poterant phantaſmata ſe inmiſcere. Hoc argumentum vide apud Cornejo to.2.fol.203. Nego maior. quia operationes illæ ad quas datur dos in corpore, ſunt oparationes corporis; operatio autem ſcientiæ infuſſæ non eſt corporis ſed animæ, ad quam ſufficiunt ſtatus beatificus, habitus & ſpecies impreſſæ omninò independentes, in eſſe & operari à phantaſmatibus; iſta autem non ſe poſſunt inmiſcere in cognitionem ſcientiæ infuſſæ, quia hoc debebãt præſtare, producendo tales ſpecies & non purè concomitantèr, quod illis impoſsibile eſt.

1478 Cornejo fol. 204. docet Chriſtum potuiſſe vti hac ſcientia conuertendo ſe ad phantaſmata: non purè cõcomitantèr. Et probat multis ex D. Thom. & ratione, non

ea.

tamen ſunt contra dicta, quia non intendit talem conuerſionē ad phātaſmata, ita vt accipiat ſpecies à phantaſmatibus, ſed potius quod illa ſcientia per ſuas ſpecies materiales infuſſas, cognoſcendo obiecta, moueat imaginationem ad formanda phantaſmata. Vndè potius ponit ſpecies ad phantaſmata, quam accipiat ab illis: in quibus phantaſmatibus ſic formatis per motionem ſcientiæ infuſſæ, poteſt tanquam in obiecto materiali res imaginatas cognoſcere. Reliqua vide apud ipſum.

1479 Quęritur 2. an Chriſtus fuerit ſemper in actuali vſſu huius ſcientiæ circa aliquod obiectum? Affirm. 1. cum communi. Prob. tum, quia erat maior perfectio, tum quia in vita mortali meruit ſine interruptione; nec etiam habebat Chriſtus per quod impediretur a tali exercitio: nam non à corpore, quia ab iſto non pendebat, nec à ſomno qui ſicut non impediebat viſionem beatam ita nec exercitium huius ſcientiæ. Nec obeſt D. Thom. quæſt. 11. art. 5. dicens: non oportere, vt hæc ſcientia ſemper eſſet in actu 2. Reſp. loqui de actu 2. adæquato, ſicut eſt neceſsè in viſione beata.

Affir. 2. Xp̄m habuiſſe in ſua manu cognoſcere hoc obiectū præ alio per iſtā ſcientiā. Ratio eſt quia Chriſtus pręcipuè in independētibus à corpore, nō eſt minùs liber, quā Angelus, & anima ſeparata; quibus cōmunitèr conceditur libertas cogitandi de hoc obiecto præ alio, eſtque maior Chriſti perfectio. Sed cum libertas cogitandi de hoc obiecto præ alio, egeat cognitione excitante, à quō Chriſtus excitabatur? Suar. ait, quod à viſione beata. Alij, quod à cognitione omnium ſpecierum, in qua ſemper erat. Alij quod à Deo ad quem attinet Excitatio.

1480 An autem ſemper, vel ſaltim aliquando omnia obiecta quorum ſpecies habebat, ſimùl cognouerit ſimultate cognoſcentis? & ſi omnia ſimùl, an vnica cognitione vel pluribus? diſputant DD. Omnia ſimùl & vnico actu cognouiſsè per ſcientiam beatam, ſupra probauimus, dum ſermo eſſet de illa. Per infuſſam autem etiam eſt ſatis probabile (quia erat dignitati Chriſti conueniens)

à 1.

Digitized by Google

à 1. inſtanti omnia vt viatorem nouiſſe, vt de omnibus gratias ageret Patri. Et quia perfectius eſt, res nouiſſe in actu 2. quam ſolum in 1. Alij probant, quia ſi Chriſtus differret noſcere omnia, pro tempore dilationis diceretur ignorans. Diſplicet hæc ratio, quia cum noſceret per Beatam, ignorans dici non poſſet; Dum autem omnia nouit ſimùl, id præſtitit vnica vel pluribus cognitionibus, iuxtà vnitatem vel pluralitatem ſpeciei impreſſę, de qua ſupra. Omnia tamen ſub eadem ratione creatæ veritatis intuibilis supernè.

ARTICVLVS X.

DE VSSV PER DISCVRSVM ET COMPOſitionem.

1481 QVæritur 3. an vſus fuerit diſcurſu? Nota 1. aliud eſſe, an ſcientia infuſſa egeat illo; & an poſsit vti? Nota 2. aliud eſſe loqui de habente ſpecies omnium creaturarum immediatas vt in Chriſto. Aliud de non habente. Nota 3. quæſtionem eſſe quoad vſſum, quia certum eſt, Chriſtum non diſcurriſſe quoad adquiſitionem huius ſcientiæ cum ſit infuſſa. Si dicas, actum non fuiſſe infuſſum ſed habitum, & ideò potuiſſe diſcurrere ad adquirendum actũ. Nego hoc vltimum. Tùm, quia id eſſet diſcurrere ex neceſsitate adquirendi ſcientiam. Tùm, quia à 1. inſtanti vt diximus, habuit actum de omnibus.

Aſſero 1. Chriſtum non eguiſſe, quia de omnibus habebat ſpecies, & ſimplici intuitu penetrabat quidditatem, & in illa terminos connexos, quantum repræſentabiles erant. Vndè noſcebat effectus in cauſa, ſed non ex cauſa. Nec obeſt 1. quod noſcebat effectum per cauſam & aſſentiebatur propter veritatem intuitam cauſæ; ſed hic eſt diſcurſus vt patet in nobis: ergo. Nego min. quia cum haberet vnam ſpeciem de veritate cauſæ vt connexę cum effectu, vna & abſque diſcurſu cognitione vtrumque noſcebat. Nos autem non vnam ſpeciem de vtro-

vtroque habemus,ideò gradatìm & diſcurſiue per vnum obiectum aſcendimus in aliud.

1482 Aſſero 2. circa res connexas cum his, de quibus habebat ſpeciem,non eguit diſcurſu, v.g. circa Trinitatem,quia licet pro libito diſcurrere vellet circa illá vt aliqui volunt,non poſſet plura de Trinitate diſcurrere ſcientificè , quam quæ ex vi medij connexi cum illà repræſentabilia ſunt. Alia autem nó diſcurreret ſcientificé; atqui de his non egebat, cum omnia illa clariſsimè, licet indirectè noſceret in ipſis medijs : ergo non eguit. Idem dico de poſsibilibus alijs , de quibus non habebat ſpeciem,& erant repæſentàbilia ex vi eorum, de quibus habebat ſpeciem.

1483 Difficultas eſt, an potuerit diſcurrere ? Affirmant plures ſecuti D. Thom. Próbant Recentiores, quia circa Trinitatem de qua non habebat ſpeciem propriam non eſt inconueniens vt diſcurrat , ſiquidem eam non noſcit ſimplici intuitu. Idem docet Vnanoa diſp. 23. ſect. 10. circa ea de quibus habebat ſpeciem propriam;pro libito tamem volebat non vti propria, ſed aliena indirecta & mediata, v.g. ſpecie cauſæ pro effectu:quia tunc ſe habebat,ac ſi non haberet ſpeciem propriam. Licet enim hæc ſcientia ex ſe habeat regularitèr tendere intuitu ſimplici , modo Angelico & animæ ſeparatæ,ſitque hæc major perfectio:hoc non tollit,quominùs pro libito poſſit alium modū procedendi amplecti, nempè diſcurrendo.

1484 Sed poſſet quis dicere,quod cum diſcurſus ex propria ratione ſit imperfectus (& ideò relegatur à Deo) quamvis poſsit aliquando in ſcienciam infuſſam cadere, in Chriſto non eſt admitendus;ſaltìm circa ea de quibus habebat ſpeciem immediatam. Tùm , quia de his non datur in Angelo. Tùm,quia conſultatio relegatur à Chriſto,quia videtur ſapere præſupoſitiuè dubitationem; diſcurſus autem etiam illam ſapit. Tùm præcipué,quia hoc eſſet ſibi pro libito innutilitèr imperfectiones procurare. Ad ſaluandum autem exercitium diſcurrendi , ſufficit, ſi Chriſtus illum elliciat per ſcientiam per ſe adquiſitam,

Digitized by Google

& non per ſcientiã per ſe infuſſam. Tùm, quia illa ſcientia nata eſt ferri in ſua obiecta ſimplici intuitu, ergo repugnat ei ferri diſcurſu, quia iſte eſt modus oppoſitus illi. Tum, quia vt diſcurrat, neceſſe eſt vti ſpecie impreſſa infuſſa inadæquatè; modo pro vno obiecto, modo pro alio. At hoc non eſt diſcurrere, quia potius eſt noſcere vnum poſt aliud, quam vnum ex alio, & ideò Angelus vtendo inadæquatè, non diſcurrit, ſed modo vtitur ſpecie ſua pro vno obiecto modo pro alio diſparato. Tũ, quia ſequeretur quod Angelus, etiam poſſet diſcurrere per ſcientiam hanc, ſi non pugnat diſcurſus cum illa. Tandẽ, habitu primorum principiorum poſſet homo vti ad diſcurrendum, ſi habitui nato tendere ſimplici intuitu, non repugnat diſcurſus. Ex quibus videtur repugnare, quod ſcientia infuſſa diſcurrat, ita vt per idem lumen ipſa ponat principia, & ipſa eliciat concluſiones.

1485 Nec obſunt contra hanc ſententiam diſcurſus Chriſti diſputationis in Templo, & illatio illa in Euangelio: *Ergo liberi ſunt filij*. Tùm, quia vel erant diſcurſus ſcientiæ per ſe adquiſibilis: vel erant, non in intellectu ſed in vocibus: Ex quibus omninò reijciendi ſunt, qui diſcurſum ponunt etiam circa immediatè intuita in Beato ſic: *Omnis viſio Dei eſt beatifica; ſed hæc eſt viſio Dei: ergo beatifica*. Sicut enim habens intuitionem de re, probabilius eſt, quod non poſsit adduci ad aſſentiendum ex teſtimonio extrinſeco dicẽtis, quia rapitur totus à vi intuitionis, ita nec iſte ad diſcurrendum.

1486 Sequitur ex his, Chriſtum non fuiſſe viſum tali ſcientia de facto, modo compoſitiuo nec diuiſiuo, licet nec ei repugnet. Modus compoſitiuus eſt quando extrema cõcepta per apprehẽſiones, cõparantur, vt cõponãtur poſteà ſimplici iudicio. Diuiſiuus eſt, quando concipiuntur per apprehenſiones vt iudicio negatiuo ſeparentur. Attenta enim natura, & in Chriſto conditione naturæ, nõ apparet repugnantia in eo quod poſsit vti ſpeciebus ſuis inadæquatè; & ſic pro apprehenſionibus vt poſteà coniungat. Sed cum iſte modus procedendi (vtendo nempe

ſpeciebus quidditatiuis clariſsimis,pro congnitione tam imperfecta) imperfectus ſit, de facto non videtur admittendus ab hac ſententia.

ARTICVLVS XI.

RESOLVITVR DIFFICVLTAS DE DISCVRSV.

1487 Aſſero, Chriſtũ de facto,aliquando vſum fuiſſe hac ſcientia pro diſcurſu. Ita communiter Thomiſtæ,& præcipuè noſter Cornejo to.2. tract.2.circa quæſt.11.diſp. vnic. dub,3. & plures recent. Duplicem modum diſcurrendi ponit Cornejo.Primus eſt,vt ex Omnipotentia beatificè viſſa deducat per ſciẽtiam infuſſam, tanquam per diuerſum lumen poſsibilitatem Incarnationis,& Euchariſtiæ, v.g. & ex actibus liberis viſis in Deo,deducat veritatem futurorum contingentium, ita vt aliud ſit lumen ponens principia;aliud ponens concluſionem, & iſte modus probabilior videtur, nempè quod Chriſtus accipiendo principia à viſione beata per ſciẽtiam infuſſam deducat concluſionem. Idem eſt de Angelis (non obſtante D. Tho. negante illis diſcurſum, quia negat quando principia & concluſiones obiectiuæ eadem ſpecie & lumine eiuſdem ſcientiæ tanguntur, non quando diuerſis.) Quia iſta dona data ſunt Chriſto & Angelis,non iuxtà potentiam cuiuſque naturalem ſed obedientialem,& ſic quantum ad hoc ſunt æquales.

1488 Secundus modus eſt, quod Chriſtus per idem lumen ſcientiæ infuſſæ poſſuerit principia, & concluſiones deduxerit. Licet enim hæc ſcientia ex parte ſcientiæ,nata ſit tendere vnico intuitu, nõ eſt inconueniens, quod accommodando ſe conditioni ſubiecti,deſeruiat in Chriſto pro diſcurſu.Prob.1. quia eſt ſententia expreſſa D.Tho. q.11. artic.3. Secundò ex textu illo Matth. 17. *ergo liberi ſunt filij*,quo D.Tho.probat in Chriſto diſcurſum,& idem conuincit diſputatio Chriſti in Templo.Si reſpondeas 1. hos diſcurſus eſſe ſcientiæ per ſe adqui-

ſitæ; non verò per ſe infuſſæ. Contra, quia erant certiſsimi de obiectis ſupernis vt talibus, nempè de immunitate à tributo in Chriſto, quia filio naturali Dei, & in filijs adoptiuis. Quæ obiecta non ſunt ſcientiæ per ſe adquiſitæ vtpotè entitatiuè naturalis, ſed ſupernæ. Si reſpondeas 2. Illos diſcurſus fuiſſe tantum in vocibus, & non in mente; ſicut quando Deus loquitur homini, & Angelus in corpore aſſumpto diſputaret cum homine de rebus naturalibus, diſcurſus eſſet tantum in voce, & non in mente. Contra. Communiter admittitur, quod Chriſtus aliquando diſcurrerit in mente. Si hic, vbi conſtat de fide diſcurſus vocalis, iſte non probat mentalem ex conformitate locutionis ad intellectum, & modi cognoſcendi ad conditionem ſubiecti, ſanè numquam dabitur bona diſcurſus probatio.

1489 3. Quia licet iſta ſcientia ex parte ſua ſit omninò independens à phantaſmate, permitit tamen, quod Chriſtus ſe accõmodans conditioni ſubiecti, pro libito operetur aliquando, cum dependentia formali ab illo, de quo ſtatim: taliter quod dependentia refundatur in actũ ipſius; ergo idem erit de vſu quoad diſcurſum. Tandem ex Ioanne à S.Tho. hic diſp. 14. art. 1. quia ſpecie per ſe infuſſa poteſt intellectus humanus vt diuerſus ab Angelico vti inadæquatè: ita vt, quia ipſa repræſentat veritates immediatè in ſe; & ſimul repręſentat connexionem vnius ad aliam, & illius vt illuminantis ad iſtam vt illuminabilem, poterit intellectus humanus (ſi velit, ſequi modum ſuum) vti ſpecie, non primo modo, ſed ſecundo: ergo & diſcurrere educendo vnum ex alio propter connexionem cum illo.

1490 Ex quib⁹ ſequitur, attẽta natura ſcientiæ infuſſæ nõ requiri diſcurſum, ſed nec ei repugnare. Quã 2. partem probant plura Patris Ripaldæ argumenta, to. 1. diſp. 55. à nu. 18. Quin obſit contra Ripaldam, quod fidei repugnet eſſe Theologia, ac per conſequens eſſe diſcurſiua. Concedo: quia fides & Theologia habent diuerſas rationes formales, nempè illa reuelationem; iſta illatio-

continere virtutem & ad actus ſimplicis intuitus, & ad actus diſcurſiuos (quia ſpecies & repræſentat totum obiectum pro intuitu, & repræſentat cónexionem vnius cũ alio pro diſcurſu; & ſi illud noſcatur per vſum inadæquatum ſpeciei, illuminat pro iſto deducendo) & in diuerſis actibus oppoſitio illa intuitionis & diſcurſus nihil obeſt.

1493 Ad 6. Fateor vſum inadæquatum ſpeciei, diuidendo conceptus, præciſsè non probare illationem vnius ex alio. Eo tamē dato, poteſt intellectus ex vno noſcere, & concludere aliud, ſi códitio ſubiecti ferat. In Angelis autem non fert. Ad 7. Non eſt paritas de habitu principiorum ad ſcientiam infuſſam, quia iſta, licet ex parte ſua non dicat diſcurſum, permittit illum ex parte ſubiecti ſcientis, cum adhuc conſeruetur ſpecificatiuum eius. At habitus ille, nec ex parte ſua, nec ex parte ſcientis. Ratio eſt quia prima principia ſunt fons, vndè oritur diſcurſus. Si autem ex parte ſubiecti admitterēt diſcurri per alia, non eſſent iam prima principia, & daretur in infinitum proceſſus, probando hæc per alia, & illa per alia.

1494 Ex quibus iuxta hæc principia ſequitur, quod licet hæc ſcientia ex parte ſuæ perfectionis non ſit compoſitiua, nec diuiſiua (ideſt nata cognoſcere faciendo cóparationem vel diuiſionem inter ipſa obiecta, anteà ſeorſim cognita) ſed potius ſit nata conuenientiam prædicati cum ſubiecto ſimplici intuitu noſcere; poteſt tamen ei permitti compoſitio, vel diuiſio, attenta ſubiecti conditione, vt de diſcurſu dictum eſt.

1495 Hæ ſunt doctrinæ communes Thomiſtarum, iuxta quas diſcurſus Chriſti fundari debet in vſu ſpeciei inadæquato. Sed ego licet capiā in ſpecie vniuerſali vſum inadæquatum modo pro vno obiecto, modo pro alio, quando ſunt diſparata; ſanè capere non poſſum, quomodò poſsit fieri partitio ſpeciei, pro obiectis omninò, & eſſentialiter connexis in ſpecie & cognitione quidditatiua (minùs in comprehenſiua quæ ſit in Chriſto). Si

Digitized by Google

enim Chriſtus in quidditate viſſa Omnipotentię, vt productiuæ vnionis hypoſtaticę & Euchariſtiæ, neceſſario eodem intuitu apud vos comprehendit iſtas in Deo, & iudicat eodem intuitu illas eſſe poſsibiles: ergo inutilitèr, imò & impoſsibilitèr inferret: *ergo ſunt poſsibiles*, cum nulla, ex parte Omnipotentiæ vt veritatis illuminatiuæ, queat pręciſio à veritate illuminabili, & diſcurrenda præcedere. Confirm. Quia de termino non poteſt plus per diſcurſum euidentem deduci ex vi connexionis cum medio, quam quod medium metaphyſicè repræſentat. De quo num. 1446. Omne autem quod repræſentabile eſt de tali termino, & deducibile ex vi connexionis per medium, iam eſt reprę ſentatum per intuitum quidditatiuum Diuinæ Omnipotentiæ vt medij, qualis erat in Chriſto: ergo vel impoſsibilis, vel ſaltim inutiliſsima eſt talis illatio: eſſet enim nó minus identica, quam *Petrus eſt Petrus*. Diſplicet igitur mihi iſte modus probandi diſcurſum in Chriſto.

1496 Admittam ergo illum de facto, ſi media inferendi concluſionem talia poſsint diſponi, vt aliquid plùs, vel ſaltim idipſum clariùs inferri poſsit in concluſione, quam erat in præmiſsis. Hoc autem admittā in cognitione illa dependente à phantaſmate, ex qua de rebus ſpiritualibus aliquid deduci poteſt, quod per talem cognitionem vt pręmiſſam, non ſic attingebatur; v.g. *Serui tenentur tributum reddere ſuo Principi, quia ſervi ſunt*. Ex quo antecedenti phantaſmatico, deduci poteſt: *ergo Nos filij Dei, qui tales ſumus, per naturam ego, per gratiam vos liberi ſumus à tributo*. Quæ illatio in antec. quantumcumque comprehenſo, non ita clarè continebatur, quia ex vi illius præciſsè, non conſtabat, dari tales filios Dei per naturam, vel gratiam.

ARTICVLVS XII.

ALIQVA NOTANTVR DE CONVERSIONE ad phantaſmata.

1497 CIrca dict. art. 9. à n. 1474. Nota 1. Aliud eſſe dependere à phantaſmate in adquiri, aliud verò

poſt

Digitized by Google

poſt adquiſitionẽ ſpecierũ, dependere in operari. Nota 2. Cognoſcere per conuerſionem ad phantaſmata ſumi latè, & ſumi ſtrictè. Latè, quando intellectu noſcente per ſpecies infuſſas obiectum ſenſibile, phãtaſia ſimul, & per puram concommittantiam idem obiectum noſcit, cognitione ſua imaginatiua, & producendo in ſe phantaſma. Hoc eſt tàm impropriè conuerti ad phantaſma, vt ab hac concommittantia, nec viſio beata eximatur. Strictè eſt, quando intellectus in phantaſmate ipſo, cognoſcit obiectum ſenſibile, ita vt cognitio etiam ipſum phantaſma habeat pro obiecto. Hoc enim eſt formaliſsimè conuerti ad phantaſma, ideſt contẽplari phantaſma. Nota 3. Dum ſermo eſt de noſcendis obiectis per conuerſionem ad phantaſma, ſolum eſt de materialibus quidditatiuè noſcendis, non de ſpiritualibus huius ſcientię obiectis: quia ſolũ de illis datur phantaſma. Spiritualia enim nequeunt quidditatiuè & prout in ſe, per phantaſma repræſentari, ſed ad ſumum abſtractiuè, & ad modum alterius.

1498 Nota 4. Quod ſcientia per ſe infuſſa in Chriſto, de per ſe eſt independens à corpore, à phantaſmate, & à conditionibus corporis, & eſt dealligata ab illis, & cognoſcit modo Angelico, in quo differt à ſcientia per accidens infuſſa: Cum enim illa quaſi dimanet, & deriuetur in Chriſto vt à principio à ſcientia beata, debet ipſius independentiam à corpore imitari. Hoc tamen non tollit, quod per aliquem actum ſuum procedentem à ſpeciebus per ſe infuſsis, poſsit ad phantaſma conuerti ex libito ipſius Chriſti. Sicut enim ille qui habet præ oculis Petrum, ſi mandat adduci ſpeculum, poteſt ſi velit, auertere oculos à facie Petri in ſeipſa, & conuertere ad ſpeculum in illoque faciem Petri intueri. Similitér poteſt Chriſtus nole vti ſpecie per ſe infuſſa vt immediaté videat obiectum in ſeipſo, ſed mouere phantaſiam vt de tali obiecto phantaſma producat, vt in eo videat per actum ſcientiæ infuſſæ tale obiectum. Quomodo autem phantaſma miniſtret ſcientiæ infuſſæ, ad vſum prædictæ cognitionis, declarat Ioan. à S. Tho. tom.

de Incarnat.ad quæſt.11.diſp.14. art.1. Non enim concurrit tale phantaſma vt principium, à quo ſumatur, & producatur ſpecies, ſed vt obiectum contemplatum, & terminus formatus à phantaſia ex imperio ſcientiæ infuſſæ, vt in illo iſta cognoſcat obiectum. Cognoſcat autem per ſpeciem per ſe infuſſam, quam iam habebat. Et Chriſtus vtitur iſta, non vt repræſentat abſolutè ſuum obiectum, ſed vt repræſentat illud cum aliqua comparatione ad phantaſma, in quo cognoſcatur, propter proportionem quam habet obiectum prout in ſe cum tali phantaſmate.

1499 Nota 5. Actus ſcientiæ infuſſæ eſſe valdè diuerſos ab obiecto imò & ſpecie, & præcipuè iſte qui in phantaſmate contemplatur quidditatem obiecti ſui. Nihilominus procedunt ab eadem ſcientia infuſſa; atque ab eiſdem ſpeciebus per ſe infuſsis, quia attingunt obiectum ſub eodem modo ſuperno, ſub eademque attingibilitate, & ratione veritatis creatæ, intuibilis ſupernè. Ab obiecto ergo erunt diuerſi, diuerſitate ſpeciei atomę, non verò diuerſitate ordinis, ſiue habitus, quia in ratione formali mouendi, eodem modo & terminabilitate à potentia mouent, de qua ſæpè ſupra. Videatur Illuſtriſſimus Godoy, tom.2.de Incarn.diſp.37.n.125.

1500 Redeo ergo iam ad dict.art.9.Et 1.pro n.1474. (vbi tribuebamus ſententiæ communi, quod Chriſtus nõ cognoſcat ex ſciẽtia infuſſa per conuerſionẽ ad phantaſmata) aduerto ly *per conuerſionem* habere duplicem ſenſum. Vnus eſt *dependentèr à phantaſmate influente* (ſiue ſpeciem cum intellectu agente ſimul miniſtrante). Alius eſt, *per phantaſma vt medium obiectiuum in quo* redens obiectum proximè attingibile, modo nuper explicato. In 1. ſenſu negaui cum communi ſent. Licet autem iſtam ſcientiam non pendere à corpore in ſuo operari, probent dicta num. 1475. hoc intelligitur ex parte ſuæ perfectionis, & generalitèr loquendo. Sed non probant vnum vel alterum actum ipſius non pendere à corporeo phantaſmate vt obiecto; volente Chriſto pro libito ſe

ac-

Digitized by Google

accommodare conditioni ſubiecti. Vndè dum num. 1476. non admiſi cum Lugo ſcientiam infuſſam per ſe dependentem à phantaſmate; mens fuit negare de habitu per ſe determinato ad pendendum à phantaſmate, non verò de aliquo actu ſpeciali procedente quaſi ex peimiſsione, ab eodem habitu cómuniter admiſſo, vt nuper explicui.

1501 Quæ dixi num. 1478. De eo quod iſta ſcientia per ſuas ſpecies immateriales moueat phantaſiam ad phantaſma formandum, eſt mens expreſſa D. Thom. qui docet quod intellectus aliquando mouetur à phantaſmate, daturque motus à phantaſmate ad intellectum. Quod intellige, quando phantaſma cum intellectu agente miniſtrat ſpecies ſpirituales intellectui Paſsibili. Aliquando verò motus incipit ab intellectu, ipſeque mouet phã taſiam. Patet experientia. Si enim quis velit conſiderare figuram Regis abſentis excitat phantaſiam, & ipſa producit phantaſma de Rege, ſiue Imaginem de illo, in qua illum noſcit eodem modo, ac ſi eſſet præſens. Et tunc dicitur, quod intellectus potius ponit ſpecies ſuas in phantaſmate, quatenus vtitur ſpeciebus illis, vt dirigat phantaſiam, & imperet phantaſma, in quo velut ſpeculo cognoſcat obiectum, cognitione producta per ſpecies ſpirituales infuſſas, atque ad phantaſma contemplandum directas. Hæc latius reperies apud Authores.

1502 Circa huius ſcientiæ alias qualitates dico, quod licet ſit vnus habitus, continet rationem practici & ſpeculatiui, Illam pro agendis; iſtam pro Dei perfectione & alijs altiſsimè contemplandis: hoc enim ei conuenit pro ſua eminentia, ſicut D. Thom. dixit de Theologia.

ARTICVLVS XIII.

AN CHRISTVS COGNOVERIT EXTRA Verbum omnia poſsibilia.

1503 VAldè difficilis eſt hęc quęſtio. Duplicẽ partẽ claudit. Vna eſt, an talis cognitio ſit poſsibi-

bilis. Altera an detur in Christo. Poſsibilem affirmant Recentiores qui admittunt poſsibile infinitum in actu, & ex Thomiſtis negantibus iſtud, defendunt illã Illuſtr. Godoi, & P. Gonet. Vterque hic. Poteſt probari 1. Quia pro tota collectione comprehendenda, licet infinita, ſufficit cognitio, vel ſpecies impræſſa entitatiuè finita, gaudens exceſſu infinito Ordinis. Sicut ſufficit iſte in viſione beata, pro intuenda quidditate Dei, quæ infinitior eſt collectione illa. 2. Quia talis cognitio licet attingat infinita, attingit finitè, ſub modo & ſpecificatiuo finito: ergo ſufficiet in illa, finita efficacia pro tali obiecto, ſicut ſufficit in viſione beata efficacia finita, eo quod Deitas infinita attingitur finitè, & ſub ratione finita. Antec. proba. Nam cũ intellectus ſpecificetur à Vero quidditatiuo, & omnes quidditates illius collectionis ſint finitæ, cognitio ab illis, finitè ſpecificabitur.

1504 3. Quia licet cognitio ſiue ſpecies impræſſa ſit repræſentatiuè *ipſum obiectum*, ideſt, ſit *omnes illæ quidditates repræſentatæ*, non tamen eſt *omnes illæ vt ſunt in ſe multæ*, ſed vt adunantur in vno medio & ratione finita, à qua habent quod ſint vnum obiectum & vnum repræſentabile. Vt v.g. ſi omnes herbæ comprehendantur ſub ratione ſalubrium, ſiue ſub conuenientia ad medicamentum tanquam ſub ratione finita, omnes ſunt vnum repræſentabile finitum: ergo & tota illa collectio adunata in aliqua ratione finita. V.g. quidditatis creatæ, erit in ratione repræſentabilis quid finitum, & à tali ſpecificatiuo finito, finitabitur cognitio.

1505 In tribus ergo videtur niti hæc ſententia. 1. eſt, quod ſufficiat exceſſus Ordinis. 2. eſt, quod tangantur illa omnia ſub ratione aliqua finita. 3. eſt, quod finitudo illius rationis cognitæ in qua dicunt adunari, ſit ſufficiens finitare cognitionem illam, vel ſpeciem impræſſam.

1506 Nota 1. Quod cum tota illa multitudo nequeat per ſe ipſam vniri intellectui per modum ſpeciei impræſſæ, nec detur creatum medium cognitum, altius, à

quo

Digitized by Google

quò contineantur,& in quo videantur(quia illud eſt ſola Omnipotentia)neceſſario requiri pro illo ſpeciem aliquā impræſſam ita vniuerſalem , quod eſſet ſimilitudo illarū omnium quidditatum diſtinctè vt omnium: ſiue autem ſpecies impræſſa concurrat ad cognitionem in ſolo genere cauſæ formalis, vt ſimilitudo obiecti efigians & informans intellectum;ſiue etiam in genere cauſæ efficiētis vt vis fœcundatiua & influxiua,neceſſario debet continere in ſe ipſa ſimilitudines , vel vires diſtinctas & graduales pro ſingulis obiectis vt talibus.Vndè omnis ſimilitudo,& omnis vis,quæ reperitur diſperſa in ſpecie impræſſa de ſolo leone,& in alia de ſolo equo,&c.debet eminentiori modo præcontineri in tali ſpecie , vt equivaleret pro omnibus. Sicut autem Angelus poteſt vti ſua ſpecie vniuerſali diuiſiuè, vel pro quidditate leonis, vel pro equi,ita poſſet intellectus vti illa,vel pro cognitione,quæ ſimul eſſet omniū vt omnium,vel diuiſiuè pro comprehenſione leonis ſub ratione quidditatis creatæ, vel equi,vel lapidis & ſic diuiſiuè in infinitum.

1507 Nota 2 Hic eſſe ſermonem non de cognitione ſuperficiali omnium,ſed de quidditatiua(vide ſupra nu. 1364) vel etiam de comprehenſiua. Et aduerte comprehenſionem illius collectionis cognitæ ſub vnica ratione quidditatis creatæ , non ſolum ſpecificari primario à ratione illa generica *creata*,ſed etiam à ſingulis quidditatibus vt ſpecificè & eſſentialiter diuerſis. Videatur noſter Lao de Angelis tom.2.in 1.p. à n.2784. & P. Gonet ibi diſp.6.art.5.§.3.& ratio eſt.Tùm,quia comprehenſio differt v.g.à fide , quia iſta ſpecificatur à myſterijs , non vt ſunt(parum enim refert,quod reuelatum ſit Trinitas vel dies iudicij)ſed prout dictis à Deo & reuelatis. Et ſic fides habet pro vnico ſpecificatiuo formali ſolam reuelationem ; At comprehenſio eſt de quidditatibus vt ſunt, & ſic diuerſiſsima eſt à primario ſpecificatiuo comprehenſio Equi, & comprehenſio Angeli. Vide ſupra num. 1415. & amplius à num.1423. Tùm , quia illa adunatio quidditatum in ratione generica quidditatis creatæ , ſicut

cut & herbarum in ratione ſalubrium, non datur vt ſit adæquatum ſpecificatiuum primarium, ſed vt obiectum non ſit,& plura vt plura; vt pro vno actu fiant vnum obiectum. Tùm etiam, quia comprehenſio omnium vt omnium, vel debet eſſe in ipſis immediatè, & prout ipſis, vel debet eſſe in aliquo medio altiori, quod repræſentet ipſas vt ipſas, eo quod continet adæquatè ipſas vt ipſas. Propterea enim in Omnipotẽtia poſſunt videri à beato, quia eſt medium altius repræſentans illas, quia continet illas vt illas. Atqui in ratione aliqua generica v.g. ſalubritatis in herbis,& veritatis creatæ in collectione, vt præciſsè generica, nequeunt contineri quidditates differentiales vt tales: ergo neque repræſentari per illã preciſsè vt talem. Nec illa ſola ſufficiet ſpecificare pro omnibus vt omnibus. Quod ſi vna Philoſophia ſupra nu. 1425. attingens hominem & leonem ſub ratione entis mobilis, non ſpecificetur ab illis vt illis, erit quia nec eſt comprehenſiua illorum, imò nec quidditatiua, ſed ſuperficialis eorum, & vt materialiter ſe habentium ad Philoſophiam.

1508 Aſſero impoſsibilem eſſe talem cognitionem (& idem de ſpecie impræſſa) Ita noſter Cornejo to.2. de Incarn. tract.2. q.10. dub.1. *& alibi*. Probo concluſionẽ 1. ex D.Th. in diſp. q.20. de verit. art.5. ad 1. docente quod in Chriſto nõ datur talis cognitio. Atqui ſi eſſet poſsibilis deberet dari, cũ ſit magna perfectio,& non excedens capacitatem obedientialẽ eius, nec repugnans fini redemptionis per mortem: vt enim conſtat ex nu. 1432. magis præponderat dignitas ipſius vt concedatur, quàm ſtatus connaturalitas, vt negetur. Nec obeſt 1. Chriſto non fore connaturalem modum cognoſcendi vniuerſaliorem Angelico. Atqui talis eſſet iſte ergo. Reſpon. 1. negando conſeq. Quia potius erat attendenda dignitas, quàm connaturalitas. Reſpondetur 2. diſtinguendo maio. In his quæ noſcebat per conuerſionem ad phantaſmata concedo. In independentibus ab illa, qualis eſt hæc cognitio, nego. Nec obeſſet 2. Chriſtum non debuiſſe cognoſ-

cere

cere plura extra Verbum, quam in Verbo. Reſp. potius debuiſſe, ſi extra Verbum poſſet, vt suppleretur quod intra Verbum non poterat.

1509 Ratione autem probatur 2. Quia infinitudo entitatiua nequit creaturæ conuenire, vtpotè attributum propriſsimum Dei, ſiue eius ſpecialiſsima incohatio. De quo ſupra quæſt. 20. art. 3. num. 1029. & 1030. & 1032. & 1042. & in tract. de Viſione Beata, quæſt. 1. Atqui conueniret huic cognitioni vel ſpeciei: ergo. Minor probatur. 1. Quia licet eas infinitas quidditates noſceret vt adunatas in vna ratione formali, cum tamen eſſet comprehenſio earum vt earum, deberet etiã ab illis vt talibus primario ſpecificari. Ergo cum illæ quidditates vt diuerſæ, repræſententur primario per illam, tot erunt in illa actu & Cathegrematicè attingentiæ repræſentatiuæ & expreſiuæ diuerſæ, quot ſunt quidditates repræſentatę. Si enim in Deo attingentiæ creaturarum ita ſunt quaſi virtualiter diuerſæ, quod diuerſæ correſpondeãt pro diuerſis creaturis, & poſsit vna proponi Beato, quin alia; multo melius à diuerſis quidditatibus, diuerſæ erunt attingentiæ correſpondentes illis; ergo & infinitæ actu ab infinitis vt talibus.

1510 Confirmatur. Talis cognitio eſſet effigies intentionalis earum omnium vt omnium, licet adunatarũ in aliqua ratione, quæ tamen non facit non eſſe omnium vt omnium, & vt diuerſarum: ergo ſicut illæ quidditates habent ſuas repræſentabilitates ſpecificatiuas diuerſas primarias, quas omnes refundunt in cognitionem, (& cognitio ſuggit ab illis omnem ſucum earum vt diuerſarum, & ſecum repræſentabiliter inviſcerat) ita & ipſa cognitio claudet infinitas repræſentationes graduales, & tot perfectiones in ſe, quot ſunt in obiectis: & ſicut in obiectis ſunt tot, quot nõ finientur per æternitatem, ita & in cognitione, attingentiæ: ergo erit entitatiuè actu infinita.

1511 Declaro amplius, quia homo & Leo licet conueniant in materia prima, deferunt eſſentialiter, & prima-

mario inadæquatè in eſſe naturali, & faciunt primario diuerſas ſpecies, quia ad eſſe hominis & Leonis vt diuerſorum,non ſe habent de per accidēs,nec de per ſe ſecundario,ſed de per ſe primario,licet inadæquatè,forma rationalis & Leonina; Atqui ad comprehenſionem hominis & Leonis (quæ eo ipſo eſt de ipſis vt diuerſis) etiā ſe habent de per ſe primario quidditates hominis vt talis, & Leonis vt talis. Ergo vt diuerſæ in eſſe repræſentabili, etiam ſe habebunt per ſe primario, licet inadæquatè: ac per conſequens arguent attingentias repræſentatiuas per ſe diuerſas inadæquatè, & infinitas.

1512 Secundò probatur. Illa mi. Quia Omnipotentia (& idem de Scientia Dei)non ſolum, eſt infinita generaliter & quia ens à ſe,ſed ſpecialiſsimè in proprio genere,& vt diuerſa ab alijs attributis,& in ratione virtutis præciſſa, productiuæ omnium vt omnium. Infinitudo autem omnium creabilium vt omnium,licet ſolum attingantur vt entitas finita, ſaltim *arguitiuè* & à poſteriori probat illam eſſe eſſentialiter infinitam, eo quod arguit in illa,actu & formaliter virtutes diuerſas ad creaturas vt diuerſas. Angelus enim vt talis petit ſuam virtutem diuerſam,& Leo vt talis ſuam, & ſic de cæteris in infinitum.(Nō enim eſt infinita eſſentialiter formaliter,& ſpecificatiuè à termino entitatiuè infinito, ſiquidem collectio creaturarum non eſſentialiter, ſed in multitudine tantum eſt infinita). Atqui comprehenſibilitas omnium vt omnium, etiam arguit & probat à poſteriori in ſpecie impræſſa diuerſas virtutes fœcundatiuas ſimul infinitas, nam eſſet ſimilitudo huius, & illius vt diuerſorum,& eſſet vis pro comprehenſione huius quidditatis, & pro alia & alia,& ſic in infinitum. Et etiam arguit in cognitione diuerſas attingentis;vnam pro qualibet ſpecie actū ſimul incluſas.ergo etiam iſta erit entitatiuè, & eſſentialiter infinita.

1513 Repeto toties *omnium vt omnium*, Quæ enim producuntur à potentia, non ſub ratione diuerſitatis ſed ſub ratione aliqua communi, licet infinita ſint, non pro-

bant

bant virtutem infinitam, quia non eſt virtus ad illas vt omnes & vt diuerſas, v.g. infinitę cognitiones ab intellectu creato, quia procedunt ab illo, ſub ratione ſola vitatalitatis communi. Idem de infinitate indiuiduorum. Vide hic num. 1186. & nu. 1307. & nu. 932. & in materia de Attributis num. 283. & de Viſione quæſt. de eius poſſibilitate, dum ſolvo argumentum de infinitate. Vbi declaratiuo exemplo Imaginum argentearum fuſilum explicui, quod ſicut vnum proplaſtice (Hiſpanę *Molde*) ſufficit pro infinitis Imaginibus Beatæ Virginis, aliud pro infinitis Sancti Ioſeph. At pro diuerſis infinitis, infinitæ diuerſæ requiruntur, ſimiliter pro infinitis indiuiduis, vna ſufficit finita virtus: pro diuerſis autem diuerſæ etiā virtutes neceſſariæ ſunt, & pro infinitis, infinitæ.

ARTICVLVS XIIII.

Alia probatio, vbi de idemtitate ſtricta intentionali ſpeciei impreſſa cum obiecto.

1514 Ex his probo 4. repugnantiam talis cognitionis, iuxta principia Thomiſtica. Impoſsibile eſt, quod cognitio vna creata ſit per ſtrictam idemtitatem, *omnes illæ perfectiones infinitæ diuerſæ & quidditates obiecti*, quæ ſunt in illa collectione; atqui cognitio illa deberet eſſe repræſentabiliter omnes iſtæ, per ſtrictiſsimam idemtitatem: ergo repugnat talis cognitio. Quia tamē Recent. dicent, involui repugnantiam in minori, nempè eſſe idem *repræſentabilitèr*, & eſſe *idem per ſtrictiſsimam idemtitatem*; declarare intendo, non involui repugnantiam. Quia tamen res eſt pro ſenſu, captu difficillima, aliqua pręmittam notabilia dislocata ex tract. de Viſione, ad quem, cum non ſit ita proximus prælo, lectorem remittere non poſſum.

1515 Nota ergo 1. In rebus eſſe diſtinguendas diuerſas lineas, v.g. Entitatiuam Phyſicā, Intelligibilem, Moralem, &c. In qualibet autem illarum habitant Dominus domus, ideſt præcipuum analogatū, & omnia alia

ad

ad illam domum pertinentia. In Entitatiua nempè, omnis entitas ſub modo phyſico & entitatiuo. In intelligibili, Intelligere actuale, vt Dominus domus, & quidquid ſpecialiter conducit ad illud, vt cauſa, effectus, vel proprietas ſpecialis eius. Sicut in domo ſculptoris, non ſolum adeſt imago ſculpta, ſed inſtrumenta ſpecialia, & materia artis, & artifex ipſe. In linea Morali, actus humanus, vt Dominus domus, & quidquid ſpecialiter conducit ad illum vt caput lineæ.

1516 Nota 2. Vnam & eandem rem poſſe pertinere, ſub diuerſa ratione, ad diuerſas lineas & domos, v.g. cognitio fidei diuinæ pertinet vt ens, ad entitatiuam, vbi habitat cum Deo, lapidibus, lignis, & omni ente, prout ſub modo naturali, & phyſico: vt intellectio, ad intelligibilem, vbi habitat cum intellectu vt intellectiuo, & cum ſpeciebus impræſsis, &c. Vt meritoria ad Moralem, &c. ſicut ego vt Carmelita pertineo ad iſtud Cœnobiũ, ad Vniuerſitatem vt Cathedrarius, ad Tribunal S. Inquiſitionis vt Miniſter, licet minimus ipſius.

1517 Nota 3. Res poſſe comparari inter ſe, ita vt quatenùs ſunt de vna linea, & ſub modo illius, ſint diuerſæ; quatenùs autem ſunt de alia, ſint idem idemtitate propria, & ſpeciali illius lineæ. Sic Prior Carmelitanus comparatus cum Laico ſuo, eſt idem quoad inſtitutum, non quoad iuriſdictionem. E contra comparatus cum Priore Dominicano eſt diuerſi inſtituti, & idem in iuriſdictione. Quælibet enim linea habet ſuas ſpecialiſſimas rationes idemtitatis, & alias diuerſitatis propriſſimas in ſuo genere; ita vt quę ſunt idem idemtitate ſtricta in vna linea, v.g. in intelligibili, manere poſsint diuerſa, & diſtincta in entitatiua ſub modo phyſico, & naturali. Vndè diuerſitas in vna linea non ſufficit excludere in alia ſtrictam idemtitatem, (vt quidam imperfectè hæc concipientes, malè exiſtimant), & ideò multis hoc declarare, & perſuadere contendo. Etenim in omnium ſententia, in linea morali valor viginti dracmarum in pecunia, & in Veſte, eſt pro Theologo morali ita omninò

nò idem, vt in confeſsione ſufficienter exprimatur illud numero peccatum, dicendo: *Commiſi furtum viginti dracmarum* Licet enim palium & pecunia realiter, & ſpecie diferant ſub modo entitatiuo & naturali, ſunt tamen idẽ omninò idemtitate ſtrictiſsima propria lineæ Moralis. Similiter poſſunt eſſe aliqua idem in linea phyſica, in morali verò eſſe diuerſiſsima, v.g. Crux Chriſti antequã eſſet ſua erat valdè diuerſa, ac poſtquam fuit ſua; nam antea erat abominatio, poſtea ſuma gloria, licet phyſicè ſemper eadem. De actione meritoria ſumpta vt ens liberum, & ſumpta vt honeſtum ex motiuo, & princio ſuperno, idem patet: quod euidenter probat, cum idemtitate entitatiua componi poſſe magnam diuerſitatem in linea alia nempè morali.

1518 Item Imago lignea Chriſti in linea repræſentatiua, & ipſe Chriſtus, ſunt idem: & ita omninò, & ſtrictè idem, vt Imago illa ſit in Altari, ſitque pro cultu, & adoratione noſtra ipſiſsimus Chriſtus, talis ab omnibus fidelibus dictus & inuocatus, verè, & ſine fictione, & vt talis ab omnibus adoratus cum tàm ſtricto rigore, quod ſi non ipſe Chriſtus verus, ſed alius haberetur, adoratio eius eſſet idolatria. Eſt ergo per ſtrictiſsimam idemtitatẽ in eſſe repræſentatiuo, idem omninò Chriſtus, & non aliud à Chriſto. In linea tamen entitatiua, & ſub modo phyſico, & naturali, tàm diuerſa ſunt, quod vnum eſt lignum; aliud homo Deus. Et in hoc fundatur, quod Ariſtoteles, & Diuus Thomas docuerunt, nempè, quod intellectus cognoſcens lapidem fit lapideus: licet enim maneant, diuerſiſsimi ſub eſſe phyſico, & naturali, fiunt ſtrictiſsimè idem, idemtitate propria lineæ intentionalis.

1519 Vt magis hæc clareſcant obſeruandum eſt, quod vna linea pro ſuis proprijs non curat de his, quæ in alia linea contingunt: ſicut ordo gubernatiuus vnius domus non probat, eundem ordinem in alia domo etiam pro eiſdem ſubiectis eſſe ſeruandum: Sicut enim poteſt Religioſus in ſua domo eſſe primus, quia eſt Prælatus, v.g. longè præcedens ſubditum, & ſi ſit Doctor Vniuerſi-

tatis, in illa eſſe poſterior tali ſubdito, Doctore antiquiori. Similiter contingit vt res, quę in vna linea idemtificantur, in alia opponantur, & ſint valdè diſtantia. Prob. Tùm in Tribunali Epiſcopi, & Vicarij Generalis, quod in Authoritate iudicandi eſt idem & ipſiſsimum ſine vlla, quoad hoc imaginabili diſtinctione; in perſonis autem, & ſedibus datur entitatiua & realis diuerſitas. Tùm, quia nil magis idem phyſicè, quam corpus mobile, & ens, ſiquidem phyſicè iſtud imbibitur in illo, tamen in linea ſcibili ſunt tàm diſtincta & diuerſa, quod vt ens ſpecificet Metaphyſicam, ſecùs vt corpus mobile, ſed ſpecificat realiter, & ſpecie ab illa diſtinctam Phyſicam. Imò ſingularitas idemtificata cum gradibus ſpecificantibus ſcientias, nullam ſcientiam ſpecificat; & iſti, plures. Vndè patet, quod quę in vna linea habent ſuas proprias iden titates, proprias habent diuerſitates in alia, & quod poſſunt eſſe idem omninò in vna, & manere diuerſa omninò in alia. Et ſic non valet argumentum de idemtitate in vna, ad idemtitatem in alia.

1520 Quod ſi nos ſæpè non poſſumus capere hanc idemtitatem in linea repræſentabili eſſe idemtitatem ſtrictam, ideò eſt, quia cũ ſimus aſuefacti idemtitati phyſicę groſæ, ſtatim mens vadit ad illam & alias confundit cum iſta quærens in illis iſtam: & hoc ſanè eſt confundere lineas, & non benè: ſicut qui eſt aſuefactus videre Prælatũ Epiſcopũ gubernare & cõferre ordines, male faceret ſi Priorẽ Regularẽ conciperet nõ eſſe Prælatum, quia eos non confert, cùm ſufficiat ei poteſtas ſuę lineæ.

1521 Dices 1. Hanc idemtitatem in linea repræſentabili, cum relinquat imaginem in eſſe ligni, diuerſam à vero Chriſto, non eſſe ſtrictam. Contra. Quia licet non ſit phyſica, eſt ſtricta repræſentatiua, ita vt ſi non eſſet idemtitas, adoratio Imaginis eſſet idolatria: eſt ergò rigoroſa idemtitas pro illa linea, licet ſit diſtinctio realis pro alia. Dices 2. Imago adoratur, non quia repræſentatiuè ſit Chriſtus, ſed quia ſimilis Chriſto: ſimilitudo autem eſt diſtinctio. Contra. Nam ſi non adoratur quia eſt

Chri-

Chriſtus,ſed quia ſimilis:ergo nō Chriſtus ſed aliquid diſtinctum à Chriſto adoratur, quod falſum eſt. Non ergo adoratur quia ſimilis,ſed quia Chriſtus. Aliud enim eſt,quod hæc idemtitas cum Chriſto fundetur in ſimilitudine phyſica & naturali, figuræ & colorum Imaginis, cum Chriſto, ſiue in reſpectiuo ad Chriſtum, & hoc eſt verum; & aliud quod adoretur lignum quia ſimile, & hoc eſt falſum. Chriſtus enim ipſe adoratur in Imagine, quæ ipſimitas, ſiue idemtitas fundatur in naturali ſimilitudine. Sicut ſpecies impræſſa,vel expræſſa eſt repræſentatiuè ipſiſſimum obiectum & magis intimè, quàm animal ſit rationale.Illa tamen idemtitas,non ſtat in eo, quod gradus immaterialitatis inter ſpeciem & obiectum ſit entitatiuè, & phyſicè idem, ſed idem repræſentatiuè:Fundatur tamen hæc idemtitas repræſentatiua in illa idemtitate eiuſdem gradus immaterialitatis,de quo in tract.de Viſſ.Quæſt.de ſpecie impreſſa.

1522 Hinc manet probata repugnantia illius cognitionis, nam deberet eſſe per idemtitatem ſtrictam *omnes illa quidditates diuerſa infinita illius collectionis.* Sicut vt daretur in vno linteo pictura omnium quæ ſunt in vno horto vt omnium, deberent eſſe Imagines, & tendentiæ expræſiuę omnium vt omnium,ita vt eſſet pictura in illo omnis arboris,herbæ,floris;ſiue eſſe omnia illa vt omnia illa in eſſe repræſentatiuo: ſic illa cognitio deberet eſſe omnes, quidditatiuæ illæ perfectiones vt omnes;& infinitæ per identitatem ſtrictam in linea repręſentatiua, & deberet claudere tot attingentias expræſiuas, & comprehēſiuas infinitas perfectiſſimas,quot ſunt illa obiecta infinita.Hoc autem repugnat apud vos; ergo & talis cognitio.

ARTICVLVS XV.
SOLVTIONES IMPVGNANTVR.

1523 Reddeo ad art.13.& 1.ſolut.n.1505.(de eo quod ſufficiat exceſſus ordinis) impugnatur, & probatur non

Digitized by Google

ſufficere exceſſum ordinis. Tùm, quia ſi ſufficit pro viſione Beata, ideò eſt, quia iſta eſt vnica tendentia ſpecificata ab vnico obiecto primario altiori. Et ſi ſit aliqualiter multiplex à ſecundario, & à diuerſis creaturis; ſed non infinitæ tendentiæ diuerſę vt diuerſæ, ſicut cognitio de qua loquimur. Tùm, quia ſi pro omnibus vt diuerſis ſimùl vel ſucceſiuè ſufficeret vnica tendentia vel virtus altior, non eſſet cur non ſufficeret in ſatisfactione Chriſti virtus altior finita, & etiam pro infinitis creaturis diuerſis, virtus altior creata, cum apud vos, producibilitas vel comprehenſibilitas infinitarum quidditatum non arguat in ſuo attingente virtutes etherogeneas actu infinitas. Tùm, quia portans pondus, quod nequit portari niſi à duobus, neceſſario debet præhabere vires duplicatas duorũ, & quod à mille, milium, ergo & quod ab infinitis, infinitorum. Si ergo ſingulæ quidditates poſsibilium diuerſæ, vt diuiſim comprehendendæ, requirunt diuerſas attingentias, & in ſpeciebus impreſsis diuerſas virtutes plus & plus in infinitum: ergo ſi illa cognitio vel ſpecies impræſſa vnica, pondus omnium portare debeat in repræſentando, vel influendo, debet præcontinere virtutes diuerſas omnium vt omnium, ſicut Omnipotentia & Scientia Dei: ac per conſequens, & eſſe entitatiuè infinita.

1524 Confirmatur notabiliter. Quia ſi ab illis infinitis quidditatibus repræſentabilibus auferretur diſtinctio realis: & contribuente qualibet cum ſua perfectione eſſentiali diuerſa, coirent in vnam realem entitatem, iſta eſſet perfecta entitatiuè per infinitas perfectiones vt tales virtualiter diuerſas, & non per vnam altiorem. Imò illę perfectiones vt virtualiter diuerſæ, ſi ſucceſiuè numerarentur, non finirentur per æternitatem: ergo idem erit de iſta cognitione comprehenſiua illarum. Conſeq. probatur. Quia in ea clauduntur ſine reali diſtinctione perfectiones, & attingentiæ infinitarum comprehenſionum diuerſarum de ſingulis quidditatibus, depuratæ & defecatæ à limite finitatis ſiue diſtinctione. Imò reperiun-

tur

Digitized by Google

tur in illa, altiori & ſimpliciori modo adunatæ, ita vt illa comprehẽſio ſit realiter perfectiones omnes illarum, valdè accedens in modo ad ſimplicitatem Dei: ergo eſſet entitatiuè & ſimpliciter infinita.

1525 Ex his præcluſa eſt via dicentibus, ſaltìm fore poſsibilem cognitionem quidditatiuã omniũ vt omniũ, quæ non eſſet cõprehenſiua, ſi nempè non cõprehenderet effectus in cauſa; ſed effectus in ſe & cauſas in ſe, ſicut de Angelo inferiori dicitur à Thomiſtis, quod intueatur omnia naturalia, & effectus, Superioris omnes quin illũ comprehendat, quia non noſcit illos in illo. Cont. enim: quia talis cognitio etiam eſſet entitatiuè infinita, cũ clauderet actu, & gradualiter infinitas attingentias quidditatiuas diuerſas vt diuerſas. Angelus autem inferior infinita ſuperioris vt ſpecie diuerſa non noſcit, quia non ſunt.

1526 Ideò ad hæc argumenta 2. reſponſio erat (ex Caietano in 3. par. quæſt. 10. art. 3.) Specificatiuum primarium illius cognitionis eſſe finitum, quia eſt quidditas creata, quæ licet reperiatur in infinitis ſubiectis, eſt finita entitatiuè, & ab illa finitatur cognitio. Contra 1. Quia verum eſt, quod ad hoc vt comprehenſio ſit infinita ab obiecto prout ſpecificante, iſtud debet eſſe quidditatiuè infinitum. Secùs vt ſit infinita ab illo *arguitiuè*, & à poſteriori, quia ad hoc ſufficit, quod terminus ita petat in ſuo attingente infinitatem, vt nequeat tangi ſic ab illo, niſi vt in ſe, & ex parte ſua infinito, pro illo munere, & hoc iam datur.

1527 Contra 2. Quia ab obiecto contingenter albo, cognitio in ratione repræſentandi illud vt album, non contingenter, ſed eſſentialiter ſpecificatur in ratione repræſentationis. Ratio huius eſt, quia licet albedo ſit accidens parieti, tendéntia ad albedinem non eſt accidens cognitioni ſimplici parietis vt albi: ergo licet in illa collectione terminatiua, vna creatura & numerus earum ſit accidens quidditati alterius, & propterea ſingulæ quidditates ſint finitæ, repræſentatio tamen iſtarum non eſt accidens, ſed de eſſentia reſpectu comprehenſionis omnium.

1528 Quod vrgentiſsimè, ita ex dictis probo: Ideò ſingulæ quidditates ſunt finitæ in illa collectione, quia vna dicit limitem, nempè carentiam idemtitatis cum alia, & ſic vna eſt perfecta *vt ipſa, & non vt omnes*: Atqui in vi repræſentatiua vel productiua non datur talis limes, ſed potius limes manet excluſus, cum omnes idemtificētur in vna ſpecie & cognitione, & illa cognitio licet vna, ſit perfecta *vt omnes*: ergo licet collectio ſit quoad quidditatem finita (quia acceſſus vnius ad aliam eſt contingens, & perfectionis diſtinctæ ab alia) virtus ad eas erit infinita, *quia virtus illa depurata, & defæcata eſt ab omni limite & carentia perfectionis*, & potius eſt perfecta *vt omnes ſimul*, ſiquidem omnia, eiecto foras limite, confluunt in vnam entitatem & eſſentiam virtutis, claudentis infinitas virtutes, ſiue eminentias: ergo finitudo termini quoad quidditatem, non deprimit, ſed auget, & *arguitiuè* probat in illa virtute, infinitatem eſſentialem.

1529 Addo inſuper aliā viam. Fortè enim dici poſſet, quod collectio quidditatum, vt ſpecificat primario comprehenſionem ſit metaphyſicè quaſi entitatiuè & eſſentialiter infinita, quia depuratā à limite, imò & vt ſpecificat Omnipotentiam. Pro quo nota 1, non eſſe idem diuerſitatem & diſtinctionem, quia iſta ſolum dicit, quod vnum à parte rei non ſit aliud. Illa verò, quod ſiue ſit aliud à parte rei, ſiue non, dicat tamen conceptum poſitiuè & virtualiter diuerſum ab alio. Limes ergo & finitudo quidditatum non ſtat in diuerſitate, ſed in diſtinctione. Nota 2. quod cum diſtinctio ſequatur differentias indiuiduales; diuerſitas autem ſpecificas; illa ad eſſe ſpecificum quidditatum ſe habet materialiter; diuerſitas verò formaliter.

1530 Arguo nunc ſic: Et impugno ſolutionem datam: probando rationem primario ſpecificatiuam non eſſe finitam, ſed ſimpliciter infinitam, & probo ſic. Collectio quidditatum vt repræſentabilium ſpecificat primario attingentias comprehenſionis, non vt quidditates

ſunt

Digitized by Google

ſunt diſtinctæ (quia id eſt materiale) ſed potius vt ſunt diuerſæ, & præſcindendo à limite diſtinctionis; Atqui quod dicunt vt ſic, eſt ſola perfectio formaliter infinita, quia eſt perfectio ſecundum quod purè dicit de perfectione diuerſa eſſentiali, non verò ſecundum quod dicit de diſtinctione & de limite impertinenti: ergo in ratione termini ſpecificatiui comprehenſionis, & prout primario ſpecificatiui, metaphyſicè eſt infinitum ſimpliciter, ideſt perfectio ſine fine præſcindens à limite. Idem dici poteſt de termino Omnipotentiæ, eſſe ſimpliciter infinitum, prout primario ſpecificat Omnipotentiam. Vndè actus ſpecificatus ab obiecto infinito claudente perfectionem ſine fine, & aliàs præſcindente ab omni limite, & finitudine, benè poteſt haberi pro vno, vnitate formali, & pro entitatiuè infinito.

1531 Hæc doctrina fortè videbitur inſolita, non eſt tamen inſolida: aptiſsima enim eſt, pro ſoluendo hoc argumento difficili: Omnipotentia vt infinitè productiua ſpecificatur ab omni producibili. Atqui hoc nequit eſſe æquale virtuti entitatiuè infinitæ; cum hoc ſit entitatiuè finitum. Ergo non eſt neceſſe, quod ſpecificatiuum primarium ſit æquale ſpecificato. Hoc argumentum contra ſpecificationem actuum Dei à ſola eſſentia, vel bonitate diuina, quam tenet D. Thom. & communior ſententia, eſt ita difficile, vt P. Gonet dixerit: Omnipotentiam ſpecificari ab omni producibili ſimùl, vt claudit creatum & increatum, nempè filiū diuinum, quia aliter non eſſet æquale. Sed facere virtutem generatiuam Patris, partem Omnipotentiæ, difficile eſt; cum hæc ſit communis Tribus, & virtus ad extra; Imò de hac, vt tali conſtat eſſe infinitam; atqui ſpecificatiuum ipſius, nempè producibile ad extra eſt finitum; ergo. Ideò ego in Omnipotentia conſidero duas rationes infinitatis: vnam in ratione & intra limites virtutis productiuæ; aliam in ratione diuinę; hæc ſecunda eſt aliena vtpotè à ſubiecto in quo eſt, & ab identitate cum diuina eſſentia. Producibile autem ad extra purè & intra lineam, ſpecificat illam in ratione vir-

Digitized by Google

tutis: ſub hac autem ratione ſumptum, ſecundum rationem primariam ſpecificandi, dico, eſſe methapiſicè ſimpliciter infinitum in perfectione entitatiua, quia ſpecificat iuxta diuerſitatem, & vt præſcindit à diſtinctione reali finitante: Et ſic, facta comparatione, inter producibile, & virtutem productiuam præciſsè, & ſecundum rationes metaphyſicas ſolius lineę, producibile in ratione producibilis eſt æquale rationi productiuæ v. tali. Quod verò terminus ſit ens ab alio, & Virtus Dei, à ſe: ſunt differentiæ ſubiecti extra lineam producendi, non curandę.

1532 Tertia ſolutio erat, quod illa cognitio eſt finita, quia tangit illas quidditates ſub attingibilitate finita. Pro impugnatione Nota 1. Obiecta in ordine ad ſummendam vnitatem in genere obiecti & ab vnitate rationis formalis, poſſe comparari cum duplici ratione formali, Vna eſt cognita ab actu, v. g. dum attinguntur omnes herbæ in ordine & vt vtiles ad ſalubritatem (& hanc nos vocamus, *qua*, & Thomiſtæ ſæpè vocant, *ſub qua*); alia eſt non cognita; eſt tamen, à qua habet obiectum, quod ſit formaliter tangibile à potẽtia, vel habitu: & de hac eſt ſermo nunc, v. g. Viſibilitas lucis ab oculo, & intelligibilitas eius ab intellectu. Hanc nos vocamus, rationem *ſub qua* ſtrictè. Et eſt primaria ratio ſpecificandi habitus, vel potentias. Vide ſupra à num. 1395. Nota 2. Hanc rationem eſſe terminabilitatem obiecti à potentia, & denominationem ab illa, vt viſibile à viſu: obiectum autem eſſe vnum, quando vna eſt attingibilitas. Sic docet D. Tho. in 2, diſt. 3. quæſt. 2. art. 2. ad 1. quod tota varietas rerum, quæ eſt in vno ſigillato, fit vna, ſumendo vnitatẽ ab vnitate ſigilli, & omnia repræſentabilia per vnam ſpeciem impræſſam, ab vnitate ſpeciei. Vide Gonet de Angelis diſp. 6. art. 5. quæſt. 3. His prænotatis.

1533 Impugnatur ſolutio: vt attingibilitas termini omninò finiti ſit ſimpliciter infinita, non requiritur, quod in termino tacto & expreſſato, vel in illa ratione expreſſata ipſius, imbibatur infinitudo, ſed quod illa attingibili-

li-

Digitized by Google

litas terminat.ua quaſi extrinſeca, & ſumpta à virtute, vel potentia petat infinitatem talem in ſuo attingente, vt nequeat exerceri,niſi per virtutem,quæ vt talis ſit infinita. Eo enim ipſo, *arguitiuè* probat virtutem infinitam. Atqui talis eſt terminabilitas illius collectionis: ergo eius attingibilitas eſt infinita, & nequit comprehendi niſi ſub ratione & attingibilitate infinita. Minor patet,quia illa collectio,licet ſecundum vnam, vel alteram quidditatem tangi poſsit per attingentiam expreſsiuam finitam,nequit tamen ſecundum omnes,niſi per tot attingentias diuerſas,quot ſunt quidditates.

1534 Maior autem probatur. Si à ſcientia infuſſa ſuperna attingitur obiectum naturale, ſub ratione ſuperna, quia iſtius attingibilitas ab illo petit principium ſupernum,vt ſupernum, vt num.1377.& 1396. Si ab omnipotentia attingitur omne producibile licet entitatiue ſinitum ſub attingibilitate infinita,quia omne vt omne,ſiue ſimul,ſiue diuiſiue, non eſt producibile ad vlla cauſa creata,niſi ab Omnipotentia vt Omnipotentia.Si à virtute creatiua diuina attingitur per creationem, Angelus per vos ſub ratione infinita, & ſimiliter apud nos hic quæſt.28.art.4.num.1389. per concurſum generalem primæ cauſæ,formica attingitur ſub ratione infinita, quia vt taliter producibiles, nequeunt produci niſi per primam cauſam infinitam vt talem: nec eorum producibilitas poteſt exerceri & redduci ad actum, niſi per eas vt infinitas,& non per virtutes alias finitas;atqui nec comprehēſibilitas omniū quidditatum vt omnium etiam ſub vna finita ratione expreſſata poteſt redduci ad actum per comprehenſionem illam, niſi vt claudentem actu & gradualiter attingentias infinitas: ergo etiam attinguntur ab illa infinitè;nec modo & attingibilitate finita,ſed ſub attingibilitate infinita. Ex quibus clare conſtat, non valere argumentum à finitate entitatiua termini expreſſati, v.g. ſalubritatis in herbis,ad finitatem entitatiuam virtutis vel attingentiæ, nec ad finitatem attingibilitatis.

Di-

1535 Dices non dari attingentias graduales, ſed vnã altiorem,& ideò docet D.Tho. quæſt.20. de veritate art. 4. res in virtute Dei, non eſſe per modum multarum: ſicut ſunt Imagines diuerſæ in ſpeculo,ſed per modũ vnius virtutis.Sed contra. Quia licet ſint per modum vnius virtutis,ſed quæ ſit talis quoad virtutem,vt poſsit eſſe vulva omnium vt omnium,& ſingulorum vt ſingulorum: Ex quo non ſequitur,quod non ſint in illa omnes virtutes ſimùl, quæ in omnibus ſpeciebus ſunt diſperſæ, ſed ſequitur, quod illa vulua ſit omnes, & ſit modo diuiniori & altiori & ſimpliciori,ac per conſequens,quoad perfectionem, infinitiori: ergo.

ALTERA PROBATIO CONCLVSIONIS.

1536 Probatur 3. Noſtra concluſio, quia ſequeretur non fore impoſsibilem (contra D.Thom.& vos) comprehenſionem, vel ſaltim quidditatiuam cognitionem omnium poſsibilium in Deo.Probatur: hęc ſpecies & cognitio eſt exemplata ex ſpecie,vel cognitione Dei, vt eſt in Deo,omnium poſsibilium.Vel ergo Beatus quidditatiuè intueri poteſt illam rationem exemplabilem omnium,ex qua iſta eſt exemplata, vel non? Si non: ergo quia vt exemplar præciſsè importat talem infinitatem, quæ non poteſt videri à Beato,vtpote finitè noſcente, ac per conſequens importat infinitudinem gradualem,ratio illa cognitionis omnium vt omnium. Si poteſt: Ergo & cognita ea ſub ratione exemplabilis, poterit in ea comprehendi tota poſsibilium collectio, quin ſcientia Dei comprehendatur.Si dicas, non poſſe rationem illam exemplabilem noſci vt exemplabilem,niſi infinitè, quia vltra cognitionem omnium, addit, quod ſit cognitio omnium in ipſo Deo,& attributum Dei,quod nequit à Beato videri,niſi cõprehenſa eſſentia, ſiue ipſo Deo. Contra,vel nequit videri niſi in ipſo Deo finitè cognito: & ſic cognito ſine cõprehenſione,quod non repugnat: vel in ipſo Deo infinitè cognito,quod repugnat.Infinitè? Ergo, quia con-

Digitized by Google

conceptus repræſentandi collectionem ſupperaddit infinitudinem ſimpliciter. Confirmatur: Beatus Viſsione finita iam videt quidditatiuè ſcientiam Dei vt nitentem, & ſpecificatam ab eſſentia Diuina. Si autem addatur videre eam vt cognitionem omnium poſsibilium exemplabilem per creatam, & hæc ratio eſſet finita; totum noſceretur finitè; vtpotè coaleſcens ex duplici ratione finita: ergo, vel non poteſt eſſe finita, vel ſi poteſt, poterunt infinita videri in Deo ſine comprehenſione Dei.

ARTICVLVS XVI.

SOLVVNTVR ARGVMENTA.

1537 Ea quæ facta ſunt in initio artic. 11. ex dictis ſoluta manent. Ad 1. enim reſpondetur non ſufficire exceſſum ordinis. Vide numero 1523. artic. 15. Ad 2. Vel illas infinitas quidditates non tangi ſub ratione finita, adhuc loquendo de expreſſata, de quo num. 1528. Vel etiam, ſi ſub ratione expreſſata finita, eſſe arguitiuè infinitá, ab infinita attingibilitate. De quo num. 1531. Ad 3. Reſpond. data ratione finita obiectiua adhuc nó attingi finitè ſed infinitè, quia ratio *ſub qua* ſtricta, ſiue attingibilitas ſpecificatiua eſt infinitá, de quo nu. 1539. & ſæpè alibi. Sed de his argumentis aliquid repetemus, quia fortè latiùs propoſita, nouam ingerunt difficultatem, vel ſaltèm erunt occaſio doctrinæ valde vtilis.

1538 Argumentum 4. D. Thom. quæſt. 20. de veritat. art. 5. ad 1. Ideò negat Chriſto cognitionem collectionis, *quia iſta non offertur ei*: Ergo non, quia impoſsibilis. Nota, ad negandum, non eſſe neceſsè acumulare omnes rationes, ſed ſufficere quamlibet, & ſic non valet: *negat proptèr hoc*: ergo deficiente hoc conceſsiſſet. Quia tunc negaſſet propter alias rationes. Reſpond. concedendo, non negaſſe, quia impoſsibilis ſit (licet ſit) quia ad negationem ſufficiebat illa alia ratio. Dices: ſemper negat talem cognitionem, quia à Chriſto comprehenderetur Omni-

po-

potentia,ſed noſcendo collectionem in ſeipſa, non ſequitur hoc:ergo. Diſtingo mai. tanquam per motiuum ſufficiens concedo ; nam ſufficit ad negandum ; tanquam propter vnicum nego,quia dari poſſent alia.Cornejo conceſſa mai.negat minor.quia à poſteriori tota virtus Omnipotentiæ exhauriretur.

1539 5. Argumentum. Cognitio ſpecificatur eſſentialitèr a ſuo obiecto primario ; atqui iſtud in illà collectione eſt finitum ; eſt enim omnes illæ quidditates, quæ ſunt eſſentialitèr entitatiuè finitæ : ergo & cognitio erit eſſentialitèr,& entitatiuè finita.Diſtingo mai.ſpecificatione ordinis,nego mai.quia finitas, vel infinitas non tam ſumitur ex hoc capite , quam ex alijs. Pro quo eſt notandum ex dictis hic quæſt.28.art.4.à nu.1387.& 1396. duplex eſſe ſpecificatiuum. Vnum ſpecificat ſpecificatione ſpeciei atomę ; aliud ſpecificatione ordinis , vel potentiæ. Vndè diximus ibi de obiecto naturali dari poſſe cognitionem ſupernam : quia licet iſte actus ſpecificetur ab obiecto,id ſolum eſt ſpecificatione ſpeciei atomæ, non ſpecificatione ordinis:quia iſta ſumitur,vel à principio,vel à modo , vel à ratione *ſub qua*; ſimiliter ergo dicimus nunc , ab obiecto quidditatiuè finito ſumi ſolam ſpeciei ſpecificationem;non vero finitatis, aut infinitatis, quia hoc eſt ſumendum ex alio capite,nempè ex eo quod in ſuo modo eſſendi graduali careat limite in entitatiua perfectione, quod (etiam ſi terminus ſpecificatiuus ſit finitus in ſe) poteſt adhuc verum ſubſiſtere , vt patet in exemplis adductis. Adde poſſe negari min. iuxta dicta num.1529.

1540 6. Argumentum:Nec repugnat ſpecies impreſſa collectionis,ſicut repugnat Dei , quia Dei repugnat propter eũdem gradum immaterialitatis.Nec repugnat cognitio omnium;quia non poſſet noſcere,& ſpecificari à ſe ipſa.Tùm, quia poſſet noſci à ſe mediatè in ſua cauſa; ſicut cognitio Angeli noſcens ſuum intellectum , noſcit ſe reflexè in illo , reflexione mediata. Tùm , quia inter cognitionẽ,& obiectũ ſufficit ſi diſtinctio ſit à toto obie-

cto

Digitized by Google

cto complexe ſumpto. Atqui, nec repugnat propter infinitatem entitatiuam: ergo ex nullo capite. Nego hanc vltimam minor.

1541 Probas eam 1. Quidditas Dei vt comprehendatur, ideò petit cognitionem quidditatiuam infinitam per eſſentiam, quia petit æqualem quidditati Dei, quæ eſt quidditas infinita; ſed collectio eſt quidditatiuè finita: ergo cognitio quæ ſit per eſſentiam, & efficatiam finita, erit æqualis, & comprehenſiua (de proportione autem quæ non datur, in ratione multitudinis inter cognitionem, & obiectum curandum non eſt). Confirm quidquid Deus poteſt facere, ſiue tota illa collectio eſt infinitè minùs, quam ipſe; atqui poteſt ipſe quidditatiuè noſci cognitione finita: ergo illa. Reſpond. conceſſa mai diſtinguendo min. illa collectio eſt finita entitatiuè, provt ſpecificat primario cognitionem nego, quia ſpecificat ſecundum quod dicit de diuerſitate, non ſecundum, quod dicit de diſtinctione & limite; ſecundum, quod dicit in eſſe rei, concedo minor. & nego conſequentiã. Reſp. 2. diſtingo min. eſt finita ſecundum quod dicit in ratione expreſſata, & de formali concedo; ſecundum, quod dicit *arguitiuè*, & de attingibilitate, nego min. & conſeq. Ad confir. Conced. eſſe minùs, quoad eſſe; ſed maius ſiue difficilius quoad attingi, quia collectio petit in Attingente, infinitas perfectiones. Deitas verò vnam, ſiue vnam attingentiam. De quo num. 1523. Reſp. 2. Non eſſe paritatem de Deitate modo finito ad collectionem comprehenſam infinitè.

1542 Probas, 2. illam min. Illa ſpecies impreſſa poterit eſſe ſynchategorimaticè infinita quoad vim productiuam, eo quod poſsit eſſe principium diuerſarum cognitionam ſine fine. Patet exemplo ſpeciei impreſſæ vniuerſalis, quę eſt in Angelo de vno genere, quæ tamen non eſt gradualitèr infinita, ſed ſynchategorematicè. Confirm. ex D. Thom. quæſt. 20. de veritat. art. 5. dicente, quod per ſpeciem finitam hominis noſcuntur infinita indiuidua; per ſpeciem animalis, infinitæ ſpecies ani-

ma-

malis (ſi ſpecies ſufficiat pro omnibus) ſed cognitione finita; quia ab obiecto proprio & immediato ſpecificatur illa cognitio, nempè à natura animalis: ergo cum collectio omnium noſcatur ſub ratione quidditatis illorum, & iſta ſit finita, erit finita talis cognitio. Vndè cognoſcet quidem infinita, ſed per efficatiam infinitam non entitatiuè, ſed ſecundum quid, quia ad infinitum ſecundum quid ſufficit eficatia infinita ſecundum quid; & ſic nec ſpecies impreſſa eſſet entitatiuè infinita, cum non eſſet niſi de quidditate finita.

1543 Reſp. negando antec. quia illa ſpecies (idem de ſpecie vniuerſali in Angelo) eſt potens ad indiuidua & cognitiones infinitas, ſed ſolo numero diuerſa, quia indiuidua, nec *arguitiuè* augent virtutem, vt probat exēplum Proplaſtices, ſiue *del Moldè*. Item erit potens ad cognitiones ſpecie diuerſas de diuerſis naturis. (Vide Lao num. 2784.) ſed non ad infinitas. Ad confirmand. reſp. per ſpeciem animalis repræſentatiuam diuerſorum ſub vna ratione animalis, non poſſe infinitas animalium naturas quidditatiuè noſci, quia infinita varietas, vt in ſeipſa, & per ſe ipſam quidditatiuè repræſentabilis, nequit cadere, niſi in ſpeciem variæ & infinitæ virtutis atque repræſentationis, vel in vnam altiorem continentem modo eminentiori perfectiones eſſentiales infinitarum, vt ſæpè dictum eſt.

1544 Ad D. Thom. reſp. Eſſe intelligendum de infinitis naturis animalis cognitis ſolum cognitione quadam confuſſa: vel ſi clara, ſolum ſuperficiali; quia cum tunc ſolum attingantur per modum vnius cumuli, cum varietate materiali (non autem formali, eſſentiali, & quidditatiua), poterunt attingi efficacia ſolum finita, vt loquitur D. Tho. quia licet ſint infinitæ in eſſe rei, attinguntur inadæquatè tantum, & imperfectè, ſicut turris magna attingi poteſt vno digito, ſi non debeat adæquari ſed tangi inadæquatè, & imperfectè. Confirm. Exemplo clauis magiſtræ, quę vt dixi num. 932. ſub artificio finitiſsimo duorum dentium, aperire poteſt diuerſiſsima artificia infinitarum ſerarum, ſi non debeat aperire adæ-

quan-

quando illa,ſed ſolum inadæquatiſsimè, aliquid eorum attingendo.

1545 Prædictam explicationem D.Tho. confirmo ex verbis ipſius dicentis ibi : Per ſpeciem illam impreſſam animalis noſci animalium infinitas ſpecies, non verò *infinitam naturam* , eo quod præter naturam animalis datur alia natura , nempè lapidis. Quæ verba ſatis indicant,illas naturas non attingi quidditatiuè,& in eſſe rei, in quo eſſe ſunt infinitæ,ſed ſub ratione ſpecierum animalis, quæ ratio pro ipſis vt ipſis eſt ſuperficialis & non quidditatiua.Inſuper hinc meam ſententiam firmo.Tunc non noſcitur in infinitis illis ſpeciebus infinita natura, quia præter naturam animalis datur alia natura, nempè lapidis? Ergo in collectione omnium poſsibilium neceſſario noſceretur infinita natura,cum præter naturas illius collectionis non detur alia natura Hanc ergo cognitionem,D.Tho.cenſet repugnare.

1546 Septimum argum.Qui poteſt maius poteſt minus ; atqui viſio creata eſt potens ad maius , nempè ad quidditatem Dei : ergo etiam ad totam illam collectionem quidditatiuè,quæ eſt minus.Reſp.1. quod maior nō ſemper eſt vera.Homo enim poteſt gignere hominem,& non poteſt Muſcam.Data mai.diſting.min. quoad ſecundam partem : Poteſt ad quidditatem Dei quæ eſt maius quoad eſſe,concedo; eſt maius quoad attingi,nego.Deitas enim adhuc quidditatiuè cognita attingi poteſt attingentia virtualiter vnica,licet altiori; at collectio nequit quidditatiuè attingi , niſi attingentia virtualiter multiplici infinita. Vndè viſio licet attingat Deum maiorem, tangit finitè, quia non adęquat maioritatem; at cognitio deberet adæquare collectionis infinitatem , & ſic tangere illam infinitè.

1547 Replicas:Etiam illa collectio poſſet noſci finitè, ſicut Deus : ergo. Antec. prob. Sicut enim noſcuntur formalia Dei ſola, non cognito omni eminentiali, ita & poſſent noſci omnia formalia illius collectionis, v.g. omnis homo in ſe,& omnes diſcurſus poſsibiles in ſe, quin

illi

iſti noſcantur in homine, ac per conſequens, nec eminen tiæ ad illos in homine: ergo tunc collectio noſceretur modo finito. Reſp. 1. Iam non forè comprehenſionem collectionis, vt aduerſarij contendunt. Reſp. 2. Adhuc repugnare, quia deberet talis cognitio eſſe infinita, & tendere efficacia infinita, quia non tenderet vnica tendentia altiori, nec ad vnicum obiectum finitè tactum, ſicut viſio Dei, ſed tendentijs gradualiter infinitis, vt correſponderet infinitis quidditatibus diuerſis vt diuerſis, & non aliter attingibilibus, niſi ab attingentia intuente quidditates, & omnem earum vt diuerſarum perfectionis ſuccum ſuggente, atq; intra ſe inuiſcerante.

1548 Vndè licet quidditas collectionis ſit finita entitatiuè, & ſpecificet intellectum ſub ratione quidditatis, & non ſub ratione materiali multitudinis, adhuc cog nitio erit entitatiuè infinita; tùm, quia in ſua entitate claudit ſingulas perfectiones auſtas ab omnibus vt omnibus, addendo perfectionem ſimplicitatis, ſiquidem eſt depurata, & defæcata ab omni limite multitudinis. Tùm, quia obiectum ſpecificat cognitionem, non vt eſt ſub ratione entitatis, ſed ſub ratione attingibilitatis: Sub hac enim dat ſpecificationem ordinis, ſiue infinitatis, cum ſub illa det ſpecificationem ſpeciei atomę; Sed quidditates illius collectionis, licet ſint finitæ in eſſe, ſunt infinitę in attingi, quia non attinguntur, niſi ſub ratione quidditatatum infinitarum; atque ſub depuratione, & defęcatione à limite materiali multitudinis. ergo talis cognitio erit entitatiuè infinita. Nec obeſt, idem lumen fidei finitum ſufficere pro infinitis reuelabilibus credendis: ergo & vna ſpecies, ſiue cognitio finita pro infinitis naturis attingendis. Nego conſeq. Quia cognitio quidditatiua ſpecificatur ab iſtis vt iſtis; fides à reuelabilibus, non vt ſunt, ſed vt reuelatis. Vide nu. 1507.

1549 Octauum argum. Facilior eſt cognitu collectio illa quam Deitas, cum hæc ſit infinita ſimpliciter in omni genere: ergo ſi hæc poteſt, & illa. Nego antec. Etenim ſi illa repræſentaretur ſecundum omnes quidditates

vni-

Digitized by Google

vnico medio,& ductu finitis ſicut Deitas, facilior eſſet. Sed non datur tale medium. Vndè licet facta comparatione inter altitudinem Deitatis,& collectionis præciſsè, collectio ſit minùs alta, & ex hoc capite facilior; ſecùs ex medijs, quia pro Deo quidditatiuè noſcendo, datur ſpecies impreſſa finitè concurrens, pro quidditatibus illis nec datur medium obiectiuum, nec ſpecies impreſſa finité concurrens. Dices: multò altior eſt cognitio quidditatiua Dei ex obiecto ſpecificatiuo, quàm cognitio collectionis adhuc comprehenſiua; ergo ſi illa eſt poſsibilis intra limites finitatis,etiam iſta. Diſtinguo antecced. Eſt altior altitudine eſſentiali ſpecifica, & atoma & altitudine nobilitatis per exceſſum concedo; eſt altior altitudine graduali & cathegorematica, nego anteced. & conſeq. quia nobilitas ſpecifica, & infinitas ſumuntur ex capitibus valdè diuerſis,& illa poteſt eſſe facilis, atque hæc ſumè difficilis.

1550 Etenim nobilior eſt vnus Angelus, & facilior produci,quàm grana arenæ infinita actu. Item vnus homo, quàm hortus magnus plenus innumeris plantis: & tamen iſtæ quoad quidditates ſunt cognitu difficiliores, illo. Item Aquila eſt ſubſtantia corporea nobilior toto elemento terræ,& tamen eſt facilior amplexu & circumdatione,quàm tota terra. Tandem multò nobilius & æſtimabilius eſt corpus Regis Infantis corpore Gigantis plebei:& tamen eſt faciliùs captu locali,quàm illud. Similiter licet viſio quidditatiua Dei ſit nobilior comprehenſione collectionis, iſta eſt multò difficilior: imò impoſsibilis,quia eſt infinita & amplectens atq; adæquans infinitas quidditates diuerſas vt diuerſas.Nobilitas enim ſpecifica atoma ſummitur ab obiecto:infinitas verò nō ab eo,ſed ab infinita attingibilitate. Adde viſionē Deitatis eſſe quid maius ſecundum quod dicit;eſſe tamen minùs viſione quidditatiua collectionis,ſecundum quod infert. Cum enim iſta ſit incohatio inferens infinitatem eſſentialem,quæ eſt proprium attributum Dei, repugnat iſta & non viſio Dei. Vide ſupra num. 1269.

Digitized by Google

1551 Ex his infero, non ſolum per vnam cognitionem, vel ſpeciem impreſſam, ſed nec per decem, vel viginti, vt intendit Godoy, poſſe totam collectionem comprehendi, aut quidditatiuè cognoſci, quia quælibet ex illis cognitionibus, deberet claudere gradualiter infinitas attingentias modo altiori, nempè cum vnitate, & ſimplicitate ex parte ſua. Quod ſi ex eo quod D. Tho. aſſerat; pro genere animalis eiuſque ſpeciebus ſufficere vnā ſpeciem, inferas, etiam ſufficere, pro quolibet genere ſupremo cuiuſvis prædicamenti, reſpondebo, ad ſūmum ſufficere pro cognitione ſuperficiali ſpecierum provt in ordine ad vnam rationem, non autem pro quidditatiua.

1552 Manet ergo, talem cognitionē eo ipſo fore entitatiuè & eſſentialiter infinitam in perfectione. Quia illud eſt tale entitatiuè infinitū, quod ſub vna reali entitate claudit perfectiones metaphyſicè & eſſentialiter diuerſas, à diuerſis ſpecificatiuis, vnam, & aliam ſine fine per totam æternitatem, vt patet in ratione differentiali Omnipotentiæ, quæ pro terea eſt entitatiuè infinita in proprio genere; atqui talis eſſet illa cognitio comprehenſio omnium poſsibilium vt omnium, vt probatum eſt: ergo eſſet entitatiuè & eſſentialiter infinita. Nota ex q. 1 de Viſione B. pro nu. 1519. quod finita nullam dicit proportionē in linea entis cum Deo infinito, & magna in linea acomodationis.

QVÆSTIO XXIX.

DE SCIENTIA PER SE ADQVISITA, & experimentali.

1553 VOcatur per ſe adquiſita (ſiue per ſe acquiſibilis) ſcientia illa, quæ ex propria natura nata eſt adquiri per proprios actus. Vndè ſi data eſt per infuſionem, vt Adamo & Salomoni, id contingit *per accidens*, & ſic non deſinit eſſe eiuſdem naturæ ex hoc præciſè capite, ſicut Abel productus ab Adamo, & Adamus productus *de per accidens* à Deo. Nec ex hoc ſequitur, quod iſta non differat eſſentialiter à per ſe infuſſa. Tùm ex ratione formali, nam per ſe infuſſa ex proprio & eſſentiali modo

ſuo

Digitized by Google

ſuo habet eſſe independens à phantaſmate in adquiri,& tendere modo Angelico. Tùm ex parte cauſæ efficientis, quia *ex ſe* habet infundi à Deo, cum per ſe adquiſita *ex ſe* potiùs nata ſit habere oppoſitum. Obiectum autem ſcientiæ per ſe adquiſitæ eſt aggregatum omnium veritatum naturalium, eo modo quo ſunt tangibiles per ſcientias naturales, v.g. Metaphyſicam, Phyſicam,&c.

ARTICVLVS I.

AN PER SE ADQVISITA, FVERIT IN CHRISTO, & an à primo inſtanti.

1554 QVoad prim. Aſſero 1. cum D. Thom. hic & communi Theologorum fuiſſe in Chriſto, hanc ſcientiam. Vide ſupra à num. 1259. Prob. Tùm, quia Chriſtus dum anima erat in corpore debebat operari modo connaturali & proprio animæ vnitæ: ergo debebat perfici intellectus eius in ordine ad talem modum, quantum perfectio ſic operandi poſtulabat; perficitur autem quantum ad hoc per iſtas ſcientias operatiuas ex ſe dependenter à phantaſmatibus. Tùm, quia ratio ipſa poſtulat, quod in Chriſto omnis potentialitas animæ vt intellectiuæ, perfectè reduceretur ad actum, & non eſſet otioſa: ergo ſicut ob id dati ſunt potentialitati obedientiali (vt ad actum reduceretur) habitus per ſe infuſsi, ita naturali habitus per ſe adquiſiti. Tùm à paritate voluntatis, quæ vt tàm in ordine naturali quàm ſuperno, perficeretur, accepit à Deo virtutes per ſe adquiſitas, vltra per ſe infuſſas.

1555 Nec obeſt. Quod cum Chriſtus per alias ſcientias omnia noſceret, ſuperflua eſt hæc. Nego. Requirebatur enim non pro veritatibus noſcendis, ſed vt noſcerentur tali modo proprio & connaturali hominis, reducente ad actum potentialitatem animæ vt vnitæ corpori, connaturaliter.

1556 Quoad ſecundum. Aſſero 2. hæc ſcientia fuit

Digitized by Google

Chriſto per accidens infuſſa à primo inſtanti, tàm quoad habitus, quàm quoad ſpecies impreſſas. Ita plures Recentiores, & noſter Boneſpei cum illis. Licet autem D. Tho. hic, oppoſitum tenere videatur eſt tamen pro nobis in 3. diſtinct. 11. quæſt. 3. art. 3. Vndè apud ipſum eſt problema. Prob. concluſio 1. Quia titulo vnionis fuit plenus gratiæ & veritatis; quæ autem hoc titulo data ei ſunt, à primo inſtanti debuit habere. 2. Quia ſi ad eas ſcientias habendas expectaretur adquiſitio ſpecierum per ſenſus, non eſſet in illo multùm magna, imò minor quàm in Adamo, eo quod ipſi non ſe obtulerunt occaſiones tot ſpecierum, vt poſſet per eas tām multa & diuerſa cognoſcere. De obiectis enim remotiſsimis, nullę poſſent ad ipſum ſpecies peruenire.

1557 Quod ſi vellis 1. ex ſuo ſumo ingenio poſſe, ex illis paucis intrantibus per ſenſus, indagare omnia alia per diſcurſum altiùs quàm Adamus, id eſt verum quoad intenſionem, non quoad extenſionem, quia ſpecies intrantes non poterant eſſe connexæ cum tàm multis & diuerſis, & remotiſsimis obiectis. Si autem 2. ponas cum aliquibus miraculum illud, nempè *obiecta remotiſsima, vel ſpecies eorum adduci ab Angelo ad Chriſtum, vt ea noſceret*; meliùs eſt admittere (ſi neceſſe eſſet) vnum miraculum otioſitatis intellectus agentis, de quo ſtatim, quàm multa de ſtellis dislocatis, & ad Chriſtum adductis. Vndè fortè etiam alij homines poſſent eſſe maiores Philoſophi, vel Metaphyſici naturales quàm Chriſtus, ſi adquiſitio ſpecierum eſſet expectanda, quia cum plura loca peragrarint, & plures annos vixerint, maior eis ſe poterat offerre occaſio ſcientias adquirendi. Quod licet de experimentali ſub ratione talis fortè ſit verum, de ſcientia naturali abſolutè, concedendum non eſt. 3. Quia perfectiùs & digniùs videtur hanc ſciētiam per infuſsionem à primo inſtanti habuiſſe, ſicut habuit eam Adamus, titulo magiſterij ad filios (Chriſtus autem communis omnium Magiſter à Deo datus eſt) & ſicut habuit in voluntate virtutes per ſe adquiſitas, à primo inſtanti per accidens infuſſas.

Plu-

1558 Plures Thomiſtæ oppoſitum tenent (licet alij pro nobis ſint) & probari poteſt 1. quia cum Chriſtus potuerit has ſcientias proprijs actibus adquirere, non eſt neceſſe vt infunderentur. Præcipuè, cum interim ſine illis iam per alias ſcientias omnia noſceret. Nec valet paritas Adami; tùm, quia cum eſſet perfectæ ætatis, Magiſter & Doctor inſtitutus, ſtatim incepturus Magiſterium exercere, non potuit expectari adquiſitio per ſenſus. Secùs fuit in Chriſto Infante, & in ventre incluſo. Tùm, quia Adamus fuit datus Doctor in naturalibus; Chriſtus verò ſolum in ſupernis: ergo Chriſto ſufficiebat ſupernorum infuſsio, licet Adamo eſſet neceſſaria infuſsio naturalium. Reſp. Chriſtum abſque infuſsione, non fore per adquiſitionem, ita plenum ſcientia naturali, vt decebat & probatum eſt; ideò debuiſſe infundi. Ad illud de Adamo reſp. ei non tàm infuſſas ſcientias à primo inſtanti, pro earum prompto vſu & doctione (filij enim non erant tunc qui erudirentur, ſed poſt annos) quā pro dignitate Magiſtri communis à Deo inſtituti, & vt ex Dei ſcola plenè ſapiens egrederetur, vt ſcientias exerceret ſuo tempore; titulus autem Magiſterij dignioris, maior erat in Chriſto. Nec Chriſtus fuit Magiſter per ſuperna tantum, ſed etiam per naturalia, quibus in ſermonibus & parabolis vtebatur.

1559 Probare poſſunt 2. quia talis ſcientia infuſſa, & non adquiſita dependenter à phantaſmatibus, ex D. Tho. 1. p. quæſt. 89. art. 1. in corp. & art. 3. ad 4. imperfectior eſt quam iſta, eo quod ſit magis confuſſa: ergo non eſt danda Chriſto. Prob. conſeq. quia dum intendimus intellectum eius perficere, non debemus imperfectionibus replere. Reſp. 1. D. Thom. non loqui de hac ſcientia per ſe adquiſita, ſed de per ſe infuſſa naturali explicata num. 1257. Reſpon. 2. in fauorem vtriuſque; in ſcientijs Chriſto concedendis attendendum eſſe, vt omnis animæ potentialitas redducatur ad actum, & cum ſit potentialitas in anima ſeparata ad ſpecies naturales per ſe infuſſas, & Chriſti anima ob ſtatum Beatificum poſsit operari quaſi

ſeparata, danda illi eſt hæc ſcientia & omnis perfectio connaturalis, quæ cum vnionis ſtatu non pugnet. Nec obeſt imperfectio talis ſcientiæ, cum nec obſit in diſcurſu, de quo num. 1492 nec in omni alia Chriſti Scientia: omnes enim habent imbibitam imperfectionem *abſolutam* entis ab alio, & plures *comparatiuam*, quia naturalis eſt imperfectior, infuſſa; & hæc, Beata, nec denegantur Chriſto: ergo nec hæc eſt deneganda. Adde quod licet ſcientia animæ ſeparatæ dicatur à D. Thom. confuſſa, non eſt confuſſa de repræſentato primario per illam, nempè de rationibus vniuerſalioribus, quia de iſtis eſt clarior, ſed de ſpecialioribus & ſic ſemper pro illis eſt vtilis & admittenda.

1560 Probant 3. quia talis ſcientiæ habitus vel ſunt ſpecies impreſſæ, vel diſtinguntur ab illis? Si ſint, intellectus agens, qui habet tales ſpecies producere ex phantaſmatibus, maneret perpetuò otioſus. Si diſtinguntur, innutilitèr infunduntur habitus in 1. inſtanti, quia non poſſent vllum actum producere, cum deficerent ſpecies impreſſæ, quoad vſque iſtæ ad venirent ex ſenſuum miniſterio. Reſpond. 1. quod ſi habitus ſcientiæ eſt à ſpeciebus diſtinctus, potuit ſine illis infundi Chriſto à 1. inſtanti; ſicut in Baptiſmo infunditur pueris habitus fidei, vt vtantur illo, non tunc, ſed quando poſt vſum rationis ſe offerat occaſio. Si eſt indiſtinctus à ſpeciebus, potuit ille & iſtæ à 1. inſtanti, non obſtante inconuenienti otioſitatis intellectus agentis. Cum enim in Adamo, vel non ſequatur perpetua otioſitas vel non ſit inconueniens, nec in Chriſto ſequetur, vel inconueniens non erit (ſicut in Beatis datur potentia nutritiua ſine operatione). Et licet demus, id debere eſſe in Chriſto per miraculum, ſatiùs eſſet hoc vnũ admitere, quam illa multa de aductione ſtellarum, vel corporum remotorum ab Angelo ad Chriſtum. Adde, munus intellectus agentis, non ſolum eſſe ex phantaſmatibus producere ſpecies, ſed etiam illuminare principia, & cum adhuc intellectus agens eſſet potens ad id, perpetua otioſitas non ſequetur; imò &

for-

fortè poſſet præcipuum munus exercere circa ſpecies experimentales, de quo ſtatim.

1561 Probant 4. quia niſi aliud obſtet, concedendus eſt Chriſto proprijſsimus modus habendi has ſpecies, ſiue ſcientias, quia perfectior eſt, qui proprior; eſt autem proprior, qui eſt per adquiſitionem. Quod autem nihil obſtet perfectioni Chriſti expectare hunc modú adquirendi, prob. Quia non propterea Chriſt⁹ interim talia obiecta ignoraret, ſicut ignoraret Adamus, ſed ſciret illa perfectiſsimè, modo & perfectione naturali ſubſtantiali tèr, nempè per ſcientiam illam naturalem, quaſi Angelicam ſup. num. 1257. explicatam; qua ſcientia carebat Adamus. Reſpond. cæteris paribus haberi pro perfectiori, modum illum qui eſt proprior, ſi cætera ſint paria, & niſi aliud obſtet. Licèt autem non obſtet ignorantia, obſtant alia, nempè quod Chriſti potentialitas naturalis non eſſet roducta ad actum, nec ita decentèr, nec ita plenè. Adde adhuc ſaluari modum propriorem, accipiente Chriſto nouas ſpecies per ſenſus; & intellectu agente iſtas ſpiritualizante. Vndé de rebus naturalibus, vnas ſpecies, per infuſionem habebat, vt illis vteretur quando vellet; alias experimentalitèr per adquiſitionem: vtrarumque autem ſimultas aliquid perfectius eſt.

1562 5. Probant: hęc ſcientia prout diſtincta à cęteris eſt dependens à phantaſia: ergo Chriſtus non potuit habere ab inſtanti Incarnationis. Antec. patet, quia de tribus ſcientijs, quæ ſunt in Chriſto, Beata eſt impotens pendere à phantaſmate, quia eſt propria animæ ſecundum rationem ſuperiorem. Per ſe infuſſa eſt potens pendere, ſed non egens. Per ſe adquiſita nata eſt pendere. Conſeq. verò prob. quia à primo inſtanti non habuit organa capitis diſpoſita ad operationes pendentes à phantaſia, ſicut nec alij pueri. Regularitèr enim Chriſtus non exercebat operationes humanas, niſi iuxta ſenſuum connaturales diſpoſitiones; neque enim ambulabat, donec habuit in cruribus organa & neruos benè diſpoſitos; nec loquebatur in infantia, nec commedebat antequam

1565 Ex his ſequitur, Chriſtum fuiſſe ſummũ Metaphyſicum, ſummũ Phyſicum, &c. Non autẽ fuit ſummus Theologus (imò nec formaliter Theologus) niſi altiori, & eminentiori modo: quia cum non haberet fidem diuinã, non potuit habere Theologiam ſtrictam nitentem eſſentialiter in illa. Habuit tamen ſcientias de Deo altiores, ſcilicet Beatam, & per ſe infuſſam. Idem eſt dicendum de omnibus artibus naturalibus; licet enim non fuerint in Chriſto quoad exercitium exteriùs; fuerunt tamen quoad habitum, & quoad ſpecies, & etiam quoad actum interiorem dictantem modum faciendi. Imò & de arte Magica, quæ apud D.Tho. eſt vera ſcientia & laudabilis. Solùm enim quoad vſum malum & vitioſum, eſt mala, & propter periculum iſtius prohibita; notitia verò, etiam peccatorum, laudabilis eſt, cum reperiatur in Deo.

2. Licet in ſcientia per ſe adquiſita Chriſtus exceſſerit omnes homines perſpicatia, intenſione, & extenſione, in experimentali tamen vt tali, potuiſſe in extenſione excedi ab aliquo homine, ſaltim quoad numerum immediatè ſcitorum, quia potuit iſte habere occaſiones, ſenſibus percipiendi plura, quæ Chriſtus non percepit per illos.

ARTICVLVS II.

AN HÆC SCIENTIA DE CVRSV TEMPORIS creuerint, vbi alia difficultates.

1566 SVppono, habuiſſe Chriſtum ſcientiam experimentalem, experimento & ſenſuum exteriorum vſſu, exercitè acquiſitam. Prob. Tùm ex Paulo ad Hebræ. 5. *Didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam.* Tùm ex D.Tho. hìc quæſt. 12. art. 1. expreſsè ita tenente. Tum, quia Chriſtus multa cognouit hìc & nunc per ſpecies à ſenſu miniſtratas; imò propterea Euangeliſtæ aliqua opera Miſericordiæ, ſcribunt exercuiſſe ex motu compaſsionis, eo quod viderit miſeriam & afflictionem alicuius, v. g. illius Viduæ in Naim. Tùm denique, quia ſcientia ex-

pe-

perimentalis habet quendam modum tendendi ſpecialiſsimum alligatum ad obiectum, provt exercitè præſens hìc & nunc: qui modus ſal ìm quoad iſtam alligationem diuerſus eſt à ſcientijs per ſe adquiſitis, earumq; operationibus præciſsè vt talibus.

1567 Ad quæſt. ergo, reſpondent affirmatiuè D. Tho. & Thomiſtæ, creuiſſe nempè ſcientia per ſe adquiſita, ex ſpeciebus intrantibus per ſenſus; cum autem à phantaſia plures & plures ſpecies, opere intellectus agẽtis acceperit, manifeſtè ſequitur, quod profecerit in his ſcientijs; accipiebat enim ſpecies iſtas vt ſcientificè operaretur, & connaturaliter diſcurreret per eas, dependenter à phantaſmate, tàm dependentia ab illo vt medio obiectiuo, quàm ab illo vt principio connaturali ſpecierum nouarum. Quod hanc ſententiam Thomiſtæ teneãt, nil mirum, cum infuſsionem à primo inſtanti negent. Nos etiam illam tenere, non obſtante infuſsione à primo inſtanti, magis conformè videtur ad nuper dicta. Et cõfirmatur ex Iſaìæ 7. *Antequam puer ſciat vocare Patrem & Matrem, &c.* (exercitè experimentaliter). Poſteà autem vocare ſciuit & vocauit.

1568 Nec obeſt 1. authoritas Damaſc. apud D. Tho. dicentis: *Qui perficere dicunt Chriſtum ſapientia & gratia, non venerantur vnionem, quæ eſt ſecundum hypoſtaſſem.* Reſ. enim, Damaſcenum loqui de illis qui ſimpliciter & abſolutè concedebant in Chriſto additamentum ſcientiæ, quaſi Chriſtº ſciret aliquid de nouo, quod non ſciebat per ſcientias ſupernas, vel quaſi hęc ſuperna ſcientia adderetur illi ex miniſterio ſenſuum, quod abſurdum valdè eſt.

1569 Nec obeſt 2. Chriſtum, vt ſupra diximus, non accipiſſe augmentum in gratia, nec inhabitibus ſupernis: ergo nec in ſcientia adquiſita ſaltim quoad habitum (quidquid ſit quoad ſpecies, præcipuè ſi iſte non diſtinguatur ab habitu per ſe adquiſibili): Negatur conſeq. quia omnia ſuperna dabantur Chriſto, intuitu vnionis & iuxta potentiam obedientialem, non attendendo ad naturalem capacitatem & modum. Naturalia verò licet

quan-

quantum ad exceſſum darentur intuitu vnionis, etiam attendebatur ad capacitatem & vſum naturalem, vtpotè quæ dabantur entitatiuè ad perficiendam naturam, & vt iſta à ſuis operationibus non defraudaretur, ſed per illas in ſuo ordine perficeretur. Vndè poteſt quis dicere, hanc ſcientiam non eſſe auctam quoad habitum, ſed quoad ſpecies experimentales de nouo aduenientes, vt intellectus Agens exerceatur & Patibilis nouo modo experiatur; & hoc ſufficere vt ſcientia creſcat quoad vſum.

1570 Poſtulat autē natura vt habitus infuſſus, ita ponatur in intellectu, vt actiones naturales factæ ex aduentu nouarum ſpecierum non ſint ſuperfluæ, ſed connaturaliter fiant, & facilitatem augeant, quæ augeri ſolet ex actuum repetitione. Vndè eſt diſparitas inter habitus ſupernos & naturales, quod cum in illis non attendatur proportio naturæ ſed obedientia, & fiant ab agente infinito, intuitu vnionis, fiunt ſimùl in intenſione ſumma, ſecùs eſt in donis naturalibus intellectus, in quibus etiam dum infunduntur attendi in eorum menſura debet ad non impediendum ingreſſum & vſum ſpecierum nouarum, & ea quæ natura petit, pro ſua connaturali perfectione in ſuo ordine.

1571 Nec obeſt 3. ſi quis dicat indè ſequi, vt Chriſtus aliquando fuerit imperfectus & inadæquatus in ſcientia naturali & experimentali, Reſp. id eſſe falſum cum perfectius ſit, vt ait D. Thom. vt talis ſcientia ſicut & aliæ operationes Chriſti, fiant ſecundum tempus & occaſionem; tempore autem infantię non poterat Chriſtus tantam experientiam habere, ac tempore ætatis virilis, cum ab obiectis non accepiſſet tantas ſpecies: ita autem fieri, ætas poſtulabat, & ſic non erat imperfectio.

1572 Nota 1. ex noſtro Cornejo hic tract. 2. ad q. 12. diſp. vnica dub. 2. experientiam propriè dictam, ſolùm eſſe reſpectu ſingularium vt talium (licet ex illa naſci ſoleat ſcientia naturalis vniuerſalium, quæ ab alijs vocari ſolet experimentalis *à radice*, ſed ſermo hic eſt de pri-

ma).

ma). Nonta 2. eundem Cornejo ad exercitium ſcientiæ naturalis per ſe adquiſitę multiplicem admittere ſpeciem diuerſam; quaſdā v.g. infuſſas, vel ab infuſsis cauſatas; aliàs ab obiectis miniſterio Agelorū repræſentatis; & aliàs à phantaſmatibus abſtractas. Vt autem à principio, Scientia Chriſti de naturalibus eſſet perfecta, non eguiſſe, omnes has ſpecies habere pro tunc, ſed ſufficere, quod reſpectu cuiuslibet obiecti, vnam ex his haberet. Si ergo aliæ de nouo, pro nouo modo aduenerunt, ſecundum has aucta eſt; has autem, ait, poſſe eſſe ſimùl in intellectu Chriſti, quia ſunt accidentia diuerſæ rationis & naturæ: His notatis.

1573 Dicerem ego 1. hanc ſcientiam naturalem, quoad veritates certo & euidentes ſcitas, non creuiſsè, licèt creuerit quoad modum attingendi, ſcilicet experimentalitèr. Dicerem 2. ſcientiam per ſe adquiſitam & experimentalem eſſe vnam & eandem ſcientiam ſubſtantialitèr ſpecificatā ab eadē obiectorū attingibilitate: Quod enim vna ſit àDeo infuſſa & alia non, parum refert ad diuerſificandum, cum ſit per accidens infuſſa; ſicut Adamus contingenter productus à Deo non differt ſpecie à quolibet homine producto ab alio homine. Dicerem 3. aggregatum ex vtraque ſcientia habuiſſe de curſu temporis augmentum à nouis ſpeciebus; ponendo enim in Chriſto vtramque partem ſcientiæ, per infuſſam attenditur dignitati Chriſti; per experimentalem vero, ætati & connaturalitati maiori. Vndè Chriſto menſurata fuit pro 1. infuſsione, ſcientia magna naturalis, & quæ quoad res euidenter ſciendas per ſpecies illas infuſſas non creuerit; creuerit tamen pro modo *experimentali vt tali*, & provt opportebat ad maiorem connaturalitatem intellectus agentis & vſum illarum ſcientiarū.

1574 Secunda difficultas, an in humanitate fuerit de facto aliquis aſſenſus probabilis? Negant communiter Theologi, quia ex ſe eſt ſubiectus falſitati. Reſpondent alij, hanc falſitatem ſufficienter vitari per alias cognitiones ſupernas. Vndè licèt de per ſe poſsit ille aſſenſus eſſe

fal-

falſus, ſecùs dum adſunt aliæ cognitiones. Contra tamen, quia ſaltim quantum eſt ex ſe, eſt deffectus ex parte luminis intellectualis, & ex parte obiecti, ſiquidem non nititur obiecto formali firmo. Propter eandem rationem negatur Deo & Beatis.

1575 An verò poſsit in Chriſto dari de facto cognitio ſolùm phyſicè euidens? Negant plures; quia poteſt eſſe falſa; vt ſi quis videret hoſtiam verè conſecratam in Sacriſtia inter alias non conſacratas; de illa non poſſet prudenter iudicare, eſſe conſecratam & tunc iudicaret, eſſe panem. Hoc iudicium eſt phyſicè euidens & falſum. Quidam tamen reſpondent, falſitatem illam ſufficienter vitari per alias cognitiones Chriſti. Tamen idem poſſent dicere de cognitione probabili. Ideò placent primi, & dicendum eſt, tunc Chriſtum iudicaturum, non quod ibi ſit panis, ſed quod accidentia illa conuincunt naturaliter, ibi eſſe exiſtentiam panis, quod non ſolùm phyſicè ſed methapyſicè eſt certum. Hæc de facto ſunt tenenda, quia magis decentia. De poſsibili autem, ſi non repugnat Chriſto natura ex ſe peccabilis, impedito peccato, cur repugnabit cognitio ex ſe falſificabilis, falſitate impedita?

ARTICVLVS III.

AN CHRISTVS ALIQVID DIDICERIT A Creatura rationali?

1576 PRima difficultas, an ab homine? Nego cum D.Thom. & comm.ſent. Tùm, quia Matth. 13. & Mar. 6. *Mirabantur in doctrina eius dicentes: Vndè huic Sapientia? Et quæ eſt hæc Sapientia, quæ data eſt illi?* Item Ioan. 7. quomodò hic literas ſcit cum non didicerit? Vndè patet delirium dicentium, didiciſsè à Præceptoribus prima literarum rudimenta & à Parentibus didiciſsè loqui. Tùm, quia Chriſtus conſtitutus eſt à Deo caput Eccleſiæ, vt omnes homines ab eo doctrinam veritatis acciperent, iuxta illud Iſaiæ 25. *Ecce teſtem populis dedi eum,*

Digitized by Google

eum, Ducem & Præceptorem cunctis gentibus; & Ioann. 18. *Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in Mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati*. Magiſter autem omnium hominum, decens non erat, vt ab aliquo homine doceretur, ſicut Sol à nemine illuminatur. Tùm, quia vt Diſcipulus doceatur à Magiſtro, debet Magiſter ſcire, quæ Diſcipulus neſcit; quis autem hominum ſciret, quod Chriſtus ignoraret, qui eſt ſubſtantialiter ipſa Sapientia Dei, & in ipſo in quantum homo ſunt omnes theſauri Sapientiæ & Scientiæ Dei? Tùm denique, quia diſcere vel eſt adquirire ſcientiam de eo quod antea ignorabatur; Chriſtus autem à 1. inſtanti habuit, ignorare nihil, cum per alias ſcientias omnia ſciret. Vel eſt ſcire nouo modo aſſentiendi, propter teſtimonium & authoritatem Magiſtri. Et iſtud (præter quam quod non eſt propriè diſcere, ſi res aliàs iam ſciebatur) non habuit locum in Chriſto. Si enim ſupra negauimus ei fidem diuinam, multò magis neganda eſt humana.

1577 Obijc. Lucæ 2. Chriſt⁹ interrogabat & reſpondebat Doctorib⁹ in Tẽplo; hoc eſt propriũ diſcentis. Cõfir. Quia Chriſtus in miraculo panum interrogabat Diſcipulos *Vndè ememus panes*, Sorores Laçari: *Vbi poſſuiſtis eum?* Ergo vt diſceret. Nego ex D. Thom. & Origine, ſed potiùs, vt eos doceret. Patet experientia. Examinatores interrogant Examinatos, & Magiſtri diſcipulos vel vt interrogatùs erudiatur, vel vt interrogãtis ſcientia ab alijs cognoſcatur. Ad confirm. reſp. Chriſtum non interrogaſſe, vt diſceret ab eis, ſed vt ipſi ſenſum ſuum imperfectum aperirent, & poſſet eos emendare. Item ſæpè, vt veritatem faterentur, ſicut Dominus interrogabat Cain de Abel fratre ſuo, vel interrogabat ob alia motiua, quæ tradunt Interpretes Sacri.

1578 Replicabis: Saltim Chriſtus ex illa reſponſione noſcebat, quod ipſi loquebantur, ſicut ex ſpeciebus ab obiectis viſsis cognoſcebat talia obiecta. Vnde iam Chriſtus accipiebat notitias ex dictis hominum: ergo diſcebat. Confir. Chriſtus per ſpecies diſcebat experimentaliter

Digitized by Google

ter obiecta ipſa, v.g. ex lapidibus; & in hac ſcientia pendebat ab illis: nam de mundo materiali dicitur in Scriptura. *Et hoc quod continet omnia, ſcientiam habet vocis.* Et Iob mittitur ad aues & piſces, vt doceatur ab eis: ergo multò melius ex vocibus hominum. Conſeq. patet, tùm, quia nobiliùs eſt pendere in ſcientia ex hominum notitia, quàm ex rebus innanimatis & habere pro Magiſtro Angelum vel Prophætam, quàm lapidem vel lignum. Tùm, quia ſpecies, quę ſunt in intellectu hominis, ſunt ſpirituales & nobiliores, quàm ſpecies miſſæ ab obiectis materialibus: ergo ſicut non dedecebat Chriſtum diſcere experimentalitèr ab obiectis, ita nec ab hominibus.

1579 Reſp. 1. diſtingo antec. Noſcebat & accipiebat notitias ex dictis hominum, notitias inquam, ita vt per eas ſciret alio modo, quæ iam ſciebat: concedo antec. ita vt ſciret, quæ aliàs ignorabat, nego antec. & conſeq. quia ſolùm diſcit, qui à Magiſtro inſtruitur de his quæ ignorabat. Ex quo patet ad confir. Chriſtus enim à ſolo Deo didicit, qui ſpecies omnium dedit à primo inſtanti, non à lapidibus, nec ab hominibus; ſicut ab iſtis poſſunt diſcere homines, quia iſti ſupponuntur ignorare; ſecùs Chriſtus.

1580 Reſp. 2. & aliter, notando, aliud eſſe rem intellectui ſe offerre, vel poni prę ſentem per modum obiecti cognoſcendi, & aliud per modum Magiſtri & inſtruētir. Hæc differentia non ſtat in eo quod lapis non producat ſpecies intellectuales, niſi occaſionalitèr & intellectus agens Chriſti, eas ſibi producat, quia nec voces hominum producunt internas ſpecies: ſed ſtat in eo, quod homo ſpecies ſuas intellectuales quaſi exemplat & deriuat ad voces, vt ex eis Diſcipulus addiſcat. Chriſtus ergo videbat, quid homines loquerentur, quid voces ſignificarent, quid in mente haberent. Et omnia hæc præſentabantur ei attingenda, ſed purè per modum obiecti experiendi, ſicut & lapides; non per modum Magiſterij & inſtructionis, quia ex eis non inſtruebatur, nec accipie-

piebat vt à docente (ſed vt à puro obiecto) & vt à ſignis Sapientiæ Dei. Ad confir. Reſp. melius eſſe, & dignus ſcire per lapides, quàm per homines inſtruentes, aut per teſtimonium eorum, quia in lapidibus poſuit Deus vt inquit D. Thom. art. 4. ad 2. ſigna Sapientiæ ſuæ. Ideò Eccleſ. 1. dicitur: *Quod Deus effudit Sapientiam ſuper omnia opera ſua.* Vox igitur lapidis in erudiendo nos ſubordinatur Sapientiæ Dei effuſſæ in illo; & Deus eſt, qui per illum docet. At voces hominis docentis ſubordinãtur ſapientiæ ipſius. Dignius autem eſt, Chriſtum per inſtrumenta doceri, à Deo, quàm ab homine: licèt enim ſpecies hominis ſint nobiliores entitatiuè ſpeciebus lapidis, ſunt tamen inſtrumenta Magiſtri minùs nobilis, & qui non decebat Chriſtum. Si autem voces & ſpecies hominis ſumantur non per modum inſtructionis, ſed per modum obiecti; etiam in illis relucebit Sapientia Dei, & accipere notitiam ab illis, non eſt doceri ab homine, ſed à Deo.

1581 Secunda difficultas. An aliquid didicerit ab Angelis? Ratio dubitandi eſt, quia Lucæ 22. Chriſtus confortatus fuit ab Angelo in horto; hæc autem confortatio facta eſt proponendo illi motiua, quibus libentèr amplecteretur mortem in gloriam Dei, ſiue ſalutem hominum & exaltationem ſui nominis: ergo iàm Chriſtus aliquid didicit ab Angelo, è cuius notitia ſolatium acceperit. 2. quia corpus Chriſti ſubiectum fuit impreſsionibus cœleſtium corporum, nam habebat calorem in æſtatè & frigus in hyeme: ergo etiam eius anima ſubiecta fuit Angelorum doctrinę. Conſeq. patet, quia ſicut corpus humanum ordine naturæ ſubijcitur corporibus cœleſtibus; ita etiam anima humana Angelis, qui à Deo nobis dati ſunt, tanquam Doctores. Confirm. Sicut illa perſona eſt Dei Sapientia, ita eſt ſuſtentator omnium: ergo ſicut in aliena natura potuit ſuſtentari ab homine, ergo etiam in illa potuit doceri ſaltìm ab Angelo.

1582 Tertia, Chriſtus habuit ſcientiam naturalem per ſe infuſſam propriam animæ ſeparatæ; qui autem in-

infundit ſpecies proprias talis ſcientiæ, ille inſtruit atque illuminat intellectum ipſius; atqui iuxta D. Thom. quæſt. vnica de Anima art. 7. ad 4. & art. 18. ad 13. Angelus eſt per cuius miniſterium infundit Deus eas ſpecies animæ ſeparatæ: ergo Angelus eſt, qui immdiatè inſtruit & illuminat. Confirm. quia anima Chriſti non debuit aliter, nec ab alio eas ſpecies accipere, quam aliæ animæ. Tùm, quia ſi infunderentur à Deo, cum non eſſet à proprio & ſpeciali agente, deberent eſſe supernæ. Tùm, quia ſi experimentales immittuntur à proprio obiecto propter maiorem connaturalitatem, propter eandem iſtæ produci debent à proprio principio nempè Angelo.

1583 Aſſero oppoſitum cum D. Tho. & cõmuni Sent. hîc quæſt. 12. art. 4. Hanc concluſionem probant argumenta à nobis facta in prima difficultate. Item, quia Chriſtus iuxta D. Thom. non habuit Angelum Cuſtodem, eo quod miniſterium ſuum, quod eſt illuminare, non potuerit exercere cum Chriſto. Inſuper triplex fuit in Chriſto modus cognoſcendi, Diuinus, Angelicus & humanus. Diuinus per viſionem beatam noſcentem tanquam per ſpeciem impreſſam, per eſſentiam Diuinam. Angelicus per ſpecies à Deo per ſe infuſſas, ſicut Angeli. Humanus per ſpecies per ſe adquiſibiles & operatiuas dependenter à phantaſmatè. Hinc probat D. Thom. quod anima Chriſti nihil didicit ab Angelo; anima enim humana, media inter ſubſtantias ſpirituales & corporeas dupliciter per ſcientiam perficitur, nempè vel per adquiſitam ex rebus ſenſibilibus; & hanc non accipit ab Angelis, ſed vel ab ipſis rebus, vel à Deo per accidens infundente. Vel per infuſſam. & hanc accipit à ſolo Verbo, ſupra communem modum hominum: ſicut & ſupra communem modum creaturæ, vnitus eſt hypoſtaticè Verbo.

1584 Ad rationes dubitandi, reſp. & ad 1. Aliqui negant ab Angelo re ipſa Chriſtum accepiſſe confortationem, ſed potius poſt aduentum eius agoniam creuiſſe vt iudicat D. Lucas. Sed Angelũ confortaſſe Chriſtum cõmune eſt & id fecit dando ſolatium, ſed non ſcientiam,

aut perfectionem aliquam intellectualem. Solatium: 1. Aſſociando ipſum à Diſcipulis ſeparatum. 2. Mundando ipſum à ſanguine & puluere, & alia externa miniſteria exhibendo, quibus Chriſtus cum poſſet ſibi ipſi ſuccurrere, adiuuari voluit ad magis veritatem carnis oſtendendam. 3. Ipſi quaſi compatiendo; compaſsio enim lenit laborem. Vndè ipſe dicebat: *Quæſiui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit. Conſolantem me quæſiui, & non inueni.* 4. Rogando Chriſtum (qui liberè excitauerat in ſe cogitationes triſtificas, atque excluſerat eas, quæ ipſum leuare poterant) vt mentem à contriſtantibus auerteret, atque lætificantibus aditum aperiret, v.g. gloriæ Dei, hominum ſaluti, ſui nominis exaltationi, ex Paſsione ſua prouenturis. Quod precibus potuit Angelus obtinere, ſine eo quod in aliquo Chriſtum inſtrueret. Tandem potuit ipſum confortare ei ſe gratum exhibendo per laudes ſui amoris & fortitudinis; hæc enim omnia triſtem animũ conſolari conſueuerunt, ſine inſtructione vlla. Sæpè enim patienti ſolatium eſt, quod alter cognoſcat & recognoſcat ea quæ ipſe inſeipſo benè noſcit. Videatur P. Bernal. D. Lucas autem poſſuit confortationem ante Agoniam per anticipationem.

1585 Ad 2. reſp. Chriſtum in mundum veniſſe vt pateretur, & ideò debuiſſe corpus ipſius ſubijci frigori & calori, atque moleſtijs, & impreſsionibus cœleſtibus; at non venit vt doceretur, ſed potius vt doceret. Ad confirmat. reſp. debuiſſe ſuſtentari ab alio ob veritatem carnis probandam & paupertatem laborioſe exercendam, secùs doceri, quia venerat docere. Licet autem dixerit D. Dioniſ. 4. de Cœleſti Hierarchia circa finem; *Ieſum obedienter ſubiectum fuiſſe Dei formationibus per Angelos*; non intelligitur, quod per eos informaret Chriſtum de aliqua re, ſed potiùs tales formationes erant pro ipſis Angelis, circa ea quæ ipſi agere debebant in ordine ad Chriſtũ.

1586 Ad 3. reſponderet quis, aliud eſſe accipere ſpecies ab Angelis effectiuè, & vt influentibus; aliud doctrinaliter, & vt inſtruentibus; fortè admitti poteſt primùm;

mum; ſecùs ſecundum. Sed contra. Tùm, quia videtur inſeparabile imbui intellectum ſpeciebus ab Angelo, à doceri, ſiue illuminari ab illo. Vt enim docet D.Tho.1.p. quæſt.106.art.1. *In tantum vnus intellectus alium illuminat, in quantum tradit ei aliquod medium cognoſcendi ea, quæ antea non cognoſcebat.* Illuminant ergo animas ſeparatas deriuando in illas ſpecies iſtas: ergo influendo, & producendo eas in Chriſto, illuminarent ipſum. Tùm etiam, quia D.Tho. hìc art.4. non ſolũ negat, quod Chriſtus didicerit ab Angelo, ſicut negat ab homine, ſed vlteriùs negat accepiſſe ab illis aliquam perfectionem intellectualem. Ideò reſp. alitèr, conceſſa mai. nego min. quia ſpecies iſtæ non producuntur in Chriſto ab Angelo, ſed à Deo, eſſeque ſupernaturales, non in ſubſtantia, ſed in modo infuſsionis, quia ſicut ſupra omnem modum eſt vnitus Verbo, ita etiam ſupra omnem modum, eius anima accipit illas ſpecies à Verbo. Nec in hoc ſeruatur connaturalitas productionis, ſicut in ſpeciebus experimentalibus, quia ex illo non ſequitur inconueniens perpetuæ otioſitatis alicuius potentiæ, ſicut ſequeretur ex iſto.

1587 Vel reſp. poteſt 2. diſtinguendo ſecundam partem maioris: ille illuminat intellectum, qui producit ſpecies, quando aliàs intellectus accipiens eas ſciebat obiecta nego; quando non ſciebat concedo mai. & iſte eſt ſenſus D.Thom. in loco nuper adducto. Vndè ſi inſtes, quod Angeli Prophetas illuminabant, & inſtruebant, præciſsè ponendo obiecta ſenſibilia ante ipſos; atqui Angeli ſæpè miniſtrarunt Chriſto obiecta ſenſibilia (vt Dæmon in deſerto omnia Regna Mundi) vt ex illis ſumeret naturalem cognitionem: ergo illuminabãt & inſtruebant Chriſtum. Reſp. enim, propoſitionem obiectorum ab Angelis animo vt intelligantur eſſe inſtructionem pro Prophetis illa ignorantibus. Pro Chriſto vero ſolum fuiſſe obiectiuam præſentationem difficultate præterita explicatam, vt ipſe ex eis nouo modo noſceret, quæ iã ſciebat. Diſcipulus enim qui interrogando Magiſtrum

excitat in ipſo cognitionem eorum ad quæ cognoſcenda ipſe erat proximè potens, proponit obiectiué, ſed Magiſtrum non iſtruit. Sic nec Angeli Chriſtum. Videatur Cornejo fol. 221.

1588 Replicabis: Si Chriſtus ſecundum animam fuit ſubditus legi antiquæ (factus fuit enim ſub lege). ordinatæ per Angelos Actor. 7. ergo meliùs ipſis Angelis. Nego conſeq. quoad doceri, quia ſubdi legi, eſt ſubdi Deo præcipienti. Angeli enim ſolùm fuerunt quaſi intimatores, & præcones: ſubdi in doctrina eis, non tàm eſſet ſubdi Deo, quàm ipſis vt Doctoribus principalibus, & iſtud dedecebat Chriſtum, cum ſummè eos in ſapientia excederet, & licet ſit minoratus ab Angelis, ideſt in natura, ſed non in ſcientia.

ARTICVLVS IIII.

AN POTVERIT ESSE IN CHRSITO error Iudicij?

1589 DE culpabili negant omnes Catholici. De inculpabili affirmat Lugo diſp. 21. nu. 26. aſſerens eſſe ſententiam communem. Prob. quia error actualis non eſt malum culpæ, ſed pœnę, non repugnans Chriſto; ſicut nec mors. Confirm. quia Deus potuit aſſumere Brutum, v. g. Aſinum, Talpam, & ſibi hypoſtaticè vnire, vt in 1. par. de Incarnat. Si autem non repugnat Deo in vnico ſuppoſito ſtoliditas Aſini, nec cæcitas Talpæ, ergo nec error, qui eſt defectus Phyſicus.

1590 Si obijcias 1. Sequi vt ſuppoſitum illud non haberet infallibilitatem in doctrina, cum poſſent homines formidare, an erraret: quod nequit concedi in natura, quę eſt organum Dei ad loquendum. Reſp. negando ſequelam, quia adhuc poſſet habere infallibilitatem in docendo. Poſſet ergo humanitas illa loqui nomine proprio, & tunc errare, ſecùs cum in nomine Dei, & vt organum ipſius ſicut Pontifex.

Digitized by Google

1591 Si obijcias 2. Inde ſ qui, quod Verbum deciperet homines, ſi etiam nomine proprio humanitas loqueretur falſum. Reſp. Verbum decepturum materialiter, & per communicationem hydiomatum ſecùs formaliter; nam ad hoc requiritur mendacium, ideſt, quod eadem natura quæ decipit, ſciat rem aliter ſe habere: natura autem ſola Verbi eſſet, quæ ſciret, & humana quæ diceret. Deceptio autem materialis non repugnat Verbo, nã ſicut Chriſtus ſine iniuria Verbi poſſet eſſe offendiculum, vt aliquis homo caderet, & moreretur, etiam poſſet eſſe inculpabiliter offendiculum, vt intellectus alterius erraret.

1592 Si 3. Licet error non ſit peccatum, eſt obiectiuè malus, ita vt non poſſet quis illum voluntariè admittere ſine peccato, ſicut licet hominem occidi à Tauro non ſit peccatum, eſt ita obiectiuè malum, vt ſi quis voluntariè mortem illam admitteret, peccaret: ergo cum ad Verbum ratione vnionis pertineat humanitatem ſpecialiſſimè gubernare, & illi attendere, non poteſt in ea errorem admittere licitè, ſicut nec permittere, vt pecet. Reſp. Lugo (permiſſo, quod error habeat malitiam obiectiuam, quando eſt voluntarius) negat quod iſte eſſet voluntarius, quia ad hoc non ſufficit voluntas eiuſdem ſuppoſiti, ſed eiuſdem naturæ.

1593 Sic quia mors, & amentia, licet non ſint formaliter peccatum, ſunt tamen malum obiectiuè, ideò non poteſt homo licitè, & pro libito eas admittere propria voluntate; poſſet tamen Verbum vtramque inducere in ſuam humanitatem, quia tunc non eſſent voluntariè humanitati, cum non inducerentur à voluntate naturæ humanæ, ſed ab alia voluntate ſui ſuppoſiti. Nec plus vrget, ſi quis dicat, Verbum eſt incompatibile cum peccato, quod eſt defectus voluntatis, non ſolum in eadem natura, ſed in diuerſa natura eiuſdem ſuppoſiti: ergo etiam cum errore, qui eſt defectus intellectus. Negari enim poteſt conſeq. quia Verbum cum per ſe formaliter, vel per vnionem ſanctificet humanitatem, redit illam formaliter

mundam, non verò formaliter omnia ſcientem per ſapientiam Verbi, vt ſupra diximus, & ideò non eſt neceſſe, vt ſit incompatibile cum errore in alia natura. Hæc ſententia ſatis fauet Schotiſtis docentibus Chriſtum poſſe peccare in aliena natura, ſi à Deo non manuteneretur.

1594 Sententia contraria videtur decentior, vt tenet Bernal, & alij. Prob. quia in eo caſu, Deus eſſet cauſa ſpecialiſsima erroris in intellectu Chriſti, & in proprio ſuppoſito; ergo non poteſt humanitas aſſumpta errare. Antec. prob quia vnio hypoſtatica exigit quantum eſt ex ſe, & habet ius vt nil indecens, & naturæ rationali diſſonum & oppoſitum (quale non eſſet ſtoliditas reſpectu Aſini aſſumpti; eſſet autem error reſpectu cuiaſvis hominis) reperiatur in ſuo ſuppoſito; nec poteſt Verbum errorem admittere connaturaliter, ſed diuinitus, & contra ius ſuum: ergo eo ipſo Verbum eſſet cauſa ſpecialis moralis talis erroris, vtpotè qui eſſet contra exigentiam vnionis. Inſuper, quia ideò nequit permitti diuinitus culpa venialis in humanitate, quia cum hæc ſpecialiſsimè gubernetur à Verbo, tanquam aliquid ſui ſuppoſiti, quilibet defectus tribueretur incuriç gubernantis: ergo ob eandem rationem nequit errorem permittere, qui eſt valdè diſſonus naturæ rationali vt tali, gubernatæ à tali ſuppoſito.

1595 Conſeq. autem 1. prob. quia vt docui in materia de Fide, eſt Deo valdè indecens eſſe cauſam ſpecialem erroris, & modo confirmo, quia error, & deceptio præſefert magnam diſſonantiam cum ratione: ergo ſi Deus nequit in humanitate permittere culpam, ob diſſonantiam huius cum ratione, nec errorem poterit. Quid enim magis diſſonum ſummæ veritati, quam eſſe cauſam ſpecialem deceptionis? Vlteriùs, nequit Verbum permittere, vt humanitas mentiatur, ſiue quod eat contra mentem (& hoc etiam ſi eſſet ſine libera volitione humanitatis): ergo nec vt decipiat ſe, vel alios etiam inculpabiliter. Prob. conſ. quia eã decipere inculpabiliter, eſt obiectiuè malum reſpectu Verbi. Patet, quia ideò mentiri

tiri eſt malum, quia mendacium deſtruit communicationem humanam, & quia qui mentitur, dat ſigna, vt alij decipiantur; ſed qui eſt cauſa ſpecialis erroris, cauſat, vt alij decipiantur: ergo in deceptione ſemper reperitur malitia obiectiua moralis: ergo ſicut Verbum nequit permittere vt humanitas, quæ tota eſt ſuæ cuſtodię commendata, mentiatur, ita nec vt erret, & hoc eſt verum etiam de mendacio neceſſario prolato ab humanitate, & ſic clarior eſt paritas.

1596 Ad argument. contrarium reſp. Licet error ſit malum pœnæ, eſſe tamen valdè indecentem, & contrariũ naturę rationali, vt tali. Et ideò cum ſit obiectiuè malus, nequit De⁹ eſſe cauſa ſpecialis, ſicut nec actus 1. primi inhoneſtiſsimi, licet etiam ſit malum pœnę. Si autem iſtius non poteſt eſſe quia quãtum eſt ex ſe, inducit ad aliquid naturæ rationali diſſonum, nempè ad culpam, nec illius poterit; quia etiam valdè diſſonus eſt. Ad illud, quod inter reſpondendum ad argumenta dixit Lugo, nempè Verbum poſſe admittere in humanitate amentiam, & mortem nego de amentia, ex qua reſultaret defectus in intellectu, quia etiam eſſet maximum dedecus, Chriſtum eſſe amentem. De amentia verò, quæ ſtaret in ſola organorum mala diſpoſitione, dummodo corrigeretur per intellectum, permitto; de morte autem fateor, quia eſt diſpar ratio, nam hæc non eſt diſſona nec obiectiuè mala de per ſe, & induci poteſt à Deo. Quænam ex his ſententijs tenenda? Reſp. Quod quæ fuerit conformior his quæ dicemus de Impeccabilitate Chriſti.

1597 Vcuſque de cognitionibus intellectualibus Chriſti. De ſenſitiuis vero docuit Suarez, numquam Chriſtum in illis paſſum fuiſſe deceptionem, quia Chriſtus obiecta valdè diſtantia, videbat tàm magna, & tàm extenſa, ac re ipſa erant, eo quod ſenſus Chriſti diuinitus confortarentur. Sed benè ait Bernal diſp. 52. num. 12. hoc eſſe addere miracula inutilia & ſine neceſsitate, ideòque nullum eſt inconueniens, in eo, quod Chriſtus videret obiecta, ſicut ſpecies miſſæ petebant, nam decep-

tio in ſenſibus corparalibus naturaliſsima eſt,& Chriſtus *quoad corpus* (non quoad ſcientiam ænimæ) ſubijci voluit cauſis naturalibus,vt ſupra dixi;Chriſtus tamen non ideò decipiebatur abſolutè , quia ſcientia interna hæc omnia corrigebat: Sicut qui audit dicentem : *Petrus non eſt animal:* Licet de hoc obiecto formet apprehenſionem , non decipitur,ſi diſſentiat.

ARTICVLVS V.

AN FVERIT IN CHRISTO IGNORANTIA aliqua?

1598 RAtio dubitandi eſt , quia non cognouit omnes creaturas poſsibiles : ergo aliquid ignorabat. 2.Quia Chriſtus non ſemper omnia cognoſcebat : ergo quæ non cognoſcebat pro illo tunc , ignorabat. Patebit ſolutio ex dicendis.

1599 Reſpond. negatiuè cum D. Thom. quæſt. 15. art.3. Et eſt commune apud Chatolicos. Ad cuius intelligentiam noto , non quamlibet carentiam ſcientiæ,eſſe ignorantiam,ſed quando quis habet neſcientiam rerum pertinentium ad ſuum ſtatum , vel earum quas ſcire tenetur;& hæc neſcientia,dici ſolet ignorantia; neſcientia vero rerum non pertinentium ad proprium ſtatum, apellari ſolet ignorantia negationis,quæ non eſt propriè ignorantia; illa vero priuationis , quia eſt in ſubiecto potente & debente ſcire.

1600 Prob. autem concluſio; quia Chriſtus, Ioannis 1. dicitur plenũ gratię & veritatis: ergo ſicut plenitudo gratiæ & virtutis excludit, non ſolùm peccatum ſed radicem eius,nempè fomitem peccati;ita plenitudo ſcientiæ,non ſolùm excludit errorem,ſed omnem ignorantiã. Vndè ſi alicubi PP. vocant naturam humanam Chriſti, ſeruilem & ignorantem,vt Damaſc.apud D.Thom.locuntur de natura ſecundum quod habitura erat de ſuo, non ſecundum , quod habet vnita Verbo: Et ſi alicubi nega-

tur

Digitized by Google

Digitized by Google

tur de Chriſto in Scriptura aliqua noticia, ſermo eſt de experimentali,vt in illo Iſaiæ *Antequam ſciat puer vocare Patrem & Matrem,auferetur fortitudo Damaſci*, id eſt:antequam Chriſtus experimentalitèr & per voces humanas,Mariam & Ioſephum vocaret Patres ſuos.

1601 Obijcies:Cumulus cognitionum omnium Chriſti pertinet ad ſui ſtatum; ſed iſtum non cognouit: ergo habuit ignorantiam.Minor prob. quia non nouit omnes illas cognitiones per ſeipſas, nam non omnes ſunt reflexæ;nec per alias,quia iſtæ noſcerentur per alias & ſic in infinitum. 1. Diſtingui poteſt maior: pertinet in actu exercito concedo; pertinet in ſignato nego, quia licet pertineret eas ellicere,non tamen erat neceſſe omnes illas cognoſcere. Data maiori nego minorem, quia nouit illas per viſionem beatam reflexam ſupra ſe & ſupra omnes. Reſp. 2.quod licet non omnes noſceret,poterat tamen ſupra quamlibet reflectere, licet de facto non reflecteret. Non autem dicitur propriè ignorare quis,illud quod non noſcit, ſi habet habitum, ſpeciem & alia requiſita in promptu,vt quandocumque oporteat vel velit noſcat.

1602 An vero in Chriſto fuerit aliqua neſcientia per modum negationis? iuxtà illa quæ communiora ſunt in materia de Viſione, probabile eſt fuiſſe: imò probabilius, Chriſtum non cognouiſſe nec cognoſcere omnes cicaturas poſsibiles ſecundum omne, quod in eis & in Deo de ipſis cognoſcibile eſt,nec omnia quæ Deus ſcit.

1603 Obijcies.Aliqua poſsibilia Chriſtus non cognoſcit? ergo aliqua poſsibilia neſcit & ignorat,quia non habet ſpecies illorum & ſic non eſt in promptu illa ſcire. Vndè ſequer, quod hæc propoſitio ſit vera abſolutè:*Chriſtus ignorat aliqua*: ergo & hæc alia: *Deus ignorat aliqua*. Prob. quia ſicut propter mortem humanitatis, Deus eſt abſolutè mortuus per communicationem hydiomatum, ita etiam propter ignorantiam humanitatis, circa illas res, Deus abſolutè illas ignorat. Reſp. Bernal poſſe abſolutè totum concedi, dummodò conſtet,locutionem eſſe

per

per ſolam communicationem hydiomatum ; non aliter, quia talis conceſsio male audiretur. Reſpond.tamen pro nunc,licet verum ſit de Chriſto , tamen non eſt abſolutè concedendum de Deo.Ratio diſparitatis eſt. Tùm, quia eſt locutio valdè inuſitata , & ideò in tanto miſterio vitanda. Tùm, quia ignorare,ſe habet inſtar negationis, & ideò videtur negare ſcientiam ipſi Deo , eo quod negatio ſit malignantis naturæ & totum neget. Sicut autem licet humanitas non ſit æterna , non eſt concedenda abſolutè hęc propoſitio: *Deus non eſt æternus*; ita nec *Deus eſt ignorans*. Denominatio autē mortui vel non eſt negatiua,ſi detur forma cadauerica,vel non ſonat ex communi vſu loquendi mortem ipſius Dei,ſed humanitatis adiunctæ.

1604 Aliter reſpondebunt alij ex doctrina Illuſtriſ. Godoi tom.2.de Incarnat.diſtinct.34. à num. 181. Omnia poſsibilia noſci á Chriſto euidenter quoad *an eſt* , quia noſcit in actu libero Dei , non ſolùm res futuras , ſed etiam non futuras;in decreto nempè decernente,vt non exiſtant ; negationes autem omnium purè poſsibilium non poſſunt clarè noſci , niſi noſcantur ſingula poſsibilia negata.Quod prob.1.ex D.Thom.dicente:Chriſtum noſcere in Deo,quidquid Deus noſcit ſcientia libera , ſiue viſionis: Deus autem cum libere decreuerit negationes illorum,per ſcientiam liberam eas noſcit. 2. Quia talis cognito eſt poſsibilis , nam non eſt comprehenſio Dei, cum non noſcantur illa poſsibilia quidditatiuè,nec ex vi Omnipotentię vt 1. cauſę , ſed ſolum quoad *an eſt* , ſiue ratione negationum cognitarum , quæ negationes non continent res negatas continentia eminentiali.Et potius ſunt negationes exiſtentiæ & reſpectiuæ iſtius,quàm eſſentiæ.Vide omninò ſupra à num.1304.

1605 Sed quod hæc doctrina admitti iuxta noſtra principia poſsit,non eſt ita facile. 1.quia noſceret Chriſtus omnia quæ Deus noſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ contra D.Thom.negantem quæſt.20.de veritat.art.4. ad 9. & 3. par. quæſt.de ſcientia B.art.3. ad 3.

Di-

Digitized by Google

Dices: D.Thom.ſolùm velle, quod non noſcat omnia quiditatiuè ſicut Deus. Sed Contra, quia expreſsé negat de obiectis viſis & non ſolùm de modò. 2. Hęc cognitio repugnare videtur, quia licet non eſſet comprehenſio Dei, videtur debere eſſe infinita & continere modò altiori infinitas attingentias diuerſas vt tales. Etenim videre in decreto Leones exiſtentes, non eſt eo ipſo videre Lapides exiſtentes, ſed ſunt diuerſæ attingentiæ vel vna ſimpliciſsimè complectens duas: ergo videre carentiam animalium poſsibilium, non eſt eo ipſo videre carentiam aliorum Lapidum poſsibilium; ergo cognitio quoad *an eſt* nouæ ſpeciei & alterius nouæ in infinitum, claudit diuerſas infinitas attingentias vel vnam, quæ modò altiori ſimpliciori & infinitiori contineat eas vt eas.

1606 Nec impedit diuerſitatem hanc quaſi ſpecificam, quod attingentiæ ſint ſolùm quoad *an eſt*, ſiquidem euidentia abſtractiua de homine poſsibili diuerſa eſt ab abſtractiua de Leone, præcipuè ſi ſit in medijs ſpecie diuerſis, qualia ſunt iſtæ negationes vt tales & vt diuerſæ.

1607 Ad 1. reſponderi poſſet, Deum ſolùm decreuiſſe creaturas futuras: de alijs fortè nihil decreuiſſe, ſed purè omiſiſſe, vt plures tenent. Dato, quod decreuerit, ſolùm decreuiſſe vnam negationem omnium, id eſt: decerno ſola hæc producere & nihil amplius. Et hoc pacto aptiùs ſententia D.Thom. defenditur, dum dicit, Chriſtum nouiſsè (quoad numerum ſcitorum licet minùs clarè) tot obiecta, quot Deus per ſcientiam Viſionis; ſecùs tot quot Deus per ſimplicem intelligentiam. Ad 2. nego eſſe poſsibilem talem cognitionem, quia eſſet infinita & infinitatis Dei ſpecialiſsima incohatio. Etenim collectio poſſibilium noſci quoad *an eſt* in medio creato, cum tota illa ſpecifica varietate quam habet, ſatis difficilis eſt ſine infinitate, & dari tale medium videtur difficilius, iuxta dicta à num. 1506. & num. 1269. ergò etiam in Deo.

1608 Si tamen ſentẽtiã Magiſt. Godoi vellis tenere, (quia facilius ſoluitur argumentum ſumptum ab inconue-

uenienti de ignorantia Chriſti.) Tunc poteris reſpondere ad argumenta contraria. Et ad 1. D.Thom. velle, inæqualitatem inter ſcientiam Chriſti & Dei reſpectu poſsibiliũ, non eſſe quoad numerũ ſcitorũ, ſed quia in Chriſto eſt ſolùm quoad *an eſt*. Ad 2. non fore infinitam talem cognitionem, niſi per exceſſum, quia eſſet per vnam tendentiam ad actum liberum Dei altiùs penetratum: & cum aliàs non eſſet in medio continenti, ſed in medio reuelante finitè cognito, & ab eo ſic ſumpto ſpecificaretur, viſio eſſet finita ab obiecto immediato adunante illas creaturas modò finito, quia nõ adunat eas, quoad quidditates vt tales, in quibus differunt, ſed quoad non exiſtere, in quo non differunt. Vide num. 1304.

Reliquas quæſtiones ad Chriſti Domini perfectiones ſpectantes in altera parte ſequenti diſputabimus.

FINIS.

BIBLIOTECA ... ROMA VITTORIO EMANUELE

RE-

Digitized by Google

RERUM,
ET VERBORUM
INDEX.

NUMERUS, MARGINALEM indicat: vbi additur litera D. *ipſum indicat duplicatum, ob incuriam Typographi, numerum* 1100. *vſq; ad* 1200. *iterum repetentis.*

A.

ACCIDENS per inhærentiam ad ſubſtantiam completur 841. Accidentia ſolum mediatè aſſumpta fuerunt à Verbo, ibidem & 844. poſſunt immediatè aſſumi 844.

ACTIO Chriſti generatiua aliquid diſtinctum ab Humanitate producit 728. Terminus per ipſam productus vnio hypoſtatica, ibidem. Actio productiua Humanitatis num ipſamet vnio hypoſtatica? à nu. 742. Præfertur Sententia negans, à nu. 748. Oppoſsita ſatis probabilis 754. Actio Chriſti generatiua ſuperna 753. Cur nihilominùs Beatiſsima Virgo Chriſti Mater naturalis? ibidem.

Actiones auferentes rem non habent pro termino immediato, & directo rem quam auferunt, ſed carentiam quam inducunt 355. 361. 362.

ACTUS puriſsimus omnem ſuam perfectionē cogitabi-

bilem habet n.13. Ideòq; expers omni potentialitatē, qua ipſe compleatur, non qua ipſe cópleat aliud ibid.
Actus Chriſti Domini condigne ſatisfactorij ex ſe in actu 1. 554. In actu 2. non niſi addito pacto 555. Indiſtincto à voluntate Dei, Chriſtum Caput & Fideiuſſorem conſtituente 558. Eo excluſo non teneretur Deus remittere offenſam 560. Vide *Meritum*.
ACCEPTATIO diuina neceſſaria ad ſatisfactionem in actu 2. 555. 557.
ADAMI peccatum minus efficax ad maculandum, quam meritum Chriſti ad redimendum 554. Nos omnes non macularet, niſi ſuppoſito pacto 560.
Adamus innocentiam habuit ex meritis Chriſti 625. 627. Ipſo non peccante Chriſtus non veniret ex vi præſentis decreti formaliter 709. Secùs arguitiuè 710. Vide *Chriſtus*.
ADVERTENTIA finita infinitatem offenſæ non impedit, à num. 465. ad 470. Conditio eſt, non forma offenſæ 471. Vide *Offenſa*.
AMOR beatificus num liber quatenùs tendit in diuinam bonitatem prout eſt ratio amandi creata? 1197. Nùm quoad indiuiduationem? 1198.
Amor ſui & proximi an ſint eiuſdem ſpeciei? 1134. D. Amor minoris boni æquè honeſtus in ipſo Deo ac amor maioris boni 271. & 257. Vndè non eſt melior diuina volitio Incarnationis, quā ipſius carentiæ 274.
Amor peccati perperàm infertur ex amore termini eſſentialiter cum illo connexi 651. 652. Amor efficax, & odium inefficax reſpectu eiuſdem ex diuerſo motiuo, non pugnant. 680. 681.
ANGELVS Incarnationis poſsibilitatem naturaliter demoſtrare non poteſt 121. Eſto repugnantias ſibi occurrentes, vel quæ proponerentur ſolueret 123. Non omnia naturalia noſcit euidenter 122. Neque carentiam Incarnationis in ſpecie 126. Ea cognita perperàm Incarnationem poſsibilem aſſereret 129. Etſi eſſet relatio tranſcendentalis ad ipſam, ibidem. Hanc non

di-

Digitized by Google

dicit ad Incarnationis poſsibilitatem aſſenſus probabilis de illa 131. Illius veritatem non agnoſceret naturaliter Angelus 131. 132. Nequit naturaliter participare Viſionem diuinam, qua Deus ſe vt authorem naturæ intuetur 136. 137.

Poteſt Angelus probabiliter coniectari poſsibilitatem Incarnationis in genere à num. 140. Imò & Incarnationem actu executam probabilitate valdè remiſſa 142. 143. Quomodò vtatur ſcientia infuſſa? Vide *Incarnatio.*

Angeli propter Chriſtum creati 624. Gratiam habuerunt per Chriſtum 625. An ad aliquos actus conditionatos habeant, Abſtinentiæ & Caſtitatis habitus? à num. 1124.D. An eiuſdem ſpeciei cum noſtris? à nu. 1127. D.& nu. 1130.D.

De Scientia per ſe infuſſa in Angelo quoad vſum per diſcurſum, num 1484. 1487. 1491. 1492. De vſu ſpeciei impreſſæ inadæquato, num. 1493. & 1495. Angelus inferior noſcit omnes effectus ſuperioris, quin illum comprehendat, num 1525. Angelus confortauit Chriſtum, ſed non inſtruxit à num. 1581.

Appetitus ad ſuperna non datur in natura, adhuc conditionatus 207. Vide *Humanitas.*

ASSVMPTIBILIS eſt à Verbo natura Angelica 917. Natura irrationalis 911. Humanitas propriam retinens ſubſiſtentiam à num. 920. Vide *Verbum, Vnio, Humanitas.*

Aſſumptio Humanitatis non eſt ipſius productio 833. 834. Priùs in intentione, aſſumpta eſt humanitas, quam illius partes 855. 856. 857. Aſſumptio materiæ organiçatæ natura pręcedit Animæ aſſumptionem in executione? Eſt problema, à num. 859. ad 863.

ATTRIBVTA diuina æqualem à diuinitate perfectionem aſſumunt 546. Terminare poſſunt vnionem ad humanitatem 870. Quænam & quomodò participabilia? à num. 1029. Vide *Participatio.*

Auxilia ad ſatisfactiones Chriſti quomodò ſub ipſius domi-

Digitized by Google

minio 573. Collata ad vitanda peccata, exiſtentiam Chriſti ſupponentia, ex meritis ipſius Chriſti 649. Ea promeruit ſe crucifigentibus, per patientiam & mortem in Cruce 704.

B.

Beati quomodò in Omnipotentia clarè viſa omnes creaturas in particulari clarè non videant? 1287. 1288. An, ſi omnia poſsibilia in Omnipotentia viderent, eam comprehenderent? à num. 1281. Cur creatura ex ſe Beata repugnet? 1270. verſu *Et tandem*.

Beneficium æſtimationem à circunſtantijs quoque deſumit 493. Quodnam maius beneficium, præſeruati à peccato, an ipſius peccati Remiſsio? 403. Beneficium eſt Decretum Redemptionis ante exiſtentiam abſolutam peccati prçuiſſam, à num. 689. Non tamen eligibile, & deſiderabile à Beneficiato 691.

C.

CAPTIVITAS à qua redemit nos Chriſtus, à num. 304.

CAPVT Angelorum, & Hominum Chriſtus 1225. 1195. D. Vide, *Chriſtus, Eccleſia*.

CARENTIÆ per ſpeciem formæ negatæ cognoſcuntur, 129. In carētia vnionis hypoſtaticę huius poſsibilitas ignota maneret 128. Potiùs ſunt affirmabiles ſecundum dici, quam ſecundum eſſe 155.

Chriſtus verus Deus & homo, à num. 91. Veram habuit diuinitatem à num. 64. ad 67. Ea non eſt conuerſa in carnem à nu. 68. Veram quoque, & non apparentem habuit Humanitatem à num. 71. ad 78. Nudam propria ſubſiſtentia, & vnitam ſubſtantialiter cum diuina 79. Chriſtus non duplex, ſed vna Perſona 83. 84. Neſtorij

ar-

argumenta repulſa, à num. 86. Catholicæ hæ veritates magis ſtabilitæ, à num 91. ad 97.

Chriſtus non eſt melior Patre adhuc extenſiuè 287. Redemit nos ſtricta redemptione 302. 303. 409. Eius opera non ſolum valoris, ſed & meriti ſimpliciter infiniti, à num. 542. inæqualia tamen ratione materiæ 545. verſu *Quia ſi meritum*.

Chriſti Domini ſatisfactio ex toto rigore iuſtitiæ 590. Et ex motiuo iuſtitiæ 592. Fuit ad alterum iure 572. Ex bonis proprijs ipſius Chriſti, qua hominis 573. Ea libere poſſuit ſub dominio Dei 575. 591. Quin obſtet ex alijs titulis debita fuiſſe, à num. 580. Non potuerunt à Deo non acceptari, à num. 586. Exceſſus ſatisfactionis non obeſt iuſtitiæ 599. Principium *Quod* ſatisfactionis Chriſtus Dominus 565. *Quo* 568. Vide *Iuſtitia, Satisfactio*.

Chriſtus Dominus initium viarum Domini 621. Non ſola dignitate 622. Primogenitus ante omnem creaturam 623. Omnia propter ipſum 624. Omnis benedictio ſpiritualis, & gratia per ipſum 625. Primò igitur, & ante omnia decretus 621. Hic modus decernendi Deo magis conueniens 627. Vide *Decretum*.

Chriſtus non veniret Adamo non peccante ex vi præſentis decreti formaliter, 709. Neque deficiente aliquo peccato, ibidem. *Arguitiuè* tamen veniret, etiam ſi deficerent omnia peccata, 710. Item ſi ſolum adeſſet originale, & è contra, 711. Non verò vno vel altero peccante mortaliter, 712.

Chriſtus quomodo vera Perſona Diuina, & vera Perſona humana? 790. Quomodo ſubſiſtens in vtraque natura? 937. Vide *Gratia Chriſti, Meritum, Scientia*. Chriſtus Eccleſiæ caput a num. 1195. D. Peccatorum quoque fidelium 1198. D. Non vero infidelium, neque damnatorum ibidem, & num. 1199. Vide *Eccleſia*.

Caput quoque Angelorum à num. 1225. Vt Homo à nu. 1228. influxu gratiæ Saluatricis 1231. Nulla pura creatura poteſt eſſe Eccleſiæ caput prout nunc 1210.

Circunſtantias Incarnationis Patres antiqui meruerunt de congruo, 715. Vide *Meritum.*

COGNITIO vera eſſentialiter quomodo terminum includit? 437. Superna relationem tranſcendentalem, & prædicamentalem dicit ad obiectum, ibid. Cognitio euidens de ente ſuperno ſuperna,à nu.188.Ad eam eliciendam ſuppoſitis præmiſsis ſupernis debetur intellectui principium ſupernum, 190. 191. Abſque eo eliceret intellectus cognitiones claras & diſtinctivas aliquorum ſupernorum exiſtentium, 193. Non tamen eſſent demonſtrationes, nec connexæ eſſentialiter cum ſupernis, ibid. Vide *Demonſtratio.*

Cognitio creata comprehendens infinitas ſpecies per tendentias etherogeneas cur repugnet? 1046. An vnica cognitione poſsit Chriſtus omnia poſsibilia extra Verbum cognoſcere? à nu. 1503. Perperan à nonnullis aſſeritur poſsibilis, & negatur exiſtens in Chriſto 1508. poſſet & in Verbo 1536. talis cognitio ideò repugnans quia eſſet entitatiuè infinita à num. 1509. & iterum à nu. 1523. & nu. 1552. Argumentis pro finitate talis cognitionis occurritur a nu. 1537.

Communicatio Idiomatum in Chriſto Domino certa, 825. Quid ſit? ibid. Non datur inter terminos abſtractos, ſed concretos, 826. 827. Sitnè verum dicere: Hic homo eſt æternus, immenſus, &c? 828. Quomodo partes dici poſsint de ſuppoſito? 831. 832. 833. Quid de hac prædicatione: *Deus eſt anima*? 833. In triduo mortis quænam idiomatum communicatio? 934.

Compoſitum per modum naturæ formam phyſicam exigit, ſecùs per modum ſuppoſiti, 39. Iſtius cauſa formalis in Chriſto vnio hypoſtatica, non Verbum, ibid. Aliud illius forma denominans, aliud forma phyſica, 41. 42.

Comprehenſio Dei Chriſto vt homini repugnans, 1265. Eſt differentia proprijſsima ſcientiæ Dei, prout hæc diſtinguitur ab alijs perfectionibus diuinis, 1266. Ideoque inparticipabilis à creatura, ibidem, & 1269. 1270.

Com-

Comprehenſio Dei cũ lij *à ſe* non differentiam ſolùm ſed & genus omni Attributo diuino conueniens includit 1268. Si creatura comprehenderet Deũ, eſſet tam ſapiens ac Deus; tamque habens de cognoſcitiuo, quã Deùs de cognoſcibili, 59.

Comprehenſio rei naturalis non omnia naturalia, quæ ei poſſunt contingere, ſed quæ debita ſunt, debet agnoſcere, 127. Vide *Participatio*. Quam æqualitatem debeant habere comprehendens, & comprehenſum? à nu. 1449. Si requireretur entitatiua, á Sciẽtia infuſſa non comprehenderetur vnio Hypoſtatica 1451. Impugnatur Godoy contendens comprehendi poſſe per lumen inferius à nu. 1453.

Comprehendere & comprehendi quid? 1457. Cognitio omprehenſiua non debet eſſe ſumma, quæ circa rem verſari poteſt, 1458. Datur æqualitas cognoſcitiui, & cognoſcibilis in linea ſcibili abſque entitatiua 1465. 1466. Comprehenſio creata omnium poſsibilium in ſe repugnat 1503.

Concretum adiectiuum ſubiectum dicit in recto, 821. Subſtantiuum vtramque partem, vnam tamen formalius, 822. Ad huius multiplicationem multiplicatur, ibidem. Aliquando ſumitur adiectiuè, 823.

Condonare peccatum abſque vlla peccatoris ſatisfactione Deum non dedecet, 301. Sit ne poſsibilis naturalis codonatio peccati? 324.

Confuſio & claritas an pugnent? 1152. 1153.

Contradictoria in qua affirmatione, & negatione conſiſtant? à nu. 1154.

Contrariorum pugna acurate explicata, à num. 354. Vide *Contritio, Expulſio.*

Contritio non eſt condigna ſatisfactio pro lethali, à nu. 332. ad 345. Quomodò poſsit dici opus amici, & iuſtificati? 341. Reddit honorem Deo, quẽ peccatum abſtulerat, non tamen æqualem 343.

An ſit ſatisfactio de congruo pro lethali proprio? à numero 344.

Digitized by Google

Quæ eſt ſupernaturalis tollit dipoſsitiuè peccatum in inſtanti in quo hoc non exiſtit, à num. 354. Exiſtit pro priori ad carentiam peccati, à num. 357. ad 361. Pro priori in quo intelligitur contritio, neque intelligitur peccatum, nec eius carentia, 360. Hæ propoſitiones: *Vel peccatum pro priori eſt ablatum, vel pro priori non eſt ablatum*, ambæ falſæ 364. Pro priori præſcinditur ab ablato, & non ablato; ab exiſtere, vel non exiſtere, 359. Hæ propoſitiones: peccatum pro priori, vel permanet, vel non permanet: in quo ſenſu pugnent contradictoriè? 364.

Conuerſio naturalis ad Deum quam proportionem dicat cum auerſione ab ipſo? 325. 326.

Couerſio ſtricta ad phantaſmata quid? 1491. An ea pro libito ſuo vſus fuerit Chriſtus per aliquos actus ſcientiæ infuſſæ? 1492.

Creatio ex ſe ponit rem abſque ſubiecto, 745. Quæ eſt productiua Humanitatis Chriſti eam non ponit in alieno ſuppoſito, ibidem & 746. 747. Neque eſt vnio illius ad Verbum à num. 748. Ab hoc à poſteriori dependet, 747. Eſto non repugnet, de facto non eſt cencedenda identitas productionis Humanitatis, & Vnionis cum Verbo 750.

Creatura pura an poſsit de condigno pro lethali ſatisfacere? à n. 489. & 571. Poſſet, ſi gratiã ſanctificantem peccatori de condigno poſſet mereri, à num. 495. & num. 571. verſu *In fine quæſtionis*. Vide *Iuſtus, Meritum*.

Creatura perfectionis eſſentialis gradualis infinitæ impoſsibilis, 1046. & 1508. Item & ex ſe in peccabilis 1260.

D.

Debitor ex iuſtitia an poſsit eſſe Deus? 592. Vide *Deus. Iuſtitia*. Debet peccator ex iuſtitia reddere Deo quantum poteſt, 596. Læſsit enim ius diuinum in bonis extrinſecis honoris & famæ 595.

Deceptio an fuerit in Chriſto? 1597.

De-

Digitized by Google

Decreta diuina æqualia in honeſtate morali 269. 270. 271. Quæ dependent à ſcientia média poteſt homo impedire,nó fruſtrare 242. Omnia fuerunt ab æterno 639. In quo fundetur eorum diſtinctio virtualis? ibid.

Primum Dei decretum fuit de Chriſto Redemptore ante præuiſionem exiſtentiæ abſolutæ peccati 628.648.Natura talis decreti,& modus tendendi accuratè explicatus 645.Illud euincit exiſtentia aliquorum,ex PP.Stetenilibus per merita Chriſti 630.Aliorum viæ vt hæc concilient relatæ,diſcuſſæ,& deſertæ à nu.635.ad 647. Aſſerta de Chriſto Redemptore ſcripturæ & PP. facilimè conciliantur 648. Cedit in Chriſti gloriam, ibidem. Aliæ congruentiæ 649.

Hìc decernendi modus non pugnat cum Chriſti libertate 650.Obiter & ex profeſſo à num.694. Non eſt amor, neque inducit amorem peccati ,651. Sed ſolam illius permiſſonem à num. 655. ad 660. Ex cuius vtilitatis amore? 656. 660. verſu *Vtilitas permiſsionis.* Vide medium.

Cur decretum prædeterminatiuum peccati , aut infuſiuum habitus vitioſi,ſit volitio peccati,ſecùs decretum de Chriſto Redemptore ? à num. 672. Pura connexio eſt ratio cognoſcendi,non amandi 651.

Ex eo non ſit ſeligenda eſſe auxilia incongrua,qua talia 664. Neque,quia vtilia ad peccatum, à num.665. Sed quia vtilia,ne impediatur finis intentus 670.An repræſentatio talis vtilitatis ſit pura conditio 667. 668.669.

Decretum intentivum diuerſum ab executiuo 721. 722. Intentiuum rem vult dare per merita ; executiuum vero propter merita,ibidem & 641.643. Decretorum prioritas *à quo*, & *in quo*, à num. 640.

Eodem decreto quo prædifinitus eſt Chriſtus Redemtor permiſſa ſunt peccata actualiia 701. 703. Excipe quæ in pœnam aliorum peccatorum permittuntur 702. Per vnitatem iſtius decreti quænam diuerſitas virtualis excludatur? ibidem.

Quomodò decretum aſſertum de Chriſto Redemptore com-

Digitized by Google

componatur cũ odio exiſtentiæ abſolutæ peccati? 619.
Demonſtratio naturalis de ente ſuperno iam facto an ſit poſsibilis? à num. 178. ad eam intellectus creatus non haberet niſi exigentiam conditionatam 185. Neque cum ea, neque cum eius obiecto connecteretur 186. Poſsibilitas talis demonſtrationis reiicitur à nu. 188. Aliorum fundamenta diſcuſſa, & excuſſa 182.
Dependentia Humanitatis à Verbo non eſt à priori, ſed à poſteriori 747.
Deus an in alio ordine rerum poſſet patrare miracula in confirmationem doctrinæ falſæ? 162.
Nec phyſicè, nec moraliter fuit neceſsitatus ad Incarnationem 220. Non deſineret eſſe Deus, ſi eam, aut optimum non eligeret 222. Optima plura Deus liberè omiſsit 225.226.
Si Deus ad optimum eſſet neceſsitatus, inanes forent Chriſti, & orationes fidelium 228. Si benefacere ceſſaret, deſineret eſſe Deus, quomodò intelligendum? 262. Eligit ſemper meliora ad finem à ſe intentum 264. Non eſt neceſsitatus ad præmium iuſtorum, niſi ex ſuppoſitione decreti 268.
Vt ſummè ſe amet, non eſt neceſſe, quod eligat meliora 275.276. Alioquin hæc ex metaphyſica neceſsitate ſeligeret 251. Vide *Neceſsitas moralis*.
Deum non dedecet peccati condonatio abſque vlla peccatoris ſatisfactione 301. Eſt ratio formalis quaſi æquiuoca odio habendi peccatum 421.
Deus forma offenſæ 418. Inde eius infinitudo 442. Vide *Offenſa*.
Rigoroſæ iuſtitiæ actus poteſt exercere 592. & obligari ex iuſtitia creaturæ abſque vlla imperfectione, ibi, & 593. Vide *Chriſtus, Iuſtitia*.
Deus permittens peccata ex fine Redemptionis miſericors 693. *Deus verè eſt Homo*: qui ſenſus? 423.
Diſpoſitio præuia ad vnionem hypoſtaticam nulla in Humanitate 775.
Diuerſitatis, & diſtinctionis diſcrimen 1529.

Deus

Dæmoni ſola ſuſpicio de Myſterio Incarnationis permiſſa eſt 173. Chriſto demortuo eius habuit euidentiam moralem (173. Iterum per errorem appoſito.) Ipſius poteſtas, à qua Chriſtus nos eripuit à num. 304.

Dominium in ſolidum & perfectum pœnes duos in eodem inſtanti non pugnat 606. 607. Diuerſa tamen ratione ibidem.

Dona Spiritus Sancti quid? 1145. D. Eorum differentia à virtutibus infuſis 1146. D. Hæ inclinant, illa ſubiiciunt potentias Spiritus S. impulſui, ibidem.

Differentia donorum inter ſe à num. 1147. D. Ea fuiſſe in Chriſto, certum de fide 1151. D.

Donum timoris an ſit in Chriſto? 1152. D. Differentia illius à timore communiter dicto 1154. D. Vterque filialis in Chriſto 1155. D.

Obiectum ſpeciale Doni timoris eſt honeſtas ſpecialis, quæ relucet in humillima ſubiectione ad ſupremam Dei Maieſtatem vt mali inflictiuam 1157. D. Non eſt virtus Theologica 1158. 1159. 1160. D. Quomodò fuerit in Chriſto de culpis humanitati abſolutè poſſibilibus? 1154. 1177. D.

Timoris Doni exercitium in Chriſto 1163. D. Per actus proſecutionis & fugæ 1165. 1166. D. Illis ſummiſsionem & reuerentiam erga Deum efficaciter amat; his æqualitatem & æquiparantiam cum ipſo Deo fugit, à num. 1137. D. Fuga hæc timor donum, non timor paſſio 1175. D. Huius ſpecificatiuum malum quod fugit, ibidem. Vtriuſque timoris couenientia & diuerſitas à num. 1171. D.

E.

Eccleſiæ caput Chriſtus à num. 1195. D. Fideles peccatores membra ſunt illius 1205. 1214. Secùs infideles 1199. D. 1200. 1201. In eam influit Chriſtus interius per gratiam 1208. Vnio illius cum Chriſto 1212.

Digitized by Google

Eccleſiæ membrum non manet Hæreticus & ſi occultus 1217. Nec maneret Pontifex Summus in hæreſim lapſus 1218. Et ſi maneret Eccleſiæ Caput quoad externam gubernationem, ibidem. Homo exiſtens in gratia ante Baptiſmum non eſt Ecclſiæ membrum 1219.

Eccleſia præſcindens à viſibili vnionem internam requirit 1220. Contracta ad viſibilem vnionem quoq; externam inſtar ciuilem ibidem. Vide *Chriſtus*.

Effectus infiniti ſolo numero diuerſi non arguunt infinitam virtutem in cauſa; secùs ſpecie diuerſi 528. 539.

An idem effectus poſsit procedere à multiplici cauſa totali? à nu. 884. Nullus eſt naturalis, in quo poſsit Incarnatio poſsibilis agnoſci, à num. 118.

Error an eſſe potuerit in Chriſto? à n. 1589. Sententia docens potuiſſe eſſe errorem inculpabilem protegitur ibidem. Contraria tanquam decentior præfertur à numero 1594.

Errores contra Chriſti diuinitatē à num. 64. Contra eiuſdem Humanitatem à num. 71. Contra Vnionem hypoſtaticam à nu. 79. Vide *Chriſtus*.

Euidentia an pugnet cum fide? à num. 1147. Vide *Fides*. Euidentia in atteſtante non eſt ſtrictè ſcientia 1385. An eam habuerint naturaliter Angeli de exiſtentia Incarnationis iam factæ? 147. Vide *Angelus*, *Incarnatio*.

Expulſio vnius formæ per aliam accuratè explicata à nu. 354. Vide *Contritio*, *Forma*. Terminus formalis expulſionis carentia formæ, quæ erat 355.

F.

Fideiuſſor non eſt pro eo quod debitor poteſt, ſed pro eo quod debet 596. Voluntas requiſita ad conſtituendum Chriſtum fideiuſſorem ſufficit ad condignificationem ſuorum operum in actu 2. 558.

Fides an ſit incompoſsibilis cum euidentia à num. 1147,

fu-

fusè. Eius obſcuritas non ſimpliciter talis, ſed ſolum ſecundum quid 1152. Non eſt imperfecta in ſe,ſed comparatiuè ad viſionem 1128. Idem habent virtutes morales ibidem.

Habuit Chriſtus totum meritum fidei 1134. Non vero fidem à num. 1126. Et quia inutilis in Chriſto 1133. Et præſertìm quia ita Deus diſpoſuit 1145. Aliorum fundamenta inefficacia oſtenduntur 1141. 1147. Quæ militant pro ſententia affirmante, vrgentur à num. 1116. ad 1125. Eis fit ſatis à nu. 1137. Probabile eſt fidem de facto exiſtentem incompatibilem eſſe cum euidentia phyſica eiuſdem obiecti 1165.

Filiatio diuina cur non denominet Humanitatem aſſumptam filiam Dei naturalem? 50. 51. Cur non naturam Diuinam? 53.

Finis tantum intentionaliter cauſat 674. Amari poteſt efficaciter à Deo, & ſimùl ſerio velle impedimentum illius 680. 681. Amor efficax finis, nolitio eſt efficax finis contrarij 685. Non vero medij finem contrarium inferentes ibidem.

Intentio efficax finis non obligat ad amanda ad ipſum neceſſaria, quæ præſcit intendens, ab alio eſſe ponenda 654. 687.

Finitorum numerus maximus impoſsibilis à num. 1052. Finiti ad infiditũ datur proportio accomodationis 56.

Formæ contrariæ expulſio à num. 354. Expellitur hæc in inſtanti in quo non eſt, per ipſius carentiam inductam ab expellente 355. Pro ſigno priori, in quo introducitur forma, non eſt carentia contrariæ, ſed pro poſteriori 357. 358. Pro ſigno priori ſolùm verificatur formam contrariam non eſſe ablatam *Præciſiuè* 359. 360. Valdè diuerſum eſt, formam exiſtere pro toto inſtanti reali, & exiſtere pro vtroque ſigno naturæ 363. *Forma contraria pro priori permanet, vel pro priori eſt excluſa,* vtrumque falſam 364. Quid de his propoſitionibus: *pro priori, vel permanet, vel non permanet forma contraria?* ibidem. Vide *Contritio.*

Ge-

Digitized by Google

G.

Generatio Chriſti aliquid ſubſtantiale ab Humanitatè diſtinctum producit 728. Vnionem nempè hypoſtaticam 729. Vide *Vnio Hypoſtatica*.
Gloria vt Corona prædefinitur à Deo ante merita abſolute præuiſa 702.
Gratiam habitualem Chriſto denegare ad minuùs temerarium 1000. Eſto negetur fides 1002. Per illam Chriſtus non eſt Filius Dei adoptiuus 1003. Nec ſanctior ſimpliciter adhuc extenſiuè 1004. Benè vero ſecundum quid 1007.
Data eſt Chriſto vt eſſet per eam Sanctus 1008. Et vt principium vniuerſale actuum ſupernorum 1006. in primo inſtanti ſuæ Conceptionis 1011.
Num in Chriſto fuerit infinita à num. 1012. Fuit ſumma, & in quo ſenſu? ibidem, & 1019. Potuit diuinitus augeri 1027. 1070.
Diuina natura per eam ſemper eſt magis, ac magis participabilis 1029. 1030. 1031. Non poteſt ſimùl produci omnis gratia poſsibilis à num. 1048. Data Chriſto excedit ſimùl gratiam Angelorum, & Hominum 1110. An deceret eſſe finita, ſi poſsibilis ſit infinita 1112. An Chriſtus potuerit creſcere in ratione grati 1033. 1034.
Gratia Capitis à num. 1195. D. Non ſolum eſt habitualis, qua influit in membra, ſed & ſubſtantialis, qua dignificantur eius merita 1242. 1247. Gratia cuiuſque alterius iuſti cur non ſit Gratia capitis à numero 1248.
Gratię gratis datę omnes in Chriſto 1181. 1184. D. Etiam Prophetia 1186. D. Hæc non eſt de per ſe obſcura 1189. D. Chriſtus verè Propheta, licet quæ prædicebat, videret quaſi præſentia 1191. D.
Gratiæ plenitudo Chriſti à num. 1068. Non potuit eſſe maior de potentia ordinaria 1070. Non repleuit totam

Chriſ-

Chriſti capacitatẹ 1082.Data eſt ex diuinæSapientiæ taxa 1086.Non ſeruatum eſt ius adæquatum vnionis, 1078. Attentum eſt ad fines vniuerſalis principij, & conformitatis capitis cum membris 1079.Ad eos haberet aliquid de ſuperfluitate ſi eſſet infinita, ibidem.

Gratia pleni in quo ſenſu aliqui in ſcriptura dicantur,à num.1088,In quo Chriſtus,Beata Virgo,& alij Sancti? 1089. Chriſtus plenus gratia, quia incapax augmenti ex diuinæ Sapientiæ taxa 1100.

Gratiæ plenitudo quid in ſcriptura ſignificet à nu. 1103. Chriſtus in quo ſenſu ipſamet gratiæ plenitudo 1105.

Gratia ſubſtantialis Chriſti Domini à num.939. Sententia eam negans vindicatur à cenſura,ibidem. Sanctiſicatur Humanitas à Verbo 953. Non vero redditur intelligens Scientia increata 956.Nec omnipotens Omnipotentia 657, Sanctificatur quoque à Deitate 958. Num finitè 968. Num infinitè 970. Vnio Hypoſtatica non eſt forma ſanctificans 948. Sicut neque vnio gratiæ cum Anima 949. Patres ſolum volunt eſſe donum gratuitum,non gratiam 951.Poteſt dici Sanctitas vialis 952.Naturæ irrationali tribueret Sanctitatem conſecrationis 947. Eandem tribuebat Corpori Chriſti in triduo mortis,ibidem. Vide *Humanitas*

Gratia Adamo, Angeliſque collata per Chriſtum 625. Quomodò expellat peccatum? Vide *Contritio, forma.*

H.

Habitus Scientiæ infuſſę ſupernus in ſubſtantia 1405. Vnicus in Chriſto 1422.Non identificatur cum lumine gloriæ 1409. Habituum ſupernorum diuerſitas non in repugnantia,ſed in connaturalitate fundatur 1439.

Hominem poſſe fruſtrare diuina decreta, prædeterminantium ſententia euincit 239. 240. 241. Ex eo quod Homo omnia venialia vitaret, perperàm infertur, quod deſineret eſſe hominem 237.Non homo, ſed Humanitas propriè aſſumpta à Verbo 837.

Ho-

Digitized by Google

Honeſtas in actibus Chriſti finita 547. Æqualia ſunt diuina decreta in honeſtate morali 269. 270. 271. Æquè honeſtè vult Deus obiectum minùs honeſtum 271.

Humanitas, nec conditionatè appetit ſubſiſtentiam Verbi 207. Nullam patitur violentiam ob priuationem ſubſiſtentiæ propriæ 209. Mutatur intrinſecè per vnionem hypoſtaticam 728. 732. Non vnitur Verbo per ſe ipſam poſita diuina volitione, tanquam conditione 729. 730. Non pendet à Verbo per productionem 746. Nec conſtituit vnum per accidens cum illo 789. Propriam habet exiſtentiam 812.

Non ſolùm moraliter, ſed & phyſicè infinitè ſanctificatur 980. 982. Ab omnibus perfectionibus diuinis 983. Quin denominationes cuiuſque perfectionis proprias accipiat 984. Non niſi finitè ſubſiſtit per ſubſiſtentiam Verbi à num 985. Sanctitati infinitæ Humanitatis non obeſt, quod media vnione finita communicatur à 989. Cur Deus viſus non niſi finitè beatificet? 991. Humanitas non adeo Sancta, ac Verbum à num. 975. Aliter eſt ſancta Humanitas, ac eſt Sanctus Chriſtus 994.

I.

Identitas intentionalis ſtricta ſpeciei cum obiecto occuratè explicata à num. 1514. Vide *Linea.*

Idiomatum communicatio. Vide *Communicat. Idiomatum.*

Ignorantia an fuerit in Chriſto? 1598. Quænam neſcientia dicatur ignorantia? ibidem.

Immaterialitas, lineæ intelligibilis eſt requiſitum 1460. Omnes Angeli ſunt intra eundem gradum immaterialitatis 1462. Vndè mayor vis cognoſcendi in vno quā in alio? ibidem. Non omnis exceſſus perfectionis prouenit à maiori immaterialitate 1463.

Incarnatio quid? à num. 1. Per eam Verbum non mutatur à nu. 4. Vide *Verbum.*

Incarnationis poſsibilitas ſupernaturaliſsima in genere ſcibilis 118. Ideòque naturaliter indemonſtrabilis à num.117.Vide *Angelus.*

Nec ſuppoſita notitia de reuelatione Incarnationis poterit eam naturaliter intellectus creatus demõſtrare à n. 147. Ex defectu medij cum illa connexi à num. 149. Eam non inferret Angelus ex carentia omnis ſubſiſtentiæ creatæ euidenter in humanitate præuiſa 154. neque inferret carentiam ſubſiſtentiæ propriæ, ex eo quod hanc in Humanitate non videret 152.Vide Dæmon miracula.

Incarnatio euidenter credibilis 176.Vndè? ibidem.Quid de hac illatione,*ergo eſt euidenter poſsibilis* à nu.177.

Sententia contendens obiecti ſupernaturalitatem non obeſſe demoſtrationi naturali à num.178. Ea non probat poſſe demonſtrari Incarnationis exiſtentiam naturaliter 181. An & quænam exigentia daretur in intellectu huiuſmodi demonſtrationis? 185. Vide *Demonſtratio.*

Incarnatio Deo conueniens 195.In ipſius Ordinatione ad remedium peccati nulla deordinatio 202. Conueniens quoque fuit humanitati aſſumptæ 204.Num huic violentia? à num. 206. Conueniens quoque fuit vniuerſo à num. 210. An & qua ratione, ſubſiſtentiæ propriæ Humanitatis, peccatis, & Dæmoni? à num.211. Cur conuenientior, quam fuiſſet alterius perſonæ Incarnatio? à num.216. Solum fuit neceſſaria ex ſuppoſitione decreti reparandi hominem per condignam ſatisfactionem 314. Vide *Creatura pura.*

An Deus fuerit moraliter neceſsitatus ad Incarnationem.Vide *Deus, Neceſsitas moralis.* Incarnationis cauſæ.Vide *Maria Virgo*, *Vnio Hypoſtatica.* Incarnationis motiuum.Vide *Decretum Motiuum.*Incarnationis Cauſæ meritoriæ.Vide *Meritum.*

Inclinatio vehemens, niſi rationem perturbet, libertati non nocet 292.

Infinitum ſimpliciter quid?400.Vnum eſt maius alio 401. 459.

Digitized by Google

459.545. Verſu *Quia ſi meritum.*

Infinitum ſimpliciter non in ſummitate, ſed in pelago ſubſtantiali interminabili 977. Illegitima ergo illatio: *Quod ſummum non eſt, finitum eſt*, ibidem.

Iniuſtitiam ſtrictam in Deum inducunt aliqua peccata, 587. Inducerent omnia, ſi noſtra opera titulo Dominij Deus exigeret. 589.

Intellectus creatus non omnium cognitionum naturalium habet abſolutam exigentiam 186. 187. Num valeat ſuperna naturaliter demonſtrare? à num.117. Vide *Demonſtratio.*

Intentio efficax Redemptoris ante præuiſam abſolutam futurinionem peccati, ad ſolam iſtius permiſionem obligat à nu.656. Vide *Decretum, finis, Prædefinitio.*

Ius diuinum an lædatur à peccatore? 595. 600.

Iuſtitia commutatiua quid? 592. Stricta iuſtitia reperitur abſque vlla imperfectione in Deo ibi, & num.593. Conditiones ad eam requiſitæ à num. 572. Vide *Chriſtus.*

Per actus iuſtitiæ formalis ſuas ſatisfactiones Chriſtus obtulit, & Pater acceptauit 592.

Iuſtus poteſt mereri de condigno primam gratiam peccatum non habenti 490. Non vero remiſsionem peccati 498.571. Verſu, *In fine quæſtionis.* Poteſt pro veniali de condigno ſatisfacere 519. Non autem mereri auxilia efficatiã gratiæ 555. Vide *Creatura pura.*

L.

Libertas diuina non læditur per neceſsitatem moralem conſequentem 267. Secùs per antecedentem 222.249. Nec Chriſti libertas ad redimendum, nec hominum ad peccandum læditur per decretum Chriſti Redemptoris ante præuiſam futuritionem abſolutam peccati, à num.694. Vide *Prædefinitio, Prædeterminatio.*

Lineæ diuerſæ in rebus diſtinguendæ, ad quas ſub diuerſa ratione pertineant 1515.1516. Quomodò quatenus

de vna diuerſæ, & quatenùs de alia ſint idem? 1517. Identitas ſtricta in linea intelligibili repræſentationis & rei repræſentatæ à num. 1517. Vndè difficultas eam capiendi 1520.

Lumen gloriæ diſtinctum eſt actu ab Habitu Scientiæ infuſſæ 1409. Quid de poſsibili? 1410. Quid de lumine Prophetico in Chriſto? 1190.1411.

M.

Maria V. num potuiſſet de condigno ſatisfacere pro peccato, ex ſuppoſitione quod Maternitas eſſet ſanctitas, & dignitas infinita? à num. 505. Meruit Maternitatem 716. An de condigno? 717. Qua ratione ex gratia per Chriſtum? à num. 718. Decretum intentiuum Maternitatis non ex meritis, ſed per merita Chriſti; Secùs executivum, 723.724.

Maria Virgo cauſa inſtrumentalis efficiens vnionis hypoſtaticæ 756.769. Participatam habuit vim generatiuam æterni Patris 756. Non eſſet ita propriè Dei Hominis Mater, ſi in Vnionem hypoſtaticam efficienter non influxiſſet 758. Actio qua influxit ſuperna 653. Cur nihilominùs Chriſti Mater naturalis? ibi. Vera eſt Dei Mater 83.

Maternitas Deiparæ Virg. dependens à Chriſti Domini meritis 645.646.

Medicus permittens infirmitatem ex fine ſanandi cur impius; Deus vero permittens peccatum ex fine redimendi non niſi Miſecors? 693.

Media non oppoſita ad oppoſitos fines conducunt 684. Non omnis vtilitas medij ad finem neceſſaria tranſit in obiectum volitionis efficacis illius, à nu. 658. Quænam vtilitas permiſsionis peccati ametur à Deo ad finem Redemptionis? 657. 660. Verſu *Vtilitas permiſsionis*. Num ad finem ſufficiat electio materialis medij? 660. Verſu *Sequitur*. Sufficit quandòque quod medium

dium ametur pure aduertendo ad vtilitatem , 658. Num ex eo quod vtilitas permiſsionis imbibat peccatum neceſſe ſit, quod ſi ametur illa, ametur & iſtud, 660. Vide *Finis*.

Merita Chriſti D. ſimpliciter infinita , 545. Meritum de condigno ſubſtantiæ Incarnationis puræ creaturæ impoſsibilis 715. Eam de facto, nec meruit de congruo 714. Benè verò circunſtantias illius 715. Quomodò ex gratia per Chriſtum? à num. 718. Num per Chriſtum ſimùl duplici actione totàli productum? ibidem. Num decretum produci productione vaga ? 719. Num per actus meritorios independentes à corpore? 720. Res componitur duplici decreto, intentiuo vno, executiuo alio, à num. 721.

Per quemcumque actum meritorium potuit Chriſtus nos redimere à peccatis 336. Meritorum Chriſti infinita bonitas non neceſsitat Deum ad eorum amorem, 339. Non eſt tanta, & ſi ſimpliciter infinita, quanta eſt bonitas actuum diuinæ voluntatis 548. 549.

Meritorius valor non tantum à perſona merente , ſed & ab honeſtate operum , & circunſtantijs 545. Omnis omninò valor continetur eminenter in quocumque opere Chriſti, ibidem.

Miracula à Chriſto Domino facta moralem euidentiam exiſtientiæ Incarnationis faciebãt 172. An ex eo quod fierent à Chriſto Domino ex intentione confirmandi Incarnationem, conſtaret , quod ex eadem intentione fierent quoque à Deo? à num. 168.

Modus diuinitus poteſt vniri rei , cujus modus non eſt, 928.

Moralis neceſsitas. Vide *Neceſsitas moralis*.

Mors Chriſti decreta ante præuiſum futuram abſolutè peccatum rationem pœnæ non habet 692.

Motiua Decreti Chriſti Redemptoris 700. Omnia vnico decreto prædefinita 701. Et paccata permiſſa 703. Motiuum Decreti Chriſti Redemptoris intentiui aliud à motiuo decreti eiuſdem executiui 649. Verſu *Vnde licet*.

Na-

N.

Natura diuina, & humana integræ in Chriſto 91. Suas quæque habet operationes, & proprietates, ibidem, & in ſequent. Errores contra has veritates, à nu. 79.

Natura irrationalis aſſumptibilis eſt à Verbo 911. An & qua ratione redderetur Sancta? 912.

Neceſsitas moralis impotentiam ad oppoſitum involuit 223. Quæ eſt antecedens, & aſſerta à Granado, contraria eſt diuinæ libertati, à num. 233. Et iterùm) à num. 240. Neceſsitas ex ſuppoſitione poſsibilis in Deo 258. Vide *Deus*.

Neceſsitas moralis ad venialia eſt à iudicio prudentũ de rei euentu, falibili tamen phyſicè 237. Homo & ſi omnia venialia vitaret, non deſineret eſſe Homo, ibidem. Nec Deus deſineret eſſe Deus, ſi Incarnationem, aut alia optima non eligeret 222. Vide *Deus*.

Numerus finitorum maximus cur repugnet? à num. 1052.

O.

Obiectum quando priùs ipſius Viſione? 129.

Obſequia eſſe Deo alijs titulis debita num obſit condignæ ſatiſfactioni? 395. Puræ creaturæ poſsibilibus offenſa compenſaretur, ſi hæc eſſet finita 386. 394. Decreſcit obſequium ex eiſdem capitibus ex quibus creſcit offenſa 448.

Offenſæ grauitas ſimpliciter infinita, à nu. 398. Ex infinita dignitate Dei offenſi 442. Eſto ſit relatio tranſcendentalis in Deum 444. 445. Non modificatur ſimpliciter à limitata offenſoris aduertentia 454. Sed ſolũ ſecundum quid 465. Offenſa vna maior alia materialiter 431. Addit ſupra peccatum aduertentiam ad Deum grauiter prohibentem 398. Num offenſa ſit etiã phyſicè ſimpliciter infinita? 461. Cur ſit à pura creatura incompenſabilis, à num. 357. Si finita eſſet, ab ea de condigno poſſet compenſari 482. 483. Obſequijs etiam finitis 394. Offenſæ grauitas etiam creſcere po-

poteſt ex dignitate perſonæ offendentis 483.

Ordo tranſcendentalis ad terminum non obeſt operum condignificationi ab eo tamquam à forma 452.

Ordo intentionis, & executionis diſtincti à num. 640.

Opera Chriſti Domini. Vide *Actus, Meritum.*

P.

Pactum conditio fuit ſine qua Originale nos omnes non macularet 560.

Participatio adæquata diuinæ naturæ impoſsibilis à nu. 1029. De nullo attributo poteſt participari niſi infinitè minùs, quam habet ipſe Deus 1032. Quid de æternitate? 1036. An Chriſtus poſsit participare magis de diuina natura? 1035. Creatura participans tantum de cognoſcente, quantum Deus habet de cognoſcibili, chymærica 1040. 1031. Infinitas ſimpliciter ita propria Dei, vt nec incohata ſpecialis participatio ipſius poſsibilis ſit à num. 1042.

Patres, Vide *Meritum.*

Peccatum mortale in quo differat à veniali? 432. Peccatum mortale dignum eſt omni pœna poſsibili 427. 428. Quæ eſt æterna inferior eſt condignitate demeriti lethalis 428. Eam non meretur peccatū purè philoſophicum 427. Nec mereretur Theologicum de condigno, niſi eſſet grauitatis ſimpliciter infinitæ 430.

Peccati ſeruitus, à qua Chriſtus nos redemit, à num. 303. Poſsitne dari illius naturalis condonatio? 324. Quomodo per hanc tollatur peccatum? ibidem.

Peccatum veniale non eſt Dei contemptus, nec induit rationem offenſæ 372. 373.

Pro eo poteſt iuſtus de condigno ſatisfacere 519. Vide *Offenſa.*

Perfectio moralis in diuinis decretis ab identitate cum Deitate 278. Creata à conformitate cum diuina voluntate. ibidem.

Perfectiones diuinæ quænam, & quomodò participabiles? à num. 1029. ad 1047. Vide *Participatio.* Non omnis

ex-

Digitized by Google

exceſſus perfectionis à maiori immaterialitate deſumitur 1463.

Permiſſio vnius peccati in pœnam alterius nondum abſolutè futuri præuiſi dedecet diuinam bonitatem 702. Vide medium.

Pœna æterna tantum ſecundum quid infinita 403. Eſſentialiter culpam præſupponit 692. Eam decernere ante demerita abſoluta præuiſa, crudelitas 702.

Pœnitentia an fuerit in Christo Domino 1138. D. Ad quot actus? 1139. D. Vide *Prædefinitio*.

Potentia obedientialis eſt ad quidquid non repugnat in genere, quin aliquem terminum reſpiciat in ſpecie, 130. Naturalem & entitatiuam potentialitatem ſupponit ad vnum, & addit non repugnantiam ad aliud 12.

Prædefinitio Redemptoris præuia ad abſolutæ futuritionis peccati præuiſionem, nec pugnat cum libertate Chriſti ad redimendum, nec cum libertate hominum ad peccandum, à num. 694. Applicatio eſt extrinſeca comprincipiorum, non vero comprincipium 696. Solam neceſſitatem conſequentem inducit 699. Prædefinitio Pœnitentiæ ante futuritionem abſolutam peccati præuiſam, nec eſt amor ipſius peccati, nec odium innocentiæ vitæ 685. 686. Vide *Finis*.

Prædeſtinatio decreta eſt ante merita abſolutè futura, non tamen independenter à meritis 229.

Prædeterminatio phyſica actum primum libertatis intrinſecè immutat 698. Decretum prædeterminatiuum ad peccatum amor eſt ipſius peccati à num. 672.

Principium *Quod* morale ſatisfactionis in Chriſto, non eſt Verbum vt complens humanitatem 569. Sed complexum ex Verbo, & humanitate à num. 565. Axioma illud. *Actiones ſunt ſuppoſitorum*, quomodò intelligendum? 570.

Priora in intentione, poſteriora in executione, à nu. 642.

Prioritas *à Quo* & *in Quo* diuinorum decretorum 640. 641.

Prophetia, vide *Gratia gratis data*.

Q.

Ratio *Qua* & *Sub qua*, à num. 1395. Illa exprimitur, hæc non, ibi. Se tamen tenet ex parte obiecti, illudque ſcibile reddit 1396. Quomodò ratio *Sub qua* actum ſpecificet? 1397. Qua ratione in obiecto naturali detur attingibilitas ſupernaturalis? 1401.

R.

Redemptionis efficacia cur potius in morte Chriſti, quã in alijs ipſius meritis? 554. Pro aliquibus, à voluntate Chriſti manauit 562. Vide *Decretum*, *Finis*.

S.

Sanctitas creata adæquans diuinæ naturæ participabilitatem repugnat 1030. 1031. Non omnis Sanctitas debet eſſe forma inhærens 966. Nec principium immediatum rectè vniuerſaliter operandi 967. Vide *Gratia*, *Humanitas*.

Sanguis aſſumptus eſt à Verbo 846. Totus qui fuit in corpore Chriſti 851. Non omnis qui in paſsione fuit effuſus, Chriſto Domino eſt reſtitutus 848. Quid de his propoſitionib⁹ *Chriſtus eſt Sanguis. Deus effuſſus eſt?* 850.

Satisfactio diuerſa à merito 3[illegible]. Imbibit voluntariam Compenſationem 316. Satisfactionis condignæ, & congruæ diſcrimen 317.

Satisfactio Chriſti pro toto debito fuit condigna 370. Talis non eſt, quæ æqualitatem cum debito non dicit 497. 498. Fuit quoque ex toto rigore iuſtitiæ 590. Vide *Chriſtus*.

Poſſetne Chriſtus de condigno ſatisfacere pro peccato ab humanitate commiſſo? 550. Pro omnibus peccatis ſatisfecit quoad ſufficientiam 562. Vide, *Creatura pura*, *Iuſtus*.

Scientiæ creatæ Chriſti Domini, à num. 1255. ad 1261. Quas diuinas perfectiones videat in Verbo per ſcientiam beatam? 1264. Comprehenſio Dei imparticipa-

bi-

Digitized by Google

bilis ab ipſo 1267. Vide; *Comprehenſio.* Videt per ſcientiam beatam in Omnipotentia creaturas poſsibiles 1280. Num omnes? à num. 1281. Num infinitas 1285. Videt omnia Dei decreta 1294. Omnes quoque creaturas præſentes, præteritas, & futuras, à num. 1301. Videt Infinitas numero, non vero ſpecie 1312.

Scientia infuſſa animæ Chriſti, à num. 1362. Duplex huius ſcientiæ obiectum 1363. Formale quodnam? 1365. Omnia, & ſingula creata ſuperna per eam poſſunt agnoſci 1368. Deum vt Trinum per ipſam in viſione agnoſcit 1368. 1373. Noſcit etiam cordium ſecreta, & futura contingentia 1378. per ſpecies proprias, & immediatas 1381. Item & entia naturalia 1386. An ſit vnicus Habitus. Vide *Habitus.* Congruentię exiſtentiæ huius ſcientiæ in Chriſto, à num. 1440. Per eam nouit Chriſtus omnia ſuperna creata intuitiuè ſimulque comprehendit 1445. Vide *Comprehenſio.* An Chriſtus vſus fuerit ſcientia infuſſa per conuerſionem ad phantaſmata, à nu. 1474. & 1500. An per diſcurſum 1483. & à num. 1487. Vnica cognitione ſemper, vel ſaltem aliquando, omnia obiecta, quarum ſpecies habebat, Chriſtum agnouiſſe, ſatis probabile 1480. Vide *Cognitio.*

Scientia per ſe adquiſita etiam in Chriſto 1554. Per accidens infuſſa à primo ſuæ Conceptionis inſtanti 1556. Eius & ſcientiæ per ſe infuſſæ diſcrimen 1598.

Habuit quoque Chriſtus & ſcientiam experimentalem 1566. An hæc decurſu temporis creuerit? 1567. An Chriſtus didicerit ab homine? 1576. ab Angelo? 1581.

SIMILITVDINES ET EXEMPLA.

Quibus ob oculos, quę ſubiciuntur, difficultates ponūtur.

Quomodò in Chriſto natura diuina & humana impermixta & inconfuſſa ſubſiſtant? 93.

Quomodò intendens finem non teneatur diligere mediū, quod præſcit aliunde futurum? 654.

Quomodò explicari poſſet ſententia Thomiſta de vnione indiſtincta ab extremis? 736. verſu *Poſt hæc ſcripta.*

Quomodò forma eleuata intrinſecè cauſet ſuum effectum formalem? 928. 929.

Quo-

Quomodò ſubſiſtentia ſuſtentet naturam, & ſuſtentetur ab ipſa natura? 930.
Quomodò ſubſiſtentia finita terminare poſsit infinitas naturas ſine infinita perfectione? 932.933.
Aſſertum Thomiſticum de eo quod Verbum ſit vnibile, vnitum, & communicatum, ſine nexu intermedio 971.
Quomodò perſonalitas Verbi ſuſtentet Humanitatem, vt perſonalitas præciſsè, reliquis ipſius ad munus ſuſtentandi de per accidens ſe habentibus? 992.
Quomodò Chriſtus habens plures ſanctitates, non ſit abſolutè ſanctior Patre? 1007.
Quomodò quis poſsit eſſe in termino, & in via? 1151.
Quomodò exercitium timoris doni ſit ſimùl proſecutio Dei, & fuga æquiparantiæ cum Deo? 1174. D. in fine.
Quomodò ex affectu vt Chriſtus videat plura, decreuerit Deus vt exiſtant? 1295.
Quomodò Verbum mentis poſsit ſe habere ex parte potentiæ vt id *Quo*, & ex parte obiecti vt id *in quo*? 1322.
Quomodò ratio ſub *Qua* reddat viſsibile obiectum, quin ipſum videatur? 1396.
Quomodò in Viſione cognoſcatur Deus abſtractiuè vt eſt, ipſo antea non viſo? 1373. verſu *Replicabis*.
Quomodò obiectum altius comprehendi poſsit per ſcientiam entitatiuè inferiorem? 1469.
Quomodò poſsit Chriſtus ſcientia per ſe infuſſa cognoſcere dependenter à Phantaſia? 1498.
Quomodò infinita obiecta ſint in ratione repræſentabilis quid finitum? 1504.
Quomodò res quatenùs de vna linea ſint diuerſę, & quatenùs de alia, idem? 1517.
Quomodò intellectus & obiectum fiant idem ſtrictiſsima identitate propria lineæ intentionalis 1518. 1519.
Species impreſſa ad ſcientiam infuſſam requiſita 1426. Superna eſt etiam de non ſupernis 1428. Vnica in Chriſto pro infinitis indiuiduis, quin ſit perfectionis infinitæ 1434. diſtinguitur ab Habitu ſcientiæ infuſſæ 1437.
Speciei identitas intentionalis ſtricta cum obiecto, à nu. 1514.

Spes an obiecti incertitudinem requirat? 1167. An frutionem ſtrictam? 1169. An arduitatem? 1170. Chriſtus habuit ſtrictum actum ſpei de ſui corporis gloria 1181. Item & habitum à num. 1183. Ad quos actus? 1184.

Subſiſtentia abſoluta diuina terminare poſſet Humanitatem 867. Hanc non redderet incommunicabilem ſuppoſito alieno 865. 868. Neque perſonam cum ea conſtitueret 871.

Subſiſtentia creata alienam naturam poteſt diuinitus terminare 926. Eſto ſit modus 928.

T.

Terminus totalis aſſumptionis Chriſtus 776. Formalis *Quo* vnio Hypoſtatica 779. Formalis *Qui* Verbum 780.

D. Thomas non negauit medium *Quo*, & per modum nexus inter Verbũ, & Humanitatem 736. Ex quo capite neget Chriſto cognitionem omnium poſsibilium 1538.

Timor. Vide *Donum*.

Trinitas tota denominaretur Incarnata, ſi vnio Hypoſtatica immediatè ad naturam diuinam terminaretur 807. 836. Vnam Humanitatem aſſumere poteſt 877. 887. An triplex, an vnicus eſſet homo? 904. 905.

V.

Valor meritorius, & ſatisfactorius operum Chriſti. Vide *Meritum*.

Verbum diuinum cur per Incarnationem non mutetur? à nu. 4. fusè. Cur non perficiatur adhuc extenſiuè? 24. 25. Aſſumpſit vnionem humanam 840. Sanguinem 846. Alios humores 852. Priùs in intentione aſſumpſit humanitatem, quam eius partes 456. Aſſumere potuit naturam irrationalem 911. Vide *Aſſumptibilis*, *Natura*. Reddit humanitatem completam in eſſe ſuppoſiti; non vero formaliter ſubſiſtentem 817.

Veniale non eſt Dei offenſa, niſi valdè analogicè 472.

Pro

Pro eo poteſt iuſtus de condigno ſatisfacere 119.
Virtus Charitatis certiſsimè in Chriſto 1195. Ad duplicem amorem continuò exercendum 1196. Quinam illorum, & qua ratione meritorius? ibidem, & à num. 1197.
Virtutes morales non pugnantes cum ſtatu Beatifico etiam in Chriſto 1105. D. In quo differant à Theologicis? 1102. D. Quænam earum per ſe, quænam per accidens infuſſæ? 1103. D. Quando ſubiecto neganda eſt virtus etiam quoad entitatem? 1142. D.
Viſio diuina, qua Deus ſe vt authorem naturæ cognoſcit, ſupernaturalis eſt, à num. 135. Viſio Beatifica vndè limitetur? 531. 533. Quid eligibilius, viſio Beatifica, an vnio hypoſtatica? 995.
Voluntas diuina an ex neceſsitate eligat meliora? Vide *Deus, Neceſsitas moralis.*
Vnio hypoſtatica realiter ab extremis diſtinguitur 726. Terminus eſt generationis Chriſti Domini 728. Non eſt entitas, ſed modus 738. Valoris moralis infiniti 740. Poſsibilis eſt alia melior entitatiuè, ibid. Diſtincta eſt à productione Humanitatis 748. Reiicitur ſent. contendens, quod etiam ſi materia, & forma vniantur vnione diſtincta, ſecùs Verbum & Humanitas 733.
Vnionis hypoſtaticæ cauſa efficiens principalis nequit eſſe creatura 755. Inſtrumentalis fuit Beatiſ. Virgo 756. Ideòque Mater Dei 758. Vide *Maria Virg.*
Vnionis hypoſtaticæ terminus non eſt Deitas, à nu. 796. Nec eſt natura modificata Perſonalitate 810. Sed Verbum ſecundum quod habet de proprio 803. 805. 834. Cauſa materialis vnionis hypoſtaticæ Humanitas à qua educitur 774. Diſtincta eſt ab vnione humana 768.
Vnitas & diuerſitas habituum ſupernorum in quo fundetur? 1439.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google